

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

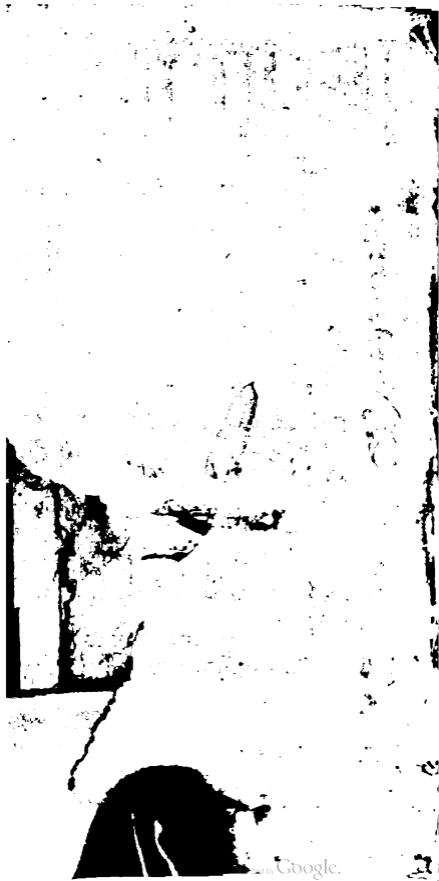

900000089500

... studiis
 ... ibendis
 ... impulsu
 ... studio
 ... ebat) in
 ... & ipse gravi
 ... opia circum
 ... s. Cum in
 ... annum de
 ... tum in
 ... litaris co
 ... ed cum

AMSTELODAMI
 Apud Joannem à Waesberge et Eli
 Weyerstræct 1665

CATALOGUS EORUM

ex libris f. verberckmoe

QUAE HOC

O P E R E

CONTINENTUR.

G. BUCHANANI vita ab ipso scripta
biennio ante mortem.

P O E M A T U M

P A R S P R I M A.

*Psalmorum Davidis paraphrasis poetica.**Jephthes, sive votum, tragedia impulsu,**Baptistes, sive calumnia, tr*
ebatur.) in-

P A R S S E C U N D A

*Franciscanus & fratres.**Elegiarum liber.**Sylvarum liber.**Hendecasyllabon liber.*

A 2

4
Iambon liber.

Epigrammatum libri III.

Miscellaneorum liber.

De Sphæra mundi lib. V.

P A R S T E R T I A.

Euripidis Medea. } *utraque latino*
Ejusdem Alcestis. } *carminere reddita.*

**His accedunt nunc primum variæ le-
ctiones & conjecturæ in partem se-
cundam.**

GEOR.

5
GEORGII BUCHANANI
VITA AB IPSO SCRIPTA

biennio ante mortem.

GEORGIUS BUCHANANUS in Levinia Scotiæ provinciæ natus est, ad Blatum amnem, anno salutis Christianæ millesimo quingentesimo sexto, circa Kalendas Februarias, in villa rustica, familia magis vetusta quam opulenta. Patre in juventutis robore ex dolore calculi extincto, avoque adhuc vivo decoctore, familia ante tenuis pene ad extremam inopiam est redacta. Matris tamen Agnetis Heriotæ diligentia, liberi quinque mares & tres puellæ ad maturam ætatem pervenerunt. Ex iis Georgium avunculus Jacobus Heriotus cum in scholis patriis spem de ingenio ejus concepisset, Lutetiam amandavit. Ibi cum studiis literarum, maxime carminibus scribendis operam dedisset, partim naturæ impulsu, partim necessitate (quod hoc unum studiorum genus adolescentiæ proponebatur) intra biennium avunculo mortuo & ipse gravi morbo correptus, ac undiquæ inopia circumventus, redire ad suos est coactus. Cum in patria valetudini curandæ prope annum dedisset, cum auxiliis Gallorum, qui tum in Scotiam appulerant, studio rei militaris cognoscendæ in castra est profectus. Sed cum ea expeditione prope inutili hyeme asperissima per altissimas nives reduceretur exercitus, rursus in valetudinem adversam incidit.

A. 1.

dit, quæ tota illa hyeme lecto affixum tenuit. Primo vere ad sanctum Andream missus est ad Joannem Majorem audiendum, qui tum ibi Dialecticæ, aut verius sophisticæ, in extrema senectute docebat. Hunc in Galliam ætate proxima sequutus, in flammam Lutheranae sectæ jam late se spargentem, incidit: ac biennium fere cum iniquitate fortunæ colluctatus tandem in collegium Barbaranum accitus prope triennium classis Grammaticæ discentium præfuit. Interea cum Gilbertus Kennedus Cassilissæ comes adolescens nobilis in ea vicinia diversaretur, atque ingenio & consuetudine ejus oblectaretur, eum quinquennium secum retinuit, atque in Scotiam una reduxit. Inde cum in Galliam ad pristina studia redire cogitaret; à Rege est retentus, ac Jacobo filio notho erudiendo præpositus. Interea pervenit ad Franciscanos elegidion per otium ab eo fuscum, in quo se scribit per somnium à D. Francisco sollicitari, ut ejus ordini se adjungat: in eo cum unum aut alterum verbum liberius in eos emissum esset, tulerunt id homines mansuetudinem professi, aliquanto asperius quam patres tam vulgi opinione pios ob leviculam culpam decere videbatur. Et cum non satis justas iræ suæ immodicæ causas invenirent, ad commune religionis crimen, quod omnibus quibus male propitii erant intentabant, decurrunt. Et dum impotentia suæ indulgent, illum sponte sua sacerdotum licentiæ insensum acrius incendunt, & Lutheranae causæ minus iniquum reddunt. Interea Rex à Gallia cum Magdalena uxore venit, nec sine metu sacrificulorum,

lorum, qui timebant ne puella Regia sub
 amittæ Reginæ Navarra disciplina educata
 nonnihil in religione mutaret. Sed hic ti-
 mor brevi secuto ejus discessu evanuit. Sub-
 secuta sunt in aula suspiciones adversus
 quosdam è nobilitate, qui contra Regem
 conjurasse dicebantur. in ea causâ cum Regi
 fuisset persuasum non satis sincere versatos
 Franciscanos, Rex BUCHANANUM
 forte tum in aula agentem ad se advocat, &
 ignarus offensionis quæ ei cum Franciscanis
 esset, jubet adversus eos carmen scribere.
 Ille utrosque juxta metuens offendere, car-
 men quidem scripsit & breve, & quod am-
 biguam interpretationem susciperet: Sed
 nec Regi satis, qui acere & aculeatum
 poscebat, & illis capitale visum est quen-
 quam ipsos nisi honorificum ausum attinge-
 re. Igitur acrius in eos jussus scribere, eam
 sylvam quæ nunc sub titulo Franciscani est
 edita inchoatam Regi tradidit, ac brevi post
 per amicos ex aula certior factus se peti, &
 Cardinalem Betonium à Rege pecunia vi-
 tam ejus mercari, elusis custodibus in An-
 gliam contendit. Sed ibi tum omnia adeo
 erant incerta, ut eodem die ac eodem igne
 utriusque factionis homines cremarentur,
 Henrico octavo jam seniore suæ magis secu-
 ritati quam religionis puritati intento. Hac
 rerum Anglicarum incertitudo, & vetus
 cum Gallis consuetudo & summa gentis hu-
 manitas BUCHANANUM ad se traxe-
 runt. Ut Lutetiam venit, Cardinalem Be-
 tonium pessime erga se animatum ibi lega-
 tione fungi comperit. Itaque ejus iræ se
 subtraxit, Burdegalem invitante Andrea
 Govea-

G. BUCHANANI.

Goveano profectus. Ibi in scholis quæ tum sumptu publico erigebantur triennium docuit: quo tempore scripsit quatuor tragœdias, quæ postea per occasiones fuerunt evulgatæ. Sed quæ prima omnium fuerat conscripta (cui nomen est Baptista) ultima fuit edita, ac deinde Medea Euripidis. Eas enim ut consuetudine scholæ satisfaceret, quæ per annos singulos singulas poscebat fabulas, conscripserat: ut earum actione juventutem ab allegoriis, quibus tum Gallia vehementer se oblectabat, ad imitationem veterum qua posset, retraheret. Id cum ei prope ultra spem successisset, reliquas Jephthen & Alcestin paulo diligentius, tanquam lucem & hominum conspectum laturas, elaboravit. Sed nec id temporis omnino ei fuit expers solitudinis inter Cardinalis & Franciscanorum minas. Cardinalis etiam de eo comprehendendo ad Archiepiscopum Burdegalensem literas misit: sed eas forte fortuna BUCHANANI amantissimis dederat. Sed hunc metum Regis Scotorum mors & pestis per Aquitaniam sævissime grassata sedavit. Interea literæ à Rege Lusitanix supervenerunt, quæ Goveanum juberent ut homines Græcis & Latinis literis eruditos secum adduceret, qui in scholis quas ille tum magna cura & impensis moliebatur, literas humaniores & Philosophiæ Aristotelicæ rudimenta interpretarentur. Ea de re conventus BUCHANANUS facile est assensus. Nam cum totam jam Europam bellis domesticis & externis, aut jam flagrantem, aut mox conflagraturam videret, in unum videbat angulum à tumultibus

tibus liberum futurum, & in eo cœtu quicquam professionem susceperant, non tam peregrinari quam inter propinquos & familiares agere existimaretur. Erant enim plerique per multos annos summa benevolentia conjuncti, ut qui ex suis monumentis orbi claruerunt, Nicolaus Gruchius, Gulielmus Garentæus, Jacobus Tevius, & Helias Vine-tus. Itaque non solum se comitem libenter dedit, sed & Patricio fratri persuasit, ut se tam præclaro cœtui conjungeret. Et principio quidem res præclare successit, donec in medio velut cursu Andreas Goveanus morte, ipsi quidem non matura, comitibus ejus acerba præreptus est. Omnes enim inimici & æmuli in eos primum ex insidiis, deinde palam animo plane gladiatorio incurrerunt: & cum per homines reis inimicissimos quaestionem clam exercuissent, tres arripuerunt, quos post longum carceris squalorem in judicium productos multis per eos dies conviciis exagitados rursus in custodiam abdiderunt. Accusatores autem ne adhuc quidem nominarunt. In BUCHANANUM certe acerbissime insultabant, ut qui peregrinus esset, & qui minime multos illic haberet, qui incolumitate gauderent, aut dolori ingemiscerent, aut injuriam ulcisci conarentur. Objiciebatur ei carmen in Franciscanos scriptum, quod ipse antequam à Galliis exiisset apud Lusitaniæ Regem excusandum curavit, nec accusatores quale esset sciebant: unum enim ejus exemplum Regi Scotorum, qui scribendi author fuerat, erat datum. Crimini dabatur carniū esus in quadragesima, à qua nemo in tota Hispania est qui abstineat.

A 5

Dicta

Dicta quædam oblique in monachos objecta,
 quæ apud neminem nisi monachum crimino-
 sa videri poterant. Item gravissime acce-
 ptum, quod in quodam sermone familiari
 inter aliquot adolescentes Lusitanos, cum
 fuisset orta mentio de Eucharistia, dixisset
 sibi videri Augustinum in partem ab Ecclesia
 Romana damnatam, multo esse propiorum.
 Alii duo testes Johannes Tolpinus Norman-
 nus, & Johannes Ferrerius e Subalpina Li-
 guria (ut post aliquot annos comperit) pro
 testimonio dixerunt, se ex compluribus ho-
 minibus fide dignis audivisse, BUCHA-
 NANUM de Romana religione perperam
 sentire. Ut ad rem redeam, cum quæstores
 prope sesquiannum & se & illum fatigassent,
 tandem ne frustra hominem non ignotum
 vexasse crederentur, eum in monasterium ad
 aliquot menses recludunt, ut exactius eru-
 diretur à monachis, hominibus quidem alio-
 qui nec inhumanis, nec malis, sed omnis re-
 ligionis ignavis. Hoc maxime tempore Psal-
 morum David. complures vario carminum
 genere in numeros redegit. Tandem liber-
 tati redditus, cum à Rege com meatum red-
 eundi in Gallias peteret, ab eo rogatus ut illic
 maneret, pecuniola interim accepta in sum-
 ptum quotidianum, donec de conditione a-
 aliqua honesta prospiceretur. Sed cum pro-
 crastinationis, nec in certam spem nec cer-
 tum tempus, tarderet, navem Crentensem in
 portu Olisipponensi nactus, in ea in An-
 gliam navigavit. Nec hic tamen substitit,
 quamvis honestis conditionibus invitaretur.
 Erant enim illic omnia adhuc turbida sub
 Rege adolescente, proceribus discordibus,
 & po-

& populi adhuc animis tumescentibus ab recenti motu civili. Igitur in Galliam transmissis iisdem fere diebus quibus urbis Mediomatricorum obsidio fuit soluta. Coactus est ibi per amicos ea de obsidione carmen scribere, idque eo magis invitatus, quod non libenter in contentionem veniret cum aliis plerisque necessariis, & imprimis cum Melino Sangelasio, cujus carmen eruditum & elegans ea de re circumferebatur. Inde evocatus in Italiam à Carolo Cossio Brixiacensi, qui tum secunda fama res in Ligustico & Gallico circa Padum agrum gerebat, nunc in Gallia cum filio ejus Timoleonte quinquennium hæsit, usque ad annum millesimum quingentesimum sexagesimum, quod tempus maxima ex parte dedit sacrarum literarum studio, ut de controversiis, quæ tum majorem hominum partem exercebant, exactius dijudicare posset, quæ tum domi conquiescere cœperant, Scotis à tyrannide Guisiana liberatis: eo reversus nomen Ecclesiæ Scotorum dedit. E superiorum autem temporum scriptis quædam veluti naufragio re-collecta edidit. Cætera verò quæ adhuc apud amicos peregrinantur, fortunæ arbitrio committit. In præsentia septuagesimum quartum annum agens, apud Jacobum sextum Scotorum Regem, cui erudiendo erat præfectus anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, senectutis suæ malis fractus portum exoptans agit.

Obiit Edinburgi vigesimo octavo Septembris, Anno salutis 1582.

E P I.

EPITAPHIUM
GEORGII BUCHANANI
SCOTI

PER

Josephum Scaligerum Jul. Cæs. Filium.

Postquam laude tua patriam, meritisque beasti,
BUCHANANE, cui Solis utrumque latus:
Contemptis opibus, spretis popularibus auris,
Ventosæque fugax ambitionis, obis;
Præmia quina quater Pisæ functus olivæ.
Et linquens animi pignora rara tui:
In quibus haud tibi se anteferent quos Itala vates.
Terra dedit: nec quos Gallia mater alit,
Æquabunt genium felicitis carminis, & quæ
Orbis habet fama conscia signa tua.
Namque ad supremum perducta Poëtica culmen.
In te stat, nec quo progrediat, habet.
Imperii fuerat Romani SCOTIA limes:
Romani eloqui SCOTIA finis erit.

Jul. Cæs. Scaligeri, Theodori Bezzæ, & And.
Meluini testimonia vide post Miscellanea.

ALIORUM QUORUNDAM
Vir. doctorum de BUCHANANO
testimonia.

ADRIANI TURNEBI,
Græcæ Philos. Professoris Regii.

Neminem esse existimo in Gallia paulo huma-
niori, cui GEORGIUS BUCHANA-
nus: non solum eximius poeta,
verum

verum etiam vir omni liberali eruditione non leviter tinctus, sed penitus imbutus.

CAR. UTENHOVII.

T *Res Italas Galli senos vicere, sed unum
Vincere Scotigenam non potuere virum.*

GEORGII FABRICII.

P Salterium venterunt Germani aliquot piæ: Itali, ut solent, eleganter: In primis Flaminus. Sed nunc omnium industriam vicit GEORGIUS BUCHANANUS Scotus, varietate sententiarum, & puritate sermonis.

HENRICI STEPHANI.

E *Cce Caledonia Maro, Naso & Flaccus in ora,
Pro Iove nunc discunt posse sonare Iovam.*

E J U S D E M.

D Avidis hic corpus, sed tectum veste Latina,
Quæ picta est Flacci, picta Maronis acu.

PAULI MELISSI FRANCI.

D *Iversos multi variè elicuere sonores,
Aptando Latæ plectra Syriſſa lyra.
Barbiton hic, citharæque fides, chelin increpat alter
Et saus ex merito quemque secutus honos.
Quod, BUCHANANE, canis, modulamina, cetera
vincit,
Ceu reliquas liquide Daulia vocis aves.
Et quîsquàm dubitet plenis edicere buccis,
Hæc superat cunctas buccina clara tubas?*

J O H.

JOH. LUNDORPII.

ΚΑὶ Βυκανᾶνι, πασεῖς Σκοτίησαι, καὶ ὄνο-
 μάξῃ
 Σὺ Σκότι^ς, ἐσκότ^ς εἶ, ἀλλὰ φόας Σκοτίης.

ΑΨΛΛΟ.

Στην μυσσπόλοισι παλαιῖς : κρείττονα κρείττων
 Νῦν γὰρ ἀνιδιάμυσσπόλ^ς νεαροῖς,
 Μυσσπόλ^ς Βυκανᾶνος, ἀέθλον τῷ κοῦ Ἀπόλλων
 Κεῖν^ς ἐν νεαροῖς ἐν τι παλαιγύισιν.
 Ἡ ταχὺ βακαίνῃ τις τὴ πλῆον, αἰὲν ὀπιδεῖν.
 Λόφους εἶφετε ἀρήμασι βασηαγίη.

P. A. A.

PARAPHRASIS
PSALMORUM
DAVIDIS

POETICA.

Multo quam antehac castigatior;

Auctore

GEORGIO BUCHANANO
Scoto, poetarum nostri sæculi
facile Principe.

AD MARIAM ILLUSTRIS-
SIMAM SCOTORUM
REGINAM

Georgii Buchanani Epigramma.

Nymphæ, Caledonia quæ nunc feliciter ora
Missa per innumeros sceptrâ tueris avos :
Quæ sortem antevenis meritis , virtutibus annos ,
Sexum ætatis , morum nobilitate genus :
Accipe (sed facilis) cultu donata Latino
Carmina , fatidici nobile regis opus ,
Illa quidem , Cyrrha procul & Permesside lymp hæ ,
Pene sub Arctoi sidere nata poli :
Non tamen ausus eram male natum exponere fatum ,
Ne mihi displiceant quæ placuere tibi .
Nam quod ab ingenio domini sperare nequibamus ,
Debebunt genio forsitan illa tuo .

GEOR-

GEOR. BUCHANANI
PARAPHRASIS

IN PRIMUM LIBRUM
PSALMORUM.

PSALMUS I.

Beatus vir qui non abiit, &c.

1 **E**LIX ille animi, quem non de tra-
mite recto
Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:
Non iter erroris tenuit, sessorve ca-
thedræ

Pestiferæ, facilem dedit irrisoribus aurem:

2 Sed vitæ rimatur iter melioris, & alta
Mente Dei leges noctesque diesque revolvit.

3 Ille, velut riguæ quæ margine confita ripæ est
Arbor, erit: quam non violento Sirius æstu
Exurit, non torret hyems, sed prodiga læto

4 Proventu beat agricolam: nec flore caduco
Arridens, blanda dominum spe lactat inanem.

5 Non ita divini gens nescia fœderis, exlex,
Contemtrixque poli: subito sed turbine rapti
Pulveris instar erunt, volucris quem concita gyro
Aura levis torquet vacuo ludibria cœlo.

6 Ergo ubi veridicus iudex in nube serena
Dicere jus veniet, scelerisque coarguet orbem:
Non coram impietas mœstos attollere vultus,
Nec misera audebit justæ se adjungere turbæ.

7 Nam pater ætherius justorum & fraude ca-
rentum

Novit iter, sensumque tenet: curvosque secuta
Impietas fraudum anfractus icelerata peribit.

B

PSAL.

Psal. II. *Quare fremuerunt gentes?*

1 **Q**uid trepidæ gentes vanofremuere tumultu?
Minisque populi sæviunt inanibus?

2 Et cum principibus magni coïere tyranni,
Dominumque Christumque Domini adversum
truces?

3 Vincula quin horum fortes dirumpimus, ajunt,
Et lora nostris demimus cervicibus?

4 At pater ætherius, rerum cui summa potestas,
Ridebit impotentium irritas minas,

5 Tum justa accensus miseros affabitur ira,
Et per furorem cæca consilia suum

6 Turbabit: Cingamque meum diademate regem,
Inquit, Sionis jura sanctis collibus
Qui dabit, & late fundet mea jussa per orbem.

7 Deinde allocutus Dominus est me: Filius

8 Tu meus es, genui te hodie: me posce, daboque
Omnes ut heres gentium fines regas,

Qua circumfusus tellus se porrigit undis,

9 Regasque sceptro sempiternum ferreo;

Cumque voles, tumidosque premas, frangas-
que rebelles,

Ut ficta fragili vasa franguntur luto.

10 At vos, in populos quibus est permessa potestas,
Et jus ab alta sede plebi dicitis,

Errorum tenebras depellite, discite verum:

11 Servite Domino cum tremore: gaudiis

Et timor & Domini accedat reverentia vestris,

12 Ut missum ab illo filium amplectamini:

In vos ne justæ vindictam exerceat iræ,

De calle recti devios. nam cum brevi

Sæviet injustos contra justa ira, scietis

Quam sint beati, spes in illo qui locant.

I. Psal. III. *Domine quid multipl. &c.*

2 **H**eu quanta numero virisque factio
Me vexat odiis impiis

Quam perditorum firma conspiratio
Conjurat in meum caput!

3 Et asseverant spem salutis in Deo
Supersesse jam nullam mihi;

4 Cum

- 4 Cum tu sub umbra præliantem me tui
Tam sæpe scuti texeris:
- 5 Cum laudis auctor sis meæ, cum gloria
Meum coronas verticem.
- 6 Cum nocte Dominus invocantem me, suo
De monte sancto exaudiat,
Curis solutus & recumbo & dormio,
Resurgo liber à metu.
- 7 Domino, excubante, nec meum formidine
Pectus movebunt agmina
Numerosa, nec si sæva feritas omnium
Conjuret in me gentium.
- 8 Tu Domine in aciem ductor ut me liberes,
Prodibis: hostium omnium
Malasque franges, impiorum & conteres
Dentes potenti dextera.
- 9 At tu, salutis una spes, populum tuum
Bonitate sola amplectere.

1. Psal. IV. *Cum invocarem, exaudivit, &c.*

- 2 **O** Pater, ô hominum, divumque æterna po-
testas,
Sincera mihi conscie mentis,
Qui mihi consilii que inopi, incertoque salutis,
Imploranti rebus in arctis,
Tutum pandis iter, latumque educis in æquor:
Nunc obsesso fraude maligna
Da mihi te facilem, & justis bonus annue votis,
Non dura placabilis aure.
- 3 O hominum cæcæ mentes, quo me usq; relicto
Intenti mendacibus umbris,
Sollicita in vanas torquetis pectora curas?
Tandem credite vera monenti:
- 4 Quem Deus electum miro dignatur honore,
Per discrimina cuncta tuetur.
Me Dominus clamantem ad se, auxiliumque
rogantem
Mitis & exorabilis audit.
- 5 Ergo Dei, miseri, nunc saltem agnoscite numen,
Et vitiis abssistite pravis:
Vobiscû in tacito per noctem expendite lecto
Longi dicta ac facta diei.

- 6 Non pecudum fibris Domino sed mente litatur.
 Innocua : si admo-veris aris
 Hanc ; tandem poteris sperare securus ab alto
 Dextra munera larga benigna. (gi.
 7 Poscit opes modo degeneres pars maxima vul-
 Hæc animos vota una fatigant.
 8 At tu me placido tantum bonus aspice vultu ;
 Aura tui jucunda favoris
 Me super irradiet ; sat amico te mihi felix.
 Alter frugibus horrea stipet ,
 Impleat & multas generoso necdare cellas,
 Et congesto gaudeat auro :
 9 Ast ego , curarum vacuus de nocte recumbam,
 Et sine sollicitudine somnos
 Accipiam : tu securam mihi robore mentem,
 Tu certa spe pectora firmas.

1 Psal. V. *Verba mea auribus percipe, &c.*

- 2 **O** Potens rerum Dens, aure leni
 Mitis exaudi mea verba, mentis
 Mente non dura tetricusque tristes
 Percipe questus.
 3 Adspice attentus mihi quanta tendat
 Vox latus : quando mihi rex Deusque
 Solus es, solum veneror precorque
 Rebus in arctis.
 4 Mane clamantem Deus æquus audi.
 Nam tuum casta prece, non inanem
 Spem fovens, nomen jubar ante Eoum
 Mane ciebo.
 5 Tu Deus, lætus pietate vera,
 Impii ritus scelus execraris
 Nec frui pravi studiosa mens te
 Speret amico.
 6 Vis raptos vultus metuit, nefasque
 7 Hostis es fraudum & cupidæ cruoris
 Cædis : audacem simulare linguam,
 Falsa recides.
 8 At tua fretus bonitate sacrum
 Limen accedam, tua templa inibo:
 Rite adorabo tua sancta castis
 Numina votis.

6 Tu

PSALMUS VI.

31

- 9 Tu mihi, ut calles fugiam dolosos
Hostium, lumen Deus æquitatis
Dux tuæ præfer, dubioque cæcos
Dirige gressus.
- 10 Hostium verum fugit ora, pectus
Incolit fraus spurcitieque: guttur
Tetrius putri est quod hiat recludens
Funera busto.
- Lingua adulatrix tacito veneno
Blandiens, cæcos meditatur ictus.
- 11 O Deus, rerum ô pater alme, gentem
Perde nefandam.
- Redde conatus Pater alme vanos:
Quique te linquant, scelerum suorum
Sentiant pœnas meritas, ab ima
Stirpe recisi:
- 12 Sed tua semper bonitate tuti
Gaudeant qui spem posuere in uno
Te sibi certam impavidi, tuumque
Nomen adorant.
- 13 Namque tu rectos animique puros
Larga opum dextra recreas benignus,
Et tui (tanquam clypeo) favoris
Protegis umbra.

I Psal. VI. Domine ne in furore tuo.

- 2 **D**um fervet ira, Domine, dum mens æstuat:
Ne me merentem corripe:
Dum sævientis flagrat in cursu furor,
Exigere pœnas abstine.
- 3 O parce parce: languor ægrum conficit:
Manum salutarem admove.
Corpus, solutis ossium compagibus.
Enervæ vires deserunt.
- 4 Mentemque graviter mœror angit turbidam,
Quo me usque miserum negliges?
- 5 Qua me usque linques? jam reverte, ac libera
Ægrum inferum de faucibus.
- 6 Ubi sæva duram mors manum injecit semel,
Quis amplius meminit tui?
Quis mortis alta subrutus caligine
Nomen celebrabit tuum?

De

B 3

- 7 De nocte pectus anxium suspiriis
 Pulsans gemenſque , lacrymis
 Lavo cubile : strata ſletuum madent.
 Rorata largis imbris.
- 8 Caligat acies luminum doloribus
 Hebetata longis : hoſtium
 Interque riſus & dolos emarcuit
 Color vigorque corporis.
- 9 At tu ſcleribus turba gaudens impiis,
 Faceſſe , ſpem pone irritam :
 Lamenta Dominus & meorum ſletuum
 Placatus audiit ſonum.
- 10 Dominus benignus ſupplicem me exaudiit ,
 Orationique annuit :
- 11 Subitus ut hoſtes obruat pudor meos,
 Vultuſque confundat rubor ,
 Tristi repente ut palleant infamia,
 Fugamque turpem mereant.

1 Pſal. VII. *Domine Deus meus, in te, &c.*

- 2 **I**N te ſalutis ſpem poſui meæ
 Servator orbis : ſaucibus hoſtium
 Me libera , qui mente ſæva
 Interitum mihi moliantur.
- 3 Si nemo vindex aſſerat , ut leo
 Imbelle crudus dilaniat pecus :
 Sic me ſerps diſcerpet hoſtis,
 Innocui ſitiens cruoris.
- 4 Si verus iudex me merito arguit.
 Nec falſa mendax crimina texuit,
- 5 Si damna tranquillo creavi,
 Promerito male ni peperci ;
- 6 Me perſequatur dum capiat ſequens ,
 Captumque ſternat , ſtratum & humi pede
 Conculcet, & ſceptri ſuperbum
 Proterat abjiciatque ſaſtum,
- 7 Exurge, juſtas te furor impius
 Meorum in iras excitet hoſtium.
 Exurge, promiſſamque redde
 Perfidie Deus ultionem.
- 8 Exurge, terris luceat omnibus
 Augusta majeſtas tua, ſc ſuum

Ac

- Accurrat agnoscatque regem
Concilium populi, patremque,
9 O qui potenti sceptrā tenens manu,
Gentes per omnes crimina vindicas,
Me vindica, si rite pœnas
Ore pio innocuoque posco.
10 O iuste iudex, cordis in intimo
Quem nil recessu præterit abditum,
Erange impios ausus malorum:
Fulci animos refoveque iustos.
11 Sécutus hostes nil metuo, Deo
Custode: quem simplex animi juvat.
12 Candor, pios servat, malisque
Exitum assidue minatur:
13 Si perstet hostis, jam gladium tenet,
14 Jam tendit arcum promptus, & arripit
Berale telum, & igne sævo
Lethíferas acuit sagittas.
15 En, qui nefandum parturiit scelus,
Concepit ærumnam, pariet velut
Quæ vana per somnum inquietas
Ludificant simulacra mentes.
16 Fodit dolosam, ut me caperet, scrobem:
Incautus in fossam ipse suam ruit.
17 In verticem ipsius recurret
Pernicies, recidentque fraudes.
18 Ergo expeditus fraudibus & metu,
Ærum parentis justitiam canam,
Nomenque sanctum: gratiasque
Lætus agam, repetamque fraudes.

1 Psal. VIII. Domine Dominus noster, &c.

- 2 **G**entis humanæ pater atque custos,
Quam sancta majestas tui
Nominis terras stupefecit omnes,
Sol quas recurrens adspicit:
Et super cœli radiantis orbes
Tua magnitudo se extulit,
3 Quam pia mundum tueare cura,
Lætentis ævi infantia
Prodit: ut linguas temere obstrepentum
Tibi refutes hostium:

Hostium, quorum vomit os furorem
In te, sititque sanguinem.

4 Luce quum cœlos vitrea serenos
Pollentis opera dexteræ

Cerno : quum lunam, nitidasque stellas
Per te creatas conspicio ;

5 Quantulus (mecum tacitus revolve)
Homo est, ut ejus sis memor ?

Quantula humanæ est sobolis propago,
Dignere ut illam visere ?

6 Hunc Deo æqualem prope reddidisti :
Ornasti honore & gloria :

7 Et tuæ dextræ super universa
Opera creasti principem :

Cuncta vitalis quibus haustus auræ est.
Illi dedisti sub pedes.

8 Huic boves parent & oves, pecusque
Quodcunque campis pascitur :

9 Quique pennarum celeri volatu
Metitur ales æra :

Quique pinnarum celeri natatu
Piscis pererrat æquora.

10 Gentis humanæ pater atque custos.
Quam sancta majestas tui

Nominis terras stupefecit omnes,
Sol quas recurrens adspicit ?

1 Psal. IX. *Confitebor tibi Domine in &c.*

2 **R** Erum certa salus te cano, gratias
Exolvo meritis ex animo tibi :

Et miranda futuris
Pandam facta nepotibus :

3 Tutus præsidio nil metuem tuo :

Lætus læta canam sed tibi carmina,
Te laudabo supremi

Æternum ætheris arbitrum.

4 Spes hostis temere elatus in improbas,
Conversus trepida terga dedit fuga :

Et virtute potentis
Dextræ pectus abiit tuæ.

5 Tu vindex cupidos exitii mei

Perdis, tu trepido præsidium ex æco :

Tu litem mihi iudex
Ex alto dirimis throno

6 Tu gentis valido robore barbaræ
Compescis furias : destruis impios,
Ut nec nomina seris

7 Narret fama nepotibus,
En hostis tumidæ quo recidunt minæ :
En qui sternit humi funditus oppida,
Et prostrata perennis
Condit nube silentii.

8 At rerum Dominus perpetuus thronum
Fixit perpetuum justitiæ sibi,

9 Orbem ut legibus æquis,
Ut juste populos regat.

10 Quum vis incubuit fœta superbia
Infræni, miseris præsidium pates,
Tuti pandis asyli

11 Arcem rebus in asperis.
In te uno merito spem solidam locant
Qui novere tuum nomen, & ultimo
Ut discrimine amicos

12 Nunquam destituas tuos.
Ergo arcis merita laude Sioniz
Custodem Dominum pangite : consill
Decreta ardua gentes
Late ferte per exteras.

13 Vindex innocui sanguinis expetit
Pœnas, viennes nec finit opprimi
Impune : applicat aurem
Clamantum querimoniis :

14 Afflictas bonus ô res propius meas
Contemplant, odiis quem petit improbis
Vis hostilis : & atræ
Mortis faucibus eripe.

15 Ut qua mole Sion crescit in æthera
Late conspicua, laudibus efferam
Te, lætusque salutem
Acceptam referam tibi.

16 Demersit merito fraus sua perfidas
Gentes exitio : queis alios plagis
Irretire parabant,
Hædere impliciti pedes.

17 O miranda Dei judicis æquitas !

- Fraudis fraude sua prenditur artifex,
 O res pectoris altis
 Condenda in penetralibus :
 Sic est : interitu devorat impios.
 18 Improvisa dies : immemores Dei
 Gentes mors inopina
 Æternis tenebris premit.
 19 At confisa Deo nuda modestia.
 Æternus Domini non animo excidet ,
 Nec læto miserorum
 Spes frustrabitur exitu.
 20 Rerum surge parens. neu sine ut impotens.
 Adversus tenuous crescat homunculus ;
 Et juris preme frænâ
 Gentes arbiter impias ,
 21 Circumfiste tuæ mole potentiaë,
 Terroremque feris mentibus ingere :
 Agnoscat male firmam
 Sortem gens hominum suam.

. Psal. X. *Ut quid Domine recessisti &c.*

- 1 **Q**uonam usque custos gentis humanæ tuos
 In rebus arctis negliges ?
 2 Quonam aberis usque , dum pios tyrannide
 Premit arroganter impius ?
 O si scelestum vergat in caput scelus,
 Suisque pereant artibus.
 3 Dum mentis explet per nefas libidinem,
 Sic gloriatur impius,
 Sic gaudet in se, sempiternum ceu decus.
 Rectis paravit artibus.
 4 Æqui atque iniqui negligit discrimina
 Infrænis arrogantia ;
 Suxque plaudit suaviter prudentiaë.
 Nullum esse quod putet Deum.
 5 Felicitatis somnio indulget suæ,
 Quod cuncta cedant prospere :
 Nec te futurum cogitat vel judicem,
 Vel perpetrati vindicem.
 Hostes minoris æstimat nihilo suos,
 6 Sic ipse secum computans,
 Incommodi expers ad senectam usque ultimam

- Securus ævum tranfigam.
 Non cura latis ulla fefe gaudiis.
 Non ægritudo interferet.
7. Os execranda defpuit convicia ,
 Spumatque probris & dolis.
 Bonis labores continenter peffilens
 Lingua & dolores parturit.
- 8 Circa viarum compita infidias locat,
 Ut innocentem clam involet.
 Intentus oculis intuetur acribus
 In tranfeuntes pauperes.
- 9 Qualis cruentus fubter alta delitet
Spelæa conditus leo :
 Sic è latebris corde trepido palpitans,
 Infirmioribus imminet :
- 10 Et occupatos multinodis nexibus,
 Nafæ involutos attrahit ,
 Malisq; fubigit & tenebris oculis
 Crudelitatem callidus.
 Ab ftrage quanta tranfeuntes perculit ,
 Gralfatus iſtis artibus !
- 11 Sic deinde fecum colligit male credulus,
 Hæc prorfus ignorat Deus :
 Avertit ora rebus humanis fuis,
 Fandi & nefandi negligens.
- 12 Exurge Domine , tolle in altum dexteram,
 Librata fige vulnera.
 Ope deftitutos ne pios ſilentio
 Oblivioſo defere.
- 13 Tene impiorum pervicax veſania
 Sic audeat contemnere ?
 Secreta ſecum corde tacito murmuret,
 Humana non curat Deus.
- 14 Cernis profecto cuncta, cernis; & tuam
 Sceleftus in manum cadet ,
 Ut te labores & dolores pauperum
 Non præterire intelligat.
 Tibi relictus eſt inops atque innocens :
 Tu tutor orbos protegis.
- 15 Tu frange vires impii , violentiam
 Tu mentis improbz doma ,
 A fupbe caſſa donec impietas ſimul
 Eliminetur & impius.

- 16 Tum firma Dominus sæculorum in sæcula
 Sceptra obtinebis imperi.
 Gentisque terræ finibus procul tuæ
 Exterminabis impias.
- 17 Hæc vota duris obruti laboribus,
 Has supplices fundunt preces,
 Animosque stimulis incitati talibus,
 Te lacrymantes postulant,
- 18 Pupillum & inopem ut vindices potentium
 Ab impotenti audacia.
 Homo ut feroces spiritus ponat, suæ
 Infirmitatis conscius.

1 Psal. XI. *In Domino confido, &c.*

- 2 **Q**UUM spe salutis non dubia fruor,
 Deoque fidam, vos mihi dicitis,
 Facesse rupes in remotas,
 Antevolans pavidas volucres.
- 3 Intendit arcum (en aspicias) impius.
 Nervo sagittas admovent, ut petat
 Incogitantes è latebris
 Innocuos, animique rectos.
- 4 At tu potenti Rex bone dextera
 Domas rebelles. & facis irrita
 Decreta vesani furoris
 Contra humiles male nil merentes.
- 5 Aeterna cœli templa colens Deus,
 Et lucido astrorum in solio sedens,
 Humana per terras æutis
 Facta oculis speculatur omnes.
- 6 Non justus illum, non latet impius
 Cuncta intuentem, sed studio ad nefas
 Pronos maligno justus orbis
 Ex animo moderator odit.
- 7 Super scelestos retia depluet:
 Ignes remisso sulphure flammeos
 Ad impios eliminandos
 Fulmineæ rapiunt procellæ.
- 8 Justosque justus justitiæ parens
 Amore sancto amplectitur unice,
 Et fraudis ignaram ante vultus
 Assidue videt æquitatem,

1 Psal.

1 Psal. XII. *Saluum me fac Domine, &c.*

1 **A**ffer opem, Servator opem fer, pulsare cessit.
Intemerata fides:

3 Nuda fides, hominum fugit commercia: vana
Cum socio loquitur

Quisque suo, blanda exercens mendacia lingua
Corde scelus meditans.

4 Ora Deus fraudum, dulci medicata veneno
Conterat, & penitus

Grandiloquam ex ima linguam radice revellat:

Quique pudore carent,

Dicere nec metuunt, Falsa ad perjurja linguas,
Fortiter intrepidi

Affuescamus, & os agē confirmemus ad omne
Flagitium, neque enim

Oris fræna mei, linguæve repagula quenquam,
Me nisi habere puto.

5 At Dominus planctus miserorū, & dura ferentū
Aure trahens gemitus,

Surgā, ait, atq, inopem, tuta ut respiret in arce,
Insidiisque procul,

7 Securū statuā. Hæc Dominus, quod ab ore fidelis
Cumque fuit Domini,

Auro purius est, auro quod fusile fecit
Septima flamma coquens:

Dum fax in fumos exploratore camino
Crassa abit & cineres.

8 Polliciti memor ergo, malæ mala toxica linguæ
Sanctæ parens inhibe;

Pestifera de gente hominum nos optime custos,
Assere perpetuo.

Nam late impietas grassatur libera, passim
Omnia plena malis,

Quam penes injustos jus est, & jussa malorum
Sunt metuenda bonis.

1 Psal. XIII. *Usquequo Domine obli. &c.*

2 **Q**uoniam rector unice,
Me destitutum negliges?
An sempiterna me obrutum

Oblivione deferens?

Quousque vultum amabilem

Iratu abscondes mihi?

3 Quousque curæ turbidæ

Mentis quietem distrahent?

Quousque cor cruciabitur

Mœroris æstu fluctuans?

Quousque me prostrato aget

Hostis triumphos insolens?

4 Regnator orbis adspice:

Opem fer, & lucem tuam

Infunde, ne mors lumina

Somno perenni sopiat:

5 Ne jactet hostis arrogans

Me viribus fractum suis,

Ne me perosi perfidi

Meo dolore gandeant.

6 Tu me salutis recreas

Spe, largus auxilli: tuum,

Salute parta, laudibus

Rex magne, nomen esseram.

Psal. XIV. Dixit insipiens in corde, &c.

S Ecum infania callide

Indulgens vitiis sic loquitur, Deum

Formido sibi credula

Commenta est hominum, quum temerario

Casu sors ferat omnia.

Ergo flagitiis se penitus dedit

Secura impietas Dei:

2 Nec quisquam ex animo recta sequi studet.

De templo æthereo Deus

Ad curas hominum lumina verterat,

Si quis non stolidè improbus

Ad cultum revocet pectora numinis:

3 Omnes in scelera omnia

Conjurasse putes: fœda, nefaria,

Detestandaque perpetrant:

Nec cuiquam est studium recta capeßere,

Nam qui recta capeßerent?

Nam sanis aditum consiliis darent

Quorum nequitia & scelus

- Insecere animos ? qui populum meum ,
 Cen prædam fera devorant :
 Nec rerum dominum mente colunt Deum.
- 7 Ast illos gelido metu
 Horror concutiet , justitiæ Deus
 Quum patronus opem feret
- 6 Infanti ; increpitans talibus impios,
 Vobis ludibrio fuit
 Infantum pietas : vos inopum pium
 Resistis studium , preces.
- Spes lentas , trepidas sollicitudines:
 At cui fudit inops , Deus
 Spes & vota bonos ducet ad exitus.
- 7 O si mittat opem suis
 Speratam Deus è rape Sionia !
 Nam quum vincula ruperit,
 Exolvatque suos, pectore libero
 Gaudebunt Abrahamidæ,
 Et iusta Isacidæ lætitia frement.

Psal. XV. Domine quis habitabit , &c.

- 1 **S** Ancæ Sionis templa quis inolet
 Rex magne tecum ? quam statues tuum
 Sanctum super montem, ut malorum
 Liber agat placidam quietem ?
- 2 Quem fraudis expers simplicitas juvat ,
 Urgetque rectum propositi tenax :
 Nec mente sævus grata blandam
 Edocuit simulare linguam.
- 3 Nec ore mendax exitiabiles
 Concinnat artes : nec mala proximis
 Excogitat, nec dulcem amicum
 Opprobriis maculat padendis ;
- 4 Qui fastuosum despicit impium ,
 Dei timentem suspicit & pium :
 Tenaxque promissi, fidemque
 Indocilis temerare pactam.
- 5 Qui non egenos scœnore perdidit,
 Non innocentes munere prodidit.
 In monte sancto, hæc qui peregit,
 Perpetua requie fruatur.

Psal. XVI. *Conserve me Domine, &c.*

- 1 **O** Reaum fator, & salus :
 Humani generis certa, periculis
 Qui te respicit unum famulū instantibus eripe.
- 2 Te servus Dominum libens
 Agnosco, & populis prædico : sed tibi
 Omni ex parte beato officiis nil opus est meis,
- 2 Ergo illuc animum appuli,
 Ut gentem studio prosequeretur pio,
 Quam tu ex omnibus unam populis forte receperas.
- 4 Ast illi immemores tui
 Defecere : novos quisque sibi deos
 Effinxere, colentes animi ludicra somnia.
 Horum sanguineas dapes
 Non libabo, epulas respuo. nomina
 Testis nunquam adhibebo, aut fidei fœdera sanciens.
- 5 At fortis populum meæ.
 Defendet Domini perpetuus favor,
 Mercedemq; laborum cumulatā dabit affatim.
- 6 O pulchra agricolatio,
 O præclara mei fors patrimonii :
 Ut floram undique ridens animum pascit amœnitas?
- 7 Immortalis honor Deo
 Æterno monitu cujus ago dies.
 Arcanisque per umbrā stimulor pectora motibus.
- 8 Quicquid molior, aut gero,
 Præsentem Dominum conspicio: is mihi
 Semper dexter adhæret, stabili ne movear gra-
- 9 Pulsat pectora gaudio (da
 Cor læto trepidum : lingua tuas avet
 Laudes promere : corpus tacite spes bona recreat.
- 10 Nam nec degere tartari
 Permittes animam sub tenebris meam.
 Aut ut putre cadaver resolutū in cineres fluat.
- 11 Tu vitæ referas viam ;
 De vultu fluvii lætitiæ tuo
 sanant : tu tribuis munifica gaudia dextera.

Psal.

Pfal. XVII. Exaudi Domine iustitiam, &c.

- 1 **Æ** Quas exaudi bone rector orbis
 Æqua poscentem : tibi quas profundis
 Lingua non mendax, cape non iniqua
 Aure querelas.
- 2 Ad tuum læsus fugio tribunal,
 Et fidem appello : mihi cognitorem
 Te peto : oppressos oculis benignis
 Adspice iustos.
- 3 Sæpe per solas tacitæ tenebras
 Noctis arcanos mihi cogitatus
 Cautus inspekti, trepidoque corda
 Turbida motu.
 Sæpe, ceu flammis, animum probasti
 Casibus duris, neque comperisti
 Conscium fraudis scelerumque, fonti
 Sæva minantem.
- 4 Os fuit concors animo, sonusque
 Sensui : legum monitis tuarum
 Pectus immixtum scelera impiosque
 Horruit ausus.
- 5 Hac via gressus rege per tuarum
 Orbitam legum dubio vacillent
 Ne pedes lapsu, instabilesque turbent
 Lubrica plantas.
- 6 Te voco duris ad opem periclis :
 Sæpe tentatam fugio : precantis
 Admove attentam miseris benignus
 Quæstibus aurem.
- 7 Tu bonus sulci tibi qui salutem
 Spemque committunt ; tibi contumacis
 Spiritus cordis tetricus refræna
 Vindice dextra.
- 8 Me velut pupillam oculi tenellam
 Providus muni. procul impiorum
 Impetu, alarum trepidum tuarum
 Conde sub umbra.
- 9 Nam meæ vitæ manus impiorum
 10 Imminet : vallant opibus, superbis
 Intonant linguis, mala dira sæva
 Voce minantur.

C.

1. C.

- 11 Obsident cunctos aditus viarum :
Commoda observant loca , destinantque
Ad meam cædem ; facinusque patrant
Mentibus absens :
- 12 Qualis in prædam leo fertur ira
Fervidus, qualis catulus leonis
Lacte depulsus speculatur alto
Abditus antro.
- 13 Surge, conatus pater anteverte
Impios, stratoque in humum tyranno,
Me tuo , quo nunc furit ille sævus,
Eripe ferro.
- 14 Neu sine , ut me vi premat impotentum
Divitum fastus ; quibus una cura est,
Dum licet blandæ illecebras caducas
Carpere vitæ.
His opes terris penitus refossis
De penu fundis locuplete, ventri
Sufficis fruges, hilarasque multa
Prole penates.
- 15 Puritas vitæ mihi te tueri
Corporis vinculis tribuet soluto.
Illa lux vere faciet me ab omni
Parte beatum :
Lux voluptatum cumlata cunctis
Gaudiis, quum se sine nube menti
Pura majestas dabit intuendam
Lumine puro.

1 Psal. XVIII. *Diligam te Domine, &c.*

- 1 **T**E Deus alme colam, te toto pectore amabo
Sancte parens, mea vis, mea sola potentia,
turris,
Præsidium, spes, & rebus solamen in arctis.
Tu clypeus, tutela mihi, tu certa salutis
Anchora, tu statio tuti placidissima portus ,
- 4 Nam simul atque tuas in laudes ora resolvo
Te venerans, pacemq; petens, inimica cessant
Arma: salus, placidisq; comes pax advolat alis.
- 5 Jam me lethiferis mors circumvolverat atra
Cassibus, obsessum jam me torrentibus orcus
- 6 Impediebat aquis, stigis jam compede victus

Pare-

- Hærebam, laqueoq; pedem retinente trabebam:
 7 Hic ego depreſus, ſupplexq; humilisq; vocavi
 Voce Deum & dubiis clamavi ad ſidera rebus.
 Ille ſuper ſolio reſidens flammantis olympi
 Audiit orantem, poſtquam pervenit in altum
 Clamor, & attentas advertit queſtibus aures,
 8 Protinus è vultu Domini conterrita tellus
 Intremuit, montesque cava compage ſolvi
 Nutarunt, penitusque imis fremuere cavernis,
 9 Fumens aſſatu de naribus æſtus anhelo
 Undabat: rapidæ contorto vertice flammæ
 Ore ſuunt, vivaque animant attracta favilla.
 10 Utq; ſuum Dominum terræ demittat in orbem,
 Leniter inclinat juſtum ſæſtigia cælum:
 Succedunt pedibus fuſcæ caliginis umbræ
 11 Ille vehens curru volucris, cui flammeus ales
 Lora tenens levibus ventorum adremigat alis,
 12 Se circum furvo nebularum involvit amictu,
 Prætenditque cavis piceas in nubibus undas,
 13 Acribus ex oculis vibratæ ſpicula flammæ
 Diſcutiunt triſtes claro fulgore tenebras.
 Inde ruit crepitans lapidoſæ grandinis imber;
 Diſcurſantque vagæ ſinuoſa volumina flammæ.
 14 At vero ut ſancto ſermone ſilentia rupit:
 Protinus horriſico tonitru cælum omne remugit,
 Grandinis, & crebra tellus crepitante procella
 Palſa ſonat, ruptisque micant è nubibus ignes:
 15 Flammiferæque volant magnum per inane ſa-
 gittæ, (cunas
 16 Fulguraque ingeminant: laticum concuſſa la-
 Pandit hians tellus, & fontibus ora relaxat:
 Succutiturque pavens, & fundamenta revelat,
 Et reſerat chaos. Æterni ſic vox tonat oris,
 Sic formidandæ grave ſpiritus infremit ira.
 17 Ille ſalutiferam porrexit ab æthere dextram,
 Et me de rapidis percurrentem ſuſtulit undis:
 18 Hoſtibus eripuit validis, & acerba potentum
 19 In me odia eluſit: quum me ſtudioſe nocendi
 Temporibus duris cæca frans arte petebat.
 20 Auxilium tulit, & rebus pateſcit in artibus
 Latum iter, electumq; à morte reduxit amictu.
 21 Scilicet immunem ſcleris, mentemq; manuq;
 Adſpexit Deus, & merito dignatus honore eſt.

- 22 Quippe nec impietas, nec pravi credulus error
 Avertere meos recto de tramite gressus. (da
 23 Ante oculos mihi lex Domini, mihi iussa veren-
 24 Semper erant animo præsentia : simplice vero
 Gaudebam, fraudisque illo sub teste voluntas
 Libera, flagitium, & scelerum vitaverat artes.
 25 Ergo mihi integræ fructû hûc decerpere vitæ
 Munificus dedit, & qui conspicit omnia justus
 Arbiter innocuam cumulavit munere vitam.
 26 Quisque suis sibi te conformat moribus : erga
 Innocuum innocuus, te sentit amicus amicum,
 27 Inq; bonos bonus es: male cautas cautior artes
 28 Artibus eludis. duro in discrimine servas
 Res humilis populi afflictas, oculique superbos
 29 Dejecis elati factus. tu plebis ab imæ
 Cœtibus ereptum celebri me in luce reponis
 Illustrasque meas claro splendore tenebras.
 30 Te duce perrumpo florentes ære phalanges,
 Altaque turrigeri supero fastigia muri.
 31 Scilicet, ut sanctus Deus est, sua signa sequutis:
 Sancta saluteræ pandit compendia vitæ.
 Illius æterno quicunque effluxit ab ore
 Sermo, repurgato flammis sincerior aura est.
 Ille suo clypeo fida spe pectora fulta
 Protegit, adversisque vetat succumbere rebus.
 32 Dicite qui colitis picti ludibria trunci,
 Aut ebur in varias aut saxa excisa figuras,
 Equis in ætherio rerum moderatur olympo
 Fræna alius Dominus? quis terræ temperat orbē
 Alter, & invicta quæ vult facit omnia dextra?
 33 Ille Deus viva mihi vi corroborat artus,
 Ostenditque viam maculosa labe carentem,
 34 Me pedibus fecit celeri contendere ceruo,
 Et procul à sævis subduxit in alta periclis:
 35 Et tractare manu duro in discrimine belli
 Arma dedit facili: solidoque ex ære rigentem
 Flectere, & inflexû confringere viribus arcum.
 36 Ille salutiferi totum munimine scuti
 Me tegit, & dextra nutantem fulcit & augeat
 37 Largus opis: perque insidiis obsessa viarum
 Pandit iter tutum, prohibetq; per invia plantas
 38 Offenso titubare gradu. Te persequor hostes
 Auspice, disiectos cōprendo, nec ante revertor,
 Quam

- Quam cecidere animi fracta virtute minaces,
 39 Affusque cadant pedibus, ne surgere possint
 Rursus, & antiquas armis reparare ruinas.
 40 Tu mihi diffundis vivū per membra vigorem,
 Et validos crudo distendis robore nervos.
 41 Tu bellare doces: tu me quicumque laceffit
 Sternis humi, trepidosq; fuga mihi disjicis hostes
 42 Clamātes nemo exaudit. Domini prece poscunt
 Auxiliū: averſam negat implorantibus aurem.
 43 Hos ego, ceu verſat Boreæ violentia nubem
 Pulveream, impello, & turbatis fervidus inſto:
 Et pedibus premo, ceu cœnum deforme lutosis
 44 Conteritur triviis. Tu me ſine nomine plebis
 Contemptu ereptū, populos frænare ſuperbos
 45 Imperio facis, & famulas mihi tendere dextas
 Per longinqua jubes ignotas oppida gentes
 Attonitas famæ novitate, & nomine tantum
 46 Audito: & blandis verba aſſentantia linguis
 Fingunt, nec tutis ſatis audent credere muris.
 47 Laus, honor, imperium Domino, qui robora
 cinctum (pinqua.
 Me tegit, incolumemque rapit de morte pro-
 48 Qui mihi perfidiam ſclerata ſultriciſq; armis
 Frangere dat, populoſq; facit parere volentes:
 49 Securumque vetat belli trepidare tumultus.
 Qui mihi præſidio eſt, populi quū ſæva rebellis
 Ira furit, mentisq; malæ ſclerata retundit
 50 Conſilia. ergo ſeram late tua facta per urbes
 Finitimas: ſemperque meo celebrabere cantu,
 51 Sancte parens, regē qui dura per omnia tutum
 Eſſe jubes, cumulæſque opibus: plenoq; favore
 Ipſum, & perpetuū ſobolē amplecteris in ævū.

1 *Psalm. XIX. Cœli enarrant gloriam Dei, &c.*

- 2 **I**nsanientis gens ſapientiæ,
 Addicta mentem erroribus impiis,
 Tot luce flammæ coruſcum
 Cerne oculis animoque cœlum.
 Hinc diſce, prudens quam ſuit artiſex,
 Qui templa olympi fornice flammeo
 Suspendit, & terræ capacem
 Et pelagi ſinuavit arcum.

- 3 Dies tenebras, & tenebræ diem
Semper prementes perpetua vice,
Non fortuito res caducas
Ire monent per inane lapsu:
- 4 Sed tota concors fabrica personat
Dei tuentis cuncta potentiam,
Non voce quæ paucorum ad aures
Perveniat strepitu maligno.
- 5 Nam nec remotis barbara finibus
Gens ulla terras incolit ultimas,
Quæ nesciat certa meantis
Lege poli stabilem tenorem.
- Quis nocte clara lumina flammeo
Semper micantes non stupeat globos?
Aut mane castris prodeuntem
Quum rutilo videt axe solem?
- 6 Sive ille eois fluctibus exerit
Vultus decoros, sponfus uti novus
Auro refulgens, gemmeaque
Tempora conspicuus corona:
Seu quum fugacem præcipitans diem
Curru citato tempora dividit,
Artusque viresque impetumque
Centimano similis giganti.
- 7 Absque Eoo cardine ad ultimam
Metam occidentis sidera permeans
Obliqua, vitali calore
Cuncta creatque fovetque alitque.
- 8 Sed ordo rerum & conspicuus decor
Non sic tuentum lumina detinent,
Divina ut arcanis habenis
Lex animos ad honesta flectit:
- 9 Promissa fraudis nescia lubricæ
Splendore veri pectora roborant.
Hac plectitur culpa æquitate ut
Pœna juvet recreetque damnum,
Puro recludant lumine lumina
- 10 Præcepta: puro relligio nitet
Verenda cultu; quam nec annis
Cuncta domans minuit vetustas,
Decreta fas & conscia veritas
Astans tabellis servat aheneis,
- 11 Jacundiora melle, & auro

Et nitidis potiora gemmis.

- 12 Signata claustris pectoris intimi
 Servus tuetur jugiter hæc tuus
 Non infcius custodientem
 Quam maneat numerosa merces,
- 13 Errata mentis quis meminit vagæ?
 Quæ deprehendet vis sapientiæ?
 Ergo repurga quas refudit
 Clam maculas sinuosus error.
- 14 Fac regna cordis ne sibi vendicat
 Vis impotentis dira superbiz.
 Sic me malorum è maximorum
 Compedibus facile explicabis.
- 15 Quæ lingua fundit verba, quod in sinu
 Secum volutat mens tacito, accipe
 Placatus, ô nostræ salutis
 Arx, Dominus, Deus, & redemptor.

1 Psal. XX. *Exaudiat te Dominus in die, &c.*

- 2 **C**uncta licet ferro late populetur & igni
 Infana gentis barbaræ crudelitas,
 Tu ne cede malis, sed contra audentior ito,
 Moderator orbis audiet preces tuas:
 Utque bonis dubiis Jacobum ad sidera rebus
 Cum voce palmas proferentem exaudiat;
- 3 Annuet oranti, & te maiestate verendi
 Nominis ab hoste sospitem tuebitur.
 Ex Adyto sacro arcanis tibi viribus artus
 Firmabit, animum de Sione fulciet:
- 4 Vota secundabit, memori tua munera mente
 Servabit: omnis perlitabit victima.
 Protinus in cineres depasta holocausta resolvet
 In astra volvens flamma lucem splendidâ.
- 5 Ille aderit cœptis, casusque in prospera vertet,
 Eventa finget omnia ex sententia.
- 6 Jam tibi plaudemus reduci, auctoremq; salutis
 Patrium canemus patrio ritu Deum,
 Cuncta Deo grates fora, compita, templa so-
 nabunt: (bus,
 Nomenque sanctum prosequuntur laudi-
 Annuet ille pio quodcunque rogabitur ore,
 Latumque precibus exitum iustis dabit.
- C. 4.
- 7 Quin

7 Quin (scio , nec fallax animum mihi decipit o-
men)

Regem reducet sospitem Dominus suum.

Mittit opem, sancti referans sacraria cœli,

Et præpotenti proteget te dextera.

8 Gloria sit Syriæ turmas numerare curules

Axesque curvis asperare falcibus :

Fidat equis lateque vagis discursset habenis

Sonante Perses arva findens ungula :

Hi currus & equos jacent, nos rebus in arcibus

Dei potentis nomen invocabimus.

9 Illis nec currus, nec vis præstabit equorum

Ne scindat uncis vultur artus unguibus :

Nos humiles favor æthereus penitusque jacen-

Tollet, suoque sustinebit numine. (tes

10 Tu servator opem fer : tu si respicis, arma

Nec socia cupimus, nec timemus hostica.

Respiciet, populique sui Rex optimus omni

Vocatus hora & facilis audiet preces.

1 Psal. X X I. *Domine in virtute tua, &c.*

2. Q Uod hoste victo Rex triumphat gaudio ,
Curis solutus anxiiis ,

Tibi id fatetur Rex beate cœlitum

Debere : tu laboribus

Vires ferendis, tu dedisti è prælio

Redire duro sospitem.

3 Nullam repulsam, voce quum te supplice

Rogaret, unquam adhuc tulit.

Nil in latebris pectoris reconditis

Spe concupivit irrita.

4 Et vota supra & ante vota hunc omnibus

Vitæ beati commodis.

Gemmis coronam ferre & auro splendidam

Sacro dedisti vertici.

5 Vitam poposeit : mortis illi est additæ

Immunis immortalitas.

6 Tu claritatis auctor illi es, inclyta

Per te refulget gloria.

7 Felicitatis tui favor dedit tuus

Exemplar ut sit posteris :

Mensura voti ut matribus sit, quum bene

Blan-

PSALMUS XXII.

41

Blandis preantur liberis.

8 Tu nempe spes & anchora es fiducia,
Tu portus in rebus malis.
Te fretus uno firmus omnem perferet
Sortis procellam turbida.

9 Tu perduelles comprehendes, tu manu
Pœnas reposces vindice.

10 Ceu flamma clausis æstuans fornacibus
Antiqua silvæ brachia
Vorat; furoris sic tui nefarios
Afflatus hostes hauriet.

11 A stirpe totam demetes propaginem.
Semenque gentis impiæ.

12 Te namque contra moliantur abditam
Fraudem scelusque perfidi:

Et mente prava vota versant irrita,
Et spes inanes concoquunt.

13 Te persequente, pallidi in fugam ruent,
Inhonesto tergo vulnera

Ferent: in ora, fata dum vitant fuga,
Rursus sagittas diriges.

14 O qui potenti fræna rerum dextera
Versas perennis arbiter,

Exurge, vires fac tuas ut hostium
Agnoscat insolentia:

Tum te piorum turba seclis cantibus
Orbis parentem concinet.

Votis tuorum supplicum placabilem,
Malisque formidabilem.

1 Psal. XXII. *Deus Deus respice in me.*

2 **C**ur me relinquis ô Deus? Deus meus
Cur me relinquis? irrita

3 Heu verba fundo. luce seu terras dies
Retegit, vocantem me dies

Frustra intuetur: sive nox silentibus
Terram tenebris obruit;

Nox me vocantem nulla non audit, mea
Nox nulla questu non sonat:

4 Tu sanctus ille civitatis incolae es
Sancte, Isaci nepotibus

5 Tu carmen es: tu fida spes majoribus
Nostris,

C 5

- Nostris, salutem qui suam
 Tibi credidere, à te salutis compotes-
 6 Abiere. salvi gratias
 Egere duris qui tuam in malis opem
 Petere: qui tuam in fidem
 Se dedidere, non tulere dedecus,
 Non hostium ludibria.
 7 At vermis ego sum, non homo: sum fabula
 Vulgi, infimorum opprobrium.
 8 Nam turba nostris obvia illudit malis:
 Nutatque, nictatque, & caput
 9 Motat; libella exporrigit: ludibria
 Verbis acerbat asperis,
 En ille Domino carus, en fiducia
 Securus ille numinis:
 Nunc servet illum, nunc periculis eruat,
 Quem tanto amore amplectitur.
 10 O Domine, tu me protinus susceperas
 Alvo parentis editum.
 De te pependi spe parentis pendulus
 Infans adhuc ad ubera.
 11 Abusque partu tu Deus meus: tuus
 Ex matris alvo me favor
 12 Est prosequutus: ultimo in discrimine
 Jam ne recede longius.
 Discrimen instat ultimum: mortis meta-
 Cessere amici territi.
 13 Tauri efferati, tauri obesi me undique
 14 Circumdedere: faucibus
 Hiant, leonum more rugientium,
 Quos incitat spes & fames.
 15 Rivi cruoris corpus omne perlunant
 Exangue. laxat artuum
 Compago nexus: pectus intra liquitur,
 Ut sole cera, cor metu.
 16 Exarueret testæ adinstar costilis
 Defecta membra viribus:
 Rigans adhæsit lingua siccis faucibus.
 Jam sto sepulchri ad aggerem.
 17 Me rabidi ab omni parte latratu canes
 Urgent, petuntque dentibus.
 18 Mihi pessimorum sæva conspiratio
 Manusque fodit & pedes:

- 18 Et ossa numerant, ossa truculentia
 Per corporis tensi cutem.
 Tormenta postquam cuncta consumpsit furor.
 Animus adhuc ira tumens
 Se pascit: oculos satiat, & fruitur meis
 Læto in malis spectaculo.
 19 Partiti amictus sunt meos, tunicæ meæ
 Fecere sortes arbitras.
 20 Tu Domine saltem ne recede, ne malis
 In ultimis me desere.
 Tu robur unus, tu mea es potentia.
 21 Accurre, festinus meæ
 Succurre vitæ, destitutum ab omnibus
 Defende: sævorum hostium
 Ferrum cruentum pelle: vim rabidam canum
 22 Inhibe: leonum spumeos
 Compesce rictus: cornua unicornium
 Confringe, serva supplicem.
 23 Tum morte victa sospes auxilio tuo,
 Narrabo fratribus tuum
 Nomen, piorum prædicabo cœtibus
 Robur, fidem, constantiam.
 24 O mente pura qui Deum colitis, Deum
 Laudate puris cantibus.
 Semen Jacobi, magnitudinem Dei
 Celebrate festis laudibus:
 Erga fideles numinis clementiam
 Agnosce proles Isaci.
 25 Non sprevit inopis ille solitudinem,
 Non pauperum fastidio
 Avertit ora. me vocantem exaudivit,
 Vitæque dulci reddidit.
 26 Ergo per oras ultimas mundi tuas
 Sonabo laudes: gentibus
 Te prædicabo, vota te timentium
 Præsentem solvam Ecclesia.
 27 Edet modesta turba fraudis nescia
 Vocata sacras ad dapes:
 Epulisque sancta, ac satura dulci nectare,
 Laudabit auctorem Deum:
 Deum sonabit, qui vigore flammeo
 In corda se quærentium
 Se tantus infert, mortis ut procul metu

Per-

Perenne viva gaudeant.

28 Ergo excitata tam novo spectaculo

Tellus ab oris ultimis,

Quacunque colitur, colla sub Domini jugura

Submittet, illi servient,

Pronæque Domino supplicabunt omnium.

Omnes familiæ gentium.

29 Nam sempiterno jure Domino competit.

Rerum triformis machinæ.

Ille universis imperabit gentibus.

30 Rerum potentes illius

Mensæ accubabunt, & sacri convivii

Dapibus referti sub jugum

Cedent volentes, flectet illi poplitem

Pauper sepulchri in limine,

Qui membra fessis artubus languentia.

Fugientæ vitæ vix trahit.

31 Illumque longa posterii propagine

Colent, suisque posteris

Per longa deinceps nunciabunt sæcula

In me favorem numinis

32 Hoc semen illi serviet, gens illius

In posterum hæc censebitur.

*Psal. XXIII. Dominus regit me, &
nihil, &c.*

1. **Q**uid frustra rabidi me petitis canes?

Livor propositum cur premis improbum?

Sicut pastor ovem, me Dominus regit:

Nil deerit penitus mihi.

2. Per campi viridis mitia pabula,

Quæ veris teneri pingit amœnitas,

Nunc pascor placide, nunc saturum latus

Fessus molliter explico.

Puræ rivus aquæ leniter astrepens

Membris restituit robora languidis.

Et blando recreat fomite spiritus

Solis sub face torrida.

3. Saltus quum peteret mens vaga devios,

Errorum tenebras illecebra sequens,

Re, raxit miserans denuo me bonus -

Pastor, iustitiam in viam.

4. Nec.

- 4 Nec si per trepidas iustificata manu
Intentet tenebras mors mihi vulnera ,
Formidem duce te pergere : me pedo
Securum facies tuo :
- 5 Tu mensas epulis accumulas, merum
Tu plenis pateris sufficis : & caput
Unguento exhilaras. conficit amalos,
Dum spectant, dolor anxius.
- 6 Me nunquam bonitas destituet tua ,
Profususque bonis perpetuo favor :
Et non sollicitæ longa domi tuæ
Vitæ tempora transigam.

*Psal. XXIV. Domini est terra & plenitudo
ejus, orbis terrarum, & universi, &c.*

- 1 **T**ota quidem Domini terra est , & quicquid
ubique
Vel parca celat, vel benigna sufficit :
Quiq; colunt montesq; feros, camposq; feraces,
Urbesque sanctis temperatas legibus.
- 2 Ille super pelagus solidum connexit orbem ,
Stabilis ut undas inter instabiles foret,
Et toties rapidis pulsatus fluctibus, omnes
Compagne firma sustineret impetus.
- 3 Cuncta igitur Domini merito sunt : sed tamen
unam
Sedem sibi ille dedicavit propriam.
Æquis eo scandet? cuive hæc permissa potestas?
Loco ut beatum sistat in sancto gradum?
- 4 Cui manus & mens est insons, nec vana volutat
Animo , nec ulli damna perjurus dedit.
- 5 *Huius Dominus donabit opes: hunc numine dex-*
A vi procacique eruet calumnia. (tro
- 6 Hæc vera est pietas, hac itur ad æthera, veri
Sic intrari naminis vultum licet.
- 7 Eia aditus referate , fores age pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ :
Claustra revellite , limina pandite , magnus ut
intret
Rex ille, multa clarus ille gloria.
- 8 **Q**uis novus hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis ille multa est inclytus rex gloriæ?

- Ille potens late Dominus dextraq; opibusque ,
 Belloque multa nobilis victoria.
 9 Eia aditus referate , fores age pandite portæ ,
 Portæ perennes sempiternæ regię :
 Clausura revellite, limina pandite , magnus ut
 Rex ille, multa clarus ille gloria. (intret
 10 Quis novus hic sanctis succedit sedibus hospes?
 Quis iste multa est inclytus rex gloria?
 Ille potens armis numerofoque agmine ductor,
 Hic ille multa est inclytus rex gloria.

Pfal. XXV. Ad te Domine levavi, &c.

- 1 **H**ic fidat armis, plebe se clientium
 Defendat alter, militumque copiis :
 A te creator orbis uno spes mea
 Pendet, malisque in rebus unum respicit.
 2 Tu sancte genitor effice insolentibus
 Ne spes inanes risui sint hostibus.
 3 Sic me pudore liberabis : nec rubor
 Confundet ora ceteris , in te suæ
 Qui collocarunt anchoram fiduciæ.
 Frustratur illos spes, & irritæ spei
 Pudor dolorque torqueat, qui sordium
 Amore sese sordibus contaminant.
 Bonosque nulla provocati injuria
 4 Vexare gaudent. Mihi per anfractus vagos
 Vitæ, salebras inter & tenebras iter
 5 Ostende rectum; & erutum sequacibus
 Erroris undis, prævio lucis tuæ
 Splendore deduc veritatis in viam.
 Te nempe ab uno pendeo spe, te Deum
 Unum & salutis columen agnosco meæ.
 6 Si torta vitiis forte morum regula
 Deflexit, error si fefellit lubricus,
 Fracta illecebris si voluptatis malis
 Incauta viris se juvena polluit;
 7 Benignitatis tu tuæ memor tamen,
 Et lenitatis, (qui parentes mollibus
 Frænas habenis, usque ab incunabulis
 Orbis paterna es usus indulgentia)
 M' errere nostris quod negares moribus.
 Tuæ negare non potes clementiæ.

Nec

- Nec denegabis, nec precantes bona bonus
8 Vacuos repelles: nec viam poscentibus
Rectam aberis unquam recti & æqui regula.
9 Tu mitis animi amplecteris modestiam,
Doceſque recti & improbi discrimina.
10 Tu dux comesque tuta per compendia
Ducis carentem fraude manſuetudinem.
Peccata bonus & facilis oblivifceris:
Promiſſa ſolviſ liberali dextera:
Minuitque pœnas mitis indulgentia:
Fideſque dictis ſtabilis erga omnes adeſt
Qui pacta ſacri fœderis non negligunt.
11 Hanc ut nepotum ſecula manſuetudinem
Noſcant, tuique nominis ſe gloria
Late per omnes fundat orbis angulos,
Ignosce noſtris mitis erratis parens,
Quæ multa inuſſit ægritudo & impotens
Amor, regique contumax ira & dolor,
Errorque, veri non acutus arbiter.
12 O ter beatum, mente qui pura Deum
Veneratur: illi, qualecunque amplectitur
Vitæ inſtitutum, dux adeſt ſemper Deus,
Reſtorque, & omnes actiones proſperat.
13 Securſ animus anxio procul metu
Cunctiſ fruetur affluenter copiis:
Stirpiſque ſeries longa firmabit domum,
Genuſque multa floridum propagine
Opes paternas ad nepotes transferet.
14 Quin & piorum mentibus myſteria,
Contempta praviſ, impie ſapientibuſ
Occulta, Dominuſ luce proferet ſua,
Et ſacroſancti fœderiſ ſcientiam,
(Quæ ſola vitæ dux beatæ & regula eſt)
15 Docebit. Ergo rex beate cœlitum
Te mente ſolum quæro, nuſquam lumina
Ab te reſpecto: tu pedes ſoluſ meoſ
Hoſtiſ doloſiſ erueſ è retibuſ.
16 O ſancte cuſtoſ hominuſ, amico lumine
In me intueri, & deſtitutum ab omnibuſ
Inopemque ſancta me tuere dextera.
17 Curiſque: mentem quæ perurunt plurimæ,
Novique ſemper differunt doloribuſ,
18 Exolve, pœniſ uſque & uſque immanibuſ

Exc=

- Exercitato , & obruto laboribus
 Ignosce : culpas mitis obliviscere.
- 19 Heu quanta vis me factionis impiæ
 Persequitur armis ! quanta me crudelitas
 Inexpiato quærit odio perdere !
- 20 Tu me periculis libera, tu protege
 Ejus salutem ab hostium ludibrio.
 Omnem salutis qui locavit spem suæ
- 21 In te, nec aliis fudit opibus quam suæ
 Integritatique, & tuæ clementiæ.
- 22 Gens quæ tuarum jussu legum amplectitur,
 Fac undeque tuta sit te vindice.

Psal. XXVI. Indica me Domine, &c.

- 1 **M**E vi tyrannus persequitur palam,
 Me clam maligna fraude calumnia.
 Te qui larebras pectoris inspicis,
 Appello, rerum conditor optime.
 Mens fraudis expers, & manus innocens,
 A vique pura, & flagitio, in Deo
 Spes fixa, fortis qui volentia
 Me scævientis non finet opprimi.
- 2 Renesque flammis & penetralia
 Scrutare cordis, cœcaque sensuum
 Arcana, fuscum cœu calidis focis
 Explorat aurum callidus artifex :
- 3 Mentem videbis munificentiae
 Quæ dona nunquam non meminit tuæ :
 Actæque leges puriter ad tuas
 Vitæ carentem flexibus orbitam.
- 4 Procul faceſſat, nec focium sibi
 Me vana speret lingua, procul domo
 Noſtra recedat qui didicit ſuos
 Fucare ſenſus pectore ſubdolo.
- 5 Odi ſceleſtū concilia, impios
 Cœtus veneno pejus abominor :
 Quorum reſultant pectora gaudio
 Quam perpetrarunt facta nefaria.
- 6 Sed mente pravi non ſibi conſcia,
 Lotusque parvis fontibus, ad tuas
 Aras adibo. lætus & offeram
 Læ chorez dux tibi victimas.

- 7 Te nostra pangent tympana, te lyra,
Te vox canoro consona tympano,
Lyraque; cœtuque in celebri tua
Miranda pandet facta nepotibus.
- 8 Tectumque, nomen quo canitur tuum;
Ædemque, numen qua colitur tuum,
Mens ardet: absentem retrahunt tux
Quæ templa celant pignora gloriæ.
- 9 Hæc ossa tellus ne sine ut obruat
Inter cruentos barbara barbaros.
- 10 Qui fraudulenta mente coquunt scelus,
Captant avara munera dextera.
- 11 Ego institutum carpere tramitem
Pergam innocenter: tu propius meis
Aurem benignus questibus admove,
Ac me periculis testibus assere.
- 12 Per plana firmo quod gradior pede,
Quod recta sector, muneris est tui.
Ergo salutis te columen meæ
Cœtu in celebri laudibus efferam.

Psal. XXVII. Dominus illuminatio mea.

- 1 **D**eus in tenebris quum mihi prae luceat,
Vitamque muniat meam,
Quæ vis aperta terreat me? quæ mihi
Fraus cæca sit formidini!
- 2 Adversus unum quum scelesti facti
Cunctas parasset copias,
Dolosa letho quæ tetenderant meo
Ipsi incidere in retia.
- 3 Si comminentur castra, si minacibus
Insecta telis agmina,
Securus animi specto castra, prælia
Timore liber intuo.
- 4 Unum expetivi, & usque id expetam,
Curis ut exemptus malis,
Sim sacrosanctæ semper ædis incola:
Augusta miretur artia,
Deoque laudes personem, artus dum regit
Vitalis auræ spiritus.
- 5 Tum me sub umbra conditum tentorii
Celabit, & periculis

D

Pro-

Nutu regentis stelliferam domum
Dignare iustis nomen honoribus.

3 Cujus liquentes vox grvida pluit
De nube rores; terrificos ciet
Cælo tumultus cum tonitru, maris
Turbata ventis concitat æquora.

4 Vox dignitatis plena, nec irritæ
Unquam ad patrandum jussa potentæ.

5 Nudare cedris seu Libanum juvat,
Celsasque ventis sternere fraxinos.

6 Seu vincta saxi saxa revellere,
Notisque montes sedibus erutos
Versare, taurum ut verna per avia
Vexat juventæ læta protervitas.

7 Ad vocis ictum nubibus exilit

8 Elifus ignis, tesqua Arabum tremunt;

9 Fera pavescent. ante diem fluunt
Partus acerbi. robora concidunt.

Quæcunque templo cælum habet aureo;
Quæcunque tellus dædala sustinet,
Quæ celat undis æquor in abditis,
Dei fatentur cuncta potentiam.

10 A voce vindex pontus inhorruit,
Undisque montes obruit, arbiter
Æterne rerum, quum libuit tibi
Delere gentes fluctibus impias.

11 Te dante vires non opibus feros
Horremus hostes, non numero graves;
Te dante pacem, progeniem Isaci
Cornu beabit divite copia.

1 Psal. XXX. *Exaltabote Domine, &c.*

2 **T**E nostra semper carmina, te lyra
Sonabit, orbis conditor optime:
De faucibus lethi imminentis
Incolumis tibi vota reddam.

Per te superbus nec lacrymis meis
Insultat hostis, nec fruitur malis:

3 Te rebus, incertus salutis.

Auxilium in dubiis poposci.
Per te receptis viribus haurio
Vitalis auræ lumen amabile.

4 Nec

- 4 Nec infernum sub nocte longa
Et tenebris jaceo sepulcri.
- 5 O turba puris dedita ritibus
Sacrifque castis, tollite laudibus
Placabilem votis parentem,
Et memori celebrare alectro.
- 6 Vanescit iræ vindicis impetus
Bullæ fugacis more : Dei favor
Bonis manu vitam benigna
Tristitiæ vacuum rependit.
Si forte sero vespere stetibus
Vultus rigamur, mox redit aurea
Cum luce risusque, & jacentes
Exhilarans animos voluptas.
- 7 Pacis beatæ cum fruerer bonis,
Mecum loquebar : De stabili gradu
Felicitatis nulla fortis
Me dubiæ quatiet procella.
- 8 Te dante vires, divitias, decus,
Te montis instar mœnibus æneis
Firmante regnum, vanum alebat
Credulitas mihi blanda fastum.
Tu me relicto stultitiæ meæ
Dextram retraxisti : retro abiit, domum
Repente turbatam relinquens,
Sors levibus malefida pennis.
- 9 O præses orbis, pectore supplice
Mox te vocavi, te lacrymis madens
- 10 Opem poposci. Quid profusus
Profuerit tibi sanguis? inquam.
Quis mortis usus nostræ erit? an tuas
Laudes sonabunt, factaque posteris
Miranda muti prædicabunt
Sub gelido cineres sepulcro?
- 11 Placatus aurem da facilem meis
Votis, severos neu querimoniis
Averte vultus : pelle membris
Pestiferi mala dura morbi.
- 12 Tu supplicanti protinus admoves
Aurem benignus : pro lacrymis mihi
Risum redacis, pro dolore
Lætitiâque alacremque plausum.
- 13 Te semper ergo carmina, te lyra

Nostræ sonabunt : vox tibi serviet
 Dicata, præbebitque nostris
 Materiem tua laus Camœnis.

1 Psal. XXXI. *In te Domine speravi, non confundar in aeternum.*

- I In te locavi spem meam
 Rerum creator optime :
 At tu benignus prospice
 Ne spei pudeat irritæ ,
 3 O iuste vindex, fraudibus
 Ab hostium me vindica :
 Audi benignus supplicem :
 Da promptus abjecto manum ,
 4 Me rupe serva ut invia
 Clausum, vel arce ahenea :
 Tu rupis es mihi invia
 Munimen, arx ahenea :
 5 Ergo ut timori mentibus
 Nomen tuum sit impiis,
 Præ viam mihi, abdiis
 Me libera de cassibus.
 6 Tu robur es meum : tuæ
 Commendo vitam dexteræ :
 Me libera pacti Deus
 Tenax, memorque fœderum,
 7 Qui vana stulti somnia
 Sectantur, odi pessime.
 Tu certa spes mihi es, mea
 Tu portus es fiducie.
 8 Inter labores asperos
 Lumen tuæ clementiæ
 Fulgens, repente turbidum
 Perfudit animum gaudio.
 9 Quum me tyrannis impotens
 Urgeret hostis impii,
 Jam jam imminentis pallidis
 Lethi explicasti faucibus.
 10 Miserere fracti tot malis,
 Tot obruti doloribus.
 Caligat oculus, mens stupet :
 Mœrore corpus tabuit :
 11 Caduca vita elabitur

Moro.

Mœrore fracta & luctibus.
Interque clades aridis
Fluxere vires ossibus.

12 Me ridet hostis & meis
Insultat insolens malis:
Horrent propinqui: ceteri
Virant metu periculi.

13 E proximorum mentibus
Obliteror, ceu mortuus.
Contemptior sum civibus
Quam lamna restæ fixilis.

14 Me multitudo opprobriis
Coram laceffit asperis:
Vim machinatur in meam
Jurata mortem factio:

15 Ego interim fiducia
Opis tuæ, dolos, minas,
Injurias, & hostium
Contemno contumelias.

16 Tu fila vitæ temperas
Meæ, regisque tempora:
Tu me impiorum libera
Ab hostium tyrannide.

17 Ostende vultum amabilem:
Servo bonus tuo, & favens:
Et me tuere qua soles
Semper tuos clementia.

18 Ne sit pudori quod tuam
Imploro opem: pudor malos
Confundat, & silentium
Longum sepulcris sapiat.

19 Assueta vox mendacio
Sit muta, vox procaciter
Solita bonos lacerare,
Et arroganter spernere.

20 O quanta te colentibus
Et quot redundant commoda!
Quot teste mundo prosperis
Auges tuos successibus!

21 Hos protegis reconditos
Procul à minis potentium,
Tuaque manis in domo
Linguae veneno ab impiis.

- 22 Tibi perennis gratia
Sis, rector orbis, qui velut
Munita in arce me procul
Periculi submoveras.
- 23 Exspes, inops vitam fuga
Quum vix tuerer anxiam,
Mecum ipse dixi, jam truci
Reliquit hosti me Deus.
At tu nec in periculis
Oblitus extremis mei,
Aurem benignam supplici
Ac invocanti admoveras.
- 24 Ergo Patrem rerum optimum
Amate candidi & pii,
Qui fastuosos deprimit,
Et obsequentes erigit.
- 25 Qui spem locatis in Deo,
Constanter illi fidite,
Nec robur animi concidat
Sortis procella turbidæ.

*Psal. XXXII. Beati quorum remissa
sunt, &c.*

- 1 **O** Ter beatum cui Patris optimi
Noxas remisit lethiferas favor,
Cui fœda morum flagitia obruit
Oblivioso recta silentio!
- 2 O ter beatum, cui bonus arbiter
Non imputavit lubrica devizæ
Errata vitæ, nec reperit dolum
Cæco in recessu pectoris abditum?
- 3 Donec fovebam sub tacito sinu
Morbum, solutis languidus ossibus
Artus trahebam, luctificus dolor
Questum ciebat non patiens regi.
- 4 Ta me premebas prævalida manu
infestus, atris seu tenebris diem
Nox condidisset, seu rosea dies
Orbem recurrens luce retexerat.
Sic decolorem tabificus cutem
Mæror coquebat: sic macie dolor
Siccabat artus, mellis ut Africæ

Cancrè

Canceri per æstus mitius areat.

5 Tum mente versa valæra protuli,
Tibi renudavi vitium meum,
Fraudem retexi: ac tu mihi protinus
Noxâ soluto conciliatus es.

6 Qui mentis ergo pura sacraria
Servare quærit, te prece supplice
Placet: nec orbem pontus ut obruat,
Formidet æstus lethiferi minas.

7 Tu me periculis eripis asperis
Tutela præsens: tu mihi gaudia
Toto refundis corpore, ut hostium
Qui vincla fracto carcere depulit.

8 Nec sat: tenebras pectoris auferam,
Inquis: beatæ quâ ferat orbita
Monstrabo vitæ: nec procul à tuis
Unquam reflectam lumina gressibus,

9 Mulis equisque ne similis modo
Sis, bruta quorum pectora gratiam
Non mutnam novere, sed asperis
Fracti lupatis servitium ferunt.

10 Multa obstinatum nequitiam manent
Tormenta: pura qui Dominum fide
Orabit, huic pacem & veniam dabit,
Non durus unquam parcere supplici.

11 Recti tenaces simplicis, & quibus
Est grata fraudum nescia veritas,
Ravente læti numine gestibus,
Et voce vestram pandite gaudium.

Psal. XXXIII. Exultate iusti in Domino

1 VOs quibus puræ est amor æquitatis,
Læti pangite carmine
Orbis auctorem Dominum: æquitatis
Moc carmen decet æmulos.

2 Tinniat blando chelys hunc susurro,
Hunc vocalia nabilia,
Docta bis quinque resonare nervis
Hic artem manus approbet.

3 Huic novos cantus meditemur uni
Læti clangite buccina.

4 Nam fides dictis rata veritasque est,

D 5

Et

Et factis comes æquitas.

- 5 Quippe qui iusti & amator æqui, &
Veri fallere nescii:

Perque terrarum sola vasta notæ
Cunctis munificentia.

- 6 Is suo verbo sinuavit orbem
Lucentem nitidi ætheris:
Quicquid & puris radiis renidet
Campis ætheris igneis.

- 7 Littus arctavit maris inquieti,
Compressitque licentiam:
Et penu clausas sinuavit undas,
Unde in tempore promeret.

- 8 Hunc & occasus metuant & ortus:
Hunc unum Dominum colat
Quisquis extremos ubicunque fines
Terræ, aut æquoris accoluit.

- 9 Cujus à nutu viget, interitque
Quodcumque interit, aut viget:
Cujus immotis tremefacta parent
Cuncta obnoxia legibus.

- 10 Qui malas artes populi prophani
Ludit callidior suis,
Et suo injustæ scelerata turbæ
Fraudat consilia exitu.

- 11 At quod arcana sibi mente rerum
Auctor proposuit semel,
Dum dies & nox referent se in orbem.
Usque immobile permanet.

- 12 O quater, plusquam quater ô beatos,
Patronus quibus est Deus?
Quos sibi excepit, propriamque sortem
Quos dici voluit suam.

- 13 Dispicit mundi pater è beata
Cœli stelliferi domo,

- 14 Eque tranquillis adytis labores
Et curas hominum videt:

- 15 Quippe qui cæcos animi recessus
Humani fabricaverit:

Nec quod arcano latet in recessu
Clausum pectoris hunc latet.

- 16 Sperat incastrum numero tyrannus
Se tutum fore militum:

Spe-

- Sperat incassum validis lacertis
 Se miles fore sospitem :
 17 Sæpe spem fallit præeuntis Euros
 Bellatoris equi fuga :
 18 At Deus justos oculo irretorto
 Sæpè respicit & pios :
 19 Mortis ut veritat jacula imminentis,
 Diram & sæviriam famis.
 20 Una spes nobis hinc, ab uno
 Certum præsidium in malis.
 21 Ille perfundet sibi dedicata
 Dulci pectora gaudio :
 22 Ille fidentum sibi spesprecesque
 Lætum ducet ad exitum.

1 Psal. XXXIV. *Benedicam Dominum, &c.*

- S**eu læta fors me foverit, seu tristior
 Vexarit, omni tempore
 Laudabo Dominum, semper illius meum
 Os personabit laudibus.
 3 Mihi hæc voluptas, hoc erit solatium,
 Mihi hoc levamen in malis :
 Meoque turba tristis exemplo suas
 Solabitur molestias.
 4 Una agite cuncti prosequamur laudibus
 Nomenque numenque illius.
 5 Ille in periclis me vocantem exaudivit,
 Statimque reppulit metum.
 6 Qui cuncta ad illum consilia referunt sua,
 Læto his nitentes gaudio
 Vultus renident. nec repulsæ infamia
 Rubore confunder genas.
 7 En, pauper iste quem vocaret, omnibus
 Hunc eruit periculis.
 8 Dominum timentum castra manit Angelus
 Demissus ad custodiam :
 Et imminentes arcet hostes, & pios
 A vi tuetur impia.
 9 Facite periculum, jam scietis quam Dei
 Immensa sit benignitas :
 Quam sint beati, spes in illo qui suas
 Omnes opesque collocant.

10 Gens

60 P S A L M U S XXXV.

- 10 Gens sancta Dominum colite: nil deerit Deum
Fideliter colentibus.
- 11 Violenta feritas sentiet famem: bonis
Cuncta affluenter suppetent.
- 12 Adeste filii, audite vobis numinis
Verum tumorem ut indicem.
- 13 Quicumque curis liberam & longam cupis
Vitam beatus ducere;
- 14 Linguae refræna virus, os nefaria
A fraude purum contine;
- 15 Capeſſe recta, curva vita, dilige
Tranquilla pacis otia.
- 16 Deus innocentes adſpiciſque, & commodat
Intentus aures ad preces:
- 17 Torvo ſceleſtos intuetur lumine,
Et nomen etiam obliterat.
- 18 Juſtum invocantem Dominus audit, omnibus
Eum expedit periculis.
- 19 Quum ſpes labores deſerit mortalium,
Afflicta quum moleſtiis
Succumbit oneri mens, Deus præſens adest,
Malasque curas diluit.
- 20 Juſtis labores ſuggerit ſemper piis
Iniqua fors conatibus:
Sed qui bonorum ſemper eſt cuſtos Deus,
Sortis retundit ſpicula,
- 21 Et oſſa ſervat ne terantur, impios
22 Ulciscitur ſcélus ſuum.
Et quiſquis hoſtis eſt piorum, cum domo.
A ſtirpe cæſus interit.
- 23 Animas tuetur ſe colentium Deus,
Nec rem domumque deſerit.

Pſal. XXXV. Judica, Domine, nocentes, &c.

- 1 **R**erum ſancte opifex ades,
Et patrociniſ protege me tuo:
Et retro refer in meos
Hoſtes perniciem, quam mihi comparant.
- 2 Scutum cum jaculis cape,
- 3 Enſem ſtringe: meis hoſtibus obviam
Prodi: dic animæ meæ,
Secura auxilio nil metuas meo,

- 4 In vultus pudor hostium
Et turpis subeat dedecoris rubor :
Fœdam corripiant fugam
Cæcas insidias qui mihi præparant.
- 5 Ut sævus boreas levem
Raptat præcipiti turbine pulverem :
Sic illos trepida fuga
Vindex præcipientes urgeat Angelus :
- 6 Sit cæno via lubrica ,
Et cœlum tenebris lurida nox tegat.
Et formidine pallida
Vindex præcipientes comprimat Angelus :
- 7 Nam me fraude mala suis
Conati immeritum prendere cassibus,
Et cæcam innocuo scrobem
Effodere, suis cassibus hæreant : ,
- 8 Et factam exitium in meum
Cæci & præcipientes in foveam ruant.
- 9 Perfusa interea mihi
Dulci lætitia pectora gestient.
- 10 Mens secuta periculi
Auctorem Dominum lætitiz colet :
Et sensus animi indices
Clamabunt , Domino quis similis Deo ?
Qui fastus gravis improba
Defendet tenues à violentia :
Vexantemque opis indigos
Frangit sævitiam vindice dextera.
- 11 Conjurata calumnia
In me criminibus sævit atrocibus :
Ignotum scelus in meam
- 12 Fingunt perniciem : quæ bene feceram,
Compensant odiis malis ,
Et vitæ invigilant exitio meæ.
- 13 Illos tabificæ luis
Ægris visceribus quam dolor ureret,
Squalens veste ego lugubri,
Jejunaque fame pallidus & fixi,
Et prostratus humi , Deum
Lenibam lacrymis & prece supplice.
- 14 Sic suævis amici amor
Sub cari interitum luget amiculi :
Sic fratrem gemis unicum

Frater :

- 8 At exul animus morte liber patrum
 Quum reperet limen, fidereamq; domum:
 Illinc egestas & dolores exulant:
 Nemo feret votis non potiora suis.
 Passim voluptas, pura passim gaudia:
 Delicias largo flumine rivus agit.
- 9 Illic perenni vita fonte profuit,
 Vita gravis fati non refecanda manu.
 Illinc fatiscunt mentium caligines
 Quæ modo sub tenebris pectora nostra
 premunt:
 Vultque radius purus effusus tuo,
 Lumine nos puræ cognitionis alet.
- 10 Benignitatis interim tuæ bonis,
 Qui te cognoscunt & tua facta, fove:
 Qui mente pura veritatem diligunt,
 Justitiæ facias commoda ferre tuæ.
- 11 Me nec feroci caleet arrogans pede,
 Exigat aut tectis impia turba meis.
- 12 Qui scelere gaudent, scelere sic ruant suo,
 Perpetuo ut lapsos iusta ruina premat.

Psal. XXXVII. Noli amulari, &c.

- 1 **N**E livor urat æmulus
 Te, si beatos videris
 Pravos, nec Euris iis opes
 Fugaciores invide.
- 2 Nam sic facessit ilico
 Umbratilis felicitas,
 Marcent comis arentibus
 Ut falce secta gramina.
- 3 At tu Dei fiducia
 Incumbe rectis artibus:
 Dique terram ut incolas
 Donabit, ac te nutriet.
- 4 In hoc sit oblectatio,
 In hoc voluptas unica:
 Is te fovebit jugiter,
 Votique reddet compotem.
- 5 Committe vitam, rem, decus
 Illius uni arbitrio.
 Animi tibi ex sententia

Con-

- Confecta reddet omnia.
 6 Illustris auroræ ut jubar
 Tua faciet ut sit æquitas :
 Ut luce virtus sit tua
 Meridianâ clarior.
 7 Perfer modeste quod tulit
 Fortuna læva : neu tumens
 Ira impiorum prosperas
 Res cerne torvo lumine.
 8 Compeſce bilem, noxia
 Faceſſat indignatio :
 Ne fors nefarium ad ſcelus
 Impellat æmulatio.
 9 Eliminantur impij
 Fumo levi velocius :
 Terras modestus incolet,
 Serisque linquet poſteris.
 10 Morare paulum, & impium
 Nuſquam videbis : aspice
 Ædes, ſuperbi vix heri
 Agnoverit veſtigium :
 11 Modesta bonitas otio
 Lætam ſenectam tranſiget,
 Et incolenda hæredibus
 Paterna linquet prædia.
 12 Clam rete necit impius
 Bonisque concinnat dolos :
 Et dente frendens livido,
 Dolore & ira tingitur.
 13 Hæc cernit ex alto Deus,
 Minasque ridet irritas :
 Quippe imminentem vertici
 Cladem ſceleſto proſpicit.
 14 Enſemque ſtringet improbus,
 Arcumque tendet, pauperes
 Ut perdat, ac innoxios
 Figat ſagittis impiis :
 15 Diſtriatus enſis in ſui
 Domini redibit viſcera :
 Frangetur arcus lethifer
 Et fruſtra acuta ſpicula.
 16 Præſtat ſupellex ſobria,
 Recteque parta recula,

- Quam rapta per vim divitum
Fætidiosa copia.
- 17 Male parta iustus arbiter
Disperget, & potentiam
Franget scelesti: dextera
Iustum sua tuebitur.
- 18 Innoxios fovet Deus,
Ac rem tuetur: providet
Longæva ut usque in sæcula
Sit sempiterna hæreditas.
- 19 Seu pestis atra, seu furor
Turbabit orbem bellicus;
Nil deerit usque innoxio,
Famem nec ægram sentiet.
- 20 Sic hostis impius Dei
Perit repente funditus,
Adeps opimæ ut victimæ
Vanescit in fumos leves.
- 21 Nil donat usque & fœnerat
Injustus: at iusto sua
De sorte superat paupere
Quod donet indigentibus.
- 22 Iustorum amici prædia
Linquent suæ propagini:
At hostium radicitus
Semen peribit erutum.
- 23 Amatque iustum, & dirigit
Ejus Deus vestigia:
- 24 Dextra ruentem sustinet,
Lapsumque dextra sublevat.
- 25 Puer fui, nunc sum senex,
Ope destitutum nec pium
Videre memini, nec stipem
Ejus petentes liberos.
- 26 Iustus misertus pauperum
Dat usque & usque mutuum:
Seræ tamen propagini
Non larga deest opulentia.
- 27 Vita scelus nefarium,
Sectare recta: dum diem
Sol fundet aureum, tui
Terras nepotes incolent.
- 28 Deus æquitatem diligit,

Bonos

Bonos nec unquam deserit:

At interibit funditus

A stirpe semen impii.

29 Justus beata jugera

Agri tenebit, & colet

Cum prole, donec ultimus

Instabit orbi terminus.

30 Sermo sapiens & æquitas

In ore semper est bonis.

31 In corde scripta lex Dei,

Ne pes labet, gressum regit.

32 Observat impius pium,

33 Ut perdat: ast illum Deus

Custodit, ante judicem

Tuetur à calumnia:

34 Spem colloca in Deo, Dei

Sectare leges: & dabit

Dives potensque ut hostium

Cernas superstes exitum,

35 Vidi potentes impios

Gravique fastu turgidos

Virescere instar laureæ

Amœna propter flumina.

36 Specto repente: en lubricæ

Imago nusquam gloriæ;

Nusquam manent vestigia

Cunctis gravis potentia.

37 Iusti intueri & integri,

Vitæ statumque & ordinem,

Videbis alto in otio

Lætiam senectam degere.

38 At prompta semper lædere

Prorsum interibit factio:

Vitamque claudet terminus

Dignus patrat is nequiter.

39 Justus salutis collocat

Omnem in Deo fiduciam

Qui falsis æquos robore,

Adversa cum sors intonat.

40 Dominus petenti fert opem,

Et in periculis liberat

Ab impiis, qui se & suam

Ipse salutem credidit.

1 Psal. XXXVIII. *Domine ne in furore.*

- 2 **N**E me furoris æstuante incendio
 Servator orbis argue :
 Neu promerentem quamlibet pœnas graves
 Pergas per iram plectere.
- 3 Hærent medullis penitus infixæ meis
 Tux sagittæ dexteræ.
- 4 Iræ tuæ hinc me & inde mentis conscia
 Sic vis paventem perculit ,
 Ut nulla plagis faucii pars corporis
 Non langueat lethalibus :
 Ossa ut solutis artuum compagibus
 Sceleris venenum attraxerint :
- 5 Sceleris, profundo quod meum ceu gurgite
 Caput resorbens obruit :
 Quod in alta rursus me renitentem, velut
 Immane saxum degravat.
- 6 Veteris cicatrix vulneris recrudit,
 Vomitque tabem luridam.
- 7 Afflictus humilis ultimis premor malis,
 Luctu situque squalidus.
- 8 Clausumque cæcis fervet in præcordiis
 Ulcus : nec ulla corporis
- 9 Expers doloris pars vacat. Sic debilis
 Et fractus usque & usque sum :
 Malis ut impar voce lamentabili
 Cor ejuletque & rugiat.
- 10 Dominator orbis, vota nec animi mei ,
 Nec te latent suspiria.
- 11 Pavens tremensque turbidum cor palpitat :
 Defecta membra viribus
 Torpore marcent languido : noctem trahens
 Caligat acies luminum.
- 12 Vicini, amici, & sanguinis communio
 Quos propior admorat mihi,
 Procul abstiterè , fœditatem vulnerum
 Vix sustinentes cernere.
- 13 At prompta semper in meum exitium manus,
 Molira vim nefariam ,
 Dolosa tendit continenter retia,
 Fraudesque versat impias.

14 Cen

- 14 Ceu mutus ore, sardus aure, ego interim
Obtorpui silentio,
15 Elinguis instar & stupentis, crimina
Qui nesciat refellere.
16 In te reposita est spes mea: órerum potens
Rector benignus annue.
17 Ne risus hosti sim superbo, qui meis
Insultat insolens malis:
Qui, si vacillent lubrico lapsu pedes,
Læto triumphas gaudio.
18 Ad perferenda sum paratus verbera:
Vibice semper arca
Cruenta turget exarati corporis
Sulcis flagrorum grandibus.
19 Merui scelestus, fateor, heu merui: nocens
Do jure pœnas debitas:
20 Sed invalescit hostis atrox interim,
Viresque sumit factio,
Vivunt vigentque, & immerentem injuria
21 Me prosequuntur: pro bono
Malum rependunt: jugiter calumnias,
Quia recta sector, ingerunt.
22 Tu ne recede longius, neu deseras
Periculis in ultimis.
23 Accurre, dextram da salutarem, meæ
Salutis auctor unice.

1 Psal. XXXIX. *Dixi, custodiam vias, &c.*

- 2 **Q**uum sævus hostis me meo lætus malo
Lacessere conviciis,
Mecum ipse, verbis abstinere ab asperis
Et jurgiis decreveram.
3 Linguae obseravi claustra fræno, pertinax
Obmutui silentio.
Ac temere ne quid os mali profunderet,
Verbis bonis clausi exitum.
4 At ignis instar, vexatus egredi dolor,
Exarsit intus acrius.
Tandem obstinatæ fræna pertinaciæ
Perfregit ira, ac talibus
5 Dominum rogavi. Mihi meæ vitæ modum
Qui sit futurus indica:
Quando evolabo liber hoc molestiæ

Fastidioso è carcere.

- 5 Tu clausa nullo sæcla degis termino,
In te beatus ac potens :
At nos quod ævi vivimus pæne est nihil,
Ac pæne brevius quam nihil.
- 7 Umbrae fugacis instar, atque imaginis
Quam reddit æquor vitreum ;
Idque ipsum inani in vanitate atque anxiiis
Ægrescit in laboribus.
Animum libido torquet, inflat gaudium ,
Spes tollit, ac timor premit.
Tumultuamur temere : congerimus bona
Incognitis hæredibus.
- 8 Quo me ergo vertam ? quis laboranti feret
Opem ? quis eximet malis ?
- 9 Spes omnis in te : miseriæ fontem meæ
Peccata tolle nòxia.
Neve esse stultis me finas & improbis
Dèspèctui & ludibrio.
- 10 Hostis protervi lingua me quum turpibus
Proscinderet conviciis ;
Obmutui, iræ vindices pœnas tuæ
Has esse gnarus scilicet.
- 11 Rector parenque gentis humanæ tua
Paulisper aufer verbera.
Viresque linquunt, vita nec semper novis
Plagis ferendis sufficit.
- 12 Te persequente scelera pœnis, ilico
Vigor decorque defuit.
Tineis peresæ more vestis. O homo
Caduca res & futilis !
- 13 Parens benigne precibus aurem da meis :
Neu verba sperne supplicis :
Neu lacrymanti averte vultus hospiti :
Namque hospes hanc terram colo :
Nec ego , parentes nec mei certum locum
Habemus hic : sed in diem
Solliciti & horas , turbidas transegimus
Vitæ brevis molestias.
- 14 Igitur severam paululum abstine manum,
Fessum ut resumam spiritum :
Morti priusquam (reditus unde non patet)
Transmiserit me janua.

Psalm.

1 Psal. XL. *Expectans expectavi Dominum.*

- 2 **Q**Uum circumfremarent me timor & minæ,
Intentansque avidam mors fera dextram.
Spes cœlestis opis, fera licet, tamen
Lenibat trepidam sollicitudinem.
- 3 Advertit Dominus, meque voragine
Cœnosi implicitum gurgitis extulit:
At faxi solidis imposito jugis
Monstravit facilem qua graderer viam.
- 4 Afflavitque novo pectora spiritu,
Suffecitque suæ materiam novam
Laudis, quam canerem dulce loquacibus
Nervis, ac numeris lene sonantibus.
Hæc cernant rapidæ qui violentiæ
Fari vel dubiis casibus imputant
Eventa, ac trepidi se Domini in fidem
Dent qui stellifero regnat in æthere.
- 5 Felix qui stabili spe Dominum ac fide
Spectat, quem tumidæ pompa superbiæ
Non ad se illecebris ducit inanibus,
Fallacique boni ludit imagine.
- 6 In nos sancte parens quot vigilantia
Et quam mira tuæ pignora suppetunt,
Quæ nec mens acie cernere languida
Possit, nec numero lingua retexere!
- 7 Aurem mi tacitè vellis, & admones
Quasi labem sceleris nec pretium levet,
Nec sanguis pecudis nil meritiæ eluat,
Nec consumpta focis expiet hostia.
- 8 Tum dixi, Venio: quod libet impera.
Adsum sancte parens jussa capeßere
Promptus: ceu tabulis scripta fidelibus
Edunt perpetui fata voluminis
- 9 Huc mens, huc studium tendit, uti tuis
Conformem monitis, quæ gero, quæ loquor,
Quæ mecum tacitus cogito: nam tua
Incisa est animo lex penitus meo.
- 10 Famam justitiæ per populos tuæ
Late præco ferò: nec labiis meis
Nec linguæ requies, omnibus ut tua
Terris (ipse vides) nota sit æquitas

- 11 Nec justum tacui te mala plectere,
Promissique tenacem, & miseris opis
Largum: me bonitas indie gentibus
Cunctis facta palam est: & tua veritas.
- 12 Defendant igitur me bonitas tua,
Promissique fides fallere nescia:
Obsessumque malis innumeris tua
Me rerum genitor protege dextera.
- 13 Me pœnæ, capitis quæ superent pilos,
Omni ex parte premunt, quas neque luminis
In promptu est acie nosse: animus super,
Curarum innumeris obrutus æstibus:
- 14 At tu mundi opifex sancte, salutifer
Adsis: auxilium fer cito, & ultimis
Oppressum penitus subtrahe me malis.
Ut pravi pudeat consilii improbos.
- 15 Turpem ignominie tristitiam ferant,
Tendunt exitio qui laqueos meo:
Infamem referant consilii exitum
Nostris qui capiunt lætitiæ e malis.
- 16 Hunc fructum sceleris percipiant sui.
In fraudem ut recidant quam mihi struxerant.
Frustratus, doleatque & rubeat meas
Qui ridet lacrymas, & fruitur malis.
- 17 Qui credunt fidei se penitus tuæ,
Illos auxilii spes recreet tui:
Ac semper Domini nomen amabile
Certent tergeminis tollere honoribus.
- 18 Expes, pauper, inops sim licet, at mihi
Custos rerum opifex pervigil exubet.
Vitæ ô præsidium & certa salus meæ
Adsis, neu trepida me crucia mora.

1 Psal. X L I. *Beatus vir qui intelligit, &c.*

- 2 **B**eatus ille qui misertus pauperis,
Fert rebus in duris opem:
Nec arroganti despicit fastidio
Prostratum & oppressum malis.
- 3 Quem rere fractum & penitus abjectum, Deus
Attollet & solabitur.
Cura fideli Dominus illum muniet
Et e periculis eruet.

Inter-

- Interque vivos sospiti dabit frui
Vitæ beatæ commodis.
- 4 Artus cubili quum dolor prostraverit,
Opem feretque, & lectulum
Versabit: omnem prorsus ægritudinem
In dulce vertet gaudium.
- 5 Quum me doloris vis acerbi affligeret,
Opem poposci te Deus.
Animæ medere faucibus (dixi) sui
Sceleris pudendo vulnere.
- 6 Dira imprecatur hostis, ac me devovet
Lætus meis incommodis.
Quando interibit (inquit) & cum corpore
Nox una nomen obruet?
- 7 Si forte quis me visit horum, corporis
Animique morbis anxium,
Vultu dolorem fingit, ac suspiria
Lato trahit de pectore:
Foras profectus conditum in præcordiis
Repente virus evomit.
- 8 In me susurrat clanculum atque obmurmurat
Scelestæ conspiratio.
Clam machinantur sæva, in exitium meum.
Consilia cuncta conferunt:
- 9 Secumque jactant, Missa certe cœlitus
Nunc dira vis mali hunc ligat:
Prostratus hæret: lectulo affixus jacet,
Noctem trahens novissimam.
- 10 Quin & sodalis, & mihi mensa & domo
Conjunctus, & cui maxime
Fidebam, ad hostes conferens sese meos:
In me ferox recalcitrat.
- 11 At tu salutis auctor & custos meus,
Benignus in me respice.
Manum jacenti da salutarem, hostibus
Parem ut rependam gratiam.
- 12 Tui favoris pignus id certissimam
Erit mihi, & constantiæ
In me tuendo, quod malis lætus meis
Hostis ferox non gessiat.
- 13 Vires recepit corpus, innocentiam
Servavit animus, dexteram
Te porrigente, qui receperas tuam

Semper tuendum me in fidem.

14 Agnoscat orbis unicum & colat Deum,

Quem gens honorat Isaci:

Unumque laudet, temporum donec vices.

Laces & umbræ dividunt

GEOR. BUCHANANI PARAPHRASIS

IN SECUNDUM LIBRUM
P. S A L M O R U M.

P S A L M U S XLII.

*Quemadmodum desiderat cervus ad fontes
aquarum, &c.*

2 **N**ON cervus fluvios sic aver algidos,
(Cervus turba canum quem premit)
ut tui

Cor desiderio carpitur anxio,
Rerum conditor oprime.

3 Huc me raptat amor dulcis, & impotens.
Ardor ferre moras. O nivem diem
Qui templo reducem me statuet tuo!
O lucis jubar aureum!

4 Jejunus lacrimis pro dape se dolor
Pascit, turba meis obvia dum malis
Illudens rogat, Deus iste tuus Deus.
Cur nunc deserit exulem?

5 At rursus bonitas quum subiit tua;
Et menti auxilii certa fides tui
Illuxit trepidæ, temporis illius
Me consolor imagine;
Festis quum populus me reducem choris,
Fausisque excipiet vocibus, & Dei,
Pompa cum celebri, me comitabitur
Angusta ad penetralia.

6 Cur

6. Cur me sollicitis, teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice reddirus,
Grates sospes adhuc agam.
7. Hæc mentem recreat spes, licet aviis
Jordanis lateam saltibus, Hermoni
Exul dura licet saxa perambulem,
Solis hospita belluis.
8. Quamvis agminibus me mala densius
Omni ex parte premant, quam super horridos
Montes grando sonat, quam mare verberat
Raucis littora fluctibus:
9. Tu si me placido lumine videris,
Cedent tristitiæ nubila: tetricas
Mœroris tenebras discutiet mihi
Lucis dulce jubar tuæ.
10. Laudes interea non mihi nox tuas,
Non curæ impediunt. ô columen meum,
(Dicam) & certa salus, ludibrium seris
Cur me deseris hostibus?
11. Dirumpor, tacitis æstuat ignibus
Pectus, turba meis impia dum malis
Insultans rogat: Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exulem?
12. Cur me sollicitis teque doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus
Grates lætus adhuc agam.

Psal. XLIII. Indica me Deus, & discerne causam meam, &c.

1. **V** Index esto mihi Deus,
Et patrocínio protege me tuo,
Oppressum scelere impio:
Et fraudum laqueos frange nefarios.
2. Vitæ ô præsidium meæ,
Cur me præsidio destituis tuo?
Cur luctu vagor obsitus,
Dum sævæ furias vito tyrannidis?
3. Profer lumen opis tuæ:
Montem pande viam quæ ferat ad tuum
Montem, quam proprie domum

Maje-

76 P S A L M U S X L I V.

Majestate tui numinis incolis.

4 Atque aram adveniam ad tuam,

Ac te, lætitiæ materiam meæ,

Et grata cithara tibi

Grates lætus agam conditor optime.

5 Cur mœres anime anxie,

Ac me sollicito pectore maceras?

Omnem pone metum, ac Deo

Curam crede tui, quem super æthera

Cantu sospes adhuc feram,

Quum salvus patriæ reddar amabili.

1 Psal. X L I V. *Deus auribus nostris audi-
mus, patres nostri annuntiaverunt, &c.*

2 V Etusta ad aures fama nostras attulit,
Serisque patres posteris

Stupenda facta tradidere à te Deus

Patrata priscis sæculis :

3 Eliminatis quum prophanis gentibus,

Et incolis prioribus,

Eorum labore fructibusque perfrui

Nostris dedisti patribus :

4 Certe nec armis lucidis, nec viribus

Debemus has victorias :

Sed nos favoris aura mollis & tua

Protexit indulgentia.

5 Ergo salutis auctor unice o Deus,

Ades piis salutifer.

6 Te dante vires, hostium ferociam

Tam facile profligabimus,

Taurus minaci quam jacet cornu pilas,

Stipulæve fascès aridæ.

Superba regum colla crasso in pulvere

Prostrata conculcabitur.

7 Non arcus istam lethifer fiduciam,

Non mucro sævus ingerit :

8 Tu nos ab hoste subtrahes. sternes solo

Insensa nobis agmina.

9 Non ergo semper jure te cantabimus

Nostre salutis vindicem ?

Ac donec orbis atra volvet ignea,

Te prosequemur laudibus ?

10 At

- 10 At nunc relictos objicis ferocium
Injuriz nos hostium,
Nec prodis ante nostra ductor agmina
Qualis solebas antea.
- 11 Hosti imminenti terga cogis vertere,
Prædæque das prementibus.
- 12 Pecus ut macello destinata exponimur
Cædentium libidini,
Omnesque terras barbararum gentium
Errore complemus vago.
- 13 Vænum dedisti nos palam, nec auctio.
Te ditiores reddidit.
- 14 Vicina nostris oppida insulant malis.
15 Cladesque rident. Fabula
Sumus profanis nationibus: caput
Motant, labella exporrigunt.
- 16 Oculis oberrat usque contumelia,
Pudorque vultus inficit:
- 17 Dum voce acerba injurias exasperat,
Minasque torvas adjicit
- 18 Hostis protervus. Obruti tot cladibus,
Tot undequaque instantibus;
Tamen nec unquam est animus oblitus tui,
Tecumque pacti fœderis.
- 19 Sese nec ullis territus periculis
Avertit aut flexit via
- 20 Recta pes: etsi penitus abjecti interim
Abs te: licet draconibus
Immitioris gentis addicti jugo,
Feramus umbram ergastuli;
Et servitatem lugeamus, & necem.
Vitæ precemur tædio.
- 21 Iniqua meritis si tuis oblivia
Offuderint se mentibus
Nostris. manusve supplices protendimus
Diis impiarum gentium,
- 22 Id te lateret, abditas qui pectoris
Prorsus latebras inspicis?
- 23 Te propter, odio ceteris populis sumus,
Et instar ovium cædimur.
In te favoris pendimus pœnas: tui
Amoris odia nos premunt.
- 24 Exurge similem somnolentiæ moram

Salutis

Salutis auctor corripe.

25 Cur ora condis, immemorque negligis
Tuos malis in ultimis?

Afflictus animus, & malis præsentibus
Lassus, futuris anxius,

26 Succumbit oneri: strata tabescunt humi
Defecta membra viribus.

27 Exurge genitor, & vigore corporis
Animique cassos subleva:

Clemens bonusque nos ab hostis impii
Immanitate libera.

1 Psal. XLV. *Eruſtavit cor meum verbum, &c.*

2 **C**or micat, exultant trepidis præcordia fi-
bris,

Eruſtantq; novum gravido de pectore carmeni:
Certat lingua animum fando, manus æmula
linguam

Scribendo exæquare, meo nova carmina regi

3 Dū cano: regi, hominū cui nemo è semine cretus
Audeat eximix contendere munere formæ:
Quem decorat lepor, & roseis affusa labellis
Gratia: cui rerum cœli indulgentia spondet
Hunc fore perpetuū longæva in sæcla tenorem.

4 Ergo armis invictæ heros age, fortibus apta

5 Ensem humeris: enssem, per quem te gloria cœlo
Æquat: & adversū fidens fer pectus in hostem.
Fræna tibi currus verum moderetur & æquum.
Et quæ præcipitem clementia temperat iram.

His ducibus tibi surget honos, tua dextera factis
Clara per ignotas fundet miracula terras:

6 Cordaque vulnificis figens inimica sagittis,
Sponte tibi coges validas procumbere gentes.

7 Nec maris aut terræ spatium, nec terminus ævi
Finiet imperium, sceptri moderamine iusti
Quod regis, & leges mollis clementer acerbis.

8 Te super æquævos omnes regnator olympi
Diligit, & læto vultum exhilaravit olivo:

Unde tui mulcent populi nova gaudia mentes,

9 Pallia quum loculis tibi depromuntur eburnis,
Et myrrhæ passim lacrymæ, stactæque suavis
Halitus, & molles casæ funduntur odores.

IO An-

10 Ancillæ apparent genus alto è sanguine regum
Inter honoratas prompta ad tua jussa ministras.

At regina thori confors tibi dextera adhæ-
Auro picta sinus; auro radiata capillos. (ret,
Misit ab Eois Ophyre, quod flava caminis.

11 Tuq; adeo regina audi, & rem pectore conde:
Nec mea dicta nega placidas demittere in au-
res:

Jam nunc & patriam & patrem obliviscere,
jam nunc

Ex animo caros penitus depone propinquos.
Unum oculis spectâ, unum animo complectere
regem:

Regem oculis animoq; tuo qui pendet ab ore,
Unus & pulchris defixus vultibus hæret.

12 Hunc dominum agnosce, & supplex venera-
re: nec ille

13 Officio, studioque tibi concedet, & illa
Undarum regina Tyrus te murice & auro
Accumulans colet: & vicina per oppida late
Procumbent tibi suppliciter gazisq; potentes,
Aut opibus clari: meritumq; feretis honorem

14 Hunc populi. Pharii proles generosa tyranni
Tota decens, tota est gemmisq; insignis & auro.
Et facies cultum illustrat, facieque decora

15 Pulchrior est animus. Tibi rex en ducitur uxor
Dives opum, dives pictæ vestis & auri,
Virginibus comitata suis: de stirpe propinqua
Virginibus, quas pompa frequens clamore fe-
cundo

16 Insequitur, plausuq; fremens lætæque choreæ
Cantibus augustam lætas deducet ad aulam.

17 Neu desiderio nimium tangere tuorum
Virgo, tibi dulcem patrisq; & matris amorem
Leniet adnascens sobolis generosa propago:
Quos regere imperio terras, totumque per
orbem

Adspicies populo sceptris frænare superbos.

18 Nec tu carminibus regina tacebere nostris:
Quaq; patet tellus liquido circumfusa ponto,
Posteritas te sera canet: dumque aurea volvet
Astra polus, memori semper celebrabere fama.

1 Psal. XLVI. *Deus noster, refugium, &c.*

- 2 **Q**uum muniat nos præsidio suo,
Virtute firmet, quum gravis intonat
Procella, fortunæ periclis
Eripiat dominator orbis,
- 3 Nullam expavemus vim : quatiat licet
Orbem tumultus, terraque sedibus
Convulsa, montium ruinis
Arctet aquas pelagi frementis:
- 4 Infana quamvis æquora sæviant
Et vorticoso gurgite torqueant
Spumamque limumque, & procellis
Terrificis scopulos flagellent,
- 5 Nam civitatem cui Deus unice
Indulget, aris & propriam suis
Dicavit, argenti pererrans
Lympha fugax hilarat liquore.
- 6 Occulta ne vis aut timor hostibus
Urbis quietem sollicitet, Deus
Gentis suæ intentus saluti
Prævenit auxiliis pericla.
- 7 Gentes tumultus concitet impias,
Et regna belli concutiat furor,
Flammis fremit cælum coruscis,
Terrificet labefacta tellus :
- 8 Hac & duelli, pacis & arbiter
Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen & nostræ salutis
Præsidium, Deus Abrahami.
- 9 Venite, adeste, & cernite non prius
Audita, mira incognita, quæ Deus
Patravit in terris ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
- 10 Funesta belli-incendia sustulit :
Fregit cruentæ spicula lancæ,
Contrivit areus, & volucres
In cinerem minuit quadrigas.
- 11 Sedate motus mentis, ait Deus,
Measque vires noscite, quem colet
Quocunque sub cælo repostas
Gens hominum colit orbis oras
- 12 Ilao

12 Hac & duelli pacis & arbiter
 Stat præliorum qui regit exitus,
 Munimen, & nostræ salutis
 Præsidium, Deus Abrahami.

1 Psal. XLVII. *Omnes gentes plaudite, &c.*

- 2 **T**elluris omnes incolæ
 Deo canoros edite
 Plausus, canoris pangite
 Læti Deum præconiis.
- 3 Deum verendum & arduum,
 Malisque formidabilem,
 Qui regna fæta turgida
 Frænat potenti dextera :
- 4 Qui bellicosa compulit
 Parere nobis oppida :
 Nostrumque gentes inclytas
 Armis cœgit sub jugum.
- 5 Hæreditatem qui suam
 Nobis colendam credidit :
 Unde Isaci nepotibus
 Æterna fulget gloria.
- 6 En templa scandit prævio
 Lætum canente classico :
 En scandit auctor omnium
 Vulgi secundis plausibus.
- 7 Cantate læta carmina
 Deo, canora carmina
 Cantate : regi psallite
 Jucunda vestro carmina :
- 8 Qui sceptrâ rerum temperat,
 Ac regna terræ dividit :
 Docti modorum dulcibus
 Hunc ferte in æstra cantibus :
- 9 Qui dirigit mortalium
 Res & salubri vinculo
 Legum cœrcet, lacido
 E siderum prætorio.
- 10 Ad hunc potentes gentium
 Se contulere principes :
 Ultroque colla sub jugum
 Rerum dedere præsides,

Nostrum

Nostrium Deum diis ceteris
 Sublimiorem agnoscite.
 Cælum, solumque, & sidera
 Suo regentem numine.

1 Psal. XLVIII. *Magnus Dominus
 & laud.*

- 2 **R**ector beate cælum, cui nil viget
 Simile aut secundum, cælum
 Beate rector, sancta jure te Sion
 In astra tollit laudibus:
- 3 Sion opacam versa ad Arcton, regia
 Formosa regis optimi
 Sion voluptas gentium, uberis soli
 Arvis beatis accubans.
- 4 Sensere Domini vindicis potentiam
 Solymæ superbæ mœnia:
- 5 Sensere numen, quum feroces viribus
 Coiere reges copiis,
 Castrisque junctis, servitutem civibus
 Tuis minati & vincula.
- 6 Perstrinxit oculos intuentium stupor,
 Et horror artus perculit.
- 7 Quales tremores querulus excitat dolor
 Vexante parto feminas:
- 8 Pavorque trepida sparsit attonitos fuga,
 Euri procella ut æquora
 Excita ab imis penitus evertens vadis,
 Trepidas carinas dissipat.
- 9 Hæc facta priscis retulere sæculis
 Parvis parentes liberis.
 Hæc nos in urbe vidimus Dei, ratis
 Qui frenat orbem legibus:
 Hæc urbe in illa vidimus cui pervigil
 Deus ipse custos excubat,
- 10 O sancte rerum genitor in rebus malis
 Tuam advocamus dexteram:
 Tuas ad aras supplices advolvimur,
- 11 O rector orbis optimæ,
 Tua laus per oras ultimas mundi, & tuæ
 Imago fulget gloriæ
1. Et æquitatis. Te scelestos verbere:

Ple.

- Pleſtente juſto, geſſient
 Colles Sionis : nec feret tacitum ſuum
 Judæ propago gaudium.
 13. Ite, & Sionem obambulate, mœnia
 Speſtate, turres arduas
 14. Numerate, foſſiam & aggerem intuemini,
 Molesque celſas ædium,
 Narrate natis, poſteriorum ut audiant
 Et obſtupescant ſæcula:
 15. Solumque noſcant & colant noſtrum Deum.
 Ortusque finiſque inſcium :
 Qui ſempiternus ſempiterna nos ope
 A fraude vique proteget.

1 Pſal. XLIX. *Audite hæc omnes, &c.*

2. **A**udite gentes, ortus & occidens
 Advertite aures, & medio dies
 Quos torret axe, & qui vitreum ſolum
 Ponti nivali finditis orbita.
 3. Audite, ſive ignotus, & inſima
 De plebe pauper, ſive opibus potens,
 Multaque fulges plebe clientium,
 Aurique gazis ditibus incubas.
 4. Fontes recludam jam ſapientiæ.
 Plenoque promam peſtoris è penu
 5. Prudentiam : jam lingua recondita
 Oracla geſtit carmine pandere.
 6. Cur congerendis me cruciem bonis,
 Famemque & acrem pauperiem timens,
 Ut vita curis anxia triſtibus
 Me triſtiorum trudit ad exitum ?
 7. Gemmis & auro & murice divites
 Superbientes aſpice, qui ſibi
 Gaudent beato plaudere ſomnio,
 Tutosque fluxis credere ſe bonis.
 8. Germanus auro non redimet ſuum
 9. De morte fratrem : nec pretio Deum
 Doniſve ſeſtæt ſata retexere,
 Ut membra liquit frigida ſpiritus.
 10. Sed nec perennes interitus moras
 Dives paciſci, nec potis eſt putres
 Ne ſolvat artus tempus edax. vetat.

Id lege dura fixa necessitas.

- 11 Mors æqua stultis & sapientibus
Intentat arcum : par manet exitus
Vitæ hos & illos , occupat improbis
Ignotus hæres parta laboribus.

- 12 Villæ superbæ delicias breves,
Luxuque structas regifico domos
Linquunt : sepulcrique irremeabilis
Tenebriculis sub latebris jacent.

Quid fama duris parta laboribus
Prodest ? inanis quid tituli decus ?
Quid aura blandæ laudis , & ambitus
Nomen futuris proderet sæculis ?

- 13 Quum vani honoris ver breve floruit,
Lethale spirans mortis hiems , viros
Et bruta raptans interitu pari ,
Oblivionis nube pari premit.

- 14 Hac stulti ierunt : hanc male providos
Ducet nepotes error in orbitam :

- 15 Quos mors sepulchri sub scrobe conditos
Depascet, imbelles ut oves lupus.

Æterna cœli temperies pios
Manes fovebit lucis in aureæ
Splendore : qualis mane fuit nitor
Per prata vernis picta coloribus.

- Stultis senectus robora deteret,
Pro sumptuosus bustum erit ædibus.

- 16 At me benignus de barathri cavo
Specu remissum suscipiet Deus.

- 17 Nec te cupido sauciet æmula,
Stuporve , si quem videris impia
De plebe fluxis conspicuum bonis.
Clarumque multis fulgere gloria.

- 18 Quum dexteram mors illacrymabilis
Injecit , ex tam divite copia
Secum sub umbras nil feret : & comes
Infida bustum gloria deseret.

- 19 Dum commeantis pectora spiritus
Haustu calescunt , perfruitur bonis,
Seseque curat molliter , & monet
Omnes eundem pergere tramitem :

- 20 At quum parentes cesserit ad suos,
Congum dolebit stultitiam brevem,

Ad

- Ad regna tractus lucis egentia,
Quæ semper horror nubilus obsidet.
21 Rectrix honoris ni sapientia
Accesserit, brutis homo bestiis
Nil interest: quos vita facit pares,
Expectat æque inglorius exitus.

Psal. L. Deus Deorum Dominus locutus, &c.

- 1 **Q**ui frangat æquis legibus arbiter
Superba regna, nulla minacium,
Vocabit in jus orbem ab ortu
Solis ad Hesperium cursum.
- 2 Vultu verendo tum facer ardua
Pulchræ Sionis de specula loquens,
Ad gentis humanæ coactum
Concilium Deus ora solvet.
- 3 Non facta semper non finet impia
Impune grassari. veniet Deus:
Flammæ vorax illum antecedit
Vis rapidis agitata ventis.
- 4 Testes vocabit, cum populo suo
Acturus: ignes, lumine conscio
Qui cuncta despectant ab alto, &
Omniparæ sola vasta terræ.
- 5 Adeste primum gens mihi propria,
Gens sancta, (dicet) cui super hostiis
Legem dedi rite offerendis,
Perpetuum pepigique fœdus.
- 6 Hic æquitatem judicis igneus
Miratus æther, justitiam Dei
Annunciabit. eam sedebit
(Ne dubita) Deus ipse iudex.
- 7 Audi Abrahami progenies boni,
Peculiaris gens mihi: te voco
Testem benignitatis in te
Perpetuæ, & solidi favoris.
- 8 Non arguam te quod mihi victimæ
Cruore raro altaria sparseris,
Aut parcus armenti cremaris
Rara sacris holocausta flammis.
- 9 Non taurum egens te de stabulis peto.
10 Hircumve caulis. omne pecus meum est
- Quod

- Quod montium anfractus pererrat,
Quod nemorum tegitur latebris.
- 11 Nec me volucris rupis in edito
Usquam recessu nidificans latet :
Non ulla picturato amictu
Ruris avis genialis hospes.
- 12 Quod si esurirem, scilicet ut petam
A te necesse est, arbiter ætheris.
Terræ, fretique, & quicquid ingens
Orbis habet gremio capaci.
- 13 Taurine vescor carnibus aut bibo
14 Hirci ~~crnore~~ ^{pectore} candido
~~crates~~ age, & quovis litabis
Rite Deo sine cæde voto.
- 15 Tum depressus rebus in asperis
Securus implora : auxilium feram,
Grates ut accepta salute
Lætus agas, Dominumque laudes.
- 16 At impium sic alloquitur Deus,
Qua fronte leges tu recitas meas ?
Et ore sanctum impurus audes
Sacrilego memorare foedus ?
- 17 Tu legum habenis impatiens regi.
Et institutis moribus & bonis
Juratus hostis, voce laudas,
Tecum animo mea verba rides.
- 18 Cum fure furti consiliuta cois
Mœchis adulter te socium applicas :
- 19 Ad probra projectus, dolosa
Perniciem meditare lingua.
- 20 Cum fratre juncti vincula sanguinis
Oris procacis non rabiem premunt :
Infamia germanum eodem
Dedecoras utero creatum.
- 21 Et arbitraris me similem tui,
Quod perpetrata hæc dissimulaverim ?
Ne crede : tecum expostulabo,
Ante oculos tuos tua facta ponam :
- 22 Considerate hæc vos quibus excidit
De mente cæca mentio numinis ;
Ne, quum prehendam, nemo sit qui
De manibus mihi prensa tollat.
- 23 Si victimam vis magnificam mihi

Macla-

Maſtare, laudes canta, age gratias :
 Hac itur ad certam ſalutem,
 Hac ſuperos via pandit axes.

Pſal. L I. Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam, &c.

- 3 Salus rerum, lacrymis precantum
 Mollibus flexi facilis, rogantem
 Lenis exaudi, ſclerumque tetras
 : Abſolve ſordes.
- 4 Uſque peccati lava & uſque labem,
 Dum repurgatum maculis pudendis
 Purius corpus niteat recocto
 Ignibus auro.
- 5 Nam meam agnoſco (pudet heu pigetque)
 Ah miſer labem: vitique ſœda
 Mentis obverſans oculis imago
 Semper oberrat.
- 6 Unus arcani es mihi teſtis: unus
 Arbiter verax, temerario auſa
 Improbas linguas tua judicantum
 Facta refutas.
- 7 Quippe jam primo ſcelus uſque ab ortu
 Hæret, infectas vitians medullas:
 Deque conceptu genetricis hauſi
 Semina labis.
- 8 At tibi cordi eſt ſine fraude veri
 Simplicis candor fideique certæ
 Paritas, nullo labefacto duri
 Turbinis ictu.
 Hanc facis tanti, vitiis ut attris
 Oblito, legum ſapientiæque
 Tu mihi arcanæ facilis beatum indulſeris hauſtum.
- 9 Ergo me hyſſopi, ſator alme, luſtra
 Frondis adſperſa: maculæque cedent,
 Membra candorem tibi lota vincunt
 Pura nivalem.
- 10 Si bonus lætum placidusque mittas
 Nuntium, tristem mihi recreabis
 Gaudio mentem: ſtupidos recurreret
 Robur in artus.
- 11 Ne meos lapſus oculis æcutis

Semper observa, numerave labes:
Sed malæ culpæ nimium tenaces
Ablue sordes.

12 Cor mihi rectum, scelerisque purum,
O potens rerum genitor, refinge :
Spiritus firmum renova novata
Cordis in aula.

13 Neu mihi avertas faciem, tuoque
Arceas vultu procul, auferasque
Spiritus sanctum, calida incitatus
Rursus ab ira.

14 Redde. speratæ solido ut salutis
Gaudio per te fruar, inquieti
Spiritu motus animi rebelles
Principe firma.

15 Tum meo exemplo moniti scelesti,
Quos via flexit male suadus error,
Denuo legum duce me tuarum
Jussa capessent.

16 Expia noxa mihi sospitator
Quædis infandæ caput obligatum ut
Te canam justum, pariterque lapsis
Parcere largum.

17 Tu viam vocis mihi pande : mutum
Tu Deus lingæ moderare plectrum :
Tum feram late tua magna gentes
Facta per omnes.

18 Victimæ si te caperent, dedissem
Victimam : sed te neque sanguis hirci
Fusus, aut sacris holocausta placant
Addita flammis.

19 Pœnitens fraudum scelerumque peccus,
Spiritus fracti, mala cor perosum,
Hæc Deum placant : adhibe hæc, & absque
Thure litabis.

20 Gentis humanæ bone dux Sionem
Quo soles vultu facilis tuere :
Pace florentes Solymæ beatæ
Protege turres.

21 Tum tibi votis bona mens pudicis
Sacra persolveret : sacer hircus ignes
Pascet, & sanguis vituli calentem
Imbuet aram.

Psal.

Psal. LII. *Quid gloriari in malitia, &c.*

- 3 **Q**uid gloriaris impie
 Tyranne pravis artibus?
 Innoxiiis clementia
 Divina semper excubat.
- 4 Tua lingua semper fraudibus
 Intenta comminiscitur
 Nefas, nitente cotibus
 Acutior novacula.
- 5 Te prava rectis plus juvant,
 Plus falsa veris recreant:
- 6 Dolisque pestilentibus
 Libenter aurem commodas.
- 7 Ergo Deus te conteret,
 Hominumque contubernio
 Eliminabit, ac domum
 Evertet omnem funditus.
- 8 Justus videbit, & gravem
 Dei pavebit dexteram:
 Vanaque dignos exitus
 Ridebit impotentia.
- 9 En ille gazis (inquiet)
 Malisque fidens artibus,
 Securus ille nummis,
 Divinæ opis nil indigens.
- 10 Ego, ceu virens olivula,
 Domini in agello constita,
 Florebo: spe fretus bona
 Cœlestis indulgentiæ.
- 11 Te semper in cœta pio
 Fraudis sceleris vindicem
 Canam, & tuæ clementiæ
 Spe, dura cuncta perferam.

1 Psal. LIII. *Dixit insipiens in corde, &c.*

- 2 **Q**uinoniam sœda mentem toxico,
 Corpusque scelerum sordibus
 Contaminata turba, vela dum enpit
 Sui furori obtendere,
 Ferri ac referri sortis arbitrio omnia

Humana comminiscitur.

Ergo exoluta numinis formidine,

Dat frena turpitudini :

Scelesti, fœda, abominanda excogitat,

Excogitata perpetrat.

3 Ex arce celsa siderum deflexerat

Dominus in orbem lumina ,

Si quem videret forte non penitus malis

Corruptum opinionibus,

Qui mentis oculis omnium fideliter

Rerum parentem quæreret :

4 Erroris omnes nubili fallacibus

Fraus illigarat cassibus,

Se cuncti eisdem polluere fordibus,

Nec recta cuiquam curæ erant.

5 Ergo ille mitis, ille munificus parens,

Ira incitatus aspera,

Gens (inquit) ista plena scelerum ac fardium,

Crudelis animo & impia,

Quæ panis instar devorat plebem meam,

Ecquando cognoscet Deum ?

Ecquando mentis lumina in periculis

Agnoscet orbis arbitrum?

6 Certe timebit non timenda, & conscius

Vexabit horror pectora.

Nam Dominus ossa conteretque , & hostium

Ausus retundet impios

Vultum pudoris turpibus sparget notis :

Turbabit animum infamia,

7 En unquam Eoo lucifer salutaris

Ab axe promet hunc diem ?

Ab arce Dominus quum Sionis ardua

Speratam opem feret suis.

Patriæque vinculis liberos hostilibus

Reddat nepotes Hæci ;

Electa laudes illius gens ut canat

Persusa vero gaudio.

Psal. L I V. *Deus in nomine tuo saluum, &c.*

3 **R**erum parens me protege,

Et sævo ab hoste libera :

Nomen boni ut colant tuum,

Et

- Et vim paveſcant impii.
 4 Audi benignus ſupplicem,
 Nec durus aurem queſtibus
 5 Occlude: vitæ nam meæ
 Crudelis hoſtis imminet.
 Infeſtus hoſtis imminet
 Vitæ meæ: nec vindicem
 Dei potentis dextram
 Sibi imminentem reſpicit.
 6 Rerum ſed æquus arbiter
 Opem feret: periculis,
 Me liberatam fulciet,
 Et ſoſpitem tuebitur.
 7 Suis peribit artibus
 Sceleſta fraus, & incident
 In ipſa cœli retia
 Quæ clam mihi tetenderant.
 8 Liber periclo, victimis
 Te munerabor: te canam
 Patrem, bonis placabilem,
 Malisq; formidabilem.
 9 Qui libero moleſtiis
 Mihi dediſti gaudia
 Hauriri læto lumine
 De clade gentis perfidæ.

I Pfal. LV. *Exaudi Deus orationem meam.*

- 2 **C**œlitum rector bone, mitis aurem
 Admove in rebus trepidis vocanti,
 Neu meos vultu tetrico ſeverus
 Deſpice queſtus.
 3 Adſpice attentus mihi quo tumultu
 Æſtuet pectus: gemitu dolores
 Quo fremant, dum vis mihi frauſq; ſævi
 Imminet hoſtis.
 4 Imminet ſævus capiti tyrannus,
 Et meæ famæ meditatur atrox
 Crimen, & ſecum furit impotenti
 Turbidus ira.
 5 Cor micat, nerviſ trepidant ſolutis
 Oſſium nexus, animus labasct,

Sem.

Semper & pallens oculis oberrat
Mortis imago.

7 Ergo sic mecum loquor : O quis altos
Nubium in tractu celeri columbæ
Me levet penna, nemorum & remotis,
Sistat in antris ?

8 Ut procul cura trepida metuque
Montium solos habitem recessus,

9 Ocyor ventis ferar & corusci
Fulminis alis.

10 O Deus linguas male perde pravas,
Illitas linguas gelido veneno :
Quæ dolis, probris, rabidisque vexant
Litibus urbem,

11 Sive lux fundat radios micantes,
Sive nox fundat tenebras opacas,
Excubant muris maledicta, vicis
Omnibus errant.

12 Vis, furor, fraudes, scelorum libido
Obsidet cunctos aditus viarum :
Et fames auri miseram trucidans
Fœnore plebem.

13 Si palam sævos inimicus enses
Stringeret, si clam laqueos pararet,
Dente si famam peteret maligno,
Æquior essem.

14 Tu mihi insultas comes & sodalis,

15 Testis arcani taciturni, & auctor
Consilii, sacræ totiesque junctus
Fœdere mensæ.

16 Gentis humanæ moderator, orbem
Qui saluari regis æquitate,
Fraudis auctores scelerumque vivos
Obrue terra.

17 At mihi attentam dabis æquus aurem,

18 Sive lux promat radios ab undis :
Sive lux condat radios sub undis
Vespere sero.

19 Inter hostiles dabis ut tumultus
Tutus evadam. mihi nam superbis
Viribus fretus numeroque sævus
Imminet hostis.

7 potens rerum, sine fine penis

Tu premeſ juſtis ſcelus impiorum,
Arrogans peſtus quibus obſtinata
Intumet ira.

21 Pace qui ſicta ſimulant amicæ
Mentis affectus, animoque virus
Occulunt, priſco neque facta curant
Fœdera ritu.

22 Lacteus blando ſinit ore rivus:
Bella cor ſpirat fera, ſuaviorque
Balfamo ſermo ſecat inſtar enſis
Vulnere cæco.

23 Tu tui curam Domino relinque,
Is tuos grefſus reget, is dolores
Leniet, juſtumque ope ſublevabit
Rebus in arctis:

24 Impio, fallaci, avidoque cædis
Fila mors rumpet viridi in juvena:
Me tui, rector bone, ſpes favoris
Cæca fovebit.

1 Pſal. LVI. *Miſerere mei Deus, quoniam, &c.*

2 **O** Rbis creator me bonus adſpice.
Injuſto quem pede prorurum
Hoſtisque conculcat, premitque
Affidens agitans periculis.

3 Conculcat hoſtis me numero ſerox,
Et inſolenti ſævitia premit.
Nec liberas lucas laborum,
Nec vacas ſinis ire noctes.

4 Seu luce terror ſollicitus mihi,
Seu nocte circumſtat, pater optime,
Spes rebus in duris mihi una
Et columen ſuperas ſalutis.

5 Te fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unis nec metuam dolos
Mortalium cæcos, minasque
Terrificas & aperta bella.

6 Calumniantur quæ loquor omnia,
Pravaque carpunt facta libidine,
Huc conferunt omnem laborem, ut
Exitium mihi moliantur.

7 Cætusque cogunt, & capiti meo

Qua

- Qua fraude, qua jugiter imminent:
Vestigia observant, nec horam
Insidiis vacuum relinquunt.
- 8 Impune tantam nequitiam ferent?
Pravique fructum consilii legent?
O arbiter mundi, nec illos
Præcipites agis in ruinam?
- 9 Meæ labores tu numeras fugæ:
Urna repositas tu lacrymas meas
Servas: apud te certa constat
Usque mei ratio doloris.
- 10; Aurem vocanti tu facilem mihi
Das, atque inanes spes facis hostibus:
Et signa non obscura amici
Das animi, & stabilis favoris,
- 11; Te fretus uno, pollicitis tuis
Innixus unus, nil metuum dolos
Mortalium cæcos: minasque
Terrificas & aperta bella.
- 12 Te semper ergo carmine patrio
Laudabo, vitæ præsidium meæ:
- 13 Ex hostium ferro dolisque
Incolumis tibi vota reddam.
- 14; Te liberatus vindice, te meum
Firmante gressum, ne titubent pedes,
Dum spiritus fovebit attus,
Jussa sequar tua, rector orbis.

1 Psal. LVII. *Miserere mei Deus, mi-
serere, &c.*

- 2 **S** Anctæ parens miserere animæ pereuntis, &
omnem
In te salutis quæ locavit spem suæ:
Meque tuis alis rectum defende, procellæ
Dum sævientis impetus deferbeat.
- 3 Te voco, te (solum in rebus quod restat egenis)
Appello, supplex & tuam imploro fidem.
Te voco, qui cumolata mihi promissa refundes,
Et cœpta duces prosperos ad exitus:
- 4 Qui mihi subsidium è cælo præbebis, & hostis
Jamjam imminentis liberabis faucibus,
Qui dabis auxilium ex adyto sublimis olympi,

Me

- Memorque fidei & pristinae clementiae.
 5 Inter enim saevos habito feritate leones:
 Flammam vomentes verfor inter belluas,
 Lingua quibus saevo proscindit acutius ense,
 Dentes sagittis lanceaeque cuspidē.
 6 O Deus augustum celfo caput exere caelo:
 Ostende terris gloriae jubar tuae.
 7 Explicuere meis pedibus sua retia: terrae
 Me saevus hostis penitus afflictum premit.
 Et scrobibus fossis iter obsedere: sed ipsi
 Mihi paratas in scrobes caeci ruent.
 8 Mens invicta malis, animi vigor integer, orbis
 Te voce rector, te celebrabit lyra.
 Eia age depositis mens expergiscere curis.
 Et tu canora barbitonum cum nabliis,
 9 Ocyus aurorae quam lucifer excitet ignes,
 Aurora cantus quam volucrum exfuset;
 10 Te pater alme canam: populus tua facta per
 omnes
 Quaecunque tellus panditur, vates feram.
 11 Nam tua siderei bonitas fastigia caeli,
 Fidesque tractus nubium supervolat.
 12 O Deus augustum nido caput exere caelo,
 Ostende terris gloriae jubar tuae.

1. Psal. L V I I I. Si vere utique justitiam, &c.

2. **Q**ui jura celfo de folio datis,
 Qui fræna legum flectitis, en erit
 De plebis ut causis egenae
 Judicio statuat is æquo.
 3 Quin mente prava nequitiam & dolos
 Versant, sub umbra justitiae tegunt
 Injuriam: factis honesti
 Objiciunt speciem pudendis:
 4 Materna ab alvo flagitii viam
 Sensim sequuntur, perque suos gradus
 Obliqua sectandi libido
 Cum teneris a dolescit annis.
 5 Lingua venenum pestifera gerunt:
 6 Auresque claudunt consiliis, velut:
 Obturat aures callida aspis
 Quae magicos metuit asursos.

7 Cōt.

- 7 Confringe malas, ô Deus, impudens.
Os comminutis contere dentibus
Et rictibus sævis hiantes
Hos inhibe catulos leonum.
- 8 Emissa fracta cuspide spicula
Intercedant, nec vulnera perferant :
Ipsique vanescant repente,
Per bibulas velut unda arenas.
- 9 Senfim liquecant, tardigradus velut
Limax acerbo funere deferant
Vitale lumen, more fœtus
Ante suam pereuntis ortum.
- 10 Florentis ævi in limine, turbinis
Vis atra tollat progeniem, prius
Quam furculus spinas tenellas
Exerat, & stimulis acutis
- 11 Fœcunda late brachia porrigat.
Justique pœnæ vindicis exitum,
Læti videbunt, impiique
Sub pedibus fluvium cruoris.
- 12 Vitæ bene actæ gens hominum sciet
Manere justos præmia : at impios
Manere pœnas, arbitrumque
Esse Deum sciet orbis æquum.

Psalm. LIX. Eripe me de inimicis meis, &c.

- 2 **A** B hostis inclementia
Me rector orbis asserere :
Defende vi crudeliter
Me semper oppugnantium.
- 3 Ab improbis me protege
Lætis cruore innoxio,
4 Mæx saluti per dolum
Qui cæca tendunt retia,
5 Ultro immerentis in caput
Consilia cuncta conferunt :
6 Exurge, teque pessimis
Per obviam conatibus.
O arbiter mortalium.
Et agminum cœlestium,
Favore semper qui pios
Peculiari amplecteris,

Exurge,

Exurge, pœnis impias
Compeſce gentes: perfidis
Neu parce qui ſibi favent
Neſanda quum patrayerint.

7 A ſole Eoo ad heſperum
Perambulabunt compita,
Et inſtar oblatrantium
Canum feroces obſtrepent,

8 Nihil niſi merum crepant
Ferrum, cruorem, vulnera:
Et quæ loquuntur propalam,
Clam poſſe rentur obrui:

9 Meæ ſalutis tu Deus
Tutela præſens, irritas
Ridebis iras, & tua
Me dextera tueberis.

10 Tu robur es meum, meæ
Vires, & arx fiducia.
Ergo quieto pectore
Expecto ſpe tui auxilli.

11 Discrimina imminentia
Ope antevertes: & malis
Fracta hoſtium ſuperbia,
Læto fruor ſpectaculo.

12 Ne prorsus impios tamen
Una ruina elimina,
Oblivioſo ne pii
Torpore recta negligent:
Sed error illos diſſipet
Vagos per orbis ultimas
Oras: tuaque dextera
Semen piorum protege.

13 Ob oris arrogantiam,
Virusque linguæ noxium,
Mendacia & perjuria,
Conſume ſemen impium:

14 Evelle ſtirpe ab ultima
Juſti furoris impetu,
Ut norit orbis ultimus,
Deum bonorum vindicem.

15 A ſole Eoo ad heſperum
Perambulabunt compita,
Et inſtar oblatrantium

Canum procaces obstrepent.

16. Passim vagati pauperem
Victum ut parent, sub vesperum-
Serum petant cubilia ;
Victus egentes pauperis.

17. Ego interim Deum canam.
Fortem, bonumque in asperis
Rebus suorum vindicem ,
Fidumque propugnaculum.

18. Deum canam, qui robore
Me fulcit, augeat viribus,
Benignitate subleuat,
Tuetur arx ut aenea.

Psal. L X. Deus repulisti nos, &c.

3. **S**ancte parens, nostris vitiis offensus, abactos
Pressosque duris dissipasti nos malis :
Placatus mitisque veni , jamque immemor iræ
Salutis auctor ad tuos revertere.

4. Omnis ager rimis te concutiente dehiscit :
Committite rimas, refice quassatum solum.

5. Dura tuæ genti spectacula ferre dedisti
Inebriatæ poculo formidinis :

6. At trepidos tandemq; animi miseratus egenos,
Signum salutis efferes : qui te colunt,
Veridicis freti oraculis formidine mersum

Erigere rursus audcant ut verticem :

7. Eripiasque tuos gelidi formidine lethi
Præsens , & opifer invocantes audias.

8. Audiit ex adytoque Deus flammantis olympi,
Vocem rependit gaudii prænuntiam ,

En tibi frugiferos Sichimæ dispertiar agros:
Vallem Sichoti metiar decempeda.

9. Nonne mihi parent Jacobi pignora, quisquis
Vel pecore tōdet arva, vel vomere secat?

10. Oppida sub pedibus Syriæ calcabo superbæ ,
Moabum, Idumen, & Palæstinas domos.

11. Quis mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Muros Idumes divitis quis diruet ?

12. Quis ? nisi tu nostræ gentis Deus unice tutor,
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
fensas vitiis pravis : nec in arma ruentes

No-

Nostros præibas dux ut ante exercitus.

13 Nunc pater auxilium rebus bonus adfer in
arctis.

Humana fallax credulos spes decipit ;

14 Te duce, victrici decorati tempora lauro ,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

1 Psal. LXI. *Exaudi Deus deprecationem
meam, intende orationi, &c.*

2 **A** Udi vocantem me bonus , & meis
Intentus aurem da præcibus, Deus.

3 Projectus oris orbis in ultimis,
Ad te recurram rebus in asperis.
Me siste rupis culmine in arduo.

4 Procul periclis. semper enim tui
Spe fretus, hostis tutus ab impetu,
Munitæ ut arcis præsidio fui.

5 Tentorio fac semper ut in tuo
Degam, sub alis protegar & tuis :

6 Qui lenis aurem das precibus meis,
Qui vota lætum ducis ad exitum.

Frænare sceptris te metuentium.

7 Hæreditatem das mihi : regis
Tu longa vitæ tempora porrigens,
Nectes peractis sæcula sæcula.

8 Securus ut te perpetuo colat
Rex, liberalem porrige dexteram
Fortuna in omni : quaque soles fide
Fac ut fruatur pollicitis tuis.

9 Actum periclis liber ab asperis,
Te voce, dulci te cithara canam
Pacti tenacem , & munificum tuis,
Et vota ad aras perpetuo feram.

1 Psal. LXII. *Nonne Deo subjecta erit, &c.*

2 **M** Ens acquiescit unice mea in Deo :
Hinc spes salutis, arduis

3 In rebus arx hæc : tutus hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum.

4 Quousque rectis fraudibus subvertere
Innoxium tentabitis ?

Pœnas daturi mox & ipsi, improvidi
 Jamjam imminentis exitus,
 Proni in ruinam incumbitis, ceu mœnia
 Saxi solatis putria.

5 Et interim omnes corporisque & ingent
 Vires eo contenditis.

Vobis placetis fabulis vanis, gradu
 Turbetis impii ut pium.

Clam devovetis corde tacito, propalam
 Laudatis ore subdolo.

6 At tu acquiesce mens mea in Deo tamen
 Hinc spes salutis, arduis

7 In rebus arx hæc : tutus hoc munimine
 Nullum tremiscam ad impetum :

8 Spes inde vitæ & gloriæ pendet meæ
 Et roboris fiducia.

9 Quocunque cœli gens colis sub sidere,
 Huic crede rem, sobolem, domum.

Omne ad illum mentis ægritudines,
 Et læta defer & refer :

Semperque præsens numen ejus omnibus
 Adesse cœptis senties.

10 Ventosa regum & principum potentia
 Est vanitate vanior,

Adeoque fumo levior, ut si principum
 Hac lance vires omnium,

Inanitatem hac colloques. cunctis simul
 Inanitas præponderet.

11 Ne firma spera parta per vim : ne nimis
 Confide stultis viribus,

Opes abundant affluenter, ne bonis
 Da rebus animum credulum.

12 Semel est professus, nec semel tantum Deum
 Id proflitem audivimus,

Se posse solum cuncta, se solum bonum,
 Et arbitrum rerum unicum :

13 Bonis benignum semper & placabilem,
 Malisque formidabilem.

1 Psal. LXIII. *Deus Deus meus, ad te, &c.*

2 **D**eus, salutis auctor & custos meæ,
 Te veneror roseus quum fugat astra dies.
 Te

- Te mens anhelat, membra sitiunt languida,
 Terra velut pluvias arida quærit aquas.
 Quamvis arenas aridas æstu colam, (meum;
 3 Præsentem Dominum mens videt usque
 Non aliter, adyta arcana quam si conspicer,
 Numinis adservant quæ monumenta tui.
 4 Nec dulcis æque est vita quam benignitas,
 Qua vitam munis prosequerisque meam.
 5 Ergo remotis dissitus quamvis locis,
 Præsidio tutus te celebrabo tuo:
 Tui sonabunt nominis præconia
 Quæ dederis vitæ tempora cunque meæ.
 6 Nec victus æque recreat corpus, tua
 Excitat ut mentem laus celebrata meam.
 7 Tu nocte carmen, mane tu carmen mihi es:
 8 Tu trepido præsens fers mihi semper opẽ.
 Securus alis conquiesco sub tuis:
 Teque procul curis & tuo facta canam.
 9 Te quærit animus, te colit, te deperit:
 Tu valida fulcis me, pater alme, manu.
 10 At qui laborant per nefas me perdere,
 Consiliis pravis digna ruina premet.
 11 Ferro profundent spiritum nefarium.
 Membra dabunt avidis dilanianda lupis,
 12 Rex lætus autem vindicem agnoscet Deum,
 Et quicumque Dei numina rite colunt.
 Metu stupentes conticescent impii,
 Spe stolidi fluxis qui tumere bonis.

1 Psal. LXIV. *Exaudi Deus orationem, &c.*

- 2 **A** Udi sancte parens non tetricus preces
 Te poscentis opem rebus in asperis:
 3 Et fallacis ab hostis
 Vitam fraudibus eripe.
 Pravorum tacitis factio me dolis
 Oppugnat, trucibus consiliis fremunt,
 Conspirantque scelesti:
 Tu me dux bonus eripe.
 4 Linguas ceu gladios exacuunt suos:
 Oris pestiferi verba nefaria
 Intentant, medicata
 Tanquam spicula toxico.

- 5 Ut rectos animi ex insidiis petant.
Et securi avida mente coquunt nefas :
Nec quenquam malefacti
Formidant fore vindicem.
- 6 Designant animis horrificum scelus,
Et sævo laqueos consilio parant :
Inter seque loquuntur,
Nemo concius hæc sciet.
- 7 Cor, mens, ingenium, consilium, labor,
Huc tendunt, facies ut scelerum novas
Et fraudum meditentur :
Hoc unum studium fuit :
- 8 Ast illos subiti cuspide spiculi
Incantos feriet magna Dei manus,
Et lethalia certa
Figet vulnera dextera.
- 9 Spectantes gelidus corripier timor,
Auctori exitium quum videant sæ
Dirum immittere linguæ
Virose mala toxica.
- 10 Gens humana tua robora dextere
Agnoscer, meritis laudibus efferet:
Et mirabitur altæ
Lumen perspicientie.
- 11 Iusti spes animus eriget, & Dei
Tutus præsidio, lætitia fremet :
Et gaudentia corda
Vero simplice gestient.

1 Psal. LXV. *Te decet hymnus Deus in Sion.*

- 2 **T**E manent laudes Deus in Sione :
Hic tibi castis operata sacris
Vota gens solvet tua, victimisque
Imbuet aras.
- 3 Quiquetam, præsens tibi supplicantium
Exitus votis tribuas secundos,
Te petent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.
- 4 Nostra nunc justis scelerata facta
Nos premunt pœnis : facilis querelis
Tu tamen flecti, mala servitutis
Vincula franges.
- 5 O quater plusquam quater ô beatos

Quos

Quos leges, lectos facies amicos :

Ut colant puri tibi dedicati
Atria templi.

Illa lux felix, cumulata cunctis

Lux bonis, pectus satiabit ægrum

Gaudio, quæ nos reduces sacrata

Sistet in æde.

6 Annues nostris facilis querelis,

Finium terræ Deus ultimorum

Spes, & extremas maris ambientis

Gurgite terras.

Tum stupor mentes quatiet tuentum.

O Deus nostræ columen salutis,

Te malis durum, miseris benignum,

Omnibus æquum.

7 Tu potens rerum validisque pollens

Viribus, firmas stabili catena

Montium tractus, jugaque inquietis

Tunsa præcellis.

8 Tu maris nigris agitata ventis

Terga componis: cohibes rebelles

Gentium motus, placidaque mutas

Pace tumultus.

9 Ultimi rerum tua signa norunt

Et pavent fines, quoties coruscis

Turgidum flammis frenavit sonoro

Murmure cælum.

Quique Phœbeos habitant ad ortus,

Et quibus sera face Phœbus undas

Tingit, auctorem te hilares fatentur

Lucis & umbræ.

10 Tu solum terræ sitientis imbrem

Lætus in visis, gravidæque nubis

De sinu fundis genitale pigros

Semen in agros.

Alveus pleno tibi semper amne

Turgidus læta novat arva fruge,

Floribus campos, nemorum virentes

Fronde recessus.

11 Rore tu leni sola contumacis

Maceras terræ, subigisque glebas:

Æbrios sulcos viridante amictu

Messis inumbras.

G 4

12 Quo

- 12 Qua feres gressus, renovabis annum
Fertilem frugum : vegetansque fetus.
Per cava valles rignosque saltus
Impluet humor.
- 13 Gestiet pauper tiguri colonus,
Lacte distentas comitans capellas :
- 14 Mugient colles, & amica fessis
Sylvæ juvencis,
Spes aratoris cupidas fovebit
Fluctuans latis seges alma campis :
Ut canat festa tibi feriatas
Carmen in umbra.

Psal. L X V I. Jubilate Deo omnis terra, &c.

- 1 **I**ncolæ terrarum ab ortu
Solis ultimum ad cubile,
Eia Domino psallite.
- 2 Eia Domino jubilate :
Nomen ejus . numen ejus
Ferte in ætra laudibus.
- 3 Dicite illi : Rector orbis
Sancte . quam stupenda rerum
Est tuarum gloria !
Quanta virtus ! qua protervos,
Mente fracta, cogis hostes
Supplices procumbere.
- 4 Te parentem læta honoret,
Te potentem prona adoret
Tota rerum machina.
Voce blanda te canamus,
Barbita dulci sonemus,
Carminumque cantibus.
- 5 Eia adeste , facta cunctis
Cernite admiranda facilis :
Acriterque expendite
Facta providi parentis,
Facta Domini consulentis
Arte mira servulis.
- 6 Vertit æquor æstuosum
Aridæ in campos arenæ.
Fluminis per alveum
Agmen ire gratulantum ,

Cea

- Ceu per arva sicca, fecit
Stante fluctu languido.
- 7 Frænat unus orbem habenis
Sempiternis: intuetur
Et pios & impios.
Nec finit sibi rebelles
Viribus fretos superbis,
Improbis votis frui.
- 8 Laus Deo nostro per omnes
Orbis oras: omnis unum
Laudet illum natio.
- 9 Morte liberavit unus
Nos propinqua: fulcit unus
Liberos firmo gradu.
- 10 Igne ut aurum: examinasti
11 Nos periculis: illigasti
Hostium nos cassibus.
- 12 Vincula lumbis, fræna malis
Sub tyrannis induisti
Impotentis imperi:
Sed per ignes, sed per undas,
Divitis tamen dedisti
Uber agri exercitis.
- 13 Ergo supplex introibo
Templa, victimasque cædam:
14 Vota supplex offeram,
Vota duris in periculis
- 15 Nuncupata, pinguis agnus,
Cornigerque agni parens,
Bos & hircus sanguine aras
Imbuent: nec thura deerunt
De Sabæo stipite.
- 16 Dum Dei benignitatem,
Explico in me, cuncti adeste.
Qui Deum veremini.
- 17 Audiit statim vocantem:
Nos vocantes audientem
Prosequamur laudibus.
- 18 Conscios sceleris nefandi
Supplicantes rector orbis
Aure surda respuit:
- 19 At mihi lenis, bonusque
Supplici semper aurem.

Non severam commodat.

- 20 Gratias ago parenti
Optimo, qui se roganti
Asperum non præbuit:
Qui sua benignitate
Destitutum non reliquit
Rebus unquam in asperis.

1 Psal. LXVII. *Deus misereatur nostri, &c.*

- 2 **A**rbiter mundi. placidus bonusque
Parce delictis, solito & favore
Terra fac lætis segetem, pecusque
Nutriat arvis:
3 Nota per terras bonitas ut omnes
Sit tua, & nostræ studium salutis,
Mente quos curas patria, tegisque
Rebus in arctis.
4 Ut tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
5 Omnis exulet locus, omnis ætas
Gestiat plausu & fremitu secundo,
Res quod humanas modereris æqui
Juris habenis.
6 Ut tuas laudes populi per omnes
Prædicent terras, bonitatis usque ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per urbes.
7 Si tuæ genti faveas benignus,
Conditor mundi bone, messis agros
Vestiet, vites oleæque colles,
Gramina campos.
8 Si tuæ genti faveas benignus,
Conditor mundi bone, te pavebunt
Et colent gentes sub utroque mundi
Axe jacentes.

1 Psal. LXVIII. *Exurgat Deus, & dissipet, &c.*

- 2 **O** Qui perpetuis orbem moderaris habenis,
Placidos bonus exere vultus:

Impie-

- Impietasque exosa tuas, pater optime, leges,
Tremefacta repente facesset,
- 3 Ut levis in tennes fumi vapor effugit auras,
Ut cera liquefeit ab igni.
- 4 At lætis pia turba animis sua gaudia plausu
Testabitur. & tibi, rerum
- 5 Sancte parens, pæna canet, qui lucida cœli
Vehetis super astra, nec ævi
Inclusus spatii, æternis legibus orbem
Æternus & ipse gubernas.
- 6 Te canimus læti, & lætos renovamus honores,
Qui celsi è vertice mundi
Respicis humanas curas: & patribus orbos
Pueros, viduasque maritis
- 7 Prosequeris patrio affectu: qui prole beata
Steriles solare hymenæos.
Compeditus victos solvis: populi arva rebellis
Bibulis obducis arenis.
- 8 Isacidæ Nilo quum te ductore relicto,
Arabum per inhospita saxa
- 9 Errarent, tremuere soli penetralia: cœlum
Maduit sudoris anheli
Imbribus: à vultu Domini conterrita duræ
Tremuere cœcimina Sinæ.
- 10 Arva sibi selecta bonus rigat imbre benigno:
Et quum labefacta fatiscunt,
- 11 Confirmat, recreatque afflicta suoque fruenda
Dat habere gregi: nec egenam
- 12 Temporibus duris virtutem deserit. Arma
Trepida formidine belli
Quum quatient animos, lætum celebrare tri-
umphum
Teneris dabit ille puellis:
- 13 Sufficietque suas in laudes carmina. reges
Numeroso milite freti (semetur
Terga dabunt, latebrasque petent: spoliisque
Imbellis turba relicta.
- 14 Vestra licet somno sternantur corpora nigra
Inter fuliginis ollas,
Illa tamen vincent nitidam candore columbam
Rutilæ cervicis honore,
Quæ nunc argentû nitidû, nunc lumina blandû
Radiantis provocat auri.

15 Quum Deus omnipotens traduceret agmina
regum

Longo spectanda triumpho.

Squalida quæ luctu & tenebris Solyma ante ja-
Nivæ tum luce refulsit : (cebat,

Ceu nive vicinos inter candentia colles
Salmonis culmina fulgent.

16 Usque sibi Basan placeat, jactetque superbus
Fastigia proxima cælo :

17 Ne tamen herbiferos saltus, ne pascua sacro
Ausit conferre Sionis.

Quâ propriâ pater omnipotens in sæcula sedem
Legit, lectamque tuctur.

18 Ille pater quem cælituum tot millia currum,
Equitum tot millia stipant :

Sive ille excelsæ vehitur per culmida Sinæ,
Sua seu sacraria visit, (pho,

19 Seu celerum vindex celebri petit astra trium-
Captivæque colla catenis

Vincta trahit : victæ passim donaria gentes
Cumulant : paulo ante rebelles,

Poplite nunc flexo venerantur templa Sionis.

20 Igitur celebramus honores

Jure tuos, nullam nobis qui munere lucem

21 Vacuam finis ire : salutis

Unica spes nostræ : nempe unus frænagubernas
Vitæ, irremeabilis Orci

Unus claustra tenes, & nutum fata sequuntur.

22 Inimicos vulnere certo

Tu figis, longa scelerum tu sorde sepultis.

Lethali tempora plaga

23 Dividis. At caros sic consolaris amicos,

Extremo à littore ponti :

Vos ego crudeli incolumes ex hoste reducam,

Rubri ceu trans freta ductos

Æquoris à sævo incolumes servavimus Ego.

24 Cæforum in sanguine regum

Tingent crura : canes hostilia vulnera lambent.

25 Latæ spectacula pompæ (umpho

Adspicient, pater alme : tuo, pater alme, tri-

Plaudent tua templa petentes. (sent,

26 Anteibunt qui voce canant, qui cymbala pul-

Citharæ tuba junctæ, tubæque

Tibia,

Tibia, quæque tuas celebrent fortissime laudes
Doctræ pulsare puellæ

27 Tympana: te populi cœtu, fremituque secundo
Et plausu ad sidera tollent:

Isacidæque tuas in laudes ora resolvent:

28 Jjuvenis de stirpe creatus
Benjamini, Judæque aderit generosa propago.
Neque clarus Zabulo deerit.

29 Nephthalidæq; duces. Nā tu tua jussa sequutis,
Viresque animosque ministras.

Claraque victrici das tempora cingere lauro.

30 Solymæ victoria præpes
Ex adytis volat. Ergo ferent tibi munera reges,
Atque ad tua templa ferentes

31 Munera, te super astra ferent. tu freta sagittis
Lethalibus agmina fundis:

Tu fortesq; domas dexteras, animosq; rebelles.
Humiles tibi pendere cogis

Vestigal fractosque duces: avidique cruoris
Vindex populi agmina perdis.

32 Quiq; bibunt Nilū qua mergitur æquoris undis:
Quique ipso fontis in ortu,
Accurrent, pacemq; petent opulenta ferentes
Tibi munera supplice dextra.

33 Regna hominū celebrate Deum: date carmina
Qui templa gubernat olympi (regi,

34 Æterna æternus: cujus mortalia cuncta
Vocem tremefacta pavescunt.

35 Hunc fortem celebrate, uniq; accepta referte
Bene gesti prospera belli.

Cujus in Isacidis resplendet gloria, cujus
Testantur robora nubes:

36 Cujus ab arcano templo venerabilis horror
Stupefacta in pectora manat.

Isacidum Deus ille, Deus qui robore nervos
Animosque vigore suorum

Implet. ei laudes Jacobi dicite proles:
Etenim Deus ille deorum est.

1 Psal. LXIX. *Salvum me fac Deus, &c.*

2 S Ante parens ser opem lasso: torrentibus
undis

Pene

- Pene obruerunt me malorum flumina:
 3. Pes nequit in molli vestigia figere limo:
 Pronumque inundans vertici fluxus rapit.
 4. Dum clamo, arentes urit sitis arida fauces:
 Spectando lassâ torpuere lumina.
 5. Me vexant odiisq; premunt immanibus hostes,
 Plures inumbrant quam capilli tempora.
 Inque dies crescant numero: & ceu rapta re-
 pendam.
 Bene parta per vim cogor illis reddere.
 6. Simplicitas tibi nota mea est, bone conditor
 orbis,
 Meaque testis semper innocentiz es.
 7. Fac pater alme bonis ne sint mea dâna pudori,
 Dum te colentes clade cernunt opprimi.
 8. Te propter maledicta tuli & ludibria vulgi:
 Te propter ora turpis infecit pudor:
 9. Me vitant fratres & eadem è matre creati.
 Me ceu scelestum abominantur filii.
 10. Uxor, & ira coquit penitus præcordia leges
 Tuosque ritus impii quum negligunt.
 In tua quæ jactant probra & convicia, sacra,
 In me recurrunt, corque vulnerant meum.
 11. Si fleo jejuna, si macero pectora curis,
 Rident, probrisque prosequuntur lacrymas.
 12. Si tegor incultos faccis squalentibus artus,
 Fio repente fabula & ludibrium:
 13. Me salibus petit è portæ statione senectus:
 Et ebriosæ sum tabernæ cantio.
 14. Interea curis genitor confectus acerbis
 Ad te recurro: tu benignus respice,
 O genitor, sine fine bonus, sine fraude fidelis,
 In rebus arctis da salutarem manum.
 15. Eripe pene luto absorptum: da figere gressum:
 Crudelis hostis me eripe impotentiz.
 16. Neu rapiat torrentis aquæ violentia, neu me
 Mergatve gurgis, aut vorago absorbeat.
 17. Sancte parens, nullos cujus clementia fines
 Novit, vocantem & detritum respice.
 18. Ne faciem seruo avertas, qui rebus egenis
 Supplex opem orat: subito miserum subleua.
 19. Mitis ades: serva hanc animam, ut pudor ob-
 ruat hostes,

Qui

Qui ceu relictum me enecant conviciis.

20 Tu testis mihi probri ignominizque superbas:

Tu testis hostes quam proterve illuserint.

21 Cor dolor urebat: socius mihi nemo doloris.

Nemo dolorem qui levaret anxiam.

22 Dulcia felle mihi tingeabant fercula amaro:

Pro vino aceti porrigebant pocula.

23 Ergo victum illis vitient aconita vicissim:

Mœrorque læta obnubilet convivia,

Unde sibi placidæ promittunt otia pacis,

Hinc semen illis pullulet discordiæ.

24 Caligent oculi, & nutent vestigia: vires

25 Elumbe corpus deserant. iram tuam

Sic meritos effunde super: tuus hauriat illos

26 Furor. colonis tecta vidua mœreant:

Qui deserta habiter tentoria nemo superfit,

27 Quia persequantur dextera afflictos tua.

Afflictos miserosque procaciter insultantes,

Verbis acerbant vulnera atque injuriis.

28 Tu sine peccatis cumulent peccata, nec unquã

Dulcem æquitatis sentiant fructum toræ.

29 Impia de tabulis viventium nomina dele:

Tuos nec inter hos recense filios.

30 Me tennem afflictumque tua, pater optime,
dextra

Erige, loquoque siste tutum in arduo.

31 Hic ego carminibus rerû super astra parentem.

Tollam, & celebri gratias in cœtu agam.

32 Gratus hoc illi est, quã si cadat hostia ad aram,

Vitulus tenellus jam conscans cornibus.

33 Adspicient mites, & pectore gaudia volvent.

Deum colentum læta corda gestient.

34 Audit enim Dominus tennes, nec despicit æ-

Ob nomen ejus vinculis coercitos. (gros

35 Unû igitur tellus colat hûc & pontus, & æther,

Et quicquid æther, terra, pontus continet,

36 Qui facit incolumem pulchrâ florere Sionem,

Urbesque Judæ mœnibus cingit novis:

37 Metiturque suis rara ante inculta colonis,

Tenenda blandis quæ relinquant liberis.

Quæ placida teneat series in pace nepotum.

Quicunq; Domini nomen & numen colunt.

1 Psal. LXX. *Deus in adiutorium meum, &c.*

- 2 **O** Deus, præsens ades, & periclis
Me præsentibus eripe :
O Deus duos propera labores
Confestim auxilio ut leves.
- 3 **Q**ui meam quærunt animam, erubescant,
Fœdam ignominiam ferant :
Et fuga turpi doleant, malignis
Qui me consiliis petunt.
- 4 **T**erga dent, fufos pudor ut perurat,
Qui rident gemitus meos.
- 5 **T**eque clementi & placido fruantur
Qui gaudent placitis tuis.
Qui salutis spem posuere in uno
Te certam penitus Deo,
Gaudeant, semperque canant perennis
Majestas, & honor Deo.
- 6 **S**unt meæ vires & opes pusillæ :
Sed tu me Deus adjuva :
Tu meæ vires, mea spes, opeſque :
Festinus fer opem mihi.

Psal. LXXI. *In te Domine speravi, non, &c.*

- 1 **I**n te salutis spem posui meæ.
Fac me perennis ne pudor obruat.
- 2 **A**udi vocantem lenis, & eripe
Hostis cruenti me violentiæ.
- 3 **V**itæque cultos & columen meæ,
Turrisque rebus semper in asperis.
- 4 **N**unc turris esto & perfugium mihi,
Et sævientum subtrahe dexteræ,
- 5 **A** vi scelestæ subtrahe dexteram
Pendentem ab uno subsidio tuo :
Et qui juventæ tutor eras meæ,
Orbem senectam viribus assere.
- 6 **T**u me tuendum matris ab ubere
Duxti: pependit matris ab ubere
Spes nostra de te. materies meis
Una est perennis laus tua cantibus.
- 7 **C**eu continente prodigium malis

N. um

- Natam ferendis, rideor impiis.
Sed me malorum fluctibus obrutum.
Spes una fulcit præsidii tui.
- 8 Me lux videbit, me tenebræ tuas
9 Laudes canentem: jam senio gravem,
Fractisque lasso corpore viribus,
Ne me impiorum trade libidini.
- 10 Et clam susurrant, & caput in meum
Occulta tendunt retia per scelus.
- 11 Et dum scelestum propositum premant,
Ajunt, Ope illum destituit Deus:
Instate fracto, prendite, perдите.
- 12 Nudum salutis vindice. Tu Deus
Ne linque fretum præsidio tuo;
Præsensque sævis hostibus eripe.
- 13 Pudore vultus inficiat rubor.
Hosti dolofo, fraude nefaria
Qui me aucupatur: mœreat irrita
Conata, vanum lugeat exitum.
- 14 Liber periculis, carmine te novo
15 Pangam tenacem polliciti, & tuis
Promptum juvandis: & numeris meis
Aptabo laudes innumeras tuas.
- 16 Canam potentem te dare prospera
Eventa, belli quum fremuit timor:
Canam fidelem reddere fœderum
Promissa, largo non sine sœnore.
- 17 Abusque primo flore pueritiæ
Laudum tuarum, tu mihi carmina
18 Semper præisti: ne senio gravem
Canumque nunc me spes mea defere,
Donec nepotum sæcula noverint.
Me vate, quanto robore, qua fide
- 19 Me liberaris. justitiæ tuæ
Convexa mundi gloria transvolat.
Rerum creator. quis similis tui?
- 20 Qui me malorum gurgite merferas,
Mitisque vita rursus amabili,
Tracto è profundo gurgite, das frui.
- 21 Opesque honoresque accumulas bonus,
Ira remissa & pectora turbida
22 Solaris, ergo te cithara canam,
Nabloque, certa conspicuum fide.

- O sancte, nostræ gentis ab ultimo
 Protector ortu, vox mea te canet :
 23 Te spiritus, te vita laboribus efferet.
 24 Lux nulla solem proferet aureum,
 Quæ prædicantem iustitiam tuam
 Non audiet me, rex bone, qui meis
 Rubore vultum offuderis hostibus.

*Psal. LXXII. Deus iudicium tuum
 regi, &c.*

- 1 **D**A tuæ regi Deus æquitaris
 Jus ad exemplum dare, filioque
 Regis, ut legum patriæ ad salutem
 Flectat habenas.
- 2 Ut regat iustis populum institutis,
 Pauperum questus facili tuorum
 Aure cognoscat, dirimaturque lites
 Legibus æquis.
- 3 Pace lætentur juga montiumque
 Horridi saltus: genitrix quietis
 Æquitas colles amet, asperosque
 Ruris alumnos.
- 4 Jus suum det pauperibus, potentum
 Curet ut ne vi tenues premantur,
 Destruat quisquis miseros dolosis
 Litibus urget.
- 5 Ut reformidet venientis ævi
 Gens tuum nomen, sua sol diei
 Donec effunder, sua luna donec
 Lumina nocti.
- 6 Æquitas & jus veniens olympo
 Recreent terras, veluti sub æstu
 Imber, & rores pluvii beatos
 Ruris honores.
- 7 Floreat, rerum hoc moderante habenas,
 Jus, bonæ paces vigeant perenni
 Luna dum cursu rediens novabit
 Menstrua vultus.
- 8 Imperi fines maris unda fluctu
 Hinc & hinc claudat: spatiumque latius
 Quod modum regnis faciat, sit idem
 Terminus orbis.

- 9 Ad pedes illi cadat advolutus
 Æthiops : hostes veniam precati
 Supplices vultus humiles comamque in
 Pulvere verrant.
- 10 Qui tenent pontum refluque ponti
 Insulas, regesque Arabum beati,
 Thuris & dites venient Sabæi,
 Dona ferentes.
- 11 Illum adorabunt, mare qua remotis
 Obstrepit terris, metuentque reges.
 Servient gentes sub utroque mundi
 Axe jacentes.
- 12 Ille desertos ope sublevabit :
- 13 Eximet curis querulos : egeno &
- 14 Pauperi dextram dabit : obrutosque
 Fœnore solvet.
 Nec velut vilem tenuis cruorem
- 15 Plebis effundi sinet. ergo vivat,
 Deque thesauris Arabum beatis
 Munera sumat.
 Ac suo regi bene comprecatus,
 Illius laudes canat, illum honoret :
 Largam opum dextram celebret, patremque
 Vulgas adoret.
- 16 Per feros montes segetem refundat
 Terra, tam densis crepitans aristis
 Quam gravi cedros Libani flagellant
 Murmure venti.
 Angeat prolem numero carentem
 Per vias urbis bona pax beatæ :
 Læta ceu campis riguis per imbrem
 Gramina surgunt.
- 17 Nomen æterno juvenescat ævo,
 Filii nomen, jubar usque solis
 Dum vagæ fundet radiata terris
 Lumina flammæ.
 Ille rex gentes faciet beatas
 Quas sinu claudit refugio Amphitrite,
 Omnis hunc tellus canet Amphitrite
 Cincta beatum.
- 18 Ifaci gentis Domino Deoque
 Laus, honor, virtus : op's haud egenus,
 Illa quæ cuncti attoniti intuentur

Perficit unus.

19 Nomen augustum canat omnis ætas,
Ulla quod paupquam taceat vetustas;
Nominis sancti penetret per omnes
Gloria terras.

GEOR. BUCHANANI
PARAPHRASIS
IN TERTIUM LIBRUM
PSALMORUM.

PSALMUS LXXIII.

*Quam bonus Israël Deus his qui recte
sunt corde, &c.*

- 1** **D**ellus ut undis hospitium neget,
Undæque terras fluctibus obruant,
Aër coruscis fulminet ignibus,
Ruina mundi si terra misceat:
Dei potentis non bonitas tamen
In rebus arcis desituet pios;
Puræve mentes nequitia finet
Mæroris æstu funditus opprimi.
- 2** Quam pene lapsu pes mihi lubrico,
Gressum fefellit, dum pede metior
Immensa parvo, dum cantina mea
Expendo stultus iudicium Dei!
- 3** Fervebat ira pectus, & æmulo
Livoris æstu, quam scelera cuncta omnium
Contaminatos fordibus impios,
Florere cunctis conspicerem bonis.
Sors illa cunctis invida, mobilis,
In ida, servat perpetua fide
Aust tenorem, & robore vivido
Lirmos senectam ducit ad ultimam.

5 Exem-

- 5 Exempta duris vita molestiis
Curisque, pectus quæ reliquis coquunt
Mortalibus, per lætitiā fuit
Luxumque, & ægris pura laboribus.
- 6 Ergo insolenti fœta superbia
Corda intumescunt: pectora spiritus
Ventosa tendunt: cæcus amor sui
Fræna impotenti dat violentiæ.
- 7 Teستا invidendas non capiunt opes,
Felicitem non animus suam:
Et vota vincens, spemque superflua
Luxus fatigat, nec satiat tamen.
- 8 Verbis minores terrificant feris,
Et fastuosa mole potentiæ:
Vultu procaci & vocibus improbis
Abblandiuntur nequitia suæ.
- 9 Nec impudentis garrula vanitas
Contenta linguæ fundere toxica
Terras per omnes astra laceßere
Audet, Deumque insana superbia.
- 10 Hæc mente spectant attonita pii,
Et æstuant pectore fluctuant:
- 11 Secumque mullant, Scilicet hæc Deus
Quum cernat, atris abstinet ignibus?
- 12 Opes abunde suppeditant malis,
Crescitque nullo fine pecunia:
Secura pacis molliter otia
Quassante nullo turbine transigunt.
- 13 Frustra ergo puro pectore vivitur:
Frustra innocentem contineo manum:
- 14 Frustra labores perfero, torquor
Dolore, nullis non crucior malis.
- 15 Rursus verobar ne temerario
Ausu improbarem consilium Dei,
Ac arbitrarer forte miserrimos
Selecta quos is pignora nuncupat.
- 16 Causas latentes dum sequor anxius,
Et pertinacis viribus ingent
Pugno, profundum se chaos ingerit,
Et nocte mentis lumen adobruit.
- 17 Labore tandem fessus inutili
Ad te recarro, rex bone cœlitum:
Quietus expecto ex adytis tuis

Quis hos & illos separet exitus.

18 Vidi repente quam pede lubrico
Starent superbi: quam stabiles parum
Opes tenerent, quam fragili loco
Fultos ruina præcipite trahas.

19 Procella vindex ut sonuit tuæ
Ira, fugaces cum domino suo
Evanuerunt divitiæ: manet
Umbra invidendæ nulla potentiæ.

20 Sic nocte mentes ludificans fugit
Imago somni: & quæ modo pectora
Sopita vano tertuerat metu,
Risus per urbem mox ciet omnibus.

21 Donec viderem hæc, mæror & anxiet
Mentem obruebant sollicitudines:

22 Aut hæsitantem, ceu stupidum pecus,
Torpor ligabat pectore marcido.

23 Arcana sed vis interea tui
Me falciebat numinis, ac manum.

24 Dextram regebas: auspicio tuo
Ductuque carus fulgeo gloria.

25 Quid terra præter te, mihi: quid polus.

26 Offert colendum? cor mihi tabuit,
Infracta mens desiderio tui
Languibat, ægrum corpus inaruit:

Tu rursus artus robore vivido
Firmaſti: opimas suppeditaſti opes.

7 Qui te relicto, spe stolidi deos
Vanos adorant, cladibus obruis.

28 Te ſector unum, tu ſuperas meis

Spes una rebus: præſidio tuo

Libèr periclis, auctus honoribus,

Te ſempiternis laudibus efferam.

Pſal. LXXIV. Ut quid Deus repuliſti, &c.

1 **C**Ur nos relinquis penitus, ô rerum parens,
Hostique dedis impio?

Lupis vorandum cur gregem paſtor tuum
Ira obſtinata deferis?

2 Memento cœtus ſervitute ab aſpèra
Quem vendicaſti: quem tibi

Peculiari forte, patrimonium

Cen

- Ceu proprium, receperas.
 Colles Sionis, numinis sedem tui,
 Bonus favensque respice :
- 3] Tandem resurge, & hostium superbiam
 Compesce: perde funditus
 Hostes protervos, qui tuum sacrarium
 Manu nefanda pollunt.
- 4 Clangunt sonora buccina, non quæ tuas.
 Laudes canat, ludibrio
 Sed festa acerbo quæ profanet, in tuis
 Vexilla figunt turribus.
- 5 Bacchatur audax ira frænâ libera :
 Ædis ruentis it fragor
- 6 Quales sub altis murmurant quercus jugis,
 Cæsæ bipenni quum ruunt.
- 7 Demoliuntur malleis & vectibus
 Cælata templi limina.
 Populatur ignis adyta: nominis tui
 Contaminant sacrarium.
- 8 Secumque tacito comminantur pectore
 Se diruturos omnia.
 Nec temere, flammis strata fumant omnia
 Tuo dicata cultui
- 9 Loca, signa nusquam, nulla jam miracula :
 Propheta nullus perditos
 Solatur, & spe quamlibet lenta, tamen
 Spondet malorum terminum.
- 10 Quousque tandem nomini fines tuo
 Hostem protervum illudere?
 Quousque acerbis facta dira & impia
 Exasperabit jurgiis?
- 11 Cur otiosus retrahis manum? exere
 Tandem potentem dexteram.
- 12 Tu noster olim rector & custos Deus
 Priscis ab usque sæculis.
 Te vidit orbis vindicantem ab omnibus
 Semper tuos periculis.
- 13 Successit unda te jubente, & vitreo
 Muro liquor coërcuit
 Cursum: feroces viribus suis duces
 Ponti recursus obruit.
- 14 Ipsum marinis vastiorem belluis
 Haussit tyrannum, asperis

- Afflicta faxis, fluctibus cadavera
 Ejecta vultur Æthiops
 15 Voravit: inter æstu arenas torridas,
 De cote dura limpidi
 Fluxere rivi: te imperante substitit
 Arente flumen alveo.
 16 Tuus dies est, nox tua est: solis jubar
 Radiis adornas aureis.
 17 Æquorque claudis littorum repagulis,
 Terrasque cingis fluctibus:
 Æstate lenis frigus acre, frigoris
 Æstus rigore temperas.
 18 Domine intuerere probra, contumelias.
 Et hostium ludibria,
 Qui te laceffant impiis conviciis,
 Molestiis nos opprimunt.
 19 Ne trade vitam turturis tuæ feris.
 Turbam tuorum pauperum
 Ne sempiterna oblivione desere.
 20 Memor tui sis fœderis.
 Nam nec tenebræ nos tegunt, nec pellimus
 Obscuritate injurias.
 21 Ope destituti & omnibus fracti malis
 Populi pudori consule:
 Ut te merentem prosequantur laudibus
 Miseri levati luctibus.
 22 Exurge rector orbis optime, & tuam
 Causam tuere: sis memor
 Quæ probra passim nomini semper tuo
 Stulta ingerat procacitas.
 23 Voces superbas & tumultus improbos
 Silentio ne suppressis:
 Curamque rerum gerere te mortalium,
 Qui negligunt te, sentiant.

I Psal. LXXV. *Confitebimur tibi Deus, &c.*

- 2 **T**E nos carminibus, rex bone, patriis
 Dicemus merito: te celebrabimus
 Præsentem miseris: & memorabimus
 Facta illustri posteris.
 3 Quam plenis venient tempora sæculis,
 Cogam, inquit Dominus, concilium meum

Justis

- Justis suppliciis prosequar impios,
Justis muneribus pios.
- 4 Fundamenta soli dissiliant licet,
Turbetur trepidis gens hominum minis,
Fundamenta soli fluxa adamantinis
Nectam rursus ego vinculis:
- 5 O stultos quoties admonui, modum
Vesane ut facerent nequitiae suae!
In caelum quoties admonui impios,
Ne stulte arma capefferent!
Quid caelum stolidi voce laceffitis?
Qua spe sic furitis? spiritus arrogans
Cujus praesidio fretus in aethera
Cristas erigit impias?
- 7 Eois coeat viribus occidens,
Conjurent calidae cum Borea plagae,
Frustra divitias, sceptrum, potentiam
Cuiquam conciliaverint.
- 8 Unus rex hominum res hominum suo
Versans arbitrio, praecipitem trahit
Illum de solio, plebis ab infimae
Hunc facce ad solium erigit.
- 9 Nam cratera meri purpurei Deus
Jam dextra tenet, & vindice pharmaco
Undantem pateram temperat, & malis
Justum supplicium parat.
Illinc impietas undique ab ultimis
Terrarum spatiis hauriet, & mero
Consumpto, cupido gutture turbida
De facce exitium biberet.
- 10 At me vate, Dei, quem genus Isaci
Et thure & precibus placat & hostiis,
Omnis posteritas munificentiam
Et vim numinis audiet.
- 11 Confringam tumidae tela superbiae
Formidata bonis: cladibus obruta
Emerget pietas, & super aethera
Tollet conspicuum caput.

1 Psal. LXXVI. *Notus in Iudaea Deus: in, &c.*

2 **G**entes profanae numinis loco colunt
Sibi quisque quem finxit Deum:
H 5 Judaea

- Judæa verum novit & colit Deum,
 Laudatque festis cantibus :
 3 Deum Sionis incolam , Sulymæ sacris
 Cui templa fumant ignibus.
 4 Illic minaces fregit arcus, lucida
 Fregit sagittæ spicula.
 Clypea sinistris rupuit, enses dexteris :
 Funesta bella sustulit.
 5 Tu præpotentes fortior tyrannidas
 Virtute frangis : tu feram
 Compescuisti fortium superbiam
 Regum, potenti dextera.
 6 Fracta minacis spiritus ferocia,
 Prædæ fuere : aut ferreo
 Somno gravati condidere lumina.
 7 Obtorpuere dextera
 Fortes virorum, vis equorum, & currum
 Elanguerunt impetus.
 8 Tuum verendum nomen & numen, tuæ
 Quando æstus iræ incanduit.
 Quis obviam ausit ire ? Quis miserum caput
 Tuo furori objecerit ?
 Quum templa mundi fulminū quateret fragor,
 9 Ut impia tyrannide
 10 Pœnis repressa supplicem modestiam
 Et servitute abduceres.
 Attonita tellus siluit : imbellis pavor
 Mentes superbas perculit.
 11 Ultricis iræ scelera pœnis obruta
 Humana gens quum cerneret,
 Boni efferebant laudibus te, conscias
 Premebat horror impios.
 12 Vota ergo Domino nuncupate & reddite :
 Domino verendo munera
 Ferte universi civitatis incolæ
 Sanctæ, Deumque agnoscite.
 13 Reges superbi quem pavent, qui spiritus
 Feros retundit impiis.

1 Psal. LXXVII. *Voce mea ad Dominum, &c.*

2 **T**E voce semper, te prece supplice
 Rerum invocabo conditor optime.

Nam

- Nam lenis ac placatus aurem
Das facilem miseris querelis,
- 3 Ad te refugi quum premerer malis,
Ad te tetendi sollicitus manus
Sub nocte sola, donec atras
Lux tenebras rediens fugaret.
- 4 Mens inquietis fracta doloribus,
Surda abnuebat aure fidelium
Voces amicorum, medelæ
Impatiens: animusque solum
Intentus in te, cum lacrymis preces
Miscens fremebat: pectora flebili
Concussa singultu sonabant,
Cura animi cruciabat artus:
- 5 Æstus vetabat sollicitudinum
Dulcem soporem carpere lumina:
Segnis ligabat membra torpor,
Vocis iter dolor obstruebat:
- 6 Tum mente versa volvere sæcula
Cœpi anteaſti temporis ac Dei
Numen bonis præſens, nec unquam
Auxilii miseris avarum.
- 7 Laudum subibat quas tibi carmine
Lyræ canebam suaviloquæ ad modos:
Secumque vestigabat ægra
Mens vario labefacta motu,
- 8 Num me relicto in perpetuum Deus
Opis benignam jam retrahit manum?
- 9 Nec amplius suum tenebit
Larga Dei bonitas tenorem?
Nec ore vatium leniet anxias
- 10 Curas suorum? nec miseris erit
Placabilis? nec sistet iræ
Præcipitem bonitate cursum?
- 11 Tandem remisso pectore, Quo dolor
Impellis? inquam: stant adamantinis.
Decreta cœli fixa vinclis,
Nec dubio labefacta casu,
Nec fracta vi, nec temporis invidis
Obliviosi obnoxia dentibus.
- 12 Rursus tuæ mentem subibant,
Sanctæ parens, monimenta dextræ.
Qui templa picti sideribus poli,

Frugumque campos germine fertiles ,
 Et sæcla tot nostros ad usus
 Condideris pecudum & ferarum.

13 Quam sæpe, pœnis dum premis improbos,
 Tutoque fulcis præsidio probos,
 Mortalibus clementiæque &
 Justitiæ specimen didisti,

14 Æterne rerum conditor omnia
 Consulta cujus factaque sanctitas
 Illustrat : haud quidquam tibi ingens
 Orbis habet simile aut secundum,

15 Mirante mundo tu Deus unice
 Miræ dedisti signa potentiae,

16 Ergastulis quum liberaſſi
 Abramidas Pharii tyranni.

17 Videre fluctus te tumidi Deus ,
 Videre fluctus , & trepido gradu
 Fugere : turbavit profundas
 Horror aquæ vitreæ lacunas.

18 Fudere aquosas imperio tuo
 Nubes procellas de gravido sinu ,
 Sonore rauco : grandinisque
 Infremuit lapidosus imber,

19 Cœli tonantis vastificus fragor
 Implebat aures : lumina fulgurum
 Terrebat ardor , & pavore
 Attonitæ tremuere terræ.

20 Sali rubentis pervia vastitas
 Ductore te tot millibus obruit
 Vestigia, & fluctu refuso
 Clausit iter Phariis quadrigis.

21 Moſes & Aron (ceu pecudum greges
 Pastor reducit) præſidio tuo
 Duxere tranquillas per undas,
 Incolumes populi catervas.

Pſal. LXXVIII. Attendite popule meus.

1 **A** Undite Ifaciæ, & rerum pietate parentem
 Qui colitis pura, huc animos advertite ve-
 ſtros .

2 Mira canam, ſed vera canam: quæ longa vetuſtas
 Occulit arcanis oracula merſa tenebris

3 Evol-

- 3 Evolvam: priscis accepta parentibus olim
- 4 Veriloquis dictis, in secula sera nepotum
Transmittam: laudesque Dei, mirandaq; facta.
Cognita de proavis discent me vate minores.
- 5 Namq; parens mūdi sancto quā fœdere gentem
Jungeret Isacidum sibi, patres prodere natis
- 6 Per seriem. & seris veniemia sæcula sæclis,
Et legum monitus & facta ingentia jussit.
- 7 Scilicet ut memori benefacta priora tenentes
Pectore, consilium vitæ auxiliumque regendæ
A Domino expectet, trepido turbate tumultu.,
Ne tam cæca animos condant oblivia, legum
Irrita ventosis ut dent præscripta procellis.
- 8 Neu similes patrū, male grata mente rebelles,
Deficiant animi instabiles, dubioque labantes
- 9 Pectore. Cur soboles Efræmi docta sagittis
Figere vel jaculo quamvis distantia certo.
Terga dedit pene ante tubas? latebrisq; salutem.
(O pudor!) abjectis quæsiuit turpiter armis:
- 10 Nempe quod aversos flexere per avia gressus,
- 11 Obliti legum & monitorum & fœderis icti,
- 12 Obliti tantorum operum, quæ testibus olim
Patribus, in Phariis Dominus patraverat oris,
- 13 Quum mare divisit sese cumulante profundo,
Inter & aggestos undæ stagnantis acervos
- 14 Incolumem eduxit populū, duce nube, serena
Luce, per obscuras flamma præcunte tenebras.
- 15 Flumina de solidi patefecit vulnere saxi,
- 16 Damnatisque siti rivos donavit arenis:
- 17 Nec satiati undis linguas tenere procaces.
- 18 Ausi immane scelus, deserta per avia rursus
Tentavere Deum: & ventris stimulante voracis.
- 19 Ingluvie, petiere cibos: ac talibus ora
Solverunt, Silicis duræ qui flumina venis
Elicuit, subitoque suum torrente levavit,
- 20 Non potis est panem, non lautæ fercula mensæ
Addere? non epulis convivia larga profusis?
- 21 Audiit omnipotens, calidaque accensus ab
ira est,
In Judamque hausit flammato corde furorem.
- 22 Et populo ramen ingrato, totiesque salutis
Immemori accepit, victum dedit esse petutum.
- 23 Castra super late ætherei patefecit olympi

- 24 Horrea: dein gravidæ cœlesti semine nubes
 Ambrosiæ largus super agmina solvit in imbres:
 25 Cœlestisque cibi indulgit mortalibus usum.
 26 Cedere tum jussu campis ex æris Euro,
 Mox tepidis volucrū pluvias Notus attulit alis.
 27 Non secus ac siccæ cumulos quū vertit arenæ,
 Pulvereamque trahit deserta per arida p̄llam.
 28 Castra super tensisque super tentoria velis
 Alituum tremulis resonabant agmina pennis,
 Et circum affusis cumulabant stragibus agros.
 29 Jamq; epulis exempta fames: sed prava libido
 30 Non exempta tamen; sed adhuc sine fine petitæ
 31 Faucibus hærebant epulæ: Deus ecce repente
 Ultor adest: late subito grassante ruina,
 Robora selectæ passim cecidere juventæ,
 32 Sed neq; tot pœnæ, neq; tot benefacta rebelles
 Continuere animos, nec tot miracula, rerum
 33 Natura monstrante Deū. Pater ergo procaces
 Casibus assiluis fregitque, & robore fracto,
 Ante diem tremulæ succidit fila senectæ.
 34 Vix tandem morbis vexati, erroribus acti,
 Omnibus exhausti prope cladibus, omniū egeni,
 35 Agnovere Deum: per tot discrimina tecti
 Ereptique malis, sævoque ex hoste recepti,
 36 Verba tamen blandis fundebant subdola linguis
 37 Ore pii, mendace animo: neque fœderis iſti
 38 Servavere fidem. Verum clementior ille
 Sontibus ignovit: patria pietate remisit
 Offensas, meritamque ultro compescuit iram:
 39 Quippe homines memor esse animi modo fla-
 bra fugacis,
 Quæ fragiles agitent morituri corporis artus,
 40 O quoties inter viduas cultoris arenas,
 41 Inter saxa siti squalentia, numinis iram
 Languentem insanis irritavere querelis:
 Et sua divinas dimensi ad robora vires,
 Virtutem brevibus volvere includere meris,
 Quæ mare, quæ terras, quæ cœli cōtinet orbes.
 42 Scilicet obliti benefacta priora, salutem
 Acceptam, & duri nuper juga dempta tyranni,
 43 Et quæ per Pharias miracula plurima gentes
 Edidit, in vitreos suffuso sanguine rivos,
 Damnatisque siti laticum sine munere mensis.
 44 Et

- 44 Et modo pestiferæ per celsa palatia muscæ
Spicula figebant liventi tincta veneno :
- 45 Et modo flumineis squalebant atria ranis.
- 46 Et nunc bruchus edax hominumque boumque labores,
Agmine nunc denso diræ exedere locustæ
- 47 Grandinis imbre hortos , lapidosa grandine vi-
tes ,
Grandine silvarum Dominus decussit honorem:
- 48 Grandine prostrati fortes jacuere juvenci:
Et segetū gravidos ruit igneus imber in agros.
- 49 Ira Dei, laxisque furor bacchatus habenis ,
Lumenidumque faces , & conscius horror ob-
errans
Pectora; turbabat stimulis præcordia cæcis
- 50 Tū letho patefacta via est: mors sæva per omne
Passim hominum pecudumque caput nulli æ-
qua cucurrit :
- 51 Primitias sobolis carissima pignora, florem
Roboris, & seræ spem præsidiumque senectæ
Prostravit, qua Nilus aqua se divite volvit,
Et septē geminis reflū mare submovet undis:
- 52 Interea, ceu pastor oves in pascua ducit,
- 53 Ipse suum Dominus populum deduxit, ab omni
Vi procul, & trepida formidine. fluctibus æquor
Obruit infestos in se redeuntibus hostes.
- 54 At sancti tenere patres loca sancta , Deique
- 55 Parta manu , exclusit gentes prius unde pro-
fanas ,
Aut prostravit humi victas, & jugera mensus
- 56 Abramidis habitare dedit. Nec segnius illi
Irritare Deum, & rerum tentare parentem ,
- 57 Fœdera negligere: & patrum de more rebelles,
Avertere suos recto de tramite gressus.
Non secus ac arcus curvat se in cornua nervo
Adducto , dextraque iterum nervoque remisso
In faciem subito flectit se sponte priorem :
- 58 Libera sic iterum gens impia vindice pœna
Ad sese rediit: cunctisque in collibus aras
Erexit, finxitque sibi simulacra deorum ,
- 59 Ac dominum rerum meritas accendit in iras.
- 60 Audiit omnipotēs pater impia vota precesque,
Et sibi dilectam gentem contempnit : & aras
Ipse

- Ipse suas, ac Silonis tentoria liquit,
Sola sibi è cunctis electa habitacula terris:
61 Deservitque sui monumentum fœderis Arcam
Hostibus in prædâ: monumentū roboris, unde
Clara Dei in cunctas splendebat gloria terras.
62 Hos ferro, terræ iratus sibi nuper amatae,
63 Objecit, flammis alios cecidere cruento
64 Ense sacerdotes: non connubialia festis
Carmina sunt cantata toris, carique mariti
Indeploratis viduæ jacuere sepulcris.
65 Ast ubi jam pœnis meritam satiaverat iram
Cenrapula excussa miles, lentoque sopore
Excitus, arma iterū fugientes vertit in hostes:
66 Tergaque vulneribus figens imbellia cæcis,
Perpetuam adpersit ventura in sæcula labem.
67 Non tamen Efræum præstantem fortibus ar-
mis.
Elegit, cui sceptrâ daret: non ille Manassæ
68 Pignora: sed Judam, sed celsæ tecta Sionis.
69 Templâ sibi & solido fundata sacraria saxo,
Cumq; polo & stellis mansurâ in sæcula sedem.
70 Cuique sequebatur pecudes in pascua David,
71 Sustulit è caulis, caram & sibi pascere gentem,
Impositum folio, & sanctæ jus dicere terræ
72 Jussit: & ille gregem studio curaue fideli
Rexit, & infectis defendit ab hostibus armis.

Psal. LXXIX. *Deus, venerunt gentes
in, &c.*

- 1 **H**æreditatem rector orbis cur tuam
Invadit hostis impius?
Ritu profano polluit sacraria
Tuo dicata nomini,
Soloque strata funditus Solymam suæ
Tegit ruinæ molibus.
2 Truncata ferro membra te colentium
Passim per agros objacent,
Lanianda rottris vulturum, crudelibus
Aut belluarum dentibus.
3 Rivi cruoris perluant vias, velut
Torrens adauctus imbris.
Nec usquam amicus ossa sparsa qui legat,

Aut

Aut lecta tumulis obruat.

4. Sanctique fato pariter & superstites
Ludibrio accolis sumus.
5. Parens benigne, quem modum tandem tuæ
Speremus iracundiæ?
An continenter instar ignis omnia
Vorantis in nos sævis?
6. Tui furoris verte potius impetum
In impiarum gentium
Torregna, nomen quæ tuum vel nesciant,
Vel si sciant, non invocant.
7. Semen piorum quæ laborant perdere
Armis, & urbes ignibus.
8. Revocando vetera, parce, genitor, crimina,
Faces furori subdere.
Sed pæne cunctis obrutos malis, tua
Nos præveni clementia.
9. Offensionum mitis obliviscere,
Nostræ salutis anchora.
Placatus adsis, splendor ut cunctis tuæ
Clarescat oris gloriæ:
10. Os obstruatur impiis, quærentibus
Num noster hic cesset Deus.
O juste vindex, impios exercitos
Pœnis vicissim cernere
Fac nos, cæcore qui piorum sordidi
Nunc insolenter gestiant.
11. Audi gementes carcerum qui vinculis
Marcent: potente dextera
De fauce mortis libera quos cædibus
Janjam tyranni destinant.
12. Et quam intulerunt contumeliam tibi,
Et quam tuis injuriam,
Multiplicatam redde nostris accolis,
Rerum perennis arbiter.
13. Et nos, ovilis grex tui. quem pabulo
Alis, tueris numine:
Et posterorum posteri laudes tuas
Cunctis canemus sæculis.

1 Psal. LXXX. *Qui regis Israël, intende, &c.*

- 2 **H** Ebræi generis pastor, uti gregem,
Blande progeniem qui regis isaci,
Inter qui geminos aligeros tuo
Præscribis populo jura salubria:
- 3 Selectæ soboli da bonus ac favens
Lumen posse tuæ cernere gloriæ,
Da vim posse tuæ nosse potentia:
Ac fessis propere porrige dexteram,
- 4 Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuo cetera prospere.
- 5 O rex armipotens, quem statues modum
Istæ? quando humiles suscipies preces?
- 6 I: oras lacrymis fercula, lacrymis
- 7 Misces continuis pocula: iurgia
Nostris finitimi de spoliis ferunt,
Et nostra exagitant ludibrio mala.
- 8 O rex armipotens, agmina cœlitum
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuo cetera prospere.
- 9 Traduxti Pharia de scrôbe vineam:
Pravarum expuleras femina gentium,
- 10 Ut puro sereres purius hanc solo.
Jam radix teneras fuderat undique
- 11 Fibras: jam tremulo frigore texerat
Montes: æqua cedris brachia sparserat:
- 12 Tangebant teretes æquora palmites,
Euphraten teneri germina surculi.
- 13 Nudatam solitis cur modo sepibus
In prædam hospitibus deseris hanc vagis?
- 14 Cur hanc sævus aper proterit? alites
Carpunt? omnigenæ depopulant feræ?
- 15 O rex omnipotens, obsecro jam redi
Tandem & fidereo prospice de throno:
Placatusque tuam respice vineam,
Plantaras propria quam tibi dextera.
- 16 Hunc saltem placidus respice ramulum,
Cui cultu assiduo conciliaveras
Robur, clara tui gloria nominis
Terrarum ut populis nota sit omnium.

17 *Ulic*

- 17 Illic stamma vorat brachia vitium :
 Hic convulsa gemunt : caesa bipennibus
 Hic duris resonant : omnia pessum eunt.
 Iræ iusta tuæ nos premit ultio.
- 18 Indulgens genitor, nunc ope sublevas:
 Firma præsidio nunc propius tuo
 Hunc, vires & opes & decus antea
 Affectu patrio cui cumulaveras.
- 19 Vitam redde tuis, sancte parens, quibus
 Semper mors a vidis faucibus imminet.
 At nos usque ducem te comitabimur,
 Præsentem miseris te celebrabimus.
- 20 O rex armipotens, agmina cœlitum
 Cui parent, faciem cernere da tuam.
 Tu nos si placido lumine videris,
 Cedent continuo cetera prospero.

1 Psal. L X X X I. *Exultate Deo adjutori, &c.*

- 2 **E**xultate Deo nostro; bona dicite verba
 Nostræ salutis vindici:
 Isacidum laudare Deum præana canentes
 Ad tympani dulces modos.
- 4 Nec lyra, nec cessent genialia nabilia: festis
 Tuba calendæ clangite.
- 5 Hunc læti celebrate diem, statâ sacra ferentes,
 Nam sic statutum est patribus:
- 6 Sic lex sancta jubet. sic sacri fœdera pacti
 Percussa cum majoribus:
 Hæc est illa dies ventura in sæcula testis.
 Memphyticæ tyrannidis:
 Quum Pelusiæcis Hebri gens hospes in oris
 Erraret, & linguæ sonum
 Attonita ignotum audiret, nec nota vicissim
 In verba frustra os solveret: (nusque
- 7 Quumque humeros curvaret onus servile, ma-
 Lassaret olla fictilis:
- 8 Excassi manibusque ollas, humerosque levavi
 Luto, inquit optimus parens:
 Auxiliumque tuli poscenti in rebus egenis:
 Et nube densa conditus
 Intonnuit Meribam propter, tua jurgia passus
 Feci tui periculum.

- Nunc etiam selecta mihi gens auribus hauri,
 Et quæ paciscor accipe:
 10 Si mea dicta vagis non tradas irrita ventis;
 Nec alterum eolas Deum, (ores,
 Nec prostratus humi supplex nova numina ad-
 11 Sed unicum tibi me Deum
 Esse velis, domini qui rupta compede Nili,
 Juris tui te reddidit:
 Posce modo: spe plura feres, potiora petitis,
 Majora votis auferes.
 12 Hæc neq; dicta suas populus demisit in aures,
 Bene nec momenti paruit.
 13 Ergo ipsos sibi permisi: frænoque remisso
 Solvi vagam libidinem.
 14 O potius monita audissent mea! me duce rectâ
 Utinam institissent tramitem!
 15 Namque humiles illi subito fractosq; dedissem
 Hostes, meamque dexteram
 16 Vertissem in gentes, quæ recta odere, profanas:
 Et supplices mendacibus
 Vultibus Isacidû ambissent verbisque favorem:
 17 Felicium omne in sæculum
 Isacidum, quibus almus ager fudisset abunde
 Frugum benignam copiam.
 Mellâque de duri fluxissent viscere saxi
 Per arva cultus inscîa.

Psalm. LXXXII. Deus stetit in synagoga, &c.

- 1 **R**egum timendorum, in proprios greges.
 Reges in ipsos imperium est Jovæ,
 Qui judicantum examinabit
 Nequitiam trutina severa.
 2 Num fraudulentos semper & impios
 (Inquit) dolosa lance fovebitis?
 3 Pauperque pupillusque vestrum
 Ceu scopulum metuet tribunal?
 4 Quin orbitatem cernitis anxiam?
 Aurem querelis quin inopum datis?
 Cur paupere non à superbo
 Ludibrio atteritis potentum?
 5 Erusfra monemus: lumina cæcitas,
 Errorque mentes obsidet: ut neque

Compa-

Compaginem rerum solutam
Justitia pereunte cernant,

6 Deos vocavi vos, dominos necis.
Vitæque feci: sceptrifera manu
Pacem dedi tueri, & armis
Lethiferum cohibere bellum;

7 At mors iniquæ justa superbiz
Ultrix honores detrahet, & pari
Ignobili cum plebe fato
Purpureos rapiet tyrannos.

8 Exurge, legum fræna manu Deus
Capesse, cunctis arbitrio tuo
Qui regna dispensas, ut orbi
Imperio domineris æquo:

I Psal. LXXXIII. *Deus, quis similis
erit tibi?*

2 **N**E taceas, ne cuncteris, pater optime, neve
Preces tuorum sperne duris auribus.

3 Ecce fremunt hostes circum, & miscere tumultu
Sævo parati cuncta, cristas erigunt.

4 Concilia occultè coeunt, populoque minantur
Tu quem tuendum proprie suscepas.

4 Eia (ajunt) properate, omnem fuccidite silvam
A stirpe sobolem deleamus Isaci.

6 En sceleri jurata manus coit omnis in unum,
Tua instituta ut deleant & scædera.

7 En cum palmifera junctus Nabathæus Idume,

8 Soboles Moabi, & Agareni, & Gabala,

Cumque Palæstinis Tyriisque Amalecus & Am-
mon,

9 Syrusque jungit castra Loti postæris.

10 At tu sterne solo victos, Madiana juvenus

Ut cæsa texit semitas te vindice,

Sisara ceu tumidus cecidit, milesque Jabini:

Cissontis undas turbidas quum sanguine

11 Tinxere: infletæ passim jacuere catervæ,

Lætamen agris. nec fuga eripuit duces

12 Orebum & Zebum: nec subtraxere latebræ

A falce mortis Zebeamq; & Salmanam;

13 Dicere non veritos animo votoque superbo,

Dominos futuros se, tui sacrarum.

- 14 Actu sancte parens, sic hos vertigine torque:
 Ut rotula clivo, stipula vento volvitur:
 15 Flamma velut sicca populatur brachia silvæ,
 Per alta stridens montium cacumina.
 16 Sic urge attonitos consternatosque procella,
 Tui furoris dissipa sic turbine.
 17 Sic animos dolor exurat, pudor ora coloret,
 Suis miseriis numen ut probent tuum:
 18 Sic ignominia fastum preme, damna timorque
 Sic continenter territos exerceant,
 19 Te solū ut noscant dominū rerumq; potentem.
 Quacunque terras ambit axis ignifer.

1 Psal. LXXXIV. *Quam dilecta tabernac.*

- O** Rex armipotens, qui creperos tuo
 Bellorum arbitrio dividis exitus,
 Ergo limina templi
 Latus conspiciam tui.
 3 Hic cor lætitiis palpitat: hic bonis
 Languet mens nimis ebria, gestiunt
 Artus, atria vivi
 Visuri propius Dei.
 4 Hic passer latebras invenit, hic locat
 Nidum veris avis nuntia. O atria
 Regis belli potentis
 Ut vos adspiciam libens!
 5 Felix qui domui perpetuo tuæ
 Hærens te celebrat: qui penitus suam
 In te spem posuerunt,
 Felices ter & amplius.
 6 Felices studio qui properant pio
 Templo sacra tuo ferre: per aridas
 Valles fontis amœni
 De rivis liquidis bibent.
 Nec deerit pluviæ quæ repleat cavas
 8 Fossas agmen aquæ, dum properat premens
 Turmam turma, parentum
 Ritu cedere victimas.
 9 O rex armipotens, da placidum tuo
 Te Regi, capitis cui decus inclytum
 Indulsti: bonus aurem
 Ne duram abnue supplici.

- 10 Tu noster clypeus, rebus in asperis
 11 Spes & præsidium: juxta aditum tuum
 Unius mora lucis
 Pro mille est mihi sæculis.
 Sim custos potius liminis in tuo
 Templo, sancte parens, quam Solyma procul:
 Degam inter sceleratos
 Multis clarus honoribus.
 12 Tu sol, tu clypeus, tu Dominus: tuis
 Tu das conspicua fulgere gloria:
 Nec puro scelerum unquam
 Claudis munificam manum.
 13 O rex armipotens, quem penes exitus
 Bellorum, & positus ensibus otia,
 O bisterque beatos
 Qui te spe solida colunt!

1 Psal. LXXXV. *Benedixisti Domi-
 neterram, &c.*

- 2 **N**on semper tumidis fervent vexata pro-
 cellis
 Æquora, nec gelida riget horrida terra pruina:
 Inque vicem ponunt venti, mare sternitur, aura
 Mitior in florem torpentes evocat herbas.
 3 Nec semper, Deus, avertis mœrentibus aurem:
 Durus, & indulgens iræ: quondamque favore
 Sponte tuum amplexus populum es: vinclis
 que solutis
 Servitii, patrias duce te remeavit ad aras
 4 Oblitus scelerum & violati fœderis, iram
 Lenisti, & patria texisti crimina cura. (tis;
 5 Et nos ergo parens, nostræ & spes una salu-
 Respice placatus facilisque; animumq; benigni
 6 Accipe: perpetuæ nève implacabilis iræ
 Sæviant in seros etiam vindicta nepotes.
 7 Respice nos melior tantum: quodcunq; misella
 Spirat adhuc animæ, te respiciente vigorem
 Accipiet: populoque tuo, jam nube repulsa
 Tristitiæ, lætos hilarabunt gaudia vultus.
 8 Alme parens, bonitate tua complectere fes-
 sos,
 Speratæque diu jam fructum ostende salutis.

- 9 Jamdudum expecto Dominus dum læta futuri
Signa det, arcano pulsans præcordia motu:
10 Et dabit haud dubie posita placabilis ira
Signa secunda: piis dabit omnia prospera, leges
Qui patrias, & sacra colent errore relicto.
11 Ecce salus, ecce incultas bona copia terras
Incolet, & læti renovatrix gloria sæcli.
En bonitas, en alma fides feret obvia gressus:
12 Terra fidem cælo terras Astræa relicto
13 Sancta colet: comes Astræa bona copia cælo
14 Applæet, & lætos decorabit frugibus agros.
Et quacunque feret Dominus vestigia, gressus
Ipse ferent jus fasque suos: lis, visq; dolusque
Deferet afflictas per tot jam sæcula terras.

*Ps. LXXXVI. Inclina Domine aurem
tuam, &c.*

- 1 **D**A mitis aurem supplici
Deus: saluti consule
Ope destituti & pauperis,
Nec semper iræ vindicis.
2 Servum tuum serva Deus,
Cui spes salutis unica es:
3 Serva invocantem jugiter
A solis ortu ad vespærum.
4 Depelle mentis nubila
Pendentis à te servuli,
5 Blandæ parens clementiæ
Promptus vocanti parcere:
6 Intentus audi supplicem
7 Nam te vocamus arduis
In rebus, invocantibus
Opem benignus quod feras.
8 Nullus deorum par tibi:
Nullus secundus, exerit
Nullus suam potentiam
Tam splendidis miraculis.
9 Rerum creator, ultimis
Ab orbis oris affluent,
Flexoque gentes poplite
Te prosequuntur laudibus.
10 Solus nec ævi termino

In-

- Inclusus aut potentie ,
Deus deorum , gentibus
Miranda cunctis perpetras.
11 Legum tuarum semitam
Fac ingredi me : pectoris
Compone fluctus turbidos,
Tranquilla mens ut te colat.
12 Ut spiritus contagio
Emancipatus corporis,
Tuam celebret gloriam,
Dum vita voxque suppetet.
13 Vivo tua clementia
De fauce mortis erutus,
14 Quam virium fiducia
Sæviret hostis insolens :
15 Secura quam vis numinis
Mihi immineret, tu Deus
Et lenis & placabilis,
Et pacta fidus reddere.
16 Mitis bonusque respice
Qui pendet ex te servulum :
Opem fer & vernaculum
Tuum periculis exime.
17 In me favorem sentiant
Hostes tuum : ora decolor
Mutet pudor, quam viderint
Mihi te salutis vindicem.

1 Psal. L X X X V I I. *Fundamenta*
ejus in , &c.

- 2 **A** Bramidarum ceteras urbes supra
Dominus Sionis diligit
Portas, Sionis , imminet quæ montium
Fundata sanctis collibus.
3 O prædicanda posteris sæclis Sion ,
Beata mater urbium :
4 Tecumne Babylon se audeat componere ?
Tecumne Memphis insolens ?
Ventura Babylon sub jugum Dei , Deo
Flexura Memphis poplitem.
Præclara quamvis & Palæstina & Tyros
Jactet virorum robora ?

- 5 Nihil ad Sionem fortibus fortam viris,
 Favore tutam numinis.
 Cenfore Domino humana gens quum nomina
 Ad profitenda confluet,
 Quis non Sionis se feret civem? inferi
 Quis non colonus ambiet?
- 6 Tum vox Sionem carminum, tum vox lyræ
 Canent Sionem & tibiæ:
 Et nostra si quid audiendum vox sonet,
 Laudem Sionis vox canet:
 Et si quid animus voce dignum excogitet,
 Animus Sioni serviet.

1 Psal. LXXXVIII. *Domine Deus
 salutis meæ.*

- 2 **L**uce voco te, nocte voco te, sola salutis
 spes, columen, vitæ præsidiumque meæ.
- 3 Alme parens, facilem ne vultû averte precanti,
 Neve humiles dura respue mente preces.
- 4 Mens hebetata malis torpet; confecta dolore
 Fanereas spectat languida vita faces.
- 5 Membra vigor liquit: mors unguibus imminet
 atris:
 De tumultu tantû jam mihi cura meo est.
- 6 Corpora non aliter pallent sub mole sepulcri,
 Vulnere quæ subito mors inopina tulit:
 Perpetuis quæ sub tenebris oblivia condunt
 Alta, salutiferam te retrahente manum.
- 7 Carcere ceu clausum, & cæca sub nocte se-
 pultum,
 Me prope lethææ gurgite mergis æquæ.
- 8 Usque premis, stratumque urges, supraque ja-
 centem
 Accumulas iræ flumina cuncta tuæ.
- 9 Me veluti scopulum fugiant horrentq; sodales,
 Quos portum afflicta spes erat esse rati.
 Affixusque toro jaceo, ceu compede victus:
- 10 Languida cesserunt lumina victa malis.
 Interea lassas tendens ad sidera palmas,
 Te, veniente die, te, fugiente voco.
- 11 Scilicet expectas ut acerba morte perempto
 Offentes vires me revocando tuas.

Am.

An rediviva tuas in laudes ora resolvent,
Quos gelido tellus claudit avara sinu?

12 An tua sub tumuli bonitas cantabitur antro?

Vulgabuntve tuam muta sepulcra fidem?

13 Justitiamne tuam taciturna silentia pendent?

An referent vires nox tenebræque tua?

14 Ast ego, sancte parens, supplex tua numina
clamo:

Nec precibus vacua est hora locustæ meis.

15 Sancte parens, animæ auxilium cur subtrahis
agræ?

Cur surda miseras respuis aure preces?

16 Me dolor & primis labor anxius urit ab annis:

Me trepidi exanimant corde micante me-
tus.

17 Me furor exagitat tuus, opprimit undique ter-

18 Agmē ut hibernæ, quod fata mergit aquæ.

19 Æger, inops, caris jaceo desertus amicis:

Nec noti ærumnis ingemuere meis.

1 Psal. LXXXIX. *Misericordias Do-
mini in, &c.*

2 **T**U mihi cæcumen eris, rerum pater optime,
semper.

Notaque erit populis bonitas me vate futuris,
Pollicitique immota fides, dum sidera mundo

3 Volventur tacito. citius quoque sidera credam
In chaos antiquum lapsū se condere mundo,
Irrita quam sacri credam fore fœdera pacti.

4 His concepta tuo quondā cum Davide verbis.

5 Dum mare, dum tellus flaret, dum sidera cœli,
Davidici generis mansuram in sæcula prolem.
Et stabilem regni ventura in tempora sedem.

6 Te pater, ætherei cœtus, te jura piorum
Sæcla hominum celebrant, patrantem ingen-
tia mundo

7 Mirante; & stabilis jus inviolabile pacti
Servantem. quem terra tibi, quem conferet
æther

8 Magne parens? quem siderei tremit omnis æ-
cœtus, & attoniti submissa mente tyranni.

9 Armorum bellicque potens, quocunq; moveris,
Alma

- Alma fides clara circum te luce refulget.
 10 Tu maris irati furias compescis; & undæ
 Dejicis insanæ tumidos ad sidera fluctus.
 11 Tu Pharon elatam lethali vulnere sternis,
 Et quicumque tuis miserū caput objicit armis.
 12 Tu terræ cœlique opifex: quæcunque capaci
 Complexu facies mundi revolvibilis ambit,
 13 Auctorem agnoscunt; Aquilo tibi servit &
 Auster:
 Thabor & occiduum qui condit vertice solem;
 Quique rubet radiis Hermon tepesactus Eois,
 14 Lætitia exultant: validæ tu robore dextræ
 Clara per immensū spargis miracula mundum.
 15 Ante tuum solium tibi justū apparet & æquum:
 Ante oculos adstat bonitas, & nescia flecti
 16 Promissi sincera fides. O terque quaterque
 Felices quos festarum clangore tubarum
 Ad tua sacra vocas: quos sacri lumine vultus
 17 Illustras, hilaresque tui sub nominis umbra
 18 Custodis: bonitate tua super æthera vectis
 19 Das vires, decus, imperium: das impia contra
 Agmina, ceu clypeū, per dura pericula regem.
 20 Tu tibi dilectum secreto numine vatem
 Implesti, ut sæclis daret hæc responsa futuris:
 21 Ipse mihi legi media de plebe, meoque
 Imposui regem solio, qui protegat armis
 Ifacidas, populoque meo qui jura ministret:
 Davidis & sacro perfudi tempora olivo.
 22 Huic animum viresque dabo, præsensque tue-
 bor
 23 Perpetuo, ne fraude scelus, ne robur aperte
 24 Exitium ferat: ipse hostes, ipse impia sternet
 25 Agmina: nulla meâ vertet sententia mentem:
 Auxiliumq; ferā bonus, & super ætheris axem
 Nominis auspicio nostri se gloria tollet.
 26 Jura dabit terris rapido quas gurgite claudit
 Hinc mare Sidonio fecundum murice, & illinc
 27 Palmifer Euphrates, supplex me in vota vo-
 cabit
 Ille patrem. Deus ille meus tu, (dicet) & unum
 Præsidium, una meæ custodia certa salutis.
 28 Hunc ego præcipuo contra dignabor honore,
 Supra aliosq; dabo rerum moderamina reges.
 Qui

Quicumque immensum populis dant jura per orbem.

29 Nec meus absistat favor illi in sæcla, nec illi Jurata æterni solventur fœdera pacti.

30 Quin sobolem, & sobolis seros in cuncta nepotes

Sæcla dabo, & stabilis sceptrum immutabile regni.

Donec ab obscuris lucem sol dividet umbris.

31 Quod si posteritas mea fœdera sancta profanet

32 Immemor, & legem spernat, jussamque recuset

33 Ire viam, domitos pœnis duroque labore

Compescam, & plagis usq; exercebo rebelles.

34 At neque destituam regem bonitate perenni,

35 Fœdera nec solvam, nec quod semel ore profudi,

Ulla immutabit venturi temporis ætas,

36 Quippe semel sancto firmavi fœdere, jurans

Per me, Nulla dies initi cum Davide pacti

37 Immemorem, arguerit. soboles, dum sæcula mundus

Volvet, ei patrii sceptri moderamen habebit.

38 Esto mihi sol testis ad hæc, & conscia luna,

Cum quibus æquæ sceptrum Judæa tenebit.

39 At nunc sanctæ parens, tumida inflammatus ab ira,

40 Projicis electum regem: rata fœdera pacti

Negligis, & capiti sacrum diadema revulsum

Sternis humi, & populis præbes calcare profanis.

41 Nuda patent hosti disiectis oppida muris:

Si qua manet, gelida formidine cœntis arcem.

42 Cunctis præda sumus populis: rapiuntque feruntque

Vicini, insultantq; malis, miserosque protervis

43 Vocibus illudant. hostis tu robore dextram

Interea firmas, perfundis pectora dulci

44 Latitia ac gladios hebetas in vulnera nostros:

Nec recreas fractos duro in discrimine belli,

45 Jam decus & regni splendor, jã proxima cœlo

Majestas versa in tenebras, solique superbi

46 Gloria strata jacet. brevis immatura juventæ

Stamina præcidis! miseræ pars ultima vitæ

In luctu, in squalore ignominiaque senescit.

47 Quem finem dabis ærumnis? numquamne
tuorum.

Respicias clades vultu placatus amico?

An cœu flamma furens semper tua sæviet ira?

48 Ipse memor tecum reputa quam concita no-
stra

Tempora prætereant vitæ. frustra ergo crearis.

49 Humani gentis subolem: ut brevis exigit ævi

Tempora, perpetuo curarum exercita fluctu?

Dum fractam luctu & morbis, seniove, se-
pulcrum.

Clasferit obscuro mors illacrymabilis antro,

50 Illeu bonitas ubi prisca? fides ubi pristina? ubi
illa

Fœdera conceptis quondam cum Davide verbis.

51 Facta tibi? cerne opprobriis quibus impia ser-
vos.

Turba tuos premat insultans: quam multa si-
lentium

Clausâ sinu maledicta seram, dum turba pro-
phana,

Dum circum innumeræ gentes convicia fun-
dunt,

52 Nosque tui Christi verbis petulanter amaris

53 Adventum sperare jubent. At tu bone rerum.
Conditor, æterno verax celebraberis ævo.

GEOR. BUCHANANI
PARAPHRASIS

IN QUARTUM LIBRUM
PSALMORUM.

PSALMUS XC.

Domine refugium factus es nobis in generatione, &c.

- 1 ælitum rector bone, ab usque primis
Seculis mundi rudis & juvena,
Quæ laborantes ope sublevasti
Semper amicos:
2 Antequam tellus nova parturiret.
Montium saltus, tegetetque montes
Lucidus cœli decor, ante metas.
Lucis & umbræ,
Tu manes idem pater orbis, unus
Nec vices rerum patiens, nec ævi
Termino clausus brevis: unus expers
Finis & ortus
3 At brevis nobis miseræque vitæ
Fila paulatim tenuas, senectæ
Donec in putrem cinerem caducos
Solverit artus
4 Tempus annorum tibi mille, lucis
Instar hesternæ, fluidique puncti,
Nulla decursus quod ubi recessit
Signa relinquit.
5 Nostra vanescit tenuous in auras
Vita, per siccas velut unda arenas,
Aut velut sensus per opaca ludens
Noctis imago.
6 Herba cum verno saturata rore

Mane,

Mane, mox languet medio sub æstu
Mox humi, comis jacet arefactis
Vespere servo.

- 7 Præter & vitæ mala tot fugacis,
Quæ voluptates vitiant amaro,
Ira turbatis tua semper instans
Pectorosa vexat.

- 8 Quicquid erramus temere aut maligne,
Quæ timor celat tenebris pudorve,
Tu vides, nec te latet inquieti
Pectoris æstus.

- 9 Dum tui pœnas meritas furoris
Mens reformidat, prope cogitatu
Ocyus vitæ spatium citatis
Aufugit alis

- 10 Septies denos spatiosa in annos
Vita procurrit: quibus est senecta
Firmior, ferme in decimum supersunt
Amplius annum.

Quid senectutis memorem labores,
Transvolat blandæ breve ver juventæ,
Inquies curis miserique morbis,
Ocyus Euro.

- 11 Deinde quis justæ tolerabit iræ
Impetum, si jam jubeas nocentes
Pro modo offensæ numeroque justas
Pendere pœnas?

- 12 Sic pater, sic ô, numerare fluxæ
Nos decet vitæ spatium, caducis
Mens ut à curis revocata, veri
Lumen honesti

- 13 Cernat. O tandem placidis favensque
Desine irarum, propriusque servis
Semper assueta tibi lenitate
Consule fessis.

- 14 Fac tuæ fructu bonitatis aucti,
Gaudio tandem satiemur: ægris
Liberi ut curis reliquos agamus
Suaviter annos.

- 15 Cedat & lætis fugiens vicissim
Luctus, exacto modus & labori
Par voluptatis subiens amarum
Munget ævum.

- 16 Facta, majestas, opera, amplitudo
Nota sint servis tua, posterisque
Nota servorum, tua qui libenter
Jussa capeſſunt.
- 17 Fac tuæ ſemper bonitatis ut nos
Splendor illuſtret, bonę rector orbis:
Gratiæ aspirans favor actiones
Proſperet omnes.

Psal. XCI. *Qui habitat in adjutorio alt. &c.*

- 1 SI protegendam præſidio Dei
Credas, ſalutem, rem, ſobolem, domum,
- 2 Infana quum fors intonabit,
Si Domini fugias ſub umbram,
Securus omnem ſer violentiam
Sortisque mortisque, & tetricas minas
Contemne, ſecurus tumultum
Diſpicias creperi duelli:
- 3 E fraude cæca te Deus eximet,
Frangetque calles inſidantium,
Nec ſæviens late venenum
Lethiferæ patiere peſtia.
- 4 Expandet alas te ſuper, & ſuis
Pennis fovebit rebus in aſperis:
Certusque promiſſæ ſalutis
Sub clypei latitabis umbra.
- 5 Noctis per atræ cæca ſilentia
- 6 Non expaveſces cæca pericula:
Non luce graſſantem timebis
Perniciem, nec aperta bella:
- 7 Interque ſtrages mille cadaverum,
Dextra, ſiniſtra, mille cadaverum,
Periculorum exors propinquam
Incolumis fugies ruinam.
- 8 Prænam luentes interea malos
- 9 Lætus videbis: præſidio Dei
Securus armorum & tumultus
Ceu validis regerere muris.
- 10 Nec te, nec ædes vis propius tuas,
11 Aut damna tangent, nam Deus Angelos
Cuſtodie tuæ ſalutis
Præficiet, vigileſque ad omnes

- Motus, viarum qui referent moras:
 12 Qui per salebras te manibus ferant,
 Ne saucietur pes recessus
 Objicibus scopulorum acutis.
 13 Securus atras inter & aspides
 Deges, ferarum & pignora tigris:
 Tutusque calcabis dracones,
 Et Libycæ catulos leonæ.
 14 Observat (inquit) me Deus, unice, &
 Honore nomen prosequitur meum:
 Laboribus hunc vicissim
 Incolamam eripiam periculis.
 25 Præfens vocanti subsidium feram.
 Et imminenti rebus in asperis
 Fato eximam: exemptoque honorum
 Eximium decus arrogabo.
 16 Faxo virenti robore transigat
 Seræ senectæ tempora suaviter:
 Meosque monstrabo beare
 Qua soleam ratione amicos.

1 Psal. XCII. *Bonum est confiteri Domino, & psallere, &c.*

- 2 **T**E prædicare, laudibus te prosequi,
 Res alme cœlitum, decet,
 3 Seu sol Eoa luce terras purpuret,
 Seu nox tenebris obruat.
 Lux prædicantem me tuam clementiam,
 Nox audiet constantiam:
 4 Nec voce tantum, sed canora barbitro
 Sed cymbalo; sed nablio.
 5 Operum tuorum tacita cogitatio
 Animum jacentem exsuscitat.
 Quam facta reputo, gestiunt præcordia
 Perfusa dulci gaudio.
 6 O opera, facta ô magna vere, ô sub cava
 Consilia nube condita:
 Consilia cæcis mentibus mortalium
 Ignota: qui non cogitant
 7 Florere pravos instar herbæ, quam faver
 Sol lenis, humor educat:
 8 Mox instar herbæ frigorum afflatu levi

Mar-

Marcentis evanescere.

- 9 Tu semper idem permanes, nec sentiens
Rerum vices nec temporum :
10 Sceleris amicos ac tuos hostes premet
Ruina inevitabilis :
11 At me fovebis patria indulgentia,
Crudo vigentem robore :
Et rore mitis balsami vultum imbues,
Roseo juventæ lumine.
12 Oculis malignis qui tuentur me hostium
Pascam ruinis lumina ,
Et impiorum qui creant molestiam
Mihi, lætus excidium audiam.
13 Ceu palma, justus germinabit interim,
Aut cedrus in Libani jugo ,
Quam non procellæ, non calor, non frigora
Honore nudant frondium.
14 Quæ planta firmis hæserit radicibus
In æde Domini aut atriis ,
Se flore amœno frondibusque vestiet :
15 Floxique lapsu temporis
Ægræ senectæ damna nulla sentiet,
Onerata largis fructibus :
16 Ut nota cunctis gentibus sit æquitas
Domini potentis : qui meæ
Arx est salutis una, qui nunquam malæ
Affinis est injuriæ.

Psal. XCIII. Dominus regnavit, decorem indutus, &c.

- 1 **J**am Dominus rerum imperium suscepit amictus
Decore multo & dignitate robore
Jam sese accinxit Dominus, qui moenia mundi
Firmavit, ullo non movenda sæculo.
2 Cujus ab æterno solium est immobile regni.
Ut ipse, nullas temporum metuens vices,
3 Flamina præcipientes voluit cum murmure fluctus,
Et æquor undis æquet minacibus.
4 Compescit Dominus prævidis urgentia nimbis
Flamina, minacis hæruit undas æquoris.

- 5 Stat fixum & cunctis manet invariabile seclis
 Quodcumque Dominus ore sancto protulit.
 Quæque ædem exornant Domini sacra mystica,
 nulla
 Oblivionis damna seræ sentient.

Psal. XCIV. *Deus ultionum Dominus ,
 Deus ultionum libera egit , &c.*

- 1 **O** Fraudis ultor , sceleris ô vindex Deus,
 Ostende numen impios contra tuum.
 2 O juste iudex orbis expurgescere ,
 Meritisque pœnis reprime arrogantiam.
 3 Quousque tandem, rector orbis optime,
 Sese superbe jactitabunt impii ?
 4 Devota sceleri factio in scelere suo
 Plaudit, sibi que fabulis stultis placet :
 5 Tuumque populum pedibus interim premunt,
 Tuam proterve hæreditatem proterunt :
 6 Vidnam trucidant advenamque, & omnibus
 Parente cassos obruunt molestiis :
 7 Secumque mussant, Hæc Deus non adspicit,
 Nec fanda prorsus & nefanda intelligit,
 8 Gens ergo bruta penitus ignorantia
 Obsessa pectus somnolentum, discute
 9 Animi veterum, & cogita tecum, Deus
 Qui fecit aurem, surdus est ? qui luminum
 10 Formavit orbem, ipse nil videt ? vagas
 Sine lege gentes recta qui sequi docet,
 Non is suorum puniet scelera , quibus
 Oracula legum sacrosancta credidit ?
 11 Arcana nostri pectoris novit Deus,
 Consilia vana , spes inanes , turbidos
 12 Æstus. Beatus ille demum quem parens
 Erudit amore patrio , legis suæ
 13 Cui scita monstrat. rebus in daris aget
 Securus ævum, dum paratur impio
 Nassa, in lacunam incogitantem quæ trahat.
 14 Hæreditatem nec Dominus unquam suam
 Ope destitutam negliget , nec impiis
 15 Prædæ relinquet. sed tribunal judicium
 Ad æquitatis diriget normam suæ :
 Vitamque ad illam dirigent boni suam.

- 16 Contra scelestos quis mihi auxilium feret?
 Mecum impiorum quis premet superbiam?
 17 Nam jam sepulcri frigidus sub frigido
 18 Cumulo jacerem. nisi Dominus opem mihi
 Præstans tulisset, & sua clementia
 Firmasset animum, & jam vacillantem gradum
 19 Fulisset: & me pæne submersum malis
 Solatus esset, anxietæque nubibus
 Curæ remotis reddidisset gaudium.
 20 Mecum loquebar, Quid scelestis cum Deo
 Commune? scelera legis umbra qui sua
 Tegunt, bonorum fraudulenta qui in caput
 21 Concilia coeunt: factione innoxium
 Premunt iniquisque obrunt sententiis:
 22 At rector orbis me tuebitur, meæ
 Custos salutis, arx meæ fiduciæ,
 23 Pro scelere prævis digna reddet præmia:
 Suis & ipsos artibus perfundabit
 Rerum creator Dominus, ac noster Deus.

Psal. XCV. *Venite exultemus Domino,
 jubilemus Deo, &c.*

- 1 **E** Ja alacres cuncti Domini celebremus ho-
 nores:
 Salute parta Domino agamus gratias.
 2 Eja alacres rapiamus iter, mora segnis abesto:
 Dominum canora personemus barbitō.
 3 Magnus enim Dominus Deus est: Rex magnus,
 & orbis
 Longe universis est deis potentior.
 4 Ille manu fulsit vastæ penetrantia terræ,
 Et nube cincta montium fastigia.
 5 Ille vagum fecitque, & factum temperat æquor,
 Terramque falsis innatentem fluctibus.
 6 Eja igitur genibus flexis manibusque supinis,
 Dominoque nostro supplicemus & patri.
 7 Noster enim Deus est, nos grex illius: ab uno
 Pendemus illo, spiritumque ducimus:
 Si modo non lentâ verbis damus illius aurem,
 Nec respuamus monita pertinaciter:
 8 Nec velut ad Meribam, me rixis, inquit, acerbis
 Et arroganti provocetis murmure:

Aut Abraham veluti quondam per inhospita
saxa.

Vires rebelli voce tentetis meas:

9 Quum proavi vestri me exploravere, meamq;
Didicere factis plurimis potentiam.

10 Illa quater denis mihi natio restitit annis.

Dixiq; semper interim, Hæc gens desipit,

Et mea securas transmittit dicta per aures.

11 Ira ergo iusta in pertinaces concitus

Juravi. Terræ gens hæc ingrata beatæ.

Promissa amicis commoda haud carpet
meis

*Psal. XCVI. Cantate Domino cantu-
cum, &c.*

1 **N**on usitato pangite
Orbis parentem carmine;
Orbis coloni, incognitis
Ab usque terræ finibus.

2 Cantate Dominum, laudibus
Nomen beatum tollite,
Et mente grata agnoscite
Vestæ salutis vindicem.

3 Sol qua recurrit audiant
Gentes Dei potentiam,
Stuporque dulci gaudio
Perfusa oberret pectora.

4 Namque unus est vere Deus,
Cunctisque major laudibus,
Et diis timendus ceteris
Quos horret error credulus.

5 Vefana gentes ceteræ
Pro diis colunt ludibria:
Dominus potenti dextera
Cælum solumque condidit.

6 Apparet illi dignitas,
Auctoritas, potentia:
Ejusque templa siderum
Fulgore lucent gloriæ.

7 Tribuite Domino gentium
Terras colentum sæcula,
Tribuite regi cælum

Et

Et robur & potentiam.

- 8 Tribuite magnitudinem
Tanto decoram numini :
Augusta templi ad atria
Adferre prompti munera.
- 9 Adeste. pompam adducite ,
Et supplices procumbite :
Omnesque rerum termini
Deum tremant, & diligant.
- 10 Narrate cunctis gentibus
Regnare Dominum, qui ligat
Orbem catena immobili ,
Æquis gubernat legibus.
- 11 Lætetur æther, gèstiat
Tellus, frerum præ gaudio
Exulter , & quicquid freti
Salsas lacunas incolit.
- 12 Campi virescant avii,
Se culta fruge vestiant ,
Ardeantque floribus
Silvæ, & graventur fructibus,
- 13 Natura rerum gèstiens,
Cunctos per artus sentiat
Dei sui præsentiam ,
Et prompta jussis pareat.
Jus namque veniet dicere,
A visuos ut asserat,
Mundumque jussis legibus
Et veritate temperet.

Psal. XC VII. Dominus regnavit, exult. &c.

- 1 **I**psè sui Dominus regni moderator habenas,
Lætare tellus continens , & insulæ
Quas vagus Oceanus refluxis cõplectitur undis,
Cuicunque cœli subiacetis cardini,
- 2 Hunc circû umbriferæ nubis prætexit amictus ,
Pallensque multa fusca nox caligine.
Apparent famulæ juxta, firmantque tribunal
Severitasque dura , mitisque æquitas.
- 3 Ante volant sævum rutilantes fulminis ignes,
Hostesque flammis obruunt sequacibus,
- 4 Fulguribusque micat late flagrantibus æther

- 5 Attonita tellus intremiscit: montium
Saxa fluunt, rapido ceu cera liquefcit ab igne,
A fempiterni pavida vultu numinis.
Terra fui à vultu Domini tremefacta liquefcit:
- 6 Et æquitatem templa cœli prædicant.
Et quicunq; habitant terras ubicunq; remotas
Novere numen & Dei præfentiam.
- 7 Illis ora pudor tûrpis confundat inanes
Quicunq; mentis flupites pro diis volunt:
Dumque facris placant pîcti ludibria trunci,
Se glorientur impio in scelere pios.
Quicquid ubiq; Dei sub nomine credulus error
Honorat, unum adoret, unum diligit.
- 8 Lata Sion tenebras errorum cernet abactas:
Judæa dulci delibuta gaudio,
Sacrilega adfpiciet vani. facraria ritus
Everfa, .pœnas luere meritas impios.
- 9 Nam procul aſtriferi trans ignea mœnia mundi
Tu fræna rerum juſtus arbiter tenes.
Teque deos infra longe premis altior omnes,
Tuique obumbras numinis affligio.
- 10 Ergo Deum quicunq; pio complectere amore.
A ſcelere mentem contine purâ & manum.
Nam Domino cordi eſt pietas, vitamque bo-
norum
- A vi tuctus impiæ tyrannidis.
- 11 Et latum offundit lumen cultoribus æqui,
Et purâ ſcleris corda recreat gaudio.
- 12 Vos quibus eſt cordi reverentia juris & æqui,
Gaudete, Domini ſpe favoris ac opis
Securi: gratoque Deum ſuper æthera cantu
Sanctumque nomen ejus uſque tollite.

ſal. XC VIII. Cantate Domino cant. &c.

- 1 **N**on uſitato carmine
Rerum parentem pangite,
Virtute qui victoriam
Non uſitata rettulit.
Sua ipſe ſolus dextera,
Externæ opis nil indigus,
Nos liberando, poſteris
Miranda geſſit ſæculis.

2 Sen-

- 2 Sensere gentes impiæ
Bello Dei potentiam :
Pœnas luendo, judicem
Sensere justum & vindicem.
- 3 Promissa solvit optima
Fide Isaci nepotibus,
Partæ salutis testibus,
Totius orbis incolis.
- 4 Huic ergo læti psallite
Totius orbis incolæ :
Hunc ferte in astra laudibus,
Lætistubæ & clangoribus.
- 5 Laudate Dominum barbito,
Nervisque carmen jungite:
- 6 Lenisque tibiz modis
Adsit sonora buccina.
- 7 Testetur æquor gaudium,
Et quicquid æquor occulit,
Orbisque terræ gestiat,
Et quicquid orbis educat.
- 8 Exultet unda fluminum,
Leni susurrans murmure :
Montesque læti plausibus
Deum venire gaudeant.
- 9 En ipse Dominus advenit,
Cunctis ut orbis incolis
Det æqua justis præmia,
Et facta plectat impia.

Psal. XCIX. *Dominus regnavit ,
irasc. &c.*

- 1 **J** Am regnum Dominus , spirituum piis
Qui dat jura choris , suscipit : impiis
Horror terrificet pectora gentibus :
Tellurem quatiat tremor.
 - 2 Nec tantum Solymæ vim Dominus sui
Fecit conspicuam numinis ; & suæ
Majestatis opes cernere finibus
Terrarum dedit ultimis.
 - 3 Ergo te meritis tollat honoribus,
Augustum celebret gens hominum tuum
 - 4 Nomen , qui salubri temperie modum
- K 5
- Sceptris

- Scep̄tris conſtituas tui
 Selectæ ſoboli qui populi tui
 Jus nullis dederis mobile ſæculis:
 Frænas juſtitiz qui moderamine
 Æquali genus Iſaci.
- 5 Sublimem Dominum laudibus & Deum ,
 Solus qui liquido regnat in æthere ,
 Ferte , & ſcamna pedum (ſanctus enim Deus
 Eſt noſter) veneramini.
- 6 Huic Moſes & Aron & Samuel bonus
 Docti legitimis tingere victimis
 Aras , conſilium quum peterent , data
 Sæpe oracla petentibus.
- 7 De pila tereti nubis eis dabat
 Reſponſa ambiguis ſollicito metu,
 Legum quod monitus pactaque fœdera
 Servaſſent ſtabili fide.
- 8 Anrem ſupplicibus te facilem dabas ,
 O rerum genitor maxime & opreme,
 Indulgenſque bonis , & ſclerum ſimul
 Vindex , durus in impios.
- Sublimem Dominum tollite laudibus,
 Solus qui liquido regnat in æthere : &
 Montem quo colitur (ſanctus enim Deus
 Eſt noſter) veneramini.

Pſal. C. Jubilate Deo omnis terra, &c.

- 1 **O** Rbis omnes incolæ
 A ſole Eoo ad heſperum
- 2 Jubilate , & optimo
 Rerum parenti plaudite
 Mente læta, & ritibus
 Servire puris numini.
 Geſtientes gaudio
 Adite ſancta limina.
- 3 Ille noſter eſt Deus,
 Noſter parens & conditor.
 Non enim nos finximus
 Ipſi , ſed illius ſumus,
 Qui levi de pulvere
 Alit creatos & regit.
- 4 Ad fores ergo illius

Adite

Adite læti gratias
 Agite : festis laudibus
 Benignitatem pangite.
 Prædicate ceteris
 Nomen beatum gentibus :
 Nam benignitas Dei ,
 Et in suos clementia ,
 Clausa nullo est termino.
 Et firma stat pactis fides
 Potterorum posteris
 In sempiterna sæcula.

Psal. CI. Misericordiam & judicium, &c.

- 1 **T**u salus rerum cano , qui precanti
 Lenis irarum es , facilisque flecti
 Impiorum idem tetricus rebelles
 Frangere fastus.
- 2 Huc meæ vires vigilant , labores
 Huc ferent omnes , opis in tuæ spem
 Semper ut castis domus institutis
 Culta nitefeat.
- 3 Si salutarem mihi tu serenus
 Porrigis dextram , tibi corde pro
 Serviam ; fraudum , scelerisque pura
 Serviet aula.
 Nec mihi exemplum statuam sequendum,
 Litibus si quis miseros iniquis
 Vexet , aut causam tenuis clientis
 Prodedit hosti.
- 4 Sponte qui pravis studiis inhæret
 Sit procul : sævi sceleris minister
 Candidos nunquam mihi censeatur
 Inter amicos.
- 5 Quisquis incautum lacerat sodalem,
 Clam venenato jaculatus ictu,
 Persequar , plectam , penitusque ab ima
 Stirpe revellam.
 Nec meæ mensæ dapibus fruetur
 Mentis elatæ tumor , arrogansque
 Vultus , & cunctos veluti minores
 Lumine spernens.
- 6 Veritas simplex quibus est amor,

Hos amo, amplector, video libenter:
His mihi feros sociis senectus
Impleat annos.

Integer vitæ mihi sit minister:

7 Tecta non intret mea fraudulentus:
Nemo mecum intra mea commoretur
Limina mendax.

8 Impios longe (mora nulla) terræ
Finibus pellam: procul omne monstrum
Civitas sancta ut Domini releget
Flagitiorum.

1 Psal. C I I. *Domine exaudi orationem, &c.*

2 **E**Xaudi genitor sancte meas preces,
Clamorisque sonum percipe lugubris.

3 Neu vulum misero subtrahe, cladibus
Omni ex parte prementibus.

Aures supplicis nunc adhibe meis:
Da votis facilem te, pater optima,
Et presso celerem porrige dextram,
Et præsentis ope subleua.

4 Ceu fumi nebulæ tempora transvolant,
Ut lentis coquitur torris ab ignibus,
Paulatim tacitus sic dolor aridis
Humorem ebibit artibus.

5 Dum luctu crucio me dapis immemor,
Ut secta è viridi gramina cespite
Arescunt nimio torrida sole, cor
Ex succum mihi tabuit.

6 Crebro sic remeans spiritus ilia
Tendit, sic gemitus pectora concutit
Mæstus continuo, tabida uri cutis
Jam vix hæreat ossibus.

7 Ut saltus habitans cuculus avios,
Aut tectis latitans noctua dirutis,

8 Aut turtur viduus, solus, inops, dies
Et noctes vigiles gemo.

9 Dum ceu ludibrium rideor improbis,
Irrisumque petunt fraude nefaria.

10 Nec panis cinere est gratior arido, &c
Potum tempero sietibus,

- 11 Istis ira malis me cumulat tua ,
 Qui me sustuleras ex humili loco ,
 Sublimi gravius rursus ut è gradu
 Tractum præcipitem dares.
- 12 Ut sero in tenebras umbra crepasculo
 Vanescit, celeres deproperant dies
 In mortem : veluti suis medio die
 Fœnum, corpus inaruit.
- 13 At te perpetuis sæcula sæculis
 Nescientem , volucris non fuga temporis
 Carpit , nec memorem nominis obruet
 Famam posteritas tui.
- 14 Tandem surge pater , testæ Sionia
 Jam lenis placido respice lumine.
 Jam pleno redeunt tempora circulo ,
 Promissumque ferunt diem.
- 15 Jam servi lapides respiciunt tui
 Disiectos faciles , sparsaque rudera,
 Incultique soli jam miserabilem
 Versa mente dolent vicem.
- 16 Ut vertat populos terror in exteros ,
 Ut nomen Domini sit celebre omnibus
 Et numen , trifidum qua colitur solum,
 Formidabile regibus :
- 17 Versam restituet quum Solymam , suæ
 Majestatis opes quum dabit adspici :
- 18 Lugentum miseris quum querimoniis
 Flectet se , & prece supplice.
- 19 Scribentur tabulis ista fidelibus ,
 Seris ut Domini nota nepotibus
 Sit laus, nec senium prodita posteris
 Norit gloria sæculis,
- 20 De sanctis adytis ætheriæ domus ,
 Templi sepositis de penetralibus ,
 Cœlestis Dominum non piguit soli
 Curas respicere ad leves.
- 21 Nexorum ut gemitus audiat , & neci
 Addictos terrica compede liberet :
- 22 Laudes ut Solymæ templa Deo sonent,
 Et nomen recinat Sion
- 23 In cœtu celebri. Tum procul ultimis
 Terrarum populi finibus exciti
 Illuc sacra ferent , & Domino dabunt

Reges

Reges munera supplices.

- 24 Quamvis in medio curriculo meum
 Robur comminuit, destituit manum,
 Atque ævi spatii tempora lubrici
 Contraxit brevioribus:
 25 Clamabo tamen. O mi Deus unice
 In vitæ medio ne radio brevem
 Cursum siste rotæ. quantulum ad ultimam
 Jam metam superes mihi?
 Te nunquam brevibus clausa recursibus
 Astrorum senio conficiet dies:
 26 Tu terræ stabilis mole, volacribus
 Tu cœli prior ignibus.
 27 Illis interritus stant sua tempora:
 Tu nullo interitum tempore senties,
 Annorum series cætera deterit.
 Ut vellis teritur vetus.
 Ut detrita novis pallia vestibus
 Permutat locuples: sic abit & redit,
 Et mutat facies imperio tuo
 Mundi dædala machina.
 28 At tu, qui fueras, semper es atque eris:
 In te ipsoque habitas: nec varias vices
 Decurso patiens tempore, permanes
 Metæ sæcula nescia.
 29 Sed servi soboles & sobolis tui
 Servi posteritas per seriem tuis
 Tecum perpetuis æmula sæculis,
 Ævi tempora transigent.

Psal. CIII. *Benedic anima mea Domina.*

- 1 **S** It patens rerum mihi carmen: illum
 Vox canat, sensus petat, & remotis
 Quisquis est fibris vigor, & sacrarum
 Nomen honorer.
 2 Mens Deo laudes cano, redde grates
 Mens Deo: nullis benefacta sæclis
 Excitant, & quæ tribuit benigna
 Munera dextra.
 3 Qui scelus tollit maculosum, & ægros
 4 Sanat angores, animoque vires
 Reddit, & vitæ properante fato

Pre-

Prorogat annos.

5 Qui manu larga tibi plura donat
Ore quam poscas, animo vel optes.
Servat ac in morem aquilæ, virentem
Flore juventam.

6 Integer iudex, scelerumque vindex,
Tradidit sancto sua jura Mosis:

7 Isaci prolem docuit piarum
Dogmata legum.

8 Lenis & blandus, dare dona largus,

9 Tardus irasci: neque sempiternæ
Sævit offensæ memor, aut perennes
Arder in iras.

10 Nec modus pænæ numerusve nostris

11 Æquus est culpis: bonitas redundat
Latus, terræ plaga quam remoto
Distat olympos

12 Tam procul nostri maculas removit
Criminis, quam se procul à cubili
Gaditano sol oriens Eois
Exerit undis.

13 Qualis in natos placidi parentis
Lenitas, talis Domini benigni est,
Quisquis illius pietate vera
Nomen adorat

14 Tu sinus mentis penitus repositos,
Tu pater nostri penetrabile cordis:
Quippe nos terræ memor è rubenti
Pulvere factos.

15 Herba ceu, lactens pueri venustas,
Prodit, occultoque adolescit ævo,
Donec ut fœnum cadat arcfactum
Falce senectæ.

16 Instar aut floris Tyrio comantis
Murice, ut vultu modice sereno
Risit, afflatu tepidi repente
Concidit austri.

17 Sed Dei æterna bonitate in ævum
Tutus æternum, remanet piorum
Cœtus, & longa serie propago
Sera nepotum:

18 Si nec æternas violabit icti
Fœderis leges, memorique iussa

Mente

Mente servavit, referatque vita
Puriter acta.

19 Ille flammantis super alta cœli
Culmina immotum solium locavit,
Et suo nutu facile universum
Temperat orbem.

20 Angeli jussis Domino ministri,
Sub jugum jus est quibus & potestas
Cuncta cogendi, Domino Deoque
Pangite laudes.

21 Quique castrorum comites meretis
Sub ducis tanti imperio, audientes
Sedulo dictis, Domino Deoque
Pangite laudes.

22 Quaque per vastos ubicunque fines
Imperi pollens opifex creavit,
Plaudite, auctori Domino Deoque
Pangite laudes.

Mens Deo grates cane: redde grates
Mens Deo: hunc sensus perat, & remotis
Quisquis est fribus vigor, & beatum
Nomen honoret.

1 Psal. CIV. *Benedic anima mea Domino.*

2 **T**E rerum Deus alme canam Dominumque
patremque:

Magne parens sancta quàm majestate verendus,
Ætheris æternas rector moliris habenas.
Te decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfufum vestit pro tegmine lumen.

3 Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli
Et liquidas curso suspendis fornice lymphas:
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frænas cen celeres volitantia nubila currus.

4 Apparent accinctæ auræ flammæque ministræ,

5 Ut jussa accipiant. Stat nullo mobilis ævo
Terra, super solidæ nitens fundamina molis,

6 Pollenti stabilita manu, terra obruta quondam
Fluctibus, ut fuso super ardua culmina velo:

7 Sed simul increpuit tua vox, tonitruque tre-
mendo

8 Insonuere auræ, paulatim ascendere montes
Cer-

- Cernere erat, sensimque cavas subsidere valles,
 Inq; cavas valles trepidas decurrere lymphas.
 9 Neve iterum immissa tellus stagnaret ab unda,
 Limitibus compressa suis resonantia plangit
 Littora, præscriptas metuens transgredere metas.
 10 Tum liquidi fontes imis de collibus augent
 Flumina, per virides undas volventia campos.
 11 Unde fixim sedent pecudes, quæ pinguis tident
 Pascua, quique seris onager saxa in via silvis
 12 Incolit. hic levibus quæ tranant aëra pennis,
 Per virides passim ramos sua tecta volucres
 Cōcelebrāt, mulcentq; vagis loca sola querelis.
 13 Tu pater aërios montes camposque jacentes
 Nectare cœlesti saturas, fecundaque rerum
 Semina vitales in luminis elicis oras :
 14 Unde pecus carpat viridis nova pabula scæni :
 Unde olus humanos geniale assurgat in usus :
 Quæque novent fessas cerealia munera vires :
 15 Quæque hilarent mentes jucundi pocula vini,
 Quique hilaret vultus succus viridantis olivi:
 16 Nec minus arboribus sacci genitabilis humor
 17 Sufficitur. cedro Libanum frondente coronas,
 Alitibus nidos, abies tibi cōsira surgit,
 Nutrit ubi implumes peregrina ciconia fœtus.
 18 Tu timidis montes damis : cava saxa dedisti,
 Tutus ut abstrusis habitaret echinus in antris
 19 Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
 Circumagis: puroque accensum lumine solem
 Ducis ad occasus constanti tramite, metas :
 20 Inde superfusus cuncta involventibus umbris
 Per tacitas spargis noctura silentia terras.
 21 Tum fera prorepat latebris, olivisque relictis
 Prædator vacuis errare leuiculus arvis
 Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
 22 Te patrem exposcit : dein rursus sole renato
 Abditur occultis prædatrix turba cavernis :
 23 Inque vicem subeunt hominumque boumque
 labores,
 Donec fera rubens accendat lumina vesper.
 24 Sic pater in cunctos didis te commodus usus.
 Nec tantum tellus, genitor, tua munera sentit,
 25 Tam variis fecunda bonis: sed & æquora ponti
 Fluctibus immensas circumplectentia terras.

- Tam laxo spatiosa sinu : tot millia gentis (da
 Squamigeræ tremula per stagna liquentia cau-
 26 Exultant: tot monstra ingentia & horrida visu
 Veliferas circum nant puppes : grandia cete
 Effingunt molles vitreo sub marmore lusus.
 27 Atq; adeo quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
 Educat, à te uno pendent, pater optime, teque
 Quæq; suo propriû possunt in tempore victû,
 28 Te magnam pendente manum, saturantur ab-
 unde.
 29 Omnia : te rursus vultum condente, fatiscunt.
 Te tollente animâ, subito exanimata recurrunt
 30 In cinerem : inspirante animâ te denuo, surgit
 Illico sæcundæ sobolis generosa propago,
 Et desolatas gens incolit aurea terras.
 31 Sic eat : ô nullo regnet cum fine per ævum
 Majestas divina : suumque in sæcula lætus
 32 Servet opus Deus, ille Deus, quo territa tellus
 Concutiente tremit, montes tangente vaporât,
 Fumifera trepidum nebula testante pavorem.
 33 Hunc ego, dum vivam, dum spiritus hos reget
 artus,
 34 Usque colam : tantum ille meas facilisque bo-
 nusque
 Accipiat voces : nempe illo oblector in uno.
 35 At vero impietas plane extirpetur ab ima
 Radice, & scelerum stirps nulla repulset : ac
 nes
 Te rerum Deus alme patrem Dominumque
 canemus.

Pfal. CV. Confitemini Domino, & invoc. & c.

- 1 **C** Anite Dominum, & invoke nomen ejus:
 exteris
 Facta gentibus per orbem prædicare illustra.
 2 Ille sermo, carmen ille, & illius miracula,
 3 Nomen ejus, numen ejus una nobis gloria :
 Hunc amantum & hunc petentum palpitet cor
 gaudio.
 4 Robur ejus, pignus ejus sacrosanctum roboris
 Petite : vultum ejus beatum continenter quæ-
 rite,

5 Sub

- 5 Subeat animum quanta nostris edidit majoribus
Signa, quæ portenta: legū scita quæ reliquerit.
- 6 Vos Abrami, vos Jacobi posteri, servi Dei
Separati, forte lecta natio, vos alloquor.
- 7 Ille rerum rector unus, orbis unus arbiter,
- 8 Pacta nostris firma servat facta cum majoribus,
Verba meminit: mille sancta in sæcla nectit
foedera,
- 9 Ista primitus cum Abramo deinde jurata Isaco:
- 10 Isaci sancita nato, lege non mutabili:
Posterisque sempiterno roborata vinculo:
- 11 Quum tibi Chananæa (dixit) arva sorte divi-
dam.
- 12 Turba numero parva quamvis advena illic de-
geret,
Aucta nondum stirpe longis temporum decur-
sibus.
- 13 Regna quanquam & nationes exul errans ver-
teret:
- 14 Hostamen Dei benigna fovit indulgentia:
Vimque durā præpotenti dextra ab illis arcuit:
Et minis reges potentes tetricis compescuit:
- 15 Ne mihi (inquit) consecratos, ne mihi un-
ctas tangite:
- A meis, moneo, prophetis abstinete injuriam.
- 16 Quum famem voracem in orbem contuma-
cem induceret,
Gentibusque alimenta late noxiis subduceret.
- 17 Prævium misit ministrum Nili ad arva fertilis.
Filiū pulchræ Rachelis mango turpis vendidit:
- 18 Carceris latuit tenebris, crura vinculis cōpede,
- 19 Somnii donec soluti nota regi veritas,
- 20 Crura ferro liberavit, solvit animum crimine:
- 21 Et nova fortis benignæ jam vicissitudine,
Rerum servulorum servus antè ignobilis
- 22 Fræna rerum tractat unus: nuper è custodia
Missus, aulæ purpuratos nunc coërcet vinculis;
Et senum juvenis severæ præsidet prudentiæ.
- 23 Isaci tandem propago culta linquens patria,
Pinguis ad fluenta Nili castra fixit advena.
- 24 Ac Deo favente, læta stirpe sic refornit,
Viribus brevi ut præiret inquilinus incolas.
- 25 Iū hari rector superbæ mæce versa Abramidas

Fraude molitus nefanda stirpitus revellere :

- 26 Circulo donec voluto destinati temporis,
 Legifer cum fratre Moses missus est divinitus;
 27 Ac Pharon Pharique regem terruit miraculis.
 27 Ergo natura , imperantis non rebellis jussibus,
 Vestitit polum tenebris , & solum caligine
 Condidit, seu nocte cæca sole jussu cedere :
 29 Unda decolor cruoris tæbe rivos polluit ,
 Squamæque strage gentis inquinavit littora.
 30 Terra felix ante frugum , more nunc præpo:
 stero ,

Turpibus sæcunda ranis squalet : ipsa regia
 Fœta ranis, ipsa regum fœta sunt cubilia.

- 31 Fusa deinde nube densa musca Memphin oc-
 culit :

Et pediculorum ubique fœda erant examina.

- 32 Instar imbrum ruebat mista flamma grandini ,
 33 Arboreis nudas comantes fronde, flore, fructibus,
 34 Quod reliquit atra grâdo, mox locusta perdidit.
 35 Bruchus abstulit , locustas quod voraces fuge-
 Tot malis subinde sævisicta Nili regia, (rat,
 Quæ ferox non mitigaret contumaces spiritus,
 Dira populâ mox in ipsum versa pœna sæviit.
 36 Prima pignorum repente per penates omnium
 Occidere: cuncta planctu, cuncta fletu personat.
 Rege tandem pertinace cladibus perterrita,
 37 Sancta Memphin gens reliquit, jam tyranno
 libera ,

Dives auro argenteisque barbarorum poculis,
 Nec tot inter millia nullum languor attenta-

- 38 Ergo Nili jam pavore liberata regia, (verat.
 Voce, vultu, plausibusque præferbat gaudium,
 39 At parens memor benignus gentis electæ sibi,
 Per siticulosæ arenæ vastitatem imperviam
 Castra nubis texit umbra, luce: noctem luridam
 Ignium late corusco temperavit lumine.
 40 Arva, victum cum rogarent, texit imber alitum:
 Panis impluit per auras more densæ grandinis:
 41 Petra jussa fudit undas : deque rupis viscere
 42 Ante sicca solitudo flumen hausit. Scilicet
 Fœderis parens benignus immemor nunquam
 sui , (cerat.
 Quod sibi caro cum Abramo sempiternum sc-

- 43 Sic parentum stirps piorum, tuta ductu nutinis
Arva liquit fraudulenta perfidi Pelusii;
44 Occupatis efferarum nationum sedibus
Tradidit Deus labores impiorum eis capere:
45 Sanctiones ut tenerent sacrosancti fœderis,
Et piarū ad jussa legum facta cuncta fingerent.
Laus, honor decusq; regi sempiterno cœlitum.

Psal. CVI. Confitemini Domino quoniam, &c.

- 1 **L**audate Regem cœlitum, regem bonum,
Suisque nullo non benignum tempore.
2 Quis facta verbis æquet? eloquentiâ
Quis assequetur illius potentiam?
3 O ter beatos æqui amantes, & tuæ
Præscripta legis qui tuentur jugiter!
4 Memento nostri facilis & favens, tuum
Prospicere populum qua soles clementia:
Et me revise lenis ac salutifer,
5 Ut separati tibi bonis populi fruatur.
Carpamque lætus quo fruuntur gaudio,
Hæreditatique comes applaudam tuæ.
6 Scelesti proles cum scelestis patribus
In te rebelles multa iniqua fecimus:
Abominanda, dira perpetravimus.
7 Nam nec tyranni Ægyptii ex ergastulo
Nostri parentes liberi per te, tua
Ostenta graviter ponderarunt, nec tuæ
Meminere gratis mentibus clementiæ.
Sed propter undas æquora rubri, duces
Adversus animis turba contumacibus
8 Obmurmuravit. At parens malis bonus
Pœnas remittis, ut tuam clementiam
Agnoscat orbis, & tremat potentiam.
9 Nam comminanti cessit unda fluctuum.
Suspensa moles hinc & inde per sali
Tranquilli arenas aridam dedit viam,
Cen solida campis figerent vestigia:
10 Donec tyranno liberati & hostium
Cruelitate, tuta tuti littora
11 Tenere. at hostes vorticofo gurgite
Absorpsit unda, cladis ut nec nuncius
12 Superesset. Illic tum salutis compotes

- Fidemque verbis præbuere , & cantibus
Cecinere festis numinis potentiam.
- 13 Metu repulso , protinus lascivia
Animos rebelles perculit : nec amplius
Meminere signa nec pericla pristina :
- 14 Repente prava perciti libidine
Arsere , verbis & Deum procacibus
Iræ impulerunt fræna justæ solvere :
- 15 Ac flagitatos impiè dedit cibos,
Justisq; pœnis impios coërcuit.
- 16 Nec pœna mentes nec benignitas feras
Mollire potuit , quin procaciter ducem
Ducisque fratrem peteret æmulatio,
Et fræna studiis semper ambitio malis.
- 17 Sed factiosos terra vasto condidit
18 Sinu dehiscens, flammeique gurgitis
Torrens vorago devoravit impios.
- 19 Nec noxiorum monita tot pœnis modum
Gens prava scelere fecit. Florebi in jugo
(Proh facinus !) ante imaginem bovis dei
- 20 Imago sese stravit , & fronde saturi
Simulacra tauri coluit instar numinis ;
- 21 Partæ salutis nuper ingrata , immemor
Miraculorum in urbibus Niloticis ,
- 22 Et fluctu eodem sospites se , subritos
Hostes superbos vorticosis æstibus.
- 23 Ergo sceletlos ira justa perdere
Ibat, furenti ni Deo carum caput
Pro gente Moses obtulisset , & prece
- 24 Frænasset iras. Nec tamen turbæ furor
Illic quievit , expetitur tam diu
Uber feracis spreuit agri : nec fidem
Mosi docenti , pollicenti nec Deo
- 25 Habuit : tumultu castra complens respuit
26 Imperia : donec ille munificus parens,
Delere promptus inter invia montium
- 27 Toties rebelles , extulit dextram, & genus
Per nationes impias disperdere
- 28 Jam destinarat : ante sculpta numina
Iterum protervi procidere, & mortuis
Diis thura , lætæque immolarunt hostias :
- 29 Deum sceleribus provocaverunt novis ,
Iramque rursus exasperarunt vindicem :

- 30 Justa incitatus donec ira Phineas
 Ferro scelestam puniit licentiam,
 Et favientem dexteram compescuit
 31 Domini, sibi que peperit æternum decus,
 Quod nulla sileant posterorum sæcula.
 32 Nec contumaces supplicia tot spiritus
 Coërcuerunt, Meribæ ad undas quin Dei
 33 Rursus furorem accenderent: nec publico
 Mōse furorē liber etiam incredula
 Oratione vertit iram numinis
 34 In se. Potiti deinde pactis finibus,
 Nec impiarum semen omne gentium
 Disperdiderunt funditus, nec jussibus
 Recte monentis paruerunt numinis:
 35 Sed se profanis miscuere gentibus,
 Didicere ritus, serviere ludicris
 36 Diis: ac eorum mancipati cultibus,
 Tenuere puras à scelere nullo manus.
 37 Quippe immolarunt, filios ac filias
 38 Ad dæmonum aras: & suæ propaginis
 Tinxere sculptos sanguine innocuo deos.
 Terramque sanctam polluerunt cædibus.
 39 In scelera proni abominanda, dum suæ
 40 Manus adorant opera, patrium Deum.
 41 Justas ad iras provocarunt, ut suam
 Hæreditatem abominatus impiis
 In servitutem manciparet hostibus:
 42 Quorum severo pæne contriti iugo,
 Posuere sævam spiritus ferociam.
 43 Ac liberati sæpe Domino vindice,
 Rursus rebelles spiritus in vindicem
 Sumpserunt: rursus ob scelera pœnas sua
 44 Dedere. mitis nec Dei bonitas tamen
 In rebus arctis innocentium à prece
 45 Avertit aurem: scederis memor sui
 Pœnas remisit lenis & placabilis.
 46 Quin & superba corda gentis barbaræ,
 Cui serviebant diruta jam patria,
 Lenivit: animos omnium ut perstringeret
 Imago sortis flebilis vel hostibus.
 47 Tu nos tuere Domine noster & Deus,
 Et è profanis gentibus recollige:
 Ut te canamus, nomen ut sanctum tuum

- 48 Celebremus unum : populus omnis ut simus
 Dicat , Deo quem posteri Abrahami colunt.
 Sit laus, honorque in sæculorum sæcula.
 Amen, amen.

GEOR. BUCHANANI
 PARAPHRASIS

IN QUINTUM LIBRUM
 P S A L M O R U M.

P S A L M U S C V I I.

Confitemini Domino quoniam , &c.

- 1 Antemus Dominumque bonum faciemque parentem :
 Cujus habet nullas larga indulgentia metas. (dira tyrannis
 2 Hunc grato simul ore canant , quos
 Quum premeret , sævo incolumes ex hoste recepit ,
 Et juga captivo excussit servilia collo.
 3 Perq; feras gentes sparfos, qua surgit ab undis,
 Et qua diversas abiens se condit in undas
 Phœbus, ab arctoæ campis glacialibus ursæ
 Collegit, tepidoque domū revocavit ab austro.
 4 Per steriles saltus, & inhospita saxa vagantes
 Qua nulla ad cultas ducunt vestigia terras,
 5 Præsti animos mærore, inopes undæq; cibique,
 Auxilium miseris imploravere querelis :
 6 Audiit orantes , & opis miseratus egenos
 Omnibus exolvit mœrentia pectora curis,
 7 Monstravitq; viam cultas quæ ferret ad urbes.
 8 Ergo

8 Ergo canant Dominamque bonum, facilemque
parentem

Et late ignotis pandant facta inclyta terris:

9 Quippe sitim victuq; famem compescuit ægræ,
Reddidit & membris vires, animoq; vigorem.

10 Quique Dei monitis ingrata mente relictis,

11 Carteris in tenebris & cæca nocte jacebant,

12 Quum tremerent gelidæ exanimes formidine
mortis,

13 Afflictique malis humiles fractique jacerent.

Auxilium miseris imploravere querelis:

Audiit orantes, & opis miseratus egenos,

Omnibusexolvit mœrentia pectora curis.

14 Vincula manu valida rupit, mortisque timorem

Reppulit, & terris pavidos eduxit ab umbris.

15 Ergo canant Dominumque bonum, facilemque
parentem,

Et late ignotis pandant facta inclyta terris,

16 Liminaq; & portæ qui claustra refregit ahenæ,

17 Deliciis animi vires quum stulta libido

Affligit, corpusque gravi languore solutum

18 Stultitiæ pendit pœnas, & morte propinqua

Rejiciunt omnem fastidia marcida victum,

19 Auxilium miseris qui imploravere querelis,

Aspicit orantes, & opis miseratus egenos,

Omnibus exolvit mœrentia pectora curis.

20 Ereptisque suo lethi de limine verbo,

Restituit lætumq; novat per membra vigorem.

21 Ergo canant Dominumque bonum, facilemque
parentem.

Et late ignotis pandant facta inclyta terris:

22 Et meritis cumulent memores altaria donis,

Et grata acceptam testentur voce salutem.

23 Qui mare fluctisonum sulcat, curvisque carinis

Admovet externas vaga per cōmercia gentes.

24 Non ignota illi divina potentia, nec quæ

Monstrat in immenso miracula sæpe profundo.

25 Quū jubet, irrumpunt venti stridente procella,

26 Et mare nunc spumis canentibus astra laceffit,

Et nunc tartarei subsidit ad ima barathri:

27 Pallent ora, metus trepidantia pectora pulsant,

Et velut oppressis vino vestigia nutant:

Callida nec cani juvat ars aut cura magistri:

- 28 At Dominum ut mœstis imploravere querelis;
Exaudit trepidos, & opis miseratus egenos.
- 29 Jam venti ponunt, strataque æqualiter unda,
Arrident taciti tranquilla silentia ponti:
- 30 Jam posita læti gaudent formidine nautæ,
Cum laceræ optatum portum tetigere carinæ.
- 31 Ergo canant Dominumque bonum facilemque
parentem,
Et late ignotis pandant facta inclyta terris.
- 32 Hunc populi cœtus laudent, sanctiq; senatus
33 Concilium super astra ferat, qui flumina siccat,
Et riguos passim rivis bullantibus agros,
Fontibus oclusis sitienti damnat arena:
- 34 Et sæcunda, sui facta ob scelerata coloni,
Arva jubet falsis subito sterilescere glebis.
- 35 At contra in sterili campo male pinguis arenæ
Stare lacus, pinguesque facit stagnare paludes:
Et fluviis siccos rivisque fugacibus agros
- 36 Irrigat, atque inopi transmittit habere colonos:
Quiq; novas sanctis moderetur legibus urbes,
- 37 Et scrobibus credit vires, & semina sulcis.
Unde legat dulces maturo in tempore fructus,
- 38 Quos pater omnipotens alit, & proventibus
auget
- 39 Assiduus pecorum fœtus. Ubi nescia rursus
Cōmoda fortunæ modice mens ferre secundæ.
Fræna dedit vitiis, retrahit sua munera justus
- 40 Arbiter, indomitos animos & corda superba
Cladibus affligit: sævis punire tyrannis
Tradit, & ignavo petulans sub principe vulgus
Contemptum, populis prædam jubet esse pro-
pinquis.
- Perque inopes victus terras traducit, ubi antè
Nulla hominum tritam monstrant vestigia cal-
lem. (lis,
- 41 Avertit mala pauperibusque, animique mode-
Atque hilares multa fœcundat prole penates.
- 42 Hæc spectant gaudentque boni: male conscia
mussat
- 43 Turba metu. Ast animi quibus est solertia, cura
Assidua volvunt, memorique hæc mente re-
condunt.
- Luceat ut cunctis Domini clementia terris.

1 *Psal. CVIII. Paratum cor meum Deus ,
paratum cor meum , &c.*

- 2 **M**ens invicta malis , animi vigor integer ,
orbis
Te voce, rector, te celebrabit lyra.
- 3 Eia age, depositis mens expergiscere curis :
Et tu canora barbitos cum nabliis.
Ocyus auroræ quam lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quam volucrum exuscitet,
- 4 Te , pater alme, canam : populos tua facta per
omnes,
Quacunque tellus panditur , vates feram,
- 5 Nam tua sideri bonitas fastigia cœli ,
Fidesque tractus nubium supervolat.
- 6 O Deus augustum nitido caput exsere cœlo :
Ostende terris gloriæ jubar tææ.
- 7 Eripiasque taos gelidi formidine lethi
Præsens, & opifer invocantes audias.
- 8 Audiit, ex adytoque Deus flammantis olympi
Vocem rependit gaudii prænunciam.
En tibi frugiferos Sichimæ dispertiar agros:
Vallem Suchoti metiar decempeda.
- 9 Nonne mihi parent Jacobi pignora. quisquis
Vel pecore tondet arva, vel vomere secat?
- 10 Oppida sub pedibus Syriæ calcabo superbæ
Moabum, Idumen, & Palæstinæ domos.
- 11 Quis mihi pandet iter munitas ductor ad ar-
ces?
Muros Idumes divitis quis diruet ?
- 12 Quis? nisi tu nostræ gentis Deus unice tutor ?
Qui nos premendos hostibus reliqueras.
Offensus vitiis pravis : nec in arma ruentes,
Nostros præibas dux, ut ante, exercitus.
- 13 Nunc pater auxilium rebus bonus adfer in
arctis,
Humana fallax credulos spes decipit.
- 14 Te duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

a Psal. CIX. *Deus laudem meam ne tacueris.*

- 2 **N**E fileas, ne dissimula mea gloria, neve
Sine veritatem supprimi mendacio.
Me scelerati oris fraus, & crudele venenum,
Proterva fictis lingua me premit dolis.
- 3 In me odia occultis acuunt sermonibus iras,
Et immerenti fabricant molestiam.
- 4 Qui mihi debebant fidum solamen amici.
Probra ingerebant clanculum & convicia,
Ast ego, secretæ tibi qui penetralia mentis
Cernis, dolente corde fundebam preces.
- 5 Omnibus officiis culti mihi damna rependunt,
Remunerantur odio amorem simplicem.
- 6 Tu pater hunc lævo vexandum trade tyranno:
Vastator illi ad dexteram astat Angelus.
- 7 Judicis astiterit cum fordibus ante tribunal,
Damnatus aspris exeat sententiis.
Quum volet iratos animos inflectere fando,
Oratioſte judices exasperet.
- 8 Ante diem fato pereat præreptus acerbo:
Locumq; vacuum dominus occupet novus,
- 9 Orba fleat soboles, vidua gemat uxor in aula:
- 10 Ejecta proles patrio exulet solo:
Instabilis, mendica, vagis erroribus orbem
Lustret: quietum reperiat nusquam locum.
- 11 Conturbetque domum miseram, inscribatque
penates,
Scrutatus omnes scelerator arculas.
Ignotusque hæres longo congesta labore
- 12 Rapiat, opemque nemo poscenti ferat:
Nullaq; progeniem miseratio sublevet orbem.
- 13 Mors falce totam demetat semel domum:
Proxima gentem omnem cum nomine deleat
ætas:
- 14 Apudq; Dominû, patris erratum, ut recens,
- 15 Ante oculos interq; manus versetur & erret:
Nec vitia matris tollat ulla oblivio.
- 16 Utque erat oblitus miserandi, oblivio gentem
Ejus perenni supprimat silentio:
Qui dejectû, inopem, & curis mordacibus ægrû
Pertrahere mortis nixus est in retia:

17 Sem-

- 17 Semper ei veluti fuerat maledictio cordi,
 Maledicta in illum & execratio cadent.
 18 Ac veluti studio fugit benedicere pravo,
 Sic nullus illi cupiat aut dicat bene.
 Et velut obregitur talari corpus amictu,
 Totus miseris ille sordeat oblitus.
 Sic in cuncta illi passim se viscera fundant,
 Ut oleum in ossa penetrat, unda in viscera.
 19 Hoc ergo incedat semper vestitus amictu:
 Hæc zona lumbos cingat illi & ilia.
 20 Ante Deum tales pendat detractio pœnas,
 Et clam salutem quisquis oppugnat meam.
 21 Alme pater pater alme, tua me protege dextra.
 Et invidorum libera calumniis:
 Ut nomen latus omne tuum telluris honoret,
 Et suavitatem sentiat clementiæ.
 22 Eripe me invidia: sū pauper, egenus & exspes.
 Animumq; curæ turbidum urunt anxie.
 23 Non aliter pereō, species quam futilis umbræ,
 Pallent tenebris sera quum crepuscula.
 Aut ubi decussis solerti indagine ramis,
 Locusta rectis pulsa frondeis cadit.
 24 Genua labant infirma: artus jejunia solvunt:
 Exangue siccis corpus aret ossibus.
 25 Me tumidi probris hostes petiere superbis:
 Me conspirati capita quassarunt sua.
 26 Adfer opem, servumq; tuū, pater optime, serva
 Pro lenitate semper assueta tibi;
 27 Agnoscantq; tuā, rerū pater optime, dextram:
 Tuaque salvum me sciant clementia.
 28 Dum maledicta vomunt hostes, dum probra
 loquentur.
 Bonusque placidusque benedices tu mihi.
 Dum confusa illis turpis pudor ora norabit,
 Lætitia servi pectus hilarabit tui.
 29 Hos pudor, ut talos à vertice vestis ad imos.
 Effusa late corpus omne contegit:
 Hos pudor, & mœrens turbato infamia vultu,
 Qui me maligno dente rodunt, obruat.
 30 Ast ego tū Domino grates memor ore sonabo,
 Cœtuque laudes in celebri concinam;
 31 Qui stertit auxilio dexter cū paupere, vitamque.
 Eripuit ejus hostium ludibrio,

Psal. CX. Dixit Dominus Domino meo.

- 1 **S**ic alloquutus Dominus est Dominum meum,
Affide dexteram ad meam.
Dum proterendos, ceu scabellum, sub pedes
Hostes tibi provolvero.
- 2 Ad orbis oras ultimas fascies tuos
Alta ab Sione proferam :
Ut juris æqui vinculis coërceas
Fastus rebelles hostium.
- 3 Te pompa lætis quum reducet planfibus
Ad templa voti compotem,
Sancto decorus apparatu exercitus
Lætum celebrabit diem.
Non roris imber ante lucem argenteis
Tot vestit arva gemmulis
Quam multa cunctis gentium de finibus
Ad te propago confluet.
- 4 Juravit & se adstrinxit immutabili
Dominus sacramento tibi,
Te te futurum Melchisedecis sibi
Ritu sacrorum antistitem,
Sol inquieto lucis orbe dum diem,
Dum luna noctem illuminet.
- 5 Ad dexteram ille semper assistet tuam :
Ferro tyrannos vin'ice
- 6 Compescet : iram commodans suam tibi,
Gentes rebelles comprimet.
- 7 Ducesque regnis imperantes ditibus
Sternet solo : torrentibus
Et fortuitis, dum fugam premet, sitim
Victor levabit igneam.
- 8 Ergo subactis hostibus, cœlo caput
Tollet decòrum gloria.

Psal. CXI. Confitebor tibi Domine in, &c.

- 1 **S**ive inter fidos tractem secreta sodales,
Seu sancti stipante caterva
Me populi loquar, alme parens, te pectore toto
Uique canam : tua munera grato
- 2 Ore feram, magna æternæ miracula dextræ :
Magna quidem, sed & inolyta certe,

Et

Et manifesta bonis. studio scrutante fideli.

- 3 Quicquid enim gerit, omnia splendor,
Omnia divina majestas luce refulgens
Illustrat, dum sidera terras
Ignea lustrabunt, hunc justum semper, & æ-
quum
Sera agnoscent sæcla nepotum.
- 4 Nec quæ primævi quondã stupere parentes
Attoniti, mirandaque natis
Invida delebunt oblivia. parcere largus
Nempe parens, facilisque querelis
- 5 Flectere cor miseris: spoliis ex hoste superbo
Direptis decoravit amicos.
Nec cum gente sua percussi fœderis illum
Immemorem ulla redarguet ætas.
- 6 Ostenditque suas per facta illustria vires,
Quum populatus regna superba,
Dimensusque novis hostilia rura colonis,
Dilectæ dedit oppida genti.
- 7 Quicquid agit loquiturque, fides immobilis
actus
Æqui & regula diriget omnes.
Quæ jubet, æqua jubet, nulloq; interlita furo,
Aut tacitam celantia fraudem,
- 8 Quæque nec æterno volventia sæcula lapsa
Interimant, aut tempore carpant.
Quippe altans fidei firmæ constantia & æquum
Perpetuo rata iusta tuentur.
- 9 Quum premeret Pharii imperium crudele ty-
ranni
Selecta de gente nepotes,
Excussitque jugum, & regis fera jussa superbi
Exiit: æternaque beatis
Libertate frui donarat: pignora fera
Si jurata parentibus olim
Intemerata piæ servassent fœdera legis:
Fœdera nullis irrita sæclis.
Quippe Dei sanctum & formidabile nomen,
Ac sanctæ sua pacta tuetur:
Exigit & duras violato fœdere pœnas.
- 10 Hunc colere ex animoque vereri,
Vivendi recte fons & sapientia prima est.
Hanc tuncos qui dirigit actus

Ad metam, verè sapit, hunc ventura nepotum
Semper dicent sæcla beatum.

Pfal. CXII. Beatus vir qui timet Dominum.

- 1 **B**eatus ille qui Deum rerum patrem
Pietate non ficta colit,
Deique gaudet legibus : mores suos
Formare ad illas nititur.
- 2 **L**atè per urbes divites potentiam
Ejus propago proferet.
Prolem piorum numinis benignitas
Larga beabit dextera.
- 3 **R**es affluenter suppetet semper domi.
Illi : nec ætas longior
Obliterabit æquitatis gloriam
- 4 **F**ructumque. Quum premet malos.
Fortuna , sævo gestiens ludibrio
Mutare summis infima ,
Benignitatis tum suæ justis Deus
Lucem in tenebris offeret.
Clemensque bonusque in omnibus periculis
Stirpem piorum munit.
- 5 **M**isertus inopis vir bonus , larga manu
Succurret indigentæ :
Sic cuncta justo temperans examine,
Nec verba temere ut excidant.
- 6 **N**on turbo foris cuncta quærentis , loco.
Movebit illum , nec dies
Suprema famam condet ejus invido
Oblivii silentio.
- 7 **N**on livor illum falsa gaudens spargere
Terrebit , aut calumnia :
Bellive rumor , aut egestas lurida,
Fragorque lethi proximi :
- 8 **S**ed mente firma provocat discrimina ,
Deoque solo nititur.
- 9 **C**eu cana rupes murmurantis æquoris.
Spernit minaces impetus :
Sic ille certa interritus fiducia
Sortis procellas sustinet :
Ac sustinebit , dum ruina hostium
Salvus suorum adspexerit.

- 9 Opes volucris instar auræ mobiles .
 Largitus est egentibus ;
 Tibi æquitatis gloriam superstitem
 10 Servavit : orbe gloriam
 Vivaciorem , nec senectæ dentibus
 Æruginosæ obnoxiam.
 Dum laude clarum , reque lautum splendida
 Spectabit impius pium,
 Curæque mentem vellicabunt anxie,
 Succumque carpent corporis ;
 Dentem fatigans dente ringetur , lue
 Se macerabit tabida.
 Dominus malorum vota ridet irrita,
 Spes ut modestas promovet.

Psal. CXIII. Laudate pueri Dominum, &c.

- 1 **P**allite Dominum pueri, Domini
 Nomen festo tollite cantu.
 2 Nomen Domini sic celebretur
 Ut sæculorum in sæcula longi
 Nulla oblivia sentiat ævi.
 3 Primo à carcere solis eoi
 Ad purpureos usque occasus,
 4 Omnes Domini nomen adorent,
 Qui gentes super arduus omnes
 Celsas ætheris incolit arcas.
 Cujus longè gløria mundi
 Trans flammantia mœnia vecta est.
 5 O pietatis nescia veræ
 Pectora ? ritu sacra nefando
 O qui fingitis , anne decorum
 Quenquam Domino similem nostro.
 6 Nostis ? quem super ardua cœli
 Culmina positum nil latet imæ
 Sub cava clausum viscera terræ,
 Nil humano procul adspectu
 Trans multiplices ætheris orbes:
 7 Inopem terræ qui prostratum
 Suscitât , & de pulvere egenum.
 7 Tollit , ut alto positus solio
 Populi primos carpat honores.
 8 Qui maternos sterili fructus

Exoratus donat , & orbos
Læta renovat prole penates.

Pfal. CXIV. In exitu Israël de Ægypto, &c.

- 1 **Q**uum domus Ifacidum patrias remearet ad
oras,
Barbaraque invisa linqueret arva Phari;
- 2 Ipse Deus Judam cœlesti numine tutum
Fecit: erat populi signifer ipse sui.
- 3 Vidit & attonitas trepidum mare diffudit undas:
Jordanis refugas in caput egit aquas.
- 4 Dura per intonsoſ salierunt culmina montes ,
Ut saturas gessit dux gregis inter oves :
Celsaque frondentes movere cacumina colles,
Agnus ut in pratis luxuriare solet.
- 5 Quid mare vidisti solito cur ceſſeris alveo?
Cur fugis in fontes fluminis unda tuos?
- 6 Cur ita concuſſo ſaliſtiſ vertice montes,
Ut ſatur exultat dux gregis inter oves ?
Cur ita frondenti ſaliſtiſ vertice colles,
Agnus ut in pratis luxuriare ſolet?
- 7 Nempe Dei trepidum præſentia terruit orbem,
Cui cadit in Solymos victima multa focos,
- 8 Qui lapidum venas laticum laxavit in uſum,
Cui fluxit largo flumine dura ſilex.

*Pfal. CXV. Non nobis Domine , non
nobis , &c.*

- 1 **T**E magne rector orbis, haud victoriam
Ex hoſte ſævo poſcimus,
Nos ut per omnes ſama gentes differat ,
Nec apparatu ut ſplendido
Per ora vulgi nos triumphus aureo
Curru ſuperbus transferat :
Sed impiarum ut ſæcla gentium ſciant
Te largum opis cultoribus
Tuis , fideque ſemper immutabili
Promiſſa promptam ſolvere.
- 2 Nec forte rebus inſolentes proſperis,
Ubi nunc Deus veſter? rogent.
- 3 Deus aſtra noſter incolens, mortalium

Natu

Nutu suo restemperat.

- 4 At impiarum finxit error gentium
Manu deos inutiles :
Aurum caminis excoquens, aut malleis
Massa è sequaci bracteas
Ducens, figura multiformi ludicra
Afflixit aris numina.
- 5 Inane vocis os habent : oculos habent,
Orbes inanes luminis.
- 6 Naribus odores nec trahunt, nec auribus
Surdisonores hauriunt :
- 7 Palpare manibus non queunt, torpentibus
Nec ingredi vestigiis.
Nec vox anhelis edita è pulmonibus,
Cavo recurrit gutture.
- 8 Quicunque tales fingit aut colit deos,
Diis ipse similis fit suis.
- 9 At tu Jacobi gens, loca fiduciam
Omnem salutis in Deo.
Qui te potenti sublevabit dextera ;
Et in periculis proteget.
- 10 Et vos Aronis posterì, spem ponite
Omnem salutis in Deo,
Qui vos potenti sublevabit dextera ,
Et in periculis proteget.
- 11 Quicunque cultor es Dei , fiduciam
Loca salutis in Deo,
Qui te potenti sublevabit dextera ,
Et in periculis proteget.
- 12 Qui nos favore semper amplexus memor
Fovìt fovetque sedulo :
Cunctos Jacobi qui fovebit posteros,
Aronis & sacrum genus.
- 13 Qui se colentes, sive juvenes, seu senes ,
Fovebit & custodiet.
- 14 Qui nosque donis semper augebit novis,
Et liberorum liberos.
- 15 Nam nos profanis segregavit gentibus
Cœli solique conditor:
- 16 Cœlum sibi ipse regem fecit, solum
Sedem dedit mortalibus :
- 17 Remunerantes muneribus illum ut suis
Rerum parentem agnoscerent,

Neque ora laudes in tuas solvent, pater,
Quos mors teget silentio.

18 Nos te parentem agnoscimus, qui spiritu
Vitalis auræ vescimur.

Te prosequemur laudibus dum lucido
Sol axe terras ambiat.

[Psal. CXVI. *Dilexi quoniam exaudiet, &c.*

1 **T**oto pectore diligam
Unice & Dominum colam,
Qui lenis mihi supplici
Non duram appalit aurem.

2 Aurem qui mihi supplici
Non duram dedit: hunc ego,
Donec pectora spiritus
Pulset, semper amabo:

3 Jam mors ante oculos erat,
Jam stabam super aggerem
Busti, jam dolor anxius
Omni ex parte premebat:

4 Expositum prece supplice
Oravi Dominum, Pater,
Quæso, inquam, miserabili
Saltē consule vitæ.

5 O justum Dominum & bonum,

6 Et pronum veniæ: auxilli
Is me & consilii indigum
Sævo texit ab hoste.

7 Ergo mens tibi reddita
Mœrorem cohibe: & Deus
Quæ larga tribuit manu
Donis læta fruarē.

8 Vitam è faucibus eruit
Mortis, & lacrymas genis
Abstersit, stabili & pede
Firmavit tibi gressum.

9 Tutus præsidio Dei
Degam: & polliciti fide
Fretus non dubia, canam
Grato pectore laudes.

10 Lassus, rebus & asperis
Afflictus, trepida fuga

Vitæ

Vitæ prospiciens meæ.

11 Sic mecum ipse loquebar,

Nulli certa homini fides :

At rerum arbiter optimus,

Unus polliciti tenax,

Unus fallere nescit.

12 Tot liber toties malis.

Tot auctus toties bonis,

Quo tandem officio tibi

Coner solvere grates?

13 Te festa dape, te prece,

Te libamine prosequar

Te vitæ columen meæ

Grata voce fatebor :

14 Te vitæ columen meæ

In cœtu populi tui

Grata prosequar hostia,

Damnatus tibi voti.

15 Electos, genitor, tuo

Custos præsidio tegis.

Nec per vim pereuntium

Manes linquis inultos,

16 Tu servum dominus tuum,

Ancillæ sobolem tuæ

Me, minacibus hostium

Vinculis eripuisti.

17 Te rerum pater optime :

Semper laudibus efferam

Nomen in dubiis tuum

Usurpabo periculis :

18 Te voti reus, erutus

Morti, prosequar hostia,

19 Sacri limen ad atrii,

Sacræ redditus urbi.

*Psal. C X V I I. Laudate Dominum
omnes, &c.*

1 **O** Mnes ubique gentium
Quos solis ambit orbita,
Rerum parentis optimi
Laudes libenter pangite.

2 Agnoscite indulgentiam

M 3

Beni-

Benignus nos in dies
Fovetis, & constantiam
Promissa certam reddere.

Psal. CXVIII. *Confitemini Domino, &c.*

- 1 **E** Ja Deum laudate, Deum facilemque bonumque
Larga benignum semper indulgentia.
- 2 Eja Dei, soboles Jacobi dicite laudes,
Larga benigni semper indulgentia.
- 3 Eja Deum canat Aronis numerosa propago,
Larga benignum semper indulgentia.
- 4 Eja Dei pura cultor pietate, fatere
Larga benignum semper indulgentia.
- 5 Audiit orantem Dominus me rebus in arctis;
Ac liberavit ilico ex angustiis.
- 6 Ille mihi assistat solus, non arma, nec ulla
Humana mi vis adferet formidinem.
- 7 Ille mihi auxilio sit solus: lumina damnis
Explebo (nec me decipit spes) hostium.
- 8 Tutius à rerum Domino est sperare salutem:
Confidere armis quam virorum sortium:
- 9 Tutius à rerum Domino est sperare salutem,
Confidere opibus quam potentū principum.
- 10 In me conjurent populi omni ex parte propinqui:
Dei faventis conteram cunctos ope:
- 11 Circudent omniq; premant ex parte licebit,
Dei faventis conteram cunctos ope:
- 12 Circudent omniq; premant ex parte licebit,
Quam nube densa vere se fundunt apes,
Non secus ac siccas ignis violentia spinas,
Dei faventis conteram cunctos ope:
- 13 Improbe quid frustra labefactum evertere tentas?
Dei potentis sustinet me dextera.
- 14 Ille meæ vires: illum mea carmina pangent
Unum: salutis unus auctor est meæ.
- 15 Cunctaq; justorum pariter tentoria plaudent:
Meæ salutis pariter auctorem Deum
Laudabunt: cantuq; ferent ad sidera dextram
Belli potentem, divitem rigoris:

16 *Dex-*

16 Dextram armis , dextram præstantem robore,
dextram

Belli potentem, divitem victoriæ.

17 Sæva quid insultas mihi mors? tua tela re-
conde :

Frustra minaci territas me spiculo.

Vivo equidem , vivusque feram super æthera-
cantu

Raram benigni numinis clementiam.

18 Jure parens bonus ærumna me afflixit acerba :
At imminentem reppulit mortem tamen.

19 Pandite pontifices sacri mihi limina templi ,
Salute parta ut laude prosequar Deum.

20 Hæc est illa Deo gratissima janua, justis
Votis aperta dehinc futura janua.

21 Te merito, pater alme, canã, tu rebus in arctis
Aurem applicasti supplici placabilem :

Sospes, & infesto duce te sum tutus ab hoste.

22 Et molientum tecta quem rejecerat
Artificum improbitas lapidem , fastigia summi
Late refulgens jam coronat anguli.

23 Scilicet arcano factum est hoc numine , nostra
Attonita factum quod stupefunt lumina.

24 O lux festa, O lux jucunda ad gaudia nata ,
Cœlestis in nos lux favoris conscia.

25 Usque fave , custosque tui , pater optime ,
regis

Sis, & secundos cœpta duc ad exitus.

26 O felix , iterum ô felix, quem rector olympi
Populo salutis misit auctorem suo.

Nos, quibus est sacri custodia credita templi,
Vobis precamur cuncta vertant prospere.

27 Unus enim Dominus rerum moderatur habe-
nas,

Qui gratiæ in nos lumen offundit suæ.

Lætitia celebrate diem , fortusque bidentis
Tenellas aræ vinculus astat cornibus.

28 Te Dominũ, te mente colam, te voce fatebor:
Tuumque semper laude nomen prosequar.

29 Eja, Deum laudate, Deum facilemq; bonumque
Larga benignum semper indulgentia.

Psal. CXIX. Beati immaculati in via, &c.

A L E P H.

- 1 **O** Beatos, qui sequuntur orbitam legis Dei:
 2 O beatos qui monenti sponte parent numini,
 3 Labe puri nec relinquunt lege jussu tramitem,
 4 Quem severitate dura nos tenere præcipis.
 5 O gradū regas labantem sic, monenti ut pareā,
 6 A tuis attenta jussis nusquam ut errent lumina:
 7 Tū ducem canā æquitatis candido te pectore,
 8 Obsequar tibi: obsequentem tu tibi ne desere.

B E T H.

- 9 Quid juventam, ne labascas, servat æque ac lex
 tua? (rege.
 10 Hinc ne aberrem, modo laboro: tu laborantem
 11 Ne vacillet pes, meo tua verba cōdo pectore:
 12 Rector orbis, æquitatis regulam tuā doce
 13 Me, tui oris verba semper ore mediter ut meo:
 14 Illa longe cariora semper auro ut æstimem:
 15 Illa cogitem, illa secter, illa mirer unice:
 16 Illa nulla è corde nostro delectant oblivia.

G I M E L.

- 17 Da tuæ legi obsequenti vivere: ut propius tui
 18 Conspicer pacti æquitatem, pande mentis lu-
 19 Inquilinum jussa legis ne tuæ celaveris, (mina,
 20 Fœderum leges tuorum ægra mens desiderat.
 O, tuæ legis superbum qui premis fastidium,
 22 Me tuæ legis sequacem vindica: cui divites
 Arroganter obloquuntur, jussa quod servē tua,
 E tuo sermone vitæ quod capeſſam formulam.

D A L E T H.

- 25 Æger animus languet: agrū recrea verbo tuo.
 Cordis arcanas latebras prodidi tibi: rudem
 Tu doce, præferq; lucem. scita mediter ut tua:
 Et

Et cor anxium tui verbi erigas solatio.
 Absque fūco fac tuarū scita legum ut diligam.
 30 Recta fector, instituta spectro semper ad tua.
 Lex tua animo sculpta inhæret: spem meam
 ne desere. (quar.
 Pande iter tuæ æquitatis: te comes lætus se-

H E.

Legum iter monstra tuarū: fœdus erudi tuam.
 Fœdus ut legemque totis imbibam præcordiis,
 35 Cuncta ut instituta recta fector usque semita.
 Sordidis averte coris iussa pectus ad tua:
 Flecte lumina, impias ne vanitates hauriant.
 Languidum excita: face ut te timeat animus ac
 amet.
 Libera probro à pudendo me benignus arbiter:
 40 Tua statuta diligentem servet æquitas tua.

V A U.

Me bonus respice opiferq; fœderis memor tui,
 Ora claudam ut exprobranti spem tuæ fiduciæ:
 Spes salutis, veritatem ab ore ne tuam eripe:
 45 Semper ut tuis statutis audiens, tuto gradu
 46 Ambulem. tua iussa quero sola: coram regibus
 Differam (nec me pudebit) de tuis sermonibus.
 47 Hos amavi, & hos amabo: & obsequens his,
 brachia (mente cogitem.
 48 Tollam: ut usque & usque volvam hos ore,

Z A I N.

Sis memor pacti, columna quæ meæ fiduciæ est:
 Quod levat morientem, & ægrum è fauce mor-
 tis eripit.
 52 Rideant licet superbi, te sequar: legem tuam
 Usque repetā, in rebus artus hoc erit solatiū.
 Impios quum legis hostes cerno, totus horreo.
 Carmen hæc erit mihi, orbem donec hospes
 hunc colam. (nent:
 Hanc ut observem, tenebræ me silentes admo-
 56 Illa mentem cura semper unice exercet m. a.
 M 5 H 7

H E T H.

Obsequi tibi, mihi una est spes, opes, hæreditas.
 Ut bonus promissa præstes, unice unum id ambio.

Actiones vitæ ut omnes ad tuam componerem
 60 Legem: ad hanc custodiendam quâ licet me confero.

Impeditus impiorum vinculis hanc cogito:
 Hujus ergo nocte surgens prosequor te laudibus:
 Qui verentur hanc, amicis utor; hanc parens bone,

54 Qui tua benignitate cuncta replet, edoce.

T E T H.

65 Domine ades, pollicita servo fac benigne appareant.

In tua lege acquiescam: me doce legem tuam.
 Vix malo coacta leges mens sequi didicit tuas,
 Scita, fons benignitatis, tua benigne me doce.
 Me superbi criminantur: corde toto ego te sequar.

70 Jussa me juvant tua, illis mens hebescit prosperis

Erudisti me malis, ut legi adhæream tuæ,
 Hæreâ ut legi, auri acervis gratiori ingentibus.

J O D.

Da manu tua creato nosse vim legis tuæ.
 Me pii læti obsequentem legibus spectant tuis.

75 Justa lex tua est: premis me jure justus arbiter.
 At libenter audientem jussa me tua recrea.
 Tibi libenter obsequentem præveni clementia:
 Servulum tuum prementem comprime arrogantiam.

Me tuæ legi obsequentes obsequentem diligant.
 80 Nec ferat tibi obsecundans pura mens infamiam.

C A P I T U L U M.

C A P H.

Deficit mens spe salutis, spes nec illam deficit.

Lassa languent lumina: utris corpus instar aridi

83 Tabuit: solare promissi in malis memorem tui.

84 Quis ferendi finis? hostē quando punies meū?

85 Mihi tuæ legis superbus hostis effudit scrobem.

Æqua lex, pomissa cerra sunt tua. hostes cōfice,

Qui premunt me, quod te in uno collocem fiducia.

Scita fac ut ad tua omnes actiones dirigam.

L A M E D.

Certa est promissa, certa stat tuis verbis fides.

90 Dū polo stellæ micabunt, herba terras vestiet.

Sempiterno quæ recursu legibus parent tuis.

Obruissent me dolores, ni affuisset lex tua.

Lex salubris: nulla nobis tollet hanc oblivio.

Sum tuus, tua instituta diligentes diligo.

95 Impii mortem parabant scita meditati tua.

Ceteris est finis: illa sola semper permanent.

M E M.

O tuam quā legem amavi! semper illam cogito,

Hostibus prudentiorem me meis hæc reddidit,

Factus huic fui obsequendo doctior doctoribus.

Huic quod audiā, senecta astutior sum callida.

100 Huic ut obsequar, malorum flecto gressum à semitis.

Te docente non recedo paululū à verbis tuis,

Faucibus meis suavi melle suavioribus.

Eruditus his, recedo à semita mendacii.

N U N.

105 Sancta lex, velut lucerna, dirigit pedes meos.

Obstinavi animū tuis ut obsequar sermonibus.

Obrutum malis, tuorum fœderū memor, leva.

Edoce me iussa. & oris hanc bonus cape victimam.

110

Iussa nō rejecta quāvis, undiq; instarent mala :
 110 Hæc nec abieci impiorū pene clausis retibus.
 Hæc voluptas, hoc mihi unum gaudium, hæc
 hæreditas.
 Hic scopus mihi manebit, vivus aura dū fruār.

S A M E C H.

Diligo legem tuam, sicut malos abominor.
 Unica es spes, una verbis in tuis fiducia.
 115 Ut Dei mandata servem, hinc impii faceſcite.
 Me tuo sermone fulci, ne sequar spes irritas.
 Te regente salvus usque iussa diligam tua.
 Perfugas calcas tuos, qui vana frustra cogitāt.
 Legem amo tuam, quod omnes impios exter-
 mines. (cem.
 120 Corpus horret quum severum cogito te judi-

A I N.

Æqua ne me diligentem desere opprimenti-
 Jussa fac amem superbotutus à ludibrio. (bus.
 Dū salutem spero, scita spectro dū tua, lumina
 124 Lassa languent : tu benignus edoce servū tua
 Placita : legum fac tuarum intelligat mysteria.
 Tempus instat puniendi legis adversarios.
 At tuum fœdus mihi auro est carius carissimo:
 Hoc amo, huc errore misso dirigo vitæ ordi-
 (nem.

P E.

Mira rituum tuorum mens colit mysteria.
 130 Verba pectori imperito luminis sunt janua.
 Faucibus tua verba apertis duco, vitæ ut spi-
 ritum :
 Ceu soles te diligentes, intuere me bonus.
 133 Dirige ad tua verba gressus : tum scelus non
 opprimit
 134 Me; tuæ legi, impiorum liber à calumniā,
 135 Obsequar. bonus intuere me, tuam ut legem
 sequar.
 136 Si quis hanc spernit, fluant mihi more rivi la-
 crymæ.

S A D E.

S A D E.

Justus es creator orbis : jussa jussa sunt tua.

Plena lex est æquitatis : certa verbis veritas.

Rumpor ira , quâ scelçstis impie contemnitur

140 Sermo purus instar ignis : servus hunc amat
tuus.

Impii spernant licebit me , tuam legem sequar.

Jussa stant tua sempiterna , mota nullo turbine.

Turbidis mihi illa rebus anxium cor recreant.

Scire legem da tuam : vitam mihi donaveris.

C O P H.

145 Corde toto audi vocantem , legi ut obsequar
tuæ.

Invoco , adjuva invocantem , fœdus ut colam
tuum :

Invoco te mane , verbis in tuis fiducia est.

Nocte vigiles anteverto , verbam editer ut tua.

Me benigne audi , ut soles , & fauce mortis
eripe.

150 Impii me persequuntur , legis expertes tuæ :

Tu propinqua Domine , jussa cujus omnia ju-
sta sunt.

Jussa firma sine nullo , firma nullo exordio.

R E S.

Adspice afflictum : leva me , fœderis memo-
rem tui :

Fœderis memor meam vitam patronus asserere,

Impii malè interibunt , jussa qui tua negligunt.

O bonus sine fine , robor , ut soles , vitam
meam .

Me prementum multitudo à lege non flectit
tua ,

Mœret animus intuendo pacta qui spernunt
tua.

Tu bonus tua jussa amanti me vicissim recrea.

Cuncta promissa tua nullam fixa norunt ter-
minum.

S I N.

Me premit tyrannis : at cor verba meditatur
tua ,

Verba gratiora gazis aureis animo meo.

Diligo legem tuam,ceu vanitatem abominor.

Septies tuam æquitatem me canentem lux
videt. (fensio.

- 165 Legem amantibus tuam pax multa , nulla of-
spectat à te mens salutem,nixa promissis tuis.
Mens amat promissiones unicè & servat tuas.
Servo tua pacta, ut vicissim tu vitam observas
meam.

T H A U.

Invocanti da tuarum scire legum abscondita ,

170 Invocantem libera me, fœderis memor tui

171 Te docente prædicabit os tuas laudes : tua

172 Jussa lingua nuntiabit, jussa longè æquissima.

173 Dextera tua obsequentem jussibus juva tuis.

174 Abs te opem spero : tuarū scita legum diligo.

175 Sospita me , ut prædicem te. lex juvabit me
tua.

176 Me vagam ut pecudem , require fœderis me-
morem tui.

I Psal. C X X. *Ad Dominum , cum tri-
bul. &c.*

I **H**inc me obsidebant bella , & hinc calumniæ
Livor faces admoverat :

Ad te refugi destitutus omnibus ,

Rerum creator optime.

Te voce supplex invocavi , tu meas

Non lentus audisti preces.

2 A fraudulentæ toxico linguæ Deus
Me protege & mendaciis.

3 O lingua fraudis machinatrix impiæ ,
Qua spe meum oppugnas caput ?

4 Scythæ ferocis lingua pestilentior
Tinctis veneno spiculis,

Ignis

Ignis voracis lingua flammis acrior ,
Quum silva flagrat arida.

5 Heu vita tristis, vita dura & anxia ,
Per invios erratica

Montes, latrones inter, atque inhospita
Gentis feræ mapalia.

6 Mens ægra vitæ carpitur fastidio,
Hostes quietis accolens:

7 Hostes quietis, blanda quos oratio
Ferociores efficit:

Quos innocentis mentio concordie
Ad bella sæva exasperat.

Psalm. CXLI. Levavi oculos meos in, &c.

1 **D**Um ferox armis inimicus instat ,
Ad montes vaga lamina
Proximos circumfero , siquid illinc
Forte appareat auxilii.

2 At mihi cœli Dominus solique
Certam solus opem feret.

3 Ille (quid vano trepidans tumultu
Cot pulsas mihi pectora ?)
Ille sanctorum (mihi crede) custos
Noctes excubat & dies

4 Victa nec blandi illecebris soporis
Unquam lumina dimovet,

5 Leniter passis tibi semper alis
Umbrae more supervolat,

6 Nec cutem solis violentioris
Uraht spicula de die.

Nocte ne lunæ nebulosioris
Artus degravet halitus.

7 Seu domi clausus lateas, latentem
Clausis servat in ædibus:

8 Seu foris pacis obeas amicæ,
Seu belli fera munera,

Sospitem è cunctis Dominus periculis
Semper te bonus eruet.

Psalm.

Psal. CXXII. Latatus sum in his quæ, &c.

- 1 **O** Lux candida, lux mihi
 Læti conscia nuncii:
 Jam pleno flata tempora
 Reddidit circulus anno:
 Jam festi revocant dies
 Augustam Domini ad domum:
- 2 Jam sacri pedibus premam
 Lætus limina templi.
- 3 Jam visam Solymæ edita
 Cœlo culmina, & ædium
 Moles nobilium, & suo
 Augustam populo urbem:
- 4 Urbem, quam procul ultimis
 Terræ finibus exciti,
 Petunt Isacidæ, ut Deum
 Placent more parentum.
- 5 Jussam cœlitus oppidis
 Urbem jus dare cæteris
 Et sedem fore Davidis
 Cuncta in sæcula proxi,
- 6 Mater nobilis urbium,
 Semper te bona pax amet:
 Et te semper amantibus
 Cedant omnia recte.
- 7 Semper pax tua mœnia
 Colat: semper in ædibus
 Tuis copia dexterâ
 Larga munera fundat.
- 8 Dulcis Isacidum domus,
 Te pax incola sospitet:
- 9 Sedes Numinis, omnia
 Succedant tibi fauste.

Psal. CXXIII. Ad te levavi oculos, &c.

- A**d te levavi, rex, pater & Deus;
 Ad te levavi lumina, qui procul
 Contagio humano remotus,
 Templâ habitas radiata cœli.
- 2 Ut servus observat domini manus,

Gestus

Gestus & omnes lumine mobili,
 Arguta ceu nutus acutis
 Serva oculis dominæ tueretur.
 Te nostra spectant, te Domine & Deus,
 Intenta mentis lumina, dum graves
 Iras remittas, servulisque
 Des veniam bonus atque pacem,
 3 Jam lenis in nos respice: servulis
 Jam parce tandem, parce fidelibus,
 Quos hostis insultans superbo
 Ludificatque premitque vultu.
 4 Contemptus hosti ac opprobrium sumus,
 Vitæque tædet. ferre animus nequit
 Supercilli fastum superbi,
 Ludibrium opibus tumentum.

Psal. CXXIV. Nisi quia Dominus, &c.

1 **N**I faventis affuisset numinis præsentia,
 2 (Dicat Isaci propago) Numinis præsentia
 Ni faventis affuisset, quum veniret perditum
 Nos superba multitudo, freta stultis viribus,
 3 Forte vivos devorassent, debilesq; & pauculos:
 Ira fervidi furoris avida nostri sanguinis,
 4 Obruiisset instar undæ nos procella cladium:
 Møre torrentis nivali ab imbre turgidi, impetus
 5 Nos repente sustulisset: usque ad animam gurgites,
 Usq; ad animam transiissent gurgites impervii.
 6 Sempiterna laus Deo sit. qui suos non tradidit
 Dentibus prædæ cruentis perfidarum gentium.
 7 Cassibus fractis dolosis sospites evasimus:
 Captâ veluti jam volucris rete fugit aucupis.
 8 In Deo nostræ salutis spes reposita est unico;
 Qui solum cælumque fecit vi potentis dexteræ.

Psal. CXXV. Qui confidunt in Domino, &c.

1 **S**ionis arcem non aquilo impotens
 Saxo sedentem perpetuo quatit,
 Nigrantibus non auster alis
 Imbriferas glomerans procellas.
 2 Quicunque verè spem locat in Deo.

N

N, m

Non hostis hunc vis, non quatiet dolus.

Si fractus illabatur orbis,

Incolumis fugiet ruinam.

Ut civitatem mœnia montium

Sanc̃tam tuentur, sic Dominus suos

Vi cingit arcanâ, nec unquam

Præsidii viduos relinquet.

3 Nec impiorum perpetuo jugo

Sinet piorum progeniem premi,

Ne turribus contaminetur

Flagitiis labefacta mentem.

4 Ut affluenter fac bona sint bonis,

Ut continenter fac male sit malis,

De calle quos recti illecebris

Impietas male sana flexit.

Fac sancte rerum conditor, ut domum

Beata semper pax colat Isaci :

Tranquillitas secura pulchræ

Exhilaret Solymæ colonos.

Psal. CXXVI. *In convertendo Dominus
captivitatem Sion, &c.*

1 Q Uum pater omnipotens captam remeare
Sionem,

Dulcemque jussit patriam revifere,

Attoniti stupuere animi, nec opinaque secum

Metum librant inter, & spem gaudia.

Vixque sibi credunt : veluti qui noctis opacæ

Sopore pulso, mane versat omnia.

2 Pro lacrymis redeunt risus: sua gaudia quisque

Sermone celebrat, patrium laudans Deum.

Nec minus attonito stetit ad miracula vultu,

Sic barbarorum turba secum muslitans,

En pater ille deum quot signa ostendit amoris!

Hujus salutis gentis usque ut prospicit !

3 Nec falso, nam signa Deus monstravit amoris

Præclara, nostræ dum salutis prospicit.

Ergo alacres læto testamur gaudia plausu.

4 At tu benigne fac parens ut cæteri

Jam redeant, plenisque viis sic agmen inundet,

Ut æstuosi quum fiat austri spiritus,

Indignata suis cohiberi flumina ripis,

Vaga

Vaga per agros murmurant licentia.

- 5 Qui male fecundæ commisit semina terræ,
Et corde tristis multa volvit anxio,
Si venit uberior seges imbribus aucta benignis,
Exultat hilari cor metentis gaudio.

- 6 Nos quoque longa fugæ post tædia, postque labores,

Lethi arva dulcis patriæ revisimus,
Te patrium canimusque Deum, semperque canemus:

Agimusq; memores atque agemus gratias.

Psal. CXXVII. Nisi Dominus adificaverit domum, &c.

- 1 **N**I cœpta Dominus juverit, frustra struis
Moles superbas ædium.
Ni Dominus urbem servet, incassum excubat
Mauris vigil custodia.

- 2 Frustra antevertis mane solem, & vespere
Sero domum revertetis:
Victum labore vix parabis anxio,
Ni Dominus admorit manum.

At ille amicis interim suis dabit
Purum soporem somniis:

- 3 Domumque dulci prole sortam liberum
Præbebit. Hæc hæreditas,
Hæc illa merces qua beat charos sibi
Rerum ille Dominus omnium.

- 4 Non sic timori est dextram telis gravis
Bellator hostis hostibus,
Ut quum parentem masculæ propaginis
Favor beavit numinis.

- 5 O ter beatum & amplius, qui talibus
Pharetram sagittis impleat!
Non ad tribunal erubescet iurgia
Procacis adversarii.

Psal. CXXVIII. Beati omnes qui timeant Dominum, &c.

- 1 **F**elix o ter & amplius.
Quem timor Domini tenet,
N 2

Quem non illius à via
Flectit devius error.

2 Felix & tibi prospere
Cedent omnia : nam tuo
Carpes dulcia fercula
Comparata labore.

3 Instar palmitis uberi
Proventu gravidi & coma
Cingentis viridi domum .
Te Conjux hilarabit.

Ceu plantaria fertili
Pubescunt oleæ solo,
Jucundo tibi liberi

Cingent agmine mensam.

4 Quem timor Domini tenet.
Inter talia commoda
Vitæ tempora transiget,

5 At te ex arce Sionis
Ditabit Domini manus
Larga : & conspicias bonis
Florentem Solymam, tibi
Donec vita manebit.

6 Prolis adspicias tuæ
Longa stirpe propaginem :
Festa semper & læci
Latos pace nepotes.

PSAL. CXXXIX. *Sape expugnaverunt, &c.*

1 J Ure dicat grex bonorum, Mille me molestiis
2 J Factio preffit malorum : prima ab usque ori-
gine

Factio preffit malorum mille me molestiis :
Nec tamen subvertere unquam quivit ullis ma-
chinis.

3 Terga sævis exaravit verberum vibicibus :
Terga longis secta sulcis , hostis ad fastidium:

4 Sed parens rerum benignus vincla rupit impia,
Neque nervo liberavit servitutis asperæ.

5 Qui Sionis non amico spectat arces lumine,
Vota semper vana volvat, spes inanes nutriat.

6 Marceat , ceu solc marcet herba languens tor-
rido ,

Herba

Herba summis nata rectis, quæ repente corrui
Ante falcis plagam acutæ, sicca marcidis co-
mis :

7 Unde nec sinum replevit qui manipulos colligit:
Nec manum messor perustus, prata tondens
floreæ.

8 Nec viator ominatus prospera est metentibus
Sic precatus, Arva læta, & arva laeta, & ro-
scida.

Hunc in annum, & usque in annos hunc se-
quentes, numinis

Vos favor semper benigni seruet, ornet, augeat.

Psal. CXXX. De profundis clamavi, &c.

1 **C** Urarum rapidis fluctibus obrutus,
Arcanis animi de penetralibus,
Audi verba precantis,
Clamavi, pater optime:

2 Audi verba pater, quæ tibi supplices
Multo cum gemitu fundimus: applica
Intentam bonis aurem
Tristes ad querimonias.

3 Si vindex tetricus facta nefarie
Pœnis cuncta velis plectere, quis sibi
Tam confidit, acerbum
Ut non horreat exitum?

4 At tu non furis tristis es asperis,
Sed largus veniæ, & munificus parens:
Ut te jure colamus,
Legum & jussa salubria.

5 Nam spes polliciai me recreat tui:
Promissique fides fallere nescii,
Et fiducia certa
Mentem sustinet anxiam.

6 Non sic præcipiti nocte vigil diem
Observat roseum, non roseum vigil
Phœbi sic avet ortum,
Ut flagrat mea mens Deum.

7 Securi in Domino figite spem pii
Non duro veniam supplicibus dare;
Et prompto dare pressis
Duxo servitio manum.

- 5 Fleſſi generis progeniem gravi
 Preſſam ſervitio ex hoſtibus aſſeret :
 Et de morte redemptam,
 Noxis eximet omnibus,

Pſal. CXXXI. *Domine, non eſt exal-*
tatum, &c.

- 1 **S**I ſpiritu impotenti
 Si lumine inſolenti
 Elatus ambulavi,
 Si virium mearum
 Fiducia ſuperbus
 Deſpexerim minores:
 Si mentis arrogantis
 Sublime vectus alis.
 Majora, quamliceret
 Sperare, cogitavi:
 Ni vota temperavi
- 2 Modestia ſalubri:
 Nil deprecor, rogo ve,
 Nullam reuſo pœnam,
 Qualis puer tenellus
 Vix lacte pulſus, unam
 Suſpirat in parentem,
 Hanc ſpectat, hac ab una
 Dependet, ambit unam:
 Æterne rector orbis,
 Te meus mea inſuetur
 Unum, uni adhæret, unum
 Te vindicem ſalutis
- 3 Agnoſcit. O piorum
 Propago ſancta patrum,
 Unum Deum parentem
 Spectate, ſpes in uno
 Locate cuncta ab uno
 Sperate: ſpem nec unquam
 Fovebitis caducam

Pſal. CXXXII. *Memento Domine David.*

- 1 **D**Avidis eſto memor genitor, memor eſto
 laborum

Quos

- Quos tulit. in rebus tua jussa sequutus egenis.
 2 Ille tibi, Hebrææ gentis Deus unice, votis
 Obstrinxit caput, & promissis ora reclusit:
 3 Non ædes prius ingrediar, mollive reponam
 4 Membra thoro, aut oculis dulcem indulgebo
 soporem,
 5 Quam fanum inveniã, & sacri fundamina templi
 Designem. sanctisque locum dimetiar aris.
 6 Fama licet patriæ multum promitteret oræ,
 Inter saxa tamen silvestribus obsita dumis
 Monstravit Deus ipse locū. Deus ipse perenne
 Hic templum, templique sacris sedem innuit
 aris.
 7 Ergo alacres gratam Domino properemus ad
 ædem:
 8 Scamna pedū pronis veneremur vultibus: & tu
 Sancte parens, bonus ac placidus cape vota,
 tuamque
 Latus adi sedem: neu dedignare penates
 Qui memorem æterni servabūt fœderis arcam.
 9 Tempa sacerdotes casti tueantur, & omnes
 Qui tua rite piis venerantur numina sacris,
 10 Læticia exultent. Si David pectore puro
 Te coluit, ne Davidicæ nunc respue prolis
 Dona, tui populi cui fræna tenenda dedisti.
 11 Davidi enim quondam (neque jam sententia
 vertet
 Ulla tuam mentem) jurasti. E stirpe propago
 Nata tua folium & sceptrum retinebit avitum.
 12 Quod si posteritas servet mea fœdera, pactis
 Si steterit, leges si non temerarit avitas,
 Nulla dies folio, vis nulla extrudet avito,
 Et natos natorum, & qui nascentur ab illis.
 13 Ipse mihi sedem elegi sine fine Sionem,
 14 Quam colerem; hic mihi certa quies, hic certa
 voluptas:
 15 Hæc mihi grata domus. cœli indulgentia fruges
 Faxo alat & duros largè saturabo colonos.
 16 Tempa tuebuntur casti justique ministri,
 Lætitiæque piis perfundam pectora certa:
 17 Davidicoque novum producam à semine ger-
 men,
 Quod late in populos fundet sua brachia stirpi

- Prospiciam feræ solium qui illustret avitum,
 Claraque per cunctas diffundat lumina terras.
 18 At pudor & turpes maculas infamia spargens,
 Hostibus inficiet vultus. Jessea propago
 Florebit, cingetq; sacrum diademate crimen,
 Transmittetq; suam longæva in sæcula famam.

*Psal. CXXXIII. Ecce quàm bonum, &
 quàm jucundum, &c.*

- 1 **N** Il caritate mutua fratrum, nihil
 Jucundius concordia;
 2 Non aura suavis balsami, quum funditur
 Aronis in sacrum caput,
 Et imbre læto proluens: barbam & sinus
 Limbum pererrat aureum:
 3 Non ros, tenella gemmulis argenteis
 Pingens Sionis gramina,
 Aut verna dulci inebrians uligine
 Hermonis intonsi jura.
 Fraterna quam pax incolit domum, juvat
 Dominus benigna dextera:
 Et opibus auget: filiorum & filios
 Multis propagat sæculis.

Psal. CXXXIV. Ecce, nunc benedicite, &c.

- 1 **D** Omini ministri, nocte qui custodiæ
 Sancti excubatis atrii,
 Laudate Dominum, laudibus donec sacro
 Nox annuit silentio.
 2 Interque laudes mentibus puris manus
 Cælo supinas tollite:
 3 Et vos beabit Dominus invicem omnibus
 Cæli solique commodis:
 Dominus Sionem qui tuetur, unicus
 Cæli solique conditor.

Psal. CXXXV. Laudate nomen Domini, &c.

- 1 **V** Os quibus est sacri custodia credita templi,
 2 Eja Deum laudate. Deū celebrate ministri
 Qui sacra assidua vigilatis ad atria cura.

3 Eja

- 3 Eja Deum laudate bonum, nomenque beatum
Tollite perpetuo vestro super æthera cantu.
- 4 Quippe Jacobum ultro legit, lectumque dicavit.
Hunc sibi, cœu privâ patrimonî in sæcula fortē.
- 5 Nota quidem Domini est immensa potentia.
notum
Numē: quippe deos sub se premit altior omnes,
Quos alii stolidi placant cœu numina cura.
- 6 Versat enim nutu cœlo, terraque, marique,
Aut si quod cæcis clausū est penetrabile tenebris
- 7 Naturæ, quodcunque libet, de viscere terræ
Vocat & liquido suspendit in aëre nubes:
Fulguribusq; vagis venientes prævenit imbres,
Deque suis promit ventorum flamina gazis.
- 8 Ille hominum primos fetus pecudumque per
arva
- 9 Divitis Ægypti stravit: regemque superbum,
Et quicumque bibant septemflua flumina Nili,
- 10 Terruit ostentis: validis ille oppida muris
Turrita evertit: numerofo milite cinctos
Cum stirpe extinxit violento funere reges:
- 11 Stravit Amorrhæum valida virtute Seonem,
Quique Bafan Ogus magna dirione tenebat.
Regnaque non uni Cananea subdita sceptro:
- 12 Arvaque dejectis nuper viduata tyrannis,
Accepere novos Jacobi è stirpe colonos.
- 13 Sancte parens rerum, qui justo examine nosti
- 14 Parcere subjectis, & debellare superbos,
Posteritas te fera canet: tua splendida facta
Nulla unquâ ex animis tollent oblivia nostris.
- 15 At sibi quæ vartis finxit simulacra figuris
Vana superstitio, calidis fornacibus aurum
Argentumve liquans, nil sunt nisi ludicra dex-
træ
- 16 Humanæ commenta: illis os vocis inane:
- 17 Lucis egent oculi: sardas sonus advolat aures
Et patulas frustra nares jucundus odorum
Halitus incurfat: calidus non pectora pulsat
- 18 Spiritus. O quisquis ludibria talia fingit,
Aut colit, ipse suis similis diis exigit ævum,
Mentis inops, & lucis egens: non aure nec ore
Accipiat reddatve sonos: nec nare sagaci
Sentiat balantes per prata nitentia flores.

- 19 Tu vero genus à magno Israël profectum,
 20 Et domus Aronis, genitique è sanguine Levi.
 Et quicumque pio rerum venerare parentem
 21 Obsequio, laudate Deum, qui tecta Sionis
 Ardua, qui sacrâ solymæ bonus incolit ædem.

Psal. CXXXVI. Confitemini Domino, &c.

- 1 **E**ja Deum laudate, Deum facilemque bonumque,
 Larga benignum semper indulgentia,
 2 Eja Deum laudate: Deus namq; ille deorū est,
 Larga benignus semper indulgentia.
 3 Cui domini rerum submitunt sceptrâ tyranni,
 Larga benignus semper indulgentia.
 4 Qui facit attonito solus miracula mundo,
 Larga benignus semper indulgentia.
 5 Qui nitidos mira arte polū convolvit in orbes,
 Larga benignus semper indulgentia.
 6 Qui liquidis terras emergere iussit ab undis,
 Larga benignus semper indulgentia.
 7 Qui vitreo accendit flammantia lumina cœlo,
 Larga benignus semper indulgentia.
 8 Qui solem auricomum iussit dare jura diei,
 Larga benignus semper indulgentia.
 9 Qui lunā & stellas tenebras distinguere noctis
 Iussit benigna semper indulgentia.
 10 Pignora prima Phari qui fato extinxit acerbo,
 Larga benignus semper indulgentia.
 11 Isacidas medio incolumes ex hoste recepit,
 Larga benignus semper indulgentia.
 12 Qui rubri Oceani torpentes diffudit undas,
 Larga benignus semper indulgentia.
 14 Perque undas fissas sobolem traduxit Abrami,
 Larga benignus semper indulgentia.
 15 Pharonē & Pharios submersit gurgite currus,
 Larga benignus semper indulgentia.
 16 Deduxitque suos deserta per avia tutos,
 Larga benignus semper indulgentia.
 17 Et validos merita prostravit clade tyrannos,
 18 Larga benignus semper indulgentia.
 19 Stravit Amorrhæum valida virtute Seonem,
 Larga benignus semper indulgentia.

20 Stra-

- 20 Stravit & incaſſum conſiſum viribus Ogum,
Larga benignus ſemper indulgentia.
21 Metatusque novis agrum eſt utriusq; colonis,
Larga benignus ſemper indulgentia.
22 Iſacidis habitare ſuis dedit hoſtica rurā,
Larga benignus ſemper indulgentia.
23 Qui nos in rebus miſeros reſpexit egenis,
Larga benignus ſemper indulgentia.
24 Avertitque ſerum noſtris cervicibus hoſtem,
Larga benignus ſemper indulgentia.
25 Quæ genti vitam humanæ viſtumque miniſtrat,
Larga benignus ſemper indulgentia.
26 Aſtrigeros laudate Deum qui temperat orbes,
Larga benignus ſemper indulgentia.

Psal. CXXXVII. *Super flumina Ba-
byl. &c.*

- 1 DUM procul à patria mœſſi Babylonis in oris,
Fluminis ad liquidas forte ſedemus aquas;
Illa animum ſubiit ſpecies miſeranda Sionis,
Et nunquam patrii teſta videnda ſoli.
Flevimus, & gemitus luſtantia verba reſſiſit;
Inque ſinus liquidæ decedit imber aquæ.
2 Muta ſuper virides pendebant nabilia, ramos,
Et ſalices tacitas ſuſtinuere lyras.
3 Ecce ferox dominus Solymæ populator opimæ
Exigit in mediis carmina læta malis:
Qui patriam exilio nobis mutavit acerbo,
Nos juber ad patrios verba referre modos;
Quale canebamus. ſteterat dum celfa Sionis
Regia, finitimis invidioſa locis.
4 Siccine divinos Babylon irrideat hymnos?
Audiat & ſanctos terra profana modos?
5 O Solymæ, o adyta, & ſacri penetralia templi,
Ullane vos animo deleat hora meo?
Comprecor, antè meæ capiant me oblivie
dextræ
Nec memor argutæ ſit mea dextra lyra:
6 Os mihi deſtituat vox, areſcente palato,
Hæreat ad fauces aſpera lingua meas:
Prima mihi veſtræ niſi ſint præconia laudis:
Hinc niſi lætitiæ furgat origo meæ.

- 7 At tu (quæ nostræ insultavit læta rapinæ)
Gentis Idumææ tu memor esto Pater.
Diripite, ex imis evertite fundamentis,
Æquaque (clamabant) reddite recta solo.
- 8 Tu quoq; crudeles Babylon dabis impia pœnas:
Et rerum instabiles experiere vices.
Felix qui nostris accedet cladibus ultor:
Reddet ad exemplum qui tibi damna tuum.
- 9 Felix qui tenero consperget saxa cerebro,
Eripiens gremio pignora cara tuo.

Psal. CXXXVIII. Confitebor tibi Domine in toto corde meo, &c.

- 1 **P**ectore te grato Dominumque Deumque
fatebor
Coram superbis regibus,
Et tua facta canam.
- 2 Ad tua templa oculis, animo ad tua numina
spectans,
Nomen celebrabo tuum,
Perpetuamque fidem:
- 3 Qui donis promissa novis cumulata rependis:
Audis vocantem, robora
Das animo trepido.
- 4 Te, quacunque patet tellus circumflua ponto,
Reges fatebuntur Deum,
Quin sine labe fidem
- 5 Audierint: ritusque tuos super æthera cantu
Ferent, tuæque gloriæ
Ad jubar attoniti.
- 6 Num liquidi quamquã trans ignea mœnia mundi
Beatus in te permanes:
Attamen haud humiles
- 7 Despicias, elatosque premis. discrimina mille
Passim mihi circumstrepant,
Te duce tutus ero.
- Tu valida obsistes dextra furialibus ausis
Qui me lacesunt hostium:
Incolumique dabis
- 8 Quod superest, siquid superest, bonitate perenni,
Quod cœperas gradu, tuæ
Facta tuere manus.

Psal.

Psal. CXXXIX. *Domine probasti me,
& cognovisti me, &c.*

- 1 **M** Omenta vitæ nulla te latent meæ,
Rector benigne cœlitum.
- 2 Seu sedeo, sive surgo, seu quid cogito,
Tu cuncta præsens adspicis.
- 3 Lux sive curam. seu quietem nox tulit,
Curam & quietem temperas.
- 4 Nec te minutæ viculæ fugit sonus,
Quam lingua temere fuderit.
- 5 Et os & humeros totiusque corporis
Sic arte mira fabricam
- 6 Finxisti, acumen nullum ut humani ingeni
Ratiove possit assequi.
- 7 Quonam ergo vultum fugero tuum? quibus
Clausus latebris occular?
- 8 Petamne cœlum? præsto es hic, ad inferos
Demergar? illinc non abes.
- 9 Aurora curru me volucris ut deferat
Ad occidentis limitem;
- 10 Hic deprehendes me, nec hic tutus tuæ
Vitabo fulmen dexteræ.
- 11 Incauta mens si forte secum cogitet,
Nox me tenebris occultet,
Obscura tenebris nostra nox luce est tibi
Meridiana clarior:
- 12 Tibi nec tenebræ sunt tenebræ, nec tuæ
Nox ulla providentiæ est,
- 13 Arcana mentis tu tenes, qui pectoris
Arcana fabricatus es.
Qui me parentis ventre conditum, cutis
Tenello amictu involveras.
- 14 Compago mira corporis nostri, tuæ
Miraculum est solertiæ.
Stupenda cujus opera nec nostra assequi,
Sed nec negare mens potest.
- 15 Nam nulla nostri tam minuta est corporis
Pars, ut tuam scientiam
Fugiat: nec ulla claustra pectoris latent
Te conditorem pectoris.
- 16 Massæ recentis rudia adhuc primordia,
Rudif-

- Rudisque massæ femina ,
 Ceu scripta haberes, corporisque lineas,
 Motum statumque noveras. (rent
 Et membra nondum quum forent , quid adde-
 Dies sciebas singuli.
- 17 Hæc mente tacita cogitanti mihi, stupor
 Torporque sensus alligat.
 Animus labascit, quum tuæ miracula
 Perpendo mecum dexteræ.
- 18 Citius inibo numerum , arenæ in littore
 Quot volvat æstus corpora :
 Quamvis ocellis pervigil nunquam meis
 Dulcem sopo rem indulsero.
- 19 O quando perdes impios rerum parens ?
 O quando sanguinarios
- 20 A me repelles , qui scelesti nomini
 Et numini illudunt tuo ?
- 21 Te quisquis odit, non ego odi ? non tuos
 Hostes habebam pro hostibus ?
- 22 Odi profecto : nec tuis ex hostibus
 Amicus est quisquam mihi.
- 23 Revolve mentis intimos sinus Deus,
 Latebrasque nostri pectoris ,
 Nisi hic amorem videris tui, nisi
 Animum obsequi nunquam pigrum ,
- 24 Si par scelestis scelere sum, vitæ parem
 Da cum scelestis exitum.

*Psal. CXL. Eripe me Domine ab homine
 malo , à viro , &c.*

- 2 **Æ** Terne rerum conditor , à malæ
 Lingux veneno me bonus assere,
 Meamque perjuri tuere
 Hostis ab insidiis salutem.
- 3 Qui fraude testæ bella nefaria
- 4 Ciet : nec atris mitior anguibus
 Vibræque linguam virulentam, &
 Ore vomit rabido venenum.
- 5 Averte fraudem, & me violentiæ
- 6 Hostis scelesti subtrahe, qui mea
 Vestigia observat, scrobesque
 Objiciens, labcosque tendens.

7 *Ac*

- 7 At tu , salutis præsidium meæ ,
 8 Audi precantem : Tu Dominus mihi
 Deusque, tu me liberaſti
 Incolumem crepero è duello.
 9 Idem impiorum nunc bonus irrita
 Fac vota : sævam frange superbiam :
 10 Virusque linguæ peſſilentis
 In Domini exitium refunde.
 11 Dejecta cœlo flammea perfidos
 Procella fundat præcipiti fuga ,
 Cœcosque propellat profundas
 Perpetui in barathri tenebras.
 12 Linguæ loquacis perfida vanitas
 Nunquam quieto deget in otio :
 Sed impie dignum patris
 Exitium Domino parabit.
 13 At impiorum à vi Dominus ſuos
 14 Et fraude vindex aſſeret : ut pii
 Numen Dei præſens potensque
 Perpetuo celebrent honore.

*Pſal. C X L I. Domine clamavi ad te, ex-
 audi me, intende voci meæ , &c.*

- 1 **A** Urem vocanti da parens propere, meas
 Audi preces ſalutiſer.
 2 Quum verba fundo triſtis , & puras manus
 Attollo, ſic preces meas
 Manusque puras reſpice, ac ſi thureo
 Odore mane te colam :
 Ac ſi colam te victima & libamine
 Sero rubente veſpere.
 3 Fræno coërce linguam : ad oris januam
 Fac excubet cuſtodia.
 4 Fac mens ſequatur recta , fac in lubricam
 Ne ſectat erroris viam.
 Fac ne ſceleſto gaudeat cœtu , neque
 Menſa fruatur impia.
 5 Me malo juſtus increpet, me verberet ,
 Quam palpet impius, comam
 6 Quam rore nardi ſpargat. impii, precor,
 Et impiorum præſides,
 De rupis altæ quum ruent ſpecula, ſui

- Supplicia sceleris ut luant.
 Tum subeat animum conscium, salubriter
 Quod me monentem spreverint.
 7 Sic mortis horror ossium compagine
 Mihi laxat, ut cæcæ jacent
 Fagi per arva fissa cuneis fragmina,
 8 Tu sancte rector cœlitum,
 Spes una nobis es salutis, unicum
 Agnoscimus te vindicem.
 9 Vitam tuere ab impiorum cassibus,
 A fraude quam struunt mihi.
 10 Compos salutis impios fac in sua
 Cernam ruentes retia.

1 Psal. CXLII. *Voce mea ad Dominum
 clamavi, &c.*

- 1 **I**nvoco supplex Dominum, manusque
 Tendo ad sidera supplices
 3 Mentis huic pando lacrymas: querelis
 Imploro miseris opem.
 4 Pectus afflictum dolor obruebat:
 Quamvis rex bone cœlitum
 Pariter vitæ mihi tu peractæ
 Esles arbiter optimus.
 Quum domo gressum tamen efferentem,
 Tendebant mihi retia:
 5 Nec mihi notus, nec amicus usquam,
 Quoquo lumina verteram.
 Exitus nusquam, fuga nulla, nemo
 Qui me sospite plauderet.
 6 Ergo te, rerum pater, invocavi,
 Unum præsidium in malis:
 Tu meæ vires, mea spes, opesque
 Dum sedes hominum colo.
 7 Da meis aurem facilem querelis
 Fracti cladibus ultimis.
 Assere à sævi manibus tyranni,
 Qui me fortior opprimit.
 8 Carceris vitam rape de tenebris,
 Ut te laudibus efferam:
 Teque conventus celebret piorum,
 Promptum ferre piis opem.

Psal.

Psal. CXLIH. Domine exaudi orationem meam, &c.

- 1 **A** Udi vocantem rebus in asperis,
Et lenis aurem da precibus meis,
Rerum creator: quaque soles fide
Et æquitate ex hostibus eripe.
- 2 Juris severi ne trutina meam
Expende vitam: nemo hominum innocens
Sic est, tribunal possit ut ad tuum
Se prosteri crimine liberum.
- 3 En hostis atrox imminet, & premis
Stratum: tenebris tristibus abditus,
Et lucis exors dego, velut specum
Quos in sepulchri mors fera condidit.
- 4 Mens pene caris obruta volvere
- 5 Priora cœpit tempora, quum patres,
Spes quos fovebat præsidii tui,
De fauce lethi sæpe revelleres.
- 6 Hac recreatus rursus imagine,
Implora supplex auxilium tuum,
Intenta mens te respicit, arida
Tellus ut imbres sub cane torrido.
- 7 Non lentus audi. nam mihi spiritus
Vix fessa pulsât pectora: si tui
Avertis oris lumen amabile,
Mors atra siccis faucibus imminet.
- 8 Spe mens labores auxilii tui
Fert: spectat unum te, pater optime.
Audi precantem lenis, & exitum
Jamjam obruturis pande periculis.
- 9 Ab hoste sævo protege me, meæ
Custos salutis: prava repellere
Mentem manumque, & recta capeßere
Doce, unicum te qui veneror Deum.
- 10 Arcana fac vis numinis ut tui
Per plana gressum dirigat, ut tua
Mandata secter: neu malè credulum
Error malorum vertat in orbitam.
- 11 Ut nulla nomen non celebret tuum:
Et æquitatem natio, recrea
Me destitutum præsidio. & malis

Hostis scelesti libera ab artibus.

Favoris umbra me solita tege ,
Et qui me acerbis usque doloribus
Affligit, hostem perde nefarium,
Servumque serva perpetuo tuum.

*Psal. CXLIV. Benedictus Dominus Deus
meus , qui docet , &c.*

- 1 **Q**uo te rex hominum carmine prosequar ?
Qui firmas animum robore, qui manum
Et bellare doces , & dubii regis
Per discrimina prælii.
- 2 Quod vivo & valeo , tutus & hostium
A fraude , eximia fulgeo gloria :
Quod late validis impero gentibus,
Totum maneris id tui est.
- 3 O rerum genitor , quantulus est homo
Hac quem prosequeris munificentia,
Et curas patria sollicitudine ?
- 4 Figmentum fragilis luti ,
Quo nec bulla levis vanior est , neque
Quæ montes agitant somnia turbidas.
Nec serum fugiens umbra crepusculum ,
Nec fumi volucris vapor.
- 5 Cœli pande fores rex bone cœlitum,
Ac de sidereis labere sedibus :
- 6 Montes nube operi : per liquidi aëris
Campos fulgura trajice.
Turbatos trepida sparge fuga impios,
Et sparfos jaculis perde sequacibus :
- 7 Porrectaque manu me , pater optime,
Sævis eripe fluctibus.
Hostis pelle malam vim bonus impii :
- 8 Linguae vaniloquæ reprime toxica :
Assuetæque dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
- 9 Ut te nostra novo carmine barbitos
- 10 Dicat , subsidio qui recreas tuo
Reges : qui gravibus sæpe periculis
Vitam Davidis eripis.
- 11 Hostis pelle malam vim procul impii:
Linguae vaniloquæ reprime toxica :

Affue-

- Assuetæque dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
- 12 Natorum soboles crescat, ut ubere
Surgit silva solo laurea: virgines
Cultu sic niteant ut laquearibus
Templorum tholus aureis:
- 13 Stipentur gravidis horrea frugibus:
Pleno cuncta penu copia suggerat:
Fœcundi pecoris non capiant greges
Latis pascua saltibus.
- 14 Pingues plaustra boves & nitidi trahant:
Nec tristi resonent compita classico,
Nec fletu plateæ: nec furor hosticus
Clausis affremat oppidis.
- 15 Felicem populum, inter bona talia
Qui vitam in tacito transigit otio.
Felicem populum ter quater, omnium
Cui rerum pater est Deus.

*Psal. CXLV. Exaltabo te Deus meus
rex: & benedicam, &c.*

- 1 **T**E regem Dominumque canam dum lucida
Lucidus astra polus, (volveth
Et unicum colam Deum.
- 2 Luce canam te, nocte canam te, nulla carebit
Laudibus hora tuis,
Rerum creator & salus.
- 3 Magne parens nullo cui clausa potētia sine est,
4 Sæcula cuncta tuas
5 Laudes sonabunt: & patres
Longævi tua facta canent, seræque nepotum
Per seriem soboli
Prodent: nec ætas gloriam
- 6 Nesciet ulla tuam: mirandaque facta decusque
Ille memor referet:
7 Hic magnitudinem canet.
- 8 Ille bonum feret & justum, & placabilis iræ,
Et veniæ facilem, &
Larga benignum dextera:
- 9 Totque inter decora & laudum præconia nullo
Emoritura die,
Nil clarius clementia.

- 10 Ergo parens rerum, stellasque machina cœli
Cuncta suo gremio
Complexa prædicat tuum
- 11 Robur : & intacti scelerum contagio nefanda,
Te celebrant alacres,
Tuque vires imperi
- 12 Per populos late vulgant : ne nescia sceptri
Terra sit ulla tui.
Et gloriæ & potentia,
- 13 Imperium sine fine tibi : nec legibus ævi
Subdita sceptrum tenes,
Aut clausa metis temporum.
- 14 Tu lapsos rursus attolis, firmasque labantes :
Incolamesque foves
Vitæ beatæ commodis
- 15 Te volucrū pecudumque genus, te sæva ferarū
Secula respiciunt
Unum, suoque tempore
- 16 Accipiant victum : tu dextram pandis, & omne
De locuplete penu
Animal benigne recreas.
- 17 Quicquid agis, justeque & sancte agis : impiger
18 Supplicibus facilem (aurem
19 Præbes : opisque compotes
Dimittis puro qui pectore cunque precantur
Auxilioque piis
- 20 Præsens es, & periculis
Eruis à cunctis qui te venerantur amantque ;
Cumque suo scelere
A stirpe vellis impios.
- 21 Ergo omnes te jure canent, nomenque tacebit
Natio nulla tuum
In sæculorum sæcula.

Psal. CXLV I. *Lauda anima mea Dominum, laudabo, &c.*

- 1 **T**E magne rerum conditor, & tuas
2 Sonabo laudes, factaque posteris
Miranda prodam, dum recurreret
Per calidos mihi sanguis artus.
- 3 Securitatem ne stabilem tibi
omitte, regum præsidio : &c.

De stirpe mortali & caduca
Pone tibi columen salutis.

- 4 Ut membra liquit spiritus, in suam
Terrena moles terram abit, & diu
Consulta vanescunt, & auras
Irrita per vacuas feruntur.
- 5 O ter beatum quem Deus ætheris
Fido tuetur præsidio, suas
Qui spes opesque omnes in uno
Constituit Domino Deoque,
- 6 Qui terram & æquor condidit & polum,
Et quicquid æquor terraque continet
Polusque : qui promissa præstat
Perpetuo stabilis tenore.
- 7 Qui nec tyranni vi sinit opprimi
Infirmiorem, aut esurie premi :
Qui carcerum exemptos tenebris
Compedibus levat innocentes.
- 8 Qui nocte pulsa luminis aurei
Cæcis refundit luminibus jubar :
Gressusque firmat claudicantes,
Justitiamque amat æquus æquam.
- 9 Cura fidei qui fovet advenam,
Orbz marito qui viduæ faver,
Orbos puellæ qui tuetur,
Et scelerum labefaciat artes.
- 10 Rex ergo habenas imperii tuus
Sion tenebit, sidera dum polum
Pingent, & obliquum per orbem
Sol rutilos agitabit axes.

Psal. CXLVII. Laudate Dominum, quoniam bonus est, &c.

- 1 **E** Ja Deum laudate : Deo date carmina digna :
Certe erudito dignus ille est carmine :
- 2 Qui Solymam instaurat rursus, passimque per
orbem
Sparfos reducit exules Abramidas :
- 3 Qui fractos animi levat, & corda anxia lenit :
Mulcet dolores, mitigatque vulnera :
- 4 Qui numerat tacito labentia sidera mundo :
Suisque quæque nuncupat vocabulis.

214 PSALMUS CXLVIII.

- 5 Magna Dei virtus , immensa potentia : nulla
Quam lingua fari possit. aut mens cogiter.
- 6 Qui mite ingenium fovet , allevat , auget hono-
nores ,
Humique sternit impiam superbiam.
- 7 Eja Deum cantate , Deo persolvite grates.
Grato benignum canite patrem barbito:
- 8 Qui cœlū obnubit tenebris, terrā rigat imbreg;
Montesque læto vestit altos gramine:
- 9 Qui pecudum genti larga dat pabula dextra,
Corvoque victum se roganti sufficit.
- 10 Quem neque magnanimum delectat robur e-
quorum,
Nec vis ferocis aut lacertus militis :
- 11 Sed pietas animi simplex, & in illius una
Quæ spem salutis collocet clementia.
- 12 Eja, Dei laudes Solymææ pangite turres:
Benignitatem mons Sionis prædica .
- 13 Qui portarum aditus claustris firmavit ahenis,
Civesque cunctis commodis auxit tuos.
- 14 Qui te pace beat læta & defendit ab hoste :
Et messe flava tritici campos tegit.
- 15 Cujus ad imperium fundit sua munera tellus:
Natura cujus prompta paret jussibus :
- 16 Qui nivibus celsos operit, ceu vellere, montes:
Densas pruinas cineris instar dejicit.
- 17 Et glacie lapsus solidarum frœnat aquarum :
Cujus rigorem quis feret mortalium ?
- 18 Quum libuit, molles glacies tabeicit in undas,
Adspirat aura mitior, rivi fluunt.
- 19 Ostenditque suam per signa illustria mentem :
Legesque Abrami tradidit nepotibus.
- 20 Non ita se populis aliis monstravit amicum,
Qui scita legum nesciunt cœlestium.

*Psal. CXLVIII. Laudate Dominum de
cælis , laudate , &c.*

- 1 **L**audate Dominum cœlitum
Chori beati , qui procul
Contagio mortalium
Templa ætheris tuemini.
- 2 Laudate Dominum , quos sibi
Adesse

Adesse jussit Angelos :
 Laudate Dominum exercitus
 Parère prompti jussibus.

3 Laudate Dominum, qui diem
 Sol, luna noctem illuminas.
 Laudate Dominum incidis
 Stellæ decoræ flammulis.

4 Laudate eum rotatiles
 Tot orbium compagine,
 Et unda longe celsior
 Campis nitentis aëris.

5 Huic cuncta laudes dicite ,
 Numenque cuncta pangite,
 Quod cuncta nutu condidit,
 Et cuncta nutu sustinet.

6 Fixitque firmo cardine ,
 Ne vi senectæ corruant :
 Certisque vinxit legibus,
 Quas transgredi non audeant.

7 Laudate Dominum sub specus
 Terræ dracones abditi :
 Et vasta cete , quæ sinus
 Ponti repositos finditis.

8 Ignes , nives , & grandines,
 Vaporque & auræ spiritus ,
 Ad jussa Domini mobiles
 Circumrotantes turbines.

9 Colles feraces, & feri
 Montes : & omnes arbores,
 Seu montibus rigescitis ;
 Seu cultibus mansuescitis :

10 Mites feræque bestie ,
 Humique lente reptiles,
 Et quæ liquentes aëris
 Campos volando carpitis :

11 Reges & orbis præsides,
 Et nationes liberæ ,
 Et pauperi plebeculæ
 Qui jus ab alto dicitis :

12 Et vos juvenia florea ,
 Lætæ pucelli & virgines ,
 Senesque vitæ in ultimo
 Jamjam exituri limine.

- 13 Laudate Dominum : numini
 Sit ejus uni gloria ,
 Unumque noscat omnium
 Cælum solumque principem.
- 14 Hunc omne in ævum laudibus
 Propago tollat Isaci :
 Sibi dicatam qui bonis
 Gentem beavit omnibus.

Psal. C L X I X. *Cantate Domine canticum
 novum : laus ejus , &c.*

- 1 **C** Antate Domino canticum
 Novum : sonet laus illius
 Cœtus per omnes qui sacris
 Non se profanis polluant.
- 2 Oblectet Isaci genus
 Auctore se suo : suo
 Regi Sionis ardore
 Congratulentur filie :
- 3 Nomen celebrent illius
 Lætis choris & tympanis ,
 Ejusque laudes accinant
 Blande canoro pectine :
- 4 Gentem bonus parens suam
 Amore sancto amplectitur,
 Mitemque mansuetudinem
 Firmat salute immobili :
- 5 Cœtus piorum ut gestiant
 Foris paratu splendido,
 Domique secum clanculum
 Latentur in cubilibus.
- 6 In ore, rerum præsidis
 Laus continenter personet :
 Utrinque acuti in dexteris
 Vibrentur enses vindices.
- 7 In se ferarum ut gentium
 Crudelitatem vindicent :
 Et in futurum iras, minas,
 Superbiamque comprimant.
- 8 Reges suorum ut hostium
 Artibus catenis alligent ;
 Et ferreis coërceant.

Vin-

Vinculis feroces principes.

- 9 Pœnas secundum cœlitus
Præscripta ab iis ut exigant,
Et laus piorum pervolet
Omnes per orbis cardines.

**Psal. CL. Laudate Dominum in sanctis
ejus : laudate, &c.**

- 1 **L**audate Dominum, lucidum
Templum colentem siderum,
Qui vi suæ potentiz
Firmavit orbis cardines.
- 2 Laudate Dominum fortiter,
Ubique gestis inclytum :
Laudate magnitudinem
Captum supra mortaliū.
- 3 Laudate Dominum bellicæ
Claris tubæ clangoribus :
Laudate Dominum nabliis :
Lyrisque blande garrulis.
- 4 Laudate Dominum tympanis,
Chorique festi cantibus :
Laudate Dominum fidibus, &
Sonore dulci tibiz.
- 5 Laudate eum tinnitibus
Lætis canori cymbali.
- 6 Hunc cuncta laudent quæ trahunt
Vitalis auræ spiritum.

E J U S D E M
 G E O R G I I B U C H A N A N I
 H Y M N U S M A T U T I N U S
 A D C H R I S T U M.

P Roles parentis optimi,
 Et par parenti maximo,
 De luce vera vera lux,
 Verusque de Deo Deus :

En nox recessit, jam nitet
 Aurora luce prævia,
 Cælum, solumque purpurans,
 Et clausa tenebris detegens.

Sed fuscatur ignorantia
 Caligo nostra pectora,
 Et nubilus erroribus
 Mens pene cedit obruta.

Exurge sol purissime,
 Diemque da mundo suum :
 Nostramque noctem illuminans
 Erroris umbram discute.

Dissolve frigus horridum,
 Arvumque nostri pectoris,
 Calore lampadis tue,
 Humore purga noxia :
 Ut irrigetur cælitus
 Roris beati nectare,
 Et centuplo cum favore
 Cæleste semen proferat.

C A N.

CANTICUM SIMEONIS

A B

ADOLPHO MEKERKO

ශ්‍රී ලංකාවේ. Luc. 2.

Nunc dimittis servum tuum Domine.

- 1 **E**JA nunc patribus, Deus,
Adjungis placide me famulum tuum,
Ut vox pollicita est tua.
- 2 His namque, his oculis ille Salutifer
Humani generis tuus
- 3 Est visus mihi : quem tu Pater omnibus
Erexi populis, velut
Signum propositū ante ora hominum omnium
In quod lumina dirigant
Quos sol eunque suo lumine viderit :
- 5 Hæc Lux flammifera face
Dispellet tenebras gentibus exteris :
Hæc Lux semper erit tuis
Lectis Isacidis gloria posthuma.

F I N I S.

JEPHTHES,
SIVE
VOTUM,
TRAGOEDIA.

Auctore

GEORGIO BUCHANANO
SCOTO.

Ad Illustrissimum Virum

CAROLUM COSSÆUM,
FRANCIÆ MARESCHALLUM,

AC APUD

TAURINOS REGIS FRAN-
CORUM PRÆFECTUM.

I N

JEPHTHEN TRAGOEDIAM

PRÆFATIO.

ABSURDAM fortasse rem facere quibusdam videbor, qui ad te, hominem ab ineunte ætate militari-
bus imbutum studiis, & inter arma tubasque semper versatum, munus-
culum hoc literarium mittam: sed
ii ferè hoc absurdum existimaturi sunt, qui aut
harum rerum inter se consensionem non satis a-
nimadverterunt, aut tuum ingenium parum ha-
bent perspectum. Neque enim inter rei militaris
& literarum studium ea est, quam plerique falso
putant, discordia; sed summa potius concordia,
& occulta, quædam naturæ conspiratio. Quam-
quam enim superioribus aliquot sæculis, siue ho-
minum inertia, siue falsa quadam persuasione, di-
visæ fuerunt hæ professiones; nunquam tamen
perversa imperitorum opinio tantum potuit, ut
ipsæ inter se veterem illam, & naturalem (ut ita
loquar) cognationem obliviscerentur. Omnes e-
nim omnium ætatum imperatores, qui res p. c-
claras gesserunt, aut ipsi doctissimi fuerunt, ut
viros doctrina illustres summo amore prof. uui
sunt: Neque profecto fieri potest ut magnus &
excelsus animus, qui neglectis rebus caducis,
æternitatis memoriam ante oculos habet pro-
positam,

positam, non etiam memoriz & antiquitatis custodes literas amet. Neque alii fere sunt qui literas oderunt & contemnunt, quam qui vita per ignaviam & flagitia turpiter acta, conscientiam posteritatis reformidant: ut non minus verè quam eleganter mihi cecinisse videatur Claudianus:

Gaudet enim Virtus testes sibi jungere Musas,

Carmen amat quisquis carmine digna gerit.

Contra vero, qui omne suum studium in eo posuerunt, ut perfectæ virtutis imaginem sibi ad imitationem proponerent,

— — — *& quæ natura negavit*

Visibus humanis oculis ea pectoris haurirent;

quanta eos lætitia affectum iri puremus, si ejus quam tantopere animo persequuntur, vivum & spirans simulacrum (ut ita dicam) nacti fuerint? Sed & præter hanc mutuam virtutis admirationem, & naturæ quam dixi consensionem, accedit utilitatis etiam mutæ quædam species. Nam ut illustrium facinorum auctor non immerito eum suscipit, quem virtutis tradendæ magistrum & illustrandæ artificem esse videt, & velut parentem colit, non eum à quo hujus, quæ fruimur, lucis brevem usuram acceperit, sed alteram illam longe diuturniorem vitam in posteritatis memoria collocatam speret: ita ille alter libenter amplectitur segetem & materiam suæ gloriæ sibi oblatam:

— — — *qua se quoque possit*

Tollere humo, victor que virum volitare per ora.

Uterque enim etsi opinione hominum imparem, pari tamen studio ex eodem fundo gloriæ fructum petit. Sed hæc ad omnes communiter pertinent, qui (ut ait Salustius) præclari facinoris aut artis bonæ famam quærunt. Illa vero tua sunt propria, quod à primis usque adolescentiæ spatiis ea fuisti in patriam caritate, in bello fortitudine, in pace temperantia & æquitatē, ut omnibus qui literas colunt, tuarum virtutum exemplar edideris, quod postérité ad imitationem proponere & possint & debeant: quod literas Philippi Cossæi fratris tui Episcopi Constantiensis patrocinio orbata, in diverso vitæ instituto tamen fovendas ac tuendas susceperis: quod doctissimos homines
• semper

semper tecum habeas , quibuscum etiam in medio sævissimi belli ardore . Musisque Minervam temperes , & Geticum modereris Apolline Martem : quod filium ita literis instituendum in pueritia cures , ut hanc tam amplam laudis & gloriæ hæreditatem à parente acceptam non solum tueri , sed etiam augere posset. Me autem absentem , nec ulla alia re quam literarum commendatione tibi cognitum , ita complexus es omnibus humanitatis & liberalitatis officiis , ut si quis ingenii mei sit fructus , si qua vigilarum velut fœtura , ea merito ad te redire debeat. Quod quidem adeo avide facit meus hic Jephthes , ut qui antea publicam lucem , & cætus hominum reformidabat , te patrono fretus prodeat , & in spem nonnullam etiam publici favoris sese erigat. Quid enim non illis sibi speret auspiciis , quibus disciplinam militarem ad antiquæ severitatis exemplum videt emendatam , & vetustam belli gloriam Galliæ restitutam ? cum bellica fortitudine , legum & justitiæ cultum : cum summa omnium rerum licentia summam omnium rerum non modo tuam , sed etiam tuorum omnium continentiam videt conjunctam ? His ego causis impulsus , hanc meam lucubrationunculam , sub tuo potissimum nomine in manus hominum exire volui. Tu vero (ut spero) hoc meum sive tuorum in me officiorum testimonium , sive meæ erga te benevolentia significationem (quæ tua est humanitas & in literas amor) boni consules. Vale. Lutetiæ Parisiorum , quinto Kalend. Augusti. MD L I V.

ARGUMENTUM

EX LIB.

JUDICUM
SUMPTUM.

Iephthes Galaddi filius, patre defuncto à fratribus domo pulsus est, quod negarent eum esse, ut notus cum legitimus filius in hereditate paterna dividenda aquaretur.

Is quum ob inopiam collecta manu latrocinio viveret, ac fortitudinis magnum specimen dedisset, primum à cognatis, deinde à reliquis Hebraeis dux factus est adversus Ammonitas, qui viginti prope annorum gravissima servitute eos presserant. Profecturus igitur in expeditionem, vovit, se, si victor reverteretur, qui primus domo sua egrederetur, eum Deo sacrificaturum. Prima revertenti occurrit unica filia: eam Deo immolat.

aper
un.

JEPH-

JEPHTHES,

SIVE

VOTUM
TRAGOEDIA.

PERSONÆ.

ANGELUS *prologus*STORGE *mater.*IPHIS *filia.*CHORUS *indigenarum puellarum.*JEPHTHES *Imperator.*SYMMACHUS *amicus.*

SACERDOS.

NUNCIUS.

ANGELUS *prologus.***M**

Agni tonantis huc minister aliger,
 Cœlo relicto, mittor Ifaci ad Lares,
 Solumque promissum Ifaci nepotibus,
 Solum regendis destinatum gentibus,

- 5 Si pacta sacri intaminata fœderis
 Servasset: arma sed modo quod Ammonia
 Expavit arcto servitutis sub iugo,
 Tulitque quicquid triste, crudele, asperum,
 Iratus audet victor, aut victus timet.
- 10 Ilac clade fracta gens rebellis vix Deum
 Agnoscere patrum cœpit, & nefarios
 Mentita cultus numinis ludibria
 Inspecta nosse, nota floccipendere.
 Et sero quamvis, ad patrem rediit suum.
- 15 Humana sed mens nescia modum ponere
 Rebus, secundis intumet successibus,
 Quo plura hominibus contulit bonita.
 Occæcat animos altior securitas,
 Vanoque fastu turgidos superbia
- 20 Stimulat inanis. Qualis in dominum furit
 Equi ferocis contumax protervitas,
 Imperia paulum si remissa sentiat,

P 2

- Ac vix lupatis domitus, & calcaribus
 Duris cruentus, redit officium, & suo
- 25 Obtemperat hero : sic populus hic pervicax,
 Cervice dura , pronus in pejus, flagrum
 Si conquievit paululum, novos deos
 Adsciscit , & se dedit aliis ritibus ,
 Ignota sacra sequitur. Atque adeo parens
- 30 Benignus animos turgidos licentia ,
 Bello, fameve, pestilentive aëre
 Frangit, rebellem comprimens ferociam.
 At rursus, animi ne cadat fiducia
 Serie malorum continenter obruta ,
- 35 Mittit prophetas, bellicos mittit duces,
 Qui servitutis liberatos asperæ
 Vinculis reducant, pristinisque ritibus
 Servire cogant : arma nunc Ammonia
 Ut excitavit in rebelles, ac Dei
- 40 Jussis relictis , impiis erroribus
 Se mancipantes. Sed modum statuens suæ
 Iræ propitius literatorem dedit :
 Non è potentum quempiam numero, gravem
 Turba clientum, liberisve turgidum :
- 45 Sed è paternis exulantem sedibus
 Jephthen, suisque fratribus spretum, satum
 Genitrice vili : ne superba gens suis
 Assignet armis quod manu gestum est Dei,
 Ut sciat & Ammon hæcenus se viribus
- 50 Non floruisse propriis , sed vindicem
 Cœlestis iræ. Porro ne Jephthes quoque
 Se metiatur exitu hujus prælii ,
 Et intumescat insolens rebus bonis,
 Damno obruetur protinus domestico ,
- 54 Cedentque fracti contumaces spiritus.
 Etenim arma in hostes perfidos quæ sumeret ,
 Belli secundus si daretur exitus,
 Quodcunque primum se obviam ferret sibi,
 Promisit aris se daturum victimam.
- 60 Non quanta moles imminet tibi mali
 Miserande ! quantis obrære luctibus !
 Ut te propinqui credulum spes gaudii
 Fallit ! Propago sola , quæ patriam domum
 Tibi nata servat, prima patri se offeret,
- 65 Ut gratuletur prosperum armorum exitum :
 Magno-

- Magnoque solvet sænore , ac jugulo luct
 Felicitatis misera præcox gaudium.
 Atque ecce , mater tristis egreditur domo ,
 Quam somniorum nocte tota terruit
 70 Tremendus horror : nataque parenti comes,
 Præ se ferentes mentis ægrimoniam
 Mœrore vultus , gestibus , silentio.

S T O R G E, *mater.* I P H I S, *filia.*

- E** Heu recenti corda palpitant metu,
 Mens horret , hæret vox in ipsis faucibus ,
 Nec ora verbis pervium præbent iter :
 Nocturna sic me visa miseram territant ,
 5 Et dira turbant inquietam insomnia ,
 Gravibusque curis pectus urunt anxium.
 At tu nitentis summe Dominator poli ,
 Averte in hostes luctuosum & funebre
 Omen mihi que placidus & gnatae meæ ,
 10 Quæ sola spes & familiæ solatium
 Superest , senectæ columen unicum meæ.
 I P H. Quin ominare cara mater lætius ,
 Vanæque causas abjice ægritudinis :
 Et ista mentis turbidæ ludibria
 15 Secura sperne , spreteque obliviscere.
 S T. Utinam liceret ! sed metus veluti recens]
 Quoties recordor , concutit formidine
 Mentem , atque imago somnii tristissimi
 Oberrat animo : pectus horrificat timor.
 20 Jam cuncta passim blanda straverat quies ,
 Mutumque nox induxerat silentium :
 Vidi luporum concito cursu gregem
 Rictu cruento , spumeo , rabido , unguibus
 Sævum recurvis præcipite ferri impetu
 25 Imbellia in pecora , vidua pastoribus.
 Tum pavidi ovilis fida custodia canis
 Lupos abegit : atque ad infirmum pecus
 Trepidi timoris examine adhuc memori
 Denuo reversus , è sinu timidam meo
 30 Agnam revulsam dente laniavit truci.
 O sol , ó vaga lumina lunæ ,
 Pictaque tacito sidera mundo ,
 Et tu nox mihi conscia curæ

- Nigris referens fomnia pennis ,
 35 Si quid natæ miseræ impendet ,
 Si quem casum fata minantur.
 Caput hoc prius in tartara miserum
 Detrudite , dum spes ambigæ
 Alternantibus angunt curis
 40 Incerta suæ pectora cladis.
 IPH. Cur misere animum crucias mater ,
 Luctuque tuo cœmulas luctum
 Publicum , & acres renovas curas :
 Omne lato reducem potius
 41 Positis questibus excipe patrem :
 Qui, nisi vano mens augurio
 Credula nimium pectora fallit ,
 Spoliis aderit clarus optimis,
 Remque, & laudem, & decus æternum
 50 Genti referens patriæque suæ.
 ST. Non hunc tenorem Parca mihi vitæ dedit.
 Quod tempus umquam lacrymis caruit mihi,
 Ex quo parentis primum ab alvo prodii ?
 Primum juvenia servitutem patriæ
 55 Tristesque vidit hostici agminis minas ,
 Pecorumque raptus, sterile sine cultu solum,
 Cædes, cruores, vastitatem, incendia,
 Profana, sacra mista. Non unquam mihi
 Secura vitæ fluxit ulla portio.
 60 Ut trudit undas unda, fluctus fluctui
 Cedit sequenti, pellitur dies die,
 Semper premuntur præterita novis malis:
 Dolor dolori, luctui est luctus comes.
 Fratrem patremque perculit belli furor ,
 65 Consecta curis mater inter funera
 Cognata senuit, perduelles perfidos
 Armis maritus urget. His majus nefas
 Tamen veretur animus. IPH. Immodicus timor
 Facile sinistris adhibet auguriis fidem.
 70 ST. Utinam secandis audiam rumoribus
 Virum reversum, sospitemque exercitum ,
 Salva familia! IPH. Veniet hand dubie parens
 Incolumis, idem bella qui fœsit Deus ,
 Salvum reducet laude cumulatum nova.

C H O R U S.

- J**ordanis vitreo gurgite qui rigas
 Convalles virides, pascua dividens
 Fœcunda Isacidum flumine languido,
 Et nunquam posita frigoribus coma
 5 Formosum Solymæ palmiferæ nemus,
 En unquam miseræ candidus afferet
 Curarum vacuæ lucifer hunc diem,
 Quam cernam patriam libera liberam,
 Quæ nunc servitii vincula barbari
 10 Infelix patitur. Nobilis Isaci
 Sanguis degeneris fert domini jugum:
 Et quos nec Phariæ rex tumidus plagæ
 Urgens falciferis terruit axibus,
 Nec trux purpurei sævities freti
 15 Undarum refluus obruit æstibus,
 Nec deserta Arabum vomeris inscia,
 Nec portenta hominum mole Cyclopia
 Fregerunt, timidi mancipium sumus
 Ammonis. Gravius flagitium est malo,
 20 Sub turpi domino segne jugum pati.
 At tu summe parens, qui mare turbidum
 Componis, placidi qui maris æquora
 Cauri nubiferis flatibus excitas,
 Et terræ stabilis dura tremoribus
 25 Fundamenta quatis, mobilis & poli
 Sistis præcipitem quum libuit fugam,
 Cladibustandem satiate nostris
 Desine irarum, propiusque fessis
 Gentis afflictæ facilis bonusque
 30 Consule rebus.
 Nostra si pœnas meruit severas
 Culpa, si quondam tibi separatam
 Abjicis sortem, vitiis iniquus
 Si pater nostris, minus obsequentes
 35 Deferis natos, & inexplata
 Ante dilecti populi querelas
 Despicias ira.
 Nec tibi Syrus, neque dirus Ammon,
 Nec Phari rector tumidus minacis
 40 Expetat pœnas, neque sit profano

- In tuis castris gladio potestas.
 Ignis armatus potius trifalci.
 Tu pater dextram jaculis tremendis,
 Vindicis flammæ face contumaces
- 45 Obruas urbes, chaos aut patentis
 Devoret terræ miseros colonos,
 Aut superfusis adoperta tellus
 Hauriat undis.
- Ne ferox hostis tumeat secundis
- 50 Insolens rebus, populusque muti
 Stipitis cultor, tua qui nefando
 Polluit ritu sacra, ne, quod ira
 Sæviit in nos tua, vētat Ammon-
 In suas laudes, carie peresi
- 55 Thure dum placat simulacra trunci,
 Teque vesano neget ore gentem
 Semper addictam tibi, se premente,
 Posse tueri.
- Ah miser, quantos tibi risus iste
 Mox dabit fletus! Breve diluendum est
 Gaudium longis lacrymis. citato
 Advolat cursu levis hora, tempus,
 (Vana ni vatem species inani
 Spe vovet) tempus properat, vicissim
 Quum gravis victor mala servitutis
 Sentiet duræ. Neque enim cruorem
 Usque sanctorum patiēre inultum,
 Nec tuas aras dabis execrandis
 Pollui sacris. utinam supremæ
- 70 Terminus vitæ mihi in hoc supersit,
 Patrio donec tibi sacra ritu,
 Dum tibi gratum memori canamus
 Pectore carmen.
- Sed ecce, celeri nuncius properat gradu.
- 75 Nil fallit animus, advenit ab exercitu,
 Agnosco, sic est. scire quid ferat juvat.

NUNTIUS. CHORUS.

- N UN. Salvete veteris Abrahami filix,
 Vereque sancti sancta progenies patris.
 Isthæcne Jephthæ est imperatoris domus;
 An me fecellit error ambiguum viæ?

5 CHO.

5 CHO. Et ista Jephthæ domus, & hæc est filia.
Sed quam reportas spem, refer, si quid vacat.
NUN. Nempe istud ipsum missus hoc sum ut
Fufis, fugatis hostibus, victoria, (nunciem.
Re, laude parta. salvus est exercitus,

10 Hæc summa. CHO. Paucis plurima ut complexus es!

Audita, primum, an visa fers, ediffere.

NUN. Visa, acta, vera, certa, non rumoribus
Collecta vanis affero: ut qui prælii

Pars ipse fuerim. CHO. Ut gesta res est expedi.

15 NUN. Vobis lubenter gaudium hoc impartior.

Aurora primum luce quam rosea polam
Pe-fudit, Ammon segnis impatiens moræ,

Equis virisque, bellicorum & currum,
Strepitu tremendo late inundarat solum.

20 Jamque explicata legio peditum per suas
Stabat cohortes, ferro & ære splendida:

Turmæ curules antè curvis falcibus
Ibant minaces: fuderant se in cornua

Equites utrinque, noster autem exercitus

25 Campi patentis ultimos colles tenens,

Non asper armis, nec paratu bellico,

Sed corda fretus numinis fiducia,

Iræque justæ vindices animos gerens,

Ibi noster inter imperator agmina

30 Præcone misso, tentat absque sanguine

Finire bellum jure & æquis legibus,

Uterque populus ut vetusti finibus

Contentus agri, ab alteris injuriam

Vimque abstineret, rapta dominis redderet,

35 Pacemque bello & certa dubiis præferat,

Contra superbus militum hostis copiis,

Armisque fretus, increpat ferociter

Præconem, acerbis & minis calumniam

Addit, duello se petere puro & pio

40 Agros vetustos, unde quondam Ammonidas.

Expulerat armis, vique proles Ifaci

Egressa terræ finibus Niloticæ:

Quos si tenere perflet, atque injuriam

Bello tueri præferat, quam reddere

45 Erepta per vim, vindices sibi deos

Non defuturos æqua postulantibus:

- Sin parta per vim jure malit linquere
 Solymæa gens, & sponte cedat finibus ,
 Quos limes Arnon & Jebocus terminant,
- 50 Qua solitudo cogit agros ultima
 Jordanis usque ad lente cunctis flumina ,
 Æquis paratos facere pacem legibus.
 Factamque, gentis utriusque commodo
 Sancte tueri. Hæc præco postquam rettulit.
- 55 Renunciare protinus Jephthes jubet
 Nec se, parentes nec suos Ammonio
 Populo dedisse fraude vel vi damna : nec
 Quos repetat agros nunc, fuisse finium
 Ammonis unquam, sæculis quos jam tribus
- 60 Propago Jacobi absque controversia
 Tenuit : nec ulla facta mentis interim est
 De jure dubio, vel joco vel serio.
 Nisi forte, Chamos quæ deus tenuit tuis,
 Tibi iure cedent : noster autem quos Deus
- 65 Possedit agros, deseret. Non deseret :
 Sed ut ante bello victor agros hostibus
 Ademit, idem justus arbiter modo
 Hujus secundos exitus pugnae dabit,
 Etiam secundum jus & æquum. Ut rettulit
- 70 Hæc præco , rauci clangor æris æthera
 Pulsat , virorum clamor, armorum fragor.
 Fremitus equorum, currum stridor boat :
 Cælum remugit : fracta tellus axibus
 Gemit : reculsam duplicant montes sonum.
- 75 Virtute & astu quisque pro se nititur.
 Ferit, feritur : pellitur , pellit : cruor
 Permutat amnes : nocte sub densa polum
 Pulverea nubes occulit : numero ferox
 Instabat Ammon , numinis fiducia
- 80 Et causa nostris æquat animos justior.
 Dum neutra cedit, urget acies utraque,
 Ecce inter umbras pulveris, cadentium
 Lamenta gemitusque inter, atque hortantium
 Voces, refulsit nube diducta dies,
- 85 F. utrasque turmas redditus cælo fragor
 Implevit, humilis omnium mentes pavor
 Consternat. ense languido torpent manus,
 Gelidumque lentos frigus artus alligat.
 Hi imperator voce noster maxima

- 90 Alacrique vultu. Te, parens rerum, ducem,
Tuumque sequimur angelum. Deus, Deus
Inimica flammis sternit illis agmina :
Totusque turmis fulget æther igneis.
Hæc vox utrunque posteaquam exercitum
- 95 Pervasis, amens alter in fugam ruit ,
Pavido novatis instat alter viribus.
Nec his sequendi finis aut illis fugæ
Fuit, tenebris donec atra nubilis
Nobis quietem, illis latebras nox dedit.
- 100 CHO Cur victor ergo reducit copias ?
NUN. Mane, universi nondū habes belli exitū.
CHO. Forsan resecūis hostis instat viribus.
NUN. Siquidem resument mortui vires novas.
Namque omne robur perfidæ gentis Deus
- 105 Uno cœgit demetendum prælio.
Ergo aut perempti corporum cumulis locum
In quo steterunt, obtinent, aut lurida
Fusi per agros strage pascunt vultures.
Et ne resurgat denuo bellum novum,
- 110 Multos in annos dux futuri providus
Prospexit : etiam peperit & nepotibus
Seris quietem. Victor arma Ammonium
Per omne nomen celeriter circumferens ,
Bis dena muris vertit oppida dirutis.
- 115 Tectis perustis puberes dedit neci :
Vastavit agros. debiles tantum senes ,
Pueri tenelli, & sæminæ imbelles solum
Vacuum pererrant, patriæ & casum gemunt.

C H O R U S.

- O aurei dux luminis
Sol, qui recurso præpete
Vices diurnas temperas ,
Et igne flammifer vago
- 5 Partiris orbi tempora .
Post lustra tandem quattuor
Jubar beatum in liberos
Fundis nepotes Isaci.
Inauspicatos impetus
- 10 Hostis superbi dextera
Jephthæa fregit, spiritus

Ammo.

- Ammonis acres contudit,
 Et prædo præda factus est.
 Nec tela Scythico profuit
 15 Pennata nervo spargere,
 Rapax nec axis impetus;
 Minax recurvis falcibus,
 Nec vis equorum, aut fortium
 Densæ phalanges militum,
 20 Premente texerunt Deo.
 Jamjam discite perfidi,
 Jamjam agnoscite: non lapis,
 Non lignum Deus est: neque
 Quod vel sculpsit artifex
 25 Cælo dextera ferret,
 Vel plastes facili manu.
 Finxit, vultum hominis luto
 Mentitus madido: Deus
 Noster arduus ætheris
 30 Arces incolit igneas.
 Et rerum sator, & salus,
 Majestate sua potens,
 Nec cerni facilis, neque
 Mortali docilis manu
 35 Certam ducere imaginem,
 Vecordem ille superbiam
 Regum frænat, & impia
 Vota, & spes nimias malum
 Justus ducit ad exitum.
 40 Ille innoxia pectora
 Sævis pressa doloribus
 Præsentî auxilio levat:
 Et de pulvere pauperem,
 Et custodem olidi gregis
 45 Sceptra attollit ad aurea,
 Pastorum diademate
 O gemitæ tempora regio,
 46 voces, refusa dædala machina.
 Sub quocunque jacet die,
 Agnoscat, colat, atque amet
 Et quam sol oriens novis
 Subjectam radiis ferit,
 Et quam sub medio die

Incen-

Incendit propioribus
 Flammis: quique bibit Tagum
 Fulvo gurgite nobilem,
 Et qui perpetua nive
 Damnatas habitant plagas.

- 60 Eja Hebraides aureis
 Comptæ colla monilibus,
 Perfusa ambrosiæ coma
 Suave fragret odoribus.
 Eja Hebraides Indicis
 95 Comptæ tempora gemmulis,
 Terram multicoloribus
 Late spargite floribus.
 Cessant tinnula cymbala,
 Cessant nablia cum lyra
 70 Victori Domino novum
 Carmen dicere? tibiz
 Cessat multiforæ sonus?
 Quis terram pede libero
 Plaudit? mollibus & choris,
 75 Festo lætus & otio
 Curas diluit asperas?
 Festas victima dux gregis
 Aras imbuat: Arabis
 Suaveolentia nubila
 80 Ignis halet odoribus:
 Et tu progenies ducis,
 Magni spes generis cape
 Cultus filia splendoris,
 Et patrem reducem piis
 85 Læta amplectere brachiis,
 Jamjam purpureos sinus
 Iphi assume, retortulum
 Jam cirrum cohibe. ferit
 Aures en fremitus virum.
 90 Ipse est, ipse parens adest.

J E P H T H E S.

Regnator orbis unus, & verus Deus,
 Solumque numen propitium, pollens, potens,
 Idem severus ultor, & clemens pater,
 Tuis tremendus, & severus hostibus,

5 Tu

- 5 Tuis amicis lenis, & salutifer,
 Iræ timendæ, sed tamen placabilis,
 Amore fervens idem & irritabilis:
 Nos servitutis iusta presserunt mala,
 Meritasque pœnas dedimus impii impiis.
- 10 Qui te relicto rege, patrono, Deo,
 Rerum parente, fonteque perenni boni,
 Ad saxa stultas muta fudimus preces,
 Et vana surdis vota lignis fecimus.
 Pudet fateri: mentis æternæ capax
- 15 Homo, rationis particeps, mentis inopes
 Truncos adorat, thura vivus mortuo
 Præbet, suumque metuit artifex opus.
 Ergo relicti, qui reliquimus, sumus:
 Pœnas subacti dedimus & fracti malis:
- 20 Quum nunc Idumææ, nunc Palæstinæ manus,
 Nunc dirus Ammon, nunc Syrus contaminat
 Hæreditatem gentis & sortem tuæ,
 Malo eruditi, & hostium ludibrio
 Tandem coacti, vix reversi ad te sumus.
- 15 At tu benignus atque misericors Deus,
 Iusti furoris fræna compefcis tui.
 Iram remittis, & odii oblivisceris;
 Et abdicatos filios culpa sua,
 Restituis iterum misericordia tua.
- 36 Defectionis ceu scelestæ sit parum
 Veniam dedisse fontibus, cumulas novis
 Etiam triumphis, laudibus, victoria.
 Exutus armis hostis, arcu languidus
 Abiit remisso; bellici currus fugam
- 35 Totis morantur sparsa campis funera:
 Volucresque pascit qui superbus vincula
 Solymis parabat: contegit strages agros,
 Cruorque tumidas auget undas barbarus.
 Ergo creator orbis, & magne arbiter,
- 40 Memores libenter mente grata gratias
 Agimus, habemus, supplicesque victimis,
 Tuas ad aras patrio litabimus
 Ritu, canentes te Deum, ac patrum patrem:
 Qui per rubentis gurgites tumidos freti
- 45 Nostris dedisti tutum iter majoribus,
 Quum te iubente pigra moles æquoris
 Posuit procellas, mobilis stupuit liquor

Cursu

- Curſa coaſto, & vitreus criſtallino
 Muro pendit pontus hinc & hinc, viam
 50 Præbere juſſus, fœderis memor tui,
 Placidus, propitiuſque accipe hæc ſervi tui,
 Exigua quamvis vota grato peſtore
 Tamen proſecta, debitaque nuper tibi,
 Quod primum ad ædes ſoſpiti occurret meas,
 55 Tuas id aras imbuet grata hoſtia
 Suo cruore, tuis beneficiis licet
 Par nulla poſſit comparari victima.
 At tu benigne memoris animi munera
 Interpretaris, ut fideliter tua
 60 Promiſſa ſolvis, vota ſic reddi tibi
 Fideliter gaudes, potentiam exerens
 Erga rebelles, exerens clementiam
 Erga timentes. Vis nec ulla eſt altera,
 Cui terra, cœlum, pareant, & tartara.

IPHIS, JEPHTHES, SYM-
 MACHVS, CHORVS.

IPHIS.

- P Rodeo: parentis reducis ut læta ac lubens
 Conſpicio vultus! O mihi ſecundum Deum
 Genitor verende, ſine frui amplexu tuo.
 Cur genitor à me torva vertis lumina?
 5 JEPH. Me miſerum! IPH. In hoſtes omen hoc
 vertat Deus.
 JEPH. Utinam! ſed in nos recidit. IPH. Heu
 quid audio?
 JEPH. Miſeræ parentem filix miſerrimum:
 IPH. Hei mihi, tremiſco. ſalvus eſt exercitus?
 JEPH. Eſt ſalvus. IPH. Et tu victor? JEPH. Ita
 ſe res habet.
 10 IPH. Nulloque corpus ſauciatus vulnere?
 JEPH. Sic eſt. IPH. Quid ergo de profundo
 peſtore
 Secreta ducis ingemens ſuſpiria?
 JEPH. Id ſcire non eſt tibi opus in præſentia.
 IPH. Hei mihi, quid in te miſera peccavi pa-
 ter?
 15 JEPH. Nihil: ſed in te miſera peccavit pater:

IPH. In me profecto, quod sciam, erratum est
nihil :

Nec si fuisset, id tibi molestiam
Afferre debet. Nam parentum injurias
Æquo necesse est liberi ut animo ferant.

20 JEPH. Sapienter, ac ut te decet, nata, lo-
queris.

Quantoque tu sapientius loqueris, meum
Pectus recludis altiore vulnere,

IPH. Quodcunque mentem genitor exercet
tuam,

Omitte. cunctis parta per te civibus
25 Tuo dolore gaudia haud contamines,
Tuaque amicos sine frui presentia.

JEPH. Nobis pariet absentiam hæc presentia.

IPH. Belli pericla forte rursus te vocant.

JEPH. Discrimē armis gravius imminet domi.

30 IPH. Bello periculum gravius esse domi potest?

JEPH. Bello salutem repperi, perii domi.

IPH. Imo & familia salva per te & patria est.

JEPH. Est: gratiamq; debeo hoc nomine Deo.

IPH. Ac nomine isto semper utinam debeas.

35 JEPH. Sed verëor ista ut salva persistant dia.

IPH. Quare secundæ nunc pater quā maximè
Res sunt, precari vota que decet solvere :

Non quum reflavit fortis aura mobilis,

Palpare numen precibus, in re prospera

40 Obliviosa sacra negligentia

Deferere. Facilem quisquis incolumis Deum

Sibi demereri studuit, ubi res ingruit

Adversa, nixus conscientia bonæ

Fructu, rogare numen audet propitium

45 Jam sponte, vota nuncupat securus,

Et certiore spe futura concipit.

JEPH. Jamdudum id ipsum facere mecum co-
gito.

IPH. Quid te moratur? JEPH. Hæc relinq; filia
Curanda nobis : quod puellares decet

50 Animos & annos, id tuæ curæ puta :

IPH. Non mihi alienum est quicquid ad pa-
trem attinet.

JEPH. Fateor, sed interim ut domi recte omnia
Sint, provide, & morem patri tuo gere.

Huc

Huc rursus ad nos post brevi revertere.

55 Adesse oportet te sacrificio statim.

IPH. Fiet, revertor. Heu misera. quidnā patri.
Mutavit animum pristinum erga liberos?

Hoc nemo nuper fuerat indulgentior,
Nec liberorum quisquam amantior parens,

60 Qui nunc severus, tetricus, tristis, ferox,
Vultu minaci bellicum præ se ferens
Adhuc tumultum, quicquid est, metuo nimis
Id assequi unum nequeo, quod propter me
Sese dolore, nullius quæ conscia

65 Culpæ mihi sim, qua parentem offenderim.
O foeminarum sorte vulgus aspera
Productum in auras, quas, licet culpa vacent,
Rumor malignus dente rodit invido!
Pro facto habetur quicquid ira finxerit

70 Servi loquacis, quod maritus suspicax
Commentus ipse est, malevola aut vicinia,
Quid suspicetur genitor, in mea manu
Non est. Remedium id arbitror tutissimum,
Intaminata conscientia frui.

75 SYM. Probe loquuta es digna patre filia
Victore, casta digna matre, & patria.
Humana quanvis finxerit malignitas
Crimen, repositos perspicit sensus Deus,
Illoque vincit, purus animus iudice.

80 Speranda ab illo & expetenda præmia
Vitæ peractæ. patris autem injuria
Æqui ac iniqui perferenda est liberis.
Proinde patri morigera domum interim
Revise. Si quid fama divulgaverit,

85 Hic aucupabor, persequens vestigia
Tui parentis: mox tibi indicavero.

CHOR. Quin hoc amice pergis agere Sym-
mache?

SYM. Id diligenter fiet. CHO. At quantum
potes,

Isto puellam libera trepidam metu.

90 Hoc poscit abs te jus amicitiae vetus,
Quæ culta primis usque ab incunabulis
Fidei tenore semper uno perstitit:

Hoc poscit ipsa patria, quæ Jephthæ suam
Debet salutem. SYM. Quin tace, ac fidei meæ

95 **Permisse.** CHO. At illud calide ut fiat vide,
Adimique cæcos penitus excutias sinus.
SYM. Ne metue, nec me poterit ille, nec volet
Cælare sensus: apta novi tempora.

CHORUS.

I Felix, pede fausto
Et qui pectoris imo
Cernit clausa recessu,
Idem testis & æquus
3 **J**udex cæpta secundet.
At pessime livor
Audax necere fraudes,
Et committere ficto
Dulces crimine amicos,
10 **E**t rumore maligno
Sanctæ fœdera tædæ
Præceps solvere, caros
Qui gaudes supra patres
Contra pignora cæco
15 **L**inguae armare veneno,
Idem testis & idem
Secreti arbiter æquus,
Te clausum tenebrosi
Antris abdat avari.
20 **U**nde has nec vaga sedes
Unquam fama revisat
O quantum ille laborum
Tecum detrahet una:
Quam mortalia diris
26 **C**uris pectora solvet!

SYMMACHUS, IEPHTHES.

SYM. **Q**uidnam repente ductor armis inclute
Mutavit oris pristinum statum tui,
Quæ nescitudo læta turbat gaudia?
Metus recessit, perduelles perfidi
3 **P**œnas luerunt, parta patriæ quies.
Quum gratuletur civitas victoriam
Tibi, tuumque patria nomen laudibus
Macta tollat, cantibus festis fremens,

Qui

Qui publici auctor gaudii es, non publicæ

- 10 Felicitatis esse debes particeps ?

JEPH. O grata sortis infimæ securitas !

Felice natum sidere illum existimo,

Procul tumultu qui remotus exigit

Ignotus ævum tuta per silentia.

- 15 SYM. At ego beatum potius illum duxero

Cui vera virtus peperit æternum decus :

Quem de tenebris erutum popularibus

Splendore, vulgo & se paratum à deside,

Gloria futuri merita sæclis consecrat.

- 20 At qui sopori deditus & ignaviæ est,

Et vitam inertem pecudis instar transigit,

Nil interesse opinor, an sit mortuus.

An morte vitam obscuriorem duxerit,

Quum par utrumque supprimat silentium.

- 25 Quapropter in te cuncta quum congesserit

Quæcunque amicum numen homini dare pot-
est,

Laudes, honores, rem, decus, victoriam :

Benignitatem agnosce gratus numinis,

Nec sordidis sententiis res splendidas

- 30 Corrumpe : quum nil possit esse gratus

Deo ; beneficii quam memor animus dati,

JEPH. Præclara dictu res honor, victoria,

Decus, triumphus, parta bello gloria :

At quæ videntur fronte prima suavia,

- 45 Eadem intueri propius, & intelliges

Condita fellis acri amaritudine.

Fortuna nulli sic refulsit prospera

Adversâ ut illam lance non penset pari :

Tristia secundis & secunda tristibus

- 40 Vicissitudo acerba sortis temperat.

Putas beatum me, beatitudinem

Fulgore inani metiens & plausibus

Vulgi, miseriæ quem premunt certissimæ.

SYM. Quin finge fortem bene volam ex sen-

tentia

- 45 Tibi polliceri cuncta : quid superest adhuc

Quod concupiscas ? spretus, exul, patria

Domo repulsus, inque solitudinem

Detrusus altam, pauperis dominus casæ

Repente veluti somnio dives, tamen

JEPH. Aut tu trifulcis dividens cœlū ignibus,
In me scelestum parricidam & impium
Molire telum flammeo actum turbine :

135 Jam nunc nocentem, & si superfit amplius,
Vitæ, futurum noxium in dies magis,
Detrude vivum sub profunda tartara.

SYM. Non transfigenda temere res est tam gravis.

Turbata cæco dum tumultu mens furit.

140 **Componere tere: quum quiescet impetus,**
Et liber animus sana consilia audiet,
Una cum amicis cuncta statues libere.

**JEPH. Confilia dubiis remediū rebus ferunt.
Qui consulit, quum nullus auxilio est locus.**

145 Addit miseriis sponte stultitiam suis.

SYM. Remedia semper integra re suppetunt.

JEPH. Nempe medicinam quam modus patitur mali.

SYM. Si fors initio-res videtur ardua,
Non est quod animum protinus despondeas ,

150 Quin consulendum censeo vel eo magis,
Quod sæpe visum est uni inexplicabile,
Expediit aliis facile. si cedant bene

Confulta prave : te fequetur gloria :

Si male ceciderint, ut tamen culpa vacas.

155 **Auctore magno desipere. p̄nc sapere est.**

Quod si undique claudit omnes exitus :

Invicta vis , aut fatum ineluctabile ,

Nec explicare consilia sese queunt,

Idem probabunt quicquid eveniet, quibus

160 Ufus fuisti in consulendo auctoribus;

Sin ipse reliquis facinus in sejis novum

Perages, rogatus qui probaturus fuit,

Eventa primus arguet, quanquam sciat.

Remedia nulla, scilicet vult credi tamen.

165. CHO. Ne commonentem recta sperne. nam
fere

Temere patrati poenitentia est comes.

C H O R U S.

Q Uamquam tristia , quanquam ingrata
Referam, & luctus luctibus addam ,

Star

- Stat sententia promere cuncta
 Ordine matri, miseræ & gnatæ.
 5 Aut consilio forte aut precibus
 Fatum avertere triste licebit.
 Subit interea cōmuni hominum
 Sorti impendere lacrymas. Primum
 Quid de plorem? miserum an patrem?
 10 Quem sic valida compede vinctum
 Consilii exors detinet error,
 Ut sola putet impietate
 Se pietatem posse tueri,
 Miseræ an doleam fata puellæ?
 15 Quam vernantem primo ætatis
 Flore tenellæ spes ad opimas
 Eductam, non hostica bella
 Patria capta captam eripiunt:
 Non dira lues cœlo immissa
 20 Perimet, patrio sed mactatu
 Victima diras imbuet aras,
 Et vice brutæ pecudis, jugalo
 Calidam sanguinis emovet undam,
 Artus ferro trunca tenellos,
 25 Quos nec violet barbarus hostis,
 Nec montanæ feritas ursæ,
 Crudo auderet carpere dente.
 Victore feret patre misella,
 Quæ nec victore hosle tulisset.
 30 Vos hostilia passim campis
 Sparsa cadavera, si quis vita
 Venit exutos sensus ad artus,
 Gaudete, aspras cernite pœnas
 Victorem de sese exigere.
 35 Hæc nimirum est addita nostræ
 Vitæ fors, ut tristia lætis
 Vicibus subeant, tenebræ ut soli,
 Ut veri aspera bruma tepenti.
 Nulla est adeo pura voluptas,
 40 Quam non retro felle dolores
 Vitient. levitas perfida sortis
 Vice sæva res hominum miscet.
 Sic ubi placidis sternitur undis
 Æquor tacito lene sereno,
 45 Nigram glomerans turbo procellam

Tumidos longe cumulat fluctus :
 Hinc remeabilis impetus æstus ,
 Illinc Canri flabra protervi ,
 Per freta dubiam spumea puppim
 50 Rapiunt, nostræ hæc facies vitæ est
 Inter cædes, furta, tumultus ,
 Et graviores morte timores
 Mortis, si quid læti illuxit,
 55 Velut arentes inter stipulas
 Flammæ evanida lux fugitivæ ,
 Celeri velox avolat aura :
 Dein perpetuis nexa catenis
 Longi subeunt agmina luctus.

IEPTHEUS, SACERDOS.

- JEP. **O** Sol diurnæ lucis auctor, ô patres,
 O quicquid hominû sceleris immune es,
 Averte vultus execrandis à sacris. (procul
 Aut tu cruorem virginalem innoxium
 5 Potura tellus hisce, patulos in specus
 Sinuque vasto me vora, dum non nocens
 Perire possum : quolibet me obrue loco.
 Vel ipsum adire non recusato tartarum,
 Modo patricida tartarum non incolam.
 10 Quid tartarum ajo? tartarus mihi est domi.
 Quo me profusis mœsta conjux lacrymis
 Rogabit ore? nata quo intuebitur
 Moritura vultu? colla complectens, preces
 Quas admovebit voce lamentabili?
 15 SAC. Hic ultimorum consequi luctus solet
 Comes malorum, quum medentium manum
 Vultus recusat, aut peractum quum scelus
 Remedia refugit. Tu miser sis an secus,
 Tua repostum est in manu : integrum tibi est
 20 Natam sacrifices necne : sive (ut verius
 Dicam) integrum non est, nisi si quis miser
 Sponte esse cupiat: integrum quomodo tibi est
 Id perpetrare, sacra quod vetat parens
 Natura? pietas cui reluctatur? Deus
 25 Quod abominatur? Primum amare liberos
 Natura nostris inseruit affectibus :
 Nec nostra tantum motus iste pectora

Per-

- Percellit : altum quicquid æquor permeat
 Celeri natatu, quicquid alis æra
- 30 Findit, quod utero cunctorum parens
 Tellus creavit, sentit affectus sacros,
 Nam patris hanc æterna providentia
 Cœlestis animis indidit mortalium
 Ad educandos utilem vim liberos,
- 35 Et continendam publicam concordiam
 Orbis, recentemque sobolis propaginem
 Semper novandam : quoque nomen arctius
 Imprimeret istud mentibus, dici pater
 Et esse voluit : nec modo exemplo sui,
- 40 Sed & ferarum, & alitum atque piscium
 Patriæ probavit caritatis vinculum.
 Nos, quibus (ut hominis serviamus nomini)
 Peculiaris debet esse humanitas,
 Longe à ferarum vincimur clementia,
- 45 Nec scelere nostras inquinare dexteras
 Sat est : nefandum facinus ascribere juvat :
 Cœlo : cruentis victimis consingimus
 Gaudere numen, quod nec Ægyptus Dei
 Ignara patrat, nec superstitionibus
- 50 Assyria falsis una deditissima.
 Quam cæde puras nos manus est æquius
 Servare, puris è parentibus satos,
 Et pura castæ sacra jussos numini
 Offerre? nostro non litatur victimis
- 55 Deo cruentis, bubulove sanguine:
 Polluta nullo corda sed contagio,
 Et mens recocta veritate simplice
 Illi offerenda, & casta conscientia.
- JEPH. Cur ergo leges victimas sacræ imperât?
- 60 SAC. Non quod bidentis cæde gaudeat Deus,
 Famemque cæsi carnibus vituli expleat :
 Sed audientes esse nos monitis jubet.
- JEPH. Non nuncupata vota oportet reddere?
- SAC. Sed nuncupare iusta tantum lex jubet,
- 65 JEPH. Istud fuisset rectius ab exordio,
 Id polliceri quod probant ritus patrum :
 Nunc re peracta, quod semel votum est Deo,
 Lex missa cœlo nos jubet dependere.
- SAC. Mactare natos quæ parentes lex jubet?
- 70 JEPH. Quæ vota jussit nuncupata reddere.

SAC. Fasne est vovere quod nefas est reddere?

JEPH. Quinimo summum est, vota non solve-
re, nefas.

SAC. Quid si cremare jura vovisses patrum?

JEPH. Nemo ista sanus vota nuncupaverit.

75 SAC. Cur nonne sacris quod repugnet legibus?

JEPH. Sic est. SAC. Quid ergo, qui trucidat li-
beros,

JEPH. Non tam quid agitur interest, quam
cur agas.

SAC. Parere jussis tibi videtur numinis?

JEPH. Mactare natum jussit Abramum Deus.

80 SAC. Qui jussit, idem quoque vetuit occidere.

JEPH. Cur ergo jussit? SAC. Ut probaretur
fides

Sacris futuris. JEPH. Cur vetuit? SAC. Offen-
dere

Vel hinc volebat, victimâ obedientiam

Magis placere. JEPH. Nempe sacro numini

83 Parere oportet. SAC. Scilicet. JEPH. Jubet
Deus

Vovere? SAC. Sane. JEPH. Et vota solvi po-
stulat?

SAC. Sic est. JEPH. Morantes increpat, & a
perfidis

Pœnas reposcit: SAC. Nihil habes hic quo tuû

Possis tæeri facinus. Infandum scelus

90 Qui perpetrare spondet, ultro affectibus

Stultis, suisque paret ille insomniis.

Proinde voti quicquid istud est, Deum

Crudelitati desine adscribere tuæ;

Nec qui scelestos odit, & nefarios

95 Ritus sacratis execratur legibus,

Scelere, quod odit, posse placari putes:

Divina vox est una, simplex veritas

Sibique constans: quod semel jussit, ratum

Fixumque perstat tramite immutabili.

100 Nec ad sinistram dextramve paululum

Deflectere licet. Intueri unum hunc scopum

Verum est, ab una lege consilia suæ

Vitæ capeßere: quando cen facem Deus

Hanc esse jussit, quæ per incertas vias

105 Errore cæco tegetet instabiles gradus,

Ab

Ab hac lucerna quum procul te sentias
Flexisse temere, nunc priusquam longius,
Abducat error, in viam rursus redi.

Si stulta vota credis infandis sacris

110 Posse expiari, falleris, crudelitas

Istâ cumulabit, non scelus tollet tuum.

Nec falsa species decipiat animum : Deus

Ut rite sacris gaudet oblati, ita

Nefanda vota respuit. nec abstulit

115 Impone, quamvis concitus studio pio,

Admovit ignem qui profanum altaribus.

Igitur amica monita ne sperne, & Deum

Placare dum vis, concitare desine,

Non instituto qui coli gaudet tuo,

120 Sed sibi probatis lege, ritu, moribus.

JEPH. Hos qui videntur sapere sæpe plurimum,

Vulgusque supra se imperitum venditant,

Plerumque veræ comperi prudentiæ

Minimum tenere : nemo negligentius

125 Ritus vetustos servat, & mysteria

Facit minoris : vulgus indocile ac rude

Voti tenax est, nescium fraudis, ratum

Quod pollicetur numini semel, putat :

Ut nil sit aliud sapere jam, me iudice,

130 Quam scire velum noxiæ prætere, &

Fucumque factis pessimis inducere.

Quin potius illud cogitare erat æquius

Culpa carere quam videri innoxios,

Aut fraudulentæ cautionis regimine

135 Velare mentis improbæ versutias,

Pietatis ergo quisquis æmulos volet

Suos haberi liberos, ne litis

Hos erudire studeat æquo impensius.

Nam literarum quo quis est peritior,

140 Imbecillæ sacrorum cura negligentior.

SAC. At rursus audi (si vacat) vir optime,

Quam cæca fallat credulum ignorantia.

Error vulgi qui tuetur se, nihil

(Opinor) ideo peccat excusatus.

145 Nec istud unquam moribus regnum malis

Permittat ille maximus rerum parens,

Ut recta plebis improbæ consensio

- In prava vertat, è bono ut faciat malum,
 Nec si tyrannis blandiens palpatio
 150 Pejora laudet, recta mutans nomina,
 Efficiet ut quæ visa multitudini
 Honeſta ſunt, honeſta ſiant protinus.
 Una eſt honeſti forma ſimplex, quam neque
 Vel viſ tyranni, vel potentum auctoritas,
 155 Adulterare poterit aut corrumpere.
 Nunc quo quis eſt è plebe ferme indoctior,
 Auctoritatem aſſumit arrogantius
 Dijudicandi in rebus obſcuriſſimis:
 Et pertinaci, quod ferre ignorantia eſt.
 160 Animo tætur dogma ſuſceptum ſemel,
 Nec interim æquo expendit examine, mala
 An recta ſint quæ pertinaciter tenet:
 Sed quum inter omnes maxime cœcutiat,
 Cœcus videntes cœcitatſ arguit.
 165 Ut cui peruſta febre fervent viſcera,
 Amara cuncta credit, unumque autumat
 Se ſapere, quum deſipiat unus maxime:
 Sic vos tenebris peſtus atris nubili,
 Iſ imperare quæritis quibus æquum erat
 170 Parere: quorum oportuit ſententiam
 Sequi, eſſe comites cogitiſ, & impingere
 In faxa, firmam ſponte pellentes ratem.
 Religio vera eſt veraque pietas, Deum
 Non inſtituto colere quod commentuſ eſ,
 175 Tibi ipſe ſacriſ victimas non quaſlibet
 Maſtare, ſed quaſ miſſa legum cœlituſ
 Decreta poſcunt, & patrum mores probant.
 JEPH. Quodcūq; geſtū eſt mente ſincera, Deo
 Gratum eſt, bonique dona ſemper conſulit
 180 Quæcunq; corde ſunt profeſta ſimplice.
 Nec numen aurum, ſed animū dantiſ probat.
 SAC. Si, recta vitiat mentiſ improbitaſ malæ
 Non ideo curva ſtultuſ animuſ corrigit.
 Nam quæ vocatiſ recta, ſimplicia, proba
 185 Sunt vanitatiſ plena dementiſſimæ.
 Niſi eſſe poſſit forte quicquam vaniuſ
 Quam ad veritatiſ lumen oculoſ claudere.
 Dein cœcitatem lapſuſ in ſpontaneam,
 Tituliſ honeſtiſ in ſcelere laudem petiſ,
 190 Rerumque tolliſ omnium discrimina.

Dum

- Dam iniqua jussa , sœda honesta mobilis
 Pendere vulgi statuis ex sententia.
 Quod si potestas tanta sit sententiis
 Stultorum, ut æqua iniqua faciant protinus,
 195 Ut sint profana sacra, jus injuria :
 Cur non & illud arbitremur posse eos ,
 Ignem in undas, undam in ignem vertere,
 Mutare lignis saxa , vitam mortuis
 Revocare ? motus temporum sistant citos ,
 200 Et sempiternas transferant rerum vices.
 Quod si arbitraris hæc supra mortalium
 Vires ; & anni conditori obnoxia,
 Quas ille leges prodidit semel, puta
 Æque perennes ac ratas, aut amplius,
 205 Nec ullum in illas esse jus mortalibus.
 Nec qui supremus imminet mundo dies,
 Edicta rampet illius : cœlum, & solum,
 Et aëra, & aquas solvet ignis ultimus :
 De lege vero quæ data est divinitus ,
 210 Non carpit apicem temporis longinquitas.
 JEPH. Vos ista per me si libet sectamini,
 Quos juvat haberi antistites prudentiæ :
 Ego veritatem malo stultam & simplicem ,
 Quam splendidam fūco impiam sapientiam.

C H O R U S.

- O Isacidas matrona inter
 Rarum exemplum fortis amicæ,
 Quam subito te fortuna atrox
 Exitio submersit , & illum
 5 Prope tangentem sidera fastum
 Obruit , atræ & more procellæ
 Luctu gaudia vertit acerbo.
 Heu nunquam homini sat compertum
 Quid petat aut quid vitet in horas!
 10 Quis tibi nuper non invidit
 Dux fortissime ? cui prope supra
 Votum acciderant prospera cuncta:
 Clari generis splendor, casti
 Thalami , soboles digna parente ,
 15 Partaque valida gloria dextra :
 Qui nunc subitæ mole ruinæ

Obru-

Obrutus, ipsis es miserandus
 Hostibus, ac tua vota retractans
 Imples miseris astra querelis.

20 Nempe erroris nebula, & tetrīs
 Ignorantia septa tenebris

Sic humanas sepelit mentes.
 Nec perspicuis animi quisquam
 Oculis radios cernere potis est

25 Veri simplicis, aut virtutis
 Nudæ rectum insistere callem:
 Sed veluti sub luce maligna
 Per secretos nemorum anfractus
 Lubricus error mille viarum

30 Dubio occurſu ludit euntes,
 Inter varios semita flexus
 Nulla placet, neque displicet ulla:
 Sic iter homines præter propter
 Dubia incerti mente vagamur.

35 Hic venalem funere laurum
 Otii impatiens dum sibi querit,
 Luctu alieno dura per arma
 Redimit vanæ murmura famæ.
 Captatores alius captans

40 Dulci steriles pignore lectos
 Multa pensat plebe clientum.
 Atque intenta fraude vicissim
 Corvos ludere gaudet hiantes.
 Cunarum alter murmura blanda

45 Tenero & balbas ore querelas
 Non mutaverit opibus Cræſi,
 Aut quas divite lucidus unda
 Rutilus Hermus volvit arenas.
 Verum nemo tam sapienter

50 Vitam instituit, consilium ut non
 Damnet decies ipse suam una
 Forsitan hora.

Atque en prodit squalida luctu
 Miseram comitans nata parentem:

55 Quam dissimiles, proh dolor, illis
 Quæ conspicuæ nuper cunctis
 Latæque novi laude triumphī,
 Pene attigerant vertice olympum,
 Nuper ad invidiam usque beatæ,

60 Nunc

- 60 Nunc exemplum nobile fortis
 Variæ. sic Deus humana rotat,
 Instar volucris pulveris æti
 Turbine celeri mobilis auræ :
 Aut hybeanæ more procellæ.
 65 Quæ violenti flamine Canri
 Obruit altos grandine montes ,
 Mox ubi roscio ab ortu
 Fax perspicui pura diei ,
 Late albentes fusa per agros
 70 Vix conspecto sole liquefcit.

STORGE, IEPHTHES, IPHIS.

- STOR. O Spes inanes, festa nuptialia
 Tibi parabam nata, lucem cernere
 Illam expetebam, sorte quum te prospera
 Auctam viderem liberis, & conjuge
 5 Clara beatam : te senectutis meæ
 Fore pollicebat columen ac solatium :
 De te augurabar falsa frustra insomnia.
 Nunc me insolenti sæviens ludibrio
 Sortis furentis impotens immanitas
 10 Felicitatis de supremo cuncta vertens impetu ,
 Dejecit uno, cuncta vertens impetu.
 O ter beatos, liberis quos hosticus
 Orbavitensis, pestilens aut æris
 Lues, famelive : scelere quorum lacrymæ
 15 Carent, doloremque imputare aliis queunt :
 At hic in uno scelere sexcenta scelera
 Fortuna miscet : liberorum carnifex
 Parens, scelestæ sacra, ritu barbaro
 Aræ cruentæ victimis nefariis.

- 20 Si sanctæ sacre tantum numini
 Credis probari, tolle morem barbarum :
 Crudelitate sin propitius is Deus,
 Et me trucida victimam cum filia.
 JEPH. Acerbitatis plus satis complectitur
 25 Sors nostra per se, nihil ut accedat mali.
 Quamobrem omitte meque teque incendere
 Nil profuturis luctu convitiis ;
 Nam sæva quamvis sit calamitas omnium,
 Sors nostra multo cæteris est sævior.

30 Con-

- 30 Conjuncta vestris innocentia est malis,
Et labe sceleris miseria infelix caret.
Ego nec scelestus esse queo ni sim miser,
Nec calamitosus sceleris expers degere :
Solutusque cogor facere facinus & pati.
- 35 ST. Nempe ipse tete sponte cogis & volens.
JEPH. Utinam ista nostri vota sint arbitrii,
Promissa nec sit abnegare nefarium.
ST. Scelesti vota grata non sunt numini,
JEPH. Fuisse grata testis est victoria.
- 40 ST. Quid ? polliceri quod tuū non est potes ?
JEPH. Mea nata non est ? ST. Est sed etiā ut sit
Commune pignus quū sit, uni cur patri (Mea,
Mactare , vitam mihi tueri non licet ?
Quod si liceret liberos addicere
- 45 Parentis alterius libidini, & impio
Dirimere amoris vinculum divortio,
Plus juris matri parte cederet sua :
Matri , salutis quæ sit auctor, quæ patri
Jam sponte natam perdituro subtrahit,
- 50 Quid ? nuptiales si pararentur faces ,
Virumque legeret filię suæ pater,
Non hic parentis utriusque arbitrium
Commune pariter liberis incumberet ?
At hæc societas impotens, & arrogans
- 55 Est conjugalis copulæ consortium,
Servare matri non licere , perdere
Licere patri. si modo quis perdidit
Hanc quam trucidat , cujus astans funeri
Immanitatis gloriatur ambitu :
- 60 Qui claustra dum revellit animæ , dam latus
Mucrone sævo referat , & vitalibus
Haurit morantem sub profundis spiritum,
Cupit videri, non eget solatio.
Famam aucupatur liberorum è sanguine, &
- 65 Compensat aura sanctimoniz scelus,
Seseque jactat laude parricidii.
Tu, si parentis exuisti in liberos
Mentem , furenti percitus vecordia,
Permitte saltem matris indulgentiz
- 70 Amare, non amare quod summum est scelus ,
Servare , summum quod nefas est perdere :
Quod prodidisse sponte, parricidio

Et

Est gravius omni: quod trucidare propria
Manu, ferarum immanius truculentia est.

- 75 Si dividendum pignus esset mutui
Amoris, æqua lege non divisimus:
Ut tu uti, abuti morte, vita filię
Possis, redundant ad genitricem modo
Luctus, dolores, lacrymæ, suspiria.

- 80 O rupe dura durior, vel robore
Prognate crudo, cotibus vel asperis
Inter ferarum lustra, nec generis tenens
Nostri nec ulla sanguinis vestigia!

- Num flente nata, lacrymante conjuge,
85 Mœstis propinquis, liberorum carnifex
Ullum doloris indicem gemitum dedit?
Quin ad paternos nata procidis pedes?
Oratione si quid aut lacrymis potes,
Cor flecte durum, frange mentem ferream.

- 90 JPH. Miserere genitor, te per hęc rogo manũ
Voti potentem, compotem victorię:
Per si quid unquam merita sum de te bene:
Si quando parvis comprimens te brachiis,
Onus pependi dulce de collo tuo:

- 95 Per si quid ex me tibi voluptatis fuit,
Depone mentem liberos erga trucem,
Et diritatis hujus obliviscere:
Aut si quid in te ex parte peccatum est mea,
Profer. quod instat cunque levius perferam

- 100 Si luere pœnas jure me cognovero.
Quid ora vertis? misera quod feci nefas
Cur esse patri debeam execrabilis,
Ut contueri non queat vultus meos?
JEPH. Nil nata per te perpetratũ est: hoc meũ

- 105 Nefas, meum istud est scelus totum: meę
Immerita pœnas pendis imprudentię.
Ego teque, meque, misera, perdidi miser
Votis nefandis. quod utinam prudentior
Verbis fuisset, aut prælio infelicior!

- 110 Et morte honesta tũt virorum fortium
Inter catervas cæsus hostili manu
Præoccupassem miserię portum meę:
Ingrata nunc me vita mihi supersitem,
Luctus, reservat, semper ut videam novos.

- 115 Tibi per nefanda sacra juro, quę Deo

R

Re-

Renuente vovi, per mali cumulum mei,
 Et luctuosam memoriam cladis tuæ;
 Si morte redimi mors vicaria queat,
 Vitam libenter filia tibi impenderem.

120 Ecquid beatus videor esse vos supra?

IPH. Æque atq; nos, aut amplius etiā miser.

STO. Apud parentē quando levis auctoritas
 Est hujus, unum conjugem conjux rogo,
 Atque id supremum, me mori pariter jube.

125 Mortem imputare, si me amas potes mihi:

Sin oderis, tibi. doloribus exime

Me morte, teque libera molestiis.

JEPH. Patratur una cæde sceleris plus fatis.

STO. O sanctitas, o fas, & innocentia!

130 Peccare metuit immolator filiæ.

IPH. Omitte mater lacrymas charissima,

Omitte questus, jurgia, & convicia.

Et tu pater, quæ pectus anxium premit.

Depone curam: nec meam propter necem

135 Ultro citroque verba commutaveris.

Quod non volentem dura te necessitas

Isthuc coëgit, multa mihi faciunt fidem:

Mœstitia præsens, pristina indulgentia,

Et nullius mens criminis mihi conscia,

140 Cur commereri debeam mortem à patre.

Quapropter istud quicquid est, necessitas

Quod cogit, ultro non recusato perpeti.

Et quam parenti patriæque debeo

Animam, libenter reddo. & illud ultimum,

145 Nil postulatura genitrix posthac, rogo,

Ne quid patri causa mea succenseas,

Ne sis molesta. mortuis siquis super

Sensus sepultis est eorum, quæ gerunt

Vivi, futurum crede manibus meis

150 Ut siquid aliud, id quidem gratissimum,

Si vos beatos prospereque degere

Sim certa vitam, nec parentes ad meos,

Officia vitæ mutua quibus debeo

Reddere vicissim, & educandi solvere

155 Precium, senectæ infirmitatem sustinens,

Ex me redundet luctus atque acerbitas.

STO. Utinam, precari si piè & sanctè id licet,

Dominetur Ammon, pristinum ferat jugum

Judæa:

- Judæa : quamvis serva, certe viveres ,
 160 Aut morte saltem non nefanda occumberes.
 Sævisset in nos levius insolentia
 Hostis furentis quam patris victoria.
 Novaque fati sed miserrima vice ,
 Servire votum est, & calamitas vincere.
 165 O semper in nos vel favens etiamnum atrox
 Fortuna, quantis gaudii usuram brevem
 Luctus acerbi scenerasti lacrymis ?
 IPH. Quin potius illi iusta supplicia luant :
 Nos, si necesse est, immerentes sanguine
 170 Aras piemus, totque cædes hostium
 Pensamus una sponte gratique hostia.
 JEPH. Heu nata, nunc intelligo demum miser
 Quam fœda, sæva, dira designaverim,
 Qui prole tali temere me orbaverim :
 175 Sed ipse de me sponte pœnas exigam.
 Te namque iniquum est dare meæ dementiæ
 Pœnas, puellam innoxiam, superstiti
 Auctore luctus, ipse stultitiæ meæ
 Supplicia pendam : nec mihi exprobrabitur
 180 Ab invida vicinia, quod ultima
 Sub spatia vitæ parricida filiæ
 Mihi peperci, liberumque sanguine
 Vili redemi turpis auram gloriæ.
 At tu beata hac caritate in patriam
 185 Patremque vive, cujus ætas dignior
 Superesse : quamque gratiam nequit parens,
 Persolvat ille, solus æqua qui potest
 Pro dignitate huic indoli rependere :
 IPH. Omitte genitor has moras innectere ,
 190 Meumque dictis mollibus frangere animum.
 Nec fas, nec æquum te mea fungi vice.
 Me vota poscunt : itaque tibi animam libens
 Hanc reddo patri, reddo patriæ meæ,
 Nec ulla Jephthæ me redarguet dies
 195 Non stirpe dignam. tolle, age, abduci jube,
 Devota morti, & consecrata victima
 Projeci amorem lucis, omnis est mora
 Molesta : mater jam vale carissima ,
 Et vos penates patrii, in quibus dies
 200 Lætos peregi, spes ad amplas molliter
 Educta, claris destinata nuptiis ,

O fata, fata, & morte defuncti patres:
 Accipite placide destinatos patriæ
 Manes salutis: tuque lux novissima
 105 Hodierna nostris haurienda oculis, vale.

C H O R U S.

- L** Aus feminei famaque sexus,
 Et generosæ gloria stirpis,
 Animi nimium virgo virilis,
 Licet injuria tibi fatorum
 5 Utiliores abscidit annos,
 Licet immanis feritas Parcæ
 Teneri florem carpserit ævi,
 Quod tibi vitæ sors detrahit,
 Fama adjiciet posthuma laudi:
 10 Ea qua primis Phœbus ab Indis
 Rutilæ tollit lumina flammæ,
 Te posteritas sera loquetur.
 Te, qui primi flumina Nili
 Bibit, & curru qui Sarmatico
 15 Solidum non timet ire per Istrum,
 Concinet olim,
 Non formidine mortis inertis
 Pavidam, patriæ donasse alacrem
 Natura tibi quos dedit annos.
 20 Nostris longum tu dolor & honor
 Virginibus, tibi thalami expertes
 Mœsto ululatu flebile carmen
 Per redeuntes recinent annos.
 At vos, vestri dedecus ævi,
 25 Animam patriæ reddere segnes.
 Vos æternis tenebrarum umbris
 Teget oblivio longa sepultos,
 Et generis pudor, & telluris
 Ponderis inutile, quos & præsens
 30 Spernit, & altera nesciet ætas.

S T O R G E, N U N T I V S.

STOR. Hæu misera, an omnis spes salutis occidit?

Esse. **NUNT.** Res ut inter adversas quidem
 Non pessime agitur. **STOR.** Si quid accidit boni,
 Ea blandientis sortis est crudelitas:

3 Vo

- 5 Venena dulci melle tetra temperat.
 Quapropter ede quicquid occultas mali.
 Ufus dolendi longaue experientia
 Induxit animo callum; ut amplius mihi
 Nocere posset, nil reliquit fors sibi.
 10 Parata certa est sed misera securitas.
 NUN. Ut gesta res est ergo paucis accipe:
 Quam staret aras ante tristis victima
 Jam destinata virgo, purpuream decus
 Per alba fudit ora virgineus pudor,
 15 Cœtus viriles intuerier insolens,
 Ut si quis Indum purpura violet ebur,
 Rosasve niveis misceat cum liliis.
 Sed se per ora cum pudore fuderat
 Perspicua certæ juncta vis fiduciæ,
 20 Interque flentes sola fletibus carens,
 Vultu remisso constitit firma, ac sui
 Secura fati, quas tenebat lacrimas
 Propinqua morti virgo, populus non tenet.
 Alium parentis beneficium recens movet.
 25 Et servitutis patriæ exemptum jugum,
 Et solitudo familiæ clarissimæ
 Alius acerbam fortis ingemuit vicem.
 Longoque luctu breve redemptum gaudium,
 Raroque stabilem rebus in lætis fidem.
 30 Florem juventutis desiet ille, & siderum
 Similes ocellos, æmulamque auro comam,
 Supraque sexum pectoris constantiam.
 Et forte solito gratiorem afflaverat
 Natura honorem, ceu supremo munere
 35 Dignata funus nobilis viraginis.
 Ut jam ruentis æquor in Tartessum
 Phœbi recedens esse grator solet
 Splendor, rosæque vere supremo halitus
 Colorque cupidos detinet oculos magis:
 40 Sic virgo fati stans supremo in limine,
 Parata morti, nec recusans molliter,
 Turpive torpens exitus formidine,
 Commorat omnes, versaue in se lumina
 Vulgi stupentis, traxerat miraculo,
 45 Et triste cunctis attulit silentium.
 STO. Narrare porro perge facinoris modum,
 Neu parce matris auribus, nihil potes

- Afferre triste , ut tristiora non sibi
 Proponat animus. cuncta jam præcepta sunt.
- 50 NUN. Animi virilis tum puella lumina
 Ad clara tollens astra, concipit preces
 Ex ore casto, voce non fracta malis :
 Æterne rerum genitor, atq; hominū parens,
 Tandem propitius gentis errori tuæ
- 55 Ignosce, & istam victimam lenis cape.
 Quod si furoris exigis piaculum ,
 Quæcunque nostra contumax superbia
 Supplicia meruit, te parentem deserens,
 Utinam luatur hoc cruore ! sæpius
- 60 Utinam liceret sanguinem profundere , &
 Hic si parentum & civium sita est salus,
 In me furoris impetum ac iræ tuæ
 Per mille mortes sæpius deflectere.
 At tu sacerdos quid metuis? (etenim metu
- 65 Gelido tremebat) ades, & hanc luce exime
 Animam morantem solve corporis obicem:
 Populum, parentem, meque voto libera.
 Ut hæc loquuta est. ille jam dudum parens
 Visus cruentus, sæviorque tigride,
- 70 Oculos amictu lacrymis madens tegit ,
 Seseque damnans vota que temeraria.
 Fletu sacerdos obrutus vix solvere
 Animæ meatus potuit, & mœsto diu
 Taciturna turba torpuit silentio.
- 75 Ut vocis autem pervium patuit iter,
 Non ille gemitus, esse nec qualis solet
 Fremitus doloris atque lamentatio.
 Sed concionis gratulantis murmure
 Confusa turba, teque prædicantium
- 80 Adversa sortis inter aspræ vulnera,
 Et blandientis læta dona, formidam
 Unam beatam maxime & miserrimam.
 Nam plaga quamvis alte ad ossa federit ,
 Magni doloris magnum habes solatium.
- 85 STOR. Solamen ipso luctuosius malo;
 Quod leniendo exasperat malum vetus ,
 Luctusque acerbi memoriam semper novans,
 Reducta cogit vulnera recrudescere.
 Quo fortiore nata tulit animo necem ,
 Hoc angit animum tristior meum dolor.

F I N I S.

BAPTISTES,
SIVE
CALUMNIA
TRAGŒDIA.

Auctore

GEORGIO BUCHANANO
SCOTO.

GEOR. BUCHANANUS
JACOBO SEXTO,
SCOTORUM
REGI

S. P. D.

*U*M omnes mei libelli, postquam tibi erudiendo sum appositus, ad te familiariter accedunt, salutant, confabulantur, & in tua clientela umbra conquiescunt, tum hic meus Baptistes pluribus de causis, tui nominis patrocinium audentius sibi poscere videtur: quod meus, quanquam abortivus, tamen primus est fœtus, & adolescentes à vulgari fabularum scenicarum consuetudine ad imitationem antiquitatis provocet, & ad pietatis studium, quod tum ubique fere exagitabatur, animos excitare pro virili contendat. Illud autem peculiariter ad te videri potest spectare, quod tyrannorum cruciatus, & cum florere maxime videntur, miseras dilucide exponat. Quod te nunc intelligere non conducibile modo, sed etiam necessarium existimo: ut mature odisse incipias, quod tibi semper est fugiendum. Volo etiam hunc libellum apud posteros testem fore, siquid aliquando pravis consultoribus impulsus, vel regni licentia rectam educationem superante secus committas, non praeceptoribus, sed tibi, qui eis recte monentibus non sis obsecutus, id vitio

R 5

ver-

vertendum esse. Det Dominus meliora, & quod est apud tuum Sallustium, tibi benefacere ex consuetudine in naturam vertat. Quod equidem cum multis & spero, & opto. Vale.
Sterlino, ad Calend. Novembris, 1576.

P E R S O N Æ.

PROLOGUS.

MALCHUS *Phariseus.*

GAMALIEL *Phariseus.*

JOANNES *Baptista.*

CHORUS *Judaorum.*

HERODES *Rex.*

HERODIAS *Regina.*

REGINÆ *Filia.*

NUNCIUS.

BAP.

BAPTISTES,
SIVE
CALUMNIA
TRAGŒDIA.

PROLOGUS.

Veteres poëtæ fabulantur Protea
Quendam fuisse, qui se in omnes ver-
teret

Formas, nec ullis contineri vinculis
Posset: liquentes nunc in undas dum fluit,
Nunc flamma stridet, nunc ferus rugit leo,
Vires arbor, horret ursus, anguis sibilat,
In cuncta rerum transiens miracula.

At ego profecto, fabulam istam comperi
Longe Sibyllæ veriore oraculis.

Nam quotquot homines video, tot me Proteps
Videre vultus credo qui sumant novos.

Seseque vertant in figuras quassibet:

Subjecta quorum maxime calamniis

Fortuna semper Scenici est spectaculi.

Nam si vetustam fabulam quis proferat

Turbant molesti, tussunt, & nauseant.

At si novam quis attulit, tum protinus

Vetera requirunt, comprobant, laudant, amant.

Illiberali respuunt fastidio

Nova, & priusquam noscere queant, exigunt.

Recteque dicta interpretationibus

Vitiant malignis, omnia in pejus trahunt.

Ipsique somno dediti atque ignaviæ,

Vacui laboris, invident laboribus

Aliorum, & omnem collocant operam suam,

Ut deprehendant quod queant reprehendere:

Siquis sit error, antevertunt Lyncea

Visa

Visu , notaque perlinunt censoria :
 Bene dicta surdis auribus prætervolant,
 Horum severa supercilia nihil moror
 Tristemque vultus tetrici arrogantiam.

At si quis adsit æstimator candidus ,
 Qui puriores promoventi litteras
 Studeat benignus, & favore sublevet,
 Et (quando ab omni parte sincerum nihil
 Humana gignit mens) levibus erroribus
 Ignoscat , illi fabulam afferimus novam ,
 Aut potius historiam vetustam interpolet ,
 Baptista quondam ut regia libidine,
 Et invidorum subdolis calumniis
 Oppressus, indignam innocens subiit necem.
 Porro vocare fabulam veterem aut novam
 Per me licebit cuique pro arbitrio suo.
 Nam si vetusta est ante multa secula
 Res gesta , veteres inter hæc censebitur :
 Sin quod recenti memoria viget, novam
 Existimemus , hæc erit prorsus nova.
 Nam donec hominum genus erit, semper novæ
 Fraudes , novæque suppetent calumniæ :
 Livorque semper improbus premet probos
 Vis jura vincet , fucus innocentiam.

MALCHUS & GAMALIEL Rabini. CHORUS.

MALCHUS.

Misera senectus , & supremi spiritus
 Propinqua meta fataque infelicia,
 In hosne vitæ longioris terminum
 Tribuistis usus , serviente ut patria
 Polluta templa cernerem nefarie ,
 Profana sacra mista? Vidi impervii
 Arcana fani fracta , sacrum postibus
 Aurum revulsum : quicquid aut Gabinii
 Cupido rapere potuit , aut Antonii
 Haurire luxus , periit : ac ludibrio
 Etiam Cleopatæ fuimus (infandum) gulæ ,
 Ac ne deesset parte ab ulla indignitas,
 Rex Antipatri Semiarabis pronepos

Cri-

Crudele sceptrum sævus Herodes perit.
 Judæa Idumæ servit; Arabarchæ Sion,
 Solyma profano, populus impio Dei.
 Tot fortis inter sævientis vulnera,
 In servitute quamlibet gravi tamen
 Scintilla quædam dignitatis pristinæ
 Adhuc supererat: Disciplinæ, & patriæ
 Vel quaecunque specimen. Ipsius hostibus
 Etiam verendum: ceperat victor ferox,
 Et purpuratæ non minima pars curiæ
 Honore leges prosequi Judaicas:
 Hac recreati spe caput vix tollere
 Fessi miseriis cœperamus: quum nefas
 Ortum repente est. unde nullius mali
 Metus imminebat. Ecce Baptistes novus,
 Non è profanis editus parentibus.
 Interque cultus educatus exteros,
 Sed gente noster, genere Levites, Deo
 Primis dicatus usque ab incunabulis,
 Pontificis ipse natus, ipse Pontifex
 Brevi futurus, ni cupitæ gloriæ
 Fructus acerbos rapere mallet quam suo
 Maturam honoris legere messem in tempore.
 Is ergo raris devii solos colens
 Solus recessus sanctitatis tetricæ
 Vulgus sefellit imperitum imagine.
 Hirto capillo terga opertus pellibus.
 Victu ferino & id genus præstigiis
 In se ora vertit omnium. Plebs credere
 Vatem repente redditum mundo novum.
 Et jam sequacis ille vulgi exercitum
 Traduxit ad se: jam relictis urbibus
 Hunc populus unum suspicit, proceres colunt,
 Reges verentur. Ille, stolidæ insania
 Plebis superbus, alter ut Moses, nova
 Dat jura: lymphis expiare crimina,
 Adalterare ritibus leges novis
 Audet vetustas: ut favore facilis
 Vulgi fruatur, omnibus probris patres
 Lacerat, secundis plebis usus auribus.
 Quod si furentis insolenti audacia
 Latronis hujus nemo se conatibus
 Opponat, illa celebris orbi sanctitas

Bre

Brevi peribit, imo perit, imo periit.

GAM. Professionem nil temere nostram decet

Statuere: mites lenitas decet patres:

Juvenum temeritati dari venia potest:

At nulla nostram poterit excusatio

Velare culpam. Paululum da iræ locum,

Residat impetus, & dolor deferveat.

MAL. Et tu Gamaliel, hic sacrilegus quæ facit

Tua, ut videtur, approbas sententia

GAM. O Malche, Malche, nec probo, aut damno
prius

Quam quale quidque sit sciam: quod vatem ad
hunc

Spectat, vir adeo (quantum ego audio) malus

Non est, nec odio sic premendus publico.

MA. O sidera, ô cælum, ô solum! Huic etiam viro

Non deest patronus, esse qui malum neget.

GAM. Qui vitia carpit, qui docet mores bonos,

Præitque primus quam indicat aliis viam,

Hunc esse mihi persuadeas malum virum?

MAL. Qui jura spernit, qui docet sectas novas

Novosque ritus, qui petit conviciis

Populi magistris, pontificibus detrahit,

Hunc esse mihi persuadeas bonum virum?

GAM. Si in nos severi & tetrici æque indices

Essemus, aliis quam sumus sæpe asperi:

Minus paterent publicis conviciis

Flagitia nostra. Blandiamur quamlibet

Nobis, beati prædicemur, cœlites.

Vulgo putemur, integri, casti, pii:

At nemo nostrum maximis vitiis vacat.

MAL. Ut hæc Gamaliel vera sint, cum cuilibet

E plebe fas est præfui male dicere?

Plebs siquid erret, eam reducat in viam,

Lex ipse sibi sit: si quid autem erraverit,

Est qui scelestum cernat, & plestat Deus.

GAM. Et tibi videtur æqua lex hæc? MAL. Ma-
ximè.

GAM. Quinam? MAL. Quia propria est plebis
ignorantia,

Error, temeritas, imperitia, cœcitas.

GAM. E plebe media sæpeprehenderis

Qui principum non cesserit prudentiæ.

MAL.

MAL. Quin ergo cathedra cedimus opilionibus?

GAM. Opilio Moses, opilio David fuit.

MAL. Eos erudit cuncta spiritus Dei.

GAM. Hunc poterit idem qui erudit illos Deus.

MAL. Nobis relictis erudiet illum Deus?

GAM. Non sceptrâ spectat, non parentum stemmata,

Decusve formæ, aut regias opes Deus:

Polluta nullo corda sed contagio

Crudelitatis, fraudis & libidinis.

Hoc ille templo spiritus capitur sacer.

MAL. Equidem Gamaliel, fatear ut verum, mihi

Videre pridem sacrilegam hanc sectam tua

Sententia probare. Non possum amplius

Celare tacitus, cum tuis majoribus

Indigna facias: qui tueri debeas

Auctoritatem maxime unus omnium

Nostram, repugnans maxime: idque in gratiam

Juvenis parentis: per Deum rogo, edoce

Qua spe ista tentas, aut quid hinc captas lucri?

Forte ille honores, aut opes dabit tibi,

Qui dignitatem funditus nostri ordinis

Evertit omnem, nosque ad inopiam vocat.

GAM. O Malche vero procul aberras à scopo,

Nostram tueri dignitatem si putes

Nos posse fastu, viribus, superbia.

Non hæc parentes ratio nostros extulit.

MAL. Vetusta veteres, nostra nos magis decent:

Suique vivat quisque more sæculi.

GAM. Quin potius omnes bona bonos semper
decent

MAL. Si quid paterni spiritus nobis foret,

GAM. Et nos paternis viveremus moribus.

MAL. Pœnas luisset morte nebulo hic, non minis.

GAM. Aliena nostro ab ordine est crudelitas.

MAL. Quicquid Deo præstatur, id sanctum &
pium est.

GAM. Morti immerentes impia est pietas dare.

MAL. Hunc immerentem cuncta qui evertit, vocas?

GAM. Si peccat ille, quin palam redarguis?

Quin lumen ingenii exeris illic tui?

Rudem peritus, doctus indoctum, senex

Aggredere juvenem, Fors reduces in viam:

Et tibi apud omnes comparabis gloriam.

MA Curanda non est ista plaga molliter,
Sed fane, ferro, & igne: vel si quid scias
Quod fune, ferro & igne sit crudelius.

GA. Sit ille qualem dicis, aut peior etiam

Si vis, dare unum te tamen decet tibi

Ut ante moneas hominem amice & leniter:

Ne malle quisquam præcipitare te pntet

Dubium salutis, dexteram quam tendere

Jam pessum eunti: plurimum interest tuam

Ad famam, ut omnes invidi etiam intelligant

Servare te omnes velle, perdere neminem,

Nisi obstinata mente qui præceps ruat.

Unum oro saltem, te priusquam longius

Abducat ira, cogita quid assequi

Hac obstinata pertinacia queas.

MA. Nempe illud, hostem ut opprimā, soler bonos,

Dubiosque firmem, & imprudentes terream,

Legesque patrias hoc cruore sanciam.

GA. Quin potius illud assequere, ut omnibus

Grassatus esse viribus tyrannidis

Credare, sanctum donec opprimeres virum,

Ratione quem non potueris convincere.

MA. Sit sanctus ille, sit gravis quantum libet,

Divinus illum spiritus non dirigit

Quando instituta prisca patrum negligit.

Et quando apud vos nil reperio præsidii,

Contra ruinam regum auxilium petam.

CHO. Rectè Gamaliel admonet, me iudice:

Et tu monenti obtempera. Sed consilii

Recti hostis ira mentis aciem obnubilat:

Auremque monitis obstruit salubribus.

GAM. Ille abiit ira incensus, & fastu tumens

Ego quod licebat sedulo pro viribus

Monui furem, spiritus nixus feros

Lenire verbis mollibus, fidum dedi

Consilium: at ille tantum abest ut gratiam

Ingratus habeat, etiam ut oderit bene

De se merentem. vulgo ita modo vivitur,

Nostrique cœtus vitium id est vel maximum,

Qui sanctitatis plebem imagine fallimus,

Præcepta tuto liceat ut spernere Dei.

Contra instituta nostra si quid audeas,

Cona-

Conamur auro evertere adversarios,
 Tollere veneno subditisque testibus
 Opprimere: falsis regias rumoribus
 Implemus aures: quicquid animum offenderit,
 Rumore falso ulciscimur, & incendimus
 Animum furore turbidum: & calumniis
 Armamus iræ sævientis impetum.
 Nullus ille nunc memor modestiæ
 Graditur ad aulam: comminiscetur novas
 Sectas oriri, sacra patrum deferri,
 Auctoritatem regiam ludibrio
 Patere; demum quicquid illi commodum est,
 Honestæ sceleri nomina obtendens suo.
 His si moveri senserit regem parum,
 Inveniet aliud sævius telum: in caput
 Jurata regis clamitabit agmina,
 Secreta fieri colloquia: nefarium
 Facinus parari: consilia clam concoqui;
 Cœtus coire nocte: privatas opes
 Per factiones impias augescere.
 Hæc ille finget, aut atrociora, ut est
 Animi impotentis, barbaræque jugiter
 Crudelitatis auctor. Hæc in regias
 Stillabit aures toxica ingenii sui.
 Hoc adeo cunctis pene semper regibus
 Commune vitium, facile delatoribus
 Præbere sese: quo quid est crudelius
 Fictum, facilius creditur: vanos metus
 Fingunt sibi ipsi: mobilis famæ levem
 Sequuntur auram: qui fideliter monet,
 Timidus habetur, languidus, torpens, hebes,
 Virtutis olim vertimus jam nomina
 Virtute nulla splendidi: sed splendidis
 Titulis superbi fallimus vulgus rude.
 Quod ad prophetam spectat hunc, modestum
 Se noster utinam gereret ordo, & cautius
 Si missus huc est ille consilio Dei,
 Humana poterit nulla vis obsistere:
 Sin fraude rectum comminiscitur nefas,
 Sese ipse gladio subito confodiet suo.
 Interpretetur quisque pro ingenio ut lubet.
 Si quis sequatur hic meam sententiam,
 Cruore puras servat innocuo manus,

Nec temere sancti prodigus sit sanguinis :
 Ne quæ statuimus in alios crudeliter
 Exempla, recedant postea in nostrum caput,
 Immanitatis non sat Herodes habet ,
 Ni facibus iræ subditis, accreverit
 Animi furentis impotens crudelitas ?

C H O R U S.

Quanta mortales latebris opacis
 Nox regit mentes ! quibus in tenebris
 Degimus, lapsu celeri, fugacis
 Tempora vitæ !
 Occulit falsus pudor impudentem,
 Impium celat pietatis umbra :
 Turbidi, vultu simulant quietæ ,
 Vera dolosi
 Qui fuit tristi gravitate vultus ,
 Unicum vitæ specimen modestæ :
 Æstuat præceps furiis, & atrox
 Fervet in iras.
 Qualis Ætnæis vapor è caminis
 Saxa convolvit celeri rotatu,
 Qualis arentem coquit in favillam
 Flamma Vesuvum :
 Talis hunc cœtus furor ultionis
 Cogit in vatem ruere innocentem,
 Ut truci nudam male veritatem
 Crimine vexet.
 Tu mali tanti genitrix cupido
 Gloriæ, vano tumefacta fastu :
 Lausque fucati specie superne
 Splendida honesti:
 Mentis ut regnum semel occupasti,
 Fascinas blandis animos venenis,
 Et relegata ratione turbas
 Pectoris aulam.
 Te fugit verum, pietas, pudorque,
 Te fides , & quæ melioris ævi
 Hospes, infames vitiis reliquit
 Ultima terras.
 Si quis ó frontis nebulis remotis
 Artifex nudas daret intueri

Pædo-

Pectoris curas, penitus revelans
 Abditæ cœcum penetrabile mentis,
 Cerneret miris variata formis
 Monstra, non magno stabulare in antro
 Plura quam terris ferat in remotis
 Nilus, & Ganges, Libyæque sævis
 Fœta portentis, latebrisque nigris
 Caucasus horrens.

Non ibi tigris rabies cruentæ
 Deesset, aut fulvæ feritas lænæ,
 Non sitim nulla saturata strage
 Dira sævorum ingluvies luporum.
 Nec venenata basiliscus aura
 Pestifer, longumque ferens soporem,
 Aspis, & candæ metuendus uncæ
 Scorpius telo, lachrymisque fictis
 Personans feram crocodilus algam,
 Nec doli vulpis, Pharizæque fallax
 Ludus hyenæ :

Ficta crudeles pietas tyrannos,
 Impios mores stola fimbriata
 Celat : in panno tenui recondit
 Nuda se virtus tuguri sub umbra
 Rustici, nec se titulis superbis
 Vendit : insanosque fori tumultus
 Ridet. & plausus popularis auræ,
 Nec cliens magni foribus patroni
 Assidet : Vitæ tacitos beatæ
 Rure secreto sibi nota tantum
 Exigit annos.

REGINA, HERODES.

REG. **T**U lentus usque auctoritatem regiam
 Labare nondum sentis, in tuum caput
 Nondum patari cæcus insidias vides ?
 Nam concitator iste vulgi, si alterum
 Superfit annum, vincla, carcerem, cruces
 Frustra mineris, jam suas circumspicit
 Vires superbus, prosequendum jam grege
 Obscurat aulæ regiæ satellites.

HER. A turba inermi quod times periculum ?

REG. Secreta si conventicula fieri sinas,

S 2

A gene-

A genere nullo non timendum existimes.

HER. At hic ruentem sponte populū ad se, docet.

REG. Magis timenda est fusa late factio.

HER. Crimen refellit istud, hominis sanctitas

REG. Hoc tecta velo sæpe flagitia latent.

HER. A purpuratis vis timenda est satrapis.

REG. Et à severis fraus timenda hypocritis.

HER. Inops, inermis, unda cui sedat sitim,

Dat sylva victum, terra gramineum torum,

Quem cogitare poterit. is. sceptris dolum?

RE. Vides amiculum, & cibum & potum vides,

At quod reclusum pectore gerit, non vides.

HE. Conditio regum misera, si miseros timet.

RE. Si nil timendo præda fit, miserrima.

HE. Quid ergo tutum jam supererit regibus?

RE. Omnia: quieti si quod obstat auferant.

HE. Nempe hoc tyrannus interest regi bono:

Hic servat hestres, hostis ille civium est.

RE. Utrumque durum est, & perire & perdere:

Sed si eligendum est, præstat hostem perdere.

HE. Cum non necesse est alterum, utrumque miserum est.

RE. Tanto in tumultu nihil agendum est aspere,

Quum concitatur mobilis vulgi furor:

Leges, religio, auctoritasque principis

Contempta, plebi est infimæ ludibrio.

Cave, lenitatis falsa species avocet

Tibi mentem ab æquo: quæ videtur lenitas,

Propius tuenti summa erit crudelitas.

Dum parcis uni factioso & perdito,

Is perditum omnes in caput quos tu cunctum

Armare satagit. finge fieri, quoniam ne

Tandem necesse est, concitari mobile

Ad arma vulgus, cuncta passim lugubri

Ardere bello, vasta linqui prædia,

Urbes cremari, virgines per vim rapæ,

Manusque dubia conseri victoria:

Quum frena legum ruperit licentia,

Damnabis istam sero tum clementiam.

Atque ecce coram pestis & mali caput.

Hic censor ille est. Hunc roga, plura audies

Ni fallor, ab eo, fama quam vulgaverit.

Nec miror esse sceptræ qui spernant tua:

Quan-

Quando ipse pravos lenitate provocas.

HE. Quum multa possis, facere viribus modum
Regum bonorum est. REG. Itane, jam sceptris
modum

Hic faciet? hujus regnum habendum arbitrio est?

Si regis esset animus in te. HER. Quin abis?

Mihi hæc relinque. REG. Quin abeo, ne denuo

In os, ut ante, contumelias feram.

Regina, multa quando cedit infimis,

Quæ spes fovebit æquitatis cæteros?

HERODES, IOANNES, CHORVS.

HER. Jamne abiit? abiit. Hoc agamus interim,
Nō est quod id te moveat, aut novū potes.

Si læsa mulier nobilis, dives, potens,

Regina denique gravius æquo irascitur.

Vel ipse testis esse poterit optimus,

Quantum saluti faverim semper tuæ.

Namque universæ plebis odium te petit,

Et ad luendas flagitat pœnas reum:

Dolentque proceres, & sacerdotes fremunt,

Atque adeo quid sit, quod querelam publicam

Intendat, edam breviter. Omnes ordines

Laceras maledicis concionibus palam:

Vulgusque veterum decipis legum rade,

Lethale spargens dogmatis virus novi:

Et turbulentis vocibus, regni statum

Tranquillitate, que labefactas publicam

Parere prohibet, milites duci suo:

Parere populo Cæsari, vulgo nova

Dum regna spondes: liberos iugo extero

Fore polliceris, speque vana concitas:

Gentem rebellem nec finis quiescere:

Et calamitatum ceu tulissemus parum:

Romana demens arma rursus provocas.

Nec dubito quid sis ausus absens, quum palam

Mihi impudicas exprobraris nuptias:

Et odia populi nixus in me accendere,

Fratremque mecum prælio committere

Tentaris, in te quod erat. Ac velut parum

Sceleum patrales, ausus omnia in omnium

Pariter salutem , bella jam cœlo paras :
 Et sacra, quibus hoc hætenus regnum stetit
 Abolere tentas, Hæc populus omnis fremit :
 Lentumque legum me queruntur vindicem
 Patriarum. at in te durius nihil tamen
 A me profectum est : & modo quicquid favor
 Judicis amici & benevoli poterit dare,
 Tribuetur à me liberaliter tibi.
 Neque enim tyrannum genuit avidum sanguinis
 Vestri pater me Assyrius , aut Ægyptius.
 Et patria , & altrix , & parens eadem mihi
 Vobisque terra est. infima quoties perit
 De plebe quisquam, corporis membrum mei
 Toties revelli existimo : meus cruor
 Mitti videtur. facilem & æquum judicem.
 Herodem habebis. Si refellere cætera
 Objecta poteris , quicquid in me dixeris
 Olim, meosque, gratiam facio tibi,
 Tu , teste populo , intelliges injuriam
 Negligere propriam, persequi me publicam.
 Utinam ipse reliqua diluas sic crimina ,
 Severitatis ut mihi nullam tua
 Occasionem linguat innocentia.
 CH. Hac perge charus esse : vives posteris
 Clarus. Nec auro, nec catervis militum
 Tam crede regna tuta, quam quæ charitas,
 Et æquitate parta defendit fides.
 JO. Tenenda populi frena qui credit Deus,
 Audire oportet multa : cuncta credere
 Necesse non est, questus, invidia , favor ,
 Timor, dolorque sæpe vera supprunt.
 E plebe si quis aut patrum, inclementius
 Me credit in se prolocutum quippiam,
 Vitam necesse est arguat prius suam ,
 Orationem quam meam culpet. mea
 Hæc ratio semper fuit , ut reprehenderem
 Delicta publica publice, occultè nihil
 Facio, doceove. Non latebras aucupor
 Cæcas, nec homines, sed vitia redarguo.
 Cum me rogarent milites, quonam modo
 Servire possent pariter & regi , & Deo :
 Pulsare vetui, rapere, vim facere, dolo
 Circumvenire improvidos, componere

Cupi-

Cupidinem jussi ad modum stipendii :
Nec spem novarum prædico rerum, nisi
Quam vos prophetis ex vetustis creditis
Mecum. nec unus interim è tot millibus,
Auctore me qui principem contempserit,
Profertur. Ista sive fama retulit,
Seu finxit ira cæca, dum præceps furit
Studio nocendi, nuda facile veritas
Per se refellet. Sacra quam pie colam,
Et instituta vetera, nullum certius
Judicium opinor, quam meorum criminum
Præclarus index quod palam non prodeat :
Clam murmuret, ubi facile sit fictis locus.
Quod te negavi posse fratris conjugem
Habere jure, id ipse tecum cogita.
Utrum placere tibi sit æquius an Deo,
Atque utinam is animus omnibus itidem foret,
Quicumque regum sese amicitiae dicant,
Ut vera malint proloqui ac salubria,
Quam blanda damno mox futura ; quod malis
Præclusus aditus esset, & molestiis !
Ego si quid olim liberius, ac verius
Dixi, tu, ut æquum est, æquitatis vindicem,
Æqui bonique bonus, & æquus consule,
Tuæque fines hos statue potentiae,
Mensura legum quos tibi præscripserit.
Quod jus in alios hic habes, in te Deus
Aliosque reges omnium rex obtinet.
Proinde quicquid de capite statues meo,
Statuere id ipsum crede de tuo Deum.
HE. Quum illuc tra venies, loquere tum cœlestia :
Terrena jura patere, dum terram coles.
JO. Terrena vereor regna, pareo regibus :
Æterna patriam regna puto, regem colo.
HE. Res ipsa clamat, regibus quam pareas ;
Parere regem qui tuis vis legibus.
JO. Si ferre leges mihi liceat, edicerem
Parere populos regibus, reges Deo.
HE. Sat litigatum est. rursus hunc abducite.
Perplexæ res est, donec cuncta certius
Comperta pateant, stat nihil decernere.
CH. Qui de tyranni oratione se autumat
Perspicere mentis posse sensus abditos,

Næ turbido se credere speculo sciat.
 Utinam secundet cuncta cœlestis parens !
 Sed ominari metuit animus quæ timet.
 HE. Fortuna regum quam misera sit, & anxia,
 Nec fando poterit explicare oratio ,
 Nec cogitando mentis acies assequi ,
 Nos esse vulgus liberos solos putat,
 Solos beatos , quos egestas obsidet ,
 Formido cruciat ; misera servitus premit.
 Quodcunque populus diligit, cupit, timet,
 Audet fateri libere : procul metu
 Fruitur modestis opibus. at nobis foris
 Persona honesta est induenda , cogimur
 Vultu benigno humaniter promittere ,
 Palam profari iusta ; ficto pectore
 Differre bilem : suppressere odia in suum
 Tempus : minari maximè, cum maximæ
 Causæ timoris anxium pectus premant :
 Spernit modestum principem plebs ; asperum
 Odere. Vulgo serviendum est mobili ,
 Et imperandum : nil meo arbitrio gero.
 Hunc si prophetam perdo, populum offendero :
 Si servo , regno consulo parum meo :
 Quid ergo agendum est? id ne dubium est? impeti
 Habenda ratio est : ipse mihi sum proximus.
 Si ob sceptrâ populo serviendum est , stultius
 Quid esse poterit. regna quam pessum dare ,
 Placere vulgo dum studes? plebs gaudia ,
 Irasque temere sumit & temere abjicit.
 Nunc stat, cruore auctoritatem regiam
 Stabilire : vulgus facile post placabitur.
 Si serpere malum latius præsens sino ,
 Remedia vincet. ausus est videlicet
 Mihi impudicas exprobrare nuptias
 In os : id illi impune si permisero
 Non stabit illic hominis impudentia.
 Jam sceptrâ leges ad suas flecti volet :
 Jam vincla captis induet : jam non regi
 Sed regere cupiet, jura regibus dabit,
 Confundet imis summa ; gliscenti malo
 Statim medendum est : antequam crescat recens
 Flamma opprimenda est. contumelias novas ,
 Vcterem ferendo , provocas , injuriam.

Popu-

Populo secundo si expetere pœnas queam ,
 Populi faventis gratiam non negligam :
 Si nequeo, regno cuncta stat postponere ,
 Quid Malchus iste garriat de legibus,
 Quid curiosas quæstiones litibus
 Inexplicatis jactet , id nihil mea
 Referre credo, modo populus, unam hanc sciat
 Legem tenendam, præter ut leges, mihi
 Licere quidvis, esse legitimum putet.

C H O R U S.

O Spatioſi conditor orbis
 Cujus trepidant omnia nutum,
 Cœlum nitidis ignibus aptum ,
 Tellus vario florida cultu :
 Tumidum reſuis æſtibus æquor.
 Nonne ad noſtras pertulit aures
 Fama prioris conſcia ſeculi,
 Ævi ſplendida facta prioris :
 Cum tu, validæ robore dextræ,
 Auræ atque opibus, regna ſuperba
 Ipſa extinxi à ſtirpe revellens,
 Illorum ut nos agro infereres :
 Agro haud enſe aut iaculis noſtris,
 Aut conſilio , vique parato.
 Sed nos cœli favor omnipotens,
 Per ſera tutos agmina duxit :
 Non tu rex ille Iſacidarum ?
 Non tu gentis Deus Hebrææ ?
 Cujus ductu, perfida caſtra
 Proculcavimus, hoſte perempto:
 Non confiſi robore noſtro,
 Sed duce & aſpice te præclaras
 Sæpe retulimus patriæ palmas.
 Nunquid penitus deſeris, olim
 Genitor, populum tibi dilectum ?
 Nunquid fabula linquimur hoſti ?
 Spreta eſt pietas , religio jacet :
 Fraus purpurea regnat in aula :
 Populus, tanquam victima, ſanctus
 Dat pia ſævæ colla ſecuri :
 Vates pereunt enſe, tyranni.

S s

Noſtris

Nostris gaudent luctibus hostes,
 Et pietatis sub prætextu,
 Meriti pœnas, regna gubernant:
 Meritos regnum pœna coercet.
 Exurge, tuo populo fer opem:
 Exurge parens optime, & hosti
 Da te talem cernere, qualem
 Te viderunt æquore patres
 Rubro Pharios mergere currus.
 Qualem vatis fatidici olim
 Te puer oculis vidit apertis.
 Dantem igniferis fræna quadrigis,
 Totis flammis spargere campis.
 Te caligine pulsa erroris
 Humanæ qui lumina mentis
 Obruta cæca nube recondit,
 Et quæ primo sole tepescit
 Tellus, & quæ mergere ponto
 Cernit rutilæ lumina flammæ,
 Unum agnoscat cuncta potentem.

MALCHUS, IOANNES.

MAL. Sic profecto res habent mortalium,
 Ut optionem si tibi obtulerit Deus,
 Incertus erres quid reoules, quid velis:
 Opes, honores, rem tibi & tuis cupis,
 Quæ perdidierunt sæpe voti compotes:
 Hosti imprecaris vincla, carcerem, fugam,
 Quæ sæpe pariunt maximam illi gloriam,
 Tibique damnum: quod adeo verum meo
 Didici periculo, exempla ne longe petam.
 Nam cum remotis montibus non degens jugis,
 Baptista vulgus fascinaret hic novus,
 Plebisque secum credulæ traheret gregem,
 Ego Pharisææ dignitatis vindicem
 Me præstiti unum, cæteris cunctantibus;
 Nec experiri cuncta desii prius,
 Quam dura fontes vincla presserunt manus,
 Hostemque carcer publicus compescuit;
 Aulamque totam criminum implevi. At nihil
 Ut video, profunt vincla, carcer, crimina.
 Sic plebis animos occupavit impiæ

Vls

Vis dira pestis, omniumque pectora
Lethale virus perbibere, ut illius
Clades honorent, ingemant periculis.
Quacumque pergo, me execrantur, indicant
Me digito, iniquo me intuentur lumine:
Illi favetur sacrilego, qui sustulit
Rerum universa & ordinum discrimina,
Et excubatur ante clausum carcerem.
Nihil miserius esse nobis arbitror,
Qui nos omissis rebus aliis, commodo
Populi dicamus, quisquis illi mancipat
Se, collocatam gratiam sciat male:
Ut qui maligno semper ingenio solet
Favere pravis, optimatis spernere
Quo conferam me? quid querar primum? quibus
Potissimum irascar? cui opem primum feram?
Pseudopphetam populus impius colit:
Mussant Rabini connivet rex, negligunt
Proceres: ruentes solus his humeris ego
His fulcio humeris patrios ritus, manum
Nullo admovente: publicam solus vicem
Doleo, quid igitur? deferam munus? sacra
Legesque prodam, dignitatemque ordinis?
Meque esse patiar hostibus ludibrio?
Patiar profecto. Nam quid aliud jam queam?
Feramne solus, ferre quod cuncti abnuunt?
Et me ruinæ publicæ objiciam? Deus
Sua tueatur, quando jam sic vivitur,
Ut quisque caveat sibi, ego mihi sum proximus.
Si male gero rempublicam, in meum caput
Ruina verget: qui favent nunc maxime
Stanti, jacentem calcibus primi petent.
Si bene geram rem, gratiam male collocem,
Nihil parabo præter invidiam mihi.
Nunc Gamalielis sero consilium placet,
Nisi forte sero nemo resipiscere potest.
Malo ergo requirant hic meam constantiam,
Quam re peracta temeritatem puniant.
Quod cuique visum est sentiant: molestiis
Ego me explicabo, & gratiam resarciam
Hoc cum propheta. nec animi simplex homo
Renuet opinor. Duriorem si mihi
Se ostendet, omnes admovebo machinas,

Ne populus illum credat artibus meis
 Periisse: populum si reconciliavero,
 Non undequaque cesserit res pessime.
 Atque ipse opinor, ipsa nimirum est, vide
 Qui cœtus illum sacrilegum sequitur comes.

In urbe media nos inanes interim
 Inter cathedrâs desidemus, at liber
 Audire primum quid magister hic ferat.

JO. O magne rerum rector, auctor, arbiter:

Te quicquid aër continet laxo sinu,
 Quæcunque tellus educat, quicquid suis
 Fretum sub undis nutrit, agnoscit Deum,
 Sentit parentem, legibus semel datis
 Obsequitur ultro tramite immutabili.

Jussu tuo ver pingit arva floribus,
 Fruges dat æstas, fundit autumnus merum,
 Hiems pruinis vestit albicantibus
 Montes, in æquor turva volvunt flamina
 Moles aquarum, mare reciprocatur vices,
 Noctem Diana, Phœbus incendit diem,
 Et inquieta lustrat orbem lampade.

Nil denique usquam est sive cœlo, seu solo,
 Quod non libenter pareat regi suo,
 Amat parentem, & officiis quibus potest
 In conditorem studia declaret sua.

At solas homo quem cæteris longe magis
 Gaudere decuit, & obsequi jussis Dei,
 Contemptor unus inter omnes maxime est:

Præcepta spernit, fræna legum rejicit:
 In omne præceps facinus it: libidine
 Metitur æquum: ponderat jus viribus.

MAL. Principia recte sese habent tibi hætenus.

JO. Nec tam per orbem devias miror vago
 Errore gentes, quam populum qui se Dei
 Hæreditatem jactat, & convitiis
 Incessit alios, impiosque clamitat:

Quum nulla, qua sol cunque terras adspicit
 Gens orbe toto vivat effrenatius.

MAL. Sane locutus cuncta vere hætenus.

JO. Nec ista vulgi culpa tantum est mobilis.

Levita longe veste fulgens candida,
 Legisque scribe turgidus scientia,

Et vos verendi ætate matura senes,

Obl.

Obliquus error devio flexu abstrahit :

Viduae , orphanique causa, vestra ad pulpita

Succumbit , opprimitque dives pauperem :

Iniqua juxta & æqua sunt vernalia.

MAL. Disrumpor ira, tacitus ut hæc audiam ?

JO. At vos Rabini sanctitate cæteros

Præstare qui simulatis & scientia ,

Et vos sacerdotum sacrata dignitas ,

Princepsque sacri pontifex collegii ,

Decimatis omne terra quod profert holus ,

Non vos anethum , menta , ruta & allium ,

Urtica non vos , aut viride fœnum fugit :

At si legendum , si docendum scilicet

Responsa vatum , & sanctioris orbita

Monstranda vitæ . vestra demum auctoritas

Est muta , muti non latratis hic canes ,

Circumfremantes vestra non ovilia

Lupos abigitis. quid lupos dixi ? lupi

Vos estis ipsi. Vos gregem deglubitis.

Vos lana vestit , lac sitim sedat , famem

Caro : gregem non pascitis, vos pascitis.

MAL. Facessat hinc in maximam malam crucem

Concordia. egone patiar amplius meo

Sic insolenter contumeliam ordini

Fieri ? Deus me si ex olympo mitteret

Hac lege ut hæc sint audienda , deferam

Mandata potius ista , quam dici audiam.

Durare nequeo ulterius : Heus tu vir bone ,

Turbæ magister unice : hæc nempe est tua

Doctrina ? populum incallidum sic instruis ?

JO. Si probuses, ad te hæud attinent quæ dicimus.

MAL. Ad te sacerdotem attinet traducere ?

JO. Bene, puto, dici, cum malis dictum est male.

MAL. Parere juvenem convenit majoribus.

JO. Parere cunctos convenit magis Deo.

MAL. Te jussit igitur ista proloqui Deus ?

JO. Jubet profari vera cunctos veritas.

MAL. Tacuisse vera sæpe multis profuit

JO. Cum scelere juncta nil moramur commoda :

MAL. Scelus videtur, ni scelus dicas, tibi.

JO. Scelus videtur , tot perire millia

Spektare , possim cum reducere in viam.

MAL. Reducere ? gregis nonne pastores sumus ?

JO. Si

JO. Si res quidem eadem est pascere & deglubere.

MA. Rerum tuarum satage, nostra desere.

JO. Vicina cum res agitur, agitur & mea.

MA. Quis tandem es, oro, auctoritate hac præditus?

Tunc ille Christus patribus promissus es?

JO. Non sum. MAL. Propheta es ille? JO. Non sum. MAL. Es Helias?

JO. Nec Helias sum. MAL. Si nihil es horum neque Spes nostra Christus, nec Propheta, nec Helias. Quinam auctor audes esse baptismi novi?

Quem te esse tandem perferemus? indica.

JO. Vox sum in remotis montium clamans jugis, Viam parate, facite rectas semitas

Veniente domino: cujus adventu cavæ

In plana valles explicabunt se, solo

Saxosa montes culmina æquabunt, ego

In nomen ejus abluo populos aquis,

Cui detrahendis servus etiam socculis

Indignus essem, nemo quem agnoscit, licet

Verfetur inter vos, & usque obambulet.

MAL. Quos iste laqueos necit, atque ambagibus Eludit! istam quam tibi sic vendicas

Auctoritatem quo probas miraculo?

JO. Possem ego vicissim te rogare etiam, tuam

Auctoritatem quo probas miraculo?

MAL. Ut contumax est! quamlibet celes, tamen

Quid in furorem te rapiat, omnes sciunt.

Nostra profecto crescere invidia cupis,

Rẽm comparare gloriamque incommodo

Nostro, artibusque vis potens fieri malis,

Nec decipis nos: ipse tere decipis,

Nec primus ista es fallere aggressus via.

Postremus utinam debitas pœnas luas:

Aut potius animum in melius admonitu meo

Mutes: & auctor ut fuisti errantibus,

Mutatus auctor sis revertendi in viam.

Vidi severam veste sanctimoniam

Præ se ferentes, ut facile facerent fidem

Animi modesti & simplicis, post artibus,

Ubi his honores comparassent & opes,

Nudare sensim ingenia: probitatem prius

Bene

Bene simulatam propalam contemnere,
Et fræna veris moribus permittere.

Quod si hac honorum tendis ad fastigia,

Rerum imperium fallit ignorantia :

Non isto ad altam tramite itur gloriam.

Ni me fefellit pessime non pessimus

Magister usus, & senecta usus parens,

Famæ reique consules melius tuæ,

Si tuta potius appetas quam splendida.

JO. Si vera dico, recta facio, cur mihi

Quisquam imperare debeat silentium ?

Sin falsa, doctus imperito id indica.

MAL. Horum pigebit, morte quum pœnas lues.

JO. Isthæc minare fata formidantibus.

MAL. Si vivo, longum faxo non lætabere

Hac contumacia. Scies quid sit senes

Negligere, scribes jurgiis proscindere,

Dictis Rabinos provocare procacibus :

Et quando amicos nos habere negligis

Quid possit odium forte cognosces senum.

C H O R U S.

AD furta qui se comparat,
Nocturna vitat lumina :

Odit facem sicarius :

Sui furoris consciam :

Puer recusat pharmaca.

Condita amaro absynthio :

Abhorret à salubribus

Vulnus resectum emplasmatis,

Occulta cui mentis mala,

Secreta rodunt vectora,

Huic est molesta veritas

Quæ cor revelat turbidum.

At vos severi hypocritæ,

Quos fronte duros tetrica

Lucrum juvat nefarium ; ex

Errore vulgi creduli,

Quantum libet recondita

Celaveritis crimina,

Quamvis tegatur sordida

Sentina mentis impiæ,

Vos

Vos vestra conscientia
 Secreta rodens arguit :
 Vos clausus intra viscera
 Occultus exest carnifex ,
 Duro flagellans verberare.
 O ter beatum & amplius,
 Qui purus animi ad iudices
 Non sit reus domesticos :
 Clauso nec in præcordiis
 Tortore semper vapulat.

*MALCHUS, CHORUS,
 REGINA.*

MAL. **I**N rege nulla certa spes est : publicam
 Suamque causam prodidit pravo ambitu,
 Populo placere dum studet , dum gratiæ
 Venatur auram , lenitatis imagine
 Me plebis iræ nixus est supponere :
 Suasque voluit vindicare injurias
 Meo periculo. Nempe Baptistæ necem
 Ut si videret ægrius ferre populum ,
 Populo paratus capite confestim meo
 Litare : populus si tulisset leviter
 Novæ interemptum factionis principem ,
 Quod se ultus esset maxima cum gloria
 Credi volebat. Callide, sic exhibent
 Alterna reges civium de sanguine
 Spectacula sibi , & cæde ludunt mutua.
 Quodcunque vulgus approbat, sibi vendicant :
 A se patratum prædicant : laudi suæ
 Nostri laboris arrogant industriam.
 Popularis aura si favoris flexerit
 Secus ac putabant & petebant, transferunt
 Culpam in ministros & cruore innoxio
 Animaque vili crimen avertunt suum.
 Superest doloris sola nostri particeps
 Regina , tigris orba cœu catulis furens;
 Baptista thalami quod prioris sædera
 Polluta coram rege non probaverit ,
 Palamque vetitos lege damnaris toros
 Cum uxore fratris. Flamma dum recens calet
 Iræ æstuantis , turbidæ menti faces

Sup-

Supponam, alamque commodis sermonibus.

Atque ecce sese in tempore offert commode.

CH. Nunc flamma flammæ, toxicum nunc toxico
Accedit: instat ultimum periculum.

MAL. Regina salve splendidum gentis decus,
Et sola regni digna tanti culmine.

REG. Et tu Rabine Malche: sed quid tristis es?

MA. Idem quod animū, ut arbitror, pungit tuum,

REG. Fortasse: sed tu quid sit, ede apertius.

MAL. Ecquid animo æquo fers dignitatem tuam
Sperni? per orbem sacrosanctam regii
Auctoritatem nominis vilescere?

Et sceptrum vulgi subjici ludibrio?

REG. Quid ergo faciā? quod remedium sit, doce.

MAL. Iras & animis, & tuis natalibus,
Thalamisque dignas corde tandem concipe.

REG. Jamdudum id actū est rumpor ira, lacrymo,
Objurgo, clamo: sed nec ira & lacrymis
Promoveo quicquam: verba venti dissipant.

MAL. Si auctoritate qua decet apud conjugem
Esse, inultas sic tuas injurias

Tulisset, aut, ut verius dicam, suas?

REG. Studia ipsa populi, Malche, cernis, Forsitan
Hæc rex putavit posse pœna spiritus

Acres retundi, & mitigari audaciam,

MAL. Tu si feroces spiritus coercitos

Putes latroni huic vinculis & carcere,

Erras. Ferarum sævit acrius furor.

Quas fracta fudit cavea, quam quas deviis

Sylva alta semper educavit montibus.

Quid liberatus non aget, cujus colit

Nunc vincla populus? provocata accenditur,

Non mitigatur ira: contumeliis

Elatum animus ad furorem impellitur.

REG. Quin lenietur potius hoc beneficio:

Quod qui perierat pertinacia sua,

Sit liberatus, regia clementia,

MAL. Quod tu beneficium, ille putat injuriam:

Seseque victum quam solum sapius

Per te meminerit. REG. Asperum ingenium refers,

MAL. Id pene cupidis insitum est mortalibus!

Quod bene patraris, gratia illico perit,

Quod male patraris nullus obliviscitur.

T

Odere

Odere cuncti propemodum beneficia.
 Quorum memoriz juncta sunt maleficia.
 Baptista quoties memor erit meriti tui,
 Meminisse toties sceleris eum sui puta :
 Se scelere credet non solum, sed tuo
 Animo nocentem liberum pravo ambitu :
 Pœnam remissam in tempus, iram suppressi.
 REG. Ingenia sæva mitigat benignitas.
 MAL. Longo quod usu in pejus usque indurnit.
 Multo facilius fregeris quam flexeris.
 REG. Quin ergo dubiam, quid sit è re, præmones?
 MAL. Reddam expedita hæc facile, si credas mihi.
 REG. Modo præmoneto, nulla erit per me mora.
 MAL. Quærendo, agendo, providendo, haud otio,
 Res magnæ aguntur. REG. Si nihil promoveris
 Quærendo, agendo, providendo, non magis
 Præstat quiescere, quam negotium ut tibi
 Frustra faceffas, & aliis sis risui?
 MAL. Quod sæpe vis non perficit, vincit labor,
 Nec alta quercus ista subito sternitur :
 Nec vertit aries bellicus primo impetu
 Muros : frequenter quæ putaris perfici
 Non posse, tempus expedit : quæ non potest
 Plerumque ratio, expugnat importunitas.
 Proinde pressa : lacrymis misce preces,
 Iraque monitis, blanda dicta jurgiis :
 Ambi maritum sedulo omnibus modis.
 Occasiones usquequaque amplectere.
 Si peragi aperte res nequit, tendas dolos.
 Quod spectat ad me, certa stat sententia,
 Nisi re peracta neutiquam desistere.

C H O R U S.

T Andem livor & impiis
 Accensus furii dolor
 Vires sævitiz suæ
 In vatem exeruit pium.
 Illinc sæva calumnia
 Diræ juncta tyrannidi,
 Pugnat fraude nefaria :
 Hinc innoxia veritas
 Nullo fulta satellite

Sper.

Spernit terrificas minas.
 Tot telis petitur caput
 Unum, tot pariter doli
 Intentant juveni necem.
 Ille ut tonsa furentibus
 Illex dura aquilonibus,
 Aut rupes remeabili
 Quam fluctu mare verberat,
 Nullo concutitur metu.
 O numen venerabile
 Cunctis candida veritas!
 Quam nec bellica vis metu,
 Nec fraus insidiis potest
 Firmo pellere de gradu.
 Sola non metuis graves
 Fortunæ instabilis vices.
 Non obnoxia casibus
 Ullis pectora robore
 Armas insuperabili:
 Et vitæ dominam & necis
 Parcarum indomita manum;
 Nobis esse vetas gravem.
 Sed cesso vatem convenire, nuntio
 Ut impleam aures omnium miserrimo?
 Atque ecceum ante ipsas carceris stantem fores.
 Propago sanctis sanctior parentibus,
 Et innocentiae una pristinae fides,
 Incolumitati, dum tempus sinit, tuæ
 Consule, Rabinus Malchus intentat dolos:
 Occulte inops reginae consilii furit:
 Blanditur aula, rex suam sententiam
 Dissimulat: alii vera massant dicere,
 Jam tempus instat ultimi discriminis.

IOANNES, CHORVS.

Quod est periculi? CHO. Mortis urget terminus.
 JOA. Hæc summa nobis imminens est malis?
 CHO. Quo nullum in hominem cadere possit am-
 plius.

JOAN. Ut vis tyranniceffet, ac dolus, feret
 Hanc sponte nobis temporis longinquitas,
 Prævo timendam, at innocenti optabilem.

CHO. At tu salutem negligas tuam licet, /

Te ratio nostri tangat: istos spiritus

Paulum remitte. precibus animum regium

Flecte: per amicos non inexorabilem

Spero futuram. JO. Sedulo nonne hoc ago?

CHO. Utinam tibi istam præbeat mentem Deus.

JO. Nihil precari est opus. is animus jam diu est.

Explere properat rex meo iram sanguine:

Nec ego recuso, qui magis regem queam

Placare, quam quum volumus eadem & nolumus?

CHOR. Bona verba: JO. Quid igitur mihi auctor
es; duo

Reges utrinque facere pignantia jubent:

Cœlestis alter, misericors, clemens, bonus:

Terrenus alter, impotens, ferox, malus.

Mortem minatur alter: alter me vetat

Mortem timere, pollicetur præmium

Vim non timentî, corpus alter perdere

Potest: at alter corpus una & spiritum

Torquere flamma poterit inevitabili.

Hi quum repugnent, consule utri paream.

CHO. Placare nunquam postea Herodem datur,

Oblata si nunc prætereat occasio:

Dei sed ira semper est placabilis.

JO. Divina quanto sævit ira lentius,

Hoc mota pœnas exigit severius,

CHO. Sic fata spernis, quæ Deus mortalibus

Timenda voluit esse? neve corporis

Animique sanctum dirimeret consortium

Oblata temere causa, vinclo mutuo

Amoris animum corporis connexit.

JO. Non sperno mortem: at morte momentanea

Fugio perennem: quem Deus lucis mihi

Concessit usum, reddo repetenti libens.

CHO. Iane relinquis orphanos parens tuos?

JO. Nunquam orphanus erit, qui Deum credit
patrem

CHO. Nil te propinqui, nil amicorum movent

Lacrymæ, impotenti quos tyranno deferis?

JO. Non deferò, sed potius ab eis deferor.

Namque institutam ab initio mundi viam

In fata curro. Nempe lege hac nascimur,

Quicumque lucis fruimur almæ munere,

Con-

Conditio cunctos una cohibet, tendimus
 In mortem: eò nos singuli ducunt dies;
 Mortem esse pœnam voluit improbis Deus,
 Bonisque portum, terminum longæ viæ,
 Ad longioris vitæ initium januam.
 Quæ non perennis splendidam ad lucis domum
 Mittat renatos verius quam mortuos:
 De carcere hic est exitus mortalibus,
 Et ad carentem morte vitam transitus:
 Hac universus præiit cœtus patrum,
 Cuncti sequentur, quis ubi liquit carceres,
 Non cursor animo rapitur ad metam? freto
 Quis æstuoso nocte tenebrosa vagus
 Portu recuset se quieto condere?
 Quis exul errans per peregrini soli
 Deserta tesqua, doleat in patriam cito
 Sese reverti? lætus ergo tramite
 Decursò ad ipsam stare metam me puto.
 Jam prope peractæ liber è vitæ freto
 Prospicio terram, de peregrinò solo
 Domum revertor, optimum primum patrem
 Visurus: illum nempe patrem, qui solum
 Revinxit undis: induit cœlum solo:
 Regitque certas mobilis cœli vices:
 Servator, auctor, rector unus omnium,
 Cui cuncta vivunt viva juxta ac mortua.
 Ut flamma sursum sponte volvit vortices,
 Undæ deorsum perpeti lapsu ruunt,
 Propriumque pergunt ire cuncta ad fomitem:
 Jamdudum anhelat spiritus cœlo editus,
 Rerum ad parentem lucis æternæ incolam,
 Quem contueri est vita, mors non cernere.
 Non si pruinis obstat horrens Caucasus,
 Aër procellis, unda tempestatibus,
 Tractusque nimis invius caloribus,
 Eo iri pergam? non, tot ut videam duces,
 Reges, prophetas, judices pios, via
 Rumpenda, vel si mille mortes obstruant?
 Ergo recluso corporis de carcere,
 Eo evolare spiritus liber cupit,
 Quo cunctus ibit orbis, serius, ocyus,
 Nam longa vita nil opinor aliud est,
 Quam lenta duro servitus in carcere.

O mors laboris una laxamen gravis !
 O mors doloris portus , & mali quies !
 Notumque paucis commodum mortalibus ,
 Formido pravis , & bonis votum , tuo
 Sinu recepta naufragum hoc corpusculum ,
 Et sempiternæ duc quietis in domum ,
 Quo non sequetur vis , dolus , calumnia.
 CHOR. O te beatum hac pectoris constantia !
 O nos misellos , quos iners animi metus ,
 Felicitatis privat hoc consortio !
 Quando igitur ipse quod opus est facto tenes ,
 Salve valeque sempiternum dicimus.

Quam discors hominum tramite dispari
 Versat lis animos ! non metuit mori ,
 Qui nil commeruit : qui meruit mori ,
 Si vanis leviter mors crepuit minis ,
 Exanguis trepidat degeneri metu.
 Quam mortem fugiunt gnaviter improbi ,
 Per flammæ , per aquas , saxaque devia :
 Tam mortis cupidi præcipitant boni
 Illustres animas dura per omnia.
 Nempe ignota malis commoda mors habet ,
 Et sati comes est vita beatior.
 Nec toti morimur : sed melior rogos
 Nostri pars avidos spernit , & æthera
 Sublimis patrium scandit , & igneos
 Inter cœlicolas certa animas manet
 Sedes innocuas : at male conscios
 Manes exagitant sulphureo in lacu
 Crinitæ colubris Eumenides nigris ,
 Et jejuna avidi guttura Cerberi.
 Et nunquam saturi copia Tantali.
 Hinc formido malis : hinc bona spes bonis :
 Et vitæ fragilis prodiga pectora
 Dum vitam properant infrabilem sequi.
 O Siren magicis illecebris potens ,
 Et fallacis amans vita fugax boni ,
 Tu nobis teneris blanditiis mali
 Vicinum effugium claudis : & obstruis
 Portum perpetuæ pacis amabilem ,
 Nullus terror ubi Martius increpat ,
 Nec rauco reboant classica murmure :
 Nec pirata rapax æquora territat :

Nec

Nec latro tacitum trux nemus obsidet :
 Nec sceptri misera prædo cupidine
 Infans populi exitium creat :
 Nec felix placido solus ut otio
 Torpescat , tenues cladibus obruit :
 Nec viles animas qui miserabili^s
 Vulgi pro titulis mutet inanibus .
 Sed tranquilla quies , almaque faustitas ,
 Et simplex probitas omnia possidet ,
 Et ferri in tenebras indocilis dies .
 Et vita alterius nescia funeris ,
 Et luctus queruli nescia gaudia .
 O dulce hospitium corporeæ domus ,
 Et vitæ nimium carcer amabilis ,
 Jam tandem magicis exue nexibus
 Mentem cœligenam , quam patriæ suæ
 Oblitam gremio amplecteris ebriam
 Lethes somniferæ deside toxico ,
 Et lætam thalami degeneris jugo .
 O fallax lutei tegmen amiculi ,
 Vanesce in cineres rursus abiens tuos !
 Ut rursus patrio reddita mens polo ,
 Puri se radiis luminis expleat .
 Et te pestiferis morte laboribus ,
 Et mentem anxiferis solve molestiis .

R E G I N A .

Pharisæus igitur spem fefellit : rex pari
 Se vanitate pariter & me prodidit .
 Vulgi loquacis dum timet rumusculos ,
 Formido misere , nata quid ærum gerat :
 Saltationis nuper in convivio
 Cui rex frequenti præmium sponderat
 Quodcumque peteret : illa Baptisæ caput
 In lance pepigit se petituram , & feret
 Feret profecto , nisi parum notus mihi
 Sit regis animus . Liber invidia , necis
 In me odia populi vestet , ut reor , libens :
 Et ego peracta re , libenter id feram .
 Odium , ultionis gaudio ; maculam lucro
 Pensabo . Turpe est esse atrocem foeminam ,
 Turpe : nisi reges esse inultos , turpius

Foret. Sed ambo proferunt pedem domo
 Rex & Puella. quo propior est spes; metus
 Hoc gravius urit: cuncta fortunet Deus.

HERODES, PUELLA,
 REGINA.

HER. **D**eliberatum quid rogares jam tibi
 Satis videtur? PU. Sic satis, si quidē satis
 Promissa regum certa sint, & regia.

HER. Ne metue firma: testibus coram, fide
 Sancita, regni posce dimidium mei.
 Vel si quid animo carius regno est tuo,
 Feres. volentem nulla vis averterit.

PUE. Illud brevi jam quale sit videbimus.

HER. Jā posce, certū est. PU. Nil opus regno tuo
 Mihi est, quod æque, rege te, meum reor.

Ac si ipsa teneam. rem facilem. & æquam peto.

HER. Non ego, sed ipsa ne feras, tibi in mora es.

PUEL. Da in hac recisum lance Baptistæ caput.

HER. Quod verbum ab ore temere tibi, virgo, ex-
 cidit?

PUEL. Non temere. HER. Donum virgini inde-
 cens petis

PUEL. Non indecorū est facinus hostem perdere.

HER. Hic igitur ira dignus hostis regia est?

PU. Is dignus ira est, scelere qui hanc meruit suo.

HER. Quod nunc remediū plebis odio reperiam?

PUEL. Parere populi est, imperare regium.

HER. Æqua imperare regium est. PUEL. Quod
 iniquum erat

Prius, imperando facere rex æquum potest.

HER. At imperandi lex facit regi modum.

PUEL. Si principi quod placuit est jus, jam modū
 Non regibus lex, legibus sed rex facit.

HER. Pro rege fama me tyrannum perferet.

PUEL. At sceptrum meruit. HER. Metuit: & gar-
 rit tamen.

PUEL. Compesce ferro. HER. Regna male servat
 metus.

PUEL. Et regna vertit facile scelerum impunitas.

HER. Securus est, quem civium servat fides.

PUEL. Necesse reges est timeri, diligi

Necesse

Necesse non est. HER. **Odia crudelem premunt.**

PUEL. In rege vulgo lenitas contemnitur.

RE. Hæc tota, opinor, tendit huc oratio.

Promissa vana ut effluant. Nondum mihi

Regum videre nosse quæ sint munera.

Si honesta credis esse regi & turpia,

Quæ honesta vulgus credit esse & turpia,

Falleris. amici, proximi, focer, gener,

Fratres, sorores, civis, hostis, pauperum

Sunt vincla: vana regibus vocabula.

Diadema quisquis induit capiti semel,

Vulgaris omnes ponat officii gradus.

Nil arbitretur turpe, quod regi utile.

Nullum indecorum facinus esse existimet,

Suæ salutis quod facit causa. Salus

A rege populi pendet, igitur consulit

Populi salutis, quisquis in regem est pius.

Tantine sanguis hujus erit homunculi,

Ut tu diebus sollicitus ac noctibus,

Non conquiescas? deme nobis hunc metum,

Sceptris pudorem, vastitatem moribus,

Armis rapinas, civicum bellum omnibus,

Statuere magno oportet exemplo & novo,

Ut sacrosancta regna sint mortalibus.

Scelus patravit: scelere pessum eat suo.

Si nil patravit, conjugii pereat tuæ:

Da conjugii hostem. conjugem si negligis,

Promissa redde filix rex & parens.

HER. Promissa certum est optima reddere fide:

At illa, si me consulet, sapientius

Optabit. **REG.** At, si consulet me, ne sua

Consilia mutet. **HER.** *Itaque?* sic ne oportet.

Jurasse temere? sic puellæ me meam

Obstringere fidem? sic salutem, regnum, opes,

Vitam, necemque feminæ committere?

REG. Promissa regum certa firmet veritas.

HER. Quando negare non licet, quod modo licet,

Admoneo rursus, & oro ne quid sanguine,

Sexuque vestro, & regio culmine parum

Dignum patrare cogat iracundia.

REG. Hæc mitte, nostræ linque curæ cætera.

HER. De vate si quid statueritis durius,

Vestra illa culpa, vestrum erit periculum.

REG. Jam vindicata dignitas est regia ,
 Ne pateat ulli in posterum ludibrio :
 Jam faxo populus pervicax de regibus
 Loqui modeste vel malo discat suo :
 Et si ve reges æqua iniquave imperent :
 Æquo ferenda populus animo omnia putet.

C H O R U S.

DAvidis regnum , Solymæque turres ,
 Et locupletis Solomonis arces ,
 Unde tam dirus furor in prophetas ?
 Sanguinis iusti stis unde fæva ?
 Quem decet normam pietatis esse ,
 Unicum est vitæ specimen scelestæ.
 Furta , vis , cædes : dolus & rapinæ
 Sunt tuæ tirocinium palæstræ.
 Non sacerdoti pietas nefandis
 Fraudibus suadet cohibere dextas :
 Cultor idoli populus reliquit
 Omnium rerum Dominum & parentem.
 Pro Deo lignum colitur , lapisque ,
 His calent aræ vitulis & agnis.
 Et suæ dextræ simulacra adorat
 Artifex : vitam sine lege truncum
 Poscit , à muto eloquium precatur :
 Pauperi dives , dominus ministro
 Supplicat : ritus pereunt vetusti
 Te prophetarum cruor innocentum
 Iudicis magni rapit ad tribunal :
 Faunæ clamant , vidæque cælum
 Quæstibus implent. ira
 Ergo ejæstæ manet ultionis
 Pœna non mendax , nisi fallor , augur.
 Namque qui fastus premit insolentes
 Arbiter cœli , maris , atque terræ ,
 Spectat ex alto , lacrymasque plebis
 Et preces tristes meminit , manuque
 Vindice infandis sceleris propinquas
 Exiget pœnas : quibus intumescis
 Insolens victor tibi vertet arces,
 Barbarus miles tua possidebit
 Prædia : externo domino refundet

Vinitor

Vinitor fructus tuus: alta qua nunc
 Surgit in cœlum Solomontis ædes,
 Exterus messem faciet colonus.
 Ergo dum præbet tibi pœnitendi
 Numinis favor spatium, reliâs
 Turpiter vitæ vitiis peractæ,
 Exteri ritus simulacra pelle.
 Et sitim fraterni avidam cruoris,
 Et famem argenti cohibe profanam.
 Sed nec exactæ male pœnitebit
 Te tuæ vitæ, neque sacra ab æde
 Exteri ritus simulacra pelles,
 Nec sitim fraterni avidam cruoris.
 Nec famem argenti fugies profanam
 Ergo te pestis vitiosa carpet:
 Te fames, bellum, macies, egestas
 Opprimer, donec merito rependes
 Sanguine pœnas.

NUNTIUS, CHORUS.

NUN. **Q**uis indicabit ubi reperiam gentium
 Comites prophetæ, nuncium ut tristem
 feram?

CHO. Nisi forte properas. siste paulisper gradum,
 Eloquere paucis, scire quid feras, juvat.

NUN. At non juvabit scisse, scire quod cupis.

CH. Ut ut se habent res, ne morâ invidæ brevem.

NUN. Scissi puella ab rege quid petiverit!

CH. In lance vatis sibi caput cæsum dari.

NUN. In lance vatis abscisum caput.

CH. O facinus atrox! ille vultus vigor,

Decusque vultus morte tristi emarcuit:

Et ora nuper plena sacro nomine

Clausit perenni dira vis silentio.

NUN. Quid fies? inanes mitte questus fundere.

CHO. Quum flenda videam & audiam, flendum
 negas?

NUN. Si flenda mors est, mortuos illi fleant
 Quorum sepultæ spes jacent cum corpore,
 Qui post soporis terminum brevissimi
 Reditura membra non putant, & alteram
 Superesse vitam. Mortuos miseri fleant,

Misc

Miseròsque tantum, neminem facere potest
 Fortuna miserum : similis infontem licet
 Sontemque maneat terminus vitæ, tamen
 Male morietur nemo, qui vixit bene :
 De genere miseros exitus si iudices,
 Miseros putabis tot patres sanctos, quibus
 Cruz, ensis, unda, flamma clausit spiritum.
 Nam veritatis qui satelles occidit
 Pro religione, patrisque legibus ,

Omnibus illum prosequi bonis decet ,
 Votisque vitæ pascere similem exitum.
CHOR. Vere profecto es elocutus omnia.
 At nos opinio quos & errores trahunt,
 Dum fata fugimus, fata stulti incurrimus,
 Ignis pepercit , unda mergit : æris
 Vis pestilentis æquori ereptum necat :
 Bello superstes tabidus morbo perit.
 Differre non vitare fata dat Deus :
 Et sceneramur mortis in dies moras
 Morbis , periclis , luctibus , molestiis.
 Nec longa vita est aliud ac longi mali
 Catena , mortis nexa ad usque terminum
 Serie perenni. Nec ligati hoc vinculo
 Servire miseri nos putamus : exitum
 Quam servitutem potius exhorrescimus.

F I N I S.

GEORGII
BUCHANANI
SCOTI,

FRANCISCANUS ET FRATRES.

ELEGIARUM *Liber I.*

SYLVARUM *Liber I.*

HENDECASYLLABON *Liber I.*

EPIGRAMMATUM *Libri III.*

MISCELLANEORUM *Liber I.*

DE SPHÆRA *Libri I.*

Digitized by Google

GEORGIUS
BUCHANANUS
CAROLO
UTENHOVIO F.

S.

Ensor meorum carminum Uten-
hovi, meos
commendo fratres hos tibi,
mixtes quidem fraterribus: hos
est, malos

Crassos, ineptos, garrulos.

Tu necesse, plecte, cade, fac gemant suis
Variata terga funibus.

Sin pectus illis non sit insanabile,

Medentur ut ferant m-

Vnus mederi poteris, a-

Indulgit uni Delin-

Sic ut profunda conditum caligine,

Ab usque lethæi vadis

Nonnum evocari, graviter iratus sua

Parcu retexistamina:

Et jus Latine civitatis & togæ

Resuscitato indulseris:

Et qui latebat ante squalidus situs

Grajisque vix notus suis,

Cultus

*Cultu Latino nunc superbus ambulans.
Vates vetustos provocat.*

*Hunc suscitare qui poenaru mortuum,
Fors & meos fraterculos*

*Sanare penitus si minus queas, tamen
A fauce mortu erues.*

*Nec id labore delicato in ocio
Ut suaviter curent cunctem.*

*Satis superque est si maligne victitent,
Pannu & annu obsiti,*

*Laceri flagelli, aridi, famelici,
Qua vita digna est fratribus,*

*Dique vivant & poenas luant diu,
Mortemque timeant, & velint.*

re
fr

gre

GEOR.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

Franciscanus & Fratres.

Vnde novus rigor in vultu? tristisque
severis

Frons caperata minis, tardique mo-
destia gressus?

Illaque frænata constans custodia
linguae?

Quo lepor, & risus a^lere, salesque venustis
Nec pila delectat. nec ranci in pulvere circi
Flectere cornipedem, volucrem ne ducere visco,
Nec leporem canibus, nec certo comminus ictu
Figere ramosi vivacia pectora cervi?

Sæpe mihi humanæ meditantî incommoda vitæ
Spesque leves, trepidosque metus, vanosque la-
bores.

Gaudiaque instabili semper fucata sereno,
Non secus ac navis lato jactata profundo,
Quam venti, violensque ætus, canusque magister
In diversa trahunt. tuto subducere portu
Decretum quodcumque, si superesse fugacis
Fata sinent ævi, sanctisque pendere curis?
Finem animæ, & stolidæ lacrymis compr^ossa ju-
ventæ

Abluere infani citra commercia mundi.
O sanctum, festumque diem cum cannabe cinctus,
Obra sumque caput duro velante cucullo,
Auspiciis Franciscæ tuis animo insitus astris
Præcipiam ætheream terreno in corpore vitam.
Hic scopus, hæc meta, plenis huc tendere velis
Mens avert, ut stabili tandem statione potita,
Irrita fallacis fugiat ludibria mundi.

Si tibi propositum est sanctæ compendia vitæ
Car-

V

Carpere per virtutis iter, nucibusque relictis
 Exerere immerfam cæca caligine mentem, &
 Ad fontes penetrare boni, tenebrisque remotis
 Tollere perspicuos animi ad cœlestia visas,
 Vota quidem laudo & magnis congratulor ausis:
 Sed si degeneris recti seduceris umbra,
 Et sequeris vanum transverso tramite fastum,
 Dum tempus te resque finit, cecinisse receptum
 Neu pigeat, temere incœptos nec flectere cursus.
 Non tu sinceri rectæque monentis amici
 Despice consilium, nec te plus obstitit annis
 Error, & infani moveant deliria vulgi,
 Quam ratio simplex & nullis oblita fucis,
 Et veri inventrix. sed nec me oppedere cœlo
 Crede, nec in Divos redivivâ attollere Phlegram.
 Namque ego sum teneris semper veneratus ab
 annis

Pontifices sanctosque patres, quos candida virtus
 Reddidit æterna dignos in sæcula fama.
 Attamen haud quoties longo sub firmate rasum
 Cerno caput, tortum funem, latumque galerum,
 Atque fenestratum soleas captare cothurnum,
 Cernere me Paulum credo: nam veste sub illa
 Sæpe latent sævi truculenta mente tyranni,
 Sæpe latro, lurcoque vorax, & foedus adulter,
 Et simulatus amor, fallaxque modestia vultus,
 Quæ tegit innumeras sub ovillo vellere fraudes;
 Ergo cave ne te falso sub nomine mendax
 Simplicitas fors transversum seducat, & illuc,
 Unde, referre pedem nequeas, trahat: & puerum
 olim

Me quoque penè seducens hæc in retia mendax
 Traxerat illecebris, nisi opem mihi forte tulisset
 Cælestis oblata Eubuli sapientia cani.

Quoniam, ut video, morbo cruciatis eodem,
 Sive nocens gramen, magicive potentia cantus,
 Seu genii fraus forte mali tibi sustulit omne
 Judicium, sævo mentem excantante veneno,
 Experiar furias purgamine mentis eodem
 Expugnare tibi, quo me sine fine furentem,
 Gaudentemque malis, indulgentemque furori
 Eubuli eripuit divina scientia docti.
 Tu modo ne dubita, monitis nec certius istis

Esse

Esse puta infanz quod ractavere Sibyllæ.

Ergo ubi lustrali novies te asperferis unda,
Signarisque novem crucibus, totiesque meracum
Hauseris helleborum, niveo cum flore revulsum
Moly tenens, memori quæ dicā mente reconde.

Hæc licet à sanctis olim gens patribus orta,
Clara quidem niveo morum candore refulsit,
Implevitque sua venientia sæcula fama,
At nunc posteritas vera pietate relicta
Degenerem quæstum, sordesque secuta, caducas
Cogit opes, ficta & sub Relligione pudendos
Occultat mores, & famæ innixa parentum
Seducit stolidum pietatis imagine vulgus.

Et ne forte tibi præstringat lumina vanus
Splendor, & attonito velut ad spectacula vultu
Suspicias sanctæ simulacra evanida vitæ,
Eja age spectemus quid sit, quod vulgus, & ipsi
Pontifices rerum Domini, summique Monarchæ
Tantum admirentur, quid raso vertice calvum
Conferat esse caput, quid longo firmate talos
Usque tegi, soleasque æstivum admittere solem,
Et quæ prætextu latitent portenta sub illo,
Quæ monstra abscondat vestis sinuosa, quid artis
Vana superstitio, mentes ut fascinet æquas,
Est commenta, suas quam vendat callida nugas.

Principio huc omnes tanquam ad vivaria cur-
runt,

Queis res nulla domi est, quibus est irata noverca,
Quos durus pater, aut plagosi dextra magistri
Territat, aut legum timor, aut quos dedita somno
Exercet nullis Lethæa ignavia curis:

Deinde quibus gelidus cæcis præcordia sanguis
Obstitit ingenio, quos sacro à fonte Camœnæ,
Quos Pallas Phœbusque fugat, quos sidere torvo
Aspicit infausso volucer Tegeaticus ortu.

Hi cum infrugiferæ spatium trivere juventæ
Morsarum in studiis frustra, jam mollibus umbris
Sic fracti, nec bella pati, nec ducere remos,
Nec terram incurvo norunt suspendere aratro:
Ergo famem adversus, violentaq; frigora brumæ,
Hic sibi desidiz portum, atque ignobilis otii
Esse rati, huc properant: illis custodia portæ
Creditur, ast aliis cura est commissa culinæ.

Hic hortos fodit, hic viduas circumvenit : illi
 Pinguius ingenium est, rus ibit, fallat agrum
 Vuigus hebes, pueris fragrantia poma, puellis
 Amuleta dabit, tenero redimicula collo,
 Donec blanditiis fabellisque admirandis
 De larvis, deque empusis, & lumine cassis
 Tandem captatū trahat in sua retia piscem. (lis.

Adde his, quos febris, quos vexat dira phrene-
 Aut alius cerebri expugnator morbus : in ipsa
 Morte siti, cum jam medicus spondere salutem
 Desierit, longa stolidi vertigine jurant
 Se, quodcumque ævi placati numinis ira
 Jam deploratæ dignetur jungere vitæ,
 In Franciscano victuros esse cucullo.

Hic aliquis sancta pietate Paterculus ardens
 Protinus insternit fuscam cum cannabe vestem.
 Et caput exscalpit cerebrosum, & somnia blanda
 Garrit in auriculam, meritorum mille trecentos
 Promittit modios, venias inculcat, olympum
 De cæto spondet, vivo spondere paratus,
 Captatæ potius quam vel seminancia prædæ
 Una brevis pereat. Tum spe lactatus inani
 Interea miser ægrotus jubet optima quæque
 Deferri ad Monachos, argentea vasa, tapetas,
 Molliculas vestes, & quicquid venditur auro.
 Quatenus haud illis nudos fas tangere nummos.

Verum hæc pinguis tenduntur retia turdis,
 His cælum venale patet. si Codrus & Irus
 Pauper obit, cessat pietas, non cymbala clangunt,
 Nænia nulla sonat, serie nec candida longa
 Pompa præit, nullo clanguntur funera luctu.

Sed nec funigeræ minor est accessio turbæ
 Cum mens vesano inflammata cupidine vultum
 Assingit, pernentis opes, vilique parato,
 Incessuque gravi, & ficta probitate loquendi
 Seducit stolidam pietatis imagine plebem.
 Nec prius ille furens animi satiabitur ardor,
 Ambitioque proçax, donec cum fune cuculla
 Abjecto induerit regali tempora mitra,
 Et quantum fas est mortali accedere cælo.

Scandat, & in terris cœlestes tractet habenas
 Sunt quoque qui sordes, fœdosque hoc regmine
 mores

Poë

Posse latere putent, misero ut dent verba popello,
Dum vitæ infami speciosum obtexere velum
Contenti, introrsus pleni ambitionis & iræ,
Invidiæ & fraudis, Christi prædentur ovile,
Incantum occulto vulgus fallente veneno.

Adjice præterea quos præceps alea nudat,
 Quos Venus enervat, quos & potatio pernox
 Ejecit patriis laribus, quos urget egestas.
 Et quibus haud quaquam res sunt in amore se-
 cundæ,

Fastosæque inopes exclusit limen amicæ,
 Quos scelus infamat, tutor quos urget avarus.
Huc, velut ad tutum cunctis est cursus asylum.
Hoc procerû è numero crescit generosa propago
Funigeri gregis: hi patres quibus ille superbit
Ordo sacer, seges hæc orbis moderatur habenas.
 Quos metus, ira, furor, mens tarda, ignavia,
 crimen,

Ambitio, res adversæ, fastidia vitæ,
 Dûctus amor, durus pater, implacata noverca,
 Et mendax virtutis amor collegit in unum.

Namque velut quondâ cû res adversa premēbat
 Ad laqueum, ad præceps, ad toxica, flumina,
 pontes,

Atque truces gladios, caligantesque fenestras,
 Cursus erat, duram cupienti evadere sortem:
 Sic modo cum sceleris pudor, aut formido severi
 Judicis, aut gravior cunctis infamia penis
 Urget, ad hunc scopulû Francisci in firmate fune
 Cingimur, & tanquam pariter cum vertigine radi
 Mens etiam scelerata queat: de sacrilegis &
 De parricidis, de furibus, & que cinædis,
 Nos faciat cœli subitos ratura colonos.

Dira suum nunquam mutant aconita vigorem
 Vimque mali, quamvis auro gemmave bi-
 Atque asinus, quanquâ Tyrio conspectus in ostro,
 Semper erit tardus, lea sæva, dolosus ichneumon,
 Ursa vorax, avidus vultur, bos mitis, hirundo
 Garrula: sic animi non mores exiit atros
 Vestis hyperboreas superans candore pruinas.

Nec simul exuviis positis Massyla venenum
 Vipera deponit, nec tigris monte relicto
 Mitior ingenio est: sic nec transcurrere montes.

Aut mare, vel populi cœtus vitare, vel atra
 Velle tegi, aut nivea, coriove, aut fune recingi,
 Aut mendicatum semper corrodere panem,
 Turbatæ poterit mentis sedare tumultus.
 Semper enim quocunq; loco, quocunq; recessu
 Degeris, usque licet Riphææ frigora brumæ
 Fugeris, aut calidam vicino sole Syenem,
 Te dolus & mentis malefuada cupido sequetur,
 Et vigil occultis cruciabere pectora curis.

Nec si marmoreis circumdatus undiq; claustris
 Fugeris aspectus hominum, te sæva relinquet
 Tempestas vesani animi: te conscius horror
 Mentis aget vigilem, tibi diras tristitia formas
 Somnia nocte ferent, te insano turgida fastu
 Gloriæ sublimem ventosis evehet alis,
 Dum furit effractis tandem perrumpere clathris.

Scilicet is nuper contemptus homuncio, qui
 nec

Prima elementa sonis poterat distinguere certis.
 Et quem nec stabulo purgando, olidæve popinæ
 Præficeres, raras, sophiæque auctore cucullo
 Tectus, erit subito doctus, sapiens & honestus,
 Et gravis, & prudens: jam de balatrone modestus,
 De lenone padens, & de latrone severus,
 Et frater superum. & cœli pene insitus aulae.
 Frater dixit, ita est: fratres vetuere, Cavendū est.
 Frater erit iudex: causam committere non vis
 Fratibus? in sanctos quicquā cave dicere fratres.
 Tantum juris habet cerebelli insania calvi,
 Et miramur adhuc simili si errore vetustas
 Crediderit Cadmo, sergentis dentibus olim
 Esse satos comites, vel hæc agasæus Jason
 Horruerit magicos terra prægnante tumultus.
 Cum modo qui fuerat caprimulgus, treffis agaso,
 Scurra vagus, subito mutatus numine mentem.
 Fiat Aristoteles, Xenophon, Plato, Zeno, Cle-
 anthes.

Nunc quibus hæc studiis gens desidiosa popellū
 Capret, & in laqueos viduas trahat, omnia turbet,
 Involvatque orbem tenebris, & mobile vulgus
 Fascinet, occulto sensim serpente veneno,
 Si vacat, expediam: fraudes, ludibria, furta,
 Philtraque, & atcanas tibi pandere moliar artes.

Pri-

Primum ubi detonso vesano vertice caudex
Qui fuerat, fit homo subitus, ceu vomere Thasco
Erutus ille Tages, vates jam doctus in ipso
Nascendi articulo. Discit componere gressus,
Cancellare manus, caput inclinare sinistrum
Versus, humum spectare, oculis defigere limis
Omnia, pallori similem confingere vultum,
Sulphuris affuso circum os, & tempora fumo:
Effugere occursum hominum, compescere risum
Siquis adest, coram reticere, interque precandum
Invitis oculis lacrymas simulare, boatu
Rancidulo templis nativum frangere cantum:
Cum bibitur, calicem digito cohibere sinistro,
Conceptis verbis de somno surgere, mensam
Ponere, adire, referre, jubere, orare, salutem
Dicere, conceptis urinam reddere verbis:
Scire quibus nodis, & quot distinguere funem
Fas sit, ubi facilis pateat venatio prædæ,
Quo pueros fallas, quo tu sermone puellas
In Venerem accendas, viduas quæ retia captent,
Quo regum teneas aures, quæ munera placent
Terrarum dominos, quo vulgus mobile fuco
Decipias, quibus ægrotos in limine vitæ
Illaquees verbis & testamenta relignes.

Hæc sunt Funigeræ miranda procemia sectæ,
 Verâ rudimenta, & sanctæ præludia vitæ:
 Hoc est, cur aliquis patriam, charosque propinquos
 Abneget, & dulces obliviscatur amicos:
 Cur vagus, exul, inops, erro, peregrinus & exlex
 More feræ toties mutet præsepe, tot annos
 Scurra procax currat, cunctos allatret, in omnes
 Sævus, blandus, atrox, inimicus, amicus, ut alvus
 Imperat: hæc illis lex una & regula vitæ est.

Hæc ubi jam pravi docilis præcepta præteritus
 Imbibit, & vitæ sese devovit inertî,
 Protinus è calvo senior grege, lippus, inermis
 Gingivas, tremulusque manus, rugisque verendus
 Incipit arcana latebras evolvere sectæ,
 Et sophiam abstrusam placidis recludere dictis.
 O juvenes, inquit, quos torti vincula funis
 Quos tonsura eadem solæque fenestra reclusæ,
 Par votum, vestesque pares, atque otia jungunt:
 Jam mihi vix raris variantur tempora canis,

Vox fragilis, latus infirmum, gressusque labantes,
 Jam prope decurso spatio spectare propinquam
 Fata jubent metam, jam quinquagesima messis
 Sub calido semper placide transacta cucullo,
 Liberat officiis vitæ. fortuna benigna
 Me tamen haud frustra longum servavit in ævum:
 Nam ceu Tiresias Ithacum, Priameius heros
 Magnū Anchisiaden iterumq; iterumq; monebat,
 Quos peteret tuto portus, quo flectere cursus
 Deberet, levibus fugeret quæ littora velis:
 Cur ego vos. animæ nostræ pars maxima. amicis
 Non monitis hortor? digressum & pauca sub ipsum
 Edoceam? juvat exhaustos iterare labores,
 Et fulcata meis percurrere littora remis,

Principio cum vestra ætas sic mollibus umbris
 Sit fracta: ut nec bella pati, nec frangere remis
 Æquora, nec terram possit vertere ligone,
 Et fuget Aonias socors ignavia Musas,
 Huc animos juvenes certatim advertite, & acri
 Mente Seraphinæ mysteria discite sectæ.

Sancta quidem certis fulcitur secta columnis,
 E quibus in primis locuples confessio largo
 Proventu est, gnævum non deceptura colonum,
 Ut seges agricolam fallat. pulsataque tristi
 Grandine vix raris spumet vindemia prelis,
 Et pecus abstulerit belli furor, unica nunquam
 Artifici imponit Confessio callida docto.
 Hoc telo armatus noster: se regibus ordo
 Terribilem ostendit, solioque extrusit avito
 Quos visum est. alios ad summa cacumina rerum
 Extulit & multa stabilivit cæde tribunal:
 Namque ubi cunctorum sensus, secretaque mentis
 Noveris, in promptu est tibi conjurata fovere
 Pectora consiliis, timidumque in fœdera vulgus
 Cogere, ut ignotas possint expendere vires,
 Vel proceres merito de te bene prodere regi.

Ærgo (vos siquidem numerandi crimina cura
 Debeat) matrona locum diuissima primum
 Vendicet, aut dulci assuetas danista lucello:
 Proxima mercator teneat loca: tertius ordo
 Nobilium est, quos aut ditat quæ sita rapinis
 Præda, vel innocuo manus oblita sanguine civis
 Reddidit insignes: post hos, aut divius anle

Ase-

Affecula, aut famulus, ancilla, puella, puellus :
Sed neque lenonem, nec tu contemne latronem,
Spes modo sit lucri : qui nil quod donet habebit,
Es κόραγας. Quis enim sterili committere sanus
Semen agro curet ? quis inanes irriget hortos ?

Hic ubi secretam penitus demissus in aulam
Pectoris, arcanas latebras cognoveris, omnes
Tum facies rerum, tum vasrum Protea finge,
Cum tibi crediderit virgo, quod credere matri,
Quod socius socio, quod nolit nupta marito,
Tum pete securos quidvis, tum vincula captis
Injice, tunc humeris quemvis superingere fascem.
Nam semel arcanæ tibi penetralia mentis
Nudavit, penitusque alto sub corde repositos
Detexit sensus animi, timet, horret & odit,
Quamvis dissimulet : sed mens male conscia pallet
Ne commissa tegas male vino liber, & ira
Commotus, magnoque satis non munere cultus.
Hoc ubi fertilior præda est deprensa capistro.
Posce, jube, rape, stringe omnem dū spongia succū
Egerat, exhaustumq; penū in tua congere claustra.

Nec tamen ætatis, nec te discrimina sexus
Prætereant. Primæ quoniam lanuginis ætas
In Venerem est præceps, lucris addicta senectus,
Virgo capi facilis blandæ dulcedine linguæ,
Vana superstitio mentes exercet aniles,
Mercator dulci postponit numina lucro.

Si matrona potens, vel prædæ victima opimæ
Incidit in castes, cautus consinge petendi
Mille novas artes : caries annosa columnas
Diruerit, sacram boreas nudaverit ædem,
Claustra latus magna pandant ad aperta ruina,
Defint ligna foco, nemorum si dives abundet :
Si locupies agri est, atrum corrodere panem
Finge tuos fratres, languescant pocula vappa :
Rustica cortis aves, agnos, hœdosque petulcos
Mittat : ab urbanis, sacrae pete stragula mensæ,
Posce sacras vestes, quodque oras ambiat aurum,
Quod calicem fractū instauret, quod lignea pingat
Signa, quod in vitreis possit splendere fenestris :
Dat miles prædæ partem, furtique latrones,
Mercator fulvis redimat perjuria nummis.

At quoniam teneræ nequeunt donare puellæ

Munera, dent quod habent, quod secure dare possunt:

Quæ data non percunt, quæ frustra non data perdunt.

Segnior in Venerem si quæ est, accende monendo,
Pande voluptatisque modos, formasque latentes,
Quærendoque doce Veneris quem nesciat usum.

Talia quærenti facilem quæ commodat aurem,
Sic licet antiquis magis illa severa Sabinis,
Nosse volet, notum, quod posse juvare putabit.

Interdum tanquam cupias reprehendere luxum
Vestis, & accensum gemmis quod fulgurat aurum,
Lacteolas furtim dextra constringe papillas,

Inque gradum fractos digito compone capillos,
Et pede tange pedem, dextram dextra, oribus oras
Sic, dices, rides, sic molliter oscula jungis:

Oscula commissas inter luctantia linguas.
Sic te tractandam præbes, tractataque gaudes,
Sic pede, sic digito, sic tu promittis ocello,

Idcirco loqueris nutu, tali noctem abnuis ore:
Sic per inoffensas graderis secreta tenebras,
Sic aperis limen, sic nullo murmure claudis.

Hæc animo memori præcepta recondite fratres:
Quæque locus, tempusque dabunt, quæ sexus & ætas

Permittent: hinc dives opum venit annua cura:
Spesque voluptatum, charæ sine crimine famæ.

Quod si quis sanctæ fugiat commercia scæ,
Sentinamque tuæ nolit mandare cloacæ,
Illius ancillas, famulosque accersere loquaces:

Inquire in mores, passim sere crimina, in aurem
Omnibus obganni secreta piacula: quod si
Criminibus non ulla locum fortuna ministret,

Actaque sincere constet pars maxima vitæ,
Hæreticum clama nitidum prætexere sucum
Occulti sceleris maculis, tacitoque veneno.

Sic hos in laqueos trepida formidine, & illos
Credulitate trahes, vel spe, vel fraude, vel arte,
Ut captum teneas intra tua retia piscem,

Grande scelus levibus contentus plectere pœnis.
Nec precibus longis lacrymisve piacula dele
Horrida, sed nummis loculos, non pectora fraude

Exhauri, vel templa jube, vel claustra vel aras

LE

Extruat, aut multis redimat jejunia Missis.

Hoc quoque præmoneo super omnia, corda
juventæ

In fice, sopitos accende libidinis ignes:

Semina flagitii in vacuo turgentia campo

Usque fove, plenos sceleris dum reddere fructus

Possint, & latè in pingui regnare novali.

Hic ager, hæc seges est, hæc nostræ vinea sectæ.

Hunc igitur multo scelera pinguescere cœno

Effice, & infusis hunc exaturato cloacis.

Non tam Riphææ metuenda injuria brumæ,

Atque superfuso tellus submersa profundo,

Aridaque insolitis candens fervoribus æstas,

Quam ne discussis tenebris resipiscere mundus

Incipiat, quam ne patefacto lumine veri

Inspiciat nostras plebecula stulta tenebras.

Sed jam ruricolis labos impendendus, apricos

Jam lustrare juvat campos, perque ardua montiū

Ire juga, & latos indagare claudere saltus.

Ecquis iō juvenes tenebris, & inertibus umbris

Posthabitis, strepituque urbis, nigraque popina

Audet in aërios nemorum conscendere tractus?

Bacchatosque choris Nympharum accedere
fontes?

Prataque purpurea semper renovata juvena?

O mihi si calido ferveret corpore sanguis

Integer, & validæ vires firmataque nervis

Membra suis, quam prata libens & florea tempe

Aspicerem, & viridis captans umbracula sylvæ,

Et tremulæ leve murmur aquæ, cantusque volu-
crum,

Languida sepositis relevarem pectora curis!

Nunc quoniam hæc nobis invidit serior ætas

Commoda, & effotis membris ignava voluptas,

Vestrum opus hoc juvenes, vestra hæc vindemia,
laxas

Ferte plagas, laqueos innectite, tendite casses,

Arvaque funigero resonent pecorosa molosso.

Primum igitur qui rura petis, si mollia tardo

Membra labant ævo, (cum nos equitare parentis

Francisci præcepta vetent,) aut vilis aselli (læ:

Aut hinni ambigui, aut sterilis preme tergora mu-

Carpe viam pedibus juvenis, nec munera desint,

Quæ

Quæ faciles capiant animos, pictæve tabellæ
 Aut scelerum veniæ, simulacrave plumbea, imago
 Chartæ, vel paucis venalia munera nummis.
 Nam neque piscator sapiens radiantibus auro
 Piscem hamis captat, nec serica retia tendit.
 Sæpe & odoratis oneretur mantica pomis,
 Sæpe pirum, primamque manu decerpito ficum,
 Pisce etiam piscis capitur, græs capta volantes
 Fallit sæpe grues, nec sperni vilia credas
 Munera divitibus. Cernis quam parva feroces
 Vincula feras teneant, quam parvos currat ad ha-
 mos

Mullus: virga tenet grandem viscata volucrem.
 Adde, quod haud cunctis est utile retia sylvis
 Tendere, nec mullus quavis capietur in unda,
 Nec laqueo accipitres venatur callidus auceps,
 Nec Cererem dabit omnis ager, nec Massicus hu-
 Aspera purpureis vestit dumeta racemis. (mor
 Dispice propterea quo tendas retia saltu,
 Cui laqueos prædæ, quem fallat linea piscem.

Nec tibi sum (multis licet hoc arrideat) auctor
 Ut sacra dissimulet teneram rasura puellam
 Quæ fessa anxiferis solvat præcordia curis,
 Ambigua quamvis sexum mentita figura
 Decipiat multos, tamen hinc discrimina mille,
 Mille manent casus sæpe haud frustrata sagaces
 Suspicio occulti pandit vestigia furti,
 Sæpe etiam læsi gravis imminet ira mariti,
 Persequitur que fugam, & rapta pro coniuge sævit
 Bella ciens: sacra non illum infamia sectæ,
 Non pudor, aut pietas poterit cohibere furem:
 Dedecus invulgu profert, rumoribus iras
 Expiat, in cunctas scilicet nova fabula cœnas.
 Aut si turgidior movit præcordia bilis,
 Vel resecat ferro peccantia membra, vel arcto
 Fune ligans tendit, vel terra caputque columno
 Fuste domat, sanctam haud veritus temerare co-
 ronam.

Arbitror & vobis notum, quod contigit olim
 Burdegalæ, nec, si ignotum est, narrare pigebit.
 Obfuit exemplum patribus, fortasse nepotes
 Instruet. Eximia quidam pietate probatus
 Frater erat, quo non quæstus studiosior alter,
 Nec

Nec magis edoctus laqueo implicuisse tenaci
Pinguiculas viduas, stupidoque imponere vulgo.
Hic ubi jam multos prædator callidos annos
Santonicos lustrasset agros, & utrumq; Garumnæ
Littus, & antiquæ felicia rura Tholosæ:
Tandem Burdegalam fatis urgentibus intrat
Cum consorte viæ, novies cui turgida pleno
Orbe diem admorat partus Lucina propinqui.
Ille rudis miles, tumidi dum crimina celat
Jam matura uteri, colluctaturque dolori,
Andet iter, longosque viæ perferre labores,
Nec timet irato sese committere ponto.
Tantus amor sacrae penitus se addicere seclæ.

Ecce autem pronum dum findit puppe Garum-
nam

Fluat & tumidis pinus vexata procellis,
Heu bene celati patefecit damna pudoris,
Dum timor introrsus gemitusque & verba reten-
tat,

Dum labor in veras cogit prorumpere voces,
Editus in mediis infans evagii undis.
Pars facti novitate stupet, quodque audit ipsa
Vix audisse putat: petulantior altera risu
Personat: ast alius tumida succensus ab ira
In mare præcipitem monachum, & cum prole pa-
rentem

Proturbare jubet, letoque abolere nefandum
Dedecus & monstro miseram relevare carinam.
Hinc tumidos fluctus, pontoque furente procellas,
Ventorumque minas, & apertam Numinis iram.
Si quis adest animi pius, & moderatior iræ,
Occultare cupit facinus, paræque benignus
Errori, humanos prudens expendere lapsus,
Agnoscitque suas alieno in crimine vires.

Ergo dum trepidant discordia pectora vulgi
Nautarumque fremit per littora rauca tumultus,
Infelix frater turbæ sese insinuans clam
Tramitibus cæcis elabitur, oraque velans
Vertice demisso peregrinas exul ad urbes
Mœstus abit, pœnasque domi, famamque sinistram
Formidans, miseramq; gemens cum prole puellâ,
Quam solam, atque ægram nuda liquisset in acta
Inter inhumani risum & ludibria vulgi:

Ipsæ

Ipse ego tum validus, viridique in flore juventæ,
 Nec linguæ nec vocis inops, nec flectere corda
 Plebis inexpertus solidæ rumore secundo,
 Vix tamen adversæ gliscentia murmura famæ
 Flectere, vix potui populi compescere voces.
 Sæpe licet verbis factum execrerer amaris,
 Auctorem sceleris comitem licet esse Lutheri
 Jurarem sanctæ latitantem nomine sectæ.

Nec minus in terra comes est infamis Ibero
 Pusio, sed forsan minus est formidinis illic,
 Quod Veneris nullo produnt commercia partu.

Sed quid opus toties sese objectare periclis,
 Et non parsuræ cuiquam committere famæ
 Cum liceat tuto. liceat rumore secundo
 Undique securos veneris decerpere fructus?

Neve mihi fatuas ruri sectare puellas,
 Custodesque gregis calido sub sole recoctas:
 Sed si qua est matrona potens. & militis uxor
 In locuplete domo viduas exercita noctes:
 Dum bello externis vir debacchatur in oris,
 Interea vacuos valido tu Marte penates
 Oppugna, nec blanditiis nec parce querelis,
 Nec precibus: primus si non patefecerit arcem
 Impetus, haud animi timidus frangere, sed infer
 Arma audax, viduæ interdum miserere puellæ,
 Ingratum nunc finge virum cum pellice noctes
 Ducere, deserto dum secubat illa cubili:
 Crede mihi obsepti perfringes claustra pudoris,
 Atque aliquem invenies aditum, votoque frueris,
 Præsertim occultos tibi cum confessio sensus
 Nudet, & integrum non sit simulare pudorem.
 Sic tibi per cunctos grassari impune penates
 Fas erit, & geminos pariter decerpere fructus.
 Namque ubi prostrati perrupit jura pudoris
 Fœmina, neglecto redimet sua gaudia censu.

Pene mihi exçiderat, quod primum pene mo-
 nere

Debueram, gnavos ruris genialis alumnos,
 Ut quid quæq; domus præstet, quid vir, mulierve
 Quæque, sit in memores id cura referre tabellas,
 Ne, nova cui fuerit provincia tradita sorti,
 Annua vel redimit qui vectigalia, vel qui
 Hospes ad externas, ut sit, proficiscitur urbes,
 Erret

Erret inops animi, dubius cœnæque larisque,
 Quæ petat ignarus, quæ vitet testa, quid inde
 Speret, ubi certum faciant mendacia quæstum:
 Atque ubi successor te tardum exceperit ævo.
 Junior, huic tabulis descriptum tradere censum
 Non satis, arcanis muliebria nomina saltem
 Punge notis, si qua est animo obfirmata rebelli,
 Si qua procax, simplex, incesta, proterva, benigna,
 Cuique notent mores propriis discrimina signis.

Sed me præteritæ suavissima mentio vitæ
 Longius ac volui tenuit. Pars maxima rerum
 Restat adhuc sanctæ columen, caput, anchora
 sanctæ,

Nā vaga sub certas comprehendere crimina formas,
 - Et se prodentes animi pronoscere mores
 Artis opus modicæ est, celerique addiscitur usu,
 Inque peragrandis sola est industria villis.
 At vero è celsæ sublimem sede cathedræ
 Mille oculos in intentos, auresque tenere,
 Et velut injectis tot circumflectere frenis
 Ora hominū, & resides animos turbare tumultu,
 Et molli alloquio trepidos componere motus,
 Magnæ mentis opus, cui sit solertia prudens,
 Ingeniumque capax, projecta audacia promptus
 Sermo. pudor nullus, firmum latus, acer in ore
 Cui vigor, & vocis sonus asper, lenis, acerbus.
 Ut res cunque feret: cui vultus cœrens, omnes
 Transire in formas docilis, mens subdola, fallax;
 Et recti pravique tenax: pro tempore fingat,
 Dissimulet, simulet, præsens ubi postulat usus,
 Hæc quotus in turbæ quisq; est tot millibus unus
 Qui præstare potest? nisi si cui forte benignus
 Deucalion raro finxit præcordia saxo.

Nec tamen expectet quisquam dum rhetora fin-
 gens

Divitis eloquii prima incunabula pandam,
 Et vulgata scholis passim præcepta recludam,
 Tradere quæ possit trivialis cura magistri:
 Vos ó Calliope precor aspirate canenti,
 Majus opus moveo: sed nec per devia Tullii,
 Aut Fabii longos te circumducere tractus,
 Aut per Aristotelis spineta asperrima conor,
 Commodius patefiet iter, qua nulla salebra

Offen-

Offendat pulsata pedem, qua semita nostris
Trita rotis, noto deducet limite gressus
Mollia cliuosi dirimens compendia prati

Primū iter ingressus tenerū de fronte pudorem
Excute: nec vacuæ est unquam pudor utilis alvo,
Nec decet audacem nisi ficta modestia scurram.
Quod si naturæ vitio male firma ruborem
Frons trahit, & subitas confundit purpura malas,
Tum tibi vel frictus, vel Bacchi largior usus,
Curaque & assiduæ meditatio garrula rixæ
Durabit solidum rubicunda per ora cruorem.

Nec te grammaticas opus est ediscere nugas,
Et tetricis languere scholis, tantum elige gnomas
Priscorum è libris paucas: tria commata Tulli,
Virgilii totidem versus, vel carmen Horati
Dimidium: hæc omnis ceu condimenta loquelæ
Semper habe in pròptu, sic crescet opinio, surget
Hinc decus, & stupidi magna admiratio vulgi.

Novi ego, qui tantū ter quinque Latina teneret
Verba, sed ingenii sic dexteritate valebat,
Ut quocunque loco, de re quacunque parata
Semper, & ad nutum posito in statione teneret,
Ταυτ' ἀπαμειβόμενον ne te vox barbara turbet,
Aut temere erumpens lingua titubante solæcus:
Tot sanctos oppone patres, mysteria sacra
Turpe est grammaticis submittere colla capistris.

Nec mihi displiceat primo muliebria passus
Flore ævi, hinc effrons audacia nascitur, atque
Fœmineum in morem rixandi insana voluptas.
Cura sit in primis tibi linguam armare veneno
Verborū, *Ætna* animas, animas tibi torreat Hecla,
Tartara sulphureis volvant incendia fumis
Mixa, tibi nigris Phlegetontias unda cerastis
Bulliat, & miseras lacerent cacodæmones ūbras,
Donec fracta crepent longis sub dentibus ossa.

Nec minus horrendos purgatrix flāma vapores
Evomat, æterno nisi quod non æstuet igne,
Sed precibus vinci queat, & lustralibus undis
Extingui. Bullis minui, Missisque levare.
Hic ager est dives, nostrique colonia Papæ:
Nectaris hic fons est, hæc vestigalia nostri
Ordinis, hæc fatuo tenduntur retia vulgo.
Ista relegatos cœlesti à lumine manes

Cor-

Contineat sedes, donec mercede soluta
 Extrahat è calida exactos fornace sacerdos.
 Is musset Missas, veniis venetur, & undis
 Irrorans. Magicis findat cava busta susurris :
 Sed tantum dices cruciatu liberet umbras.

Ista tibi ad populum clamanti sylva ministret
 Tela: nec ut desint metuas, dum scripta manebunt
 Virgilii, dum Lombardi rhapsodia Thufci,
 Nugæ Antonini, sacri commenta legentur
 Gregorii, vel mendici mendacia Thomæ.
 Neve ruant lapsis tam ditia testæ columnis,
 Quæ super æternam posita est Ecclesia petram,
 Tu Petrum super ædifica, qui claudere cælum,
 Tartara qui solus possit, nec tartara tantum
 Solvere, sed loculos fatuorum, arcæ sed avaræ
 Vincula, sed stantem plenum ad præsepe juven-
 cam.

Hæc qui sacrilegis ausit convellere verbis
 Schismaticus sit, & Hæreticus, sit torris Avernæ
 Ollæ, opifex scelerum, Furiarum filius, Orci
 Germen, & in mentem quicquid tibi splendida
 bilis

Suggeret: huc omnes tonitrus, huc fulgura linguæ,
 Congere, proque focis hic depugnetur & aris.
 Frigida tu Christi, & comitum præcepta severis
 Linque scholis: aut si quis adhuc antiqua requirat
 Antiquarius, & veterum jejunia parrum,
 Tu mihi crede tuæ semper memor esto culinæ.

Et quoniam in proceres vulgus maledicta li-
 benter

Accipit, & fandi hæc late patet area, bella,
 Furta, latrocinia & vis, fraus, injuria, cædes,
 Atque ingens scelerum semper sese offeret agmen :
 Illic tela tuæ poteris distingere linguæ.

Res tamen hæc populo longè est gratissima,
 quando

Ordo sacerdotum est acri perfusus aceto.
 Nec locus est alijs fecundior, ut neque in ulla
 Parte magis vitæ regnante libidine terra.
 Hic & crassorum licet abdomen monachorum
 Arripere, hic luxum, cœloque minantia testæ
 Pontificum, fractique malis alimenta popelli
 In fumum & cinerem conversa, domestica castra

X

Scor-

Scortorum, scelerum artifices, mollesq; cynædos,
 Lenones, scurras, balatrones, psallere doctos
 Semiviros, gestire manu, pede plaudere terram,
 Et condire novis exotica fercula succis:
 Præsulis hæc sancti quando est non ultima virtus
 Majorum à magna non degenerare culina.

Interea fac stet Mendicus ad ostia Christus,
 Imploretque fidem vinosi antistitis algens,
 Et sitiens, faniemque uno non ulcere stillans,
 Nec ferat ullus opem, nisi forte canicula blanda
 Et saturo domino clementior ulcera lambat.
 Hic poteris totum Bernardum effundere, manes
 Ex Acheronte ciere, animæque audire querelas
 Implorantis opem. Sed quid numeramus arenam
 Littoris? hic nunquam mihi crede oratio deerit,
 Dum Papa omnipotens Capitoli immobile saxum
 Accolet, imperiumque Pater coleatus habebit.
 Ne nimirum Sodomam tamen, infamemq; Gomorram
 Ingere, doctores ne culpa redarguat ipsos.
 Hac ubi jam fueris sat debacchatus arena,
 Et proceres licuit populo laniare secundo,
 Collige paulatim tete, proceresque jacentes
 Erige, fiat fontes, & nullo à crimine puri:
 Non tamen his cuivis fas obgannire, nec arcto
 Solvere colla jugo, quamvis moderetur habenas
 Sacrilegus Judas, Romanaque templa gubernet,
 Trudet & innumeros ad pallida tartara manes,
 Privato mutire nefas: rapiatque, feratque,
 Et laceret totum convulso cardine mundum:
 Tu tacitus specta, dices, mundique ruentis
 Vindictam permitte Deo: citiusque parentis
 Invalidi jugulum ferro reclude, profana
 Quam violes dextra rasi male sanus honorem
 Verticis. uxorem quamvis manifestus adulter,
 Et natos, natasque tuas compresserit, & te:
 Sed nube, atque tace potius, nullumque recuses
 Flagitium, quam traducas quos unctio sanctos
 Et rasura facit, sacræque licentia Bullæ.

His ubi præceptis molles calfeceris aures,
 Tum licet adjicias magnæ primordia Missæ:
 Quoque sacerdotum gentem decorarit honore
 Cœlitum pater: ut soli sibi fingera numen
 Marmure verborum possint, tenuique farinæ

Æ massa

E massa generare Deum , genitumque repente
 Frangere, sacrato fractum mersare falerno ,
 Visceraque, & carnes, cumq, albis ossa medullis .
 Semianimesque artus avidam demergere in alvū
 Tanta sacerdoti cum sit permissa potestas ,
 Quam neque purpurei possint sibi sumere reges,
 Quisquis & æthereos bonus angelus incolit orbes,
 Quisquis & infernas malus angelus incolit ūbras ,
 De pane ut numen faciant , de numine φ φ :
 Unde homini fragili hæc projecta audacia, ut ausit
 Christophorum vel Christivorum violare nefando
 Sacrificū verbo, aut sceleratā impingere dextram.

Sic in sacrificos jaciens convitia, vulgus
 Conciliare potes : sic rursus avertere læsi
 Iram sacrifici poteris, cum numinis instar
 Efficies sacrosanctum , atque à formidine duri
 Judicis exemptum : quamvis fregisse paternum
 Vicini clament jugulum : matrisque morantis
 Vota Sibyllinam laqueo finisse senectam.
 Nam velut ex usu est cunctis afferre timorem
 Ordinibus, cunctos sic conciliare necesse est,
 Unde vel exigui fulgebit specula lucri.
 Unum illud moneo , atque iterumque iterumque
 monebo,

Et tamen haud unquam monitū satis esse putabo ,
 Tarfensis fuge scripta senis, fuge toxica nostri
 Ordinis. O primis utinam periisset in annis,
 Aut mansisset adhuc hostis licet, ante renagus
 Vivifica quam lympa esset, tam multa dedisset
 Funera grassatus ferro, ingentique procella
 Afflaxisset adhuc tenerum pietatis ovile :
 Plus tamen adscriptus nobis. plus factus amicus
 Obsuit : & nisi Funigeri præfaga parentis
 (Cornua cui nomen dederant) oracula fallant,
 Tempus erit, cum Paulinis male credula scriptis
 Turba sacerdotes templis expellet , & aris :
 Quæq, prope in terris ædes imitantur Olympum
 Diruet, & cineres divorum atque ossa profundo
 Merget, & immisso viâricis lumine veri
 Ostendet populo mysteria nostra profano,
 Illa meo, siquidem ventura est, serior ævo
 Hora precor veniat. sed vos quibus imminet ingēs
 Tempestas, vigilare decet, cunctosque monere

X 2

Oppor-

Opportunè, importunè ne incauta juvenus
 Occulta attingat prorsus mysteria Pauli,
 Neve in vulgares vesana audacia linguas
 Transferat, indocto non committenda popello.
 Quæ quia non penitus fas est abolere, probata
 Tot serie annorum (quæ cautio proxima) saltem
 Efficite ut vulgus tenebris velut abdita cæcis
 Sorbonæ hæc senibus lippis tractanda relinquat:
 Sed tum cum resides acuerunt pocula sensus.

Nostra licet super has sit secta extructa colum-
 nas (sunt:

Præcipue, non pauca tamen, nec parva super-
 Sed prope jam vulgata, nec artis egentia nostræ,
 Nec vocis: sed quisque sibi quæ tradat, & usu
 Addiscat, thalamos ceu conciliare jugales,
 Aut male conjunctas causando solvere tædas,
 Aut ubi deprenso rupta est concordia mœcho
 Uxori à duro veniam impetrare marito.

Illæ tamen patribus seges olim uberrima nostris
 Fingere nocturnos lemures, manesque vagantes
 Lustrali compescere aqua, magicisque fufurris
 Frigida nunc tota est: postquam nasuta juvenus
 Pectora crassorum male credula ridet avorum,
 Nec credit nisi quæ scriptura teste probaris:
 Conjurata licet magnis Sorbona sigillis
 Figmenta assermet. Verum melioribus annis
 Hæc thalami clausas frangebat machina portas,
 Hæc testamenti tabulas mutabat, & ibat
 Vir peregre Romam, aut Solymam, dum tædia
 mœchum

Jam sibi permissi caperent lecti: ast ubi dives
 Umbra oblita sui paucas in funera Missas
 Legarat, potiusque suis bona linquere natis
 Duxerat excedens, quam nostros ungere caules,
 Non impune nefas soliti id perferre priores.

Is dolor arma dedit generosis fratribus undam
 Ad Ligeris, qua dives agri, qua dives lacchi
 Ostentat longe formosa Aurelia turre.
 Et nisi cauta parum pietas in fraude paranda
 Inter tot vigilantes Argos deprensa fuisset,
 Partus honor nostræ foret & dignatio sectæ.
 Sæpe quidem nobis facinus mala multa; velut cū
 Alter in alterius damnum sese ordinis armat.

Berna

Berna novum sibi Franciscum jam finxerat, & jam
 Stigmata clara pedū, & manū confixa patebant,
 Ni vicina dolens augescere commoda livor,
 Ficta renudasset magno ludibria risu,
 Nec damno levior. Italæ sapientia major
 Illa oræ, quæ Senensis tacitè Catharinæ
 Vulnere dissimulans pensat mendácia quæstu,
 Barbaricumque ad sese his artibus attrahit aurū.

Sed tamen hoc ævo temere miracula fingi
 Noluerim, nisi monticulas inter crassosque
 Pastores: nec pastores jam spernere tutum est:
 Quando etiam in solas migrat sapientia sylvas.
 Quis rigidos Scotos gelidi sub vertice cœli
 Aut animū, aut aures, oculosve habuisse putasset?
 Et tamen ille catus vetularum Langius anceps
 Cum teter locus errori, & nox cœca faveret,
 Non potuit celare piæ ludibria fraudis.

Campus erat latè incultus, non floribus horti
 Arrident, non messe agri, non frondibus arbor,
 Vix sterilis siccis vestitur arena myricis,
 Et pecorum rara in solis vestigia terris:
 Vicini deserta vocant. ibi faxea subter
 Antra tegunt nigras Vulcania femina cantes:
 Sulphureis passim concepta incendia venis
 Fumiferam volvunt nebulam, piceoque vapore
 Semper anhelat humus, cœcisq; inclusa cavernis
 Flamma furens, dum luctando penetrare sub auras
 Conantur, totis passim spiracula campis
 Findit & ingenti tellurem pandit hiatu:
 Teter odor, tristisque habitus faciesque locorum,
 Illic sæpe animas torqueri Langius, illic
 Sæpe queri, & longas in fletum ducere voces
 Audiit, aut voluit credi audivisse frequenter,
 Et vitulabundos cacodæmonas, & per arenas
 Caudarum longos sinuatim ducere tractus.
 Sæpe etiam infernæ, quoties jejunos adibat
 Antra, sibi visus nidorem haurire culinæ.

His ubi jam vulgi stolidas rumoribus aures
 Imbuerat: parat Exorcismum, circulus ingens
 Ducitur, hunc intra spatio brevior minores:
 In medio stabat palus, juxtaque catinus
 Plenus aquæ, sed cui cineremq; salemq; sacerdos
 Addiderat multo cum murmure, nec sine aubelis

Flatibus. hoc postquam scena est instructa parata,
 Langius ipse pater sacro venerandus amictu
 Circum omnem irrorat serosi aspergine sceptri,
 Verbaque præcipiti contortuplicata rotatu
 Convolvens, cælum ac terras adjurat & undas,
 Et tremefacta imis Acherontia regna cavernis,

Et jam nox aderat secreti conscia sacri,
 Jamque è vicinis populus convenerat agris,
 Matres atque viri, pueri innuptæque puellæ,
 Scire avidi quo tanta cadant promissa, nisi ille
 Conscia secreti formidans lumina & aures,
 Esse procul magna jussisset voce profanos:
 Quive sacerdoti non illa luce diserte
 Cuncta susurrasset taciturnam crimina in aurem:
 Laica ne trepidi fugiant commercia manes,
 Neve inhians prædæ vel jejunos cacodæmon
 Involet, & laceret sceleratorum unguibus artus,
 Ducitur ad palum velut hostia rusticus ipse,
 Ficta quidem gnarus cuncta, at formidine tanta
 Attonitus, quam si Stygia egressurus ab alvo
 Aspiciat nudas mandentem Cerberon umbras,
 Sive animo timor à puero conceptus, aniles
 Fabellæ haud modicus pueris plorantibus horror,
 Sive locus fumo, & cæca caligine opacus,
 Et velut infernæ terrebat imago culinæ.

Cætera submoto clam cuncta peracta popello:
 Sed tamen audiri gemitus, vocesque minantis
 Dæmonibus, mixtæque preces, nulloque rogante
 Interdum responsa dari: nunc tollere vultus
 In cælum, nunc figere humi, nunc plangere pectus
 Langius, & sacra templum conspergere lympha,
 Donec avis lucis prænuncia spectra moneret
 Cedere, & in veterem se denuo condere nidum.

Tum templo egressi, dicenda tacenda referre
 Langius, umbrarum pœnas, flammæ rapidam vim
 Lustralis: quot carnifices cacodæmones ollas
 Admoveant, verubus quot figant, fluctibus umbras
 Quot mersent gelidis, quot Missis cuique levetur
 Pœna, velut civis Stygio vixisset averno,
 Ordine cuncta recensebat: neque credula deerat
 Turba homini: purgatricis rediviva favillæ
 Gloria crescebat, multum indignante Luthero:
 Et crevisset adhuc, nisi vel formidine captus,

Vel

Vel pretio victus, vel vino rusticus ille
 Enormis comes, Exorcismi proditor eheu,
 Cuncta revelasset taciti mendacia sacri.
 Ex illo fluere, & retro sublapsa referri
 Spes prædæ, & nimium vivacis gloria veri
 Crescere. Quapropter moneo dehinc fingite parce
 Somnia, nocturnos lemures, miracula, ni fors
 Aut apud extremos fieri dicantur Iberos,
 Americosve, aut Æthiopas, calidove sub axe,
 Et caput ignotis ubi Nilus condit arenis,
 Unde aderit nemo, qui testis dicta refutet,
 Forsitan externos solertia fugerit hostes
 Callida, sed pestem natam intra viscera, & ipsis
 Hærentem venis hominum vix ulla cavebit
 Cura, nisi nostros vis provida numinis olim
 Respexisset avos, jamdudum Funiger ordo
 Proditus à propriis misere periisset alumnis.

Si quis erit fratrum qui suasu dæmonis ausit
 Efferre in vulgus mysteria condita, fraudes
 Occultas, ritus nocturni arcana, negatum
 Depositum, cæsas post stupra nefanda puellas,
 Quicquid & extinctis frater patrare lucernis
 In fratres solet imberbes, hæc prodere si quis
 Audeat, extemplo scelerato sanguine pœnas
 Solvat, & æterna compositus pace quiescat.
 Hæc sunt, quæ nostro liceat sermone monere.
 Et jam plena epulis mensarum fercula fumant,
 Latrantemque fame stomachum prope verba re-
 linquunt.

Haftenus Eubulus, cui facta nefanda perosus,
 Funigerum pœnas etiam metuebat acerbis,
 Orgia non veritus populo evulgare profano.
 Is mihi carminibus lustrato, & sulphure, & ovo.
 Et viva rorato unda cerebrosa fugavit
 Somnis de rasis, de cannabe, deque cucullis,
 Inque hominum nugis ad lucra nefaria fictis,
 Nulla esse ad vitam docuit momenta beatam.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

FRATRES FRATERRIMI

In Antonium Tomarium Abbatem.

Fama prisca laudibus sæcli tumens,
Præfens superbo despuens fastidio,
Accede, specta quid priorum tem-
porum
Opponat ætas nostra magniloquen-
tiæ :

Non quod Platoni, rancidove Socrati,
Sophisq; falso dictitatis comparet,
Sed Christianæ puritatis unicum
Exemplar, unum specimen, unam imaginem,
Unamque vitæ corrigendæ regulam,
Unumque Christi proxime vestigia
Qui persequatur judicetq; cæteris,
Vitamque vita penitus exprimat sua,
Antonium Tomarium Antistitem.

Christi parentum nemo vidit alterum,
Nec ipsa mater novit Antoni patrem.
Uterque pastor, noster hac parte est prior :
Hic pascit herbis, ille verbis paverat.
Ut quinque panibus ille quinque millia
Saturavit, iste (ne saturitas noxia
Animæ inquinaret puritatem, ut arbitror)
Ad quinque panes quinque plebis millia
Redegit, ut siquid supersit, ut reor,
Fragmenta posset absque cophino tollere,
Ut ille vera vitis, hic verus meri
Est uter ; ille verba sevit, hic viros.
Piscator hic, piscator ille, retia
Uterque tendit dispari compendio.
Comprendit ille pauculos pauperculos,

At iste claustra plena monachis pinguibus.
 Aucupibus hic est atque venatoribus
 Comitatus, olim ut ille piscatoribus.
 Et hinc & ille credit: cum sœnore
 Exactor asper, dena utrique altera decem
 Talenta, quinque quinque pariunt altera.
 Quæ sparsit alius hic & ille colligit:
 Quæ sevit alius, hic & ille demit.
 Cum publicanis atque peccatoribus
 Libenter ille cœnitare dictus est
 Cum publicanis atque peccatoribus.
 Sic ratio nostro semper est Antonio,
 Ut penè decoris immemor, lucri memor
 Publicanus esse non recuset, Pauperum
 Secuta Christum turba semper est cômes,
 At iste late quam patet vicinia
 Agris propinquos pauperes reddit suis,
 Quorum caterva qua nequit pedibus sequi,
 Diris probrisque sequitur & conviciis.
 Christi perunxit una peccatrix caput
 Pedesque lacrymis lavit, extersit comis:
 Istius, humeros, colla, pectus, brachia,
 Caput, pedesque & crura, ventrem & ilia
 Si scire cupias quot meretrices lavent,
 Tergant, refoveant, induant & exuant,
 Scies facilius quot capillos verticis
 Ex area alba tonsor illi demetat.
 Christus paternam jam revisurus domum,
 Fidis tuendum comitibus gregem dedit:
 At hic avernam jam revisurus domum,
 Monachis tuendum pinguibus gregem dedit.
 Passim per agros jam cucullari patres
 Oves sequuntur, & colono paupere
 Cum prole pulso fordida, late solum
 Pastore monacho paret uni Antonio.
 Ut per propinqua rura grex sit unius,
 Et unum ovile, & pastor unus; unica
 Sed pars omissa est, unicam quam maxime
 Agerè decebat: Christus immerito ut fuit,
 Sic iste merito luere pœnas debuit.
 Sed iusta si quid vota pauperum valent,
 Quos laribus inopes expulit, fontem hæc maneat
 Inter comantes angue torto Erinnyas.

In Beleagonem.

Beleago fomes & parens mendacii,
 Ab ore cujus pavida veritas fugit:
 Mali susurrat nescio quid clanculum:
 At fama de illo non susurrat, sed palam
 Hoc universus populus affirmat, quod est
 Beleago fomes & parens mendacii,
 Ab ore cujus pavida veritas fugit:
 Hoc igitur æquus æstimator judicet,
 An mentiatur populus universus, an
 Beleago fomes & parens mendacii,
 Ab ore cujus pavida veritas fugit.:

Imago ad peregre venientes religionis ergo.

Fare age qui terras lustras vagus hospes & undas,
 Quid petis hinc? longæ quæ tibi causa viæ?
 Non Deus hic quisquam, nec imagine numen in
 ista est,
 Nos Lapis, & tantum putria ligna sumus
 Vermibus esca, cibus tineis, domus hospita blattis,
 Opprobrium cœli, ludibriumque soli.
 Non capiunt humiles numen cœleste penates,
 Structa nec humana faxea tectâ manu,
 Quem mare, quem tellus, quem non capit i-
 gneus æther.
 Clauditur in nullo spiritus ille loco.
 Ut Christum invenias animi secreta revolve,
 Aut lege fatidici quæ cecinisse patres.
 Aut quæ dives habet passim circumspice mundus,
 Hæc vera est ædes, hoc penetrabile Dei.
 At quisquis picto gaudet dare basia trunco,
 Crassaque pulvereo lingere saxa croco,
 Dignus morte perit, qui mortua vivus adorat,
 Et vitæ in fragili spem sibi ponit humo.
 Si te picta juvant, cariem ne perline trunci,
 Sed vera mentem simplicitate tuam.
 Hac ratione domi poteris reperire, quod omnes
 Erro vagus terras, sic peragrandò, fugis.

Ad Pasquillum.

Praesule de Paulo praesul doctissime vatum ,
 Pasquille dic quid sentias ?
 Nec melius paulo quidquam est antistite Paulo,
 Et pejus est Paulo nihil.

*Ad Elizabetham Sereniss. Angliae
 Reginam , ODE.*

Quamvis vetusto stemmate splendeas ,
 Regina, princeps optima principum ,
 Quacunque magnum sol per orbem
 Flammiferos agitat jugales :
 Quamvis feroci Marte subegeris
 Hostes rebelles & populi feros
 Motus, & insanos tumultus
 Lenieris, sine caede, victrix :
 Virtutis inter tot titulos tuae , &
 Laudum perennes fulget adoras
 De fauce avarorum latronum
 Religio pia vindicata.
 Jam nulla saxi figimus oscula ,
 Nulla è sepulcris tracta cadavera
 Gemmis refulgent, fascinantque
 Indociles animos popelli.
 Non otiosae dedita neniae
 Mendica fratrum turba rapacium
 Passim vagatur, collocatque
 Foemineo insidias pudori.
 Sub te licebit principe libere
 Christum fateri , ficta refellere,
 Mysteriumque veritatis
 Seposito referare furo.
 Ergo salutis sollicitum tuae
 Coeleste numen pervigil excubat.
 Et impiorum inauspicata
 Vota facit, retegique fraudes;
 Super dracones fortis inambula,
 Saevam leonum frange ferociam :
 Per aspides erra, & per oras
 Quas Libycus basiliscus afflat :

Cœli favor te , te pietas sua ,
 Te supplicantium continuæ preces
 (Prædonibus quos ex avaris
 Eripis) incolumem reducent.

Pistoris & Pistoris Dialogismus.

Contendunt specimen pistor pistorq; uter edat
 Pulchrius, hic facio doctior, ille focos
 Hic fecisse Deum se jactat : Rettulit ille ,
 Corpus ego verum, tu simulacra facis.
 Dentibus assidue teritur Deus hic tuns, inquit :
 Corrodunt vermes, rettulit ille, tuum.
 Pistor ait, Multos meus integer astat in annos ,
 Sæpe una innumeros devorat hora tuos ,
 At tibi vix toto Deus unus pingitur anno ,
 Pistor ait, decies mille dat hora mihi.
 Parcite, ait mystes, frustra contendere verbis
 Nil sine me poterit vester uterque D E U S .
 Et quia utrumq; Deum facio, mihi servit uterque:
 Namque hic mendicat , manditur ille mihi.

Ad idolorum cultorem.

Manè, Pater noster, cum surda Idola salutans
 Ingeminas, sana mente videre loqui.
 Saxeus illo ipso magis es , me judice, saxo :
 Quippe patrem saxum qui fateare tuum.

In eundem.

OScula , ferra , rosas das & libamina saxo,
 Teque pium dici , cum facis ista, cupis.
 Quid tibi pro tanta majus pietate precemur,
 Quam ut fias numen tu quoque quale colis ?

In Hypocritam quendam.

Ille vides naso qui incedit sesquipedali ,
 Qui quicquid loquitur sesquipedale sonat
 Qui longo gaudet voces producere tractu ,
 Qui semper longo syrmate verrit humum :
 Qui latus exhaustum non una sindone vestit,

Qui

Qui capiti inducit pilea plura pilis :
 Rarus sermo, gravis gressus, talaris amictus ,
 Ut rere, egregii sunt ea signa Sophi.
 Sed cur sacrificos gaudet stipare cinædos ?
 Cur sapiens stolidos sic sine fine colit ?
 Actio sectorum cordi est , non actio sectæ,
 Donec sector erit , nempe secutor erit.

In Pium Pontificem.

Vendidit ære polum, terras in morte relinquit,
 Styx superest Papæ quam colat una Pio.

In Iulium.

Stare diu haud poterant , mundusque & Julius
 Omnia perdendi tam ferus ardor erat : (una.
 Ergo ne ante diem mundi structura periret ,
 Ad Styga discessit Julius ante diem.

In Paulum Pontificem.

Paulus ab Hebræo scis quantum distet Iuda ?
 Hic cæli Dominum vendidit, ille domum.

In Pontifices.

Pædicat Paulus, contemnit fœdera Clemens,
 Sacrilega tractat Julius arma manu.
 Et quisquam sceleris nomen formidat inane ,
 Auctores scelerum qui vidit esse Deos?

In Roman.

Hi colles , ubi nunc vides ruinas ,
 Et tantum veteris cadaver urbis ,
 Quondam cæca L U P I S fuere lustra ,
 Donec per freta vectus Arcas exul ,
 Pani, pelleret ut L U P O S . Lycæo
 L U P E R C A L I A festa dedicavit :
 Nudos currere iussit & L U P E R C O S .
 Sacrum & collibus addidit L U P E R C A L .
 Sed vis insita , contumaxque flecti
 Pervicit genius laborem & artem,

Et

Et per sæcula longa ne perirent
 Istis semina collibus LUPINA,
 Tristes progenit solum LUPINOS,
 Lætos progenit LUPOS salictum,
 Et conjux LUPA Faustulo tyranni
 Albani pecoris fuit magistro:
 Et qui mœnia prima condidere,
 Nutrivit LUPA Romulum Remumque.
 Et Floralia festa sunt LUPARUM,
 Et quondam in media fuit suburra
 Vico urbis celerrimo, LUPANAR,
 Et quod Fabricios graves putabis,
 Observa, invenies LUPOS voraces,
 Et quas Sulpitias reare castas,
 Observa. invenies LUPAS salaces,
 Et ne posse Deos Lupis carere
 Credamus; sacer est LUPUS Gradivo,
 Et LUPOS mare læcos & amnis
 Sub cryptam mediæ vomit suburræ,
 Nec putris soboles araneorum
 Non cognomine nobilis LUPORUM est:
 Totam denique quantacumque Roma est,
 Nascentem, vegetam excute, & ruentem,
 Nihil comperies nisi LUPERCOS,
 LUPERCALE, LUPOS, LUPAS, LUPANAR.

In eandem Romam.

Non Ego Romulea miror quod pastor in urbe
 Sceptra gerat, pastor conditor urbis erat.
 Cumque LUPÆ gentis nutritus lacte sit auctor,
 Non ego Romulea miror in urbe LUPOS.
 Illa meum superat tantum admiratio captum,
 Quomodo securum servet ovile LUPUS.

In eandem.

Roma armis terras, ratibusq; subegerat undas,
 Atque iidem fines orbis & urbis erant.
 Vincere restabat cælum, perfregit Olympum
 Præcorum pietas aurea Pontificum.
 At bona posteritas, ausis ne cedat avitis,
 Tartara præcipiti tendit ad ima gradu,

Pas-

Pasquillus loquitur.

E Sse putas forsan me fragmina trunca columnæ
 Vel de præcipiti laxa voluta jugo.
 Falleris, ille ego sum Pasquillus in urbe Quirini
 Notus, & in formas impiger ire novas,
 Nunc putor inducto Cyllenius esse galero.
 Me facit æquoreum fuscina sumpta Deum.
 Adde mihi citharam, siam manifestus Apollo,
 Pampineos thirso addde, Lyæus ero.
 Pallada me clypeus, Phœben facit aureus arcus:
 Da fulmen, Juno dixerit esse Jovem.
 Sum pax, sum bellum, lis, & concordia fio:
 Nunc volucris, primis nunc fera tecta pilis.
 Denique transiero cuncta in miracula rerum,
 Sed pueri Romæ non licet esse mihi. (dos,
 Hoc quoque ero per purpureos aliquando cinctus
 Si liceat laxas non habuisse nates.

In Dionem & Clementem.

E Bria cum dubio titubans vestigia passu
 Vix regit, & blæso blandulus ore sonat:
 Cum lacrymis oculique madent, pectusq; falerno,
 Sancte festa Dion se coluisse putat:
 Sic etenim suasit multos diffusus in annos
 Ritus ab antiquis usque petitus avis.
 At Clemens dū sancta legit monumenta parentū,
 Dum populo ad cœli limina pandit iter:
 Otia legitimo violat dum festa labore,
 Rite diem festum se coluisse putat.
 Sic etenim veterum suadent exempla parentum,
 Oreque veridici prodita jussa Dei.
 Utrum igitur laudas? quando defendit iterque,
 Legibus hic, causam moribus ille suam.
 Si liceat juste causas expendere, festum
 Ille colens violat, hic violando colit.

Fratres Fraterrimi.

Cum Monachi fratres sint quos vel candida ve-
 stis,
 Vel

Vel nigra, vel gemino mixta colore tegit:
 Quanta tamen miseros agitat discordia fratres,
 Quam non fraternæ fœdera pacis amant!
 Non ita germanum reducem trux oderat Atreus,
 Atrea visceribus non satur ille suis.
 Mitius Oedipodæ soboles exarsit in iras,
 Mitior indomitas incitat ira feras.
 Eventu o simili cesset fraterna simultas,
 Et dirimat calvos exitus iste patres.
 Dentibus & gladiis in mutua funera currant,
 Ira nec extremi cesset in igne rogi.

In Pantalabum.

Dicunt Gramma³ti³os Cucullos,
 Dicunt rhetores³ idos Cucullos:
 Et quisquis Latias semel Camœnas
 Vel primis modo contigit labellis.
 Sic olim in Satyris Cucullum Aquinas
 Et durum & venetum poëta dixit.
 Verum Pantalabus severus ille
 Franciscanus, & horridus sophista,
 Clamose & Sophiæ senex magister,
 Dicit perpetuo suam Cucullam,
 Laudat perpetuo suam Cucullam,
 Per sacram quoque dejerat Cucullam,
 Per sacram quoque pejerat Cucullam:
 Suosque edocuit Cuculliones,
 Sacra spem sibi ponere in Cuculla.
 Prudens id facit ille, ne quid erres,
 Non lapsus amero in loquendi,
 Nec quod sic genus ille femininum
 Ardet jam miser impotente amore,
 Calvo vertice, languidoque pene:
 Sed quod relligiosa res sit illi,
 Cum deest fœmina masculis absti.

In eundem.

Si quis jam tremula piger senecta,
 Morbo, aut vulnere languidus recumbat,
 Statim Pantalabus sagax odorem
 Sentit funeris, & cadaver, ante

Quam

Quam corvique, canesque vultureſque,
 Et ſagacius acribus Moloffis
 Per veſtigia certa certus ædes
 Ægroti petit eſuritor audax,
 Pulſa conjuge, liberis, propinquis,
 Ceras delet, & oblitit priores,
 Natq; abdicat, occinitque in aurem
 Morbo deſipientis, & ſenecta
 Deliri ſenis, ut caput Cucullo
 Obducatur, moriatur in Cucullo,
 Amorem ſuperum ſacrum Cucullum
 Timorem cacodæmonem Cucullum,
 Cuncti delitias poli Cucullum,
 Id unum canit, urget, urget, urget,
 Id unum reboat, ſonat, ſonat,
 Id unum tamen expediat, expedit
 (Negotii quod erat caput) beati
 Qui fit ut moriamur in Cucullo,
 Cum nemo bene vivat in Cucullo.

De Monacho S. Antonii.

Diceris Antoni Porcos paville ſubulcus
 Vivus, adhuc monachos lumine caſſus alis.
 Par ſtupor ingenii eſt, ventriſq; abdomen utriſque
 Sorde pari gaudent, ingluvieque pari.
 Nec minus hoc mutum pecus eſt brütumq; ſaillo,
 Nec minus inſipidum, nec minus illepidam.
 Cætera conveniunt, ſed non levis error in uno eſt,
 Debuit & monachis glans cibos eſſe tuis.

In quendam Præſulem.

Cum te Mula vehit nihilo te indoctior ipſo,
 Et niter, ut par eſt, murice uterque pari.
 Quod non te procereſq; colant & vulgus adoret,
 Presbyteris, clamas, nullus habetur honos.
 Non tunc ceſſat honos, præful cum ſpernitur excors,
 Sed cum regnat ordo, tum male ceſſit honos.

In Pantalabum.

Vides te miremur, putri quod verme cucullo
 Undante abſumpta viscera pelle patent:
 Y Im-

Impia quod stolido vendas mendacia vulgo,
 Quod laudet nugas plebs male sana tuas: (nos,
 Quod male dum cantas, quos non intelligis hym-
 Rancida de balba sibila nare sonas:
 Quod tribus anticyris caput insanabile radas,
 Quod bibat immundam calceus edus aquam:
 Quod tunicam fluxam nodosa cannabe cingas,
 Cum melius fauces stringeret illa tuas.
 Miramur certe, sed non cum deside vulgo,
 Sed velut Harpias, Gorgonas aut Furias.

Fratres extra mundum.

Pene, manu, lingua fratres munda omnia for-
 dant,
 In mundo merito sese habitare negant.

In Petrum Gonellum Dominicanum.

IN vino audivit verum latitare Gonellus,
 Sesequipedo extento pinguis aqualiculo.
 Sic ne, ait, in nugis frustra consumpsimus annos,
 Et tulimus tetricæ jurgia lenta scholæ?
 Ergo vale sterilis veri Sorbona, tuumque
 Accipe discipulum docta taberna novum.
 Ex illo ad crassam scrutatur dolia fecem,
 Pervigil & noctes perbibit atque dies,
 Tandem consumptis secunda in pocula nummis,
 Hoc veri invenit, Nil scio, Nil habeo.
 Solandoque sul-lepide ludibria damni,
 Socrate se jactat non minus esse sophon.

In eundem.

Cum vetus effuso biberetur milite vinum,
 Nec fore maturum spes foret ulla novum:
 Immatura pater biberet ne vina Gonellus,
 Matura Strygias morte petivit aquas.

Adventus in Galliam.

Et una miseræ resqua Lusitanæ,
 Et hæcque, tantum fertiles penuriam

Vale-

Valet longum. At tu beata Gallia
 Salve bonarum blanda nutrix artium,
 Cælo salubri, fertili frugum solo,
 Umbrosa colles pamphini molli coma,
 Pecorosa saltus, rigua vales fontibus,
 Prati virentis picta campos floribus,
 Velifera longis animum decursibus,
 Piscosa stagnis, rivulis, lucubus, mari,
 Et hinc & illinc portuoso litore
 Orbem receptans hospitem, atqui orbi tuas
 Opes vicissim non avara impertiens,
 Amœna villis, tuta muris, turribus
 Superba, tectis lauta, cunctis splendida,
 Victu modesta, moribus non aspera,
 Sermone comis, patria gentium omnium
 Communis, animi fida pace florida,
 Jucunda, facilis, Marte terrifico minax,
 Invicta, rebus non secundis insolens,
 Nec sorte dubia fracta, cultrix numinis,
 Sincera, ritum in externum non degener.
 Nescit calores lenis æstas torridos,
 Frangit rigores bruma flammis asperos,
 Non pestilentis pallet Austri spiritu
 Autumnus æquis temperatus flatibus,
 Non ver solutis animum repagulis
 Inundat agros, & labores æquit.
 Ni patrio te amore diligam, & colam
 Dum vivo, rursus non recuso viscere
 Jejuna miseræ tesque Lusitanæ,
 Glebasque tantum fertiles penuriz.

Brasilia.

Africa deseritur, miles mendicat egenus,
 Ut sine tuta fugax oppida Maurus habet.
 Accipit obscenos Brasilia fusca colonos,
 Quique prius pueros foderat, arva fodit.
 Qui sua militibus tollit, dat rura cinædis
 Jure, sub adverso nil bene Marte gerit.

In Colonias Brasilienses vel Sædomitæ.

Descende cælo turbine flammeo
 Armatus iras Angele vindices.

Libidinum jam notus ultor
 Exitio Sodomæ impudicæ.
 En rursus armis quod pereat tuis
 Lustrum Gomorrhæ suscitât æmulum
 Sirum propago & execrandæ
 Spurcitæ renovas palæstram.
 Pars ista mundi quam sibi propriam
 Sedem dicavit mollis amœnitas,
 Luxusque, sub fœdis colonis
 Servitium tolerat pudendum.
 Abominandis arsit amoribus
 Strigosus æstu, pauperie & fame,
 Glandis vorator virulentum
 E raphanis redolens odorem.
 Quem, rere, ponet nequitæ modum
 Frænis libido libera? & insolens
 Humanioris ferre victus
 Illecebras meliore cœlo.
 O Christiani infamia nominis,
 O fœda labe & mota temporum,
 O turpium turpisque causa, &
 Exitus, & pretium laborum.
 Ignota rostris verrimus æquora,
 Gentes quietas sollicitavimus
 Terrore belli, orbisque pacem
 Miscuimus misero tumultu.
 Par ferrum & ignem & per-mare naufragum
 Secreta rerum claustra refregimus,
 Ne deesset impuris cinædis
 Prostibulum Veneris nefandæ.
 Gens illa nullos mitis in hospites,
 Et ora victu assueta nefario.
 Portenta conspexit Cycloppum
 Sanguinea dape fœdiora.
 Nunc Scylla sævos exere nunc canes,
 Nunc nunc Charybdis vortice spumeo
 Convolvæ fluctus, & carinas
 Flagitiis gravidas resorbe.
 Aut hisce telus in patulos specus,
 Ætheræ flammis perde sequacibus
 Turpes colonos, Christianæ
 Dedecus opprobriumque terræ:

In Antistitem quendam.

E Sse Lutheranum rumor te Posthume clamat :
 Sed tuus Antistes te tamen esse negat.
 Tam scortaris (ait) quam si vel Episcopus esses,
 Et potas dubiam pervigil usque diem.
 Nec memor es Christi, nisi cum jurare libebit,
 Nec scis scripturæ vel breve Iora sacrae.
 Nempe per hæc suevit nunquam fallentia signa
 Ille vigil sanas noscere pastor oves.
 Quisquam igitur dubitat, rumor ne an Episcopus
 erret.
 Tam bene commissam qui sibi novit ovem.

In Codrum.

Ille senex civis rigidique exemplar honesti,
 Codrus, heri parvo conditus est tumulo,
 Sed neque funereæ præcessit nœnia pompæ,
 Pensilibus signis nec nituere faces :
 Lurida nec pullam sumpsit cognatio vestem,
 Tinnula nec mœstos æra dedere sonos :
 Funera nec densæ celebrarunt agmina turbæ,
 Præfica nec luctum sollicitavit anus :
 Vix datus est tumulus. Codrum si rere fuisse
 Forte Lutheranum, fallerè, pauper erat.

In Chrysalum.

Flava Ceres longi spes interceperat anni,
 Aruerat pigro vinea tosta gelu',
 Morbus oves rapuit, furto petiere capellæ,
 Inter opus fracti succubuerunt boves.
 Plena domas belli subito est direpta tumultu,
 Et male celatas latro refodit opes.
 Ergo opibus caris cum Chrysalus esse superstes
 Noller, & in laqueum jam sua colla daret:
 Succurrit laqueum nummis venire quaternis :
 Ergo nos gratis nec moriemur, ait,
 Ensis adest, stricto transfigere pectora ferro
 Dum parat, & sumptus hic quoque adesse videt
 Tanti fossor (ait) tanti vespillo, sacerdos,

Cerens, & tanti cymbala rauca crepant :
Et precibus pretium est etiam, pretiumque sepulchro :

Ergo placet rapidis mergere corpus aquis.
Dumque cadit, Certe quamvis mare, dixit, avarum es,

Attamen hic gratis, credo, jacere licet.

Somnium.

Mane sub auroram nitidæ viciniae lucis
Pallida venturo cum facit astra die :
Arcior irriguos somnus complectitur artus,
Demulcent placido languida membra sinu.
Cum mihi Franciscus nodosa cannabe cinctus,
Astitit ante torum stigmata nota gerens.
In manibus sacra vestis erat, cum fune galerus :
Palla, fenestratus calceus, hasta, liber.
Et mihi subridens, Hanc protinus indue, dixit,
Et mea dehinc mundi transfuga castra subi.
Linque voluptates cum sollicitudine blandas,
Vanaque continui gaudia plena metus.
Me duce spes fragiles, & inanes despice curas :
Et superum recto tramite limen adi.
Obstupui subita defixus imagine, donec
Vix dedit hos tandem lingua coacta sonos.
Pace, inquam, vestri liceat depromere verum
Ordinis, haud humeris convenit ista meis.
Qui feret hanc vestem, fiat servire paratus :
At mihi libertas illa paterna placet.
Qui feret hanc, ponat perfrita fronte ruborem :
At non ingenuus nos finit ista pudor.
Qui feret hanc, fallat, palpet, pro tempore fingat :
At me simplicitas nudaque vita juvat.
Nec me Phthiriasis, nec rancida cantio terret,
Inque dsem ignavæ vivere more feræ :
Ostia nec circum magno mugire boatu,
Si tamen his nugis ætheris aula patet.
Pervia sed raris sunt cœli regna encallis :
Vix monachis illic creditur esse locus.
Mentior, aut peragra saxo fundata vetusto
Delubra, & titulos per simulacra lege :
Multus honoratis fulgebit Episcopus aris,

Rara

Rara cucullato sternitur ara gregi.
 Atque inter monachos erit hæc rarissima vestis:
 Induat hanc, si quis gaudeat esse miser,
 Quod si tanta meæ tangit te cura salutis,
 Vis mihi, vis animæ consuluisse meæ?
 Quilibet hac alius mendicet veste superbus:
 At mihi da mitram, purpureamque togam,

Palinodia.

Visus eram nuper cœli procul aurea supra
 Sidera Gorgoneo scandere vectus equo:
 Qua secat in geminas orbem via lactea partes,
 Et Jovis ad magni limina pandit iter,
 Fas mihi fit mundi referare arcana latentis,
 Fas mihi fit vera pandere visa fide.
 Non ego Phlegræis venio speculator ab armis,
 Rursus ut attonitum terreat Ossa polam:
 Nec mihi furtivæ damnarunt crimina flammæ
 Viscera Caucaſeis dilanianda feris:
 Nec mea garrulitas sacræ male conscia mensæ
 In refugio meruit flumine ferre sitim.
 Sacra fero: miranda cano, memoranda revolve,
 Ut colat æternos impia turba Deos.
 Rursus ut ingrato superùm clementia mundo
 Nota sit, & quisquis numina novit, amet.
 Ergo ubi fiderei steteram prope limina templi,
 Explicuit fulvas regia vasta fores.
 En subito duri me judicis ante tribunal
 Increpitans, magno murmure, turba trahit,
 Rasus erat vertex, facies irata, minaxque,
 Et brevior tristi barba supercilio.
 Omnibus unus erat cinctus, color omnibus unus,
 Qui solet esse asinis, anseribusque feris,
 Qui color in salice est, & Palladis arbore, qualem
 Hospita Threicii gurgitis ales habet.
 Et nisi fluxa sinus talos penderet ad imos.
 Cercopithecorum penula vestis erat.
 Idem cinctus erat, cultus, vultusque colorque
 Judicis, & paribus frons caperata minis.
 Uno aliis dispar descrimine, quod foret acri
 Aut stimulo spinæ sanguinolenta manus:
 Aut rigida-forſan nimis oblectante puella,

Fœmineæ palmas cuspidè fixus acus.
Et quassans caput, & suffusus lumina flamma,
Irato tales fudit ab ore sonos :
Tunc, ait, in nostros ausus blaterare sodales,
Nil veritus calvos tot violare senes ?
Prodere nec populo mysteria nostra profano,
Sanctæque funereæ spernere jura togæ ?
Lignipedes ridere patres, sanctamque coronam,
Et mendicatos absque pudore cibos ?
Quid cum fratre soror clausa sine lumine cella,
Quid tyro imberbis cum seniore gerat ?
Frustra pontifices cœlo nos æqua potestas,
Frustra nos Regum sceptrâ verenda timent:
Si tibi sæs nostræ est impune illudere scetæ,
Si plebs exemplo sollicitata tuo
Rideat: exerta comitetur sannio lingua,
Perque vias digito stulta juvenia noter.
Vos, age, quid statis? scelerato auferre lacernam.
Ut vitium linguæ cætera membra luant.
Nec mora, diripiunt fratres à pectore vestes,
Scetæque nodosa cannabe terga notant.
Alternantque vices, & acerbant verbera verbis,
Verba oculis oculos nutibus atque minis.
Dum feriunt, numerant ad singula verbera Divos,
Grata foret cunctis ceu mea pœna Deis.
Nec mea carnifices fratres lassant mala, quamvis
Deficerent Divi, deficeretque dies,
Perdiderat rabiesque modum, plagæque figuram,
Atque unum in toto corpore vulnus erat.
Talis erat, si vera fides. Hieronymus olim,
Dum studium ob Tulli vapulat ante Deum :
Sic cote direpta Satyrum videre Celenæ,
Ibibia cum blandæ est victa canore lyre.
Ut primum fari licuit, meque ipse recepi
Nudus, & in nuda sanguinolentus humo,
Clamabâ, Nunc parce pater, nunc parcite fratres,
Cæde mea sanctas conscelerare manus.
Parce pater, sic ille sacer Seraphicus ordo
Floreat auspiciis sanctior usque tuis :
Sic mendicantum genti turba inscia veri
Affluat, & nunquam credula desit anus :
Vestra nec incanto patèant mendacia vulgo,
Nec videat crassos plebs tunicata dolos :

In nova sub patribus tironum turba severis,
 Inveniat quæstus ingeniosa novos:
 Seu male lustratis manes exire sepulcris?
 Fingere seu tacita somnia nocte libet,
 Relligio nubes animis offundat agrestum,
 Obiciat tenebras sancta Laverna suas.
 Quæque vident oculi se non vidisse reantur,
 Deque fide facti sit dubitare nefas.
 Quod si forte sacra lateat sub veste puella,
 Quæ relevet longæ tædia lenta viæ,
 Aut tennet multa crassum sarragine corpus,
 Si caro spiritui quando rebellis erit:
 Callida decipiant animos commenta profanos,
 Et vetet ulterius quærere velle Timor.
 Fallat & incantos pietatis imago maritos,
 Et capiat faciles sicula tenta nurus.
 Sic tibi, si quando junges per stagna, lacusque
 Cum ranis socias alitibusque preces,
 Nulla tuum superet cornix vel rana canorem,
 Ore præcipitet mobiliore sonos.
 Sive tibi pulex, fraterve pediculus obsit.
 Et tenuem signet pustula multa cutem,
 Innocuos unguis utriusque à sanguine serves,
 Non tibi cognata pollue cæde manus:
 Sed tua fraterno pietas dignetur amore
 Ut solita est, vulpes carnivorosque lupos:
 Et quibus indulsit vitam pater omnibus idem,
 Sive ferat telus, seu ferat illa fretum,
 Mortua tu comedes animalia, culpa profani
 Sit populi iis vitæ corripuisse moras.
 Quæcunque in sacram fratrum convicia vestem
 Non verita est olim fundere lingua procax,
 Cuncta recantabo, maledicta priora rependam
 Laudibus, & fratrum nomen in astra feram.

Palinodia.

Vobis relligio est sincero assuescere recto,
 Relligio est, Christi facta, fidemque sequi,
 Raraque simplicitas, & rara modestia vobis,
 Et virtus rara est, & probitatis honos:
 Fastus inauditus, nullaque libidine victum
 Robur, nec duro fracta labore manus:

Classica non placidos turbant Mavortia somnos,
 Nil opus insano verba locare foro :
 Semina non arvo , non vitem credere sulco,
 Nec dare nubifero vela necesse Noto :
 Sed veluti mures alieno parta labore
 Carpitis, & vitam ducitis angelicam.
 Vos chorus, & cantus, nitidi vos floribus horti, -
 Cinctaque porticibus tecta superba tenent.
 Quicquid ubique labor per dura pericula quærit,
 Quod clam fur aufert, latro palamve rapit.
 Vos penes est fructus , penes est vos usus & usus,
 Ad dominos redeunt damna, pericla, dolor :
 Copiaque & luxus vobis in paupere vita est ,
 Nil est, & superant multa, nihilque deest.
 Vos pro me misero fratres orate, patremque
 Flectite , pro vobis sic roget ille Deum.
 Sic flectat : Nos interea, quod possumus unum ,
 Facta recantatis splendida carminibus
 Dicemus : Teneræ nec furta filebo juventæ ,
 Addita nec manibus stigmata, nec pedibus.
 Et quæ longa forent numeranti singula, ac unum
 Non est fas numeris præteriisse meis.
 Forte furens male morigeri petulantia membri
 Urebat patrem sævius igne pium.
 Quid faceret ? peteret sanctarum claustra sororum?
 Claustra procul, nusquam sancta propinqua soror,
 Vulgivagum peteret populo spectante lupanar ?
 Nequitie fieret proditor ipse suæ.
 Eloquio matres blando tentaret honestas ?
 Ferre nequit longas ficula tenta moras.
 Ergo velut taurus crabronum cuspide fixus ,
 Corripuit , rabies qua stimulabat , iter.
 Nudus & in gelido stratus nive membra volutat,
 Et fingit globulos, perterebratque nivem ,
 Imponitque suo veluti collaria peni ,
 Et jubet optata conditione frui.
 Hæc, ait, Emilia est, hæc est generosa Corynna,
 Hæc illa est longis Gellia flava comis,
 Deinde alias numerat præstanti corpore Nym-
 phas ,
 Nomine formosæ nulla corona caret :
 Tum veluti Cossus spoliis insignis opimis,
 Per fora, per vicos victor amoris ovat.

Par-

Parcite, clamabat, me parcite dicere sanctum,
 Non ego sum, ceu vos creditis esse, pius.
 Sum miser, & mirito duro sic plector ab hoste,
 Nequitiae poenas persoluoque meae.
 Pene coronato populus dum spectat ovantem,
 Hic filet, hic risu personat, ille dolet.
 At miseræ matres, nuptæ innuptæque puellæ
 A lacrymis siccas non tenuere genas,
 Illa quidem iustis res annumeranda triumphis
 Inter facta pii prodigiosa patris,
 Quod quamvis asinis membrofior omnibus esset,
 Et Venerem in nulla perdomuisset equa:
 Tot tamen haud multis mulos genuisset in annis,
 Quot nec in umbriferis Mænala celsa iugis.
 Ut pater audivit sancti præconia membri,
 Lætior ad laudes jam meliorque suas,
 Arrisit, tremulosque abiit prurigo per artus,
 Et me cum somno deseruere minæ.

G E O R G I I B U C H A N A N I S C O T I

E L E G I A R U M L I B E R.

*Quam misera sit conditio docentium literas
humaniores Lutetia.*

Te leves nuptæ, sterilesque valete Ca-
mœnæ,

Grataque Phœbæo Castalis unda
choro.

Ite, sat est: primos vobiscum absumpsimus annos,
Optima pars vitæ deperiitque meæ.

Quærite, quem capiat jejuna cantus in umbra :
 Quærite qui pota carmina cantet aqua.
 Dulcibus illecebris tenerum vos fallitis ævum ,
 Dum sequitur blandæ carmen inerme lyra.
 Debira militiæ molli languescit in umbra ,
 Et fluit ignavis fracta juvenia sonis.
 Ante diem curvos senium grave contrahit artus,
 Imminet ante suum mors properata diem :
 Ora notat pallor, macies in corpore tota est,
 Et tritico in vultu mortis imago sedet.
 Otia dum captas, præceps in mille labores
 Irruis, & curis angeris usque novis.
 Nocte leves somnos resolutus compede fossor
 Carpit, & in mediis nauta quiescit aquis :
 Nocte leves somnos carpit defessus arator ,
 Nocte quies ventis, Ionioque mari:
 Nocte tibi nigræ fuligo bibenda lucernæ,
 Si modo Calliopes castra sequenda putes :
 Et tanquam Libyco serves curvata metallo
 Robora, & Herculea poma ferenda manu,
 Pervigil in lucem lecta atque relecta revolves?
 Et putri excuties scripta sepulta situ.
 Sæpe caput scalpes, & vitros roseris ungues ,
 Irata feries pulpita sæpe manu.
 Hinc subitæ mortes, & spes prærepta senectæ.
 Nec tibi fert Clio, nec tibi Phœbus opem.
 Si caput in cubitum lassæ cervice recumbat ,
 Et sopor exiguus lumina fessa premat :
 Ecce, vigil subito quarram denuntiat horam,
 Et tonitru horrifico lumina clausa quatit.
 Excutit attonito somno sonus æris acuti,
 Admonet & molli membra levare toro.
 Vix siluit, jam quinta sonat : jam janitor urget
 Cymbala, tirones ad sua signa vocans.
 Mox sequitur longa metuendus veste magister ,
 Et humero lævo mantica terga premit.
 Dexterâ crudeli in pueros armata flagello est :
 Læva tenet magni forte Maronis opus.
 Jam sedet, & longis clamoribus ilia rumpit,
 Excutit implicitos ingenioque locos.
 Corrigit, & delet, mutat, vigilata labore
 Promit, in obscuro quæ latere diu.
 Magna, nec ingeniis ævi explorata prioris

Eruit,

Erui, inventas nec sibi celat opes.
Alter abest, petiturque alter, mercede parata
Qui vocet, & fictos condat arte dolos.
Ille caret caligis: huic rupta calceus alter
Pelle hiat: ille dolet, scribit & ille domum.
Hinc virgæ, strepitusque sonant, fletuque rigantur
Ora, inter lacrymas transigiturque dies.
Dein nos sacra vocant, dein rursus lectio, rursus
Verbera: sumendo vix datur hora cibo.
Protinus amota sequitur nova lectio mensa,
Excipit hanc rursus altera, cœna brevis:
Surgitur, in seram noctem labor improbus exit,
Cen brevis ærumnis hora diurna foret.
Quid memorem interea fastidia mille laborum
Quæ non ingenua mente ferenda putes?
Ecce tibi erronum plenas ex urbe phalanges,
Terraque ferratis calcibus ista tremit:
Turba ruit, stolidasque legentibus applicat aures,
Quales Phœbæ Phryx dedit ante lyræ.
Et queritur nullis onerari compita chartis,
Esse & Alexandrum nullo in honore suum:
Nec gravidum pleno turgescere margine librum,
Neglectumque premi vile Guidonis opus.
Curritur ad montem magno cū murmure acutū,
Aut alias ædes, sicubi Beta sapit:
Quid referam quoties defenditur acer Orestes,
Carmina vel numeris cum caruere suis?
Arcadico juveni quod lava in parte mamillæ
Nil salit iratus, clamat uterque parens:
Conqueritur nullo labentia tempora fructu,
Totque diu sumptus deperiisse suos.
Æstimat & nostros non æqua lance labores:
Temporis & nulla damna rependit ope.
Adde, quod Aonidū paupertas semper adhærens
It comes, & castris militat ipsa suis:
Sive canas acies in Tureica bella paratas,
Sive aptas tenui mollia verba lyræ:
Sive levi captas populi spectacula socco,
Turgidus aut tragico syrmate verris humum:
Denique, quicquid agis, comes affidet improba
Sive poëma canis, sive poëma doces. (egestas
Bella gerunt urbes septem de patria Homeri:
Nulla domus vivo, patria nulla fuit.

Æger,

Æger, inops patrios deplorat Tityrus agros,
 Stans instantem vix fugat arte famem.
 Exul hyperboreum Naso projectus ad axem,
 Exilium Musis imputat ille solum.
 Ipse Deus vatū vaccas pavisse Phœbas
 Creditur, æmonios & numerasse greges.
 Calliope longum cælebs cur vixit in ævum?
 Nempe nihil doti quod numeraret, erat.
 Interea celerī cursu delabitur ætas,
 Et queritur duram tarda senectâ famem.
 Et dolet ignavis studiis luisse juventam,
 Jactaque in infidū semina mœret humum:
 Nullaque maturis congetta viatica canis,
 Nec faciles portus jam reperire ratem.
 Ite igitur Musæ steriles, aliumque ministrum
 Querite: nos alio fors animusque vocat.

Maja Calenda.

Festa vocant, lætisq; comes lascivia festis,
 Et chorus, & choreæ blandus amicus Amor.
 Ludis & admissis levis indulgentia frenis,
 Et levat assueto libera colla iugo.
 Interea vigilēs nāulum secedite curæ,
 Et genitor curæ dure faceſſe labor.
 Este procul lites, & amara iurgia linguæ,
 Mixtaque flebilibus mœſta querela ſonīs:
 Dum renovat Majus ſenium revolvibilis ævi,
 Et tenerum verno pingit honore ſolum:
 Dum cœli juvenile decus, mundique juvenia,
 Per non ingratas itque reditque vices,
 Inque recurrentes ſine fine revertitur ortus,
 Et nunquam feſſis ſæcula luſtrat equis.
 Hunc jocus, hunc tenera menſem cum matre
 Cupido
 Vendicat: hunc riſus, & ſine felle ſales:
 Hunc hilaris Genius, Genii & germana Voluptas,
 Et pellucētes Gratia picta ſinus.
 Ipſa ſuo Cypris præſens aſpirat honori,
 Et recreat flamma ſplendidiore polum:
 Ipſa novos cultus, niveoque monilia collo
 Induitur, Marti ceu placitura ſuo.
 Lætus Amor, jaculis Sicuri fornace recoctis,
 Splend-

Splendida sanguinea spicula cote terit.
 Has linit ambrosia, linit illas felle sagittas,
 Et renovat flamma lucidiore faces.
 Cernis ut Assyrios late Dea fragret odores,
 Implicet & flavas vernâ corona comas :
 Ut manus Eois radiet stellata smaragdis,
 Ut fluat in nitidos aurea palla pedes ?
 Lustret ut intento choreas puer improbus arcu,
 Ut tenera fundat spicula certa manu ?
 Ut face nunc juvenes, face nunc petat ille puellas,
 Asperaque invicto fœdere corda domet ?
 Qua Dea progreditur fragrant per compita flores.
 Et media placidum frondet in urbe nemus :
 Qua Deus ingreditur, festi per compita plausus
 Et vox lætitiæ testis in astra volat.
 Applauduntque deæ stratis mare leniter undis,
 Lataque lascivis squamea turba choris.
 Applauduntque Deo pueri, innuptæque puellæ,
 Quis rudis in vacuo pectore flamma calet,
 Plaudit utrique Deo quicquid creat humidus ær,
 Quicquid alit tellus, æquora quicquid alunt.
 Rara procellosæ fugiunt in vellera nubes,
 Mollior arboreis sibilat aura comis :
 Purior auratis Pyroëis splendescit habenis,
 Phœbus ab æquoreis purior exit aquis :
 Herba comis, tellus nitet herbis, frondibus arbor,
 Luxuriat lætum læta per arva pecus.
 Carcere liber equus spaciis lascivit apertis,
 Jactat & undantes per fera colla jubas.
 Tondet ovis pratū, petulans salt agnus in herba,
 Pro nivea taurus conjuge bella gerit.
 Rupis inaccessæ scandunt dumeta capellæ,
 Hædus & infirma prælia fronte movet.
 Interea pastor geniali stratus in umbra,
 Discutit incomptis tædia lenta modis :
 Nunc & odorata somnos invitat in herba.
 Nunc strepitum captat prætereuntis aquæ :
 Intentusque sedet liquidas piscator ad undas,
 Dum tremulum fallax linea sentit onus :
 Forsan & elusos quærit quibus instruat hamos,
 Explicat aut cauta retia longa manu.
 Pampinus appositæ complexus brachia sylvæ,
 Vestit adoptivis robora nuda comis,

Roma

Poma nemus pingunt, meditatæ vinea botros,
 Proventu segetis dives inundat ager.
 Tityrus in calathis tibi lilia Thestylis cana
 Servat, & in calathis aurea mala suis.
 Cumque suis nidis Prognen, Prognescque sororem,
 Et te cum nidis blanda columba tuis.
 Garrula per virides ludunt examina ramos,
 Et tenui sylvas gutture mulcet avis.
 Basia Chaoniæ jungunt lasciva columbæ,
 Ingemit extinctum tinnula mater Ityn.
 Hanc juvat ad nitidum pennas extendere solem,
 Hæc querulam pleno convolat ore domum,
 Hæc luteum suspendit opus, fugit illa per auras,
 Et liquidas alis stringere gaudet aquas.
 Ridet ager, rident sylvæ, micat igneus axis,
 Et placidum sternit lenior aura fretum.
 Hinc procul ergo abeant cruciâtes pectora curæ,
 Vanaque quærendæ sollicitudo rei.
 Pone supercilium capulo vicina senectus,
 De tetrica rigidas excute fronte minas.
 Utque novus, posito veteri squalore senectæ,
 Pandit odoriferas fertilis annus opes:
 Postque pruinosa languentia frigore brumæ
 Rura novat veris floridioris honos:
 Vos quoque paulisper placidos diffundite vultus,
 Aspera cum duris ponite iussa minis.
 Carpite dum fas est fugitivæ gaudia vitæ,
 Credite vos juvenes esse, fuisse senes.
 Ut sua munifico diffundit præmia vultu
 Omnisferos pandens copia larga sinus!
 Ut vetat ignavæ reparans incommoda brumæ,
 Turpia sollicitæ damna timere famis!
 Pandite sepositas quas celant horrea fruges,
 Parcaque congestas arca refundat opes.
 Nec tenebris claudat generosum cella Lyæum.
 Quem dat arenoso Vasconis uva solo:
 Qui nisi depromis acri languescit aceto,
 Teque monet vitæ commoditate frui.
 Vos quoque turba feri pueris invisa magistri,
 Qui geritis dura lenta flagella manu,
 Ponite difficiles in idonea tempora vultus,
 Incutiant nullos verbera secunda metus.
 Parcité plagosis ferulis, virgæque sonoræ,

Nec

Nec scuticæ teneras lædat habena manus ,
 Candida nec mæstis suffundite fletibus ora ,
 Nec fœdet niveam pustula rupta cutem .
 Post sua Pieriis succedent otia Musis .
 Largaque Castalius fœnera reddet ager .
 Interea juvenes molles celebrate choreas ,
 Et genium festis exhilarare jocis .
 Læta iugent lites , ludis concedite luctus ,
 Pro rixa risus , crimine carmen eat .
 Nec retrici nuptas custodia dura mariti
 Arceat , aut dura janua clausa fera :
 Sollicitæ timidas nec matris cura puellas
 Cogat in obscura delituisse domo .
 Pandite lacteolas (jussit Cytherea) papillas ,
 Excipiant flavas lactea colla comas .
 Luceat igniferis Sidonia palla pyropis ,
 Pulchra verecundus purpuret ora pudor .
 Hæc sunt militiæ Mavortia tela potentis ,
 Tela triumphatis imperiosa Deis :
 Tela , quibus fufis juvenilis millia turbæ
 Plurima cum pereant , plura perisse petunt .
 Dum choreas ætas , dum blandi gratia veris ,
 Libera dum festus gaudia Majus habet ,
 Carpe rosas , & , ni carpas , peritura ligustra ,
 Et vitæ credas hæc simulachra tuæ .
 Horrifer ut Boreas agri genialis honorem
 Exuit , ut canas fundit in arva nives :
 Frondibus ut spoliat sylvas , ut floribus hortos ,
 Pigraque concretis flumina frenat aquis :
 Sic tibi deformes mutabunt tempora cani ,
 Contrahet & vultus arida ruga tuos .
 Pendebit laxata curis , rubigine dentes
 Squalebunt , oculos inficietque rubor .
 Mellea deficiet facundæ gratia linguæ ,
 Imminet en vitæ frigida bruma tuæ .
 Dum nos ergo sinunt fata invidiosa , senecta
 Temporis utatur vere , juventa suo .

Ad Briandum Vallium , Senatorem Bur-
degal. pro Lena apologia.

Posse putet quisquam fieri , doctissime Valli ,
 In famulas Veneris durus ut esse queas ?
 Z Idem

Idem posse suos in fontes flumina labi
 Credat, & adversis astra redire rotis.
 Et tamen in fontes ut flumina lapsa recurrant,
 Et retro averſis astra ferantur equis:
 Non erit in Veneris Valli censura miniftras
 Aspera, nec rigidis contrahet ora minis.
 Non ea ruſticitas, rigor eſt nec tetricus illi,
 Cordaque montanis aſperiora feris;
 Sed facilis candor, doctiſque exulta Camœnis
 Pectora, quæ ſævæ nil feritatis habent:
 Quæ jocus & ſalibus capiat condita venuſtas,
 Quæque juvent riſus, gratia blanda, lepos.
 Adde quod eſt levibus non impenetrabile telis
 Cor tibi: ſenſiſti tu quoque quid ſit amor.
 Intèr & ingenuas, præſtas quibus omnibus, artès,
 Materiam flammis repperit ille ſuis.
 Cum tibi jucundo pectus premeretur amaro,
 Serperet in curas & nova cura tuas,
 Qui tibi mens? quæ vita animi miſerande, fuiſſet
 Tum tibi, ſi fidam lena negaſſet opem?
 Olim tu quod eras, alios nunc eſſe putato:
 Quæque tibi fuerant, iis modo grata puta.
 Aut potius, juvenes ceu ſis revolutus in annos,
 Ante tuum hanc cauſam finge tribunal agi.
 Finge ream lenam, juveni quod morte ſub ipſa
 Officii fuerit fida miniſtra ſui:
 Quod medico certam nullo ſpondente ſalutem,
 Spem miſero vitæ fecit, opemque tulit:
 Quod natum patri, civem ſervaverit urbi:
 Hæc age quo pœnæ nomine digna putes?
 At vos majorum ſequieſcite molliter umbræ,
 Veſtraque purpureo floreſcat urna croco,
 Qui bene ſervati ſtatuiſtis præmia civis,
 Ut premeret fortes quærna corona comas,
 Illo debuerat mulier tam ſtrenua naſci
 Tempore, virtuti cum ſuus eſſet honos.
 Clarior haud eſſet Latiis Laurentia faſtis,
 Aut Dea, quæ nuda vult meretrice coli.
 At nunc invidiæ eſt virtus: contemptus honeſti,
 Neglecto recti pondere, regna tenet.
 Quæ fora tot caperent ſtatuas, ſi digna fuiſſent
 Reddita virtuti dona virago tuæ? (crimen
 Quæ nunc me miſerum, es rea criminis, id modo
 Si

Si sit, quo dempto vivere nemo potest.
 Officium si crimen erit, si nocte dieque
 Aspera blandiloqua frangere corda prece :
 Vincula si Veneris sunt noxia, legibus arce :
 Nulla dehinc ornet limina festus Hymen.
 Ne liceat gravibus medicos accersere morbis
 Si nullum medicos qui vocet, esse licet.
 Sin & blanda Venus generantum sæcla propaget,
 Et medicam morbis addere fas sit opem :
 Poscere sin fas est, quæ fas fecisse, rogare
 Et medicum, & Venerem conciliare licet.
 Quod si parva licet magnis componere, lenæ
 Munere comperies quot placuisse Deos?
 An ne aliud quam lena Venus, quam leno Cupido?
 Quæque præest primis pronuba Juno toris?
 Quique domas duras Domiti, & Domiduce puellæ
 Ductor ad externos cum venit illa Lares?
 An ne Jugativum tibi, Pilumnusq, Premamque,
 Pertundam, & Subigum teq; Hymenæe canam?
 Cumque Libentina Manturnam, Volupiamque,
 Et quæ de timida virgine nomen habet?
 Sedula multorum, Valli, si lena deorum
 Implevit partes, crimen id esse putas? (res?
 Dedecus est homini, quod numinis æquat hono-
 Res erit huic pœnæ quæ dedit astra Deis?
 Sed neque connubiis præstunt hæc numina solis,
 Et sine connubio est non inamœna Venns.
 Respice Pieridas, Valli, tua numina, Musas,
 Virgo in virgineo vix erit ulla choro.
 Orphea mulcentem sylvas agnoscit, & amnes
 Calliope genitrix Uraniaque Linnus,
 Furta tegens uterus reliquas facit esse pudicas:
 Quæ casta est? sterilis, vel sine teste parens.
 Nec tadis super atra fides servata maritis,
 Nec patrem appellas ipse Gradive Jovem.
 Forte pudicitæ sæclis fuit ampla verustis
 Gloria: sed titulo gloria sola tenus.
 Quam nunc utilitas, mos, consensusque recusat
 Publicus, hand falso si licet ore loqui.
 Cum mare, cū tellus homines populetur, & ignis,
 Tot pereant morbo, tot fera bella necent:
 Cumque hominū in pejus solertia callida semper
 Inveniat causas in sua fata novas:

Tun' prohibere potes Veneris commercia ? lenas
 Si tollis, Veneris commoda quanta vetas !
 Tun' prohibere audes Veneris commercia ? sola
 Humanum poterunt quæ reparare genus !
 Nā neq; partheniis nunc quercubus editur Arcas,
 Curetis plavio nec geniti, imbre cadunt :
 Nec gravida fratres funduntur nube bimembres,
 Nec vivunt Pyrrhæ saxa animata manu :
 Myrmidonas nūquam gignit formica, nec usquam
 Ficta Prometheo spirat imago luto.
 Una quidem superest, superest ars unica, Valli,
 Quæ reparat nostrum continuatque genus.
 Huic quota pars restat detracto munere lenæ,
 Sive torus, Veneris seu vaga furta placent ?
 Lena toros auget fecunda prole maritos,
 Ne serie soboles deficiente cadat.
 At si legitimi servantur sœdera lecti,
 Opprimet illustres quanta ruina domos ?
 Juppiter & Bacchus succurret munere lenæ,
 Atque geret partes Mars & Apollo viri.
 Gignet Alexandrum serpens, qui Persida vincat,
 Perniciem Libyes Scipiademque draco :
 Aut personatus juvenis sub nomine amicæ
 Sacra Bonæ intrabit non temeranda Deæ.
 Sed neque conjugium conjux castum expetet ullus,
 Si quicquam sano in pectore mentis habet.
 Quæ casta est, tetrica est, eadē tristisque, nec ulla
 Diducit risu mensibus ora quater.
 Oscula dat veluti palla cum syndone mater,
 Funera quæ nati luget acerba sui.
 Prætereo prudens quos nox, thalamusq; torusque
 Continet occultos & sine teste jocos :
 Quos mihi si tollis, nec casta Lucretia conjux
 Hac placeat lecto conditione meo.
 At quæ furtivæ Veneris commercia novit,
 Mille virum tristem leniet illa moris.
 Si peregre it, plorat: redeuntem amplectitur, ulnis
 Comprimit: exanimis deficit inque sinu :
 Accusatque moras, & verbis oscula jungit :
 Oscula dum jungit, fletibus ora rigat.
 Et queritur ceu læsa prior suspiria ducens,
 Percursatque agili sedulitate domum,
 Hæc bona si doctæ debent connubia lenæ,

Quant-

Quantum illi cælebs debeat ergo torus?
 Debet ei cælebs. gelido quod fidere brumæ
 Non cubet oclusas frigidus ante fores:
 Fabula quod non sit vulgi rumore sinistro,
 Aptæ quod officiis tempora liber agat.
 Ipse tibi es testis, quid enim manifesta negemus?
 Ars lenæ quantum commoditatis habet:
 Quæ si opera quondam te destituisser amantem,
 Venisset studiis heu mora quanta tuis?
 Publica Burdegalæ prohibent decreta lapanar
 Iudicio lenæ nec licet esse tuo.
 Quid facient inopes juvenes, peregrinaque turba;
 Quid miseri mystæ, Funigerique greges?
 Quid monachi reliqui? quorum tentigine nervos.
 Assidue vexant vina, juventa, quies?
 Claudere cū precibus possint Acheronta polumque
 Et cæli, stygias & referare fores,
 Secure ut precibus possint intendere, apud te
 Illorum justas fac valuisse preces.
 Adde quod è furto proles felicius exit,
 Quam cum legitima vincula more ligant,
 Nempe quod assuetæ Veneris fastidia gignit
 Copia, nec gratum quod licet, esse solet.
 Sensus hebes languet, torpetque ignava voluptas,
 Acrius ardescit sæpe repulsus amor.
 De Junone Jovi satus est modo Mulciber unus,
 Claudas, ab Ætnæis squalidus usque rogis.
 Mars furto, & Pallas, Phœbus, Bacchusque, Venusque;
 Et qui saxificæ Gorgonis ora tulit:
 Quisque tulit cælum, quique extulit igne parentem,
 Quemque suum auctorem Martia Roma vocat.
 Quosque foret longe numerare molestius, undæ
 Quam Libycæ fluctus si numerare velis.
 Nec tamen hic metuit livor confingere crimen,
 Esse ubi par merito gratia nulla potest.
 Nec satis hoc visū est meritis non præmia reddi
 Sed vitii officio nomina falsa damus.
 Peccet ut hic vulgus, quisque ignorantia crassa
 Obsita Cimmericia pectora nube premit,
 Absit ab ingenio, Valli, fœdissima labes,
 Barbaries mores nec notet ista tuos.
 Quod fuit officium quondam melioribus annis,
 Ut vitium, crimen nequitiamque pates.

Nam neque vim vertit, nativæque nomina rerum
 Ut niveas tingit cana senectæ comas.
 Nec si mutarit tempus cum corpore formam,
 In vitium virtus degenerare potest.
 Sola manet patiens ævi, securæque damni,
 Nec metuit longas temporis una moras.
 Virtutem appellem? quid ni? quæ noxia nulli
 Eximio multis commoditate placet:
 Ut tibi non profit, seris neque serviat annis,
 Utilis at nato forte erit illa tui.
 Attamen haud Veneris tibi sic deferbuit ardor,
 Nullaque sub docto pectore flamma calet,
 Ut veteres penitus possis abdicere amores,
 Nullaque Cyprigenæ gaudia nosse deæ.
 Nulla quoque ut capias, nimium livoris iniqui est,
 Quæis careas, alios velle carere bonis.
 Nam licet acer equus senio sit fractus inertis,
 Bellica cum rauræ signa dedere tubæ,
 Mente furit, terramque terit pede, surrigit aures,
 Robore adhuc retinens deficiente minas.
 Ductor & emeritis Martem qui deserit armis,
 Et procul à castris otia lentus agit,
 Instruit exemplis juvenes hortatibus implet,
 Nec sibi calcatas obstruit ille vias.
 Absit, ut invidas aliis tendentibus illuc,
 Quo tibi, sed lenæ mungere, facta via est.
 Per Charites, Musasque tuas, Valli optime, quarum
 Funguntur lenæ carmina sæpe vice:
 Mystica per Veneris, quarum est lena una sacer-
 dos,
 Perque Cupidineas, tela timenda, faces:
 Per Veneris comites Bacchum risusque, salesque,
 Quæque hilarent genium, gaudia læta, tuum,
 Vel mitte innocuam, vel lenam absolve nocentem,
 Si modo, quod lena est, lena sit ulla nocens.
 Finge tibi pariter cunctas procumbere lenas,
 A quibus officium sedulitatis habes:
 Finge tibi pariter cunctas astare puellas,
 Oreque blandiloquo talia verba queri:
 Aut una damnato omnes, aut crimine solve,
 Juncta etiam nostris est tua causa malis.
 Damna, si damnare potes, quæ noxia nulli,
 Grata sua multis sedulitate fuit.

Quam

Quam nemo accusat, quam nemo coarguit, idem
 Quin testis culpam publicet, ipse suam.
 Illa potest mores, populo vel teste, tueri:
 Legitimus quæstus nunc facit esse ream.
 Si vitium esse putes, poteris non credere factum:
 Si factum credas, ne vitium esse putes,

Ad Ptolemæum Luxium Tasseum, & Iacobum Tevium, eum articulari morbo laboraret, octo 10 XLIV.

O Animæ Ptolemæ meæ pars altera, tuque
 Altera pars animæ, Tevi Jacobe, meæ,
 Scire juvat quid agam? vivo modo, si modo vivit
 Pondus iners, animæ corpus inane suæ.
 Sed tamen ingratas ceu vivi ducimus auras,
 Et trahit exanimem languida vita moram.
 Ignea vis febris rapido sic perfurit æstu,
 Ut minus Ætnæi sæviat ira rogi.
 Torrida concretis lapidescunt viscera grumis,
 Et latebras renum calculus urit atrox.
 Ut Cereris possint, ut Bacchi munera credi
 Tecta Medusæis obriguisset comis.
 Sed tamen hæc nostri levis est accessio morbi,
 Et pars immensi vix numeranda mali:
 Humor enim cunctos late diffusus in artus,
 Qua jungunt flexus ossibus ossa suos,
 Obsedit cæcas pigro marcere lacunas,
 Cunctaque torpenti frigore membra ligat.
 Ex humeris pendent sine robore brachia laxa,
 Nec fluidum cervix sustinet ægra caput:
 Genua labant, & crura tremunt, lassique recusant,
 Tam celeres nuper, me modo ferre pedes.
 Sic ego defunctus jam vivo, mihi que superstes
 Et vitæ amisso munere, fata moror.
 Quodque mihi superest fugitivæ lucis, id omne
 Dividit in pœnas Parca severa meas.
 Nam dum lenta subit nervos pituita, cavisque
 In latebris tabes viscida membra coquit:
 Tunc ego felicem Tityū atque Promethea clamo,
 Una quibus tantum viscera carpat avis.
 Non ita distentis laxantur corpora nervis,
 Cum petitur dubii criminis indicium:

Non ita vexatæ tenduntur vincula navis ,
 Cum Notus infano miscuit astra freto ,
 Hic ubi desævit , succedit calculus illum
 Protinus enascens acrior hydra subit.
 Aut cava tinnitu demurmurat auris acuto ,
 Aut facit arentem febris anghela sitim :
 Aut sensim illabens lentus pulmonibus humor,
 Vexatum tussu quassat utrumque latus.
 Interea medicus decocti uligine ligni
 Oppugnat lentam persequiturque luem.
 Hic cibus, hic potus tenuatos recreat artus,
 Et cum vicina prælia morte gerit.
 At macie informi succum populante refugit
 Et vigor & vultu qui fuit ante color.
 Squalidus obsedit faciem situs, ossaque præbent
 Membra per arentem dinumeranda cutem.
 Et velut in speculo se lumina cernere nolint ,
 In latebras penitus retro abiere suas.
 Denique vos animis talem me fingite , quales
 Ad tumulos manes credit adesse timor.
 Qualia pinguntur miseris simulacra figuris
 Terrificæ Mortis, mortiferæque Famis.
 At neque Tæstæus, nec Tevius affidet, ore
 Snaviloquio longum qui veter esse diem :
 Nec mihi delicias blandi facit oris Alanus,
 Nec lepida alludit garrulitate Petrus:
 Nec recreant animum doctis sermonibus ægrum ,
 Cætera Vasconicæ turba deserta scholæ.
 Sed nec amicitia mihi pectora cognita certæ
 In mediis hic me deseruere malis.
 Sæpe mihi medicas Groscollius explicat herbas,
 Et spe languentem consilioque juvat :
 Sæpe mihi Stephani solertia provida Carli
 Ad mala præsentem tristitia portat opem.
 Turnebus Aonii rarissima gloria cætus,
 Officiis vacuum non sinit ire diem.
 Cæteraque ut cessent gelide, pia cura sodalis
 Et patris, & patriæ sustinet usque vicem.
 Ista levant animum, cum tellus luce relecta est :
 At cum sol vitreis præcipitatur aquis.
 Ingeminant mæsto pallentes agmine curæ,
 Fingit & in formas somnia mille sopor.
 Illa mihi vestros per cæca silentia vultus ,

On-

Oraque per tenebras conspicienda ferunt.
 Alloquiisque levant animum fallacibus ægrum,
 Et prohibent longas noctibus esse moras.
 Sit licet hæc nimium levis, & fugitiva voluptas,
 Dulce tamen caris sic quoque posse frui.
 Fors & nocte istuc etiam me somnia portant,
 Et statutor vestrum pallidus ante torum:
 Et tenui fundens suspiria mœsta querela
 Commiseror vitæ fata sinistra meæ.
 Hoc vetet illa mihi fors hæctenus aspera, surda
 Nec saltem hic nostras abnuat aure preces.
 Et vos obscuræ suavissima pignora noctis
 Somnia, pennato concita turba gradu,
 Efficite absentes dolor hic ne tangat amicos,
 Solus & è nostris sim miser ipse malis
 Quod si Parcarum non exorabile numen
 Ruperit ante suum stamina nostra diem,
 Sera mei fidos accedas fama sodales
 Funeris, & longa quam pote falle mora.
 Et vos unanimes lacrymis abstitite amici,
 Neu gemitu manes sollicitate meos.
 Si quis erit sensus supra quid agatur in aula,
 Libera cum vinculis corporis umbra fugit,
 Vester erit luctus nostræ quoque lugubris umbræ,
 Nec mihi mors longi meta doloris erit.

Ad Francisc. Olivarium, Franciæ Cancellarium, & Scholæ Burdegali.

Si pudor audaces sineret suus esse Camœnas,
 Et qui virginibus purpurat ora metus;
 Omnis Aquitani properaret turba Lycæi
 Ante tuas supplex mane rubente fores.
Quid tamen ingenuus fari pudor impedit illas,
 Et comptus & in sexu debiliore rubor:
 Una jubet, teneris tibi cognita scilicet annis
 Pauca quidem hæc verbis nos memorare suis,
 Pene summi rediit circumflans annus ad ortum,
 Et prope defessis Phœbus anhelat equis,
 Ex quo pauperies inopes miserabilis urget.
 Pieridas juveni numina nota tibi.
 Si fera barbaries trepidos vastaret agrestes,
 Et quateret bello mœnia durus Iber:

Publica privatas lenirent damna querelas,
 Junctaque cum populi sollicitudo metu.
 Nunc mala tempestas belli defæviit, urbes
 Pax fovet, & pleno copia larga sinu.
 Rura quies secura colit, mercator inermis
 Impavido tutas remige sulcat aquas.
 Cetera tranquillæ senserunt commoda pacis,
 Cum mala nos bellis asperiora premant.
 Quid modo squalentes turpi rubigine mores
 Profuerit studiis excoluisse bonis?
 Quid modo barbariæ juvet expugnasse rebellem,
 Inque triumphato figere castra solo?
 Si tamen in osum Francisco & prole, secundum
 Te quoque post regum sceptrâ tenente locum,
 Nos tenet obsessos misere crudelis egestas,
 Nec sint Aoniis credere semen agris.
 Hæc quoque non nostræ pars est postrema quere-
 Si tibi neglectæ destituamur ope. (Iæ,
 Cum tamen ad summos per nos sis vinctus hono-
 res,

Ingenuo verum si licet ore loqui,
 Quis neget infantes tali sub clade Camœnas,
 Et non horrendi criminis esse reas?
 Si nec, Olivari, saltem tibi credita causa est
 Nostra patrocinii digna favore tui:
 Si mala non puris vitiumus pocula succis,
 Mistaque cum liquidis toxica demus aquis,
 Non perimus velum deprensæ obtendere culpæ
 Plectantur pœniscrimina quæque suis.
 Aut si per steriles comites frustremur arenas,
 Non habeat faciles nostra querela deos.
 Sed neq; per steriles comites frustramur arenas,
 Enecat injectum nec sibi semen ager.
 Conveniant quamvis Latiae, Francæq; Camœnæ,
 Quasque colit vasto Teutonis ora solo.
 Non sumus indecores Latiis Francisque Camœnis,
 Quasque colit vasto Teutonis ora solo.
 Sin piget, & tanti non sunt commercia nostra,
 Et nimio sumptu credimur esse graves,
 Id quoque ne pigeat cito spem præcidere vanum,
 Vulnere nec lenta nostra fovere mora.
 Hæc ubi spes aberit, vicinos altera Iberos,
 Aut petet aurifero littora flava Tago:

Aut

Aut modo pacatos trans æquora lata Britannos,
 Aut juga Sithonia semper operta nive.
 Quælibet excipient Musas loca: nam neque deerit
 Inter inhumanos hospita terra Getas.
 Tu modò per si quid juveni indulgere Camœnæ,
 Cum numeris aures detinuere tuas,
 Aut ope præsentì miseris solare & egenas,
 Aut saltem auxilii spem cito tolle tui,

Ad Alisam è morbo pallidam & macilentam.

V Erane te facies miserando ostendit Alisa,
 Anne oculo fallax decipit umbra meos?
 Sed neq; decipiunt oculos modus oris & artuum,
 Et Charitum quales vix rear esse pedes.
 Et tua qui semper sequitur vestigia, sive
 Discere vult gestus sive docere decor.
 Sed quota, me miserum. pars hæc illius Alisæ est,
 Inter Hamadryadas quæ modo prima fuit?
 Heu color, & vultus sine rusticitate modesti,
 Et lepor, & blandis ira proterva minis!
 Heu ubi lethiferas spirantia lumina flammæ,
 Et matutinis æmula labra rosis!
 An tibi Thessalici vis perniciofa veneni
 Torret ad arcanos cœræ membra focos?
 Æmulus an livor te perdidit? & Venus ipsa
 Indoluit formæ dicta secunda tuæ?
 At tibi ego infelix senium deforme timebam,
 Et cum rugosis pallida labra genis,
 Et quæcunque olim longinqui temporis ætas
 Invida formosis damna parare solet.
 Sed tenero securus eram de flore, nec unquam
 Credideram tantum fata ego posse nefas.
 Vos ô quas penes est vitæque necisque potestas
 Sortitæ nimium regna superba Deæ:
 Quale decus primo fraudatis flore juventæ,
 Debuit hoc vestris non licuisse colis.
 Si vos forte juvant fletus prope busta recentes,
 Et semper lacrymis tincta favilla novis,
 Carpite maturosque senes, vetulasque rigentes,
 Sparsaque vix raris tempora cæna comis.
 Carpite quos inopis torquent fastidia vitæ.

Qui

Quique velint annos præcipitare suos.
 Parcite formosis, breve ver dum transvolet ævi,
 Parva mora haud parvi muneris instar erit,
 O fera Persephone nimium dilecta tyranno,
 Quem luctus miseri, vincla que sæva juvant,
 Non ego te sacrè credo placuisse marito,
 Sævitia captus palluit ille tua.
 Tunc potes virides annos fraudare juvena?
 Et modo nascentem præsecuisse comam?
 Totque animas anima perdes crudelis in una,
 Heu frustra votis sæpe vocata piis!
 At puto non longum lætabere, si modo verum est
 Ditis inhumani pectus amore capi.
 Sit licet & ferro, sit durior ære rigenti,
 Asperior furiis sit licet ille iuris,
 Hanc semel adspiciat, feritas placata quiescet,
 Atque hunc, qui vincit omnia, vincet Amor.
 Tum tibi prælatam neglecta dolebis Alisam,
 Et viduum flebis frigida sera torum.
 Quin animum nostris frange exorata querelis,
 Victuræque brevem temporis adde moram.
 Quod tibi das, nobis poteris tribuisse videri,
 Et lacrymas nobis, & tibi deme metum.

De Leonora Pieridis Lena filia.

Qualiter, ut Phrygii crepuit tinnitus aheni,
 Cymbala mellificas rauca morantur apes,
 Sic mea se sistit, placide & Leonora renidet,
 Æra simul curva concrepuere manu.
 Hic amat, hoc sequitur, stupidis hic vultibus hæ-
 Hos avida solos combibit aure sonos. (ret,
 Non ferus argutas sonipes sic arrigit aures,
 Et furit ut tristes concinueret tubæ:
 Non ita Mæonias matres stimulante Lyæo
 Thyades effusis exiliere comis:
 Non ita semimares Berecynthia tibia myslas
 Cogit ad insanos membra secare modos:
 Ut furit auditi crepitu Leonora metalli,
 Gestit & assuetis obstupefacta sonis.
 Cor salit, os ridet, lætis nitet ardor ocellis,
 Palpitat & trepido sanguine vena micans.
 Conferat huc magicos Circe Perseïa cantus,
 Con-

Conferat Ææis gramina lecta jugis.
 Æs Leonora modo audierit, nec carmina vires,
 Lecta nec Ææis obtinet herba jugis.
 Nec tamen ære capi nympha præcordia miror,
 Æra movent magnos sæpe minuta deos.
 Est dea, Thessalicis sed cum rubra fufurris
 Luna, laboranti fert sonus æris opem.
 Quid rear? an cæcis rerum contagia causis
 Naturæ certa corpora lege trahunt?
 Ferro adamas, fulvo gaudet Leonora metallo.
 Scilicet ingenio paret uterque suo.
 Audit Aonio ductos ubi pectine montes,
 Et nemora Orpheis capta fuisse modis,
 Et citharam auratam contendit, & aurea plectra,
 Aureaque Orphææ fila fuisse lyrae.
 Et Danaën pluviò felicem prædicat auro.
 Aureaque hac merito iudice dicta Venus.
 Hinc licet Æacides precibus contendat Achilles,
 Forma, annis, factis, nobilitate potens,
 Si pretium accedat, pretio concedet Achillis
 Cum precibus virtus, forma, juventa, genus.
 Hoc videt, hoc audit sentitque, ad cætera surdam,
 Nec credas oculos, hanc, nec habere manus.
 Nec coram statuis procumbit ad oscula sacris,
 Lamina ni primos integat alba pedes:
 Pulsæque templorum cum turribus æra resultant,
 Tum canere ad Veneris prælia signa putat:
 Hoc facit ut pigros senio tardosque podagra
 Illa sacerdotes impatienter amet.
 Sustinet amplexu demortua membra fovere,
 Molliæque ad canas oscula ferre comas:
 Et fluere in vultus spumantis fila salivæ,
 Et gelida nasi rore madere sinus.
 Eque oculis putrem stillantibus ebibit imbrem,
 Et scabri dentis læta venena vorat:
 Frigentesque novat juvenilibus ignibus artus,
 Excitat & nivea languida membra manu.
 Tantum in amore valet sperati amor improbus
 Tot juvenū pallens vota cadaver habet. (æris,
 Sed neque carnificis dextram fugit illa cruenti,
 Munera carnificis si modo dextra ferat.
 Nec simul infremuit venis furiosa libido,
 Subjicere ærato membra recuset equo.

At vos o Mystræ Veneris justissima cura ,
 Queis florem ætatis devover illa suæ ,
 Hoc pro tot meritis saltem præstare, senecta
 Cum tumulo ingesti pulveris ossa teget,
 Ænea ne operulos dent tintinnabula pulsus ,
 Nec tristes manes sollicitate sonis.
 Nam serena spectemur si clauferit æris,
 Umbra etiam cælum linquet, ut æra petat.

In eandem.

E Rgo mihi nunquam nisi personata videnda es?
 Cernere nec faciem fas Leonora tuam ?
 Alloquor absentem præsens ? in luce serena
 Tanquam sint tenebræ, non videâ quid amem ?
 Osculer, amplectar, tractæ quod cernere non est ?
 Et tecum veluti te sine semper ero ?
 Non ego Penelopen, si non videatur, amabo :
 Gorgona si videam, Gorgona forsân amem.
 Illa vel Oedipodas, vel Phineas urat amicos,
 Quæ faciem metuit ne tueare suam.
 Per te, per verum, quicumque est ille, colorem,
 Perque oculos, oculos qui rapuere meos :
 Quisquis is est, verum vultum permitte videri,
 Te volo, personam nolo videre tuam ,
 Dummodo certus amê, quidvis patienter amabo,
 Cum tegitur Virtus, creditur esse nefas.
 Dum cutis exiguas viseato polline mendas
 Illinis, ingentes suspicione facis.
 Nam cum vera latent vero majora timentur,
 Et mens quid paveat nescia, cuncta pavet.
 At tibi nec labris vultum deformis equinis
 Æthiopum calido venit ab axe pater ,
 Decolor aut fusci genuit te filia Mauri ,
 Candida sed patriæ nympha colore suæ.
 Utque fores nigro nigra Æthiopissa parente,
 Ne metuas nigram ne tamen ullus amet.
 Candida mens fusci pensabit damna coloris ,
 Quæ facie ingrata est, simplicitate placet.
 Nec sapor est unus cunctis iucundus, odorque,
 Nec facies oculis omnibus una placet.
 Simplicitas me nuda juvat, mihi basia pura,
 Servabis monachis oscula picta tuis.

Illos

Illos picta juvent, quibus est sub tegmine duro
Religio mores dissimulare suos.

De Neera.

Servitii juga dura & iniquum excruciant norem,
Eripui dominæ me, rapuique fugi:
Sensit amor, pedibus celerem velocius alis
Urget, &, A nobis sic fugitivus abis?
Dumq; facem rotat, ut languentes colligat ignes,
Extinctam lacrymis hanc videt esse meis.
Ergo avidus pœnæ, tædæque iratus inermi
Omnia de pharetra spicula fundit humi:
Omnia me contra jaculatur, & omnia frustra,
Pectoribusque hærent spicula mille meis:
Cor, jecur & pulmo tot faucia facta sagittis,
Quo facerent jaculis non habuere moram.
Non tot Actæa patuere foramina cera,
Tecta novo populo cum nova fingit apes.
Non ita pro foribus flamen tralucet, Arachne
Hostibus aligeris præmeditante dolos.
Fervida tot telis non proficientibus ira
Fugit ad auxilium dia Neera tuum.
Et capiti assistens te dominante capillum
Aureolum flavæ tollit ab orbe comæ,
Et mihi ridenti (quis enim non talia vincla
Rideat) arridens brachia vinxit amor:
Luctantemque diu, sed frustra, evadere, traxit
Captivum, dominæ restituitque meæ.
Et nunc ille ferox, ipsique rebellis Amori,
Ah pudet, & solitus fortia verba loqui.
Jussa fero stimuli patiens, nec iniquus habenis,
Et trahor iratæ præda relictus heræ.
At vos quos oculis melior Venus aspiciet æquis,
Cunctaque non durus vota secundat amor:
Ne gaudete meis, nec læti illudite damnis,
Quæ mea fors hodie est, cras fore vestra potest.

GEOR.

GEORGI
BUCHANANI
SCOTI
SYLVÆ.

*Ad CAROLUM V. Imper. Burdegala
hospitio publico susceptum, nomine Scholæ Burde-
galensis anno c l o l o x x x i x.*

Vasconidis regnator æquæ generose Ga-
rumna ,
Cui toties Latios fascēs , totiesque cu-
rule
Fas ebur, & veteres, ingentia nomina, patres
Cæruleo excepisse sinu, non contigit unquam
Hospitii tibi major honos, licet usque vetusti
Temporis æterno serice repetatur ab ævo :
Roma atavos quamvis, magnæ licet æmula Romæ
Proferat antiquos tellus Byzantia patres,
Ausoniæ regalis honos, decus orbis Iberi
Carolus. Arctoi soboles Mavortia Rhēni
Vasconicam subit hospes humum, quem publica
poscunt
Vota orbis, famulas cui porrigit obvius ulnas
Albula, nativi quem tentat turbidus auri
Delitiis revocare Tagus, quem jure paterno
Cærulei repetunt prima incunabula Rhēni,
Cernere quem cupiunt gemino sub sole superbi
Barbaricis ambo exuviis hinc Ister, & illinc
Bragada Marmaricæ lentus sulcator arenæ.
Burdegalam tamen ille tuam, tua tecta Garumna
Ingens hospes init, tibi majestate remissa
Imperii decrescit apex, tectoque minori
Cæsareus succedit honos, privata subire
Culmina dignantur Latii diademata regni.
Sic Hecale Agiden, sic te Tynthia proles

Cepe-

Ceperunt rigidi mapalia nuda Molochi :
 Sic posita quondam sceptri gravitate perustus
 Jupiter Æthiopus, canamque revifere Tethyn
 Gaudet , & alternis interfert otia curis.
 Ergo hospes positusq; minis , ventisque Garumna
 Compositis, Borea non oblucente vel Austro,
 Tranquillus, mitisque adsis, vultuque sereno
 Crispentur tremulæ Zephyris felicibus undæ :
 Depositum tibi grande orbis, tibi publica vota
 Spemque suam credit, rectorem gentis Iberæ,
 Ausonæ dominum, Boreæ pugnacis alumnum,
 Victorem Libycæ terræ, Scythiæque timorem,
 Quem colit occasus, Boreas amat, ultimus horret
 Ortus , & infidi metuit solertia Mauri.
 Cernis ut effractis popularia flumina claustris
 Accurrant, properentq; tuis se jungere Nymphæ
 Fluctibus, Oceanus refluit ut plenior undis
 Majores convolvat aquas, cupidæque videndi
 Nereides, Nereusque pater, Tritonque canorus,
 Et senior Glaucus, viridisque examina Phorci
 Discursent tremula per stagna liquentia cauda ?
 Tu quoque magnanimum quamvis stirps Carole
 avorum ,

Magnanimi sis major avis, te Gallia quamvis
 Obvia sollicitet, quamvis cunabula pandat
 Rhénus, & Austriaci revocent molimina sceptri,
 Burdegalæ exigues ne dedignere penates
 Hospitio sancire tuo , quæ dispare quamvis
 Fortunæ splendore tuo, parvoque paratu
 Te capit hospitio, studio in te forte fideli,
 Atque animo regum ingentes æquaverit aulas.
 At famæ si danda fides, subiere minores
 Numina sæpe casas, ac non ingrata voluntas
 Hospitis & magnum cepit mens grata Tonantem.
 Obsequiis concede piis, concede favori
 Burdegalæ, totam tibi quæ cum civibus urbem
 Devovet : ut feri possint meminisse nepotes
 Quæ loca tu quondâ, quæ tecta impleveris ingen
 Hospes, & externis veniens peregrinus ab oris,
 Discere magnanimi cupiat vestigia Carli.

Si locus hic superest, inter si nomina tanta
 Admittunt tennes communia gaudia Musas,
 Versibus incultis Aquitanis turba Camænis

Aa

Dedi-

Dedita te illudiis patronum, & pacis adorat
 Auctorem, facilesque vias, facilesque recursus
 Exoptat, Pylios & cum superaveris annos,
 Jam tibi promissam super aurea sidera vitam.

Desiderium Ptolemai Luxii Tassai.

U Sque adeo patrii sordet tibi ripa Garumnæ
 Pictones ut scopulos, atque horrida tesqua
 frutetis

Durus ames, nec te socium pecorisque larisque
 Cura tenet, nec quam sociis, pecorique larique
 Præstuleras, cui sæpe rosas, cui sæpe solebas
 Pallida cum niveis vaccinia ferre ligustris:
 Quam tu sideribus, quam tu componere soli
 Ausus eras, cujus nitidis radiantia gemmis
 Sola tibi purum fundebant lumina lumen.
 Nunquam tamen (heu nunquam constans in amore
 voluptas)

Tu procul hinc steriles rupes colisimmemor Agrii
 Vasconicique gregis, Nymphæque oblitus amatæ:
 Forsitan & stupidas bona carmina perdis ad aures,
 Interea nostris pastoria fistula sylvis
 Muta silet, mutæ pecudes, mutæque volucres,
 Nec strepit assueto Zephyri levis aura susurro.
 Noctua successit philomelæ, & acanthidi bubo,
 Styxque nocens pueris, & tristis ad omnia cornix,
 Raucaque fluminæ recinunt convicia ranæ.
 Sic ubi fausta sedet volucris, non gutture læto
 Mulcet agros, non in tractus lasciva volatu
 Emicat ærios, tristi sed murmure mœstum,
 Et lugubre sonans sedet in dumis desertis
 Abdita, turbatis deformis & horrida pennis.
 Ipse ego cum calamos mœsti sceleratæ luctus
 Sumere tentarem, crudumque levare dolorem
 Carmine, vix primis admoram libra cicutis,
 Sive fuit casus, seu (quod magis auguror) omen,
 Et mala quæ mentem nunquam præsentia fallunt,
 Flebile raucisonæ responsavere cicutæ.
 Ipsæ etiam in tumidis Nymphæ Oceanitides undis,
 Ipsæ etiam placidis Nymphæ Dordonides antris,
 Ipsæ etiam montes, ipsæ etiam convalles
 Auditæ longas per noctem iterare querelas.

Sed

Sed neque te tantum, quanquā te flumina lugent,
 Nec tantum Mymphæ. sylvæ, volucresq; feræque,
 Quantum te in solis solus gemit Agrius antris.
 Illum ego congressusq; hominū & consortia tecta
 Vitantem, tacitæ per mura silentia sylvæ
 Dum sequor, & voces capto & vestigia servo,
 Hæc memini mœsta convicia fundere lingua:
 Pictones ô scopuli, & nudis impervia saxis
 Culmina, & exiguæ malè pinguia culta Crotellæ,
 Quæque paris raras tantum silva horrida glandes,
 Ah! quibus infames magicis in collibus herbas
 Gignitis: Æxi quæ vis occulta veneni
 Hinc procul in vestris Ptolemæum detinet oris?
 Certe ibi purpureis non lotos aquatica baccis
 Quæ tenuit socios tarde redeuntis Ulyssæi,
 Non Cereri lustratus ager, non commoda bubus
 Pascua, non virides generoso palmitē colles,
 Qualia Vasconicæ felicia jugera glebæ.
 Cæteraq; ut content, non quæ dedit ubera primæ
 Hic genitrix, non quod tua primū infantia cœlum
 Haussit, & infirmis pulsus vagitibus ær,
 Raptatumque solum puero, non falce notata
 Sylva sub hirsuto servat tua carmina libro,
 Carmina nequicquā memorē spondentia mentē.
 Quid tamen hoc prodest, patrii quod ripa Garunæ
 Et virides frondes, & amœnā in frondibus umbrā
 Prima tibi dederit, si tu non tangeris istis?
 At te si capiunt inamœno robore colles,
 Quodque per incultas arefcit gramen arenas,
 Raraque quæ canis languet vindemia saxi,
 Ipse suas vites sua pinguia culta Garumna
 Oderit, & nulla redimitus arundine frontem
 In mare per steriles lente prorepet arenas.
 Quid præcor, ô sylvæ, vobis, quid saxa, quid undæ?
 Quid cāpis precer, & pecori, pecorisq; magistris,
 Quos mihi, quos patriæ Ptolemæus prætulit oræ?
 Sylva neget glandes, & Bacchi munera colles,
 Torreat arva sitis, scabies pecus, atra magistros
 Pestis, & infani perimant contagia morbi,
 Sospite Tastæo patriæque mihiq; sibi que
 Immemor, ut visat memores invitus amicos.
 Hei mihi! quid sylvæ & campi meruere? q
 undæ? .er

Quid pecus & pecoris quid commercuere magistri?
 Hæc ego devoveam, patriis quæ prætulit arvis
 Pascua Tastaus? piget, & mea vota retracto:
 Rursus & iratæ linguæ maledicta recanto.
 Glande nemus, sætu pecus, uva vitis abundet,
 Puraque perspicuis manet de fontibus unda,
 Pabula dent campi, sylvæ pastoribus umbras,
 Sub quibus arguta carmen modulentur avena.
 Quæ te cunque tenet tellus, quæcunque tenebit,
 Sive per æstiferas Libyæ sitientis arenas
 Pastor ages pecudes, Boreæ seu iuncta nivali
 Rura coles, Libycû Boreas riget imbris axem,
 Et rigor Arctous tepido mitescat ab Austro.
 Et quacunque feres gressus, tibi balsama sudet
 Quercus, mella rubis, tribulisque legatur amomû,
 Dum neq; terra ferax mellis, neque dives amomo
 Esse tibi patrio videatur amicior arvo.
 Me miserû! quid vana queror? procul ille remotis
 Saltibus externos forsan suspirat amores,
 At vos ô venti, neque ô pulsata querelis
 Aura meis toties, & amari conscia luctus
 Partem aliquam duras Ptolemæi perfer ad auras.
 Ille licet scopulis (quod non puto) durior ipsis
 Fiat, & antiqui (quod nolim) oblitus amici,
 Cum tamen audierit gemitus, moturaque rupes
 Verba mei luctus, nostro ingemet ille dolori,
 Dicet &, Hic nostræ fuit admirator avenæ.
 Plura locuturo vultum sub nube recondens
 Tristior occiduas Phœbus descendit in undas.

Desiderium Lutetia.

O Formosa Amarylli, tuo jam septima bruma
 Me procul aspectu, jã septima detinet æstas:
 Sed neq; septima bruma nivalibus horrida nimbis,
 Septima nec rapidis candens fervoribus æstas
 Extinxit vigiles nostro sub pectore curas.
 Tu mihi mane novo carmen, dum roscida tondet
 Arva pecus, medio tu carmen solis in æstu,
 Et cum jam longas præceps nox porrigit umbras,
 Nec mihi quæ tenebris condit nox omnia, vultus
 Est potis occultare tuos, te nocte sub atra
 Alloquor, amplector, falsæque in imagine somni
Gaudia

Gaudia sollicitam palpant evanida mentem.
 At cum somnus abit, curis cum luce renatis
 Tecta miser fugio, tanquam mihi tecta doloris
 Semina subiciant, & solis mœstus in agris.
 Qua vagus error agit feror, & deserta querelis
 Antra meis, sylvasque & conscia saxa fatigo.
 Sola meos planctus Echo miserata gementi
 Adgemit, & quoties suspiria pectore duco,
 Hæc quoque vicino toties suspirat ab antro.
 Sæpe super celsæ prærupta cacumina rupis
 In mare prospiciens, spumantia cœrula demens
 Alloquor; & furdus tracto irrita vota procellis.
 O mare! quæque maris vitreas, Nereides, undas
 Finditis, in vestros placidæ me admittite portus:
 Aut hoc si nimium est, nec naufragus ire recusô,
 Dummodo dilectas teneam vel naufragus oras,
 O quoties dixi Zephyris properantibus illuc,
 Felices pulchram visari Amaryllida venti.
 Sic neque Pyrene duris in cotibus alas
 Atterat, & vestros non rampant nubila cursus.
 Dicite vefanos Amaryllidi Daphnidos ignes.
 O quoties Euro levibus cum raderet alis
 Æquora, dicebam, Felix Amaryllide visa,
 Dic mihi, num meminit nostri? num mutua sentit
 Vulnera? num veteris vivunt vestigia flammæ?
 Ille ferox contra raucum cum murmure stridens,
 Avolat irato similis, mihi frigore pectus
 Congelat, exanimis torpor gravis alligat artus.
 Nec me pastorum recreant solamina, nec me
 Fistula, Nympharumque leves per prata choreæ,
 Nec quæ capripedes modulantur carmina Panes:
 Una meos sic est prædata Amaryllis amores.
 Et me tympana docta ciere canora Lycisca,
 Et me blanda Mælenis amavit, Iberides ambæ,
 Ambæ florentes annis, opibusque superbæ:
 Et mihi dotales centum cum matribus agnos
 Ipsi promiserunt patres, mihi munera matres
 Spondebant clâ multa, meum nec munera pectus,
 Nec nivei movere suis cum matribus agni,
 Nec quas blanditias teneræ dixere puellæ,
 Nec quas delitias teneræ fecere puellæ.
 Quantum ver hyemem, vietum puer integer ævi,
 Ter viduam thalamis virgo matura parentem;

Quam superat Durium Rhodanus, quam Sequana
Mundam,

Lenis Arar Sycorim, Ligeris formosus Iberum,
Francigenas inter Ligeris pulcherrimus amnes,
Tantum omnes vincit Nymphas Amaryllis Iberas.
Sæpe suos vultus speculata Melænis in unda
Composuit, pinxitque oculos, finxitque capillum,
Et voluit, simul & meruit formosa videri.

Sæpe mihi dixit, Animi male perditæ Daphni,
Cur tibi longinquos libet insanire furores?
Et quod ames dare nostra potest tibi terra, race-
mos

Collige purpureos, & spes ne concipe lentas.
Sæpe choros festos me prætereunte Lycisca
Cernere dissimulans, vultusque averſa canebat,
Hæc, pedibus terram, & manibus cava tympana
pulsans:

Et Nemesis gravis ira, atque irritabile numen,
Et Nemesis læsos etiam punitur amores.
Vidi ego dum leporem venator captat, echinum
Spernere, post vanos redeuntem deinde labores.
Vespere nec retulisse domum leporem, nec echi-
num.

Vidi ego qui multum peteret piscator, & ardis
Retibus implicitam tincam sprevisſet opimam,
Vespere nec retulisse domum nullum, neque tincam,
Vidi ego qui calamos crescentes ordine risit
Pastor arundineos, dum torreo rasile buxum
Fruſtra amat, interea calamos quos riserat, alter
Pastor habet, fragiles contentum inflare cicutas.
Sic solet immodicos Nemesis contundere fastus.

Hæc & plura Melænis, & hæc & plura Lycisca
Cantabunt surdas frustra mihi semper ad aures
Sed canis ante lupas, & taurus diliger urſas,
Et vulpem lepores, & amabit dama leænas,
Quam vel tympana docta ciere canora Lycisca
Mutabit nostros vel blanda Melænis amores.
Et prius æquoribus pisces & montibus umbræ,
Et volucres deerunt sylvis, & murmura ventis,
Quam mihi discedent formosæ Amaryllidos ignes:
Illa meum rudibus succendit pectora flammis,
Finiet illa meos moriens morientis amores.

FRAN-

*Francisci Valeſii & Mariae Stuartæ, Regum
Francia & Scotiæ, Epithalamium.*

UNde repentiſq; fremuerant viſcera motu?
Cur Phœbū deſueta pati præcordia anhelus
Fervor agit, mutæque diu Parnaſſidos umbræ
Turba iterum arcanis renovat præana ſub antris?
Nuper enim, memini, ſquallebat marcida laurus,
Muta chelys, triſtis Phœbus, citharæque repertor
Arcas, & ad ſurdas fundebant vota ſorores:
Nunc Phœbi delubra patent, nunc Delphica rupes
Panditur, & ſacro cortina remugit ab antro.
Nunc lauro meliore cōmas innexa ſororum
Turba venit, nunc Aoniæ, non invida lymphæ
Irrigat æternos Pymplei ruris honores,
Lætæque Pieriæ revireſcit gloria ſylvæ.
Fahimur? an nitidæ tibi ſe Franciſcæ Camœnæ
Exornant? tibi ſerta parant, tibi flore recenti
Templa novant? murumque diu formidine Martis
Gaudent inſolitis celebrare Heliconæ choreis?
Scilicet haud alius nemoris decerpere fructus
Dignior Aonii, ſeu quem numerare triumphus
Forte juvat patrios, ſeu conſecrata Camœnis
Otia, ſic certe eſt. Hinc læto compita plauſu
Cuncta fremunt, legumque exuta licentia frenos
Ludit Hymen, Hymenæus adeſt, lux illa pudicis
Exoptata diu votis, lux aurea venit,
Venit. Habestandem toties quod mente petiſti,
O decus Hæctoridū juvenis, jam pone querelas,
Deſine ſpes nimium lentas, jam deſine longas
Incuſare moras, dum tardum ſignifer annum
Torqueat, ignavos peragat dum Cynthia menſes,
Grande moræ præciū fers: quod ſi priſca tuliſſent
Sæcula, non raptos fleſſet Menelaus amores:
Et ſine vi, ſine cæde Phrygum Cytherea probata
Solvere Priamidæ potuiſſet præmia formæ.
Digna quidem facies, quam vel trans æquoris
æſtus
Clasſe Paris rapiat, vel conjurata reſoſcat
Græcia, nec minus eſt animi tibi, nec minor ardor
Quam Phrygio, Grajove dñci, ſi poſtulet arma
Conjugii tutela tui. Sed mitior in te

Et Venus, & teneri fuit indulgentia nati,
 Qui quod ames tribuere domi, puerilibus annis
 Cœptus amor, tecū crevit, quantumque juventæ
 Viribus accessit, tanto se flamma per artus
 Acrius insinuans tenerum pascebat amorem.
 Non tibi cura fuit, quæ sæpius anxia Regum
 Pectora sollicitat, longinque obnoxia flammæ,
 Nec inetus is torsit veri prænuncia fama,
 Ne vero majora ferat, dum secula prisca
 Elevat, & primum formæ tibi spondet honorem:
 Cera nec in varias docilis transire figuras
 Suspendit trepidam dubia formidine mentem.
 Nec tūa cominista tacitis suspiria chartis,
 Rumorisque vagam timuisti pallidus umbram,
 Ipse tibi explorator, eras formæque probator,
 Et morum testis: nec conciliavit amorem
 Hunc tibi luxuries, legum indignata teneri
 Impensæ, aut primis temerarius ardor ab annis,
 Sed sexu virtus, annis prudentia major,
 Et decori pudor, & conjuncta modestia sceptris,
 Atque hæc cuncta ligans arcano Gratia nexu,
 Spes igitur dubiæ lentæque faceffite curæ,
 Ipse tuis oculis tua vota tuere, probasque,
 Speratosque leges sine sollicitudine fructus,
 Nullaque fallacis delusus imagine somni
 Irrita mendaci facies convitia nocti,
 Expectatus Hymen jam junget fœdere dextras,
 Mox etiam amplecti, mox & geminare licebit
 Basia, mox etiam non tantum basia, sed tu
 Quamlibet appropere, animo moderare, beatum
 Nobiscum partire diem, tu gaudia noctis
 Solus tota feres: quanquam neque gaudia noctis
 Solus tota feres: & nos communiter æquum est
 Lætitiâ gaudere tuam, communia vota
 Fecimus, & sacras pariter placavimus aras,
 Miscuimusque preces, & spesque metusq; tuosque
 Sensimus affectus, ægre tecum hausimus una
 Tædia longa moræ. Superi nunc plena secundi
 Gaudia cum referant, sensus pervenit ad omnes
 Lætitiæ, mentemque ciens renovata voluptas
 Crescit, & exultant trepidis præcordia fibris.
 Qualis ubi Eois Pithibus caput extulit undis
 Purus, & auratum non turbidus extulit axem.

Cuspide

Cuspide jucundæ lucis percussa renitent
Arva, micat tremulo crispatus lumine pontus,
Le nibus aspirat flabris innubilus ær,
Blanda serenati ridet clementia cœli.
At si nubiferos effuderit Æolus Austros,
Et pluviis gravidam cœlo subtrahit umbram,
Mœsta horret rerum facies, deformia lugent
Arva, tument fluctus, campis gravis incubat ær,
Torpet & obductum picea caligine cœlum.
Sic ex te populus suspensus, gaudia, curas,
Mœroresque trahit, roseæ nec sola juventa
Florida, nec spatiis quæ te propioribus ætas
Insequitur, genio indulgent, vultuque soluto
Lusibus exhilarant aptos juvenilibus annos.
Hunc posita vultus gravitate severior ætas
Lætatur celebrare diem, matresque verendæ
Non tacito hunc, tacitoq; optat virguncula voto.
Quid loquar humanas admittere gaudia men-
Ipsa parens rerum totos renovata per artus (tes?
Gestit, & in vestros penitus conspirat honores.
Aspice jam primum radiati luminis orbem
Semper inexhausto lustrantem lampade terras,
Ut niteat, blanda ut flagrantes mitiget ignes
Temperie, ut cupido spectacula vestra tueri
Purpureo vultus maturior exerat ortu,
Serius occiduas currus demittat in undas,
Ut gelidos repetens flamma propiore triones
Contrahat æstivas angusta luce tenebras
Ipsa etiam tellus virides renovatur amictus,
Et modo pampineas meditatatur collibus umbras,
Et modo melle agros, modopingit floribus hortos,
Horrida nec tenero cessant mansuescere fœtu
Tesqua, nec armati spina sua brachia vepres,
Nec curvare feros pomis aviaria ramos:
Inque omnes frugum facies bona copia cornu
Solvit, & omniferum beat indulgentior annum,
Pignoris hoc spondens felices omine tædas.
Fortunati ambo, & felici tempore nati,
Et thalamis juncti, vestram concordia mundi
Spem fovet, aspirat votis, indulget honori:
Atque utinam nullis unquam labefacta querelis
Conjugium hoc canos concordia servet in annos,
Et mihi ni vano fallax præcordia Phœbus

Impulit augurio, quem jungit sanguinis ortu,
 Et commune genus proavum serieque perenni
 Fœdus amicitiae solidum, quem more vetusto
 Sancta verendarum committunt fœdera legum,
 Nulla dies unquam vestrum divelleſ amorem.
 Vos quoque felici lucent quibus omine tædæ,
 Quo studium, populique favor, quo publica regni
 Vota precesque vocant, alacres accedite: tuque
 Tu prior ô Reges non ementite parentes,
 Hectoride juvenis tota complectere mente
 Quam dedit uxorem tibi lex, natura sororem,
 Parentem imperio sexus, dominamque voluntas,
 Quam sociam vitæ tibi conjungere parentes,
 Et genus, & virtus, & forma, & nubilis ætas,
 Et promissa fidēs, & qui tot vincula neſcens
 Firmius arctat amor totidem per vincula nexus,
 Si tibi communi assensu connubia Divæ
 Annuerent, Paris umbrosa quas vidit in Ida,
 Permittantque tuo socias tibi jungere tædas,
 Arbitrio, quid jam voti licet improbus optes
 Amplius? eximiae delectat gratia formæ?
 Aspice quantus honos frontis, quæ gratia blandis
 Interfusa genis, quam mitis flamma decoris
 Fulguret ex oculis, quam conspirarit amico
 Fœdere cum tenera gravitas matura juvenia,
 Lenis & angusta cum majestate venustas.
 Pectora nec formæ cedunt exercita curis
 Palladiis, & Pierias exulta per artes
 Tranquillant placidos Sophia sub iudice mores.
 Si series generis, longusque propaginis ordo
 Quæritur: hæc una centum de stirpe nepotes
 Sceptriferos numerare potest, hæc regia sola est,
 Quæ bis dena suis includat sæcula fastis,
 Unica vicinis toties pulsata procellis
 Externi immunis domini quodcunque vetustum
 Gentibus in reliquis vel narrat fama, vel audet
 Fabula, longævis vei credunt sæcula fastis,
 Huc compone, novum est. Ampla si dote moveris,
 Accipe dotales Mavortia pectora Scotos.
 Nec tibi frugiferæ memorabo hic jugera glebæ,
 Aut æris gravidos & plumbi pondere sulcos,
 Et nitidos auro montes, ferroque regentes,
 Deque metalliferis manantia flumina venis:

Quæ-

Quæque beant alias communia commoda gentes.
 Hæc vulgus miretur iners, quiq; omnia spernunt
 Præter opes, quibus assidue sitis æris habendi
 Tabifico oblimat præcordia crassa veneno :
 Illa pharetra's est propria gloria Scotis,
 Cingere venatu saltus, superare natando
 Flumina, ferre famem, contemnere frigora &
 æstus :

Nec fossa & muris patriam, sed Marte tueri,
 Et spreta incolumem vita defendere famam,
 Polliciti servare fidem, sanctumque vereri
 Numen amicitiae, mores, non munus amare.
 Artibus his, totū fremerent cum bella per orbem,
 Nullaque non leges tellus mutaret avitas
 Externo subiecta iugo, gens una vetustis
 Sedibus antiqua sub libertate resedit.
 Substitit hic Gothi furor, hic gravis imperus hæsit
 Saxonis, hic Cimber superato Saxone, & acri
 Perdomite & Neuster Cimbroy. Si volvere priscos
 Non piget annales, hic & victoria fixit (Aulter
 Præcipitem Romana gradum : quem non gravis
 Reppulit, incultis non squallens Parthia campis,
 Non æstu Meroë, non frigore Rhenus & Albis
 Tardavit. Latium remorata est Scotia cursum :
 Solaque gens mundi est cum qua non culmine
 montis.

Non rapidi ripis amnis, non objice sylvæ,
 Non vasti spatii campi Romana potestas,
 Sed muris fossaque sui confinia regni
 Munivit : gentesque alias cum pelleret armis
 Sedibus, aut victas vilem servavit in usum
 Servitii, hic contenta suos defendere fines
 Roma securigeris prætendit mœnia Scotis :
 Hic spe progressus posita, Caronis ad undam
 Terminus Ausonii signat divortia regni.
 Neve putes dari studiis assueta Gradivi
 Pectora mansuetas non emollescere ad artes,
 Hæc quoque cum Latium quateret Mars barbarus
 orbem,

Sola prope expulsis fuit hospita terra Camœnis
 Hinc Sophiæ Grajæ, Sophiæ decreta Latinæ
 Doctoresque rudis formatoresque juventæ
 Carolus ad Celtas traduxit : Carolus idem

Q^{ui}

Qui Francis Latios fasces trabeamque Quirini
 Ferrè dedit Francis, conjunxit fœdere Scotos,
 Fœdere, quod neq; Mars ferro, nec turbida possit
 Solvere seditio, aut dominandi insana cupido;
 Nec series ævi, nec vis ulla altera, præter
 Sanctius, & vinculis fœdus propioribus arctans,
 Tu licet ex illa numeres ætate triumphos,
 Et conjuratum cunctis è partibus orbem
 Nominis ad Franci exitium, sine milite Scoto
 Nulla unquam Francis fulsit victoria castris
 Nulla unquam Hectoridas sine Scoto sanguine
 clades

Sævior oppressit: tulit hæc communiter omnes
 Fortunæ gens una vices. Francisque minantes
 Sæpe in se vertit gladios: scit belliger Anglus,
 Scit ferus hoc Batavus, testis Phaëthontias unda,
 Nec semel infauis repetita Neapolis arma,
 Hanc tibi dat conjux dorem, tot sæcula fidam
 Conjunctamque tuis sociali fœdere gentem,
 Auspicium felix thalamis concordibus, armis
 Indomitos populos per tot discrimina, felix
 Auspicium bellis venturæque omina palmæ.

At tu conjugio Nymphe dignata superbo
 Te licet & Juno, & bellis metuenda virago,
 Et Venus, & Charitum larga indulgentia certet
 Muneribus decorare suis, licet ille secundus
 Spe votisque hominum Francæ moderator habe-
 næ,

Et solo genitore minor tibi Regia sceptrâ
 Submittat, blando & dominam te prædicet ore,
 Sexum agnosce tamen, dominæque immunis ha-
 benz

Hætenus, imperio jam nunc assuesce jugali,
 Disce jugum, sed cum dilecto conjuge, ferre.
 Disce pati imperium, victrix patiundo futura.
 Aspicias Oceanum saxa indignatus ut undis
 Verberet, & cautes timida circumfremat ira:
 Rupibus incurSAT, demoliturque procellis
 Fundamenta terens, scopulisque assultat adesit.
 Ast ubi se tellus molli substravit arena,
 Hospitioque Deum blande invitavit amœno,
 Ipse domat vires, placidusque & se minor ire
 In thalamos gaudet non torvo turbidus ore,

Non

Non spumis fremituque minax, sed fronte serena
 Littus inoffensum lambit, sensimque relabens
 Arreptis facilis cerni, & ceu mollia captet
 Oscula, ludentes in littore lubricat undas.
 Cernis ut infirmis hederam enitatur in altum
 Frondibus, & molli serpens in robora flexu
 Paulatim insinuet sese, & complexibus hærens
 Emicet, & mediis pariter caput inserat astris.
 Flebitur obsequio rigor, obsequioque paratur,
 Et retinetur amor. Neu te jactura relictæ
 Sollicitet patriæ, desideriumque parentis:
 Hæc quoque terra tibi patria est, hic stirpe pro-
 pinqui.

Hic generis pars magna tui, multosque per annos
 Fortunatorum series longissima Regum,
 Unde genus ducis, rerum moderatur habenas.
 Quoquo oculos vertes, quoquo vestigia flectes,
 Cognatis pars nulla vacat, locus exhibet omnis.
 Aut generis socios, aut fastis incluta gentis
 Ostentat monumenta tuæ. Jam ut cætera mittam,
 Hic te qui cunctis merito præponderat unus
 Expectat longe pulcherrimus Hectoridarum,
 Pene tibi stirpis communis origine frater.
 Mox etiam fratrem quod vincat amore futurus,
 Et matrem, & quicquid consanguinitate verend-
 um,

Lex facit, & legum quam jussa valentior ulla,
 Naturæ arcanos pulsans reverentia sensus.
 Hic quoque; ni justis obsistent numina votis,
 Falsaque credulitas frustra spem nutrit inanem,
 Filius ore patrem referens, & filia matrem
 Sanguine communi vinclum communis amoris
 Firmabunt, brevibusque amplexi colla lacertis
 Discutient blando curarum nubila risu.
 Hunc vitæ mihi fata modum concedite, donec
 Juncta Caledoniæ tot sæclis Gallia genti
 Officiis, pactisque, & legum compede, fratrum
 Subdita de hinc sceptris animo coalescat, & undis
 Quos mare, quos vastis cælum spatiisq; solumque,
 Dividit, hos populum concordia nectat in unum,
 Æquæva æternis cæli concordia flammis.

Deplo-

*Deploratio status rei Gallica, sub mortem
Francisci secundi Regis.*

O Dea quæ nimis successibus invida fastus
 Spesq; premis timidas, si Gallia forte secundis
 Non moderata animum rebus, si prodiga linguæ,
 Improba si voti tua numina læserit, iræ
 Pone modum, & fessis propius bona consule rebus,
 Quicquid enim pœnæ meruit vel noxa vel error,
 Cladibus elaimus: quos non infecimus amnes
 Sanguine? naufragiis mare teximus, ossibus a-
 gros:

Oppida quot spoliata! suis viduata colonis
 Rura quot incultis horrent squallentia dumis!

Pax quoque non fido vultum fucata veneno
 Sævior incubuit bello: Dum thura litamus
 Ignibus & superis læti instauramus honores,
 Ipse gubernator fortunæ victima ad aram
 Immatura suo turbavit gaudia luctu,
 Concussitque una pariter labefacta ruina
 Omnia: finito vix tandem eluximus anno:
 Jam lacrymæ rediere novæ, cumulata feruntur
 Funera funeribus, & clades clade, novoque
 Vulnere crudescit prope jam coitura cicatrix.
 Ipse etiam tetro Discordia fœta veneno
 His majus meditata nefas de sede silentium
 Evocat infernas supera ad convexa sorores,
 Inque animos odii fundens mala semina & iræ,
 Et procerum mentes privata ad commoda tor-
 quens

In commune vetat focias extendere curas.

Quæ jam dedecoris, quæ damni exempla super-
 sunt?

Quæ non pertulimus vel mox ventura timemus?
 Cladibus infestos etiam satiavimus hostes,
 Invidiæ arbitrio pœnas expendimus, ista
 Sint satis erroris culpæve piacula nostræ:
 Accipite hæc superi, fractæ, serieque malorum
 Assidua afflictæ faciles succurrite genti,
 Inque feros belli clades convertite Turcas.

De equo elogium.

Cætera rerum opifex animalia finxit ad usus
Quæque suos: Equus ad cunctos se accom-
modat unus:

Plaustra trahit, fert clitellas, fert effeda, terram
Vomere proscindit, dominum fert, sive natatu
Flumina, seu fossam saltu, seu vincere cursu
Est salebras opus, aut canibus circumdare saltus,
Aut molles glomerare gradus, aut flectere gyros,
Libera seu vacuis ludat lascivia campis.

Quod si bella vocent, tremulos vigot acer in artus
It, domino & socias vomit ore & naribus iras.
Vulneribusque offert generosam pectus, & una
Gaudia, mœrorem sumit ponitque vicissim
Cum domino: sortem sic officiosus in omnem
Ut veteres nobis tam certo fœdere junctam
Crediderint mixta coalescere posse figura,
Inque Pelethronis Centauros edere sylvis.

Genethliacon Iacobi Sexti Regis Scotorum.

Cresce puer patriæ auspiciis felicibus orbe,
Expectate puer, cui vatum oracula priorum
Aurea compositis promittunt sæcula bellis,
Tuque peregrinis toties pulsata procellis
Exere lata caput, cohibe pacalis olivæ
Pene tuo toties excisa Britannia ferro,
Fronde comam, repara flammis fœdata, ruinis
Convulsa, & pulso cole squalida tecta colono.
Pone metum, æternâ spondent tibi sidera pacem.
Jam neque Saxonidæ Scotos, nec Saxona Scotus
Infellus premet, & cognato sanguine ferrum
Polluet, & miseras prædando exhauriet urbes.
Sed quibus ante feri tractabant arma Gradivi,
Jam dehinc pacatis conjungent fœdera dextris,
Vos quoque felices felici prole parentes,
Jam tenerum teneris puerû consuefcite ab annis
Justitiæ, sanctumque bibat virtutis amorem
Cum lacte, & primis pietas comes addita cunis,
Conformerque animum, & pariter cum corpore
crescat.

Non

Non ita conversi puppis moderamine clavi
 Flebitur, ut populi pendent à principe mores.
 Non carcer, legumque minæ, torvæque secures
 Sic animos terrent trepidos formidine pœnæ,
 Ut veræ virtutis honos, moresque modesti
 Regis, & innocui decus & reverentia sceptri
 Convertût mentes ad honesta exempla sequaces.
 Sic ubi de patrio redivivus funere Phoenix
 Auroræ ad populos redit, & cunabula secum
 Ipse sua & cineres patris, inferiasque decoris
 Fert humeris, quacunque citis adremigat alis,
 Indigenæ comitantur aves, celebrantque canoro
 Agmine, non illa species incognita tantum,
 Aut picturatæ capiunt spectacula pennæ,
 Quam pietas, pietas etiam intellecta volucrum
 Sensibus: usque adeo recti Natura per omnes
 Diffudit rerum vivacia semina partes,
 Sic in Regum oculos populus defigit, & unum
 Admirantur, amant, imitantur, seque suosque,
 Ex hoc ceu speculo tentant effingere mores.
 Quod non sanguinei metuenda potentia ferri
 Exprimet, & nitido florentes ære phalanges,
 Hoc præstabit amor: cernat cum principe vulgus
 Officiis, & amat cum se deprendit amari:
 Et domino servit, quia non servire necesse est.
 Quasque bonus princeps laxat sponte arctat ha-
 benas,

Deposcitque jugum quod vi cogente metuque
 Rejēcturus erat, contra indulgentior ille
 Rexque paterque suis adimit, subit ipse labores,
 Quæque jubet primus præit, & legum aspera iussa
 Mollia parendo facit, erratisque suorum
 Parcere non durus, sibi inexorabilis uni.
 Ille, nec in cultu superet, mensaque domoque
 Quem posuit natura modum, nec more ferarum
 In Venerem præceps, sed certo sine pudoris
 Casta colat sancti genialia fœdera lecti.
 Quis bombyce ausit cultus fœdare viriles,
 Si ferat indigenam majestas regia vestem?
 Quis de lege tori tanquam sit dura queratur,
 Cum teneat Regem? cui non temulentia turpis
 Principe sub sicco? patrios quis frangere mores?
 Audeat, ignavoque animum corrumpere luxu,
 Ipse

Ipse voluptatum cum princeps frena coercet ,
 Et nimium lætam vitiorum comprimat herbam?
 Talem Romulidæ tranquilla pace fruentem
 Sacrificum videre Numam , Solomonta potentem
 Palmifer Euphrates : non illis lethifer ensis ,
 Non bellator equus firmavit regna, nec axis
 Falcifer, aut densis legio conferta manipulis,
 Sed pietatis amor, sed nulli noxia virtus,
 Fretaque præsidio Majestas juris inermi ,
 Atqui gemmiferos victor penetravit ad Indos
 Dux Macedum, quique Aufonium tenuere superbo
 Imperio reges, aut ferro, aut tabe veneni
 Effudere animas , & eadem eade piarunt.
 Scilicet humano generi natura benigni.
 Nil dedit , aut tribuet moderato principe majus,
 In quo vera Dei , vivensque elucet imago.
 Hanc seu Rex vitiiis contaminet ipse pudendis ,
 Sive alius ferro violet vel fraude, severas
 Sacrilego Deus ipse petet de sanguine poenas ,
 Contemptumq; sui simulacri haud linquet inultū.
 Sic Nero crudelis, sic Flavius ultimus, & qui
 Imperio Siculas urbes tenuere superbo,
 Effigiem fœdare Dei exitiis ausi
 Flagitiis , ipsa periere à stirpe recisi.
 Sic qui se justis macularunt sanguine Servi ,
 Et qui legitimos ferro flammaque petivit
 Rectores patriæ Catilina nefarius, acti
 In furias misero vix tandem funere vitam
 Invisam posuere, ignominiaque perenni
 Fœdare suam ventura in sæcula gentem,
 Hæc tenero addiscat, maturo exerceat ævo ,
 Et regnare putet multo se latius, oræ
 Hesperia fuscas quam si conjunxerit Indos,
 Si poterit rex esse sui, Rex esse suorum.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

HENDECASYLLABI.

In Nearam.

Um primum mihi candidæ Nearæ
 Illos fideribus pares ocellos
 Ostendistis ocelluli miselli,
 Illa principium fuit malorum,
 Illa lux animi ruina nostri.
 Sic primis radiis repente tactus
 Totus intremui cohorruique,
 Ut leves nemorum comæ virentum
 Primis flatibus intremunt Favoni,
 Et cor jam meditans ad illam abire
 Per pectus trepidansque palpitanque
 Jamque evadere, jamque gestiebat:
 Ceu solet puer artibus tenellis
 Quem nutrix gremio fovet, parentem
 Affectare oculis & ore, parva
 Jactans brachia: ceu solent volucres
 Adhuc involucres volandi inani
 Infirmas studio movere pennas:
 Tu mens provida, virium suarum.
 Quippe conscia, ne locus dolosis
 Eilet insidiis miselli ocelli,
 Vos ad pectoris excubare portas
 Insomni statione jussit. At vos
 Sive blanditiis dolisve capti,
 Seu somno superante, sive sponte
 Consensistis, herumque prodidistis,
 Fugit corque animusque, me relicto
 Excorde, exanimo: quod ergo fletu
 Nunc satisfacere arbitremini vos,
 Nil est, quem lacrymis movere vultis

Non

Non adest animusque corve : ad illam
 Itc : orateque & impetrate ab illa,
 Ni exoraritis, impetraritisque.
 Faxo illam aspiciatis usque & usque ;
 Donec vos ita luce reddat orbos ,
 Ut me corde animoque fecit orbum.

Ad eandem.

Seu procacibus annuas ocellis ,
 Seu minacibus abnuas ocellis,
 Juxta me miserum Neära perdis ,
 Spe torques modo credula timentem ,
 Nunc formidine maceras dolentem,
 Spes, si lumine respicis benigno ,
 Lentis ignibus ustulat medullas :
 Timor , lumine si aspicias maligno,
 Pigro frigore congelat medullas.
 Sic jactor miser huc & huc timores
 Spesque inter dubiæ patens procellæ:
 Nec unquam vigili quieta cura
 Vitæ noxæ dieve mihi refalsit.
 O sævissime naminum Cupido,
 Si insensus pariter favensque perdis,
 Quis portus mihi spem feret salutis?

Ad eandem.

Quam delicias tuas amabam ,
 Odi deterius duplo , ampliusque
 Tuam nequitiam & procacitatem,
 Postquam te propius Neära novi.
 At tu si penitus perire me vis,
 Si vis perditæ amem, & magis magisque
 Totis artibus imbibam furorem ,
 Sis nequam magis , & magis , proterva.
 Nam quo nequior es , proterviorque,
 Tanto impensius uror inquieto
 Ventilante odio faces amoris ,
 Et lentas iterum ciente flammæ.
 Quod si sis melior , modestiorque,
 Odero minus , & minus te amabo.

Ad eandem

Rifus, blanditiæ, procacitates,
 Lusus, nequitia, facetiaque,
 Joci, deliciae & illecebræ,
 Et suspiria, & oscula, & susurri,
 Et quicquid malefana corda amantum
 Blandis ebria fascinat venenis,
 Hinc facessite: Jam vale Neera,
 At tu mens bona, sanitas, salusque,
 Continentia, castitas, pudorque,
 Et modestia, veritasque simplex,
 Fraudes acribus intuens ocellis,
 Et quisquis malefana corda amantum
 Funestis Deus eximis venenis,
 Adsis: adfere me mihi, impotentis
 Vix tandem dominæ jugo solutum.

Frustra blanditiæ appulistis ad me,
 Frustra nequitia venitis ad me,
 Frustra delitæ obsidebitis me:
 Frustra me illecebræ, & procacitates,
 Et suspiria & oscula, & susurri,
 Et quicquid malefana corda amantum
 Blandis ebria fascinat venenis,
 Frustra jam aggrediemini dehinc me.
 Quid me mollibus implicas lacertis?
 Quid procacibus intueri ocellis?
 Quid fallacibus osculis inescas?
 Ne labris labra inepta, pectorive
 Pectus confere, machinis nec istis
 Ullus jam superest locus, nec arti:
 Non sum stultus ut ante, Jam Neera
 Vale, dum bona, dum pudica, nobis
 Charis charior æstimata ocellis.
 At postquam es mala & impudica, nobis
 Vili vilior æstimata corno
 Eheu me miserum: statim voluta
 Unda lucida per genas sinusque
 Insultat tremulo fugax rotatu,
 Et per turgidulas fluens papillas,
 Sensim gemmeus intumescit imber,
 Molles agglomerans decenter orbes.

Ergo

Ergo hæc possum ego lentus intueri ?
 Cernam ferreus ergo saxeusque
 Corrumpi male tam bonos ocellos ?
 Hæc si possum ego lentus intueri,
 Possum & ferreus esse saxeusque.
 Quin vos mens bona, sanitas, salusque,
 Continentia, castitas, pudorque
 Et modestia, veritasque simplex
 Fraudes, acribus intuens venenis,
 Et quisquis malesana corda amantum
 Funestis Deus eximis venenis,
 Hinc faceffite : vos adeste rursus
 Risus, blanditiæ, procacitates,
 Lusus, nequitia, facetiæque,
 Joci, delitiæque, & illecebræ,
 Et suspiria, & oscula, & susurri,
 Et quicquid malesana corda amantum
 Blandis ebria fascinat venenis,
 Sic me vivere, sic mori suave est.

Ad Antonium Goveanum.

SI quicquam Goveane fas mihi esset
 Invidere tibi, Tevieve,
 Et te nostro ego Tevio inviderem,
 Et nostrum tibi Tevium inviderem.
 Sed cum me nihil invidere sit fas,
 Vel tibi Goveane Tevieve,
 Si fas est quod amor dolorque cogit,
 Vobis imprecor usque & imprecabor,
 Uterque ut mihi sed cito rependat
 Hoc prævum ob facinus malumque pœnas :
 Te mi Tevius invidere possit,
 Tu possis mihi Tevium invidere.
 Ambobus mihi si frui licebit,
 Cœlum Diis ego non suum inuidebo,
 Sed fortem mihi Dii meam inuidebunt.

Ad Nearam.

CUm das basia, nectaris Neæra
 Das mi pocula, das dapes decorum.
 Ut factus videar mihi repente

Unus è numero Deum . Deisve
 Siquid altius est , beatusve .
 Sed nectar mihi dulce basiorum
 Sic fallacibus imbuis venenis .
 Ut qui nunc fueram Deus , Deisve
 Si quid altius est beatusve ,
 Præceptis in Stygium datus barathrum
 Degam Erinnyas inter , aut barathrum
 Si quid sit Stygium infra Erinnyasve .
 Sic statim mihi cor . jecur , medullas
 Et venas tacite malum pererrat :
 Sic corpus mihi tabe colliquefcit ,
 Ardet ignibus , æstuat venenis :
 Sic mentem mala pestis occupavit ,
 Ut sit nectare suavius venenum ,
 Vita mors potior , labor quiete ,
 Sanitate furor , salute morbus .

In Beleagonem .

J Udæum Beleago quod negas te ,
 Et vis testibus id probare magnis :
 Erras , testibus ista non probatur
 Res (ut scis puto) mentula probatur .

In Gelliam .

C Um conchis gravis æquoris Britanni ,
 Et rubri maris . Indicique onusta
 Incedis spoliis , nitesque Serum
 Molli stamine , mille cum venenis .
 Fuco , polline , lacte , purpurissa ,
 Cernissa , marathro , tesipo , ordeo que
 Oris Gorgona nudam adulterasti ,
 Orbemque ad speculi diu refinxisti ,
 Cum tectoria coaluere prima ,
 Crusta cum patitur coacta solem :
 Prodis Gellia ceu recens Promethei
 In fornace recocta , flagitassque .
 Ecquid tum videre : Picta belle .

Ad Gulielmum Lurium Longanum Senatorem Burdegal.

O Rabam modo blandius Camœnas,
 Ut dignum mihi carmen explicarent
 Longani auribus, eruditione
 Dignum, & judicio politiore,
 Cum mi talia reddit una, ad illum
 Nec tuis precibus locusve opusve est:
 Nos sic diligit, excolit fovetque,
 Ut non diligit amplius Minerva.
 At saltem mihi Diva carmen, inquam,
 Commendatior illi ut esse possim,
 Qui sic diligit unice Camœnas,
 Qui sic diligitur sacris Camœnis,
 Concede. Illa refert, Inepte tantum
 Te nostri comitem chori esse dicas,
 Et communibus in sacris ministrum,
 Hoc illi satis est, sacris Camœnis
 Qui sic diligitur, sacras Camœnas
 Qui sic unice amat, colit, fovetque, ut
 Probetque omnia quæ probent Camœnæ,
 Probentque omnia quæ probet, Camœnæ.

Ad Theodorum Bezam.

Præsul optime, sacra Christiana
 Qui caste colis & facis, canisque,
 Ad te carmina mitto nec Latino
 Nec Grajo sale tincta, sed Britannis
 Nata in montibus horrida sub Arcto,
 Nec cœlo neque sæculo erudito.
 Quæ si judicio tuo probentur,
 Ut classis modo in ultimæ referri
 Possint centurias, nihil timebo
 Censuram invidiæ, nihil morabor
 Senatus critici severitatem,
 Nil grammaticas tribus: mihi unus
 Beza est curia, censor, & Quirites.

*Adamas in cordis effigiem sculptus, annuloque
 insertus, quem Maria Scotorum Regina ad Eliza-
 betham Anglorum Reginam misit, anno
 CIO IO LXIV.*

Non me materies facit superbum,
 Quod ferro insuperabilis, quod igni,
 Non candor macula carens, nitoris
 Non lux perspicui, nec ars magistri,
 Qui formam dedit hanc, datam loquaci
 Circumvestiit eleganter auro:
 Sed quod cor Dominæ meæ figura
 Tam certa exprimo, pectore ut recluso
 Cor si luminibus queat videri,
 Cor non lumina certius viderent.
 Sic constantia firma cordi utrique,
 Sic candor macula carens, nitoris
 Sic lux perspicui, nihil doli intus
 Celans, omnia denique æqua præter
 Unam duritiem: dein secundus
 Hic gradus mihi fortis est faventis:
 Talem Héroïda quod videre sperem,
 Qualem spes mihi nulla erat videndi,
 Antiqua domina semel relicta.
 O si fors mihi faxit, utriusque
 Nectam ut corda adamantina catena,
 Quam nec suspicio, æmulatione,
 Livore, aut odium, aut senecta solvat:
 Tam beatior omnibus lapillis.
 Tam sim clavior omnibus lapillis,
 Tam sim carior omnibus lapillis,
 Quam sum durior omnibus lapillis.

GEOR-

GEORGI BUCHANANI SCOTI

IAMBON LIBER.

*D. Gualtero Haddone magistro libellorum
supplicum sereniss. Angliæ Regina.*

Ruſtra ſenectam Haddone provocas
meam,
Lata ad juventæ munia,
Muſæque, longo deſides ſilentio,
Arenam in antiquam vocas
Ætas choreis cum vigeſcat aptior,
Et luſibus decentior,
Vix me in Britannis montibus natum & ſolo
Inerudito & ſæculo
Raræ audiebant, raræ adibant fontium
Deæ ſacrorum præſides,
Nunc cum capillis ſparſerit canentibus
Declivis ætas tempora,
Cum pulſet annus penè ſexageſimus,
Animique langueat vigor,
Surdus roganti Phœbus aurem denegat,
Muſæ vocantem negligunt.
Nec Phyllidis me nunc juvat flavam comam
Præferre Bacchi crinibus.
Nec in Neæræ perfidam ſuperbiam
Sævos Iambos ſtringere.
Nec ſi quis olim ſtimulus ingenio additus
Animum excitabat languidum,
Sed miſſionem cum ſenectâ flagitet
Juſtam, valetudo imperet,
Libens quieſco & acquieſco legibus
Pejoris ævi aheneis:

B b 5

Tibi.

Tibique, cui fors liberali dextera
 Opes, honores, otium,
 Natura mentem vegeto adhuc in corpore
 Diviniorum indulserit,
 Applaudo, solum quod queo, magno gradu
 Parnassi ad alta culmina
 Feliciores ætate eunti, & alite.
 Et enthea vi pectoris.
 Non si quid olim effæta mens felicius
 Nunc temere fundat, id Deæ,
 Cui nostra Musa dedicata est, debeo,
 Non viribus mei ingeni:
 Hæc est Thalia nostra, nostri pectinis
 Hæc est magistra & arbitra,
 Quæ sola Phœbo digna cantat, & cani
 Est digna Phœbi barbitō,
 Aut alia si qua barbitō Phœbi parem
 Nostræ Deæ æquat barbiton.
 Quod si Dearum utrinque mentes copulet
 Amica vis concordie,
 Sermone qui nunc vix pedestri repo humi,
 Plebeja fingens carmina,
 Arcana rupis Delphicæ silentia,
 Situque longo squallidos
 Tripodas movebo, & masculo dicam sono
 Jucunda pacis otia.
 Dicam Gradivum vinculis coercitum,
 Legum coactam injuriam
 Parere frenis, vim repressam & aurei
 Beata sæcli commoda,
 Et nostra si quid audiendum vox dabit,
 Laudi Dearum serviet.
 Virtute quarum Pax agros Britannicæ,
 Urbes fides, fora æquitas,
 Et templa pietas, impiis erroribus
 Procul relegatis, colet.

In Leonoram.

M Atre impudica filia impudicior,
 Et lena mater filie,
 Vos me putastis esse ludumque & jocum
 O scorta triobolaria,

Sacri-

Sacrificulorum pauperum fastidia
 Relicta mendicabulis?
 Vos ne videret gurgites, ne pasceret
 Vir filiae usque ad ultimos
 Profugit Indos; nec viae longinquitas
 Nec nota feritas gentium,
 Nec beluosi rapida saevities freti
 Ab instituto terruit.
 Nullum periculum, nulla monstri est vastitas
 Quam perpeti non maluit,
 Quam vos videre duplices voragines
 Famæ reique prodigas.
 Externa potius arma, quam domesticam
 Vult ferre turpitudinem.
 Ergo solutis liberata vinculis
 Libido & helluatio
 Cœpere paribus arma ferre viribus,
 Invicta pariter utraque.
 Pariter voraces, pariter insatiabiles,
 Pestesque morum compares.
 Nec alba sparsis saxa Sirenum offibus
 Tot perdidere naufragos,
 Nec quæ Sicanas obest angustias
 Scylla & Charybdis; quot bonis
 Vos existis, vos Cimmeriæ scholæ
 Scopuli, juvenatiles lues,
 Barathrum poculi, busta famæ, opprobrium
 Et dedecus vicinæ.
 Qua spe superbe furidis, aut fiducia
 Prostibula plebis infimæ?
 Quas nunc egestas, mox egestatis malis
 Urgebit acrior fames:
 Cum pretia vestri, ætate quamvis integra,
 Ventrem voracem non alant:
 Cum corporis totius infamis labor
 Unam gulam non expleat:
 Nec compararit digna quæ saltem foret
 Vili supellex fornice,
 Ergo ruentem quæ refulciat domum
 Neptem parentis artibus
 Instruite, & avia, quæ brevi cadavera
 Effreta quæstu vos alat.
 Lucro tenello adsuescat ævo, Lubrica,

Leo-

Leonora, fugiunt tempora.
 Jam jam senectus verticem tinget comis
 Canis, rubebunt lumina.
 Rugosa facies respuet tectoria
 Hiulca sulcis grandibus,
 Declivis ætas pendulas solvet genas,
 Rubigo dentes atteret.
 Quæ nunc misella ætatis inflexu jacet
 Inopique monacho nauseæ es.
 Pertusa navis, & coquis, & servulis,
 Ad omnium usque tædium.
 Cui in tegere vili vilis quod vendere
 Quam te queas, nil suppetit:
 Quo nuditatem, quo famem pelles modo,
 Et solis æstus, & frigora?
 Cum te coquorum turba jam spernat salax,
 Cum servuli fastidiant
 Nempe unde quæstum es auspicata improspærum
 Eo revertendum est tibi.
 Mendica Fratrum amica mendicantium
 Te adscribe rursus in gregem.

Ad eandem.

U Trisque juris carniūque & piscium
 Leonora docta, dic rogo,
 Quo jure sese eondit noster coquus?
 Ut unus è tot millibus
 Juvenum unus, inquam, placeat & sapiat tibi
 Non ille genere nobilis,
 Formave gratus, aut dicax facetiis,
 Cultusve doctis artibus:
 Sed qui subulcus melior esset, quam coquus,
 Aut nauta certe, aut bajulus.
 Quod si coquus te caperet unus, id tamen
 Ferrem, licet cum nausea:
 Sed quod coquorum cunque per viciniam est
 Infano amore deperis.
 Præfers juventæ nobili obscurum coquum,
 Diti anteponis pauperem:
 Fœdum decoris, sordidum lautis, hero
 Servum, facetis rusticum:
 Ut & parentem filię credam tuæ

Co-

Coquum fuisse Fratribus.
 Quo te veneno lixa coquus, aquarius
 Cepere? quæ juri suo
 Admiscuere philtrea? quæve Thessalis
 Collecta sylvis gramina?
 Ut hunc furorem nulla tollant pharmaca,
 Nec ulla matris carmina,
 Matris peritæ detrahare Lunam polo,
 Diem tenebris condere,
 Et è sepulcris ossa legere, & funera
 Truncare vix dum frigida.
 Quid hoc veneni est? cujus iram numinis
 Hanc esse læsi existimem?
 Nisi forte jure quidquid emerit coquus
 Te jure credis vendere.

In eandem.

MIniata labra, fordidæ creta genæ,
 Hiatus oris indecens
 Rictu canino, putridi dentes, pares
 Mammæ caprinis utribus,
 Laciniosi gutturi deformitas,
 Sulci que laterum pinguum,
 Crassoque venter extumens abdomine,
 Ego vos amavi? brachiis
 Fovi, refovi que: & fatigavi meis
 Viscata labra basiis?
 Plebi lupanar prostitutum fordidæ
 Vocare amores pertuli?
 O fraus, amorque, & mentis emotæ furor,
 Et impotentes imperus
 Quo me abstulistis? vindices Erinnyes
 Quo vapulavi crimine
 Vestrum ad tribunal? non enim Cupidinis
 Dolui sagittas faucibus:
 Sed vestra adustus, vestra adustus lampade,
 Furore vestro insanii.
 Ergo pudendis liberatus vinculis,
 Mei que juris redditus,
 Sanctæ Saluti sospitatrici meæ
 Et has catellas ferreas,
 Monumenta duri serviti, & tabellulam

Hanc sanitatis indicem
 Per eam receptæ, & memoris animi pignora
 Dono, libensque dedico.

In eandem.

V Indemiales feriæ claudunt Scholas,
 Juvenes penates patrios
 Repetunt: per urbem solitudo: in ædibus
 Mœstum silentium: fores
 Rarus Cucullus obsidet tuas, sonat
 Stridore raro janua.
 Quid ages misella? sævientis inguinis
 Pruriginem quis leniet?
 Frustra angiportus, vinculos, forum gravis
 Lenone calathò dexteram
 Perambulabis: clausa frustra ad ostia
 Spectans trahes suspiria,
 Cum fervor imis æstuabit artubus,
 Libidinosum cum jecur
 Vis ulcerabit acris, impatiens moræ,
 Cum flamma viva concitam
 Aget per urbem: qualis altis montibus
 Matres equorum agit furor
 Per saxa, & aspris invium rubis nemus,
 Et imbre fluctus turgidos:
 Qualis per Idam mugientem adulterum
 Sequuta Solis filia:
 Cum te furoris vis, pudore fortior,
 Leonora sic raptaverit,
 Tunc ego vicissim lætus adspiciam tuam
 Securus animi insaniam,
 Duræque Amori vindici superbiz
 Nemesisque solvam victimam.

Ad Rectorem Scholæ Conimbricæ Mursam.

O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
 Miramur omnes hic tuam potentiam.
 Beleago regni quantula est bellua tui,
 Ut nil sub ejus subditum non sit pedes?
 Nil ille manibus non avaris inquinet?
 Capros, & hircos, fuculas, oves, boves,

Et

Et universa pecora mactat, venditat.
 Volucresque cœli vendit, & pisces maris
 Quicunque ponti semitas perambulant :
 Pepones, cucumeres, pruna, porros, & nuces,
 Cosellianos quæ per hortos germinant,
 Coriandra, cepas, allium, nasturtium
 Samarcianos quæ per hortos pullulant.
 O Domine Rector, Rex Scholæ Conimbricæ,
 Desideramus hic tuam prudentiam.

In Beleagonem.

Hic, quem parentis colere debueras loco,
 Beleago, vivo spolia detrahere cupis,
 Quod tu capellæ non facis, nisi mortuæ,
 Lanium sciebant esse te cuncti, gradum,
 Ut carnifex sis, inde paulatim facis :
 Ne quæstus ullus non ferat lucrum tibi.
 Ut carnifex sis, artis auspiciū tuæ
 Aliunde malim feceris. Visne ut tibi
 Dicam unde possis optime? ut si etiam parum
 Ex arte facias, nil tamen peccaveris :
 Suspende te ipsum, & si inepte id feceris,
 Omnes probabunt ceu foret factum optime.

In eundem.

Bealeago, ut ipse testis est, si quid tamen
 Firmum est, quod ille testis affirmaverit
 De gente nullam contrahit Judæ notam.
 Idem libellos, lectulos, & lintea.
 Scabella, scamna, stragula, & tapetia
 Vendit, revendit, quin & e medio luto
 Collecta scruta vendit, atque interpolat.
 Lac, ova, pullos, allia, & cucurbitas,
 Pepones, cucumeres, brassicam, lactuculas,
 Positis ad omnes viculos custodiis,
 Domi ut revendat carius, præoccupat.
 Forique solus arbiter boarii est :
 Forique solus arbiter piscarii est :
 Forique solus arbiter olitorii est :
 Forique solus arbiter cupedinis :
 Forumque cunctis publicum magis foris
 Res contrahentum conspiciit semper domi.

Pi

Piscator, olitor, lanus, auceps, & coquus
 Illo absque nullum contrahunt commercium,
 Nec mula senio fracta, nec mulus tripes,
 Nec asinus æger, nec caballus morbidus
 Venum sine illo poterit ire interprete.
 Cuncta unde possit confici pecunia
 Vendit, revendit, præstinat, habet quæstui.
 Nec ullus opifex, emtor est, aut venditor,
 Merx, ars, negotium, unde levis odor lucri
 Spirat, quod ille non sagax præsentia,
 Non ante vortat, occupetque & devoret,
 Aut si id negatur, portiunculam tamen
 Prærodat aliquam, solus & magnarius
 Mercator, idem solus & scrutarius.
 Si quis tot artes tractat unus sordidas,
 Hoc axe natus, gente nec Judæus est,
 Beleago dicam has tractat artes sordidas,
 Hoc axe natus, gente nec Judæus est.

In eundem.

Belleago cunctas novit artes unice,
 Has præter unas quas docet.
 Belleago cunctas tractat artes commode,
 Has præter unas, quas docet.
 Nec sœnerator altèr illo doctior,
 Nec caupo quisquam argutior,
 Mango nec ullus morbidus peritius
 Servos, equosque, adulterat.
 Nec in macello ponderum minutias
 Sic lanus ullus exigit,
 Lancem dolosam deprimitve cautius
 Fractis adaugens ossibus.
 Sepastianæ nec tabernæ lucrio
 Interpolare astutior,
 Nec publicanus è propinquis quispiam
 Ad omne lucrum acutior.
 Et inter artes sordidas monopolium
 (Nam id laudo quod librarius)
 Exercet, unus & veteramentarius,
 Et unus est scrutarius,
 Negotiator, unus est magnarius,
 Et, si Laverna faverit,

Ni

Ni fallor, unus esse volet aquarius,
 Unusque latrinarius :
 Sector, coactor, quadruplator, infitor,
 Textorque, pictorque, & coquus.
 Has tractat artes ille non incommode,
 Has nempe dedicit, & tenet.
 Quas est professus se tenere, non tenet,
 Nec tractat artes, nec docet ,
 Neq̃ scit docere, scire neq̃ penitus studet ,
 Sed olida victoribus
 Ut ponit hirci latera pro vervecibus,
 Corvosque pro caponibus.
 Picasque caveæ mortuas in carcere
 Pro phasianis suggerit :
 Sic ille misero credit auditorio
 Se facile posse imponere ;
 Veterum Sophorum sic novis mendaciis
 Adulterare dogmata.
 Cum syllogismi implicitus hæret rebus ,
 Nutatque, sudatque, & stæpet.
 Dein ceu solutum sit probe impudentia,
 Quod peccat ignorantia ,
 Et ridet ipse, & cæteris est risui.
 Cur ergo quæ nescit docet ?
 Quæ scit docere, non docet ? mendacium ,
 Quod prima ei sit artium,
 Adversus artis ejus ut *ἁπορίσματα*
 Nec peccet imprudentia ,
 Quæ nescit, illa scire profiterur palam
 Se: scire, quæ scit, pernegat.

E Græca Simonidis.

Primum seorsim à femina mentem Deus
 Creavit: illam ex hispida setis sue ,
 Cui cuncta cæno fœda sordido domi
 Humi supplex turpiter provolvitur.
 Illota & ipsa veste turpis, squalida
 Pinguescit alto desidens in ære core.
 Aliam è scelestæ vulpe formavit Deus,
 Quæ cuncta novit, nec boni quicquam aut mali
 Ignorat. hoc in genere plurimum boni
 Inest, malique plurimum: ac sæpe temere

C c

Modo

Modo huc, modo illuc flectit ira mobilis.
 Alia parentem moribus refert canem,
 Maledica, cuncta audire, cuncta cernere
 Intenta, & acri cuncta figens lumine,
 Passim errat: & si neminem conspexerit,
 Oblaerat. hanc vir nec minis compescere
 Queat, nec ira turgidas si excusserit
 Ei silice dentes, nec suavi blandiens
 Sermone, nec si sedeat inter hospites:
 Sed pertinaci jurgio incassum furit.

Hanc fabricarunt terream Dii, inutile
 Onus marito, nec boni quicquam aut mali
 Quæ norit: unum id docta tantum. gnaviter
 Comesse, & algens bruma cum induxit nives,
 Horrens, sedile propius ad focum admovet.

Nunc animum ad illâ verte, quæ nata est mari,
 Modo læta totum gaudet ac ridet diem,
 Ut hospes illam laudet intuens domi,
 Nullamque juret foeminam usquam gentium
 Bonis honestisque hac priorem moribus:
 Alias nec ulli facilis adspici, neque
 Patiens adiri propius, indomitumque furit,
 Ceu sæta catulis accubans teneris canis,
 Insuavis, aspera, tristis, ex æquo hostibus
 Eadem atque amicis: instar instabilis freti,
 Quod nunc per æstum leniter stratum jacet
 Fluctu quieto, & gaudium nauris parit,
 Plerumque vasto sæviens cum marmore
 Attollit undas. Illius plane refert,
 Quæ nata ponto foemina est, imaginem,
 Ingenio, & ira, ceu fretum, mutabili.

Æ cinere & asina exercita molestiis
 Efficta, tandem vix coacta vi & minis,
 In officio erit, desidens in angulo
 Noctem diemque se cibus ingurgitat,
 Focumque sese propter etiam ingurgitat.
 Ad Veneris autem sæta amicum quemlibet
 Adventitantem suscipit promiscue.

Mustela genuit aliud infelix genus,
 Miserumque, formæ nulla cui sit gratia,
 Nil suave, nulla illecebra, nil amabile,
 Inane amoris atque mansuetudinis:
 Et conjugalis negligens tori, viro

Præ-

Præsentè, acerbo nauseat fastidio :
Furtisque multis noxia est vicinæ,
Nec dum immolatis vescitur etiam sacris.

Aliam equa molli genuit exultans juba.
Fugitans laboris & operum hæc serviliam est :
Nec admovebit aut molæ manum, aut cribram
Tollet, domo nec efferet sordes, neque
Furno assidebit, verita nec fuligine
Contaminetur. se coacta conjugii
Simulat amicam : bis quotidie, interim
Ter abluit se, & spargit unguentis comam
Densam per humeros fusa, flore verticem
Umbrata, pulchrum cæteris spectaculum,
Miserum marito : ni tyrannus quispiam
Sit, rexve, gaudens apparatu hujusmodi.

Hæc è parente simia est : qua Jupiter
Non tribuit homini pestilentius malum.
Huic singularis oris est deformitas :
Grandiens per urbem risui est passim omnibus.
Cervice circum vix caput flectit brevi,
Depygis, arens ossibus crura artibus.
O, tale monstrum quisquis amplexu fovet,
Miserum maritum. callet instar simiæ,
Mentesque moresque omnium : nec solvere
Risui ora curat, nec studet quicquam boni
Facere : sed unum id cogitat totum diem
Secumque versat, arte qua tandem scelus
Designet aliquod maxime nefarium.

Ex ape creata conjugis felix vir est,
Quæ sola nulli crimini est obnoxia.
Vitamque longam & floridam facit viro,
Charoque chara consenescit conjugii,
Fœcunda pulchræ & splendidæ propaginis,
Interque cunctas fœminas spectabilem,
Decore circum gratia ambit undique
Divina : segnes nec frequentat circulos,
Ubi de Venereis fabulantur fœminæ.
Tales mulieres Jupiter longe optimas,
Et singulari præditas prudentia,
Præbet benignus & favens mortalibus.

At reliqua genera callido Jovis dolo
Creatæ cunctæ sunt, & apud homines manent,
Has nempe pestem Jupiter gravissimam

Produxit, etiam ut ferre siquid commodi
 Videantur, ipsum id sit marito incommodum.
 Nec integrum unquam transigit lætus diem,
 Quæ cum muliere degit una: nec famem
 Diram à familia contubernalem, deumque
 Hostem repellat facile. Cum vir maxime
 Animo videtur lætus, aut fato Deum,
 Aut hominis ergo, tum reperta criminis
 Occasione comparat se prælio.
 Nam sicubi ædes uxor illas incolit,
 Nunquam hospes hilare poterit illic excipi,
 Quod si qua frugi existimetur maxime,
 Longe supra omnes illa damnosissima est,
 Nempe oscitante conjuge: at vicinia
 Lætatur errore ejus & nuptam ad suam
 Animum retorquens quisque laudat propriam
 Culpat alienam conjugem: cum cæteris
 Nec esse parili sorte nos cognoscimus.
 Nam maximum istud Jupiter genuit malum,
 Vinculumque nodo strinxit insolubili,
 Unde explicavit Pluto morte plurimos,
 Mulieris ergo conferentes dexteras.

E Græc.

Penes tonantem est exitus rerum Jovem,
 Fili, arbitrato cuncta qui gerit suo.
 At mens hominibus nulla momentaneis
 Est, in diemque vivitur mortalibus,
 Prout quidque numen singulis finiverit,
 Divina blandis interim spes somniis
 Fovet universos vana volventes, diem
 Expectat iste crastinum, ille plurimas
 Messes: nec ullus non sibi mortalium
 Promittit hilaremque & opulentum proximum
 Annum: sed alium tristis ante terminum
 Mors occupavit: morbus alium lugubris
 Extinguit: alios Martio in certamine
 Domitos nigrantes Pluto mittit ad domos:
 Aliis procellis æstuantis æquoris
 Jactans supremum claudit unda spiritum:
 Quos vita curis tristis exercet malis
 Hi lacrymosa ad fata rete nexili

Solis

Solis relinquunt sponte lumen. Sic mali
 Immune nihil est, mille sed mortalibus
 Parcæ minantur, ac inexplicabilis
 Dolor, & calamitas. Si mihi tribuant fidem,
 Se nullus ultro cruciet indulgens malis,
 Animum tenaci nec dolore exerceat.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

EPIGRAMMATUM LIB. I.

In Aulum.

Nam mihi promissam jubeo nume-
 rare Calenum:

Abnuic ille: Aulum consulo caus-
 fidicum

Is mihi judicio suadet contendere:
 causam

Suscipit: hac quicquam justius esse negat.

Quam mihi dum peragit decimumque extendit in.

Pene decem decies jam periere minæ. (annum,

Ne lis quod superest exhauriat æris & ævi:

Vito reum pariter causfidicumque meum.

Certum est nil posthac promittentive Caleno,

Hortanti aut Aulo credere. Causa vale.

Quæris utrû fugiâ magis? Aulû. namque Calenus

Verba dare, aſt Aulus vendere verba solet.

Ad Ioannem Bellarium Cardinalem.

Cum scelus admissis orbem populetur habenis,
 Et premeret dirum sub pede jura nefas:

Impietas nullo volvente elementa magist
 Credebat numen nomen inane dei.
 At tibi, Bellai, pastoria credita cura
 Absolver, si fas dicere vera, Jovem.
 Esse putant homines cælo mortalia curæ,
 Quod curæ videant credita sacra tuæ.

Ad Carolum Marillacum Vienna Allobrogum Episcopum.

REbus in angustiis tibi quondam exceptus amice
 Atque tuus merito tempus in omne cliens,
 Tam tibi successum fortunæ gaudet amicæ,
 Quam tu inopem quondam commiseratus eras.

In Posthumum.

Nescio an inspexi Narcissi, Posthume, fontem:
 Hoc scio, deliras, Posthume, amore tui.
 Ille tamen merito: nam quod male sanus amabat
 Ante quidem id multis causa furoris erat.
 At tua non paulo est major vesania, qui te,
 Sed sine rivali, Posthume, solus ames.

De Codro & Cæsare.

Pro patria in strictos Codrus ruit impiger enses.
 In patriam flammæ Cæsar & arma tulit.
 Ille suo patrias firmavit sanguine leges:
 At patriæ peperit sanguine Cæsar opes.
 Nemo tamen regum jactat se nomine Codri:
 Cæsareum nemo non sibi nomen aver.
 Quæ ratio? In promptu est. nam qui nunc sceptratuentur,
 Illius oderunt, istius acta probant.

Ad amicum difficilem.

O Disti Seliæ: teneris mihi semper ab annis
 Carus, & illæsa perstitit ille fide.
 Ille mihi tu Pyladem, & inanem mentis Orestem,
 Et Samiæ jactas pectora fida scholæ:
 Meque vocas ficti fucatum nomen amici,

Quod

Quod nec amemus idem, nec fugiamus idem.
 Ergo tibi jus est nostros odisse sodales,
 Nec mihi fas hostem fiet amare tuum?
 Scilicet haud æqua jamdudum lege coimus,
 Nec ferimus parili conditione jugum:
 Cum per me tibi sint vel iniqui frena doloris
 Libera, tu noster vis famuletur amor.
 Nil igitur, dices, veteri tribuetur amico?
 Do: sed amicitiae jure reposco vicem.
 Odero, si jubeas, Selium tibi scilicet hostem,
 Si, mihi tu Selium, quod sit amicus, ames.

*In pinum pro foribus scholarum Calend.
 Maji erectam.*

Laurus erat Phœbo: nunc est sacra pinea sylva:
 Ambiguo geminum certat honore nemus.
 Montibus in celsis sylvarum gloria pinus:
 Irriguas Laurus gloriæ propter aquas.
 Utraque perpetua est semper formosa juventa,
 Et nunquam positis suscipienda comis.
 Hæc formosus erat puer, hæc formosa puella:
 Hæc succo, hæc sacra frondis odore placet.
 Si conferre juvat fructus, victoria certa est,
 Laurus enim baccas, carmina pinus habet.

In eundem.

Credite carminibus deductas montibus ornos,
 Credite Threïciam saxa sequuta chelyn.
 Res nova priscorum superat miracula vatū:
 Carminis illa comes sylva erat, ista parens.

In Codrum.

Ultimus Actæa Codrus regnavit in aula:
 Rex Italo primus Cæsar in orbè fuit.
 Nempe imitatores invenit dira tyrannis:
 Æmulus in patriam rarus amoris erat.

E Græco.

Ebibat undosum castris Germania Rhenum,
 Deucalionis æquor abundet aquis:

Cc. 4

Non

Non tamen æternæ divini potentia Romæ
 Incolumi nobis Cæsare fracta cadet.
 Sic Jovis æriæ quercus radicibus hærent,
 Cum Borea frondes discutiente cadant.

*Ad Margaritam Valesiam Navarra
 Reginam.*

SI qua fides famæ, super aurea sidera Juno
 Magnanimo pariter cum Jove sceptrum tenet.
 Ingenio pollet Cyllenius, arte Minerva,
 Eloquio Peitho est grata, decora Venus.
 Jura Themis præbet, vigilant ad plestra Camænæ,
 Temperat hic terras, temperat alter aquas.
 Omnia non ausa est una tribuisse vetustas,
 Omnibus esse parem nec rata posse Jovem.
 At tu cum regni molimina tanta gubernes,
 Et cedant formæ tempora prisca tuæ.
 Carmine condendis Musis, atque arte Minervæ
 Eloquio dubium est, ingenione prior:
 Quæque tuis pareat tellus latissima sceptris,
 Formidat fasces, justitiamque colit.
 Jure igitur præstas homines, quâdo omnia præstas
 Singula quæ magni vix potuere Dei.

In Zoilum.

FRUSTRA ego te laudo, frustra me Zoile lædis.
 Nemo mihi credit, Zoile, nemo tibi.

Ad amicum quendam.

AD cœnam sese dixit tuus affore vates.
 Dixit: sed vates dicere falsa solent.

Ad Ludovicum Regium.

QUUM tibi Pieridum large sint dona, nec ulli
 Sit datus Aoniæ purior haustus aquæ:
 Tu tamen altrices vincis pietate Camænæ,
 Quas inopes opera consilioque foves.
 Regia de cunctis res est bene velle mereri.
 Et genus erga hominum, quæ licet, esse pium.
 Regia

Regia res sane : sed plus quam regia res est ,
Officiis hominem vincere posse deas.

Ad Leonoram.

E Cquid sis formosa rogas, Leonora, frequenter:
Nec nisi jurato vis adhibere fidem.
Sic mihi nunquam Helene, sic nunquam Leda sit
Ut nec par Helene, nec tibi Leda fuit. (uxor
Di simul, heroesque has, sed patienter amantur:
Verum quisquis amat te, Leonora, furit.

Ad eandem.

Q Uum bene texisti sexcentis Gorgona vultus
Fraudibus, artifice sæpe reſicta manu,
Pulchra tibi, speculoque tuo, Leonora, videris:
Me speculo testem, si libet, adde, licet.
Sed qua pulchra quidem facta es ratione, Megæram
Formosam fieri sic ego posse puto.

In eandem.

O Mnia quod, Leonora, putant te vendere,
falsum est.
Nam faciem, tibi quæ cætera vendet, emis.

In Beleagonem.

G ENS duplex, Beleago, tuo de stemmate certat,
Nititur & causam quæque probare suam.
Nulla tuis dictis quod sit constantia, Maurus
Indicium Libyci sanguinis esse putat.
Signa sui generis credit Judæus acumen,
Quodque tibi est lucri tam furiosus amor.
Tu Lætitano genitum te sanguine jactas;
Nec tamen hoc aliter, te nisi teste, probas.
O utinam indicibus, aliove id teste probares,
Aut te certa foret testificante fides,
Sed mihi si credas, testis potes esse tibi ipsi
Utilis: hac una sed ratione potes
Quæ tibi pro fictis vis credi, ficta negato:
Et quæ vera cupis credi, ea vera nega.

Cc 5

T 11

In conventum Episcoporum.

Cum mihi linigeræ species est visa cohortis,
 Majus & humano frontis honore decus:
 Anxia mens dubiis pulsabat pectora curis,
 Secum agitans homines: crederet anne Deos.
 Sermo, oculi, vultus, gestus, cultusque, animusque,
 Omnia divini plena stuporis erant.
 Is nitor in vultu, gestu decor, ore venustas,
 Vis oculis, verbis gratia, mente vigor.
 Dum loca, dum comites, dum membra simillima
 Adspicio, rursus mens negat esse deos. (nostris.
 Dum negat, affirmat, dubitat mens anxia, Phœbus
 Perplexo involvit talia verba sono:
DISSIMILES similesque, vides hominique
 Deoque
 Non Di, non homines sunt, & utrumque vides
 Qui pote? divina. nempe hoc te dicere velle
 Auguror, esse homines corpore, mente deos.

In amicum quendam.

Tus eras, memini, quondam de plebe; nec
 alter
 Te minus in tota turgidus urbe fuit. (amicum,
 Nunc te alium credis, veteremque hæud noscis
 Splendidus in Tyria quod spatiere toga,
 Falleris: hanc & ovis, qua tu nunc veste superbis,
 Ante tulit, nec adhuc est aliud, nisi ovis.

E Græco.

Nuper Achæmenidæ fuimus, nunc arva Me-
 nippi,
 Ac dominis erimus præda subinde novis.
 Hic sua nunc credit, quondam sua credidit ille:
 At sua Sors verè dicere sola potest.

In Leonoram.

Mentitur veros facies tibi picta colores,
 Et speculi mendax te tibi imago refert.

In

In digito annellus mentitur æneus aurum ,
 Mentitur gemmam vitrea gemma probam.
 Quicquid contigerit te cum mendacia discat,
 Miremur linguam dicere falsa tuam ?

In eandem.

Lena parens Leonora tibi est, & filia lena est ,
 Lena est, quæ faciem viscida creta tegit ,
 Et quot habet vetulas vicinia sunt tibi lenæ ,
 Et lena est toto fiscina nota foro.
 Quam bene vix tandem tot possunt vendere lenæ ,
 Haud equidem mercem suspicor esse bonam.

In Midam.

Sors tibi nominibus nocuit male grata duobus ,
 Quod dederit sopsiæ, stultitiæque parum.
 Si tibi stultitiæ plus esset, stultus haberi
 Posset, si sopsiæ plus foret, esse sopsos.
 At tu *μωρόσορ* Sapiens es morio, stultus
 Et sapiens, & nec morio, nec sapiens.
 Nunc tamen ut Curius præsentia sæcula damnas ,
 Nunc stolidi fingis garrulitate jocos.
 At sopsiam stimulus per longas proderis aures:
 Dissimulans sopsiam, dissimulare nequis.
 Unde igitur vives nulla Mida præditus arte,
 Si tibi nec stulto, nec licet esse sopsos ?

In Nevolum.

Nevole dū clamas, ut Stentora vincere possis,
 Omnis homo est animal nocte dieq; boans ,
 Jam tibi dilapsa est prope nonagesima messis,
 Jam trêmit invalido curva senecta gradu,
 Vertice jam lævi vix tres hædere capilli,
 Et cernis, quantum noctua mane videt.
 Semper & è gelido distillat stiria naso,
 Et fluit in madidos longa saliva sinus:
 Nec tibi gingiva dens unus & alter inermi est:
 Nec plus rugarum simia scalpit anus.
 Jam capulum spectas, jam Divis limina pulsas,
 Expectatque tuas jam Libitina faces.

Nevo-

Nævole si pudor est, nugarum desine tandem,
Omnis homo clamans, Nævole, nullus homo es.

Ad Nearam.

Qualiter ad solem foliis morientibus arent
Candida virginea lilia secta manu.
Paulatim lento sic maceror igne Neæra,
Ut primum radii me tetigere tui.
At mihi dum roseis tractim das oscula labris,
Sentit & actus debilis umbra tuos,
Mens redit, & vigor ignescit, velut herba resurgit,
Cum levis arentem recreat imber humum.
Ergo quando oculis pereuntem me oscula sanant.
Et mea in arbitrio vitæque morsque tuo est.
Perde, neca, ut visum est; sed dum pereco, oscula
junge,
Sæpe ut sic vivam, sic volo sæpe mori.

Ad eandem.

NE fugitivum animum nostrum ad te perde,
Neæra,
Seu domino dura es, sive benigna suo.
Si mihi dura manes, fugitivum at suspice nostrum:
Si facilis mihi sis, hunc facilis quoque ama.

In Leonoram.

Plæta tibi est facies, mendax est lingua, manuque
Æneus annellus, vitrea gemma nitet.
Qui tibi vel verum credet, Leonora loquenti,
Quando tui nunquam pars caret ulla dolo?

In eandem.

Putris odor spurco stomachi qui manat ab antro
Ne lædat, laurum cum Leonora voras,
Amnigena ignigenæ facis ut jungatur laccho
Et nunquam sicco sobria Nympha Deo.
Quæque sum vivens servavit morte pudorem,
Mortua nunc per te damna pudoris habet.
Nec potuit, quamvis contectis cortice membris,
A le-

A lenocinio tuta manere tuo.
 Quid tibi non credam de te Leonora licere?
 Tam male cui concors conciliatur amor?

E Graco Ruf.

Qui te videt beatus est,
 Beatior qui te audiet,
 Quibasiat, semidens est,
 Qui te potitur, est Deus.

De Neera.

Illa mihi semper præsenti dura Neera.
 Me, quoties absum, semper abesse dolet.
 Non desiderio nostri, non moreretur amore,
 Sed se non nostro posse dolore frui.

Ad Ponticum.

Arida torreret tibi cum præcordia febris,
 Pontice, nec vitæ spes foret ulla tuæ.
 Munera spondebas, cælumque in vota fatigans
 Fundebas miseras ore tremante preces,
 Audit vota Deus, febrim tibi pexit, & assem
 Oblatum facilis pro nebulone capit.
 At tu ideo sanctus vis & Dīs carus haberi,
 Teque virum credi scilicet esse pium. (est,
 Vir bonus esse potes, cujus caput asse redemptum
 Judicioque tuo, judicioque Dei.

Præpostera Pietas.

Cum patre nil vivo tibi conveniebat: iniquis
 Litibus extinxi, dissidiisque senem.
 Defunctum nunc thure colis, tumulumque coronas
 Floribus, & magna mole sepulchra locas.
 Quilibet his tumeas, pietas præpostera certe est,
 In patre nil præter sanus amare patris.

E Graco.

Nemo meas cumulet violis fragrantibus fibras,
 Nec mihi Pyramidum mole sepulchra locet.
 Siquis

Siquis amat, vivo largum, se præbet amico,
 Talibus officiis dum locus esse potest.
 Verū ubi consumptos Lachesis mihi finiet annos,
 Vel fracta incultis horreat urna rubis:

In Philliden.

Philli omnes deamas, redamat te Philli nec ul-
 Miraris, fieri id qua ratione queat? (Ius:
 Nempe ideo cunctos quod ames discrimine nullo.
 Hæc ratio est, cur te nullus amator amet.
 Otero vis igitur cunctos? male colligis istuc.
 Nec te odisse velim: sed nec amare veto.
 Quidnā igitur suades ut amer? sic suadeo. Nullum
 Oderis: aut anum Philli, ut ameris ama.

E Græco Philodemi, lib. septimo.

Dives-eras, & amator eras: nunc pauper, a-
 more
 & liber, præsens ô medicina, fames.
 Quæ te delicias, dulcemque vocabat Adonin
 Menophile, nomen nunc rogat illa tuum
 Qui genus? unde domo? jam te docet usus opi-
 nor,
 Quod cui res deerit, nullus amicus erit.

E Græco Posidippi, seu Cratetis.

Quod vitæ ingrediarius iter? si rura labores
 Si domus est curis anxia, lite forum,
 Si mare sollicitat terror, metus urget habentem
 Rem peregre: aut inopem cura molesta coquit:
 Sollicitudo toris genialibus adest: es expers
 Conjugis, id sævæ est degere more feræ:
 Proli ærumna comes: quasi manca est orbe sene-
 ctæ,
 Robore canities, mente juvenia caret.
 Primum ergo optandum est non nasci, proxima
 vota
 Ærumnas fato præveniente mori.

Con-

Contraria sententia verisimili, ex Metrodoro.

Quod vis vitæ iter insistas. Si rura voluptas,
 Tecta quies habiter, fama decusq; forum.
 Rem mare suppeditat, comitatur gloria ditem
 Si peregre it, nemo conscius est inopi,
 Felix vita toris genialibus adstat: es expers
 Conjugis, & curæ pondere liber eris.
 Delitiæ patrum soboles, minus angeris orbus,
 Robusta est ætas prima, secunda pia.
 Commoda quum vitæ tot sint, vôtâ utraq; damna:
 Non nasci, aut hausta luce, repente mori.

*Ad Rogerum Aschamum Anglum, qui li-
 brum cum honorifico elogio, & sui amo-
 ris significatione miserat.*

Amplector Rogere tuum vehementer amorem,
 Et nimii doctum pignus amoris amo,
 Nec minus est animus genitor mihi gratus amoris,
 Quæque animum virtus ornat, amatque tuum:
 Nec minus est gratus magni comes error amoris,
 Et nimio fortum pectus amore mei:
 Et cum cuncta probem, virtutem, munus, amo-
 rem,
 Et nimio cæcum pectus amore mei:
 Absque errore meo vestem fas esset amare
 Errorem de me dulcis amice tuum.

In Galliam.

Posse negem in varias se vertere Prothea for-
 mas;
 Vertumnus vultus sumere posse novos?
 Quæque via pavit sceleratum fraude parentem,
 Quique tuos petiit Deianira toros?
 Cum toties juvenes vultus de pixide sumas,
 Quotidie in faciem Gellia versa novam.
 Posse negem è puero juvenes Iolaon in annos
 Mutari subito, Callirhoeque genus?
 Et quæ Nyseis Bacchum aluere jugis?

Nulla

Nulla dies non te cum spectet mane puellam.
Nulla dies non te vespere cernat anum.

Ad Leonoram.

Nupta prius mater fuerat : dein debilis ætas
Efficit hanc lenam nunc Leonora tuam.
At meretrix quam nupta prius tu filia, matrem
Vincis, mox natæ lena futura tuæ.
Quid lenæ neptis, meretricis filia, patre
Ex monacho tantis laudibus adjiciet ?
Adjicit, & primis hanc atq; hanc vincit in annis ,
Pene infans matris jam quoque lena suæ.
Scilicet ante annos generosi seminis arbor
Protinus in fructus luxuriare solet.

Ad Peiridem.

CArneni ut emas Peiris venalis filia prostat,
Et pretium cœnæ sit Leonora tuæ.
Crede mihi hoc facinus superat feritate Cyclopes
Et Læstrigoniz facta cruenta gulæ.
Nam neque Cyclopus Cyclops in corpora sævit,
Antiphates socios nec laniavit atrox.
Hostis eis, tumidisve hospes ejectus ab undis,
Fluctibus aut laceræ præda fuere rates.
Tu referre putas nihil an sit civis , an hospes,
Dumque vores, curæ est nil tibi quale vores,
Utque vores alios, truculentior ista ferarum
Sævitia est, natam posse vorare suam.

Cæna Gavini Archiepiscopi Glasguensis.

Pæsulis accubui postquam conviva Gavini,
Dls non invideo nectar & ambrosiam.
Splendida cœna, epulæ lautæ ambitione remota,
Tetrica Cecropio seria tincta sale :
Cœtus erat Musis numero par, nec sibi dispar
Doctrina, Ingenio, simplicitate, fide.
Ipse alios supra facundo prominet ore,
Quales Castalii præses Apollo chori.
Sermo erat ætherei de majestate tonantis,
Ut tulxit nostræ conditionis onus :

Ut

Ut neque concretam divina potentia labem
 Hauserit in fragili corpore testa hominis:
 Nec licet in servi dominus descenderit artus
 Naturam exuerint membra caduca suam.
 Quisquis adest dubitat scholane immigrarit in au-
 lam,
 An magis in mediam venerit aula scholam.
 Jupiter Æthiopum convivia solus habeto,
 Dum mihi concedas præfulis ore frui.

E Græco.

Liber eram, vacuo mihi cum sub corde Nexa
 Et oculis fixit spicula missa suis.
 Deinde unum evellens ex auricomante capillum
 Vertice, captivis vñela dedit manibus.
 Risi equidem, fateor, vani ludibria nexus,
 Hoc laqueo facilem dum mihi spero fugam.
 Ast ubi tentanti spes irrita cessit, ænig-
 Non fecus ac manicis implicitus, gemui.
 Et modo mēbra pilo vinctus miser abstrahor uno:
 Quo dominæ nutus me violentus agit.

E Græco.

Robora & linguæ Demosthenis æqua fuissent,
 Non Macedum Grajas Mars populasset opes.

In hominem vanum.

Dum blitea insani compilas scripta Dolet,
 Et blateras nullo jurgia tincta sale,
 Quicquid agunt alii præ te contemnitis, & uni
 Se tibi dat Phœbus, Pieridesque favent.
 Solus agas recte per me licet omnia; sed dum
 Omnia te solo iudice solus agas.

Ad Leonoram.

Nescio tot mœchi tibi cum Leonora fuissent,
 Cur monachum natæ dixeris esse patrem:
 Ni grege de tanto, qui nocte dieque ruebant,
 Nemo minus monacho forte pudendus erat.

Dd

Ad

Ad Leonem.

Cum strepis assidue fulgentibus arduus armis,
 Horrida cū iaculo est dextera, & ense latus,
 Cum seges impexæ tibi prominet arida barbæ,
 Cum riget in tristes frons caperata minas,
 Te timidam dici vulgo indignaris, & esse
 Indicia hæc quenquam non metuentis ais.
 Qui timet assidue, est timidus, timidus Leo es ergo:
 Semper enim à nullo ne timeare, times.

Ad Iulium Cæsarem Scaligerum.

Dum nunc nivalis Aquilo constringit gelu
 Lapsus rapaces fluminum,
 Nunc densus auster vallium declivia
 Nimiis inundat imbribus,
 Pedesque glacie vel vacillant lubrica,
 Vel in profundo hærent luto,
 Cunctos levabat spes labores unica
 Doctum videndi Julium.
 Hac spe ferebat pes viæ molestias
 Omnes libenter, & oculis
 Jam tum imputabat gaudium : lætus animus,
 Bonis futuris edrius,
 Prægestiebat, jam velut voti sui
 Fructu beato perfruens,
 Sed lux Aginni quinta nunc agitat mihi
 Fastidiosa dum mora
 Cumulat viarum incommoda, & mens anxia.
 Spes pendet inter & metus
 Quamvis laboris omnia ingratiissimi
 Sint plena, res mihi unica
 Magis molesta est cæteris molestiis,
 Non intueri Julium.

*Ad reginam Navarra, Margaritam
 Borboniam.*

Nobilis Aseræis facta est Pandora Camœnis,
 Nobile Demniacæ scilicet artis opus.
 Et decor, & nitidos finxit reverentia vultus,
 Blan-

Blandaue virgineus pinxerat ora pudor.
 Addidit ingenii volucer Tegæus acumen :
 Egregias artes scire Minerva dedit.
 Læta Venus lætum capiti aspiravit honorem,
 Adjecit lepidos mellea Suada sonos,
 At bona ni spernat præsentia livor iniquus ,
 Et sua vix laudet sæcula lentus honos.
 Non minor est doctæ tibi, Margari, gratia linguæ,
 Nec minor eximio fulgurat ore decor :
 Nec genitus Maja, nec Pallas amicioi illi,
 Quam tibi nec Pitho, nec magis aqua Venus.
 Cætera Di pariter vobis tribuere benigni.
 Plus tamen hoc æqua parte dedere tibi :
 Illa novas pestes mortalibus intulit ægris ,
 At tibi jus fasque est cum pietate comes.

*In Ioannem solo cognomento Majorem, ut
 ipse in fonte libri sui scripsit.*

CUm scateat nugis solo cognomine Major,
 Nec sit in immenso pagina sana libro ,
 Non mirum titulis quod se veracibus ornat,
 Nec semper mendax fingere Creta solet.

Ad Leonoram.

ET scio te pictam, scio te Leonora voracem ,
 Et scio inexpletæ gurgitem avaritiæ :
 Et scio te pueris carnem pro carne dedisse,
 Nec tibi fumosos displicuisse coquos :
 Et scio te monachis mendicis claudere limen,
 Inguine nec limen tristius esse tuo :
 Et plus quā vellem, plus quā me scire necesse est,
 Et plus quam deceat, denique cuncta scio.
 Et cum cuncta sciam videor fore sanus : at unum
 Nescio, cuncta sciens, cui male sanus amem.

*Nomine Henrici Kilgræi Angli ad Antonii
 Cocci doctissimi filiam gregie doctam, quæ
 postea Kilgræo nupsit.*

ET decor & facies cum simplicitate venusta,
 Insidiosa oculis, imperiosa animis ;

D d 2

Et

Et motura feras docti vox pectoris index ,
 Penè parem superis te facit esse deis.
 Si par eximiam decoret constantia formam,
 Efficiet supetos hæc tibi pene pates.

Ad mortem, eidem Henrico scriptum.

Spes fallax, vanæque preces, & inania vota,
 Et lachrymæ & damno læta Erycina meo ,
 Parcite, sopitis & me mihi reddite curis.
 Sit mora tormento supplicisque modus.
 Quod si nulla ægram relevent oblivia mentem,
 Nec contenta ferus vincula laxet amor :
 Tu saltem miserere animæ non digna ferentis ,
 Mors, medicina meis una relicta malis.

Eidem scriptum.

IN me consumpsit vires fortuna maligna,
 Quæque ferunt hominum fata reguntq; vices.
 In me consumpsit sic tela facesque Cupido,
 Ut spatium plagæ non sit inane novæ.
 Quique patet miseris ad cuncta pericula portus,
 Non recipit fessam mors mihi sæva ratem.
 Ambiguoque viæ stanti ad confinia vitæ
 Lumina mors claudit: vita manere negat.
 Cogor ad hoc tantum ingratas producere lucas ,
 Sufficiat pœnis ut mea vita novis.
 Quæ mea conditio est, cui tam præpostera lex est
 Fatorum, ut sit mors vivere, vita mori?

Eidem ad Dominam navigaturam.

UNde meo sperem requiem, mea vita, dolori,
 Si fortuna meis non satiata malis .
 Perstat adhuc sævire, odiisque tenaciter urgens
 Armata in exitium cuncta elementa meum?
 Spes & vota ferunt rapiti per inania venti :
 Unde prius solita est flamma alimenta trahit :
 Unda rapit, raptam id spatiis terra invida longis
 Dividit, unde animæ vita erat una mez.
 Te quoque forte etiam capient oblivia nostri,
 Certe animum hæc uret sollicitudo meum.

Hæc

Hac ego si merui torqueri pectora cura ,
 Ut metuam nostri ne memor esse velis,
 Non querar, aut lacrymis crudum exsaturabo do-
 lorem,
 Ne lacrymæ nostro sint medicina malo.
 Dignus enim est tales pœnas expendere , quisquis
 Sustinet à vultu vivus abesse tuo.

De Mellino Sangelasio.

Mellinum patri, sale carmina tingere jussit,
 Parceret ut famæ Musa Catulle tuæ.

In divitem avarum.

Das inopi divēs, sed qualia reddere possit,
 Munera. Nonne hoc est dicere? Redde mihi.

*De Adamante misso à Regina Scotia ad
 Reginam Angliæ.*

Hoc tibi quæ misit cor, nil quod posset, habebat.
 Carius esse sibi , gratius esse tibi.
 Quod si forte tuum ipsa remisieris : illa putabit
 Carius esse sibi, quam fuit ante tibi.

E Græco.

Pauper eram juvenis, senio confectus inerti
 Sum locuples, misere sorte in utraq; miser.
 Quando frui poteram rebus, mihi copia deerat :
 Copia nunc superest , fructus & usus abest.

E Græco.

Fata ferunt, fer fata, ferent: sin forte repugnas,
 Et te ipsum crucias , nec minus illa ferent,

Aliter.

Si te fata ferent, fer fata : ferère. Ferentes
 Fata ferant : rapiunt, si minus illa feras.

E Graco.

M Ors velut immineat præsentibus utere re-
bus :

Parce velut fati fera sit hora tui.

Vere etenim sapiens est is , qui certum adhibere
Novit avaritiæ, luxuriæque modum.

In Doletum.

C Armina quod sensu careant, mirare, Doleti ?
Quando qui scripsit carmina , mente caret.

E Graco Anacreonti.

E T terra sicca potat,
Terrasque sylvæ , & aura
Sylvas , & æquor auras
Et sol repotat æquor ,
Et luna solem. Inique
Laceffit sodalis
Me , quod bibam libenter.

G E O R.

GEORGI
BUCHANANI
SCOTI

JUSTA & ICONES,

EPIGRAMMATUM LIBER II.

J U S T A.

Iacobo IV. Regi Scotorum.

Ama Orbem replet, mortem fors
occulit: at tu

Desine scrutari quod tegat ossa
solum.

Sì mihi dent animo non impar fata
sepulchrum,

Angusta est tumulo terra Britanna meo.

*Magdalena Valesia Regina Scotorum XVI.
aetatis anno extincta,*

Regia eram conjux. & Regia filia, neptis
Regia, spe & votis Regia mater eram,
Sed ne transgrederer mortalis culmen honoris,
Invida mors hic me condidit ante diem.

Eidem.

IN me certarunt totas expromere vires
Natura, & virtus, gloria, morsque suas.
Esse bonam tribuit virtus, natura decoram,
Esse brevis vitæ mors inimica dedit:
Vivida perpetuum sed gloria floret in ævum.
Ut penset vitam perpete laude brevem.

D d 4

Eidem

Eidem.

Nata bis octonos Valesia Magdalis annos
 Hic immaturo funere rapta jacet.
 Quam rapta invitis, lacrymis miserabile vulgus,
 Mœstitia proceres, vir pietate probat.

Briando Vallio.

Dignus erat Pyllo canescere Vallius ævo.
 Hospitæ si tanto digna fuisset humus.
 Ergo seni, quo nil melius, nec doctius orbe
 Permentis vidit sol, Deus astra dedit.

Crittoni.

Critto suo cupiens aliquid superesse sepulcro,
 Nec semel in Stygios totus abire lacus.
 Omnibus appingit fastosa insignia vitris,
 Nec titulis vacua est ulla fenestra novis.
 O spes fluxa, brevis famæ fiducia, mendax
 Gloria cum prima deperitura Notò.

Guilielmo Budæo.

Gallia quod Græca est, quod Græcia barbara
 non est,
 Utraque Budæo debet utrumque suo.

Eidem.

Sunt universi splendor orbis Galliæ,
 Et Galliarum splendor est Lutetia:
 Splendor Camœnæ sunt sacræ Lutetiæ.
 Budæus ornat unus innocentia,
 Splendore vitæ, literis, solertia,
 Orbem, Camœnas, Galliam, Lutetiam.

Gilberto Kennedo Comiti Castilissæ.

Hic situs est heros humili Gilbertus in urna
 Kennedus, antiquæ nobilitatis honos;
 Maf-

Musarum, Martisque decus, pacisque minister,
 Et columen patriæ consiliumque suæ.
 Occidit insidiis fallaci exceptus ab hoste,
 Bis tria post vitæ lustra peracta suæ.
 Parce hospes lacrymis, & inanem comprime lu-
 ctum,
 Non misere quisquam, qui bene vixit, obit.

Iacobo Sylvio.

Sylvius hic situs est, gratis qui nil dedit unquam,
 Mortuus & gratis quod legis ista, dolet.

Iacobo Fabro.

Qui studiis primus lucem intulit omnibus, artes
 Edoctum cunctas hæc tegit urna Fabrum.
 Heu tenebræ tantum potuere extinguere lumen?
 Si non in tenebris lux tamen ista micet.

Florentio Voluseno Scoto.

Hic Musis Volusene jaces carissime, ripam
 Ad Rhodani, terra quam procul à patria?
 Hoc meruit virtus tua, tellus quæ foretatrix
 Virtutum, ut cineres conderet illa tuos.

*In Robertum Carmichaelium Sanctæ cruce
 Abbatem.*

Dat titulos, dat opes, dat Crux mihi nomina
 gentis,
 Addictus quæ cruci cum patre frater erat.
 Crux fueram cunctis: mihi ne crux undique desit,
 Membra mea en moriens do crucianda cruci.

In eundem.

Corpore cum sædo species sit fœdior oris,
 Fœdum pectus habet, fœdus ingenium.
 A cruce Parca dedit nomen præfaga futuri,
 Haud alia hoc dignum morte cadaver erat.

D d 5

Iean-

*Ioanni Diguallo, argumento sumpto ex Adami
Otterburni Equitis clarissimis Hexametris.*

Nomine Ioannes, Diguallus origine, flamen
Flamine natus erat, quem tegit iste lapis,
E patrio censu nec nummo ditior uno :
Scriptura primas accumulavit opes.
Sedulus hinc Petri coluit mensarius urbem,
Hinc tumor, hinc res, hinc gloria, luxus, opes.
Et velut hinc etiam traxisset stemmata gentis,
Ornatur titulis parma superba novis.

Ad Adamum Otterburnum.

Lana mea est (inquis) tua tela est , cum tibi
reddo

Hæc de carminibus carmina facta tuis.
Synthesin è propria textam si dem tibi lana.
Gloria Palladiæ non minor artis erit.
Nec minus insigni Lisippus laude feretur ;
Ære licet fingat signa animosa tuo :
Tolle, ais, hinc artem , lanam mihi redde , quid
autem

Ars tua materia deficiente potest ;
At mihi furtivæ si reddas vellera lanæ ,
Nuda tamen pretium merx feret ista saum.
Hac vos de tabula Pictores lege colores
Tollite : Dædalia cesset in arte labor :
Nulla Tarentino livescat lana veneno,
Nec rubeant Tyriis vellera cocta focis.
Deferat argentē dehinc pauper Mulciber Ætnam :
Mendicent Steropes : algeat Acmonides.
Subtrahe materiam, nihil artem posse fatemur :
Sed pretium gemmis majus ab arte venit.
At mea sedulitas fumos non colligit istos :
Si non culpabor, sat mihi laudis erit.

*Francisco Belcierio Supremo in Senatu
Burdegal. Præsidi.*

Franciscus hic est Belcierius situs,
Virtute honores adsequutus maximos,

Prin-

Princeps virorum in principum cœtu diu
 Præses, notatus labe nulla, splendida
 Fama, modestis opibus, ingenti omnium
 Mœrore raptus ordinum, quamvis senex
 Felice felix prole fato cesserit,
 Quicumque transis parce lacrymis, & tibi
 Quisque talem posce vitam & exitum.

Andrea Goveano.

A Lite non fausta genti dam rursus Iberæ
 Restituis Musas, hic Goveane jaces.
 Cura tui Musis fuerit si mutua: nulla
 Incolet Elysium clarior umbra nemus.

*Innocentio Fontano Burdeg. Poëta
 & Causidico.*

A Fonte nactus nomen Innocentius,
 Dieque natus innocentibus sacro,
 Legatus à Republica Lutetiam
 Missus, parœciæ hospes Innocentium,
 Vivos reliquit Innocentibus die
 Sacro. Innocentum corpus in Fano jacet,
 Fontem sepultum propter Innocentum.
 Vitæ peractæ propter innocentiam,
 Cœlum innocentes inter animus incolit.

Petro Plancio Parisiensi.

Fessus Atlantiades toties transmittere nubes,
 Tanariam toties ire, redire viam:
 Ante Jovem supplex stetit, & finire labores
 Postulat, aut socium qui relevaret onus.
 Equa petis (ait ille) petisque in tempore, nam te
 Qui juvet, aut nemo, aut Plancius unus erit.
 Sæpe ego per tenebras vidi cum scanderet alpes
 Concretæ gelidum findere marmor aquæ,
 Vidi cum fessos cursu perverteret Euros,
 Et Zephyri lentos ante volaret equos.
 Non labor insomnis, non sævæ injuria brumæ,
 Non sitis æstiferi cum furit ira canis:
 Non salebris colles, non corno nudante paludes,
 Non

Non scopulis torrens impediēbat iter.
 Quid referam ingenium, magnæque capacia curæ
 Pectora, cuskodem depositique fidem?
 Eloquiumque potens mandatis addere pondus,
 Comere res tenues, promere difficiles?
 Et facilem quamvis ad cætera munia mentem,
 Difficilem falli muneribusque capi?
 Hunc age quam primum volat ille, & mole relicta
 Corporis, Eridanus qua Ligus urget aquas.
 Astra, Deū plaudente choro, novus incola scandit
 Plancius & superūm jussa minister obit.
 Sis felix licet, usque tuis decus, & dolor ingens,
 Ultima nos donec mitter in astra dies.

Eidem.

Cura, fides, labor, ingenium, vigilantia, Planci,
 Fecerunt carum civibus esse tuis.
 Jā virtus, hominumq, favor spondebat honores,
 Et meritis regum conciliatus honor.
 Sed vulgaris honos meritis minor: ergo abiisti
 Illò, ubi virtuti verus habetur honos.

Henrico Borbonio summa spei adolescenti.

Borboniæ spes illa domus, patriæque patrisque
 Nunc patris & patriæ, Borbonidumq; dolor,
 Heic situs Henricus, violas adsperge viator:
 Neu bona quæ fuerat vita, reare brevem.
 Sat vixit, bene qui vixit, spatium brevis ævi
 Ignavi numerent tempore, laude boni.

Patricio Buchananano fratri.

Si mihi privato fas indulgere dolori,
 Ereptum, frater, te mihi jure flectam:
 Nostra bonis raros cui protulit artibus ætas,
 Et nivea morum simplicitate pares.
 At si gratandum lætis est rebus amici,
 Gratulor immensis quod potiare bonis.
 Omnia quippe piæ vitæ & sinceriter actæ
 Præmia securus non peritura tenes.

Iuveni

Ioanni Ransforte Equiti Anglo.

Hunc Ransforte tuo cineri Buchananus honorẽ
 Dat meritum, duro custos in exilio.
 Mens generosa atavos non est mentita vetustos,
 Pace, tua est pietas cognita, Marte manus.
 Cultus erat simplex, sine luxu splendida mensa,
 Ara Domus miseris, arca benigna bonis.
 Non libertatem fandi peregrina tyrannis,
 Non animum fregit patria serva tuum.
 Mens invicta malis fesso de corpore cessit,
 Impulso exitii, servitiquẽ metu.

Carolo Cossæo Brixiaci Comiti.

Carolus hic situs est modica Cossæus in urna,
 Pyramidum dignus cui tegat ossa labor.
 Patria Brixiacum, genus alto è sanguine Cossi,
 Nec proavum inferior nobilitate torus.
 Ingenium felix, facies gratissima, vicit
 Nemo manu juvenem, consilioque senem.
 Quæcunque armiferis inimica est natio Francis,
 Auxit eum titulis Marte coacta novis.
 Cum Batavo Germanus, Iber, Ligur, Insuber,
 Anglus,
 Laudavere fidem, ceu tremuere manum.
 Quod mortale fuit, rapuit mors: fama virescit,
 Dum domus Hectoridum regia sceptrâ geret.

Alexandro Cœburno.

Omnia quæ longa indulget mortalibus ætas
 Hæc tibi, Alexander, prima juvenia dedit.
 Cum genere & forma generoso stemmate digna,
 Ingenium velox, ingenuumque animum.
 Excoluit virtus animum, ingeniumque Camœnæ
 Successu, studio, consilioque pari.
 His ducibus primum peragrata Britannia, deinde
 Gallia ad armiferos qua patet Helvetios.
 Doctus ibi linguas, quas Roma, Sion & Athenæ
 Quas cum Germano Gallia docta sonat.
 Te licet in prima rapuerunt fata juvenia,

Non

Non immaturo funere raptus obis.
 Omnibus officiis vitæ qui sanctus obivit ?
 Non fas est vitæ de brevitate queri.

Rogero Aschamo Anglo.

A Schamum extinctum patriæ, Grajæque Ca-
 mœnæ,
 Et Latæ vera cum pietate dolent.
 Principibus vixit carus, jucundus amicis.
 Re modica, in mores dicere fama nequit.

Diana.

V Enatrix Regum jacet hac sub mole Diana,
 Fracta annis, nec tum sponte pudica fuit.
 Omnia quæ rapuit, tandem nil amplius optat :
 Sed quod nunc satura est, gratia Parca tibi.

Iac. Stuardo Scot. Præregi.

Q Uamvis flere nefas te cælo, Jacobe, receptum,
 Tot populis nunquam mors fuit una dolor,
 Nullo unquam tantum se ingessit pectore virtus,
 Signa nec ostendit tam manifesta sui.
 Nullo unquam impietas gavisa est funere tantum,
 Nec sibi plus juris credidit esse nefas :
 Icta licet tanto genitrix sit Scotia luctu,
 Tam genitum gandet, quam periisse dolet.

*Ioanni Hamiltono fani Andrea Archi-
 episcopo.*

P Rostibulum plebis miseræ, lupa publica mater,
 Fecit ut incerto de genitore fores.
 Vix tandem inventus prolis cupidusq; & egenus,
 Qui te progeniem diceret esse suam.
 Sed generis mansere notæ, mens subdola, fallax
 Lingua, animus gaudens sanguine, dextra rapax,
 Luxuries parti male pejus prodiga, fornix
 Pro thalamo, nummus numinis instar erat.
 Adjuncti his vitiis naturæ plurima sponte,
 Dignus Hamiltona dum cupis esse domo.

Stem-

Stemmata sed falso nihil à te dignius actum est,
In cruce quam laqueo quod tua colla dares.

Eidem.

COrpus Hamiltoni jacer hac antistitis urna :
Impurus lassat spiritus Eumenidas.
Prodigio tandem respirat libera tellus ,
Ad stygium gaudet noxia turba lacum :
Dum totus ruit in pœnas unius Avernus,
Stat rota, nec Phlegyas flagra, facesque timet.
Sisyphus in saxo sedet, haurit Tantalus undam,
Et Tityi, lasso vulture, fibra jacet.
Quæ multis cæso quæsitæ est gloria monstro ,
Jure suo hanc propriam crux, laqueusque tulit,
Exitus ut iustus, sic iusta iniusta fuerunt,
Corpore sacrilego quod caruere canes.

Ioanni Juellæ.

Reginæ geminæ pari labore ,
Verum non animo pari Juellæ ,
Fecerunt , pietas ut esset orbi
Illustris tua. Sæviendo ferro
Et igne altera id egit , ut niteret
Virtus temporibus probata duris :
Ut aurum solet ignibus recoctum ,
Justo te altera prosequens honore
Produxit patriæ in theatrum : & oris
Tot dotes, animique adhuc latentes
Ostendit populo : sed eruditis
Et plenis pietatis, entheoque
Fervore ingenii libris , nepotum
Famam in sæcula dum tuam propagas,
Illiusque odio , istiusque amore
Majorem ipse tibi celebritatem
Famæ in tempora cuncta compar ari.

Eidem.

IVelle , mater quem tulit Devoniam,
Nutrixque fovit erudita Oxonia,
Quem Maria ferro & igne patriæ expulit ,

Vir-

Virtus redūxit, Præfulem fecit parens
 Elifabetha docta doctarum artium :
 Pulvis pusillus te sepulchri hîc contegit,
 Quam parva tellus nomen ingens occulit ?

I C O N E S.

Saturnus.

A Urea sæcla olim me paupere Rege fuerunt :
 Lis, vis, fraus aberant, omnia paciserant :
 At nunc justitiam mentita injuria dives ,
 Lis, vis, fraus, auri sæcula nuda premunt.

Juppiter.

L Argus opis, nec avarus opū dum regna tenebā
 Inde mihi cælum fama benigna dedit.
 Hæc æquat virtus humili de plebe Quiritem
 Regibus : hæc homines efficit una Deos.

Mars.

M Agna quod evortā Mavors sū jure vocatus,
 Quam validus dextra, tam rationis inopi.
 Vis, furor, ira, pavor, comites sunt, & mihi testes,
 Quantum consilii vis ferat orba mali.

Sol.

S Ol oculus mundi, longum mortalibus annum,
 Inque vicem noctes metior, atque dies.
 Luminis & vitæ fons, per quem fructus & usus
 Utilibus, pulchris gratia rebus adest.

Venus.

A lma Venus, rerum gènitrix, hominumque
 voluptas,
 Curarum requies, publicus orbis amor.
 Hi quoque qui tetricis invadunt crimina verbis,
 Vultu dissimulant, dissimulant & amant.

Mer-

Mercurius.

Quot Protei vultus, tot sunt mihi nomina &
 artes,
 Nulla est ingenio frans male nota meo.
 Tam catus & mendax, vafreque impostor, ut esse
 Possim chemistes, augur, & astrologus.

Luna.

Quod maculas vultus alieno lumine fuco,
 Muto cuncta, marem nunc peto, nunc fu-
 gio.
 Quod vaga, quod nunquam constans, vis discere
 causam?
 Femina sum, uxoris forsan imago tuæ.

Tempus.

Sum genitor veri, domitor livoris, operti
 Index, astrorum filius atque comes.
 Me sequor, & fugio mea per vestigia, nunquam
 Cum sum, quotidie nascor & intereo.

Victoria.

Si tam consilio firmet victoria mentem,
 Quam palpat sensus lætitiæque capit:
 Ante ferenda aliis cunctis foret unica: verum
 Fortunæ raro est mens bonâ juncta bonæ.

Alcyone.

Solvere quæ vitæ potuerunt flamina Parcæ,
 Solvere conjugii non potuere fidem.
 Alcyone unus amor Ceyx vivus fuit, idem
 , Alcyone Ceyx mortuus unus amor.

Helena.

Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
 Non, Jovis & Leda filia, pulchra potes.
 E e Vix

Vix fieri, si sint gignentum in semine vires,
Et Jovis & Ledaë filia casta potes.

Eadem.

Mille perita procis, totidem repetita carinis,
Mille poetarum fama, laborque fui.
O si nota minus, minus & formosa fuisssem,
Maxima matronæ est laus latuisse probæ.

Penelope.

Formosam, viduam, ditemque in flore juventæ
Immer tot juvenes Penelopea procos,
Qui te servatam bis denos credidit annos,
Non oculis tantum captus, opinor, erat.

Dido.

Castæ, decens generosa animi, Phœnissa peregi
Fœmina, magnanimis vix imitanda viris.
At tu sacratam, Maro, labe adspargere famam
Conaris famæ non sine labe tuæ.

Sophonisba.

Vivere post victam patriam, patremque, do-
mumque,
Non poterò dominis mancipium Ansonis,
Morte manumitter, poteram felicius ante
Non iterum tædis conciliata novis.

Alexander Macedo.

Famæ dira fames, sitis & vesana cruoris
Res Macedo vitæ carnificina tuæ:
Non sine extingui potuerunt justius ullo,
Quam potando sitis, quam comedendo fames.

Idem.

Magnus Alexander, prædo clarissimus, orbis
Exitio vivens, ludibrio moriens,

Per-

Perdere quæ nequit Mars armis, Bæchus inermis
 Perdidit, immisso cum Stygis amæ mero.
 Famæ dira fames extinguî hoc sine, crûoris
 Hoc sine extinguî debuit atra sitis.

Laurentius Valla.

Quid celebras Marios, Curios, fortemque Ca-
 millum,
 Miratrix veterum Martia Roma ducum?
 Omnibus iis egit potiozem Valla triumphum:
 Unde tuus cuncta in sæcula vivet bonos.

Idem.

Monstrâ animi domuerè sophi: quæ terra vel
 Orcus
 Protulit, Herculeæ sunt superata manu.
 Portentis Latium sermonem Valla levavit
 Invicto expugnans pectore barbariem.

Maria Regina Scotia puella.

UT Mariam finxit natura, ars pinxit: utrumque
 Rarum & solertis summum opus artificis.
 Ipsa animum sibi dum pingit, sic vicit utrumque
 Ut natura rudis, ars videatur iners.

Eadem adulta.

Ni mihi tam sedus, tam dirus avunculus esset,
 Sæcli hujus Mariae sedibus prima forem.
 Sed vitiis, quibus evertit Regna omnia, famam
 Possuit ille suam, possuit ille meam.

Carolus Lotharingus Cardinalis.

Iam furor humanus Fuffas lassarât, inermes
 Torpuerant angues, torpuerantque facès.
 Cum te vis inimica bonis, Carle, edidit, unus
 Pro furis possis qui satis esse tribus.

Le a

Mar.

Margarita Regina Navarra.

E Sse aliis video felix Patre Rege, viroque,
 Et nato, & proavis edita sceptrigeris.
 At ego felicem, si sum, me judico, rerum
 Quod Dominus famulam me velit esse suam.

Maria Regina Angliæ.

S Um Mariz, male grata patri, male grata ma-
 rito:
 Cælo invisâ, mez pestis atrox patriæ.
 Nulla aberat labes: nisi quod fuit addita custos
 Fida pudicitiz forma maligna mez.

In Elisabet. Angliæ Reg.

C Ujus imago Deæ, facie cui lucet in una,
 Temperie mixta, Juno, Minerva, Venus?
 Est dea: quid dubitem? cui sic conspirat amice
 Mascula vis, hilaris gratia, celsus honos:
 Aut Dea si non est, Diva est quæ præsidet Anglis
 Ingenio, vultu; moribus æqua Deis.

In eandem.

Q Uæ manus artificis tria sic confundit, ut una
 Gratia, majestas, & decor ore micent?
 Non pictoris opus fuit hoc, sed pectoris, unde
 Divinæ in tabulam mentis imago fuit.

Ad Thomam Randolphum Anglum.

S æpe tibi Randolphe jubes me pingere Regem,
 Qualem optem, tribuat si mihi vota Deus.
 Accipe. S I T primum veræ pietatis amator:
 Effigiem summi se putet esse Dei.
 Pacem amet: & si res poscat, sit ad arma paratus:
 Exuat in victos arma, odiumque simul,
 Nolo nimis parcus, nimium sit nolo benignus:
 Utraque regno æque est exitiosa lues.
 Non sibi sed populo sese putet esse creatum,

Et

Et se communem civibus esse patrem.
 Puniat invitum cum res jubet esse severum :
 Publica cum poscent commoda, lenis erit.
 Vivat, ut exemplar populo sit recta sequendi,
 Sit vultus pravis terror, amorque bonis.
 Excolat impense ingenium, corpusque modeste:
 Luxuriam frenet cum ratione pudor.
 Jam tacitus tecum tentas me fallere, tanquam
 In tabula nostram qui mihi pingis heram.

In Syllam.

Nulla cadaveribus quod crux vacet, aut cruce
 campus,
 Quod lacera in portis omnibus ora patent.
 Quod sonat attrita feralis compede carcer,
 Squalor, & humanis ossibus albet ager :
 Artibus his Regem dici te Sylla severum,
 Et patriæ affectas ut videre Pater.
 Sic mihi se medicus doctum per funera jactet,
 Sic fracto laudes Automedonta iugo :
 Navita naufragiis celebretur : perdere cives
 Sit laus egregii sæva per arma Ducis
 Perdere non populum, generosi est gloria Regis:
 Pro populo Regem, est gloria vera, mori.

Amor.

(ocelli
Quis puer ales? Amor. Genitor quis? Blandus
 Ardor. Quo natus tempore? Vere novo.
 Quis locus excepit? Generosi pectoris aula.
 Quæ nutrix? Primo flore juvenia decens.
 Quo nutrit victu? Illecebris, vultuque venusto.
 Qui comites? Levitas, otia, luxus, opes.
 Cur puero belli semper furiosa cupido?
 Impellunt a vidæ spes, trepidique metus.
 Non metuit mortem? Non. Quare? Sæpe renasci,
 Sæpe mori decies hunc brevis hora videt.

Chrysalus.

Dives opum, pauperq; animi plus possidet auri
 Chrysalus, in sulva quâ vehit Hermus aqua.
 Le 3 Possi-

Possidet inclusum sic cæci carceris umbris;
 Nec procul infernis, ut reor, à tenebris,
 Et decies una, vel sæpius, inspicit hora.
 Et numerans miseras usque fatigat opes.
 Nec satis hoc centum ferratis limina portis
 Addita, centenis ferrea claustra seris.
 Custodesque canes, atque horridus ære satelles
 Excubat ad clausas pervigilatque fores.
 Non miser uxori, non audet credere natis:
 Frigida non pictis quos habet Ara Deis.
 Formidat, si vermis humo, mus exeat antro:
 Si luteum Progne sub trabe figat opus.
 Si trabibus laxum suspendit aranea cassem,
 Esse putat nummis retia tensa suis.
 Si sol remotas penetret vel Luna fenestras:
 Et tenuem squalit lux inopina diem:
 Oblinit extemplo rimas, ne scilicet auro
 Inficiat radios ille vel illa suos.
 Nec minus obscuras formidat luce tenebras,
 Et latebras promptas ad scelus omne ducens:
 Ipse suam veluti furem loctatur in umbram:
 Gypsatas metuunt credula corda manus:
 Huc labor, huc miseri spectat vesania voti,
 Et trepidi semper corde micante metus.
 Post inopis curas, & inania tædia vitæ,
 Dives ut ad Stygias asse feratur aquas,
 Atque opibus mortem ceu placaturus avaram;
 Semper inops vivit, ne moriatur inops.

Ioannes Sturmius.

O Ra vides Sturmi, sed & hæc Germania sumit,
 Hæc pietas, Latio cum lubet ore loqui,
 Hæc Hermes alio citius nec se putat ore
 Flectere posse homines, flectere posse deos.

Idem.

O Ra hæc sunt Sturmi: picturæ verba darentur
 Si sua, de Phœbi pectore missa putes.
 Nec falso expulsus jamduðum Phocidos antro
 In Sturmi sedem pectore Phœbus habet,

Idem

Idem.

Nil refert, Sturmi hæc, an Phœbi dixeris ora :
Hoc Phœbus solet, hoc Sturmius ore loqui.

GEORGII
BUCHANANI
SCOTI

STRENÆ, POMPÆ, VA-
LENTINIANA,

EPIGRAMMATUM LIBER III.

STRENÆ,

Ad Regem Scotia Henricum.

Urba frequens Iani fundit pia vota
Kalendis,
Ut novus exacto faustior annus
eat.
Hic, ager ut multo sementem fœno-
re reddat,

Postulat, hic pecori, prospicit ille gregi.
Bellum miles avert, requiem mercator ab armis.
Divitias alter poscit, & alter opes.
Sunt quibus in voto est ventosi gloria vulgi :
Sunt quibus & flammis est caruisse satis.
Ast ego, ne lassem tua vanis æthera votis,
Optime Rex, opto, sit tibi certa salus :
Hoc satis est unum : quoniam te sospite nobis,
Succedent regno prospera cuncta tuo.

E c 4

Ad

Ad Mariam Reginam Scotia.

UT mihi magna tuæ fortunæ munera reddas,
Accipe fortunæ munera parva meæ.

Ad eandem.

INvida ne veterem tollant oblivia morem,
Hæc tibi pro xenio carmina pauca damus,
Sunt mala: sed si vis, poterunt divina videri:
Nam nunc quod magno venditur ære, bonū est.

Ad discipulos.

MOs vetus est lani dare mutua dona Kalendis,
Annus ut auspicio prosperiore fluat.
Et mihi quæ possim dare tantum verba supersunt,
Sed nostrum nemo vult sibi verba dari.
Nil dare nō fas est, vanū est dare verba. Quid ergo
Restat? Verba dari qui sibi nolit, emat.

Ad Episcopum indoctum.

CArmina portanti, Præsul, tua janua clausa est:
Munera portanti janua tota patet.
Præsulis ergo tenes perfecti munera solas:
Quippe animo cujus munera sola placent.

Ad Mariam Scotia Reginam.

DO quod adest: opto quod abest tibi. dona
darentur
Aurea, fors apimo si foret æqua meo.
Hoc leve si credis, paribus me ulciscere donis:
Et quod abest. opta tu mihi: da, quod adest.

Ad Iacobum Stuartum Moravia Comitem.

SEra Jacobe quidem sunt, parvaque munera no-
Hac in re vitium si quod inesse putas: (Sera,
Ne sectare meam, sed contra corrige culpam,
Et cito, sed larga munera redde manu.

Lequi-

*Loquitur Adamas in cordis effigiem sculptus,
quem Maria Elizabetha Angl. misit.*

Quod te jam pridem fruitur, videt, ac amat
absens,
Hæc pignus cordis gemma, & imago mei est.
Non est candidior, non est hæc purior illo,
Quam vis dura magis, non mage firma tamen.

Ad Iacobum Moravia Comitem.

Quod tibi parva dæmus, multi te ducere parvi.
Atque ea non hilari sumere fronte putant.
Falle malas linguas, maledicta Jacobe refuta:
Magna que munifica dona repende manu.

*Ad Elisabetham Angliæ Reginam Kal.
Ian. anno c1313 Lxviii. Bucha-
nanus Ianum alloquitur.*

Iane pater, solus partes qui versus in omnes
Quidquid habet tellus ante retroque vides:
Prospice quæ possim non dedignanda Kalendis
Saxonidum dominæ mittere dona tuis.
JAN. Me, puto, scisinopem, de Dis non ditibus
Et veteri tantum simplicitate rudem (unum,
Posce deos alios. dat opes Saturnia, formam
Pulchra Venus, cultum flava Minerva animi.
BUCH. At Dea nil istis eget hæc cui dona paran-
Juno opibus, studiis Pallas, & ore Venus. (tur.
JAN. Posce tuas Musas. sunt & sua dona Camœnis,
Parva licet, magnis non male grata Deis.
BUCH. Quæ dent Pierides tennes modo verba
superfunt:
Nemo, reor, sanus vult sibi verba dari.
JAN. Pacem adeas igitur, nã Pax ditissima Divum
Commoda quæ capiant, Cræsus & Ius habet.
BUCH. Hæc quoque Saxonidæ jam Pax dedit
Heroinæ,
Atque omne in regno jus dat habere suo.
JAN. At tibi res quævis desit, puto vota superfunt.
His opibus diti par potes esse Midæ.

E e 5

BUCH.

BUCH. Dicis opes inopes : sed & hinc vix munera spero.

Cum videam votis vix superesse locum.
Ecquid enim huic optem cui fors virtusque be-
Et natura suas accumulavit opes? (nigne

JAN. Cuncta licet superent, superest quod di-
bus optes.

Perpetuus vitæ perstet ut ille tenor,
BUCH. Hac sequar. à votis, quibus unis esse
benigno

Sors mihi dat, xenium auspiciumque petam.
Sit tibi qui nunc est animus, Regina perennis,
Cæteraque haud animo deteriora tuo.
Annuit, & Janus mihi vultu arripit utroque,
Et mea dicta ratam jussit habere fidem.

Ad Ioannem Havartam.

SI nisi pro genere & meritis Havarta dabuntur
Munera, rarus erit, qui tibi dona feret.

At si mente Dei pura sine munere læti

Placentur, falsa vel sine thure mola :
Proxima dis etiam cur non te virgo reatur
Possè animi pura simplicitate capi?

Hac ego spe fretus, quamvis exilia dona,
Ingenii fetus carmina mitto mei.

Quod si rusticulam non dedignabere vatem,
Prompta erit obsequio nostra Thalia tuo.

*Ad Mildredam Guilielmi Cæcilii ux-
rem, maritum virtute & eruditione
præstantem.*

MUNERA quæ tibi do Iani Mildreda Kalendis,
Ditæ si non sint, commoda, forsitan, erunt.
Non Arabum melle, gemmaque Oriente petias,
Sed tibi do, nosse qualia reddit ager.

Quæ necne latrones possint, neque tollere fures
Clam, nec, si cupias, perdere, perdidit.

Non tibi si donet quicquid, Iagus egerit auri,
Muneribus nostris uberiora dabit.

Quod si magna putes, nullo sumptu atque labore
Maxima de simili reddere melle potes.

Parva

Parva licet credas, sunt & sua commoda parvis:
 Parva quod expectet qui tibi parva dedit.
 Denique qualia sint, bona, parva, exilia, magna,
 Ipsa jube, arbitrii res erit ista tui.
 Nec mihi, si cupias non æqua rependere, fas est,
 Reddere nec melius deteriusve potes.
 Nulla tamen magici latet hic infania cantus,
 Nec mala fraus: animo sint procul ista meo.
 Scire cupis quo tanta cadant promissa, libenter
 Quodcumque optaris tu mihi, id opto tibi.

Ad eandem.

Quod Mildreda mihi carmen pretiosius auro
 Miseris, ingenio gratulator usque tuo.
 Atque etiam grates agerem quod miseris aurum
 Id nisi dixisses desipientis opes.
 Si tamen hunc morbum tibi senseris esse molestum,
 Nemo tibi medicus credo negabit opem.
 At si quem scabies, rabiesve poetica vexet,
 Sanari epota vix queat Anticyra.
 Quid quod & hanc rabiem gravius symptoma se-
 quatur,
 Addita pauperies vatibus usque comes.
 Quod nisi vitaris pestis contagia, donis
 Carmina si certes vincere nostra tuis,
 Prospice ne morbum mutes, & garrula egostas
 Sit tibi dum fatuas das mihi divitias.

Ad eandem.

NI Mildreda tui viri, patrisque
 Moverer reverentia, haud abires
 Impune hoc facinus, meas Camœnas
 Quod corrumpere nixa sis, & auro
 Castas prostituas prius puellas,
 Contentas nemorum antea videntem
 Umbris, frigore fontium sacrorum
 Rivi & murmure leniter strepentis:
 At nunc barbarico superbiens
 Luxu, & divitiis tuis priorem
 Vix norunt comitem, morasque nectant,
 Et me segaius audiunt vocantem.

At

At tu, si sapias, dehinc cavebis
 Ista me ratione provocare.
 Quod ni feceris, hanc benignitatem
 Pœnitentia protinus sequetur.
 Sic te carminibus moleste habebo,
 Sic canam tibi, & obstrepamusque & usque,
 Donec percipias, nec absque damno,
 Quanto carmina lætius refundat
 Nostra hæc area quam tua area nummos,
 Exemplumque dabo tibi, tuisque,
 Ne nimis facili benignitate
 Quis certare meæ loquacitati
 Vicino monitus velit periculo.

Ad eandem.

Vulgus me vocat, & putat poëtam:
 Aula non putat, & vocat poëtam.
 Nam si crederet esse me poëtam,
 Avarum, puto, non putaret esse.
 Aut si crederet esse non avarum,
 Non pro carminibus malis, ineptis,
 Incomptis mihi reddidisset aurum.
 Quid causæ rear esse cur rependat
 Probo rusticulum aula carmen auro?
 Aula tam sapiens, & erudita,
 Nec naris, neque judicandi egena.
 At at, jam videor genere causam,
 Quæ pro carmine dat malo bonum aurum,
 Non dat carminis æstimationem:
 Non suum studium indicat legendi,
 Sed fastidia vitat audiendi,
 Nec me scribere, sed monet filere.
 Et recte monet illa, si poëtis
 Loquendi modus esset, & silendi.

Ad Agnetam Cæciliæ Filiam.

Quod tibi vis tacito voto, quod mater speſto
 Hoc tibi fors cito det, filia Cæciliæ.

*Ad Antonium Cucum equitem Anglum
& filias doctissimas.*

Cucides, Antoni soboles generosa parentis,
Et soboles doctæ doctior ipse parens,
Non ego Fieridas, vobis in vota benignis,
Nec precibus Clarium sollicitabo deum.
Cucides Aonidæ mihi erunt: pater, alter A-
pollo,

Ingenio vires sufficietque meo.
Inde mihi surget xeniorum maxima merces.
Largaque de vestra munera fruge dabo.
Ludere me forsân perfriçta fronte putetis:
Quod fieri alterius merce benignus amem.
Non ita: nam cum det deus omnibus omnia læ-
tus

Accipit è donis munera parva suis.
Vos quoque germanæ Dis tot virtutibus æquæ,
Et studiis docti docta propago patris,
Este Dei similes, nec munere pandite mentem:
Muneribus pretium mens generosa facit.

Ad Iacobum Moravia Comitem.

SI magis est, ut Christus ait, donare beatum
Quam de munifica dona referre manu:
Aspice quam faveam tibi: sis ut dando beatus
Non renuo fieri, te tribuente, miser.

*Ad Matthæum Levinia Comitem,
Scotiæ proregem.*

Cum mihi quod donem nil sit, tibi resque su-
perfit,
Accipe cui dones officiosus opes.
Non ego sum nimius voti: ex tanto æris acervo
Sufficient animo millia pauca meo.
Denique da quidvis, podagram modo deprecor
unam:
Munus erit medicis aptius illa suis.

P O M-

P O M P Æ.

APOLLO ET MUS Æ.

EXULES.

S Edibus extorres bello, ad te fugimus, una
 Musarum caste quæ pia sacra colis.
 Non querimus, magna exilium mercede levatur,
 Si fruimur vultu nocte dieque tuo.
 Est mihi carmen Hymen, lusus convivia, cantus,
 Materia ætati non aliena tuæ.
 Sit procul à tragico semper tua vita cothurno:
 Et mihi fas hostes sit celebrare tuos.
 Digna Dea tibi sunt facies, virtusque genusque:
 Concinet ergo inter te lyra nostra deos.
 Sufficies æternum mihi sola in carmina, nulla est
 Sanguinis Heroi tam numerosa domus,
 Ni dea nata fores, mihi tanta potentia tandi cæ,
 Protinus ut faceret te mea lingua deam.
 Cura mihi historia est, ut per me mortua vivant:
 Scient sua virtuti præmia, pœna malis.
 Cætera consequeretur numeris facile omnia, tantum
 Virtutes possem si numerare tuas.
 Digna coli cælo, terras cole, sydera nosse
 Si juver, hic duce me, sidera nosse potes.
 Metior hoc radio terras, mare, sidera: monstro
 Quam parvo humanus ludat in orbe labor.

P O M P A D E O R U M

IN NUPTIIS MARIÆ.

Diana.

Q Uinque mihi fuerant Mariæ pater alme mi-
 nistræ,
 Et decus, & nostri gloria prima chori.
 Hoc numero comitum cælo caput alta ferendum:
 Sumque aliis nimium visa beata deis.

Nam

Nam Venus & Juno successibus invida nostris,
 Unam de numero surripuere meo:
 Et nunc orba cohors numero sibi displicet, uno
 Pleiadum languet ceu minor igne chorus.
 Audeat hoc deinceps exuta licentia frenos:
 Objiciat sævis incommitata feris.

Juno.

Sit tibi venatus, mihi sint connubia curæ:
 Contenta officio sit dea quæque suo.

Venus.

Cesset amor, pariter cessabunt fœdera rerum:
 In choas antiquum cuncta elementa ruent.

Ceres.

Si parili cunctæ fugiant connubia voto,
 Rara tui fiet Delia turba chori.

Pallas.

Si pariter fugiant omnes connubia nymphæ,
 Nullus erit posthac virginittis honos.

Satyrus.

Si tibi fas fuerit tædis arcere puellas,
 Cur mihi fas non sit præfecuisse mares?

Mars.

Unde mihi miles? si totum transigat ævum
 Fœmineum in sterili virginitate genus.

Mercurius.

Frustra & ego doceam eloquium, liquidamque
 palæstram,
 Exciterem sua merce onerare ratem.

Apollo.

Delia parce metu, mesq; hæc simul accipe dicta,
 Quæ tibi veridico præscius ore cano :
 Juno vocat, Mariasque tuas jubet esse maritas.
 Castaque legitimi jura subire thori.
 Multiplicesque tibi Marios Mariasque rependent,
 Accrescetque tuis longior ordo choris.
 Semper prima novæ sobolis tibi serviet ætas :
 Proxima Junoni : cætera fata vetant.

Jupiter.

Quinque tibi Mariæ fuerant, sed quinque; dearum
 Instar erant forma, moribus, ingenio.
 Quinque deum dignæ thalamis, si jungere tædas
 Mortali superos ferrea fata sinant.
 At nunc florentis cum pars jucundior ævi
 Tota sit in castris pene peracta tuis,
 Altera militia est, atque altera castra sequenda :
 Jamque viris ætas serviat apta viro.
 Sic vicibus variis rerum immutabilis ordo
 Permanet . & constat mutui orbis amor.

Talthybius.

Alter Hymen lætis jam vocibus æthera pulset,
 Sit Maria ut tædis altera juncta novis,
 Connubio quantum sociat Venus aurea, tantum
 Detrahitur numero casta Diana tuo.
 Unaque jam superest Mariis de quinque Dianæ :
 Hæc quoque jam socios respicit una thoros.
 At vos quas comites dignata est candida nuper
 Delia virgineis associare choris ,
 Sic Veneri lætæ lætam exercere juventam ,
 Augeat ut choreas casta Diana suas.
 Proque una Marias multas donate Dianæ,
 Ut Veneri sponfas sceneret illa novas.
 Ut chorus alterius florescat uterque, vicissim
 Sentiat alterius semper ut alter opem.
 Sic mutant elementa vices contraria, sese
 Assidue perimunt, & perimendo mutant.

POM-

POMPÆ EQUESTRES.

Turma Æthiopum.

Fama tuæ virtutis ad hæc nos littora traxit
 Unde venit calidi mollior aura Noti.
 Fama tui reges tanto super altior omnes,
 Quam tuus à nostro diffidet ore color.
 Ergo ubicunque lubet devotis utere dextris,
 Sive magis ratibus, sive placebit equis.
 Experiare fidem bello vel pace licebit,
 Serviet imperio vitæque morsque tuo.

Turma Septentrionalium Equitum.

Nec minus arctæas sparsa est tua fama per oras,
 Nec minus eoas, occiduæque domos,
 Quam per inaccessas Libyæ squalentis arenas,
 Nec minus hoc cælo pectora tangit honos.
 Sunt animi, sunt dextræ animis servire paratæ,
 Et mens imperium prompta subire tuum.
 Si fortuna animis fuerit, si viribus æqua,
 Officiis in te non prior ullus erit.

Neptuno missa Turma.

Nympha inter pulchras pulcherrima Neptu-
 ninas,
 Nympha Calædoniæ gloria magna tuæ.
 Sola opibus digna Oceani. cum murice gemmis,
 Quæque arbor facta est Gorgone facta lapis.
 Nos tibi cæruleis Triton submitit ab undis,
 Jussit & hæc domini nomine ferre sui.
 Utere Neptuno, cum viribus est opus undæ,
 Sive ratis, celeris sive erit usus equi.
 Si minus hi placeant, sic cogita, in æquore natos
 Assuetos solido non satis esse solo.

Equites versicolores.

Hæc acies equitum sub versicoloribus armis,
 Fortunæ faciem fulget amicta suæ:
 Ff

Tu modo si faveas, etiam fortuna favebit,
Virtuti comes est scilicet illa tua.

*Equites qui in galeis ferebant Palladem ad-
versus eos qui Cupidinem ferebant.*

U Re, sed imbelles puer, ignibus ure puellas:
Bellica belligeræ tela relinque deæ.

Alina.

P Allas adest, hasta metuenda & Gorgone fæva:
Qui locus hic jaculis parve Cupido tuis?

Alina.

Cæcus amor, sapiens Pallas: temerarius illi
Impetus, huic ratio tela, manumque regit.
Exitus in dubio non est, si casus inermis
Conferat armata cum ratione manum.

POMPÆ DEORUM RUSTICORUM DONA FE- RENTIUM JACOBO VI.

Et Mariæ matri ejus Scotorum Regi-
bus, in cœna quæ Regis baptisma
est consecuta.

Satyri Regi.

Sylvestres tibi Satyri dona
Damus agrestia, ruris alumni
Volucres læti ruris alumni:
Et prævertere solitos ventos
Male confisos pedibus cervos.
At cum veniet robor ab annis
Capiēs scribis ipse Molossis
Capreas: claudēs retibus apros:
Disces strepitū sæpe quod urbis
Iure anteferat rura voluptas.

Nu ei-

Nereides Regina matri.

VIs dura ferri marmoris
 Magnesi contagio
 Imbuta vertit algidam
 Ad Arcton acrem cuspidem :
 Cuicumque virtus imbuit
 Potente vi præcordia
 Te spectat unam cardini
 Cuiusque cœli subjacet.
 Arcana vis hæc Indico
 Nos traxit huc à littore
 Ut non trahat potentius
 Ferrum, silex Heraclia,
 Virtutis ut propius tuæ
 Claro fruamur lumine,
 Et patriis munusculis
 Testemur observantiam.

Naiades Regi.

Non sic luciferi viator ortu
 Gaudet, navita non serenitate,
 Felix pusio nuncius tui ortus,
 Nostra ut pectora mœsta recreavit.
 Quare munera Naiades pusilla
 Hæc damus tibi : nec tamen pusilla,
 Si non munere pectus æstimetur,
 Verum è pectore munus æstimetur.

Fœuni Regina.

Virtute, ingenio, regina, & munere formæ
 Felicibus felicior Majoribus,
 Conjugii fructu sed felicissima, cujus
 Legati honorant exteri cunabula :
 Rustica quem donis reversatur numina, sylvis
 Satyri relictis Najadesque fontibus.
 Fœnos in melius properantis pignora sæcli
 Responda ferre colitum rex hæc jubet :
 Omnis in hunc rerum consensit machina regem.
 Non sorte legumur lege, sed fato datum.

Non aliter quam natura novere magistra ,
 Monstrante nullo apiculæ suum ducem.

Orcades Regi.

Montana dona montium colentes
 Secreta Orcades nunc damus tenellos
 Catulos ferarum : firmitus vigebit
 Cum corpus annis, acribus Molossis
 Sequeris ipse capreas fugaces ,
 Aprosque claudes nexibus plagarum ;
 Ni forte malis avios per anfractus
 Nemorum, relictis capreis, Napæas
 Captare capreis non minus fugaces,
 Sed capreis capi minus paventes :
 Cupiesque sylvarum horridos recessus
 Præferre forsan oppidis superbis.

VALENTINIANA.

Festa Valentino rediit lux : frigora languent ,
 Et liquat horrentes mitior aura nives.
 Jam propior propiorque novo se lumine vestit
 Phœbus, & aurato purior axe micat.
 Findere jam tenero meditatur cuspide terram ,
 Gramen & in virides luxuriare comas.
 Cortice laxato gemmas jam parturit arbor :
 Mitis init regnum jam Cytherea suum.
 Pabula persultant lætæ pecudesque feræque,
 Quisque sibi sociam jam legit ales avem.
 Inde sibi dominam per sortes querere in annum
 Mansit ab antiquis mos repetitus avis :
 Quisq; legit dominam quâ casto observet amore ,
 Quam nitidis fertis obsequioque colat :
 Mittere cui possit blandi munuscula veris,
 Pallentes violas, purpureamve rosam :
 Quæque suis vicibus nascentia sufficit annus
 Munera, temporibus non aliena suis.
 Nos quibus & jam flos melioris decidit ævi ,
 Nec niteant horti, nec renovetur ager ,
 Serta tamen dominæ nostro ex Helicone petamur
 Frigoribus nullam depositura comam :
 Et Veneri castæ castum libemus honorem ,
 Et veteres repetat sobria Musa focos,

Ad

Ad Mariam Flaminiam sorte Reginam.

Regia Flaminea jamdudum sceptrā teneres ,
 Si genus aut virtus regia sceptrā daret.
 Si det sceptrā decus, dominæque potentia formæ.
 Non decor aut forma est dignior ulla tua,
 Si studiis hominumq; favent bona numina votis,
 Jam tibi regna hominum vota precesq; dabant.
 Si dea non stabilis rerum moderatur habenas,
 Surda dives, cæco lumine, mentis inops,
 Hæc neque surda fuit, nec cæca, aut mentis ægena
 Cum tribuit dextræ sceptrā tenenda tuæ :
 Aut si cæca fuit, si surda, aut mentis ægena,
 Virtutem cæcæ credo fuisse ducem.

Ad eandem.

Cuncta tuo cū colla iugo det sponte juvenus ,
 O post sceptrigeram forma secunda Deam ;
 Esse tamē cæcam sortem ne crēde, quod ævo
 Me tibi mancipium deteriore dedit.
 Cōmendent juvenes aut forma, aut gratior ætas,
 At solet in senibus certior esse fides.
 Ut suā dant animos illis bona cognita, sic me
 Sors tenuis dominam demeruisse jubet.
 Ergo mei quanto minor est fiducia, tanto
 Major erit certam cura probare fidem.

Ad eandem.

Accipe quos sœtus tibi fertilis educat annus
 Flaminia, o ævi flosque decusque tui.
 Non capiti ornatum, neq; enim splendescere pul-
 Externi cultus munere vultus eget. (cer
 Sed magis ut noscas, ubi ver aspexeris anni,
 Quam cedant veri tempora verna tuo.

Ad eandem.

Floret ager, florent horti : se floribus arbor
 Induit, honori cuncta servant tuo.
 Sed tamen alterno lapsu natura recurrens

Variare poterat temporum credi vices,
 Ni nostri ingenii quod jam defloruit ævum,
 Sterili in senecta parturiret carmina.
 Carmina naturæ non edita sponte, sed auræ
 Tui favoris spiritum debentia.

*Ad Mariam Betonam pridie Regalium
 Reginam sorte cūctam.*

Regno animus tibi dignus erat: tibi regia virtus:

Et poterant formam sceptrum decere tuam.
 Fortuna erubuit sua munera sola deesse:
 Quæ tibi nunc plena dat cumulata manu.
 Cumque tibi immunem dederit livoris honorem,
 Non satis est tardam visa luisse moram:
 Ni regina, orbis longe dignissima scepro,
 Gauderet regno læta subesse tuo.

Ad eandem.

An quærar? an potius fortunæ munera laudem,
 Quæ me Betonæ mancipat imperio?
 Quo mihi forma decens hoc tempore? cum mihi
 Spes superest quod sit mutua cura mei. (nulla
 Si fortuna mihi melior, melioribus annis
 In me munifica sic foret usa manu.
 In cinerem subito cecidissem versus, eratque
 Quod mihi vita brevis, pœna futura levis.
 Nunc face fors lenta torret, nec dat mihi vitæ
 Gaudia, nec subitam dat mihi mortis opem.
 Sed seu vita manet, vel mors, hoc gratulor unum,
 Sub dominæ arbitrio est vitæque morsque mea.

Ad eandem.

Quæ melior meritis mihi fors Betona dedit re,
 Hæc cito sed meritis det precor æqua tuis.

Ad eandem.

Horret hyems, nec prata nitent, neque flori-
 bus horti,

Unde

Unde queam dominæ sarta parare meæ.
 Quique fuit cultu Musarum fertilis hortus
 Ingenii, ætatis frigore stringit hyems.
 Si tamen adspiret Zephyrus Bethonidos auræ,
 Hic etiam in vernas luxuriabit opes.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

MISCELLANEOBUM LIBER,

Nunc primum in lucem editus.

*Ad invictissimum Franciæ Regem Henricum
 II. post victor. Calotes.*

Non parca fati conscia, lubricæ
 Non fortis axis sistere nescius,
 Non siderum lapsus, sed unus
 Rerū opifex moderatur orbem:
 Qui terrā inertem stare loco jubet,
 Æquor perennes volvere vortices,

Cælumque nunc lucem tenebris

Nunc tenebras variare luce:

Qui temperatæ sceptræ modestiæ

Dat, & protervæ fræna superbiæ:

Qui lachrymis sordat triumphos,

Et lacrymas hilarat triumphis.

Exempla longe ne repetam: En jacet

Fractusque & exspes, quem gremio suo

Fortuna solum, nuper omnes

Per populos tumidum ferebat.

Nec tu, secundo flamine quem super

Fœlicitatis vexerat æquora,

Henrice, virtus, nesciisti
 Imbriferæ fremitum procellæ.
 Sed pertinax hunc fastus adhuc premit,
 Urgetque pressum : & progeniem sui,
 Fiduciaque parimentem
 Clade pari, exagitat Philippum,
 Te, qui minorem te superis geris,
 Culpamque fletu dilais agni am,
 Mitis parens placatus audit :
 Et solitum cumulat favorem.
 Redintegratæ nec tibi gratiæ
 Obscura promit signa. sub algido
 Nox Capricorno longa terras
 Perpernis tenebris premebat :
 Rigeat auris bruma nivalibus,
 Amnes acuto constiterant gelu,
 Deformis horror incubabat
 Jugeribus viduis colono :
 At signa castris Francus ut extulit
 Ductorque Franci Guisus agminis
 Arrisit argenti sub Arcto
 Temperies melioris auræ.
 Hyems retuso languida spiculo
 Vim mitigavit frigoris asperi :
 Siccis per Hybernium serenum
 Nube cava stetit imber arvis.
 Stravit quietis æquora fluctibus
 Neptunus, antris condidit Æolus
 Ventos, nisi Francas secundo.
 Flamme qui veherent carinas.
 Per arva nuper squalida & ignibus
 Adhuc BRITANNIS pene calentis
 Cornu benigno commeatus
 Copia luxurians profudit.
 Idem ut reductas abdidit oppidis
 Francus cohortes, mitis hyems modo
 Se rursus armavit procellis,
 Et positas renovavit iras.
 Stant lenta pigro flumina marmore,
 Capisque campi sub nivibus latent :
 Diverberatum sævit æquor
 Horrifera Aquilonis alis.
 Ergo nec altis tuta paludibus

Telere

Tulere vires mœnia Gallicas,
 Nec arcibus turæ paludes
 Præcipitem tenere cursum.
 Loræne princeps, præcipuo D E I
 Favore sælix, præcipuas D E U S
 Cui tradidit partes, superbos
 Ut premeres domitrice dextra ;
 Unius anni curriculo sequens
 Vix crederet ætas promeritas tibi
 Tot laureas, nec si per auras
 Pegasæ veherere penna.
 Cessere saltus ninguidi, & Alpium
 Inserta cœlo culmina, cum pater
 Romanus oraret, propinquæ ut
 Subjiceret humeros ruinæ.
 Defensâ Roma, & capta Valentia,
 Coacta pacem Parthenope pati,
 Fama tui Segusianus
 Barbarica face liberatus.
 Æquor procellis, terra paludibus,
 Armis B R I T A N N U S, mœnia sæculis
 Inviçta longis, insolentes
 Manierant animos Caletum ;
 Loræna virtus, sueta per invia
 Non usitatum carpere tramitem,
 Inviçta devincendo, famam
 Laude nova veterem refellit.
 Feror B R I T A N N U S viribus antehac
 Gallisque semper cladibus imminens,
 Vix se putat securum ab hoste
 Fluctibus Oceani diremptus.
 Regina, pacem nescia perpeti
 Jam spreta morret sædera : Jam Dei
 Iram timet sibi imminentem
 Vindicis & furis flagellum.
 Cives & hostes jam pariter suos
 Odit pavetque, & civium & hostium
 Hîrudo communis, cruorem
 Æquè avide sitiens utrumque.
 Huic luce terror Martius assonat,
 Diræque cædis thens sibi conscia,
 Umbræque nocturnæ, quietem
 Terrificis agitant figura.

Sic læsa pœnas iustitia expetit,
 Fastus superbos sic Nemesis premit,
 Sic mitibus iustisque præbet
 Mitis opem Dens atque iustus.

In Castitatem.

Castitas blandi domitrix amoris,
 Castitas vitæ specimen prioris,
 Labæ cum puras soboles colebat
 Aurea terras.

Castitas vitæ specimen futuræ,
 Morte cum victa, sociata membris
 Pura mens puris, radantis aulam
 Incolet æthræ

Una nec certant Veneris sagittam,
 Jura nec fati metulis severi,
 Quippe quæ rursus moriente major;
 Morte resurgens.

Pura cum puris agites ut ævum
 Angelis, quorum studium securâ,
 Colliges fructus socios secundæ
 Reddita vitæ.

De amore Cassi & Arctæ.

Quo te sub antro, quo nemorum avido,
 Æstus levantem frigore languido
 Cassæus aspexit profanis
 Cerni oculis, Arctæ, insolentem!

Tu cura es illi, seu roseo dies
 Arrisit ortu, seu medio dies
 Incandet æstu, sive cælum
 Nox tacitis operit tenebris:

Tu si vocaris per juga Caucasî,
 Te belluosi, torrida solibus
 Per tesqua Maurorum, per æquor
 Puppibus indomitum sequetur.

Non tecta tectis, prædia prædiis,
 Aurumve stratis cogere montibus,
 Non ceriat Eorum decoris
 Oceanom spoliare gemmis:

Non otiosa lentus inertia

Vita

Vitæ fugacis ver breve carpere
Somnoque jucundo molestas
Ægri animi relevare curas.
Unam irretito lumine te videt,
Unam inquieta sollicitudine
Te spectat absentem, invocatque,
Te dominam veneratur unam.
Non ille compta molle nitens coma,
Te, nec Sabæis ambit odoribus;
Non improbis captat dolosus
Illecebris animum rebellem.
Sed luce ferri luctifica minax,
Pectusque squamis asper aheneis,
Aut spumeos frænos fatigans
Quadrupedis præeuntis Euros:
Qualis virentem Mars prope Strymona
Exercet acrem quadrijugum fugam,
Seu Parthiæ cladem feroci,
Seu gelido meditat'ur Istro.
Nec tu labores despicias anxios,
Te nacta dignam scilicet indolem,
Nec credulum pascens amorem
Spe sterili crucias amicum.
Seu per procellis scæta nivalibus
Prærupta, & Alpes agmen agit feras,
Seu per tumentes imbre fluctus,
Seu validas labefactat arces,
Tu dux per Alpes pandis iter feras
Amnes frementes pontibus alligas,
Tu claustra portarum revellis,
Et peragis sine cæde bella.
Quacunque iustas te duce verterit
Cossæus iras, luridus anteit
Pallor, tremor, terror, pavorque
Depositis male fortis armis.
Tu dura Rheni pignora, & asperos
Lari colonos, tu Ligurem levem
Et Cantabrum exarmas, docesque
Indocili juga ferre collo.
Quacunque amicos te duce verterit
Vultus, per agros pax nitet aurea,
Pax læta securas per urbes
Fundit opes facilemque somnum.

Hofes

Hostes quietis, fraus male callida
 Et vis facessunt, cana iterum fides
 Terras revisit, Veritasque
 Justitiæ reducis sorores :
 O diva, custos pacis amabilis ,
 Bellique formidabilis arbitra.
 Quæ jura fatorum superba
 Non metuis, dominasque Parcas :
 Fac ne maligni injuria temporis
 Tot vestri amoris pignora debeat,
 Aut obruat cœcæ sepulta
 Sub tenebris taciturnitatis.

Ad Franciscum Olivarum Francia Can-
cellarium Eucharisticum.

SI quod sub antro Castalio latet
 Carmen repōitum, quod fera robora ,
 Qubd saxa ducat, fluminumque
 Præcipites remoretur undas ;
 Nunc prome sacri Calliope chori
 Regina, Olivari & memora piam
 Mentem Camœnarum erga alumnos,
 Et memori refer ore grates :
 Qui, quanquam ab alto culmine Gallicæ
 Rei gubernet munia publicæ, &
 A rege permissas habenas
 Imperio moderetur æquo,
 Nec fasci iniquo subditus ingemit ,
 Nec re secunda turgidus intumet ,
 Utraque fortuna peræque
 Infragilisque animique rectus.
 Interque curæ pondera publicæ
 Martisque vixdum compositas minas,
 Non negligit , ceu se minores
 Vulgi humiles tenuis querelas.
 Et quanquam honoris contigit hunc gradum,
 Quo celsius nil ambitio impotens
 Sperare possit, pectorisve
 Compositi moderamen optet :
 Olim in juvena Pietidum comes
 Clarus per illas redditus, ac potens ,
 Agnoscit acceptos honores

Pieri-

Pieridum pater, ac patronus.
 Quod si ad Garumnæ littora Vasconis
 Abs te impetrato perfruar otio,
 Liberque curis entheoque
 Pieridum furiatus œstro,
 Si nostra cultus indiga splendidi
 Camœna, sylvis aptior asperis,
 Aulæ reformidet nitorem
 Et dociles melioris urbes.
 Echo loquaci te scopulo latens,
 Amnisque densa cinctus arundine,
 Fontesque. Olivari, sonabunt
 Et virides nemorum recessus.

In Polyonymum.

L Usitanicus unus es mare ultra, &
 Citra Algarbicus, Indicusque, Arabique,
 Persicus, Guineusque, & Africanus,
 Congusque, & Manicongus, & Zalophus,
 Nec tuis titulis abest superbis
 Æthiops nimio perustus æstu,
 Nec circum triplicem refusus orbem
 Cunctarum Oceanus parens aquarum,
 Nec portus, neque merx, neque insula ulla est,
 Lucelli unde levis resulget aura
 Quæ te non titulo augeat. tot ergo
 Cui sunt nomina, non jure Regem,
 Multis nominibus vocabo magnum?
 Sed Rex nominibus tot ille magnus,
 Si belli furor, aut mare ætuosum
 Occludat piperariam tabernam,
 Famam scœnore pransitabit empram,
 Versuram faciet vel esuribit.

In Leonoram.

C Um faciem nimbo madidâ Leonora viderem,
 Et cerussatas arte nitere genas,
 Pingere credideram solum te scire: probavi
 Ex facie doctam terque quaterque manum.
 At simul aurato mihi fulserat annulus ære,
 Quæque nitet digitis vitrea gemma tuis,

Torrentis hyberni petebat
 More furens populatur urbes.
 Sub semimauro Cæsare, pro pudor !
 Germana virtus cesserat, Italum
 Indocta libertas tyranni
 Ferre jugum tacite fremebat.
 Spes inquietæ blanda cupidinis
 Nutrix in orbem vota tetenderat,
 Rerumque fastus somniabat
 Imperium, male certus augur :
 Tu bellicosæ dux bone Galliæ
 Sperare, promptam cuncta superbiam
 Compescuisti : Tu dedisti
 Indomito laqueos furori,
 Quis vultus illi ? qui dolor intimis
 Arsit medullis ? Spiritus impotens
 Cum claustra spectaret Mosellæ,
 Et juvenum intrepidam coronam.
 Sic unda rupes sævit in obvias,
 Clausus caminis ignis inæstuat,
 Hyrcana sic tygris cruento
 Dente suas furit in catenas.
 Sed nota Marti dextra Bironii,
 Murisque virtus impatiens tegi
 Ut fulsit : & pulsi procella
 Cornipedum tremuere campi.
 Ceu nocte suetæ degeneres feræ
 Vexare caulas in timidum pecus
 Fortes, ad spectum leonum
 In latebras pavidae recurrunt :
 Sic ille nuper spe insatiabili
 Complexus orbem, robora Galliæ
 Spectare vix ausus, recurrit
 Ad solitas male cautus artes.

Ad juventutem Burdegalensem.

V / Asconis tellus, genitrix virorum
 Fortium, blandi genitrix Lyæi,
 Cui parens frugum favet, & relictis
 Pallas Athenis.
 Te licet claris decoret triumphis
 Martius belli labor, & vetusti

Nomi-

Nominis splendor, seriesque longum
Ducta per ævum.

Ni tamen doctas foveas Camœnas
Et bonas artes opera fideli,
Spes tuas vano studio in futuros
Porrigis annos.

Non enim moles Pariz columnæ,
Phidiz aut vivax ebur, aut Myronis
Æra, mansuræ poterunt sacrare
Nomina famæ.

Obruet longos cita mors labores,
Obruet claros titulos, opesque,
Saxa findentur vitiata seræ
Dente senectæ.

Mulciber quamvis & iniqua Juno
Verterint urbem Priami superbam,
Illa Smyrnæis inimica pensat
Fata Camœnis.

Nec suo mallet cineri superstes
Ilium Eois dare jura terris;
Qua patent nigros Rhodope ab nivosa
Usque sub Indos.

Sola doctorum monumenta vaturn
Nesciunt fati imperium severi,
Sola contemnunt Phlegetonta, & Orci
Jura superbi.

Marco Antonio Monlucio.

Monluci, armatæ regeres ut fræna cohortis,
Supra annos virtus, consiliumque dedit.
Supra annos animi vis Martia perdidit ansum
Obvia fulmineo pectora ferre globo.
Quem super astantē muros prius horruit hostem,
Postea defuncti vindicis ossa colit.

Calenda Maja.

Salvete sacris delitiis sacrae
Majæ Calendæ, lætitiæ, & mero,
Ludisque dicatæ, jocisque,
Et teneris Charitum choræis.
Salve voluptas, & nitidum decus

Anni

Anni recurrens perpetua vice,
 Et flos renascentis juventutæ
 In senium properantis ævi.
 Cum blanda veris temperies novo
 Illuxit orbi, primaque sæcula.
 Fulsere flaveri metallo
 Sponte sua sine lege iusta :
 Talis per omnes continuus tenor
 Annos tepenti rura Favonio
 Mulcebat, & nullis feraces
 Seminibus recreabat agros.
 Talis beatis incubat insulis
 Felicis auræ perpetuus tepor,
 Et nesciis campis senectutæ
 Difficilis, querulique morbi.
 Talis silentium per tacitum nemus
 Levi susurrat murmure spiritus,
 Lethenque juxta obliviosam
 Funereas agit cupressos.
 Forsan supremis cum deus ignibus
 Piabit orbem, lætaque sæcula
 Mundo reducet, talis aura
 Æthereos animos fovebit,
 Salve fugacis gloria sæculi,
 Salve secunda digna dies nota,
 Salve vetustæ vitæ imago,
 Et specimen venientis ævi.

Alexandro Cocburno.

I Ngratis vexata hominum Natura querelis,
 Et sterilis lassis credita visceribus,
 Cocburnum in lucem dedit, & rude pignus alen-
 dum
 Mnemosynes natis tradidit, & sophiæ:
 Sors, ubi maturis accessit robur ab annis,
 Addidit & dotes ambitiosa suas.
 Sed sibi præferri virtutem irata doloris
 Exegit pœnas vindice morte sui.
 Si numeres annos, cecidit florente juvena
 Si studia & mores & benefacta, senex.

Ad Thomam Cromelium Anglum.

Portus & afflictis statio tutissima rebus,
 Et nostro miseris sola sub axe salus.
 Vindice quo floret pietas rediviva parentum,
 Sanctaque cum nivea simplicitate fides.
 Illius haud duro manuscula suscipe vultu,
 Mente tuus tota qui cupit esse cliens.
 Qui vagus, exul, inops, terra jactatur & unda
 Per mala quæ fallax omnia mundus habet.
 Dum ferus huic sævit, veterani exercitus hostis,
 Dum tonat horribilas Principis aula minas,
 Dum nivibus canent impervia culmina montes,
 Dum valles nimis impediuntur aquis:
 Post mala tot festus velut Atthida stratus ad aram
 Ante tuos supplex offero dona pedes,
 Ingenii sterilis tenui de messe maniplos
 Quos dat non fallax sed male cultus ager.
 Si placeant, librum: si non, amplectere mentem,
 Majus erit voto, si sit utrumque, meo.

*Epitaphium Nicolai Baconis Præcan-
cellarii Angliæ.*

Hic Nicolaum ne Baconem conditum
 Existima illum tam diu Britannici
 Regni secundum columen, exitium malis,
 Bonis asylum; cæca quem non extulit
 Ad hunc honorem fors, sed æquitas, fides,
 Doctrina, pietas, unica & prudentia.
 Neu morte raptum crede, qui unica brevi
 Vita perennes emerit duas: agit
 Vitam secundam cœlites inter animus.
 Fama implet orbem, vita quæ illi tertia est.
 Hac posita in ara corpus animi olim domus,
 Ara dicata sempiternæ memoriæ.

Ad Henricum VIII. Angliæ Regem.

Fama levis (si certa fides adhibenda poetis)
 Ex humili enascens paulatim assurgit, & alto
 Vertice cæruleo sese inserit ardua cœlo.

Quippe

Quippe velut tenui nascens de fomite rivus
 Per tacitas primum nullo cum murmure valles
 Serpit, & ut patrii se sensim è margine fontis
 Largius effudit, pluvios modo colligit imbres.
 Nunc lacubus sese, pigrisque paludibus auget :
 At postquam spatium vires accepit & undas,
 Spumeus effractis protumpit in æquora sylvis.
 Sic primo summissa metu vaga fama susurrat,
 Mox vulgo insinuat se : postquam audacia crevit
 Torva oculos, vultuque minax, atque ore pro-

caci ;

Certa auget dubiis, miscet mendacia veris,
 Illa sed in cunctos nimium dea prodiga, facti
 Insectique loquax, in te tamen invida laudis,
 Parca sui, studioque animi deprensa maligno est,
 Nam licet ingenti præconia fuderit ore,
 Speque tui adventus animos implevit, & aures.
 Laudibus, inferior tanto est virtute, tuique
 Dotibus ingenii, quanto se attollere vero
 Altius & vano solita est splendere fucis.
 Illa quidem haud falso mentis celebravit acumen,
 Ingeniumque capax, & primis semper ab annis
 Pectora Cecropiæ studiis addicta Minervæ :
 Nec tacuit recti memorem, sanctæque tenacem
 Justitiæ mentem, miserisque in rebus egenis
 Præsidium, pœnamque malis, nulloque favore
 Ancipites inter corda inclinantia lites.
 Magna (nec inficior) sunt hæc, sed summa tuarum
 Non ibi consistit laudum nec terminus hæret.
 Scilicet in tanto fortis splendore secundæ
 Nosse modum, quantoque supra virtutibus omnes
 Omnibus emineas, tanto submissius æquo
 Te gerere in cunctis, tetrico nec honore seve-

rum,

Nec fracta gravitate levem, non ore superbum,
 Non tristem aspectu, vultusque horrore minacem,
 Sed comem placidumque bonis, placabilis iræ,
 Quique magistratus largissima fræna remittas
 Sponte tua, salva quoad maiestate liceret,
 Hæc tua te virtus diis immortalibus æquum
 Efficit, atque hominum supra fastigia tollit.

Mutuum amor.

Armata telis dexteram ,
 Lævam veneno sæviat
 Mors : cuncta tempus demetat
 Falce : aut senectûa deterat :
 Non mortis hoc propinquitas
 Non temporis longinquitas,
 Solvet, fides quod nexuit
 Intaminata vinculum.
 Mors & senectûs obruit
 Cum Scipione Lælium,
 Canam fidem non obruit,
 Non pectorum constantiam.
 Durabit usque posteris
 Intaminata sæculis
 Syncera quæ Britannidas
 Nescit fides Heroidas ,
 Rerum supremus terminus
 Ut astra terris misceat ,
 Regina Scota diliget
 Anglam, Angla Scotam diliget.

In Leonoram.

Siccine de nostra nunquam egrediere culina
 Pinguibus & fies semper amica cœquis ?
 Urque coquû coquus expellit, sit protinus hæres,
 Successorque tuo sic nova præda toro.
 Jamq; etiam hesternas deglubere cœpiat osellas,
 Crescit & in mores filia parva tuos.
 Lingit & algentes concreto jure patellas,
 Nudaque jejunæ præripit ossa cani.
 Sic tener, & firmis nondum satis unguibus ursus
 Magnanimo lambit vulnera facta patri.
 Munus obire potest Leonora decentius istud ,
 Longæva senior cana parens Hecuba
 Efferat annosos rabies cui spumea rictus ,
 Et latrat, patulo dum cupit ore loqui :
 Et stipis exiguæ si spes accessit, adulat,
 Nec quicquam in dura fronte pudoris habet :
 Illa analecta legat, dentes illi ossa fatigent

Cum

Cum canibus certet de dape pene canis.
 Tu juvenum potius validis obnitere nervis,
 Et facie, atque annis concipe digna tuis.
 Filia parva aviam spectet, matremque & utrinque
 Spem capiat vitæ, consiliumque suæ.

Ad eandem.

Vive male, monachique tui, lixæque coquique
 Mater edax, illex filia, nigra tribas:
 Ne tamen interea vestri immemor arguar esse,
 Vos penes hoc nostri pignus amoris erit.

In Leonoram.

Mendicis ætas monachis tibi prima dicata est,
 Jam tibi maturæ sola culina placet.
 Divinare licet, sed non libet, & pudet, ævo
 Excipies quales deteriore viros.

In Nearam.

Cum pulchram roseus dies Nearam
 Offendit mihi, sic miser furore
 Inquietas agor, trahor, peruror,
 Ut rursus tacitas amem tenebras
 Ceu mali medicina sint tenebræ.
 At cum nox tenebris opaca cæcis
 Jam solis jubar aureum fugavit,
 Et solis jubare aureo refulgens
 Jubar splendidiusque, puriusque,
 Formosam mihi sustulit Nearam,
 Jam rursus tenebras malas perosus,
 Pulchram cernere quæ negant Nearam,
 Noctem deprecor, & diem reposco,
 Quæ pulchram mihi referat Nearam,
 Ceu mali mihi causa sint tenebræ,
 Quis vitæ manet ordo me modusque?
 Cui vota ut tribuant dei faventes,
 Cum votis neque dii dabunt faventes
 Ne miserrimus esse perseverem.
 Hoc Venus probat, & probat Cupido
 Diis totisque potentior secundis.

In Iulium II. Pontificem.

Genua cui patrem, genitricem Græcia. partum
 Pontus & unda dedit, nū bonus esse potes?
 Fallaces Ligures, & mendax Græcia: ponto
 Nulla fides. In te singula solus habes.

*De Nicotiana falso nomine Medicea
 appellata.*

DŌsus ab Hesperiiis rediens Nicotius oris
 Nicotianam rettulit,
 Nempe salutiferam cunctis languoribus herbam,
 Prodesse cupidus patriæ.
 At Medice Catharina ~~ne~~ *Sappho* lucisque suorum
 Medea sæculi sui,
 Ambitione ardens, Medicæ nomine plantam
 Nicotianam adulterat:
 Urque bonis cives prius exuit, exuere herbæ
 Honore vult Nicotium.
 At vos auxilium membris qui quæritis ægris,
 Abominandi nominis
 A planta cohibete manus, os claudite, & aures
 A peste terra occludite.
 Nectar enim virus fiet, Panacea venenum
 Medicæ si vocabitur.

*Ad Carolum Cossæum Brixiaci Dynastam
 post captas Verceilas.*

Quis me nivosos Alpium trans vortices
 Curru volucris deferet?
 Quis nube septam me remotis pegasus
 Sisset jugis OEnotriæ?
 Non ut parentum laude Romam, vel sua
 Virtute Venenum nobilem
 Fratrisque flammis, & sororum lacrymis
 Padum calentem conspicer:
 Sed te beatæ, lux beata, Galliæ
 Cossæ, propius ut colam;
 Te mirer Italum. te Pelasgum gloriam,
 Splendore fuscantem novo:

Cen

Ceu sol Dianam, ceu Diana cæteras
Obscurat astrorum faces.
Nec pectus hac mi perculit cupidine
Florentis ævi gloria.
Ceu pertinacem cum Batavum interpelleres,
Sæva tremendus cuspide,
Qualis columbas spargit imbelles fuga
Ales Minister fulminis.
Sed cum decoro squalidum te pulvere
Mirata quondam est Ruscinio,
Solum feroces bellicosæ Iberiæ
Parma morantem exercitus.
Tunc cum tuorum fida castrorum comes
Attonita virtus par novum
Spectavit, hinc virum, inde bellum, & horruit
Quod fecerat spectaculum.
Vercella pectus una sollicitat meum,
Vercella sola macerat,
Vercella victa Galliis dum vincitur
Felicior victricibus.
Virtute tanta comminus cui perfrui
Indulset Astrorum favor.
Inusitato quam theatrum cœlites
Elegerint spectaculo:
Cum te chorago pace cum placide feram
Mars copulavit dexteram:
Bellona mitis fræna legum pertulit,
Innoxioque sœdere
Vis æquitati juncta, jus licentiæ
Secura pressit compita,
Salvoque recti & improbi discrimine
Castris forum se miscuit.
Quem nuper inter arma fossarum moræ,
Celsæque pinnarum minæ.
Tot stricta tela, plumbeæque grandinis
Procella non exterruit.
Idem urbe capta fronte non tristi ferox,
Non impotens victoria,
Non ira & odio sævus implacabili.
Non efferatus cædibus,
Perambulavit liberas metu vias,
Ceu pace festa exercitus.
Non insolentis militis formidine

Matrona cultus exiit.
 Non officina clausa merces abdidit,
 Non hospes aurum credidit
 Solo refosso. Non pudori filiz
 Parens maritus conjugii
 Vim expavit ullam. Subitus oppressæ sonas
 Urbis, tubarum & cornuum
 Clangor, virorum clamor, armorum fragor,
 Vulgi infidebant auribus.
 Cædes ob oculos, & fuga & ferrum madent
 Cruore nondum frigido.
 Volvebat animus quid facere victor, pati
 Victus soleret : tot tamen
 Inter timores vim timere te duce
 Nemo sibi permiserat.
 Cum tu tot animos militum, tot ensium
 Sic temperares impetum :
 Ceu versat animus corpus unum, & corpore
 Enata ab uno brachia :
 Natura genitrix tam novam discordiam
 Rerum videns concordiam,
 Leges stupebat non minus vinci suas,
 Quam vatis olim Thracii
 Ad carmen amnes stare, sylvas currere,
 Cervo leonem, ovi lupum
 Mitem accubare, & acribus lepusculum
 Latus Molloſſis jungere.
 Ego hunc triumphum, hac te decorum gloria
 Cossæ, malui cernere,
 Quam spolia regum, dirutarumque urbium
 Gæzæque pompam barbaræ,
 Victæque turbæ fletibus plaudentium
 Contaminatum gaudium.
 Sed quando tanto disſitis cœlo & solo
 Sors invida id præcluserit,
 Te prosequemur mente grata, qua licet,
 Et vota nuncupabimus :
 Haustusque dulcis Liberi libabimus
 Heroas inter sospites,
 Canetque victor pariter & victus tuum
 Hic robur, hic clementiam.

Joannis

Ioannis Calvini Epicedium.

SI quis erit nullos superesse à funere manes
 Qui putet, aut si forte putet, sic vivit ut orcum
 Speret, & æternas Stygio sub gurgite pœnas,
 Is merito sua fata fleat, sua funera ploret
 Vivus, & ad charos luctum transmittat amicos.
 At nos, invitis quanquam sit raptus amicis
 Ante diem, magnis quamvis inviderit ausis
 Mors, Te flere nefas, Calvine, & funere vanæ
 Ludibrio pompæ, & miseris onerare querelis.
 Liber enim curis, terrenæ & pondere molis,
 Astra tenes, propiusque Deo quem mente colebas
 Nunc frueris, puroque vides in lumine purum
 Lumen, & infusi satiatus Numinis haustum
 Exigis æternam sine sollicitudine vitam:
 Quam neque dejiciunt luctus, nec tollit inani
 Ebria lætitia spes, exanimantve timores,
 Quæque animo offundit morbi contagia corpus.
 Hanc ego quæ curis relux exemit acerbis
 Natalem jure appellem, qua raptus in astra
 In patriam remeas, & post fastidia duri
 Exilii, mortis jam mens secunda secundæ
 Fortunæ imperio major, primordia longæ
 Ingreditur vitæ. Nam ceu per corporis artus,
 Quum subiit animus, pigræ vegetatque movetque
 Molis onus, funditque agilem per membra vigo-
 rem:

Quum fugit, exanimū jacet immotumq; cadaver,
 Nec quicquam est luteæ nisi putris fabrica massæ:
 Sic animi Deus est animus, quo si caret, atris
 Obruitur tenebris, specieque illusos inani
 Fallaces rectique bonique amplectitur umbras.
 Ast ubi divini concepit numinis haustum,
 Diffugiunt tenebræ, simulacraque vana facessunt,
 Nudaque se veri facies in luce videndam
 Exhibet æterna, quam nullo vespere claudit
 Septa caput furvis nox importuna tenebris.
 Hunc ergo in portum cœlo plaudente receptum
 Tu licet in placida tranquillitas pace quiescas,
 Non tamen omnino potuit mors invida totum
 Tollere Calvinum terris, æterna manebunt

Ingenii monumenta tui : & livoris iniqui
 Languida paulatim cum flamma resederit . omnes
 Religio qua pura nitet se fundet in oras
 Fama tui : ut nuper falso te nomine Clemens,
 Te Pauli duo; flagitiis & fraude gemelli ,
 Te Joli timuit rabies, Te nobilis una
 Fraterna impietate Pitis : Sic nominis umbram
 Ingeniique tui effigiem post fata timebit
 Vana superstitio : Quique olim in sede Quirini
 Triste furens flammaq; minax ferroque tyrannus
 Transtulit inferni cuncta in se mœnia regni ,
 Imperio Pluto , fœdis Harpyia rapinis ,
 Eumenis igne, Charon nâblo , triplicique corona
 Cerberus, immixti stupefactus lumine veri
 Terrificoq; tuæ dejectus fulmine lingue
 Transferet infernas in se post funera pœnas:
 Inter aquas sitiens, referens revolvibile saxum,
 Vulturibus jecur exesus , cava dolia lymphis
 Frustra implens, Ixioneum distentus in orbem.

Ioanni Areskino , Comiti Maria Sco-
torum Prorégi.

Siquis Areskinum memoret per bella ferocem.
 Pace gravem nulli, tempore utroque pium,
 Si quis opes sine fastu , animum sine fraude , ca-
 rentem
 Rebus in ambiguis suspitione fidem,
 Si quod ob has dotes sævis jactata procellis
 Fugit in illius patria fessa sinum,
 Vera quidem memoret, sed non & propria: laudes
 Qui pariter petet has unus & alter erit.
 Illud ei proprium est. longo quod in ordine vitæ
 Nil odium aut livor quod reprehendat habet.

Matthæo Stuarto Levinie Comiti Sco-
torum Prorégi.

Regis avus, Regis pater, alto è sanguine Regum
 Imperio quorum terra Britannia abest
 Matthæus, genuit Levinia, Gallia fovit,
 Pulso Anglus thalamum, remque decusque de-
 dit.

Cepi

Cepi inviſta manu : famam virtute reſelli ,
 Arma armis yici, conſilioque dolos.
 Gratus in ingratos, patriam juſteque pieque
 Cum regerem, hoſtili perfidia cecidi.
 Chare nepos, ſpes una domus , meliore ſeneſtam
 Attingas ſato, cætera dignus avo.

Anne Valsingham Thomæ Randolphi uxori.

A Nna hic Rodolphi jaceo cum prole ſepulta :
 Et genitrix, uno & mortua & orba die.
 Et genus & facies populo ſunt nota : ſed uni
 Sat mihi ſit mores complacuiſſe viro :
 Quos gemitu probat, & lacrymis, curaque fideli :
 Nec patitur famam me moriente mori.

Ad Camillam Morelliam.

C Amilla multo me mihi carior,
 Aut ſi quid ipſo eſt me mihi carius
 Camilla doctorem parentum
 Et patriæ decus & voluptas,
 Ni Gratiæ te plus oculis ament.
 Ni te Camœnæ plus oculis ament.
 Nec Gratiæ gratas, nec ipſas
 Eſſe reat lepidas Camœnas.
 Quæ virgo nondum nubilis, artibus
 Doctis Minervam, pectine Apollinem.
 Cantu Camœnas, & lepore
 Vel ſuperes Charitès, vel æques.
 Hos ferre fructus Utenhoſi decet
 Laurum, vireto quæ teneram comam
 Nutrivit, & ramos reſudit,
 Caſtalia ſaturata rore.

In Ruſſicum.

R uſſicus hem cunctos, cum congeminaret ad
 idus,
 Hyberno properans ſindere ligna foco :
 Syllaba quid toties juvet hem geminata, laborem
 Quærenti uxori rettulit ille, juvat.
 Nempe ſimul toto contentis corpore nervis

12

In rimam cuneum fortius ictus agit.
 Illa memor Veneris media inter gaudia, telum
 Ut penetret magis, hem congeminare jubet.
 Nil opus est inquit nunc hoc conamine conjunx,
 Findere te sane nolo, forare volo.

E Græco Simonidis.

Homo cum sis, nihil asserere stabile;
 Nec ubi videris hominem, certa
 Spatia ætatis promitte: etenim
 Muscæ volucris res in morem
 Inconstantia rotat humanas.

Ex eodem.

Ut arma fugias, fata non fugies tamen.

Ex eodem.

De luce cassis cor memoriam non supra
 Unum tenebit, si cor habeamus, diem.

Ad Henricum Scotorum Regem.

Caltha suos nusquam vultus à sole reflectit,
 Illo oriente patens, illo abeunte latens:
 Nos quoque pendemus de te Sol noster, ad omnes
 Expositi rerum te subeunte vices.

Ad Carolum Utenhovium.

Morte carent superi: superis pars cætera diva
 Saxonidas jūsto quæ regit imperio. (est,
 At morte ut careat mortali stirpe creata
 Non dare Lysippus, Praxitelesve potest.
 Musa potest fati domitrix quæ pectora vatum,
 Enthea fatidico plena furore quatit:
 Te manet Utenhovi decus hoc, decus hoc manet
 illam

Ut celebris numeris, fiat uterque tuis:
 Solus enim vates es tali Heroide dignus,
 Hæc sola ingenio est æca digna tuo.

Ad

Ad salutem in nuptiis Regina.

Alma salus reduci tibi Nymphæ hæc vota dede-
 Quatuor ut dominæ conciliare suæ. (re
 Ejus & æternam statuas in pectore sedem :
 Non alia poteris sanctius æde coli.

Hymnus in Christi ascensionem.

IO triumphe Ecclesia,
 Jam victor hostium tuus
 Dux, Templa scandit ætheris,
 Adversa patri vulnera
 It & coronam ostendere,
 Qualis redivit de prælio
 Tabo decoro sordidus.
 Demissa nubes se explicat
 Sub imperatoris pedes :
 Reclusa cœli janua
 Invitat omnem exercitum
 Vox Angelorum cantibus
 Venire regem nunciat :
 Æther nitescit gaudio
 Timore pallent Tartara,
 Mundus stupet spectaculo
 Suspensus ante incognito :
 Mors victa flet, spes præmi
 Levat labores militum.
 Cum patre proles unica
 Et ex utroque Spiritus
 Adeste sic pugnantibus
 Ut sint triumphi compotes!

E Græco Stobai de brevitate vitæ.

Rebus in humanis nulla est constantia certa :
 Veridico vates Chius ut ore canit.
 Non minus est foliis hominum gens fluxa caducis:
 Pauci ubi ceperunt auribus ista suis
 Pectoribus fixere : animis namq; indita quondam
 Spes teneris blande credula corda sover.
 Et dum læta viret jucundo flore juvena ,

Per-

Percussant animos irrita multa leves,
 Nec senium mortemve pavet: neque corpore sano
 Provida venturi cura doloris adest.
 O male stultorum mens credula, qui brevis ævi
 Tempora non norint quam fugitiva volent.
 At tu præmonitus nigræ ad confinia mortis
 Lætus age, & genio gratificare tuo.

Quorundam Doctorum

A D

GEORGIUM
 BUCHANANUM
 CARMINA.

JUL. CÆS. SCALIGER.
 V. C L.

Ad Georgium Buchananum.

Elix Georgi lætæ venæ pater,
 Quæ ditat immensum mare:
 Quid Barbarorum voce squalentem
 absona
 Merisque nugis oblitum,
 Inepturientem non ferendis artibus
 Audire memet possulas?
 Pleuræumne Phœbo temperante, Marsyas
 Tentabit ictum pollicis?
 Amabilis Thalia si faciat modos,
 Garrere pica gestiet?
 Te natum ad alta Pegasi cacumina,
 Tepente susceptum sinu
 Reginæ sacri magna Calliope soni
 Liquorè non noto imbuat,

De-

Deditque palmam ferre de tot gentibus ,
 Latina quot colit cohors ,
 Puris beata voce tessellis nitor
 Perstringit aures candidas :
 Flexuque ducta vena dulcis aureo,
 Quam sustulit, iterat sitim.
 O me superbum, mole sublatum avara,
 Te litteratorum Deo.
 Desideratum abesse se, ut scribis, doles :
 Quod aliquid esse me putes :
 Tu te ipse contemplator, in quo cuncta sunt ,
 Et vota lenis tua.

I D E M

D E

G. BUCHANANI

Carminis venustate.

Heri legebam nuper allatum mihi
 Sapidū, tenellū, molle carmen aureū,
 Intelligendum vel puelis omnibus .
 Si splendor, atq; puritas, decus, nitor,
 Animū subire luculentū ullum queat.

Intelligendum non facile doctis viris,
 Nisi mentis excitetur ardor efficax,
 Sententiarum propter ardorem merum.

De me ut loquaris, ut ego de me ipso loquar,
 Intelligebam primulū ut simplex puer :
 At ubi vir esse, ubi esse volui intelligens,
 Vocis serena luce percussus tua
 De intellgenti intelligens nihil sui.

Hoc te volebam sic monere : ne petas
 Me velle respondere. non enim audeo.
 Hocque esse respondere, non respondeo.

GEORGIUM BUCHANANUM

THEODORI BEZÆ

C A R M E N.

Udieram Gattos, & quos Septen-
trio quondam
Barbarus immanes ultricem in na-
minis iram
Effudit populos, sceleratæ *inania*
Romæ.

Et quæcunque prius spoliato ex orbe sacrarant,
Imperii fastusque sui monumenta Quirites,
Partim æquasse solo, partim injecisse voraci
Consumenda rogo: ut quæ olim fastigia cœlis
Intulerat, septem attollens in nubila montes,
Nunc prostrata suis celebretur Roma ruinis.

At non ingenium solers, linguamque disertam,
Æternis quibus illa opibus tot sæcula felix
Roma olim cunctas inter caput extulit urbes,
Hæc inquâ reliquis longe anteferenda trophæis,
Non equidem audieram Gattosve aliasve feroces
Quas procul Oceanus gentes glacialis inundat
Noscere, mirari nedum: potuisse rapaces
Barbarus ut prædæ istius dulcedine captus
Injiceret Musis ungues, quas deinde rigenti
Captivas sic diligeret coleretque sub Arcto,
Ut medias inter glacies Boreæque sonori
Pectora nata gelu. Musarum ardore calerent.
Attamen hoc factum si quis dubitaverit, idem
Vel medio lucere die Titana negarit.
Vel te virtutesque tuas ignorat ineptus,
Aonidum immortale decus, Buchananæ, sororum.
Namque tibi extremæ prope nato ad littora Tha-
les,

Os tenerum Aonides sic formavere puellæ,
 Sic Grajo pariter melle illevere labella,
 Pectore Romano sic implevere sonoræ,
 Ut te Roma, licet Scotorum ad littera natum,
 Equoreas inter cautes atque horrida cete,
 Tanquam urbe in media civem sibi vindicet ortū:
 Inde autem magni te Mantua clara Maronis
 Juret stirpe satum, at contra Verona, Catulli:
 Afferat hinc Venusinus, & hinc Pelignus. & inde
 Corduba te repetat, repetat quoque Bilbilis inde.
 At vatem interea Buchananum Scotia jactes
 Una tuum, felix tantis natalibus una:
 Maestæ quoque ingenii tanta virtute Georgi,
 Aeternum, & Latii spoliis ornatus opimis,
 Invidiaque omni major Buchanane triumphat.

ANDREAS MELVINUS,

GEORGIO

BUCHANANO

*Præceptori suo, & Musarum
parenti.*

Uper te, BUCHANANE, cum
 viderem
 Aegrum, languidulum, toro jacen-
 tem,
 Et fato & capulo heu nimis propin-
 quam:

Visus tum mihi sum videre Musas
 Et fato & capulo heu nimis propinquas,
 Te sensi ut meliuscule te habere,
 Nec tristi vigilem toro jacere.
 Verum exsurgere, munia ampla obire,
 Regem visere, Regis & senatum:
 Mox Musas meliuscule se habere,

H h

Nec

482 Ad G. BUCHAN. CARMINA.

Nec tristi vigiles toro jacere ,
 Verum exurgere , munia alta adire ,
 Regem visere , Regis & senatum
 Regem coelicolum, poli senatum,
 Scosi. hinc nomine pene restitutæ
 Valetudinis & tuæ & sororum,
 Doctarum BUCHANANE dux sororum :
 Quæ tecum in torulo simul jacebant
 Ah longum nimis, ah nimis nimisque
 Egræ. languidæ, parum loquentes :
 Quæ tecum in tumultu simul jacebunt
 Ah brevi nimis, ah nimis nimisque
 Et surdæ & gelidæ & nihil loquentes :
 Ergo hoc nomine pene restitutæ
 Valetudinis & tuæ & sororum,
 Ut fortem tibi gratularer istam ,
 Gauderem mihi gaudium renatum
 Et longum tibi comprecarer ævum
 Exfors tædii & anxii laboris ,
 Consors gaudii & otii beati,
 Inscriptum tibi carmen exaravi :
 Et pingui rudis arte lineavi,
 Haustum è fontibus abditis sacrisque,
 Et sponte & subito calore fustum :
 Non quale incolumes solent Camœnæ
 Altum, grandiloquum & nimis venustum ;
 Sed quale invalidæ queunt sorores
 Deductum & tenue & minus venustum.
 Hoc, inquam, tibi carmen exaravi,
 Doctarum BUCHANANE dux sororum,
 Incultum ut coleres, & impolitum ,
 Unus qui instar es omnium polites :
 Proscissum veluti colonus arvom
 Exaransque, iteransque, tertiansque :
 Procusum velut artifex metallum
 Elimans, spoliens & elaborans :
 Ut versum semel, usque & usque versum,
 Incudi quoque redditum remittas,
 Non quale invalidæ queunt sorores
 Deductum & tenue & minus venustum ;
 Sed quale incolumes solent Camœnæ
 Altum, grandiloquum & nimis venustum.

GIOR.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

DE SPHÆRA LIB. I.

QUam variz mundi partes, quo semi-
na rerum
Fœdere convenient discordia, lucis
& umbræ
Tempora quis motus regat, æstus
frigore mutet,

Obscuret Solis vultum Lunæque tenebris,
Pandere fert animus. Tu qui fulgentia puro
Lumine templa habitas oculis impervia nostris,
Rerum sancte parens, audacibus annue cœptis :
Dum late in populos serimus tua facta, polique
Immensum referamus opus : gens nescia veri
Ut residem longaue animum caligine mergam
Attollat cælo, & flammantia mœnia mundi
Dum stupet, & vicibus remeantia tempora certis,
Auctorem agnoscat, tantam qui robore molem
Fulciat, æternis legum moderetur habenis,
Consilio innumerofq; bonus conformet ad usus.

Tu mihi Timoleon magni spes maxima patris,
Nec patriæ minor, Aonii novus incola montis,
Adde gradum comes, & sacros accedere fontes,
Nympharumque cheros, populoq; ignota profano
Otia, nec damno nec avaræ obnoxia curæ.
Tempus erit, cum tu, veniat modo robur ab an-
nis,

Spumantes versabis equos in pulvere belli
Torvus, & in patriâ assurges non degener hastam,
Interea genitor, Ligurum seu fulminet arces
Germanosque feros, & amantes Martis Iberos
Consiliis armisque premat, Franciæ trophæis
Littora Phœbeas decoret testantia flammæ.

Hoc quodcunque vides, circumque, infraque,

^{supraque}
 Volvere perpetuo labentia secula motus,
 Omnia complexum gremio longæva vetustas
 Admirata deus ~~vatum~~, pictique niterem
 Aetheris, & puro radiat luminis orbes.
 Uno appellari consensit nomine mandum.
 Et quanquam moles omni sibi parte coherens
 Una sit, & nexis per mutua vincula membris
 Conspiret, positaque semel rectore sub uno
 Observer leges: non est tamen omnibus unum
 Partibus ingenium, non vis nativa: sed orbes
 Astriferi, & nitidi sublimis regia cæli,
 Immutabilis senii, & vultu immutabilis uno
 Perpetuum servat solida & sincera tenorem.
 At quicquid gremio Lunæ complectitur orbis,
 Permutat, variatque vices, trepidoque tumultu
 Æstuat, & nunquam sentit pars ulla quietem.
 Sed ruit in sese & civili vulnere semper
 Aut cadit, aut perimit, alioque renascitur ore,
 Rursus ut intereat. Nam pars hæc infinita mundi
 Quattuor includit genitalia corpora: terram,
 Et tenues undas, quique undis altior ær
 Incubat, & volucrem campos super æris ignem,
 Hæc sua vel levitas vel densæ pondera molis
 Disposuere locis: quoniam densissima quæque
 In massam coiere, suoque impulsa deorum
 Pondere, telluris medium glomerantur in orbem.
 Quem circum amplexus fudit se mobilis humor,
 Pulveremque globum terræ, siccosque fluentem
 In cineres vinxit: super hunc se rarior æther
 Explicuit, sursumque leves onerosior ignes
 Expulit, ut puri teneant confinia cæli.
 Hæc ita contiguæ inter se finibus hærent,
 Orbis ut exterior complexibus interiorem
 Ambiat, & toto circum se corpore fundat,
 Aëra sic ignis, sic undam amplectitur ær,
 Sic levis unda gravem premeret sub gurgite terræ
 Perpetuo, nisi cura Dei se attollere montes
 Jusset, vallesque premi, terramque cavernis
 Hiscere, & ingentes humori aperire lacunas,
 Et maris irati sepsisset molibus oras.
 Scilicet humano generi Pater optimus olim

Pro-

Prospiciens, certis compressit finibus undas,
Et terræ faciem cælo patefecit apertam.
Unde animal cælestē genus, terræque colonum
Respiceret patrii flammantia mœnia cæli.
Et quanquam membris terrena mole gravatis,
Qua licet infernæ fugiens contagia labis,
Mens erecta polum levibus superivolet alis.
Ergo ita præscriptos elementa coercita fines
Cætera conservant: sed tellus corpus in unum
Cum liquidis coit ipsa undis, cedantque vicissim
Amplexuque sovent sese, alternisque fruuntur
Hospitiis, mixtæque unum coguntur in orbem;
Orbis enim speciem gravitas sua fecit utrique.
Nam quibus est pondus, proclivia corpora, mundi
In medium se sponte serunt: sic humor aquarum
Ima petit, sic saxa jugis avulsa trahuntur
Sylvarum cum strage: omnes sic undique partes,
Qua vis nulla vetat, medium nituntur in orbem,
Inde rotundari libratæ undique massam
Ponderibus ratio convincit: sin tibi sensus
Certior esse animo iudex videatur, id ipsum
Non tibi difficile est certis cognoscere signis.
Nam si plena foret facies telluris ab Indo
Littore ad Herculeam Calpen, cum Phœbus Eoo
Cardine depromit radiatæ spicula flammæ,
Non citius Gangem, quam Gades tela dici
Lucida percurrent, & cum Sol condit Ibero
Æquore flammam, una cunctis mortalibus hora
Obsita nox tenebris fuscas offunderet alas,
At nunc paulatim tenebris aurora fugatis
Exerit Oceano placidum caput, aurea cum fax
Evocat æstiferos stratis è mollibus Indos,
Humida nox rignos per nostra cubilia somnos
Fundit adhuc: Indos ubi nox involverit umbra,
Clara per Hesperios fundunt se lumina colles,
Nempe quod in modicum tellus erecta tumorem
Tardius his, illis citius vaga lamina terris
Dividat, & clivo radios frangente supino
Occidat his, illis surgat Sol, passibus æquis
Quem fugit, & sequitur cæcis nox atra tenebris.
Nec minus id Lunæ poterunt monstrare labores;
Cum procul à fratris radiis ferrugine vultus
Induit oppositæ in medio tellurigæ umbra:

H h 3

Nam

Nam tenebris primis nobis cum Luna laborat,
 Post mediam Persees æra auxiliaria noctem
 Personat & magicos vetat exaudire susurros.
 Quid? quod ubi Lunæ pars altera lumine cæssa est.
 Altera fraternis fulget pars æmula flammis.
 Qua rubor infecit tenuem falcatur in arcum.
 Corporis obscuri nam mobilis umbra figuram
 Exprimit, unde fluit: redduntque trigona trigonæ,
 Quadratam faciem quadrata, rotunda rotundam.
 Ergo orbis cum sit tellus, coeuntia Solis
 Lumina clivossæ circum latera ardua terræ
 Undique constringunt umbram, clausamque ro-
 tundant.

Nam si plana foret facies telluris ab omni
 Parte sui, nunquam tenebrescens cornua Phœbe
 Fingeret, aut faciem vaga sumeret umbra rotun-
 dam.

Quin & Parrhasia tellus declivis ab Arcto est
 Usque Noti argentem qua sese exporrigit ortum.
 Nam quo quisque magis tepidos declinat ad Au-
 stros.

Hoc humilis Cynosura magis se deprimit, at quo
 In Boream properans magis, hoc se Parrhasius urbs
 Altius attollit, similique tenore deinceps,
 Quantum terra tumens dorso confurgit iniquo,
 Tantum se nobis aperitque & condit Olympi,

Nec te commoveat, quod in altos edita montes
 Pars terræ assurgat quædam, depressa profundis
 Vallibus hæc fidat penitus, camposque jacentes
 Explicet, humanos dum se conformat ad usus.
 Ista quidem nostris discrimina magna videntur
 Esse oculis, terramque negant plane esse rotundam.
 Sin conferre solum juvet ad radiantia mundi
 Mœnia, & immensam, quæ continet omnia, mo-
 lem:

Ille tumor terræ, quem nos miramur, inanis
 Vanescit, nullumque facit penitus momentum;
 Non secus ac vitreum si musca perambulet orbem,
 Qui nobis penitus lævis videatur, & omni
 Asperitate carens, sentit tamen illa tumorem.
 Parvaque inæquali figit vestigia clivo,
 Non aliter fixura nisi sulcata dehiscat
 Hic rimis, illis tumulis sibi machina dispar.

Nec

Nec minus in faciem se colligit unda rotundam
 Pondere pressa suo, qua per declivia terræ
 Ire licet, certis potes id cognoscere signis.
 Nam velut in terris, sic & fulcantibus æquor
 Nunc polus assurgit, nunc se declinat, & undas
 Pene subit, ponto in cumulum crescente rotan-
 dum.

Aspice cum plenis à littore concita velis
 Puppis abit, sensim se subducente carina,
 Linteaque & summo apparent carchesia malo.
 Nec minus è navi terram spectantibus unda
 In medio assurgens, cum littus condidit alta
 E specula mali (quamvis ea longius absit
 Quam laterum crates, & pinea recta carinæ).
 Littora tota patent: Quid? quod penetrabilis undæ
 Corpus ~~alio~~ ^{reptis} cum sit, pars quæque minuta
 Quantulacunque tamen magno cum corpore for-
 mæ.

Nomen, & ingenium ex æquo communicat, ignis.
 Non minus est tepida latitans scintilla favilla,
 Laomedontæas quam qui dejecerat arces:
 Nec quicquam proprium est huic, quod non ven-
 dicet æquo

Jure sibi exiguae populatrix flamma lucernæ.
 Nec laticis nomen sibi verius æquoris unda
 Vendicat æstiva quam ros glomeratus in herba.
 Ergo velut tenui se ros argenteus orbe
 Lubricat, & nitidis depingit gramina gemmis,
 Et quæ de madidis dependet stiria tectis:
 Sic late effusus ponti remeabilis humor
 In cumulum assurgit, formamq; affectat eandem.

Sed quid ego hæc longis rationum ambagibus
 usque

Prosequor, & claris conor lucem addere rebus?
 Cum neq; qui fuscus calidus vapor inficit Indos.
 Obster avaritiæ, nec Sol violentior arva
 Æthiopum torrens, Boreæque inamabile frigus,
 Omnia jam vasti ratibus panduntur Iberis
 Clausura orbis, rerum longis incognita sæclis
 Jam secreta patent. namq; insatiabile monstrum
 Orcus Avaritiæ stygiis emisit ab antris
 Germanam Harpyis, facies incultra, situque
 Tristis, hiant rictus, tetricis frons aspera rugis.

Ora fame pallent, corpus miserabile curæ.
 Attenuant, virtus promptam ad perjuria linguam
 Inficit, & trepidam exercent insomnia mentem,
 In vigiles ne blanda quies irrepāt ocellos :
 Illa olim lustrans sicco vix fertile sparto
 Lyciædum littus, raræque in collibus herbas
 Qui legeret genus acre virum, se in pectora *sensim*
 Insinuans dedit, & stimulis præcordia cæcis
 Impulit, & resides animos, durumque laborem,
 Et male cum grata longum luctamen arena,
 Et tennem victum & recto sub paupere tristem
 Objicit ante oculos vitam, & sub nocte sopora
 Mentibus illudit varias mentita figuras.
 Nunc nemora Æthiopum molliorque aviaria lana
 Induit, & ditos alio sub sidere monstrat
 Sylvarum exuvias Seras, nunc decolor Indus
 Zinziber & piper accumulât, nunc *cinnama dives*
 Cogit Arabs : nunc fecundo de vulnere *matris*
 Thus & Myrrha fluunt, perq; inscia vomeris arva
 Congerit in cæcas aurum formica cavernas.
 His animum illusi formis, duraque premente
 Pauperie, & magnum magni spondente laboris
 Spe pretium : linguunt patriamque thorumque
 laremque

Grandævosque patres, stentesque in limine natos,
 Præcipitantque animas in aperta pericula viles
 Auspice avaritia. Et quanquā furor omnibus idem
 Paulatim tamen ignoti sermido coëgit
 Oceani littus legere, & confidere ponto
 Parcius: at postquam cum lucro audacia crevit,
 Alta petunt, charaque procul tellure relicta
 Velivolæ verrunt rostris spumantibus undas.
 Jam sordent spolia Æthiopū, pauperq; Zalophus,
 Guineaque & nimio Congus sub sole recoctus,
 Et quicquid longis cumulaverat Africa sacris,
 Aut nondum nostris mentem labefacta venenis
 Spreverat, una animos rapit India, sola profundis
 India dives opum ingluviem expletura videtur.
 Et votis factura modum, qua signifer annum
 Ci reclus obliquans vicibus discriminat æquis,
 F. igiturisque pares alternos temperat ætus,
 Lucri dira fames penetrat, non Seres & Indi.
 Et quisquis primis tepefactus statibus Æri

Mollia

Mollia laniferis carpit velamina sylvis,
 Non quæ vincendo fessum terra ultima Bacchum
 Vidit pampineos moderantem tigride currus.
 Quæque laboriferi finem dedit Herculis ætis,
 Et, quæ Pellæas sensit postrema farissas,
 Sufficiunt avidis animis: qua panditur orbis
 Sub Noton Herculeæ fugiens compendia metæ,
 Donec ad argentem trans Ægocerotha Canopum
 Ardua devexi niteant fastigia cæli,
 Fregere ignotas remis audacibus undas.
 Et quicquid tenebris longa ignorantia cæcis
 Obruerat, qua nec Romana aut Barbara traxit
 Arma odium, bellive furor; non prodiga vitæ
 Gloria, non præceps audacia, non vagus error,
 Quo neque monstrorum sæcunda licentia vatum
 Ausa inferre pedem est, auri scelerata cupido
 Irrupit: quærensve viam per devia mundi,
 Dum nihil occultum, dum nil sibi linquit inausum.
 Quod ratio longis visa est extundere sæclis,
 Illa oculis hominū ostendit, terramq; fretumque
 Aëraque & gremio cæli versatile templum
 Cætera complexum tumidos se cogere in orbes.
 Et mundi effigiem per singula membra rotundam,
 Pendentemque suo & libratam pondere terram
 In media mediam mundi regione locatam:
 Et circumfusus cunctis è partibus orbes
 Aetheris, in medium, toto procumbere nisu,
 Inque globum cogi nitendo, in seque volutos
 Nectere perpetuis redeuntia sæcula sæclis.

Una igitur cum sit moles telluris & undæ,
 In speciem cogens sese omni partē rotundam
 Concavus hanc aër, qui circumvolvitur, eandem
 Ducat ut effigiem, ratione evincere promptū est.
 Extima pars etiam volueri quæ cingitur igni
 Ignis ab amplexu curvum sinuatur in arcum:
 At levitate sua vivacis semina flammæ
 Alta petunt: donec Lunæ circumfluvius orbis
 Arceat, inque globum cogat coalescere fluxam
 Materiam, rursus flammæ pars infera sese
 Lubricat orbe cavo, cum scilicet undique partes
 Impellant sese, & sursum levitate ferantur,
 Postremæq; premant, semperq; prioribus insistent,
 Quæque licet, tentent puro se adjungere calo.

Sic medium fugiens mundi, se flammea moles
Contrahit, inque cavū interne se circinat orbem.

Quatuor hæc simili cum sint elementa figura
Prædita, non uno pergunt tamen incita motu
Ire : sed hæc sursum levitas rapit, illa deorsum
Pondus, & hunc unum dedit iis natura mearum.
At flammarum orbis, flammisq; propinquior æt,
Quod fluat in gyrum celeri vertigine raptus,
Indicat exitiale micans fax dira cometæ,
Multaque quæ liquidis flagrant incendia campis
Ætheris, Eo cum nocte orientia cœli
Margine, & hesperio cum nocte immersa pro-
fundo.

Aut Phœbi cum luce parem servantia cursum.
Non tamen hæc circum terras per inane rotantur
Sponte sua, volucris sed torta volumine raptat
Secum cuncta trahens domini violentia cœli :
Aëria at vario terræ pars proxima mora
Volvitur incertis semper vexata procellis.
Nam cum Sol oriens radiorum spicula fundit,
Humenteque bibit riores, fumosque volucres,
Nube polus densa latet obrutus, humida molles
Vis abit in pluvias, aut grandine ruris honorem
Decutit, aut operit, niveo ceu vellere montes
Aut matutinis vestit dumeta pruinis.

At tenues nebulæ & sicci spiracula summi
Cum glomerant campo sese aëtis, illicet Anster
Imbrifer, aut gelida Boreas effusus ab Arcto
Nubila volvit agens & turbine pulveris atri
Verrit humum, siccisque furens bacchatur arenis.
Æquora nec latis latè circumsona terris
Non in se remeant rursum & tumefacta redundant
Perpetuo fluxu : terra una immobilis hæret
In sese incumbens, nec sursum limite recto,
Nec fugit in dextrū, aut lævum, seditve deorsum,
Nec sese sua per vestigia volvit in orbem.

Nam cum stelliferi sursum undiq; machina cœli
Assurgat, tellusque sua gravitate deorsum
Pressa fluat, recto quo limite cunque mearet,
Scanderet, & nigris propius succederet astris,
Et bene dispositi turbaret fœdera mundi
Quæ levibus sursum, gravibus dant ire deorsum.
Cumque suam tetigere locum, si nulla quietem

Vis peregre infestet, tranquilla pace potiri,
 Terra igitur nec sponte sua secedere mundi
 In media regione potest, nec viribus ullis
 In latus impelli potis est, tollive, premive:
 Cum sit nulla usquam tantæ violentia molis,
 Moliri quæ sede sua per vimque movere
 Congeriem terræ possit. Nec rursus in orbem
 Se rotat, ut veterum falso pars magna sophorum
 Crediderat, Samii jurata in verba magistri
 Quippe astrorum ignes spectantia lumina falli,
 Quæ volucri circum torqueri turbine cælum
 Immota tellure putent: ceu littore pappis
 Cum fugit, & vento radit vada falsa secundo
 Stare ratem pigroque putes hædere profundo,
 Cum fugiant colles, sylvæque urbesque recedant.
 Nox ita corporeos hebetat caligine sensus:
 At tu chare puer nunc mecum lumina mentis
 Iluc intende, animoque orbem percurrere sagaci,
 Eque suis tenebris dimersum protrahe Verum.

Finge animo, pigris immoto corpore flammis
 Stare polum, terram se circumvolvere in orbem,
 Perque ter octonas umbrarum & luminis horas
 Claudere perpetuum sua per vestigia gyrum:
 Hanc neque vim cursus celeres æquare sagittæ,
 Nec poterunt alæ volucrum, nec flamina venti,
 Nec quæ sulfureæ impellit violentia flammæ
 Saxa, cavo inclusus quoties furit astus aheno.
 Nonne vides parva pueri crepitacula dextra
 Cum quatunt? vel cum nervo stridente sagitta
 Missa volat? vel cum soliis de fauce reclusus
 Ventus anhelantem fovet in fornacibus ignem?
 Nonne vides quanto cum murmure sibilat ær
 Seque gemit fundi? si parvo igitur momento
 Cum sonitu impulsus fremat atque remugiat ær.
 Quem fore speramus sonitum? quæ murmura
 tellus,

Concita præcipitem dum se contorquet in orbem,
 Totque simul sylvæ præruptaq; culmina montium
 Auram indignantem scindant, lacerentque for-
 rentque.

Ergo tam celeri tellus si concita motu
 Iret in occasum, rursusque rediret in ortum.
 Cuncta simul quateret secum, vastoque fragore
 Tem-

Templa, ædes, miserisq; etiam enuivibus urbes
Opprimeret subitæ strages inopina ruinae.

Ipsæ etiam volucres tranantes aëra leni
Remigio alarum, celeri vertigine terræ
Abreptas gement sylvas, nidosque tenebra
Cum sobole, & chara forsan cum conjuge: nec se
Auderet Zephyro solus committere turtur,
Ne procul ablatus terra fugiente Hymenæos.

Et viduum longo luctu desereret amorem,
Quid? cum prima leves incunt certamina Persæ,
Medorum & paribus stat contra exercitus armis;
Stante polo, fugiente solo, dum missile ferrum
Aëre suspensum vacuo volat: altera telis
Occurrens pars se indueret, pars altera nunquam
Vulnera perferret, tela & vertigine terræ
Hostibus ablatis, domini vestigia propter.

Irrita conciderent. Quid cum se concita tellus
Semper in occasum torquet, si cæcula ponti
Æquora lenta jacent, pigrisque immota lacunis
Interea, nonne aut terræ pars magna necesse est
Innatet æquoribus, naturæ & fœdere rupto
Unde levis rupes onerosas gurgite gestans
Non cedat, montesque altos non perforat humor,
Ante quidem indocilis minimos gestare lapillos?
Aut si terra undis solida & non fracta resistat,
Quotidie partem obrueret pars humida ponti
Demersamq; freto, quam Sol modo viderat, hanc
nox

Squalentem informi semper spectaret arena?
Quod si terra pari contorta volumine secum
Æquora raptaret, quique æquora concita tollit
Spiritus, impulsu ablatus traheretur eodem,
Hanc neque vim contra semper labentis eodem
Æquoris & versi violenta in flumina ponti
Navita vel verrens abiegnis æquora palmis,
Vel late expansis possit contendere velis
Præcipiti vanum cursu vincente laborem.

Quid Solem loquar aut Lunā? quid cætera cæli
Sidera, quæ peragunt non æquo tramite cursum,
Inq; chori ludunt speciem & nunc lumina jacto
Mutua conspirant, spatiis nunc distita longis
Quæque suum servant diversa lege tenorem?
Hæc si perpetua statione immota manerent,

Non

Non procul à fratris radiis ferrugine vultum
 Nunc Phœbe indueret, nunc fratrē admota subiret,
 Et trepidum subitis tenebris confunderet orbem.
 Nec Sol æstiferi modo torrida brachia Cancrī
 Scāderet, imbriferos modo declinaret ad Austros,
 Nunc medio auratas cum limite versat habenas,
 A tenebris paribus lucem fecerneret horis.
 Nec variis rerum vicibus, quæ terra pruinis
 Obruta, quæ pigro torpebat frigore, lætis
 Frugibus & blando florum vernaret amictu,
 Et coqueret mites in apricis collibus uvas,
 Nec Veneris jubar Oceano modo mane decoror
 Exereret vultus, & prævia lumina, Soli
 Nunc præluceret vespertinis Hymenæis,
 Regia si cæli pigra atque immota maneret.

Nec levior fuit in positu telluris & undæ
 Error corandem, quia mœnia celsa Crotonis
 Incoluere sophi Lacedæmoniumque Tarentum.
 Quippe nihil toto naturæ in corpore claudi
 Purius aut melius vivaci semine flammæ,
 Omnibus unde ortus nascentibus, omnibus auctus
 Progenitis, vigilisque ciens præcordia motus,
 Qui meat in lentos discusso frigore nervos,
 Insinuantque animam æternam per membra ca-
 duca,

Conciliat fluxis cælestia semina rebus.
 Huic igitur multo visa est dignissima sedes
 Arcanum penetrale orbis, mediique recessus:
 Unde adito è sacro partes effundere in omnes
 Se queat. ut (si fas parvis componere magna)
 Quod vegetat pigros cunctis animantibus artus
 Sanguinis & vitæ fons cor, de pectoris antro
 Vitalem spargit per cætera membra calorem.
 Proxima post ignem est illis sita terra, nec unam
 Hanc statuere tamen: sed & huic Antichthona
 terram

Adversam æternos circum ignem volvere gyros.

Hæc procul à vera quantum ratione recedant,
 Percipe: nam gravibus cum sit vis una movendi,
 Sponte sua ut fugiant cæli convexa, fluantque
 In medium mundi centrum: ut terra infima fidat
 Sponte sua, & media mundi statione necesse est
 Aëre libratum vacuo se fingat in orbem.

Nec

Nec minus id certis facile est cognoscere signis,
 Si minus à porta tellus distaret Eoa,
 Quam Tartessaco, qui fœnos accipit axes.
 Limite jam Phœbus radiis insigne coruscis
 Cum caput exereret, majorem ostenderet orbem
 Mane oriens, rursus ventura nocte minorem.
 Sidera quid memorem? vel quæ labuntur eodem
 Limite perpetuo, vel quæ non passibus æquis
 Per liquidos cœli campos constanter oberrant,
 Cum priora meant, majori corporis aucta
 Esse videbuntur nobis: dum longius absunt,
 Pro spatii faciem ostendent ratione minorem.

Quin solem observa, cœli de culmine recta
 Cum serit Æthiopus radiorum cuspid e, nulla
 Cum teneros fœtus defendit pampinus umbra,
 Si propior terris lucis moderator eois
 Tunc regeret currus, major peragrandæ peractæ
 Lucis parte foret, cœli & fastigia paucis
 Mane per adversum clivum Sol scanderet horis,
 Serus in occidentum spatio majore jugales
 Conderet Oceanaum, Contra si terra propinqua
 Hesperis metæ, longe distaret Eoa.
 Mane dui Titan scandens sublime cacumen
 Ætheris, Hesperias cito præcipitaret in undas:
 Tempora nec lucis (nunc ut solet) ætheris altu
 E folio spatiis medius secerneret æquis.

Præterea propior si Sol sese exeret Indis,
 Quam cadit Hesperis, umbras oriendo minores
 Horis projiceret paribus, quam littora Calpes
 Cum petit in noctem quatiens declivis habenas.
 Corpus enim ad lumen si proponatur opacum,
 Tam magis obscuras in longum porrigit umbras
 Quam magis à denso removebis corpore lumen.
 Nunc sol æquales spatiis æqualibus umbras
 Cum jaciât: spatiis terram undiq, despiciet æquis,
 Ex æquo occidit, portæque propinquas Eor.
 Terræ orbis calidam sed nec declivis in Austrum
 Propendet, nec Manaliam consurgit in Ursam,
 Sed medio inter utrumque polum discrimine
 pendens,

Circumfusus æquo distinguit limite cœlum.
 Nonne vides? blandi cum nuntia veris hirundo
 Admonet æquales cum lucibus esse tenebras.

An

Aut cum libra dies noctesque examine iusto
 Temperat, & mites fovet æstus mitior uvas,
 Mane novo surgens roseo cum Phœbus Eoo
 Fundit in humentes radiorum spicula terras,
 Turritæque domos armataque mœnia pinnis,
 Et quæ finitimis excludit iurgia limes
 Arbor agri rectos ad sera cubilia Phœbi
 Projicit umbrarum mucrones: rursus in undas
 Vespere discedens sero, cum condit anhelus
 Phœbus equos, roseos umbrarum cuspis in ortus
 Tenditur. ac cum Sol pluvios declivis in Austros
 Eggerota tenet, vel cum sublimis in Arcton
 Emicat, æquoreique accendit brachia Cancri:
 Nunc Noton obliqua, Boream nunc appetit um-
 Sed media mundi tellus statione relicta. (bra.
 Si se Parrhasiam magis acclinaret ad Arcton,
 Omnis in argentem sese umbra extenderet Arcton.
 Sin magis humentes sese inclinaret in Austros,
 Omnis in humentes sese umbra extenderet Au-
 Rros,

Et transversa fluens tum vespertina secaret
 Porrectam Eois longe de montibus umbram.

Sed neque si tellus medio non esset in axe
 Inter utrumque polum, subtracto lumine fratris
 Delia telluris subita palleret ab umbra,
 Diviso quoties æquali limite cœlo,
 Objicit adversum radiis solaribus orbem.

Nunc age telluris quæ sit mensura, quis illam
 Ambitus in gyrum remeans circundet: ab imo
 Linea quæ summas mundi penetraret ad oras,
 Quanta sit: & veterum quænam solertia molem
 Sit dimensa animo tantam percurrere sagaci,
 Oblitusque humiles curas, paulum erige mentem,
 Et mecum ingentes cœli spatigare per orbes,

Chaldæi procures, sic fama est prodita, vasti
 Cum campi incolerent æquor, lateque pateret
 Ætheris immensi partes prospectus in omnes,
 In numeros primi stellas & nomina certa
 Digessere, suis signantes astra figuris.
 Illiciebat enim mentesque oculosque benigna
 Temperies, aër tranquilla luce serenus
 Semper, & æstivi facies innubila cœli.
 Ergo propositi victrix industria, certis

Fini.

Finibus & spatiis numerorum inclausit Olympum:
 Et qui Vectorem Phryxi Libramque pererrat
 Circulus, in partes divisit quattuor æquas,
 Neve etiam exiguis spatiis mensura deesset
 In novies denas visum est discerpere partes
 Quadrantem, & totidem partiri in fragmina gyrū,
 Qui spatiis utrumque polum discriminat æquis
 Cumque foret terris homini jam notior æther,
 Turpe videbatur, qui tam longinqua sagaci
 Ingenio eruerat, propriam non noscere sedem:
 Quique velut patriam ipsum animo peragrasset

Olympum.

Degere natalis peregrinum in carcere glebæ.
 Ignotum populis ignorandumque propinquis.
 Sed cum frigoribus torpens, aut torrida flammis,
 Aut infesta feris, squalleret maxima terræ
 Portio cum monstis etiam crudelior ipsis
 Barbara sævities hominum loca culta teneret,
 Prodigæ nec vitæ, sitis insatiabilis auri
 Sævo auderet adhuc vitam committere ponto:
 Ipse animus velox longum vincente laborem
 Corpore, mensuram (patrii velut hospes Olympi)
 In cælo invenit terræ, nam plana jacentis
 Assyriæ peragrans decies cum sena viator,
 Ac bina adversam transisset millia in Ursam.
 In quadrante poli quadrantem mensus abeno,
 (Quem spatia extremas per lymbi scætilis oras.
 In novies partitus erat dena instar Olympi)
 Inde per angustæ cælum sublime dioptræ
 Intuitus rimam, solito sublimius una
 Parte super terras transcendere repperit Arcton:
 At rediens totidem sua per vestigia retro
 Millia, parte una descendere pressius Arcton
 Repperit, in veritas sen se desisteret undas.
 Hoc aliis sæpe atque aliis tentantibus, idem
 Affuit eventus: sic experientia longa
 Et didicit decies sex binaque millia passum
 Respondere uni cælesti è corpore parti.

Hunc igitur ratio numerum per fragmina circi,
 Qui per utrumque polum productus limite recto,
 Hinc atque hinc spatiis cælum determinat æquis,
 Multiplicans: quantus terræ circulus orbem
 Ambiat, invenit, Cum terræ deinde rotundæ

Cir-

Circuitum inventum tres dissecuisset in æquas
 Particulas : inter summum telluris & imum
 Quanta foret penetrans per centrum linea vidit,
 Nil adeo inculti montes, nil concita ventis
 Æquora, nil oculis densi impenetrabilis orbis
 Obstiterat moles animo, quin devia rerum
 Cerneret : & clava rationis lampade fretus,
 Panderet infernas immissa luce tenebras.

Nec levior labor est cælo componere terram :
 Ut collata simul cum sint ratione sagaci.
 Percipias rerum sit quantula portio, verbis
 Quam nos magnificis in regna superba secamus,
 Partimur ferro, mercamur, sanguine fuso
 Ducimus exigua glebæ de parte triumphos.
 Illa etenim moles per se spectata seorsim,
 Magna quidem : si cum stellati tegmine cæli
 Componas, puncti instar erit vel seminis, unde
 Condidit innumeros senior Gargetius orbes.
 Nam neque si terræ spatium vitreique profundi
 Multiplices decies centena in millia passum,
 Atque iterum totidem, totidemque in millia ducas,
 Mensus eris magno exiguam de corpore partem.
 Nec labor & ratio poterit deprendere terræ
 Circuitum, astriferi quota pars æquaverit orbis :
 Non magis, Oceani quam si juvet edere, quantum
 Urna brevis magno capiat de gurgite partem.

Nec, nisi terra foret puncti non scissilis instar,
 Dimidium cæli semper siniret horizon,
 Signaque sex infra tenebris absconderet atris,
 Altera sex, æquo præciciens limite cælum,
 Contemplanda oculis semper daret obvia nostris.

Nec vaga cum pleno targefcit Cynthia cornu,
 Surgeret Hesperium Phæbo subeunte profundam
 Aut prono Hesperiiis curru se tingeret undis
 Phæbus ab Eois cum fluctibus exierit axem :
 Ni collata polo moles telluris & undæ.

Pene atomi exiguæ speciemq; modumq; teneret,
 Nec minus id geminæ poterit ostendere stellæ,
 Omnia persimiles lucem faciemque modumque,
 Dividit in partes hæc Taurum, hæc Scorpium æquas,
 Has vigil obsequans castrorum exaggerare miles,
 Aut dum nocturnas late navita dividit undas,
 Vidit ut Eois quoties caput exierit undis

Altera, sub Mauris se fluctibus altera semper
 Condat, ut æquali dirimentes limite cælum
 Dimidium retegant oculis spectabile nostris,
 Dimidium celent: sic ut finitor utramque
 Hac atque hac mediâ fecet uno tempore stellam.

Hic, si luminibus spatium telluris iniquæ
 Officeret, nobis cæli spectanda pateret
 Pars minor: aut quoties in opacos ardua montes
 Crescit humus, si prospectus quoque cresceret una,
 Jam media plus parte poli de montibus altis
 Cernere fas esset: tenebris occulta lateret
 Pars minor: at nunc seu spectes per plana jacentis
 Assyriæ nitidum cæli remeabilis orbem;
 Seu super ærii montis sublime cacumen,
 Dimidio cæli non plusve minusve videbis:
 Et Tarseiæ cum Taurus mergitur undis,
 Scorpius Eois oriens emergit ab undis,
 Inque vicem semper remeantes passibus æquis
 Hic premit adversos, hic fluctibus exerit ignes.
 Nullum adeo montes ingestaque culmina celsis
 Nubibus efficient momentum, totave terræ
 Machina, cum magno si componatur Olympo.
 Non magis ac radius volitantia corpora Solis
 Cum Tauri collata jugis, aut Alpibus, aut quæ
 Saxa Prometheis famam meruere catenis:
 Aut si componas late circumsona terræ
 Æquora cum tenero, qui pingit gramina, rore.

Nunc etiam auricomum qui prospicit omnia
 Solem

Aspice: qui quanto major sit corpore terræ,
 Post tibi perspicuis clarabimus argumentis.
 Is tam mole ingens, tam claro lumine purus
 Cum nitet, & nulla nubis caput occultit umbra,
 Non multo apparet nobis pede longior uno.

Ergo is tantillum cum sese ostendat: in axem
 Ipse suum Phœbus si te super æthera tollat,
 Inque diem Phaëtonæas tibi cedat habenas,
 Quantula de cæli spectanti vertice celfo
 Terra videretur: si cæli è vertice terra
 Ulla videretur jam quantula portio cæli
 Ipse sui Sol est? Solem quoque qui rebit orbis
 Quantulus est cum stelligero collatus Olympo?
 Terra igitur cum sit millesima portio Solis,

Pars

Pars orbis Sol parva sui : qui continet orbis
Solem , ælligeri exilis sit portio cæli :
Stelligero tellus si componatur Olympo,
Nulla queat numeris ratio comprehendere, tellus
Pars quota sit vasti , qui continet omnia, mundi.

Hæc illa est hominum sedes, hæc illa ferarum
Et volucrum domus: hoc angusto è carcere quan-
tum

Surripit Oceani terræ circumflans humor,
Quique per Herculeæ irrumpens divortia metæ,
Europam Libycis late sejungit ab oris?
Adde huc claustra Arabum , quæque arctant æ-
quora campos

Hyrcanos : huc adde lacus laxasque paludes,
Et quæ præcipiti labefactant flumina montes
Vertice, vel pigris stagnant immota lacunis.
Dumque hæc vi rapiunt, hæc orbem gurgite mer-
gunt ,

Conditor exiguae sub aquis pars maxima terræ
Quod superest, magno velut insula parva profundo
Ignatat : hæc etiam quantum vel squallet arenis?
Vel tumet in vastos sine fruge , sine arbore mon-
tes?

Vel nimis exardet flammis? vel frigore torpet?
Vel jacet humano indocilis mansuescere cultu ,
Vel foecunda malis animalium in funera succis?
O pudor! ô stolidi præceps vesania voti!
Quantula pars rerum est , in qua se gloria tollit,
Ira fremit, metus exanimat, dolor urit, egestas
Cogit opes, ferro, insidiis, flamma atque veneno
Cernitur, & trepido fervent humana tumultu.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

DE SPHÆRA LIB. II.

Am mihi Timoleon animo majora
capaci

Concipe, nec terras semper mirare
jacentes,

Excute degeneres *circum mortalia*
curas.

Et mecum ingentes cæli spatia per oras.

Nec tibi Dædalæ temeraria vincula ceræ

Nectere opus, volucresq; jugis frænare dracones,

Montibus aut structis cumulare ad sidera montes.

Author ego, audendi dux, & per trita viarum

Ante feram gressus, quæ primum cœlifer Atlas

Stravit iter, quaque Herculeæ vestigia plantæ

Ire movent, nec non Scythica de rupe Prome-
theus,

Pendulus, & volucer Perseus, & Latmius heros,

Et Cepheus tota pariter cum gente, ferasque

Qui sectatur adhuc cœlo venator Orion.

Nonne vides ut nocte faces arx lucida cœli

Proferat, & tenebras flammæ lumine puro

Discutiat, pandatque viam, seseque tuenti

Offerat, & quantum mortalia lumina fas est

Templa Deum spectare, & cœlum immune senectæ

Obvia sese oculis dent sidera cernere nostris?

Nec tamen iis ducibus nimium confide tenebris

Corporeis oculorum acies hebetata remotos

Non satis ad certam trutinam cœli exigit orbes.

At cognata polo simul ac mens libera frænis

Tollit humo sese, & penetrans immane corasum,

Paulatim tardos absterfa ærugine sensus,

Ferre diem docet: abscedunt caliginis umbræ

Nuda.

Nudaque se nobis offert natura videndam.
 Quod si oculis fidas, rationis luce remota,
 Corporeis: quicquid nos circum nocte dieque
 Volvitur, esse unum credas improvidus orbem.
 At si cœlestes flammæ ratione sagaci
 Observes, ut juncta meent nunc lumina, ut amplius
 Dissita nunc spatiis, liquidum per inane ferantur.
 Hæc terras propiora secant, illa ardua mundi
 Templâ procul teneant: merito dubitabis, an natus
 Tam variis possit sedem dare motibus orbis.

Nam neque fas credi, ceu pinnis dividit undas
 Squammigerum pecus & volucris secat aëra pen-
 Sponte animata suo se sidera volvere gyro. (nis,
 Quicquid sponte sua atq; anima vegetante cietur,
 Se vario exercet motu: nunc dextra capeffit,
 Nunc abit in lævum: modo curvo limite in orbem
 Circumagitur, modo progreditur retroq; recedit:
 Denique quo velox animi rapit impetus omnes
 Effingit species motus, faciesque, nec unum
 Perpetuo servat certa sub lege tenorem.
 Sæpe etiam alterna requie variante laborem
 Otia succedunt. At sidera passibus æquis
 Perpetuum circa terras volvuntur in orbem,
 Otia nec durum renovant alterna laborem.
 Non igitur stellas animæ vis vivida torquet,
 Quæque suam motu impellens sine fine perenni
 Æqualique tenore in partem semper eandem.

Sed neque fortuna temere impellente feruntur
 Sidera: nam fortis quæ vis temeraria volvit
 Cunque, nec æquali spatio, nec tempore certo
 Constantes peragunt æterna in sæcula motus:
 Sed sæpe externis velocius incita causis
 Déproperant cursus: sæpe indupedita quiescunt,
 Aut fingunt lentos magno molimine gyros.
 Usque adeo juncta est cæcæ inconstantia sorti.

Fraterea proprium stellis natura meatum
 Si daret, in nullam hasageret progressio partem.
 Quippe quibus natura dedit se impellere prorsû,
 Aptâ ad nativû tribuit quoque membra meatum,
 Corporis & speciem. stellarû at corpora in orbem
 Cum cœant, alios nequeunt effingere motus,
 Quam se perpetuo sua per vestigia gyro
 Volvere, corporibus quæ vis est una rotundis.

Esse globos porro cœlestia corpora stellas
 Ostendunt Lunæ facies : quæ seu nova cœlo
 Cornua complexu meditatür libera fratris,
 Amula seu Phœbi primo se vespere ponto
 Exerit Eoo , seu qua secumque videndam
 Dat specie, teretem se fingere tentat in orbem.

Quando igitur nec sponte sua per inane rotari
 Astra, nec incertos temeraria volvere lapsus
 Deprendit ratio : superest ut fixa per orbem
 Quæq; suos (veluti per tympana summa rotarum
 Clavus inhærescit, tabula vel nodus acerna)
 Perpetuo mancant , & cum se verterit orbis,
 Astra suum peragant cum cœlo tracta meatum.
 Et quia non uno semper per inane feruntur
 Ordine, nec cœlum transcurreunt passibus æquis
 Quam foret astrorum vario discrimine motus,
 Esse pares numero cum motibus ætheris orbes
 Deprendit solers industria : semper ut innum
 Ac propius terris Lunæ terat orbita cœlum,
 Et minimum lento fluxu volvatur in orbem.
 Proximus huic, parvo sed proximus intervallo
 Mercurius, lætoque diem modo Lucifer astro
 Præveniens, idem noctis prænuncijs ignis
 Hesperus, observant Solem prope passibus æquis
 Ut medius rerum sol omnia lumine lustret,
 Educet & foveat flammis, nunc celsus in Arcton
 Emicet, humentes nunc se demittat in Austros :
 Dumque his nunc propior , nunc illis admoveat
 axem.

Et variis varium partitur lucibus annum,
 Omnibus æquales faciat cum luce tenebras.
 Altior hoc Mars sanguineo rubet igne, propinquus
 Juppiter huic hilarat nitidum fulgore salubri
 Æthera. Saturnus liventi pallidus astro
 Septimus, obscuras fuligine versat habenas.
 Hos super octavum celeri volat agmine cœlum,
 Mille oculis, mille igniculis sub nocte sopora
 Discutiens atras picæ caliginis umbras ,
 Ne temere in tenebris erret per opaca viator,
 Ne temere ignotis vagus erret navita in undis,
 Ne vigil excubitor spatium non dividat æquis
 Tempora, ne famulas lassent impensius æquo
 Pensa manus, durum cantu fallente laborem.

Hos

Hos orbes tantum veteres novere: nec ultra
 Esse rati quicquam præter secreta Deorum
 Tempia, ubi nec morbi, nec luctus & anxia cura
 Sollicitant miseræ trepida formidine mentes.
 Sed secunda quies, & nescia vita senectæ,
 Et cum pace fides habitant, quæque ultima terras
 Deferuit nostris vitis offensa nocentes.

Attamen assidua observans cœlestia cura
 Lumina posteritas, cælum non simplice motu
 Credidit octavum celeres absolvere gyros,
 Quin modo Mænaliâ paulatim vergere ad Arcton,
 Nunc regredi pluviosque magis deflectere ad An-
 stros,

Sed lento & sensum prope decipiente recessu,
 Ut duo vix unam titubet per sæcula partem
 E gradibus novels vicenis: quippe latentis
 Tot gradibus mundi cardo est secretus ab Arcto.
 Hæc, quibus indulgit cælum majora benignum
 Ocia, & ingenii vires maturior ætas
 Firmavit, quæsisse juvet, perque ardua montium
 Ire juga, & qua nulla hominum vestigia signat
 Orbita, secretos Musarum accedere fontes
 Temporaque incedant velatîfrondis honore
 Vatis intactæ antiquis nos propter amœnum
 Eridanum Phaëtontea repetamus in umbra
 Sparsa per astriferos late miracula campos,
 Qua Pelustaci cura est progressa magistri,
 Contenti novisse polos, dum classica cessant,
 Nec ferus Aoniis Mars invidet ocia Musis.

Octo igitur solos veterum solertia cœlos
 Noverat: & varii quot erant discrimina motus,
 Æthera cœlestes totidem divisit in orbes.
 Nec tamen (hæc ratio quamvis monstravit aperte)
 Cessat adhuc cæcis incertitia mersa tenebris,
 Oblatrare palam, cælum damnare quiete
 Ausa, pigram celeri motu convertere terram:
 Cum quibus indulgit sensum natura videndi,
 Quotidie cernant noctis cedentibus umbris.
 Mane novo Phœbum paulatim emergere ponto,
 Aut velut enasci longinquo ex æquore terræ:
 Inde per adversum cæli conscendere clivum,
 Donec propositi victor stetit arduus alto
 Culmine, & in cunctas radiorum spicula terras

Direxit: mox æquoreas declivis in undas
 Præcipitat celerem parili moderamine currum.
 Donec equos fessos Atlantide serps in unda
 Abluat, & furvæ cedat sua tempora nocti.
 Sic vaga rorifera confurgit Delia biga:
 Sic mediis sensim potitur fastigia cæli:
 Sic cadit in fluctus. Hac sidera lege serena
 Noctæ per ætherios volvunt sua lumina campos.
 Primum humili, celsa mox lampade, rursus ad imum
 Usque solum pressa, mox ut tellure vel unda
 Absorptum quærant spectantia lumina lumen,
 Deinde ubi dimenso latuerunt tempore, rursus
 Deproperant solitos solito moderamine cursus,
 Perque vias mundi liquidas sine fine reversa
 Perpetuo monstrant cælum se volvere gyro.

Nec minus è fixis poteris cognoscere stellis,
 Continuo cælum circum se volvere flexu,
 Quotidieque novos, dum circumvertitur orbes
 Claudere, conspicuo Cynosuram in vertice mundi
 Aspice sublimem, junctamque Lycaonis Ursam,
 Quique sinu magno geminas complectitur Arctos,
 Serpentem ingentes ingenti corpore flexus
 Torquentem, & tota lucentem nocte Bootem.
 Nonne vides, Cynosura breves ut colligat orbes,
 Circumeatque suam lenta vertigine caudam?
 Utque Helice quanto gelidis Aquilonis ab auris
 Longius abcessit, tanto volet ocius, ut se
 Circumagens fulcet majoribus æthera spiris?
 Laxius hæc etiam comitatur plaustra Bootes,
 Et quo quæque magis septem semota trione est
 Stella, magis laxos in cælo circinat orbes:
 Donec ad has ventum est quæ sero vespere ponto
 Lumina demergunt, sed & hæc cælū esse rotundum
 Significant, longos flectentes luminis arcus,
 Quoq; polo propior quæq; est, breviora recondit
 Se spatio sub aquis, quo vivat longius Arcton,
 Hoc arcu breviora volans per cæcula cæli
 Cernitur, & longam indulget sibi condita noctem.
 Quando igitur totis qui lucent noctibus ignes
 Perficiunt orbes totos, quæmersa profundo
 Sidera se condunt, arcu sinuantur, ut orbes
 Fingere conentur: cæcū est se volvere in orbem,
 Cuncta suo motu quod torquet sidera, cælum.

Nes

Nec mihi Democriti persuaserit acris acumen
 Leucippusve, aut Cecropiis Epicurus in hortis
 Secretus turbæ strepitu, nascique morique
 Quotidie stellas, Phœbeos fluctibus ignes
 Extingui aut undæ tactu marcescere terræ,
 Æque solo rursus vel aquis emergere partu
 Usque novo. Nam fortuito quæ parturit ortu
 Casus, in iis nunquam manet invariabilis ordo,
 Et modus & facies, numerusq; & tempora partus,
 Et concessa locis semper cunabula certis.
 Sed neque vis tanta est brutæ telluris, & undæ,
 Ut subito immensos educant luminis orbes,
 Eductos perimant: nec si foret illa potestas,
 Parte sui tellus vizes proferret in una
 Perpetuo, ut nobis progigneret India stellas
 Mane, sub æquoréis Atlas absconderet undis
 Vespere: quæ tellus à Calpe separat Indos,
 Luminis infelix partu viduata jaceret.
 Præterea tenuem cur nunc in cornua Lunam
 Surgere, nunc plenam tumido splendescere vultu
 Cernimus & certos incerti luminis orbes
 Nunc nitido monstrare die, nunc nocte sopora?
 Cumque aliis semper facies maneat sua stellis.
 Cur unâ inconstans tenet hæc constantia Lunam?
 Quid loquar Arctoo stellas in culmine mundi
 Æquoris immunes? quæ vis hæc lumina servat
 Semper in occiduo decorantia lumine cælum,
 Cum neque contingant terras, aut humida regna
 Nereos, unde queât hebetes accendere flammæ?
 Quid? quod & Arctophylax Ariadnæque coronæ
 Sidera, quæ flavis tota se nocte BRITANNIS
 Ostendunt, Pharia sub aquis merguntur in ora?
 Ac, Rhodiis rara qui fulget lace, Canopum
 Perpetua prope nocte Pharos videt, ultima tellus
 Æthiopum nulla sidus condente latebra,
 Spectat pervigiles præbentem noctibus ignes?
 Quomodo quas Phariæ perimit contagio terræ,
 Cernit inextinctas lucere BRITANNIA flammæ?
 Aut Rhodiis eadem gignit perimitque Canopum
 Hora, Pharo tarde qui condit lumen, in oris
 Æthiopum nunquam è cæli statione recedit?
 Esse etiam cælum nulla non parte rotundum,
 Ostendunt celeres magnum per inane rotatus.

Nulla etenim molis facies diversa citatos
 Tanti facili lapsu potis est absolvere gyros.
 Nulla capax magis est cuncta inter corpora forma
 Ambitus æqualis omni quæ parte coercet,
 Quam globus : hac igitur non forma decentior
 Nulla est

(Cætera complecti quod debuit omnia) cælo.
 Hoc etiam Assyria scrutati sidera cura
 Agnovere senes, quod, cum deprendere motus,
 Fluxaque momentis distinguere tempora certis
 Tentarent, spatiisque Polum metiri æquis,
 Nulla foret studio huic diversæ machina formæ,
 Apta, nisi ad speciem penitus formata rotandam.
 Quo minus id debites, animo tibi finge supremi
 Diversam cæli faciem, sive esse trigonam,
 Sive æquo laterum ductu quadrare libebit.
 Cum liquidum per plana Poli terrisque propinquus
 Currum ageret celerem Phœbus, germanave
 Phœbi,

Major eis moles, atque ingens corporis auctus
 Esse videretur: rursus cum flexus in alti
 Angulus ablatos raperet fastigia cæli,
 Contrahere angustos spatiis brevioribus ignes
 Aspiceres, lucemque solo præbere malignam:
 Qui nunc æquali discreti limite terris
 Monstrant æquales (absint modo nubila) vultus.

Nam quod ab Eoz Phœbus cum limine portæ
 Exit mane novo, vel cum se vespere sero
 Tethyos in thalamos recipit, majore videtur
 Orbe suis propius terras accendere flammis:
 Non longi in causa est spatii distantia major.
 Cum neque plus dislet Phœbus sua spicula summo
 Cum jacet è cælo, propior nec luceat imo
 Margine, mane oriens vel nocte urgente recedens.
 Sed tenues fumos & mane, & vespere terræ
 Exhalant vapidae, veram qui luminis augent
 Longinqui speciem, & spectantia lumina fallunt,
 Non secus ac altis quæ lucent cunque sub undis
 Corpora decipiunt visus, majoraque veris
 Apparent, postquam in medio quod densior undæ
 Humor inoffensus nequeat transmittere visus.

Nec mihi non aliqua niti ratione videntur
 Propterea mundum qui credant esse rotundum,

Quod

Quod Pater omnipotens cum rerū prima creavit
 Semina, & in varias ea jussit abire figuras,
 Omnibus in rebus (quantum mortalia possunt
 Equari æternis, & non peritura cadacis)
 Ipse sui voluit quædam ut remaneret imago,
 Atque aliqua patrem soboles ex parte referret.
 Sic quæ seminibus cœcuntes quattuor omnes
 Finguntur species nitidi sub tegmine cœli
 Quanquam mutatis pereant; redeantque figuris
 Quotidiæ, tamen æterna se lege propagant:
 Et cum morte gerit bellum natura, peremptum
 Restituens simili redivivum in prole parentem
 Sic homines fragili quamvis è stirpe, perennant
 Qua licet: & sobole æterni, compage caduci.
 Æmula divinis peragunt sua sæcula sæclis.
 Utque in his propior divinæ stirpis imago
 Luceret cælo, datæ mens, quæ corporis artus
 Nō solum vegetet tardos, sed carcere cæco
 Clausa licet, pigræque coercita pondere molis
 Evolet immensi supra fatigia cæli
 Cum libuit, penetretque imæ cava viscera terræ.
 Non illi obsistit solida impenetrabile massæ
 Corpus, & obscuris Acherontia regna tenebris
 Obsita, non atris obsessus nubibus ær,
 Infirmasque acies oculorum hebetantia Solis
 Lumina, nō spatio vasto semotis Olympus
 In se præcipiti semper revolvibilis orbe,
 Omnia quin oculis peragraret pectoris: ut quæ
 Abdidit, aut spatiis longis natura removit,
 Educta è tenebris propiusque admota videret.
 Illa igitur purum cœli cum cerneret orbem
 Damnatum nulla per sæcula longa senecta,
 Nobiliore ortu quam obnoxia corpora morti
 Credidit esse satum, propiusque referre parentem.
 Utque Dei nullis naturæ coercita metis,
 Principio medioque caret, nec finibus ullis
 Clauditur, aut spatiis ævi sed totus ubique est,
 Integer, immensus, invisibilis, incomprehensus:
 Sic mundi in teretem facies coit undiq; formam,
 Undique par similisque sui, sine fine, sine ullo
 Principio, nullis per tot labentia secla
 Deterior damnis, aut auctior incrementis,
 Et rediens in se lapsa sine fine perenni.

Nec motus medium aut finem, aut exordia novit.
Totus & in sese incumbens per inane profundum,
Non eget externis ut pendeat undique causis.

Hæc mundi forma est, serieq; æterna, movendi.
Semper ad occasum sese ut convertat ab ortu,
Quaque abiit redeat, totiesque abiens rediensque
Observent sedem veluti non mobilis unam.

At vero quinque erroneas Titaniaque astra
Quamvis perpetua lustrent vertigine terras,
Semper & in partem quam stellifer orbis eandem
Nitantur, tamen haud æquis sua passibus urgent
Lumina, sed lento magis itque reditque recurso,
Quo magis ad terram quisque inclinatur inertem.
Scilicet ingentes cum fingeret ætheris orbes
Cœlitum pater, atque hominū formaret ad usus;
Proxima quæ nostros incutunt lumina visus,
Si tam præcipiti vertigine torta mearent,
Quam gremio quæ cuncta suo suprema coercet
Machina, tam celeres spectantia lumina motus
Deficerent, hebetesque oculos caligo repente
Conderet, ad nullosque usus properatio motus
Apta foret: paucis Phœbæa recurreret horis
Et fugeret lampas, nec tempora commoda somno
Nox brevis, aut præceps lux opportuna labori
Divideret, toties reduces cum sole tenebræ
Omnia turbarent operum momenta, nec æstas
Concoqueret fruges, nec dulces pallor in uvæ
Serperet, & lente mitesceret acer amaror:
Gleba nec exiguo patrescens frigore venis
Imbiberet cupidis genitales ætheris imbres:
Nec breve ver blandos florum spiraret odores,
Sed properata æstas veris spoliaret honorem:
Pelleret æstatem autumnus, dum mellis in herba
Turgeret: deformis hyems infirma necaret
Semina, solliciti spem deceptura coloni.
Ergo ille ætherii clemens moderator Olympi,
Ad varios hominum dum sese accommodat usus,
Orbibus extremis celeres absolvere motus
Posse dedit, sed quos visus non sentit acumen,
Disita tam longo spatio dum sidera spectat.
Ac dein paulatim motu interiore repressus
Impetus, & tardo flexu quæ citima fulgent,
Lumina, quæque suos tali discrimine cursus

Depro-

Deproperant, oculis ut nec spectantibus obsint,
Nec turbent nostros nimium properata labores.

Sic spatium novies ternis quod Luna diebus
Conficit, hoc una prope luce minus peragit Sol,
Assequiturq; iterū germanam, iterumq; relinquit,
Lunaremque suis claudit congressibus annum.
Mensibus octonis ter Mars velocior orbem
Assequitur Solis, duodenis Juppiter annis,
Circūmagit flexum qualem Sol aureus unum.

Quo magis hoc animo possis cōprehendere, finge
Esse simul cunctos Tauri sub fronte planetas,
Molirique suos non æquo tramite gressus.
Quo lenta se quisque magis vertigine torquet,
Longius à Tauro spatio brevior recedet.
Ac citius rursus occurret ter Luna novenis
Lucibus & clara Tauri sub fronte micabit,
Quo vix perveniet longo Sol aureus anno,
Mars geminis, brumas post bis sex Juppiter, ignes
Falciferi quo bruma Dei tricesima ducet.

Quod si oculis juvet istius specimen tibi motus
Subjicere, in bibula labor est non magnus arena,
Per seriem octonos ut ducat circinus orbes,
Semper ut exterior spatis brevioribus arcum
Ambiat internum; extremas cujusque per oras
Nominibus numeroque æqualia pone planetis
Robora cursorum, lentisque perambulet orbem
Passibus internum interior, semperque deinceps
Quisque gradu paulo properet majore, supremus
Ambitus atque idem longissimus, orbis imago
Signiferi, raptim pedibus peragretur anhel
Cursoris, qui tardigrados fugiatque prematque
Angusto lento signantes limite gyros,
Sic ubi veloces emisit carcere currus
Prætor, & in magno fervent certamina circo.
Hic Veneto favet, hic Prasino, & clamore secundo
Quisque suos animans studiis ardentibus urget.
Dum teretem calidus metam circumvolat axis,
Interea si lassus equus defecerit, aut si
Non satis increpuit lentis auriga flagellis,
Injecitve moram fracto rota debilis orbe:
Dum reduci curru speratæ præmia palmæ
Victor habet, quintum gyrum vix ultimus implet
Præteritus toties, toties prior urget & instat.

Nec

Nec me adeo fallit veterum sententia multis
Credita jam sæclis, penitusque in mentibus hæ-
rens.

Orbis ad occasum quod sese semper ab ortu
Torqueat extremus, motu invariabilis uno,
Ac reliquos orbes celeri vertigine secum
Corripiat, seseque sequi prope passibus æquis
Cuncta suis cogat famulantia legibus altra :
Quocunque incubuit, septem tamen usq; resistunt
Qua licet errone, tentantq; accedere ad ortum,
Illa igitur proprio motu cum semper ad ortum
Contugiant, pugnentque adversos volvere gyros,
Adversos quoque signiferi urgent ignibus ignes,
Inque dies paulum effugiunt, retroque recedant.
Nec semper cum supremo vestigia cælo
Juncta ferunt, peraguntque suos æqualiter orbes:
Sed quo citior quisq; est, minus impetus illum
Longinqui vincit cæli: quo quisque recedit
Longius à terris, propiusq; admotus Olympo est,
Hoc magis obsequitur, violentique ætheris audit
Imperium, vique obnitens licet usque repugnet,
At lapsu sensum prope decipiente recurrit.
Sic quod tricenis spatium Saturnius annis
Regreditur cælo contra oblucente propinquo,
Lucibus hoc ipsum peragit ter Luna novenis:
Tanto quippe minus longinquo obnoxia cælo,
Quam magis à domino semota est imperioso.

Neve uno geminos mirere in corpore motus
Adversos, spectare jubent, cum concita remis
It ratis, aut vento radit vada salsa secundo,
Illa quidem properat, qua vis agit acta lacertis,
Aut vento impulsa, aut ablata rapacibus undis.
Interea vector per pinea texta carinæ
Ingrediens, lentoque urgens vestigia passu
Pergit in occasum dum navis currit in ortum,
Et pariter geminos fert uno in tempore motus,
Sponte sua hac properans, illac rapiente carina.
Observant exempla alii, vel musca per hastam
Cum subit adversam, vel cum subrepat in orbem
Se contra vertente rota, & vertigine rapta
Tentat in obliquum sensum succedere clivum,
Sic momenta duo contraria corpore in uno
Posse putant fieri: naturæ hoc sponte, sed illud

Vi peragi externæ debens exordia causæ.

At mihi diversos in corpore simplice motus,

Sive repugnantes, sive in contraria versos

Naturæ ingenio nemo persuaserit author :

Sive ille Assyriis cæli observator in oris,

Sive Pharon propter celsæ aut Carthaginis arces,

Seu fuerit doctis sophiæ scrutator Athenis.

Unus enim est uno simplex in corpore motus

Simplice, nec rursus credam cælum obice cælo,

Aut tardare suos, aut retro flectere cursus

Nempe ea corporibus solis concessa potestas

Est, ut se impedian, aut indupedita quiescant,

Aut alio remeant, quam quo fert impetus illa

Naturæ, quibus eventis contraria consent

Eventa, ut flammæ gelidis, humentia siccis.

At quibus hæc insunt, pereunt, perimuntque vicissim,

(unquam

Et faciem immutant, minuuntque augmentque nec

Inconcussa manent, æterna exercita pugna.

Sed cæli nulla facies vertente senecta

Permanet, eventis nullis obnoxia, nulli

In se propterea civili obnoxia bello?

Forsthan & quæras, quæ sit sine fine rotati

Materies cæli, nullam quæ fessa quietem

Accipiat, nullis per tot labentia sæcla

Deterior damnis, nullo pollentior auctu,

Solaque tot claudens fluxarum semina rerum

Nulla senescentis discrimina sentiat ævi.

Primum corporibus non est vis illa quaternis

Quæ renovant omnes genitali è semine fetus,

Congressu vario permixta, abeuntia rursus

Interimunt, & perpetuis exercita pugnis,

Mutant innumeras variè coeuntia formas.

Nam si terra forent cœlestia templa, vel humor,

In medium ruerent mundi collapsa deorsum,

Quem sortita unum sunt omnia pondera motum.

Sin foret ætheriæ compages extrema Sphæræ

Aararum è levibus flabris, tenuive vapore

Ædificata ignis, rectâ per inane mearet

Materies sursum nulloque coercita vallo

Exterius, nullis offensibus indupedita

Diffuerit per inane vagum, & dispersa periret,

Et nusquam incerta statione coacta maneret.

Nun-

Nunquam intestina se vi glomeraret in orbem,
 Clauderet & solido finitania corpora vallo,
 Et sese fugiens nullo cum fine, sequensque
 Flecteret innumeros sua per vestigia gyros.
 Nam quæ naturæ propriæ non sponte feruntur
 Corpora, perpetuo nequeunt, æquoque tenore
 Volvere se motu: at naturæ non minus ignis
 Pugnat, ut in gyrum remeet, quam limite recto
 Si ruat in præceps, terramque petissat inertem.
 Ergo cum deorsum tellus moveatur & humor,
 Sursum aër, sursum fugiat vegetabilis ignis.
 Cælum in se rediens æternos circinet orbes
 Diversam cæli vim materiamque fatendum est.

Quo minus id dubites, sic accipe: corpora cun-
 Naturalia sponte sua per seque moventur, (et
 Permutantque locum, vis propria scilicet ollis
 Intestina ciens motum, Natura vocatur.

Omne autem corpus vel simplex simplice motu
 Deproperat cursum vel mixtum mobilitate
 Incerta nunc huc agitur, nunc pellitur illuc
 Semper, concilii quo pars violentior urget.
 At duo cum pura pollentia simplicitate
 Corpora sint, vel quæ coeant contracta rotundam
 In faciem, vel quæ recto se limite tendunt;
 Simplicibus totidem formas natura meandi
 Corporibus tribuit: quædam volvuntur in orbem,
 Et circa medium punctum indefessa recurrant:
 At centrum fugiunt alia, aut se limite recto
 Præcipitant mediâ properantia tangere metam,
 Ni vitet & celerem sistat vis obvia cursum.
 Quantum in se est igitur, cum nunquam Elementa
 rotundos

Efficiant gyros, corpus quantum esse necesse est
 Hæc præter, quod perpetuos sinuetur in orbes
 Sponte sua, tanto divinius omnibus illis,
 Quanto sit formis præstantior omnibus orbis.

Quod si naturæ vi cæli cærulea templa
 In sese remeant semper, peragantque perennes
 Circuitus, etiam pars quantulacunque revulsa
 Corpore de cæli motu rapietur eodem,
 Et globuli finget faciem omni ex parte rotundi.
 Sic cum se nubis gravidæ profudit ab alvo
 Agmen aquæ pluviae, magnum per ipam rotatæ

Sc

Se glomerant guttæ, & qua vis fert ponderis illas,
 Ima petunt, & seu frondis, viridive potitæ
 Graminis hospitio pendent, coguntur in orbem.
 Lubrica paulatim donec per saxa, per herbas,
 Perque cavas fossas, declivi tramite, matris
 Cæruleum in gremiū insinuatæ sponte quiescant,
 Nam cum sit cælum, velut humor, & ignis, & aër,
 Corpus *omolompeis* siquid natura benigna

Indulgit toti cælo, communiter uni-
 Cuique dedit parti, ingenio ut frueretur eodem,
 Ergo, cum cæli vis sit nativa rotari
 Continuo, pars nulla ejus de corpore magno
 Avulsa, in terras caderet, sursumve volaret.
 Sed servaret eum, sibi quem natura meatum
 Primigena cessit (se circum ut volveret) hora.
 Quod si nec (levibus quæ vis primæva movendi est
 Addita corporibus) sursum se limite recto
 Tolleret, aut (gravibus quæ vis est una) deorsum
 Sideret, haud illi levitatem, aut pondus inesse
 Certum est, rectivagi quæ sunt primordia cursus.

Nec procul à vera, reor, is ratione recedet,
 Qui neget, aut gigni naturæ viribus astra
 Posse, vel affectum senio tabescere cælum
 Aut abitu minui, cognati aut corporis auctu
 Crescere: materiam nam vis contraria mutans,
 Ex aliis alias mutat, reparatque figuras.
 Frigida enim calor interimit, stringentia corpus
 Frigora vitalem postquam pepulere calorem
 Mors subit, in tennes vanescit spiritus auras.
 Aridaque nescunt, nimium & jejunia longa
 Paulatim extenuant, atq; humida corpora solvunt.
 Nec nasci est aliud quam formæ accessio, fingens
 Materiam faciemq; novans: mortemq; vocamus,
 Expulit assuetam cum vis contraria formam.
 At neque vis motu est ulli contraria, nusquam
 Eventa eventis cæli contraria certant,
 Quæ varient ejus faciem mutantque, vel ævi
 Dentibus attritum cogant succumbere fato.
 Congeries nusquam est cognati corporis, unde
 Angmina suscipiant, vel quo detracta recurrant
 Corpora siderei molem attenuantia templi,

Quin & naturæ non expugnabile cælum
 Viribus, æternis longa observatio sacris

Sensus ostendit. Quæcunque obnoxia fati
 Legibus occasus vicibus mutantur & ortus,
 Sensus in iis diversa notat tria tempora, vel cum
 Crescendo augescunt, simul & cum tempore vires
 Et molem accipiunt: vel mole & viribus aucta,
 Quantum naturæ sinit inviolabilis ordo,
 Crescendo ad summum jam pervenere cacumen:
 Vel cum victa sita, & detecta senilibus annis,
 Sponte retro redeunt, ævoque soluta fatiscunt.
 Hæc data crescendi fato lex omnibus, aut quæ
 Nata solo, sed fixa solo radice tenentur,
 Aut quæ flexibiles animati corporis artus
 Sponte movent mutantque locum, volucresque
 feræque

Nataque cæruleis Neptunia monstra sub undis:
 Cumque ipso quibus est major cognatio cælo,
 Sæcla hominum ac certa fatorum lege tenentur,
 Semper ab exiguis ut progressa incrementis
 Augescant, & cum robur tetigere juventæ
 Paulatim lenta vires minuente senectæ
 Declinent, iterumque sua in primordia cedant,
 At quibus à primis rerum natalibus usque
 Cura fuit cæli faciem, motumque modumque
 Observare, & solertis monumenta laboris.
 Pœtera per memores vulgare in sæcula fastos,
 Nullum ævi imperium sensere in corpore cæli
 Sic iisdem spatii eadem intervalla diremptis
 Sideribus perstant, idem vultusque colorque
 Et modus & numerus, facieque & partibus iisdem
 Surgunt mane faces, sero & se vespere condunt,
 Atque iisdem accendant, quibus olim lumina ter-
 ris,

Asservantque unum nihil immutata tenorem,
 Hæc ita cum persitet rerum constantia certa
 Immutabilis, æternoque immobilis ævo:
 Perstat item cælum, scabræque immune senectæ
 Non damna innumeris sæclis, non angmina sentit.
 Nec tamen adversis quamvis obnoxia causis
 Auræ flammantis non sint palatia cæli,
 Protinus orbatum credam natalibus orbem
 Et sua non ulli debere exordia causæ,
 Ingenitum, semperq; novum, semperq; vetustum,
 Vique sua æterno peragentem sæcula mota.

Nam

Nam neque materię vis est ea, ut ipsa manere
Sic queat æternum alterius non indiga causę :
Quicquid enim specie motus quacunque move-
tur ,

Altera protrudit vis id violentior. Atqui
Cum nequeat series esse infinita moventum,
Quę sese pariter fugiant sine fine premantque ,
Esse aliquam primam vim naturamq; necesse est ,
Cætera quę motus expers queat ipsa movere
Sponte sua, non externis obnoxia causis:
Hanc veteres , ducti rationis lumine, cæcis
Naturę in tenebris videre, & corpore cassam
Deprehendere potestatisve ævive locive
Limite conclusam nullo, exclusamve, sed omnia
Complexam, totamque in toto corpore mundi
Partibus & cunctis fusam, quę viribus iisdem
Fulciat & moveat, vegetet, foveatque noverque
Quicquid in immensa est brutum aut vegetabile
rerum

Congerie, quam nec vox fando, oculusq; videndo,
Aut subtile queat complecti mentis acumen.
Sed nec magni operis moles. & semper in orbem
Motus , & æterno manans de fonte calor
Vis vegetabilis, & rerum inviolabilis ordo
Ignorare finit, nec gens tam barbara terris
Errat in incultis, ut non cum sidera spectet,
Fulguraque & vasto tremefactum murmure cæ-
lum

Audiat, esse Deum credat vim scilicet illam ,
Quę regat immensam iusto moderamine quolem,
Et moveat nostros per tot miracula sensus,
Hanc igitur tantam vim, nec rationis egentem,
Tempore nec lassam, nec fractam viribus ævi
Credere nos fas est, nec cogi viribus ullis,
Sed sponte æternos mundi convertere motus.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

DE SPHÆRA LIB. IIL

Athenus in vasto late exspatiatus O-
lympe,

Axe vago, nusquam hospitio, nus-
quam late certo.

Collige Timoleon laxas paulisper ha-
benas,

Ingentes campos immensique ætheris æquor
Circumscribe animo, & transverfis moenia mundi
Digere limitibus mecum: ut mens edita cælo
Assuescat patriam paulatim agnosce te sedem.
Dum foliis auræ crepitant, dum molle renidens
Prætorum conspirat honos, dum dexter Apollo
Et non difficiles indulgent carmina Musæ.

Sidera præcipiti flexu revolvibilis æther
Indefessa trahit secum, noctesque diesque
Perpetuo remeans sua per vestigia gyro.
Ponderibus medius stat nullo mobilis ævo
Axis, & hinc atque hinc extremis patribus orbem
Stelliferum tangens, geminis determinat omnem
Cardinibus mundum immotis, quos Græcia dixit
Ingeniosa Polos, alter fablimis ad Arcton
Surgit, & æquoreis metuens se tingere lymphis
Conspicuum totis ostendit noctibus ignem.
Vicinaque sibi fecit cognomen ab Uræ.
Alter in adversa mundi regione sub undas
Conditur Oceani, nostris incognitus oris.
Antipodum late regnis illustris ab Austro
Qui madidis illinc advolvit nubila pennis.
Hi Polon Austrinum dicere, antarcticon illi,
Quod regat inferni per marmora spumea mundi
Moderates sera, Arcadice contrarius Uræ.

Ido

Inde ter octonas à cæli vertice partes
 Defugiens cyclus cælum secatur arcticus illi
 Nomen ab Arctoo quod non procul axe recedat.
 Altera majori secatur orbem linea gyro.
 Qua Sol æquorei propior per sidera Cancri
 Scandit, & æstivas in longum porrigit horas,
 Et lento repetens Atlantica littora flexu.
 Contrahit angustas spatio brevior tenebras.
 Hanc ubi contigerit metam Phœbeius axis,
 Rursus in humentes sensim delabitur Austros.
 Et quia non flammis unquam propioribus Arcton
 Aspicit, æstiva locus à statione vocatur
 Solstitium: æstivum quoque nomen sumit ab æstu.
 Circulus undecies senis à vertice mundi
 Exclusus spatiis. Medii post orbita cæli
 Ingenti cingitque, & dividit æthera spira,
 Lanigeri pecoris justæque exordia Libræ.
 Percurrens ab utroque polo par distat, utrumque
 Ex æquo spectat, noctes æqualibus horis
 Partitur cum luce, æqua cum frigore flammam
 Temperie jungens autumnis & vere tepenti:
 Hic hyemes nimias, nimios hic mitigat æstus,
 Per ter tricenae distans à vertice partes:
 Omnia quod spatiis rerum momenta prope æquis
 Dividit Ansonio Æquator cognomine dictus.
 Proximus à media mundi statione recedit
 Solstitii hybernici gradibus ter circulus octo:
 Brumalem nostris hunc appellamus in oris.
 Quem Sol cum tetigit gelido Ægocerate potitus,
 Et penitus pluvios sese dejecit in Austros,
 Bruma riget nobis, canis adoperta pruinis
 Terra latet, glacie pigra frænatur aquarum
 Impetus, & nemorum Boreas populatus honorem
 Spumiferos volvit pelagi cum murmure fluctus,
 Et vix immensam finit lux turbida noctem.
 At quibus adverso domus est sub cardine cæli,
 Perpetuaque vident fulgentem nocte Canopum,
 Iis vix longa brevi concedunt lumina nocti:
 Et cum sol mediam cæli terit ardens arcem,
 Tum male pubentes defendit pampinus uvas,
 Tum pecori raræ præbent umbracula silvæ.
 Ultimus adversum est qui circum ambitus axem,
 Ignotumque polum atque oculis astris in via nostris:

Totque suo distat spatiis à cardine, quantum
 Circulus Arctous glaciali distat ab Arcto :
 Totque gradus fugit à brumali limite Solis.
 Carcinus Arctoo quantum secedit ab orbe.
 Cingitur his cœli revolubilis area spiris
 Quinque, pari semper distantibus intervallo :
 Unde parallelis nomen secere Pelasgi.
 Præterea gemini cælum cinxere Coluri,
 In gemino sese sciindentes vertice mundi.
 Hi reliquos omnes qui signant æthera gyros
 Transcurreunt, dirimuntque in partes quatuor æ-
 A nitidis Phryxi vectorem dividit alter (quas,
 Piscibus, & surgens occulti à vertice mundi
 Per Libram ad gelidam redit, unde occeperat,
 Arcton,

Alter ab Arctoo decurrens vertice Cancrum
 Separat à Geminis, inde inclinatur ad axis
 Inferni caput, ac rursus Ægocerotæ pererrans
 Autumno dirimit brumâ, & caudam ad Cynosuræ
 In sese coiens, perfectum circinat orbem.

Hos, quia pars nobis semper latet abdita cœcis
 Sub mundi adversi tenebris, dixere Coluros.
 Alter ab æquatistenebris cum lucibus, alter
 Cognomen gemina Phœbi à statione recepit.
 Hos super obliquo percurrit limite cælum,
 In latum gradibus bis senis æthera signans
 Signiferi, innumera flammæ luce coruscus
 Signifer, hospitiumque deum, moderator & anni.
 Dispensans spatiis labentia tempora certis.
 Hic auro gravidas Phœbus molitur habenas :
 Hic varias ponitque & sumit Delia formas :
 Hic quinque Errones, sed certis legibus errant,
 Exercentque suas cælo gaudente choreas.
 Nam reliquos cæli, qui signant æthera, gyros
 Longa hominum varios solertia finxit ad usus :
 Hi fugiunt aciem visus, tantumque notari
 Mente queunt sola, tennes sine corpore spiræ.
 Ipse asper gemmis, & multo balteus auro
 Invitat spectantium oculos, & nocte serena
 Illustrat tacitum jucundo lumine mundum.
 Nêve oculos fugiat cupidos, satietve videndo,
 Dum renovat mutatque vices remeabilis anni :
 Nunc hanc, nunc illam terris dat cernere partem:

Et

Et seu bruma diem spatiis brevioribus arctet,
 Torrida seu longas æstas exporrigat horas.
 Seu ver autumnusq; æquet cum lucibus umbras,
 Signa dies condit sex, & totidem tetigit nox,
 Dimidiumque oculis pandit spectabile nostris.

Hunc quoq; qua longo præcingit limite mundus
 In partes veteres ter divisere quaternas,
 Cuique suum nomen tribuentes, cuique figuram,
 Cuique suos certis comprehensos finibus ignes,
 Qui fingunt variis animantium corpora formis.

Primus ad Auroram circum cava tempora flexa
 Cornua contorquens Aries, cœlestia pandit
 Lumina signorum, ductorque & janitor anni,
 Aurato insignis villo de nocte serena.
 Ter sex exiguis variatus corpora stellis.
 Has, ubi fraternis exsurgit Delia flammis
 Æmula, ceu domina cedens veniente recondit,
 Destituens visus, & ni-vicinia clavis
 Luceret stellis, etiam locus ipse lateret.
 Hunc (quia vel Phryxū avexit Phryxiq; sororem,
 Cum fugerent sævæ furias fraudemque novercæ:
 Vel quia per calidas Libyæ squallentis arenas
 Bæchus ab Eois agmen cum duceret oris,
 Jamque siti nimia nimio sub sole labantes
 Deficerent artus, fessis ostenderet undas)
 Juppiter in cœli media regione locavit,
 Qua secat æquatrix obliquam linea Zonam.
 Quique hyemes placido gelidas à vere Colurus
 Separat, in partes hanc atque hanc dividit æquas.

Proxima Sidonii fulgent illustria Tauri
 Sidera, quinq; Hyades per frontē & cornua sparsæ
 Fata gemunt fratris, fraternaue fata gementes
 Irrorant tepidis sitientes imbribus agros.
 Laxa etiam rutilis lucent palcaria flammis
 Tergaque nec genibus pedibusve illustria defunt
 Sidera, nec segnis torpet sine lumine venter.
 Ultima lucis egens tennes vanescit in auras
 Pars: Athamanteum nisi quæ pecus ante pusillis
 Ignescunt facibus, cognataque sidera jungunt.
 Remur Atlantiadas extremum includere Taurum:
 Fama canit septem, sed septima rara videri
 Abscondit mœstos tenui caligine vultus:
 Seu dolor in causa est, & adhuc lacrymabile Trojæ

Exitium deflet, faciemque Electra recondit:
 Sive timor, magnum fugiens quod Oriona sese
 Defendat tenebris: sive indignata cubile
 Sisyphium lateat Merope, quod sola sororum
 Passa sit imparibus connubia jungere tedis.
 Hæ licet aut magnis illustrent æthera flammis,
 Magnum nomen habent: quod tempora commo-
 da signent

Messibus, & sulcis semen mandare subactis.

Hoc igitur spatium procumbit poplite flexo.

Taurus Agenoreus roseum conversus ad ortum,
 Ad gelidas arctos, æquantem lumina spiram
 Noctibus effugiens: hunc Juppiter intulit astris
 Vecturæ solvens pretium, quod ab Aside terra
 Incolumem Europam Cretæas vexit ad oras.
 Jam mihi Lædæos concordia pectora fratres
 Suspice perspicuis insignes corpora stellis.
 Verticibus superant spiram, qua flectit habenas
 Arduus Æthiopus Sol cum rapidissimus urit,
 Nulla Syenitas cum protegit umbra colonos.
 Promeruit cælum pietas, mortisque vicissim
 Divisæ cum fratre moræ, Ditisque severi
 Alternis subeunda domus, data proxima sedes
 Solstitio, liquidum qua cingens linea cælum
 Præcipitis dirimit confinia veris ab æstu:
 Proximus his densos Cancer Junonius ignes
 Explicat, Herculeis ausus subrepere plantis
 Forcepe vulnifica infestus, cum scilicet heros
 Comprimeret flammis crescentem in vulnere
 Lernam.

Hunc pede contritum Alcides occidit, in astra
 Batulit occisum implacabilis ira rovercæ,
 Perque caput ehelasque & duri tegmina dorsi,
 Asperfit densas non multo lumine stellas.
 Dein Nemees terror Lunæq; horrendus alumnus
 Aspicit adversum adversus consurgere Cancrum:
 Hanc etiam Herouleis non æqua laboribus inter
 Sidera nutrit Juno. Tyrrhinus heros
 Exitium late pecori dominisque ferentem
 Immanem immanis posttravit vulnere clavis,
 Cælum Juno dedit cæso, magnosque per artus
 Accendit claras illustri lumine stellas.
 Pone fabit pedibus Virgo subjecta Bootæ,

Lumi.

Aloyone tutos præstant super æquora nidos ,
 Terra gelu constricta jacet, nix candida molli
 Vellere torpentes operit cum frugibus agros :
 Donec debilibus flammis Phœbeus axis
 Stellatum Ægocerotæ intrans Aquilonis ad auras
 Scandere paulatim tentet, nimiumque morantem
 Lucibus exiguis cogat concedere noctem.
 Hunc cælo imposuit Liber, quod forte Typhœa
 Cum fugerent, Diique in varias formidine formas
 Mutati sese tegerent, volucrumque ferarumque .
 Ipse sub hirsuti velatus tegmine Capri
 Vitavit calidas hac fraude Typhœos iras
 In cæloque sui posuit monumenta pericli,
 Non procul inflexa lymphas effundit ab urna
 Phryx puer (Idæis tendentem retia silvis
 Armiger in cælum rapuit Jovis) ignibus olli
 Ardet apex, ardent humeri, & cum pectore
 mammae ,

Et manus, & lumbi, genum nitet ignibus orbis,
 Stellatique pedes ; qua prona inflectitur urna,
 Stellarum liquidis limes intermicat undis.
 Hunc inter Phryxique pecus, cœlestia pingunt
 Æquora squamigeri Pisces : Borealibus auris
 Hic propior majorque, Notæ vicinior ille.
 Collucet parvis per lucida corpora stellis.
 Alter ad alterius caudam se vertit, utrumque
 Bis senis faouilis splendescens linea jungit.
 Et dirimit, veteres quem cæli dicere nodum
 Consuevere, illic quod hyems finita reducat
 In sese volucrem volvendis mensibus annum,
 Nectat & extremos cum Phryxæo Ariete Pisces:
 Dignatos cælo Pisces, quod mater amoris
 Cum fugeret sævam cum prole Typhœos iram.
 Jamque iter Euphrates hybernis imbribus auctus
 Impediisset aquis, scindentes flumina pinnis
 Lenibus in tuta statuerunt numina ripa.
 Astra per hæc duodena regens Sol aureus axem
 Partitur celerem duodenis mensibus annum ,
 Hunc medium spatiis æquis utrinque direptam
 Linea percurrit, per quam Sol aureus axem
 Semper agit, nusquamque suo de limite flexens
 Hinc atque hinc scnas magno de corpore partes
 Signiferi cernit, per quas errantia cursum

Lumi-

Lumina permutant: propius vestigia Solis.
 Sæpe premunt, præeunte, aut æquis passibus
 ignes

Adjungunt famulos dextra lævaque, nec audent
 Longius à domini nitidis divertere flammis.
 At Phœbe, nec signifero contenta vagari,
 Qua patet in latù, nunc celsa excurrit in Arcton,
 Nunc humili curru madidos defleat in Austror,
 Explorans vigili terrarum devia flamma.
 Dumque redit, mediam transverso tramite spiram
 Percurrens sæpe obscura ferrugine vultum
 Ipsa tegit, sæpe obscura ferrugine fratrem
 Induit, & subitis mortalia corda tenebris
 Terrificat: Graji hinc fecere Eccliptica nomen,
 Sidera quod spira hac Titania semper in una
 Deficiant, trepidisque negent sua lumina terris.

Est etiam occulti dirimens confinia cæli
 Circulus, à nostri qui semper tangitur orbis
 Margine, Finitor vero cognomine dictus.
 Nam quodcunque supra est tellurem visile cæli,
 Finit ab interna seclusum parte, Polumque
 Dividit in geminas æquali mole cavernas.
 Harum sub terris semper latet altera, semper
 Altera conspicua est, partes hic limes in omnes
 Serpit humi, terræ extremis & stringitur oris.
 Nec tamen immota sese statione coercet,
 Terrarum cælique affixus partibus iisdem:
 Nec pariter mundo circumvolvente recurrit
 Semper ad occasum, roseo fugitivus ab ortu,
 Ceu reliquæ nitidum quæ pingunt æthera spiræ:
 Sed nunc Parrhasiam sensim se fleat ad Arcton,
 Nunc pluvios Austros, modo sese inclinat ad Eu-
 rum,

Et Zephyrus fugit, aut sequitur vestigia Phœbi,
 Et vespertinas Atlantis radit arenas,
 Et quocunque moves gressum, tecum illa movetur,
 Et fugit, & sequitur, cælum terrasque recondens,
 Antre retro condens, & quantum subtrahit una
 Parte, alia reddit, cunctasque volatilis oras
 Permutat, semperque novus semperque vetus.
 Finitor visus visu finitur, & omnem
 Separat in geminas partes æqualiter orbem:
 Si neque prospectum montes vallesque profundæ
 Impe-

Impediant, sed camporum se libera planis
 Lumina diffundant spatiis, & cuspide visus
 Undique porrectum feriant nulla obice cælum.
 Hanc igitur quoties metam se sidera supra
 Tollere cernuntur, stellarum credimus ortum :
 Cum subeunt, oculos & præcipitata relinquunt,
 Occasum appellamus : & hoc se limite claudit
 Lux intempestas fugiensque sequensque tenebras
 Et quanquam numero non est comprehendere certo
 Tot finitores, quod cæli terminus idem
 Omnibus in populis non sit, nec limes eisdem
 Idem permaneat, minimo quoties momento
 Mutavere locum : tamen omnes cogere visum est
 Sub geminas formas : nam luces noctibus æquas
 Circulus incumbens quibus est à vertice summo
 Ad perpendicularum, partes is findit in æquas.
 Sic finitorem, ut qua jungit sectio partes
 Dimensis spatiis sic angulus exeat æquus,
 Quattuor ut cælum in partes discriminet æquas :
 Unde sit, ut rectus recte dicatur Horizon.
 Hic quibus est orbis situs, una nocte dieque
 Conspiciunt totum se circumvolvere cælum,
 Et geminus mundi vertex declivis utrinque
 Radit Horizontem. geminoque in vertice stellæ
 Perspicue surgunt iis omni nocte caduntque,
 Et tarda in vetitum demergunt lumina pontum.
 At vero quando æquantis prope segmina cycli
 Illinc obtusus, hinc angulus exit acutus,
 Finitor sese obliquat, Polus alter in undis
 Conditur Antipodum regnis illustris, & alter
 Ducit in occidua puppes per cæcula flamma,
 Et dirimit cælum ac terras obliquus Horizon,
 Nec totum nobis facit unquam visile cælum.
 Hos finitores sed partes semper in æquas
 Innumera dirimunt cingentes æthera spiræ,
 Perque polos ductæ, sic undique ut exeat æquus
 Angulus : at nomen, multis licet, omnibus unum
 A medio posuere die : sermone vocatur
 Quippe *μυροπότης* Grajo, sub culmine cæli
 Linea quæ Phœbi medium discriminat orbem,
 Perq; caput nostrū gelidā hinc decurrit ad Arctū,
 Inde Polum inferni lucentem in culmine mundi,
 Quam medius rerum minimas Sol efficit umbras.

-Hanc

Cura fuit, multas magno sine lumine *stellas*
Exiguas credunt collata luce nitorem
Gignere, sed qualem vel sera crepuscula reddunt.
Vel cum venturo pallêscunt sidera Phœbo.

Hos inter quicquid spatii concluditur orbes,
 In quinas secuit veterum solertia zonas,
 Quarum quæ medium præcingit maxima cælum,
 Hinc spira æquorei Cancrî finitur, & illinc
 Clauditur humentes Capricorni limite ad Austrum,
 Orbita una rapidis teritur Phœbea quadrigis
 His quia carceribus semper Titanus axis
 Flectitur, & radiis subjectam torret acutis
 Tellurem, antiqui Zonam dixere perustam.
 At quod complexu spatium brevior coërcet,
 Hinc qui Menaliam circumfluit ambitus Urfam,
 Illinc adversi amplexus fastigia cœli
 Conspicuis tantum infernis Antarcticis oris,
 Horrentes dixere plagas, & frigore pigro
 Torpentes, hebes obliqua quod cuspide Titan
 Vix tenebras densas vincat splendore maligno,
 Et cœca obductum lateat caligine cælum.
 Has inter mediamque dux latè æthera laxis
 Amplexu pandunt spatiis, moderamine leni
 Frigore quod flammæ hebetent, & frigora flam-
 mis.

His quoque suppositæ fecerunt æquora terræ
 In Zonas totidem veteres. nam circulus Urfæ
 Qui tenet amplexu, terras despectat inertes
 Frigore, damnatas tenebris, tetraque sepultas
 Noctæ, diem cum Sol post tempora longa reduxit,
 Obliquos avertit equos, humilisque per oras
 Circuit extremas declivis mœnia mundi,
 Porrigit & longam exiguis de collibus umbram.
 Ergo pigra jacet sine fruge, sine arbore tellus.
 Aut nivibus canis horrens, aut frigore torpens,
 Obruta vel tetra caligine, rara ferarum,
 Nulla per incultas hominum vestigia terras –
 Ostendit: gelidis Boreas effusus ab antris
 Sævit: & horriferis flabris sua regna flagellat,
 Iratque maris lento torpore ligatas
 Sternit aquas, stringitque gelu Neptunia regna,
 Marmoreâ fundens per languida stagna rigorem.
 Per habitus cœli atque soli sub cardine mundi

Ad-

Adverso, & similis concreti ignavia ponti.
 Proxima post gelidas duplex plaga tenditur oras :
 Sed quas culturæ patientes mitior aër
 Efficit, hinc flammis glaciem solventibus, illinc
 Frigoribus rapidum flammæ moderantibus æstus.
 Altera finitima est arvis, quæ Parrhasis Arctos
 Despicit, ad calidam è Thule porrecta Syenen :
 Felix terra virum ingeniis, & robore, felix
 Frugibus, & sætu pecorum, quæ postulat usus
 Naturæ, quæ luxuries profundere gaudet,
 Quicquid delitiis peperit corruptior ætas,
 Sufficit è gremio tellus sæcunda benigno.
 At plaga ad argentem trans Ægocerota Canopon
 Par cælo, non æqua solo, prope tota refuso
 Mergitur oceano, late regna humida Nerei
 Exercent canos vano cum murmure fluctus
 Si qua patet magno tellus exerta profundo,
 Barbaries inculta tenet, non legibus urbes
 Divitibus tenues æquant, non pœna coercet
 Carceribus fontes, nec suprà sua præmia laudi.
 Sed fœra sævities alterno sanguine gaudens,
 Nec contenta odium fuso satiare cruore,
 Ni laniet mandatque artus; dapibusque nefandis
 Exuat humanos polluto guttore mores :
 Quale nec informes ursi, nec Parthica Tigris,
 Nec leo Marmaricis patrat vastator in oris,
 Cædibus aut nullis rabies expleta luporum.
 At Tropicos inter magnæ pars maxima terræ,
 Sub media porrecta diè, pulsatur anhelis
 Solis equis, illic semper nox æqua diei
 Dividit æquales tenebrarum & luminis horas.
 Ergo quibus causas rerum quæsisse latentes
 Cura fuit, studioque acri perfringere claustra
 Abdita naturæ, & venturis prodere sæclis,
 Illic exustas flagranti sidere terras
 Crediderant nullo sua viscera solvere sætu,
 Sed sterili squalere situ, Phœbumque propinquum
 Ignibus epotas in cælum haurire vapores :
 Hinc fore nec ficcis ut sese attullat arenis
 Herba, nemus nullas ramorû exporrigat umbras,
 Vixque ferant rapidum sitientes dipsades æstus.
 At melior cæcas naturæ expendere causas
 Libra Pœdonii medio sub limite cæli

Qui

Qui ver perpetuum, & nulla violabile bruma
 Esse putat, viridesque æterno gramine campos,
 Nam si sub Tropico ferventi fusca Syene,
 Atque ultra fuscā tellus porrecta Syenen;
 Æthiopum colitur populis, moderatio oræ
 Interioris ager gignet pecudesque virosque,
 Quæq; virū præfens pecudumq; expostulat usus,
 Quippe Syenitas calidi sub sidere Cancrī,
 Quod seriat recta radiorum cuspidē torrens
 Illic Sol propius, lentasque retinet habenas,
 Acrius infestat cuncta & violentius urit
 At medio subiecta Polo moderatio arva
 Sol coquit, & quanquam radiis sublimis acutis
 Figat humum, nullaque arbor se protegat umbra,
 At rapidus lapsu celeri sic transvolat axis,
 Ut terra afflatu nocturni frigoris algens
 Concipiat modicos properantis syderis æstus.
 Namque ibi perpetuo cum sit nox æqua diei,
 Absentemq; diem non longa crepuscula tendant,
 Quo magis est tenuis, citius vim frigoris ætæ
 Induit, & densæ subiens penetralia terræ
 Visceribus cæcis, Stygiaque in sede sepultum
 Evocat ignavum supera ad convexa rigorem.

Quid? quod ubi minimas hic Phœbus contrahit
 umbras

Nudaque maturis æstas flavescit aristis,
 Tum Scythicus radiis Taurus propioribus ignis
 Squallentes tumulos, obfessaque culmina longis
 Frigoribus, cælo ostendit, canæque propinquo
 Tabescunt à Sole nives glacieque soluta
 In mare spumiferos præceps rapit impetus am-
 nes,

Tum nebulam tennem, & sicci spiracula fumi
 Halat humus, tum Riphæis erumpit ab antris
 Sudificus Boreas, rupesque & saxa flagellans
 Nubibus ærias nudat squallentibus Alpes,
 Et Taurum, & mediis in ertum Caucasum astris,
 Nigrantemq; hyemem, & picæ caliginis agmen
 In medium cogit cælum stridentibus alis,
 Æthiopumque solo sitientes irrigat herbas,
 Temperat & nimios fecundis imbribus æstus,
 Inde ruens præceps altis de montibus unda
 Torrentes impellit aquas, pecudesque, ferasque

Villa.

Villarum cum strage trahit, perque arva refusi
 Mille vias pandunt vasto cum murmure rivi.
 Quos ubi cœruleum Nilus collegit in alveum
 Riparum impatiens, late per plana jacentis,
 Ægypti diffundit aquas, genaliaque arva
 Fœcundat Libyci felici nigrine limi.
 Quoque magis rapido cælum candescit ab æstu,
 Hoc magis obscuris vestit se nubibus ær:
 Quo magis obliquam feriunt Phœbea Syenen
 Tela, minus densa cælum nigrescit ab umbra.
 Nec minus adversa mundi regione remotum
 Cum Sol Ægocerotæ timet, contraria regna
 Æthiopum pluvii flabris nvescere ab Austri
 Credibile est, & flamina Eresia, & annua cogi
 Nubila, quæ nimios compescant imbribus æstus,
 Qua Zona occultum se torrida flectit ad axem.
 Quamlibet hæc firmis astrinxerit argumentis,
 Dia Posidonii mens, vis rationis, & author
 Vix paucis fecere fidem; Calaiæa donec
 Classis, iter quærens nitidis ad littora gemmis
 Fœcunda, & fuscis radiis propioribus Indos,
 Deprendit secreta orbis, tenebrisque sepulta
 Eruit, innumeris & rura habitata colonis
 Vidit qua medium Phœbi terit orbita cælum,
 Percutit & recta subjectas cuspide terras
 Taprobanem findens ditem, Brasiliaque arva,
 Arva voluptati teneræ blandisque dicata
 Delitiis, cornu quæ copia larga benigno
 Et veris genialis honos fovet: aurea duræ
 Mala ferunt sylvæ, ridet vestita colores
 Terra novos, odor Ambrosius de suavis halat
 Floribus, & blandis volucrum strepit aura que-
 relis.

LI

GEOR.

GEORGI BUCHANANI SCOTI.

DE SPHERA LIB. IV.

Une mihi stellarumque ortus obi-
tusque canenti
*Sis facilis, causas penitus dum pro-
mo latentes.*
Cur lenta Oceanum linguant hæc,
illa repente

Signa per obliquum properent ascendere cælum :
Cur iterum falsas subeant hæc ocyus undas ,
Illa trahant tardos lento molimine gressus :
Cur ubi Sol mediam cæli conscendit in arcem ,
Longior hic, alibi contractior exeat umbra .
Cur Thebæa suas consumat Pyramis umbras :
Cur hic æqua dies semper cum nocte recurrat ,
Una dies & nox una illic finiat annum.

Qualiter è gremio magnæ telluris in oras
Luminis herba recens tenerû cum tollit acumen ,
Et cælo sese ostendit, tum dicimus ortam ,
Aut quibus indulgit melior natura moventem
Membra animam , lucem cum primum hausere ,
parentis

Mox egressa alvo. nata atque exorta putamus :
At cum fracta malis aut fessa senilibus annis
In gremium terræ recidunt, seseque resolvunt ,
Effugiantque oculos, occasum obitumq; vocamus
Hæc ad sidereos motus sermonis egestas
Transtulit, apravitque vocabula, scilicet, ortum
Sideris appellans, quoties emerfit ab ima
Parte poli , nostrisque oculis impervia liquit
Regna , & ab infernis ascendens manibus, oras
Limites evicit . qui nostrum terminat orbem.
Rursus ubi repetens inferni devia mundi

Inter-

Transit Horizontem, & nostris subtrahita recondit
 Sese stella oculis, obitum dixere priores:
 Ceu pereant falsis Neptuni immersa lacunis,
 Quæ fugiant nostros abeuntia lumina visus.

Nec tamen occasus simplex est nomen & ortus,
 Nec modus & ratio. nam cum velocior ignis
 Assequitur Solem, & radiorum luce corusca
 Obsessus latet, & languentia lumina condit.
 Hunc primis vigil excubitis de nocte requirit,
 Occasum vocat has vicino Sole latebras.
 Inde ubi jam Phæbo se profert mane relicto
 Stella iterum, & paulum Solis velocior axem
 Prævenit emergens ortum dixere Poëtæ,
 Heliacum vulgus nomen fecere, quod ortum
 Hunc atque occasum faciat vicinia Solis.
 Quinetiam quoties cæli per cæcula templa
 Stella pari cursu jungit sua lumina Soli
 Una oriens, pariter fera se nocte recondens,
 Cosmicon hunc ortum Graji dixere; Latini
 Matutinum: obitus, primo cum vespertis ortu
 Cum stella occiduo se condit in æquore, Grajis
 Acronychos, Latine sed vespertinus habetur.
 At quæ Sole novo subito exoriente recedunt
 Ultima de cæli statione, & lumina Ibero
 Æquore demergunt, & rursus nocte resurgunt,
 Eoque faces ostendunt margine cæli.
 Quam Sol Hesperias præceps descendit in undas:
 Cosmicon cum lapsum dicunt atque acronychum
 ortum,

Vespertinum ortum matutinumque receptum
 Antonii dixere senes, quique arva colentes
 Spectabant cæli faciem; quique æquora velis
 Permensi, & ducibus per spumea cæcula stellis
 Junxerunt varias vaga per commercia gentes,
 Et qui per memores signarunt sæcula fallos.

Nec tamen astrifero fulgentia sýdera cælo
 Omnibus in terris uno se tempore condunt,
 Aut retegunt, cunctis neque sese æqualiter oris
 Ostendunt spatio æquali: sed quas super urbes
 Evolat Æquator luces cum noctibus æquans,
 Sydera cuncta illis paribus surguntque caduntque
 Momentis, paribus lucent paribusque reguntur
 Condita sub terras, vel condita lumine Solis.

Nec quicquam in latis flammarū est ætheris oris;
 Quod non sese illis volvendo præbeat anno.
 At quibus à terra sese altius exerit Arctos,
 Pervigiles totis hi cernunt noctibus ignes.
 Qui sibi commissa nunquam è statione recedunt.
 Quoque magis fugit à flabris Aquilonis acutis
 Stella oriens, vigiles ostendit tardias ignes,
 Et tanto subit Hesperias maturius undas.
 Sed quibus infernis lucens Antarticus oris
 Luminibus vertex præcingitur, omnia nobis
 Nox tegit, æternisque latent obsessa tenebris.
 Nec minus & nobis tota lucentia nocte
 Astra latent illos, aut sera ex æquore surgunt,
 Et vix visa iterum ponto sua lumina condunt,
 At quibus Assyria scrutari sydera cura
 Propositum, variasque vices deprendere fati,
 Non obitum stellæ unius speculantur & ortum,
 Sed Signorum ortus numerant à limite cycli
 Finitoris, ubi inferni liquere recessus
 Orbis, & Eoi surgentes margine cæli
 Invisant nostras alterno lumine terras.
 Idem obitum dicunt, quoties se fidas Ibero
 In mare præcipitat, mundique extrema latentis
 Claustra subit, seu mane novo, seu vespere sero,
 Seu medio flagrante die, seu nocte sopora.
 Cum pigra implacidas malcent oblivia curas.
 Ergo ter octonas bis sex cum signa per horas
 Collastrent terras, non æquis singula surgunt
 Momentis, æquisve cadunt, sed tardius illa,
 Hæc spatio breviorē suas ex æquore flammæ
 Attollunt, quamvis signis mensura sit una
 Omnibus, & partes æque dirimantur in æquas.
 Hos varios signorum obitus Chaldeus in orbe
 Astrolabo cernens, docuit ratione sagaci
 Mensura incertos certa deprendere motus.
 Nam cum ter quinas partes Equator in horas
 Perpetuo attollat, totidemque sub æquoris undis
 Deprimat, hunc statuit signis discordibus ortus
 Esse modum, & iusto metiri examine, quanto
 Tardius hæc illis spatio emergantque cadantque,
 Et velut apposita motus deprendere norma.
 Nam cum signa trahunt ponto surgentia secum
 Exæquante cyclo iusta plus parte, vocarunt

Rectum

Rectum ortū : at plures quoties ex æquore partes
 Signiferi emergunt, quam spiræ æqualiter orbem
 Quæ secat, ex æquoque à cardine distat utroque,
 Hunc rite obliquum signorum dixeris ortum,

*Supplementum libri quarti Sphæra Georgii
 Buchananii, Autore Joh. Pinciero medico.*

Signum autem recto surgens quod ab æquoris
 undis

Tramite conscendit loca, qua licet, ardua cæli,
 Tarde oritur, lentoque gradu, spatiumq; requirit
 Temporis hoc majus, quo rectius exit ab undis.
 Inflexum contra quod iter molitur, & orbem
 Lumina sistentem molli curvamine linquens
 Nititur obliqui clivum conscendere cæli,
 Deproperat cursum & velocibus utitur alis :
 Quoque via magis inflexa contendit in altum,
 Hoc spatio exoritur signum emergitque minori.

Par ratio occasus. Nam cum labentia signa
 Plus ex orbe trahunt qui luces noctibus æquat,
 Quam proprio è circo, rectus perhibebitur ille
 Occasus : sed Zodiaci cum mergitur arcus
 Major, & æquantis cycli minor occidit, illum
 Obliqui occasus voce insignire licebit.
 Signum autem recto sese quod in æquora lapsu
 Præcipitat, vastis metuens immergier undis,
 Occasum tardat : quoque est sublimior ille
 In cælo locus unde cadit, magis hoc quoq; crescit
 Ille metus, majore mora & subit æquora signum.
 Quod vero obliquo loca per declivia flexu
 Tendit in Oceanum, trepidat formidine nulla,
 Et tanquam fractum leni curvamine lapsam
 Sentiat, occasum properat : quo obliquior autem
 Ille, sub Hesperias signum hoc cadit ocyus undas.

Hæc tamen iis aliter, quæ Sphæra est recta, qui-
 Per caput atq; pedes æquatricis linea currit, (busq;
 Et geminus vertex in sinkore quiescit,
 Eveniunt : aliter quæis primi cingulus orbis
 Hæc caput, atque pedes illac declinat, ubi alter
 Extat Horizontem supra polus, alter in ima
 Mundi parte latet tantum spectabilis illis
 Qui nostris adversa premunt vestigia plantis.

Namque globi in recto positu, si sectio fiat
 Æquantis spiræ, & vicini signiferi æquas
 Quattuor in partes: quarum par umbra diei
 Incipiat binas in Libræ atque Arietis ortu:
 Et totidem, auratas ubi Phœbus aëdit habenas,
 Cornutus Capex & metuendus forſice Cancer:
 Quadrant Zodiaci tunc cum quadrante diebus
 Æquantis noctes, qui limite clausus eodem,
 Temporis æquali spatio surgique eadumque.

Nec tamen hinc sequitur, quadrantum paribus
 æquis

Competere, ut parili spatio surgantq; eadumque,
 Nam qui principio properantius æthera scandit,
 Precipiti aut lapsu Mauro se littore condit,
 In fine is peragit lento molimine gressum.
 At cuius partes primæ candenter in altum
 Emergunt, aut Hesperius se fluctibus abducat,
 Postremæ accelerant cursum & velocius argente,
 Quadrantes igitur bini, quies limina Libræ
 Atque Athamanthei pecoris primordia donant,
 Et si principio plures ex æquore partes
 Signiferi educant, quam spiræ æqualiter orbem
 Quæ secat, ex æquoque à cardine distat utroque,
 At tamen æquali tollunt, se tempore & abducat.
 In reliquis quos Ægoceras, quos Carcinus ardens
 Incipiunt, equidem anticipans æquator, cundo
 Signiferum circum superat, par sit tamen ille.
 Currenti, pariliq; mora clarum æthera scandunt,
 Et parili occiduis merguntur tempore in undis.
 Non secus ac bini, quibus est par robur eundi,
 Parque pari spatio quam debent tangere meta,
 Qui prior excurrit pedibus pernicious, idem
 Prævertit comitem sed tandem se lassus cundo,
 Deficit, & tardo mutat molimine cursum:
 Pax iter ingrediens festinat lentius alter.
 Sed propiora ferens positæ vestigia moræ (sunt,
 Accelerat pedibus, comitem premit, urget & in-
 Assequiturque simulque, sepum hic pede tangit &
 ille.

Hic vero observa & memori tibi mente rebus
 Segmina Zodiaci paria, & distantis utriusque
 Æquo intervallo, vel primo à stigmate Libræ,
 Vel pecoris per aquæquod Phœbus perit & Helle,
 vel

Vel Cancrī æstivi, vel brumalis Capricornī,
 Surgere nominibus paribus, paribusque recondi.
 Ergo se adversis radiis ferientia signa
 Experiuntur idem. Nec Tauro rectior exit
 Scorpīus, aut Aries donat sua tempora Libræ,
 Aut Astræa jubet lentos descendere Pisces,
 Par Geminis Chiron, & idē quod Carcinus ardens
 Humidus Ægoceros, nec plus Leo tollitur Urna.
 Tertio enim duo si possunt componier uni,
 Una etiam illorum est, & par mensura duorum,
 Atqui aliquid signum semper licet addere binis
 Oppositis, cum quo pariter sic distet utrumque
 Quattuor à punctorum aliquo quæ diximus ante.
 Sic Aries & iusta Bilanx cum Virginis astro
 Conferri possunt. Nam primo à stigmate Cancrī
 Dux ovium, Virgoque pudens æqualiter absunt,
 Virgo eadem, & recto pendens examine Libræ,
 Libræ principiū pariter fugiuntque premuntque
 Ergo quod Astræa par Libræ Ariesque, necesse est
 Esse pares etiam Libramque oviumque maritum.
 In reliquis, quæ se radiis & lumine spectant
 Adversis, quadrat par demonstratio signis.

Sin æquatore non rectus findat Horizon
 In Sphæræ obliquo positu, dirimantur in arcus
 Æquales geminos qui luces noctibus æquat
 Circulus, & bis sex signorum argenteus ordo:
 Nempe ubi se medios communi vulnere scindunt,
 Qua dux lanigeri pecoris cava cornua flectit,
 Et qua Libræ suas demittit pendula lances.
 Signifer hic medius mediusque æquator eodem
 Temporis ascendunt spatio, labuntur eodem.

Attamen hos ipsos si in partes ruperis æquas,
 Intentisque oculis, quo tempore qualibet harum
 Ascendatve cadatve notes, nunc ocyus hujus
 Tollere se partem, rursusque sub æquore mergi,
 Nunc partem illius veraci lumine cernes.
 Namque arcus illi, quos Phryxi vector & Helles
 Orditur, qui virgineo clauduntur ab astro,
 Ætheris alta petunt tali certamine, cujus
 Principio Oceanum citius Phœbi orbita linquat,
 Tardius Æquator, sed cum jam extrema propin-
 quant,

Signifero cunctante, volat properantius Æquans.

Contra arcus, quorum nutans examine iusto
 Libra caput, quorum Pisces extrema tuentur,
 Sic surgunt, ut principio velocius Æquans
 Linquat Horizontem, quam signifer orbis, Eoam :
 Paulatim, mediaque via laxatur eunti
 Signifero frænum, comiti stringuntur habenæ.

Signum hic Phryxæi quo distat ab Arietis ortu
 Parte ab utraq; minus, fugit hoc obliquus undas,
 Et nitidi citius superat fastigia cæli.

Quo vero ad iustæ quodvis exordia Libræ
 Accedit propius, minus hoc se obliquat ab Indo
 Littore progrediens, & serius æthera vincit.

Ergo via surgunt flexa Caper, Hydria, Pisces,
 Dux ovium, Laurusque minax, geminique puelli.
 Ast Cancer, Nemeesque pavor, Virgoque malignæ
 Desertrix terræ, speciesque bilancis, & acer
 Scorpio, Centaurusque truci spectabilis arcu,
 Consendant recto cælum sublime meatu.

At vero recto scandentia limite cælum
 Signa, petunt undas molli curvamine lymphas :
 Quæque per obliquos Eoo cardine flexus
 Emergunt, recto rapiuntur in æquora casu.

Hinc signa adversos in se vertentia vultus,
 Non velut in recta pariter sua lumina Sphæra
 Promere in hoc posita, pariterq; recedere constat.

Hic quanto signum spatio conscendit Olympum,
 Tanto illi oppositum spatio descendit Olympo.

Quaque mora signum subit undæ Tethyos undas,
 Oppositi hac undæ quoque Tethyos exit ab undis :

Quin signis æquo fugientibus intervallo
 Algerutrum è punctis, queis nox æquata diei
 Nomen habere dedit, metæ contingit Eoæ
 Limen momentis paribus transire, parique
 Tempore in adversæ se limine condere metæ.

Confer in hac Sphæra (res hæc quoque digna
 notata)

Luminis oppositi se percutientia telis
 Signa iisdem signis in Sphæra, cujus Horizon
 Lineæque æquatrix recto se tramite findunt.
 Confer : & invenies, duo respondere duobus
 Juncta simul junctis, nec poscere plusve minusve
 Temporis hæc illis, seu se super æquora tollant
 Margine ab Eoo, mediū seu culmine cæli

Præ-

Præcipitata maris sub aquas labantur Iberi.

Hactenus exposuit leges mea Musa modumque,
Signa quibus scandant nitidi latera ardua cæli,
Et quibus infernum sepetant labentia mundum.
Majus opus superest, discrimina lucis & umbræ
Dicere. Cur alibi nox prodeat æqua diei
Semper, at hic toto bis tantum æquetur in anno:
Cætera, nunc atram superet lux candida noctem,
Nunc lux deficiat, capiantque augmenta tenebræ.
Curque dies toto, quæ maxima gignitur anno,
Longior his, illis brevior: longissima donec
Sex vigeat menses. Quod idē contingit & umbris.
Dicam etiam æstates geminas spatio unius anni,
Et totidem brumas, solemque in vertice stantem,
Et varias Phœbi radiis splendentibus umbras,
Interdum & nullas. Populo hæc ignota profano,
Digna tamen credi. Tu luminis autor & umbræ,
Luce tua mersas densa caligine mentes
Irradia, verumque rudi da noscere vulgo.

Sol radiis insigne caput fulgentibus auro
Cum mane æquoreis emergens exerit undis,
Protinus aufugiunt tenebræ, rebusque colores
Et formæ redeunt, & quæ contexerat umbra,
Abstuleratque oculis, nitido Sol lumine reddit
Idem sessus equos vasto cum gurgite mergit,
Qua Tartessiacæ quatiantur fluctibus oræ,
Nox atra obscuris tenebrarum adremigat alis,
Et nostrum involvit cæca caligine mundum.
Quare à Sole dies fluit & dependet ab illo
Tanquā individuus comes: hoc promente cornscū
Ex undis caput, illustrat lux protinus orbem:
Abscondente iterum, subito lux deserit orbem.
Unde diem dicunt spatium, quo Phœbus ab ortu
Fertur in occasum, nostraque in parte moratur:
Noctem autem quando nostris è finibus axem
Flammigerum abduxit, visus fugientia nostros
Regna suis radiis & claro lumine spectans.

Quin, & flammivomo Sol spargit ab axe calorē,
Quo globus inferior, quiq; illum amplectitur aër,
Nunc flamma majore calet, nunc frigore torpet,
Nunc æquo frigus moderamine temperat æstum.
In causa radii, queis Sol modo rectius orbem
Aspicit, oblique missa modo lampade lustrat.

Sol etenim summi quando de vertice cæli
 Subjectam recta radiorum cuspide terram (mas
 Percutit, illa suo, quod densum est, corpore flam-
 Excipit, & rectos recto quoque verbere sursum
 Reflexit radios, quorum geminata potestas,
 Atque in se rediens duplicatque augetq; calorem.
 Cum vero medii declinans culmen Olympi
 Oblique terram lampas Titania spectat.
 Terra etiam oblique radiorum tela retorquet,
 Quoque retorquentur radiorum obliquius ignes,
 Terra minus calet hoc, & terræ proximus ær.
 Inde vices anni veniunt, adamabile veris
 Tempus, & autumnus mista cum frigore flamma,
 Et glacialis hyems, & sicca caloribus æstas.

Insuper & Titan splendens si corpus opacum
 Attingat, cujus radiis impervia massa,
 Ejus ab averfa facie profisciscitur umbra,
 Quæ prout Sol supera terras despectat ab arce,
 Nunc nulla est, nunc dextra fluit, nunc læva, brevisq;
 Nunc se arctat spatio, nunc longa cuspide finit,
 Nam quo Sol propior, visum qui terminat, orbi,
 Hoc magis in longum nigrans producitur umbra.
 Idem quo rerum, quarum umbra è corpore pendet
 Verticibus propius nitidum caput admoveat, umbræ
 Hoc magis arctantur, summo dum culmine cæli
 Stans ita collustret densæ latera omnia massæ,
 Ut penitus nullam de se tunc præbeat umbram:
 Dicere quam malunt alii perpendiculararem.

Ergo dies & nox atris obscura tenebris,
 Atque vices anni, rerumque volubilis umbra
 Imperio Phœbi parent. Phœboque reguntur.

Quisquis aves igitur docili cognoscere mente,
 Quomodo quæ dixi, quavis regione loquoque
 Contingant, & quam vario discrimine, cursum
 Phœbeum intentis oculis & mente tueri.
 Ille per obliquum signorum dirigit orbem
 Fulgentes gemmisque rotas, fulvoque metallo
 Et bis sex menses totidem per signa vagatur,
 Solaremque suis claudens erroribus annum
 Ad spatium redit, unde suam prius egerat ætatem.
 Et quia Zodiaci septem pars una triones
 Aspicit, ad meridos pars altera spectitur Austris.
 Tunc hæc, nunc illa cæli statione videntur

Se

le præbet Titan, medium modo permeat orbem,
 Sic ut ab hoc quando currens longissimus errat,
 Vicenos quatuorque gradus vix deviet in quam-
 cunque suas partem flectat diversus habenas.

Ergo quibus noctes æquans spira diebus
 Summa poli nullo penetrat fastigia flexu,
 Perpetua in capitis relegens vestigia puncto:
 His, quia conspicuū nunquā altius æthera scandit
 Sol, quam se Stygias labens demittit in undas,
 Quæ mora metitur luces, metitur & umbras:
 Et lux bis senis, totidem nox clauditur horis,
 Luce vident media bis iidem in vertice Phœbum,
 Exactis citius quam mensibus effloat annus:
 Nempe semel quando fugiens (dūo sydera) Pisces,
 Phryxæi ingreditur pecoris fas aurea signum:
 Atque iterum quando subit æquæ limina Libræ.
 Partibus his etenim findunt se æquator, & ordo
 Signifer, hic Solis vehit æquans circulus axem,
 Eveniunt sub idem tempus degentibus illic
 Æstates geminæ. Nam Sol tunc rectius orbem
 Terræ irradiat cæli sublimis ab arce,
 Intenditque suas duplicato robore flammæ.
 Has simul ignivomæ metas tetigere quadrigæ,
 Ætheris è summo Phœbea cacumine lampas
 Despicit, & quia stare nequit, neq; tollere currum
 Altius inferiora rotas ad sydera flectit.
 Hinc Solis statio duplex, quæ dicitur alta,
 Nomen habet. Quin Solstitii quoque circulus alti
 Dicitur æquator terras habitantibus illas,
 Quod Sol hunc feriens cælo sistitur in alto.
 Currum Phœbus agens illac è culmine Olympi
 Cum spatiis æquis occasum spectat & ortum,
 Pertica fixa solo, sed summa cuspide in ipsam
 Suspiciens, nullam de longo porrigit umbram
 Corpore, quod clarescente undique flammis,
 At quando medio cæli declivis ab orbe,
 Vel geminas Arctus spectantia signa pererrat,
 Vel parte adversa madido vicina Canopo,
 Jamque rotas humiles per Cancrī limen, aquosq;
 Agrocerotis agit quis punctum verticis illic
 Longius evitari nequit, dispargit in orbem
 Obliquos radios, flammisque minoribus urit.
 Unde illis hyemem Læonæus Chironus unam

Ca

Causat, ab æquoreo proficiscitur altera Capro.
 Huc ubi declivem Titan devexerit axem,
 Fleat equos superi versus fastigia cæli :
 Solstitium hinc duplici discrimine nascitur immo,
 Cumq; suos Sol lævus equos deduxit in Austrum.
 Dextrorsū fibra cadens, Boreæ spatietur in hortis
 At dexter geminas pendentia sidera in Urfas
 Cum terit, Australes tegit umbra sinistra colonos.

Sed quorum regio spatio est subjecta quod inrer
 Equantem & Cancri Tropicum concluditur, illi
 Non secus ac reliqui, quibus est obliquior orbis
 Astrigeri possunt, bis tantum quolibet anno
 Enumerant æquas tenebrarum & luminis horas.
 Quod cyclum noctes quavis regione, diesque
 Equantem toties lampas Phœbeia tangat,
 Labentem celeri pede donec compleat annum.
 Augescunt luces, umbræ modo longius illis
 Tempore sed reliquo modo decrefcentibus um-
 bris

Perdurant spatium : luces à limine Capri
 Augmentum capiunt, donec Sol aureus illis
 Cancri in vestibulo longissima tempora donet.
 Hinc ubi laxatas iterum deflexit habenas
 Hirsutum Agoceroa petens, majoribus umbras
 Extendit spatiis, luces brevioribus arctat :
 Inprimis Capri dum vertat partibus axem,
 Obruit Arctos ubi nox amplissima terras.
 Utræque at spatio tanto majore trahantur
 Quam magis in cælo polus Arcticus eminet alto.
 Hi quoque suspiciunt media bis luce quotannis
 Rectos verticibus radios immittere Phœbum.
 Finge etenim spatiis æqualibus undique spiram.
 Quæ fugiat Cancri Tropicum æquantemq; diebus
 Noctes, & recto capitum fastigia ducta
 Transeat his Superi quos hac regione locarunt.
 Sic efficta locis cum findat spira duobus
 Zodiacum, hæc loca bis proles Hyperionis axe
 Vesta suo tangit, statuitque in vertice curram,
 Dum rapidis fugiens annus prætervolat a lis.
 Hinc duplex illis æstas emergit, & altum
 Solstitium duplex : bis opaci corporis umbra
 Vanescit penitus, nullaque in parte videtur.
 Quin etiam geminas illic contingere brumas

Ævin-

Evincit ratio, cum Sol diversus ab illa
 Sittitia spira, vel primis partibus errat
 Multipedis Cancri, vel setigeri Capricorni:
 In quibus eveniunt etiam duo Solstitia ima.
 Utque duæ certant non æquo frigore brumæ.
 Mite parit Cancer; facit hoc vicinia Cancri.
 Durius Ægoceros: nam longius ille recessit.
 Sic quoque luciferum Cancer Junonius axem
 Altius extollit, minus alte corniger Hircus.
 Hic quoque cum Phœbus radiantis spicula flammæ
 Dirigit ex Austro, Boream vaga permeat umbra.
 Cum rediens illinc superato culmine cæli
 In Borea fulget, tepidos volat umbra per Austros,
 Hæc dextrum mandilat occupat, illa sinistrum.

His autem, quibus Arctous sic cardo levatur,
 Ut Cancri Tropicum videant in vertice summo
 Ducere perpetuos sua per vestigia gyros,
 Tantum, Phœbe, semel volucris dū labitur annus,
 Ingressiens primas Cancri velut hospes in oras,
 Ad perpendiculum radios demittis Olympo,
 Et nullam denso de corpore porrigis umbram.
 Dumque volans Cancrum vicinaq; signa peragras,
 Una æstas illis toto producitur anno,
 Exhilarans inopem sperata melle colonum.
 Hic semel in primis Cancer Sol sistitur oris,
 Atque iterum hirsuti fulgens in limine Capri.
 Dumque Caprum visit, quæque illi proxima signa,
 Una absomit hyems hominumq; boumq; labores,
 Et quicquid sudore madens collegerat æstas.
 His nulla in mundum propenditur umbra sinistrū,
 In summo cæli quia fornice retrahit axem
 Phœbus, & in læva tantummodo parte vagatur.

Quas veto terra spatium tegit illud Olympi,
 Hæc Cancri Tropicus quod terminat, Arcticus illæ
 Circulus, hæc nunquā cernunt in vertice Phœbum,
 Usque adeo in madidos æther desceditur Austros.
 Et quoties nostrum fulgenti Cynthius orbe
 Percurrit mundum, semper de corpore denso
 Mobilis umbra fluens adversa in parte videtur.
 His itidem una æstas exornat frugibus agros.
 Una operit campos nivibus, ceu vellere bruma.
 Æstatem Cancer, brumam Caper humidus assert.
 Horum in principiis Solis bis sistitur axis.

Per

Per duodena means dum sydera circinat annum.
 Hic locus, hæc patria est, quæ nos vitalibus auris
 Edidit, hæc nobis vitæ instrumenta ministrat,
 Et quicquid rerum variis desiderat usus.

Ast quibus Arctous regionibus imminer orbis,
 Una coquit segetes æstas, bruma una fluentes
 Stringit aquas: duplici Solis statione frumtur:
 Corpore de denso semper cadit umbra, nec unquã
 Omnino nulla est. Communia gentibus ista
 Finiunt: sed habent hæc propria, quæ modo
 dicam.

Arcticus, ut notum est, sic cyclus fingitur, ipso
 Mundi ut stante polo circumducatur in orbem
 Zodiaci vertex, illi qui proximus extat.

Arctoa ex isto procedit spira rotata.
 Ergo datum spira quibus est habitare sub illa,
 Signiferi vertex semel omni luce movetur
 Per capitis punctum, & cæli fastigia transit,
 Quod dum fit, duodena gerit quæ sydera circus
 Junctus Horizonti est, & eadem sede tenetur.
 Nomine sed citius, promotio cardine circi
 E puncto capitis, sex signa levantur & orbe.
 Visantur supero, totidem sua lumina condant.
 Parte sui nulla Canceri submergitur illic
 Circulus: at contra semper later æquore testus
 Brumalis Tropicus. Quare Titania lampas
 Vestibulo è Canceri, radiorum spicula jactans.
 Vicenas quatuorque diem producit in horas.
 Cum vero Ægocerotis equos in limine flectit,
 Obscuras horis totidem determinat umbras.

Quas autè terras hinc circulus Arcticus ambit,
 Illine ipse polus gemina notissimus Ursa
 Claudic: iis Canceri tangentiæ sydera limen,
 Ut nunquam æquoreæ tinguntur fluctibus undæ
 Sic quæ principio Capri vicinia jungit,
 Æquoreæ nunquam surgunt è fluctibus undæ.
 Parte igitur Phœbus, quæ nunquam labitur, errans
 Continua superas illustrat lampade terras:
 Et si Zodiaci pars expers æquoris ampla est,
 Lux tangit senos, non æquat, maxima menses.
 Sin brevis, haud longo viginti & quatuor horas
 Exsuperat spatio. Sic si pars æquore merita
 Magna est, nox etiam spatio majore moratur;
 Sin

Sin brevis, haud multis itidem nox clauditur horis.

Hic signa ex undis tollit præposterus ordo,
 Nam citius Taurus Phryxi vectore, sed illo
 Exurgunt citius Pisces, sed Piscibus Urna,
 Quæ recta serie Ponto sua lumina mergunt.
 Quæ vero adversa facie modo dicta tuentur
 Sidera, ea inversus condit sub fluctibus ordo.
 Scorpio enim labens Libram prævertit, & illa
 Astræam. Astrææ fidus cadit ante Leonem:
 Legitimo tamen hæc conscendunt ordine cælum.

Ast ipso Arctoo sub cardine circulus æquans
 Totus Horizontem sine vulnere tangit, & ejus
 Hospitio fruitur, nec ab illo flebitur usquam.
 Hinc sequitur, semper sex signa latere sub undis
 Nunquam è conspicuo lucem mittentia cælo,
 Et totidem siccis extremi mœnia mundi
 Perpetuo in gyrum flammis ambire meatu.
 Cum Titan igitur per signa latentia currus
 Dirigit ignitos, tenebris & nocte teguntur
 Terræ illæ senos medio sine lumine menses.
 At cum supremum peragrat lustrantia mundum
 Signa, dies oritur nullis turbanda tenebris,
 Aurea quam bis ter repararit cornua Phœbe,
 Una dies ergo, & nox una ibi terminat annum.

Percurri medii diversa habitacula mundi.
 Et quid cuique solo contingat ab ætheris arce,
 Ostendi, egressus circo, cui luminis horas
 Æquales nocti facit ad polon Arcticon usque.
 Sic licet à circo tibi pergere, lector, eodem
 Usque tuo, nostris dum cardo incognitus oris
 Immineat capiti, & cæli se in vertice fistat.
 Par utriusque viæ ratio est. Tu mentis acumen,
 Judiciumque adhibe, nec secius omnia nosces,
 Quam præsens oculis propius si admota videres.

GEOR.

GEORGI BUCHANANI SCOTI

DE SPHÆRA LIB. V.

Aste animi heroës sacris meliori-
bus orti,
Qui primi ingenii nixi pernicibus
alis,
Perque leves vedi stellas, torque
orbibus orbes

Implicitos, magni intrastis penetralia cæli,
Ausi ingens facinus, penitus penitusque repostas
Naturæ in latebris causas ratione sagaci
Detexistis: & in cæca caligine merſi,
Certa ostendistis terris refugia veri.

Non cæca ambitio vobis, non blanda voluptas,
Non vigiles curæ, non lacri pallida tabes,
Sublimes fregere animos, quin invia rerum
Sensibus humanis mentis penetraret acumen,
Eque deûm arcanis adytis, per sæcula longa
Astorum erueret cassas interprete leges.
Ergo nec imperium vos formidabile lethi,
Nec quæ cuncta domant longis oblivia sacris,
Sub latebrisque suis, & cæca nocte coercent,
Sed procul obscuri tenebris ab inertibus Orci,
Gloria sublimes illustri in luce reponet,
Præpetibusque vehet per postera secula pennis.
At qui divitiis aut incubuere caducia
Aut Veneris sacris, cæcoque Cupidinis æstu
Ablati in terram divinæ semina mentis
Merſerant, pecudum de more ignobilis otii
Tempora transſerere velut per somnia, sacris
Ignotique suis, ignorandique futuris.
Namque ubi corporei labefacta est rabe veneni,
Torpentemque bibit Lethæo è gurgite somnum
Mens

Mens cognata polo, vel molli laxa remissit
 Fræna voluptati, rebusque elata secundis
 Intumet, aut duris cadit, aut, velut orba carina
 Remige, jactatur fortunæ impulsâ procellis,
 Nec videt, aut sperat placida statione quieta
 Littora, nec tutos à fluctu & flamine portus,
 Victa malis igitur, quicquid vel profuit olim,
 Vel nocuit, putat esse Deum. si murmure cælum
 Increpat, elisus falsit si nubibus ignis,
 Corde micans trepidat, consternaturque timore,
 Sortis occentus metuit, corvique volatum,
 Exigit has pœnas veræ ignorantia causæ,
 Contemptusque Dei, & nimis sibi credulus error,
 Tantaque se nubes animis offudit, ut, ingens
 Qua fovet ingentem Nereus complexibus orbem,
 Vana superstitio miseras compleverit urbes:
 Posse deos cogi magicis parere susurris,
 Et Solem obduci tenebris, cantusque veneno
 Emonii plenæ vultum expallescere Lunæ.
 Ac victricis anus ne carmine tracta deorum
 Numina succumbant, cælumq; invita relinquant,
 Æra crepant cunctis frustra auxiliaria terris.

Nec minor accessit pestis; scrutator Olympi
 Assyrius taciti, cum Lunæ obscurior orbis
 Palluit, objectis aut Solis imago tenebris
 Abstraxit lucemque orbi, rebusque colorem:
 Stultitia vulgique, & credulitate sequaci
 Utitur Astrologus, magna atq; horrenda minatur,
 Infanamq; famem, populantemq; oppida pestem,
 Et bella, & quicquid bellorum infania cladis
 Invehit, humanis irataque numina rebus.

Quoque magis liceat grassari impune per omne
 Flagitium, & laxos scelere permittere frenos,
 Ascribit cælum sceleri, Regumque forores
 Excusans fovet, atque insontibus imputat astris,
 Nec metus hic tantum labefactat pectora vulgi,
 Sed domini rerum, sed classe virisque potentes
 Expavere duces defectum lumine Solem.
 Pallentem tenebris Lunam, cælique tumultu
 Fata rati exitium trepidis portendere terris,
 Demisere animos, consternatique luerunt
 Stultitiam clade ingenti patriæque ruina.
 Is timor in Siculo Luna tabente profundo

M m

Cecro

Cecropias attrivit opes, educere classem
 Dum paret è portu non æquo numine ductor ,
 Victicem toties aciem , seque ipse, ratesque
 Perdidit, & miseras hac clade afflixit Athenas.
 Hæc eadem Emathium cæli ignorantia Persen
 Perculit. hæc vano Paulum trepidare tumultu
 Forte coëgisset, si non solertia Galli
 Fortibus Æneadam firmasset pectora dictis.

At ta commentis hominum cœlestia cogi
 Corpora ne credas, mecum ratione sagaci
 Timoleon rerum occultas disquirere causas
 Ne pigeat : cur Sol nitidum caligine vultum
 Rarius obnubat : cur Lana recolligat ignes,
 Nunc nova se curvant in cornua, nunc velut orbis
 Dimidium fingens, sinuataque rursus utrinque
 In faciem tumidam dorso consurgat iniquo
 Orbe dein pleno.. fraternæque æmula flammæ
 Æquali illustret divisum limite mundum,
 Inde retro rediens totidem discrimina fingat.
 Donec commissis curru cum fratris habemis ,
 Jam permensa Polum, parvum decircinet annum.
 Cur etiam pleno cum tota recanduit orbe,
 Ista repentinis expalleat ora tenebris..
 Nec semper, nec tota etiam, persæpe sed una
 Parte nitens pura, reliquam ferrugine tingit,
 Mox redit ad sese, & defuncta labore cornicum
 Lucis inoffensæ mortalibus exerit orbem.

Quisquis es è tenebris tantis mortalia primus
 Pectora qui solvisti, & clara in luce locasti ,
 Dignus eras sæclis quem vivida fama futuris
 Sacrasset , meritumque polo statuisset honorem,
 Ut Cepheo, ut Cephei genero, natæque, torique
 Consorti, atque aliis qui templa per aurea cæli
 Nocte micant nitidis variati corpora stellis.
 At nos victuris potius committere chartis
 Barbaricum Xerxis, fastum juvat, armaque dixi
 Cæsaris, & facta Emathii scelerata tyranni :
 At bene promeritos de vita hominumque salute
 Negligimus Lethæa tetra sub nocte jacentes.
 Non ita. nam nostræ si qua est fiducia Mæse,
 Littora non Lelegum, non tantum Latmia noscent
 Saxa tuum nomen, sed qua complectitur orbem...
 Usque ad Parrhasiâ Nerens circumsonans Ardon,
 Voce

Voce canent memores grata Endymiona minores:
 Endymiona, suo quem Delia candida fratri
 Prætulit, invicta Veneris confixa sagitta,
 Collibus in Lelegum, qua Caria celsa profundo
 Imminet Ægeo, pulchros dam flumina propter
 Pascit ageas tauros, juvenum pulcherrimus ipse,
 Endymion teneris sensim imbibit ossibus ignem.
 Non illi Dryades, nec amantes prata Napææ
 Percussere animum, quamquam per prata Napææ
 Sæpe agerent choreas, nudatæ crura, pedesque,
 Brachiaque. & flavam per lactea colla refusæ
 Cæsariem, quamquam Dryades sub fronde latentes
 Sæpe recedentem sequerentur, sæpe sequentem
 Profugerent visæ, & cuperent fugiendo videri.
 Unius in Lunæ vultu sic vultibus hærens
 Spectat inexploto fugientem lumine, spectat
 Mane recedentem, & tacito sua gaudia voto
 Nutrit, vota ausus nondum committere verbis.
 Ut furor increvit, majorque insania morbi
 Expressit veras flagranti è pectore voces,
 Sæpe super Latini frondosa cacumina pernox
 Spectabatque Deam, spectansq; fovebat amorem,
 Et gemitu & vanis tundeat saxa querelis.
 O nemora, o fontes, & amictæ frondibus umbræ,
 Antraque sævarum latebris horrenda ferarum,
 Si qua latet radix aut graminis herba salubris,
 Quæ levet insanos, vel tollat peccoris æstus,
 Ferte salutiferum vestro medicamen alumno.
 Sed neque surda meis fleantur saxa querelis,
 Nec nemora & fontes: & nostro dea sola dolori
 Auxilium tu ferre potes, dea cujus ab ore
 Herba bibit sitiens rores, mare gessit, & æther
 Ridet, & amissi solatur damna diei. (rebus
 Sed quid ego hæc demens? aut quo tam prospera
 Fata meis? decus ætheriæ regina choreæ
 Præferat ut cælo terras, & Sole relicto
 Gandeat ut pecoris duro placuisse magistro.
 Quin morere infelix, neu credulitate dolorem
 Falle tuum frustra, neu spe te decipe vana.
 Una tuum mors est quæ solvere possit amorem.
 Hæc juvenis per saxa & inhospita culmina Latmi.
 Et nemora & solis solus desiebat in antris,
 Dum sopor invictos ventos & torpor in artus

Infusus lassum in viridi prosterneret herba.
 Sed nec amor divam, nec segnior ignis edaci
 Carpebat cura, nitidi de culmine cæli
 Spectantem tenera teneri decus oris in herba,
 Neglectamque comam per lactea colla, recentes
 Colla nives, flavumq; comam quæ vinceret auris.
 Ernisi, cernentem ne falleret omnia fratrem,
 Et timor & pudor obstaret, dilapsa per auras
 Iisset in amplexus. sed nec timor & pudor ægrum
 Sic fregere animum, fratrem quin objice nubis
 Falleret, oppositæque latens telluris in umbra,
 Et cum vicina projecta jaceret in herba,
 Et leviter roseo libaret ab ore modesta
 Oscula, vota merusque & spes alternat amorque
 Dum vult, dum non vult somnos turbare, cupitque
 Deprendi, & metuit, nescit roget anne rogetur:
 Certa rogare licet, mallet tamen ipsa rogari.
 Sponte sopor lentos pueri patefecit ocellos.
 Ut pudor ex illo victus concessit amor,
 Non contenta polo terras præferre, per auras
 Sustulit, inque sua juveni super æthera biga
 Sublatò, non nota homini penetralia regni
 Ipsa sui spectare dedit, monuitque propinquis
 Proderet ut populis, fingentes vana Sophistas
 Argueret, quique astra putant Titania glebas
 Ignitas lapidesve, scaphasve, rotæve figura
 Vertendo è media flammæ apside vomentes:
 Aut arva æthereis populis habitata. & ab igne
 Conceptum nostro vitreo sub corpore lumen
 Condentes. hæc Car in Latmia pascua cælo
 Redditus Endymion late vicina per arva
 Diffudit Lelegum, & flammis infecta Chimæræ
 Pascua flaventis Lyciæ, rivisque superbam
 Mæoniam auriferis, mitique umbrosa Lyxo
 Culta Phrygum, & molles ad durum litus Ionas.
 Inde per Ægeos accepit Achæia finibus
 Transmissum studium astrorum: vix sera togatæ
 Cura fuit genti cæli deprendere motus,
 Et secreta deùm Ausonias vulgare per urbes.
 Primus enim Gallus mites cum Pallade Musas
 Castra sequi docuit, durum & mollire Gradivum,
 Et jura Oenotriis cælestia prodidit oris.
 Nam cum jam castris Macedam collata Latina
Castra

Castra minarentur, pugnae & spes certa propinquæ
 Hinc atq; hinc tumidas animorum accenderet iras,
 Lunaque jam toto prope cælo fratris ab ore
 Diffusa sanguineum ventura nocte ruborem
 In vultus fufura foret, ne visa repente
 Res inopina rudes quateret terrore cohortes
 Insolito, his Gallus firmavit pectora dictis,

Romulidæ magni quorum victoria pene
 Imperii fines terris æquavit ab astris,
 Accipite hæc, memoresq; animis mea figite dicta.
 Mox ubi tellurem nox atra involverit umbra,
 Luna repente suum si condet turbida vultum,
 (Condet enim vultum) ne vos timor urat inanis
 Ceu cladem insolitis indicant numina monstris.
 Namque parens mundi cum prima exordia rerum
 Fingeret, æternis sic nexuit omnia causis,
 Quæque suum immota servant ut lege tenorem.
 Ut tenebræ luces, ut lux alterna tenebras
 Excipiat cæcas, ut nunc se liquidus ær
 Denseat in nubes, pluvios modo solvat in imbres,
 Nunc rutillet flammis, nunc grâdine verberet Alpes,
 Hæc quia quotidie fieri aut plerumque videmus,
 Afficiunt nulla trepidas formidine mentes.

At si deficiens contraxit Luna ruborem,
 Solve tenebrosis placidum caput abdidit umbris:
 Icta repentino saliant præcordia motu.
 Ora metu pallent, linguam sua verba relinquunt:
 Cum tamen hæc miranda minus sint fulguris igne,
 Et cœlestis aquæ & lapidosi grandinis imbre,
 Ut quæ non vicibusque statis, aut ordine certo
 Missa fluant: contra Solis Lunæque labores
 Lex æterna & naturæ invariabilis ordo
 Alligat, æque suis promptum est, prædicere causis,
 Cur, quibus in terris, quoties, quo tempore ponant
 Astra suos, sumantque iterum Titania vultus.
 Ac ne forte alicui falsas assignere causas
 Credat, & in rebus procul à tellure remotis
 Ludere, quod crassos fugiant cœlestia sensus,
 Cernite, quæ manibus tractari pene oculisque
 Conspectienda patet, naturam mobilis umbræ.

Omne quod officiet luci objectuque tenebras
 Efficiet, corpus vel par fateare necesse est,
 Vel minus, aut majus lucentis corpore massæ

Si modus ambobus par est æqualis utrique
 Umbra fuit, teretem fingens sine fine columnam.
 Sin angusta magis lux se brevior coarctet
 Circuitu, tenui incipiens à cuspide crescit
 Latior umbra, & quam magis à fulgore recedit,
 Tam magis in latam spatiosas porrigit alas.
 At si forte minor mensura in corpore denso est.
 Quam quod luce nitet, denso cū corpore primum
 Par modus est umbræ; dein se brevioribus arctans
 Concludit spatiis. & cuspide finit acuta
 Nunc oculos animi ad cœlestia templa referte,
 Quaque licet rebus conferte æterna caducis:
 Namque minor magno cum tellus corpore Phœbi
 Tota sit, angustum in teretis mucronis acumen
 Umbra fugit, specie & sensum tenuata rotunda
 Parva sui circumscribit pomeria regni.
 Nam clypeus Phœbi jaciens de corpore magno
 Spicula, nec numero nec sine coërcita certo,
 Involvit terram radiis latera ardua cingens,
 Et sensim in teretem cogunt coalescere conum
 Migrantes tenebras umbræ telluris opacæ,
 Finibus & noctem angustis sic undique claudunt.
 Ut nec Atlantiadem tangant fastigia summa
 Umbrarum, & vacuis late palantia campis
 Ætheris astra, suo variant quæ lumine mundum,
 Et nunquam vigili cœli è statione recedunt.
 Ergo ubi Sol toto terræque marisque direptus
 Abscedit spatio, & nostrum nox occupat orbem:
 Tum si Luna micans puro nitidissima cælo,
 Ambrosiamque comâ, & divinæ frontis honorem
 Protulerit gaudente polo: nigrantibus umbris
 Occurrens tenebris sese induit, oris honorem
 Et nitidum ingrata ferrugine purpurat orbem,
 Paulatim in pulchram faciem serpente veneno
 Deinde ubi sese orbem virus diffudit in omnem,
 Unde rubor primum cœpit subrepere, primum
 Incipit exiguae scintilla accendere flammæ,
 Atque iterum puro totum caput induit auro.
 Namque globus Lunæ, qui tot mutatur in ora,
 Lucis egens propriæ languet, nisi lumine cassæ
 Accendat molem adversam sax ignea Phœbi.
 Et velut in vitream radiorum spicula massam
 Inferat, obscuramque abigat caliginis umbram.

Ergo

Ergo ubi se propius Phœbeo admoverit igni
 Delia, pars suprema oculis impervia nostris
 Tota nitet, tota est fraternæ obnoxia flammæ.
 Proxima pars languet, dein quo magis illa recedit
 Fratris ab amplexu magis & magis ignea nobis
 Se reteggit facies, donec jam solvere carrus
 Cum parat, & vitream subiturus Nereos aulam
 Phœbus agat lassos per iter declive jugales,
 Et contra ignicomans Phœbe se tollat ab Indo
 Littore, tota nitens, tota auro insignis, & ore
 Tota suum referens & puro lumine fratrem.
 Tum vero adversi Solis referitur ab itū,
 Et lumen trahit illa oculis pars obvia nostris.
 Qualiter ad solem vitrei si corporis orbem
 Volverit assidue, tremulæ pars altera lucis
 Icta nitet radiis, & puro accenditur igni
 Altera lucis inops pallet nigrantibus umbris:
 Aspice quam primum complexu libera fratris
 Vespere Luna redit vel cum se mane recenti
 Perfudit liquidis Nabathæ Doridos undis,
 Et tenuem tenui cornu falcatur in arcum.
 Tum si perspicui facies innubila cæli,
 Admisitque oculos, & se dedit illa videndam,
 Quæ propior Phœbo est pars, aurea lumine puro
 Splendet, & exiguo meditaturn cornua flexu:
 Altera languet hebes, liventi pallida gyro
 Area lucis inops, speculi seu vitreus umbo
 Cum nequit adversi radios admittere Phœbi.
 At ea cum facies Lunæ sit lumine cassæ,
 Nosse, reor, promptū est, cur Sol ferrugine vultus
 Induat, & subita condat sua lumina nocte.
 Nam cum Luna silens flectit per inane jugales,
 Inferior nitidum si forte subiverit orbem
 Solis, & in terram radiorum intenta refregit
 Spicula, subjecta compacti corporis umbra
 Induit obscuras subita caligine terras.
 Nocte repentina oppressæ volucresque feræque
 Attonitæ fugere, stupor quatit inscia veri
 Corda, quod æternis credant damnata tenebris
 Sæcula, se scelerum meritis expendere pœnas,
 Inque chaos rupto confundi sædere mundum.
 Donec ab oppositu lampas Phœbea sororis
 Libera, claravit jucundo lumine campos.

Et terram tenebris, homines formidine solvit.
 Causa diu latuit, facti admiratio mansit,
 Inde superstitio crevit, se in pectora vulgi
 Paulatim insinuans & credula corda fatigans:
 Sive deos non ausa suos deprendere fama
 In coitu, atque arcana poli spectando profanos
 Conscelerare oculos, ceu caligantia nemo
 Lumina mortalis poterat contendere contra
 Luminis æterni fontem, & jubar igne coruscum,
 Quod spectantum hebetes radiorum cuspide visus
 Arceat, & tenebris temeraria lumina plectat.

Hic aliquis veri studio flagrantior, & cui
 Vivida vis animi spem consiliumque fovebat,
 Cum jubar igniferum radiis fulgoris acutis
 Lumina rejiceret spectantum, seque tuendam
 Visibus humanis cœlestis flamma negaret,
 Forte oculos hebetet liquidâ dejectus in undam,
 Deprendit seereta poli, Lunæque pigrantis
 Umbrâ, animadvertit tenebras prætexere Phœbo,
 Et sibi suppositæ tenebras inducere terræ,
 Hoc aliis deinde atque aliis mirantibus, alter
 Punxit acu penetrans non uno vulnere chartam,
 Admisitque diem per multa foramina fractam,
 Oraque velatus male parva vidit in umbra,
 Quid faceret magnâ terris migrantibus umbram,
 Multiforique aliis radios dedit area cribri
 Cernere, citra ullam diviso lumine noxam.
 Perseæ sic olim clypei fulgentis in orbe
 Fama est saxificæ faciem vidisse Medusæ.
 Sic in multifidos diviso gurgite rivos

Se minor Euphrates, nec jam pontisque vadique
 Impatiens tumidusve hosti Babylona superbam
 Prodidit, & domito induxit iuga Persica collo.

Illud in his rebus forsan mirabere, fulgens
 Lumine Luna notho, cum Phœbi subdita flammæ
 Secludat terris, cum Lunam terra vicissim
 Se Phœbo obiciens spoliât fulgore corusco:
 Cur quoties Phœbe cursum permensa peracto
 Mense redit, properans radiis Hyperione cincto
 Jungere complexus, non semper mœret ademptum
 Terra diem querens, nec opinis victa tenebris?
 Deinde minutatim cum Luna recolligit orbem,
 Cidnique oriens cernit vestigia Phœbi.

Cur

Car non interjectas eis tam corpore denso
Terra globus obscura nos ambiat umbra ,
Et subita cogat sub nube rubescere Lunam ?

Hic quoque cum vulgo ne te rationis egentem
Devius error agat transversum à limite recto,
Mente memor reputa, quæ Solis diximus ante
De cursu obliquo, Lunæque erratilis orbe.
Esse quidem medio in spatio, quæ linea signet
Signiferum, Graji fecere Ecliptica nomen,
Sub qua perpetuo per signa obliqua rotata
Delius in sese redeuntem circinat annum.

At non Luna suos agit hoc moderamine currus,
Sed modo torrentis Cancræ ferit ardua spiram,
Interdum tepidos humilis declinat ad Austros,
Nunc medio secat orbe viam, perque aurea signa
Nusquam flexa legit rosei vestigia Phœbi.
Hæc igitur quoties Ecliptica linea centrum
Per medium penetrans Titania dividit astra,
Si subiit Phœbum Lunæ pallentis imago,
Tellurem obscura latè caligine vestit,
Nec totam tamen, atra etenim Titanidos umbra
Paulatim Solis radiis arctata rotundam
Cogitur in faciem, & mucronem fingit acutum.
At si subjectam dirimens Ecliptica Lunam
Fecit inæquales diviso in corpore partes,
Tum quota pars Lunæ Solis subtenditur orbi,
Pars ferruginea latitat tota Solis in umbra.
Quod si signiferi cycli extremas legat oras
Delia rorifero peragrans confinia curru
Vel Cancræ æstivi vel brumalis Capricorni,
Clarus abit Phœbus, nullique ubnoxius umbræ
Illustrat lætas jucundo lumine terras.
Nec si plena volet toto nitidissima cœlo
Delia, terrarum subita pallefcit ab umbra.

Scilicet has rerû genitor, cum fingeret orbem,
Fluxaque perpetuo vinciret sæcula nexu,
Esse vices iussit: nam cum secessit ab ima
Exclusus tellure pòlus, nox aka tenebris
Cuncta suis condens vacuo regnabat in orbe.
At postquam emicuit nitido jubar igne coruscum
Solis, & obscurum jucundo lumine mundum
Claravit, nox impatiens attollere vultus
Adversum auratis radiis Hyperiona cinctum.

Fugit in exteras trepido pede concita terras.
 Seu pudor in causa est, & rapti injuria regni,
 Sive timor, moesta ex illo se condit in umbra
 Terrarum, & quamvis spaciis pater optimus aequis
 Temporis obscura lumen fecerit ab umbra.
 Livor adhuc stimulis animos discordibus urget,
 Bella ciens, prædaque inhians, nec limite certo
 Contentus vanas exercet inaniter iras.
 Nam cum Phœbus equis cælum velocibus ambit,
 Ne pereat celeri radiorum cuspide fixa
 Umbra fugax paribus cælum collustrat habenis,
 Cujus ab igniferis telis protecta tueretur
 Regna, tenebrarumque & seceptum noctis opacæ.

Id licet angustis hinc atque hinc finibus ardet
 Imperium Phœbus, partem & sibi mensura Lunæ
 Vendicer ambitio, & fulgentia sidera certis
 Incursant vicibus, tenuemque è paupere regno
 Prædam aveant, non illa sui tamen immemor (cæsi
 Imbellem franget populum pigrosque sopores,
 Et somnos pingues, & sollicitantia mentes
 Somnia vana leves, requiemque laboris iniqui
 Pondere defessam, & fores nit fortiter ausos
 Ex magis insidias occulta fraude timendas)
 Non oblita sui tamen, aut præce supplice terras
 Sollicitat matrem, cognataque flumina, densas
 Ut Soli objiciant nebulas, & spicula frangant
 Ignea, ædæque tenebris ut lumen opacis
 Eripiant, regerantque acceptos nubibus imbræ.
 At cum summa tenet Phœbus fastigia cæli
 Signiferi nitidum peragrans altissimus orbem,
 Illa movet tardos lento molimine gressus,
 Inque suis latebris venientem abscondita Lunam
 Occupat, interdum cum Sol propioribus urget
 Tellurem radiis, properantem ad littora Calpes
 Assequitur, tenebrisque involvit, & oris honorem
 Qui mare, qui terras, qui cæli cæcula templa
 Exhilarat, farvæ caligine noctis opacat.
 Nec satis ultæ suum crudelis diva dolorem
 Se putat hac pœna, solem quoque pellere reges
 Mitter, & quoties trans Argocerota remotos
 Invisit populos formosi Hyperionis axis.
 Solvit & astrictas glaciali compede lymphas,
 & nivibus montes, nemorumq; comæti
 Brachia

Brachia fronte novat, convellit gramine campos,
 Umbra super Tanaim Riphæaque culmina biga
 Invehitur furva, & populos quos Arcticus ambit
 Circulus, in tenebris claudit, faciemque serenam
 Obscurat cæli & longa sub nocte recondit.

*Supplementum libri quinti Sphæra Georgii
 Buchanan, Autore Joh. Sijciero, medico.*

CUm vero armatas flammis ac luce quadrigas
 Sol vehit in Borean, geneseq; invisit utrique
 Vicinas Urse glaciæ nivibusque rigentes,
 Austrinas nox atra plagas petit, atque Canopo
 Ulteriora tegit tenebris nigrantibus arva.

Quia nisi forte sophos ratio speciosa fesehit,
 Umbrai genitrix natæ miserata dolorem,
 Continuatque fugam, Solique irata superbo,
 Exhalat spillos gravidæ de viscere fumos.
 Cogitque in nubes, quarum regionibus illis,
 Quas natæ polus mundi subjecit, utrinque
 Tanta est cassities, tam denso corpore massa,
 Ut Phœbi radios, nihili ceu tela, retundant,
 Lucem excludentes eludentesque calorem.
 Ergo illis atræ tenebræ dominantur in oris
 Perpetuo, & quamvis lucem præsentia Solis
 Afferat, impediunt nubes, aditumque recusant.

Sed quorsum mæsermo rapti? Ipsi illi Quirites,
 Figite pectoribus memores ante omnia, Luna
 Lumine subtrahito (præsens ita postulat usus)
 Cur nitidos tingat picea ferrugine vultus.
 Cumque laborantem ventura nocte tenebris
 Cernetis Lunam, ne despondete viriles
 Sed firmate animos: nihil hic præsaga futuri
 Portendit natura mali: timor omnis in hostes
 Ille ruat nostros, & fortia pectora frangat.
 At vos mactæ animis veterum de more Quiritum
 Intrepida pugnate manu, Macedumque cohortes
 Haud dubiam vobis promittunt numina palmam.

Dixerat hæc Gallus, pressoque obmutuit ore.
 Ipsa fidem clades Macedum firmavit. Ab illo
 Tempore Romulidæ nulla formidine fractis
 Spectare animis Lunæ Solisque labores.

F I N I S.

EURIPIDIS

Pœta Tragicæ

M E D E A ,

GEORGIO

BUCHANANO

SCOTO

INTERPRETE.

Ad Illustrissimum Principem

IOANNEM à LUCEMBURGO,
IVERIACI ABBATEM

GEORGII BUCHANANI

P R Æ F A T I O.

Non dubito plerosque futuros, Princeps clarissime, qui statim ubi hac in manus sumpserint, meam admirentur impudentiam, vel potius temeritatem, quod in tanto bonorum ingeniorum proventus, id ego potissimum sim ausus aggredi, quod aliorum vel pudor refugerat, vel reformidat audacia, atque Euripidi vertendo manum demoliri non peritumuerim: praesertim quum non ignorarem hanc à plerisque rem prius tentatam, ni Erasmo ita successisse, ut juxta ab incepto se detertere debuerit illorum casus, atque hujus illicitas: qui praterquam quod ad eam rem venerat tot bonarum artium praesidio instructus, iam siqua erat in hac parte novitatu gratia, iam praecoccupaverat. Accedit & illud, quod rater summam in chori obscuritatem (qua hic scriptori adeo familiaris est ut eam de industria sectatus esse videatur) hac ipsa quoniam fabula ab Ennio prius versa fuerat, cujus non pauci versus adhuc in veterum commentariis assem leguntur: quorum comparatio hu nostris, loqui obscuri, plurimum sua luce officere possit. Ego vero, tantum abest ut his a scribendis fuerim deterritus, ut in utriusque fortune calemuncque eventum non mediocriter praesidium ne fore jam animq praesepim, atque mihi ipse quo-

quodammodo sponderim. Nam tamen si plan-
sum à studio ferum theatro hac fabula non acci-
piat: si utcumque tamen steteris, nec ignominiose
explodatur, nunquam aque moleste feram, En-
nii atque Erasmi autoritate mihi tenebras effun-
di, quam me post tam praelara nomina qualem-
cunque saltem tecum tenuisse. Hoc vero quicquid
est opera, nos tibi, Princeps clarissime, potissi-
mum censuimus dicandum, non modo ut grati
saltem animi professione tuam erga me summam
testarer humanitatem, aut à vestra familia
nobilissima splendore contra calumniantium in-
vidiam praesidium mihi peterem, sed ut meliori
spe reliquorum doctorum suffragiū me commit-
terem, si tui iudicii prerogativa submixtus essem,
qui quum in omni disciplinarum genere princi-
patum teneas, ac in hoc poetica studio singulari
quodam felicitate verseru, soles tamen (ut in-
quit ille) miras esse aliquid putare nugae.

ARGU-

A R G U M E N T U M.

JASON Medea comite Corinthum profectus cum Glaucæ Creontis Corinthiorum regis filia nuptias paciscitur. Medea vero indicto à Creonte exilio, unius diei moram exorat. Idque beneficium ut remuneraretur, dono per filios ad Glauccam mittit vestem & coronam auream, quibus illa induta exstinguitur: Creon quoque filie adherens perit. Medea quum suos interfecisset liberos, currum quem à Sole acceperat, alatis dragonibus junctum conscendit, atque Athenas profugit. Ibiq; Ægei Pandionis filio nubit. Pherecydes autem & Simonides ajunt, Jasonem à Medea recoctum, juvenem denuo factum. De patre vero ejus Æsone, is qui de Argonautarum reditu scripsit, ita inquit:

Atque iterum blanda fecit revirere juvenis,

Æsone, subtili distringens arte senectam,

Plurima quum labris coxisset pharmaca in aureis.

Æschylus in fabula quæ Nutrices Bacchi inscribitur, ait Bacchi nutrices earumque viros, juvenes ab ea denuo factos. Staphylus autem inquit, Jasonem quodammodo à Medea peremptum. Nam quum ejus suasu sub Argus puppe obdormiret, navisque jamjam vetustate solveretur, ruina puppis oppressus periit.

Aliter per Aristophanem Grammaticum.

Medea odio adversus Jasonem concepto propter nuptias Glaucæ, Creontis filie, Glauccam, Creonta, ac suos etiam liberos interemit: relictoque Jasonem, Ægei nupsit. Fabula Corinthi fingitur agi. Chorus è mulieribus Corinthiis. Docuit eam Pythodoro prætorè circiter octogesimam septimam Olympiadem.

P E R.

PERSONÆ.

NUTRIX *Medea.*

PÆDAGOGUS.

MEDEA.

CHORUS *mulierum Corinthiarum.*

CREON, Rex.

JASON.

ÆGEUS, Rex *Atheniensium.*

NUNTIUS.

FILII *Medea.*

EURIPIDIS

Poëta Tragicò

M E D E A ,

Georgio Buchanano Scoto interprete.

N U T R I X.

Tinam Pelasgis littus Argo ad Col-
 ehicum ,
 Non transvolasset Cyaneas Symple-
 gadas :
 Nec strata saltu pinus olim Pelio
 Occidisset : acta nec virorū fortium
 Dextris, talisset arietis spoliū aurei
 Pelia imperante : non hera excelsam mea
 Medea Ioleon appulisset, Jasonis
 Amore sævo pectus ægrum faucia :
 Autor puellis nec trucidandi patrem
 Peliam, Corinthi degeret cum liberis ,
 Viroque , gentis cujus exul incolit
 Solum, favorem demereri sedula ,
 Et ipsa ubique morem Iasoni gerens :
 Felicitatem quam supremam existimo,
 Concors marito mulier ubi degit suo.
 Nunc odia servant, dissident charissimi.
 Nuper , suorum liberorum proditor
 Hæcæque Iason , nuptiis regalibus
 Fruitur , tyranni filiam Corinthii
 Creontis arcto conjugem amplexu fovens ,
 At misera miseris habita ludibrio modis
 Medea, pactam clamat infelix fidem,
 Pignusque fidei dexteram invocat datæ :
 Testesque pacti conscios facit deos,
 Non ita merenti quam rependat gratiam
 Fallax, Iason : inedia se macerans
 Jacet, doloris magnitudine obruta ,
 Flumine perenni lacrymarum liquitur,

NA,

Ex quo mariti sensit in se injuriam,
 Immota vultus, mœsta terræ lumina
 Figit: procellæ similis, aut scopulo, abnuat
 Surdis amicorum auribus solamina:
 Nisi quod subinde colla flectens candida,
 Secreta secum expostulat, deflens patrem,
 Patriam, penates patrios quos prodidit,
 Virum sequuta, cui modo contemnitur.
 At misera tandem jam suis didicit malis
 Quam sit paternum suave non relinquere solum,
 Infensa natos odit, aspectu frui
 Non gaudet. illud vereor ut ne quicquid novi
 Excogitet. N A M quum patitur injuriam
 Elatus animus haud facile sibi temperat.
 Hanc novi ego probè: trepidaque exanimor metu
 Ne ferrum acutum condat in præcordia,
 Ingressa fortim tectum ubi torus sternitur:
 Aut ne maritum perimat ac sponsam simul.
 Dein ipsa subeat infortunium.
 Meruenda sane est, nec facile victoriam
 Refert, in illam si quis odia exercent.
 At cursu omisso jam reversi liberi,
 Non mente volvunt matris infansæ mala.
 P U E R I L I S animus gravibus haud curis patet,
 P Æ D. Antiquum herilis familiæ peculium,
 Quid sola stabas conquerens propter fores?
 Abs te relinqui sola, Medea ut feret?
 N U T. Senex minister liberorum Iasonis,
 M A N C I P I A frugi, siquid evenerit heris,
 Æque dolere suo decet ut incommodo.
 Vis me doloris eo redegit, ut solo
 Cæloque cogat evomere dominæ mala.
 P Æ D. Quid? misera nondum luctui statuit modum?
 N U T. A sine tantum, luctus, ô bone vir, abest,
 Ut hæc doloris sola sint primordia.
 P Æ D. O stulta (siquidem sic decet de heris loqui)
 Ut nil malorum comperit recentium!
 N U T. Quid istud est? ne pigeat effari senex.
 P Æ D. Nil, extulisse me priora pœnitet.
 N U T. Amabo, me conservus haud celaveris.
 Nam si necesse est, spondeo silentium.
 P Æ D. Sacras ad undas abeo Pyrenes, ubi
 Scdere soliti sunt ad aleam senes.

Collo-

Colloquia dum clam capto secreta, audio
 Exigere pueros, ut Corintho cogitet
 Cum matre, regni sceptrum qui hic tenet Creon :
 Verusne rumor hic sit, haud certo scio.
 Falsum esse mallet : ac falsus ut sit compresor,
 N U T. Et hæc Iason liberis fieri sinet,
 Iratus etsi dissidet cum conjuge.

P Æ D. Affinitati vetus amor cedit novæ :
 Nec huic amicus perstat ille familiar.

N U T. Perimus igitur, si malum accedit malo,
 Novum vetusto, donec exhaustum hoc erit.

P Æ D. At tu quiesce, & comprime hæc silentio,
 Nam tempus haud dū est, hoc heræ ut fiat palam.

N U T. Audite pueri, qualis in vos sit parens.
 Perire nolim, dominus est enim meus :

Verum erga amicos perfidus deprenditur.

P Æ D. Publica querela est ista, jamdudum ipsa scis
 S I B I malle cunctos esse bene quam proximo :
 Hunc jure, at alium commodum adductum suo.

Si charitati liberum sponsam pater
 Præfert Iason, nil facit certe novi.

N U T. Intro ite pueri, cuncta succedent bene,
 At tu scorsum hos contine quantum potes,
 Neve ad parentem propius accedere sinas.

Ira frementem nuper, oculis flammæis
 Vidi minantem nescio quid istis : neque
 Imponet iræ frena, donec quempiam
 Feriat, in hostes potius utinam hunc impetum,
 Fortuna, amicis incolumibus, transferat.

M E D. Infelix ego, miseris curis
 Consecta, hei mihi quomodo perii !

N U T. Hoc, hoc ipsum est, chari pueri,
 Æstuat ira animus genitricis.

Turget bilis, properate cito,
 Tecta subite :

Neve accedite limina propius,
 Neve adieritis, sed vitate

Animumque ferum, ac triste ingenium
 Mentis præcipitis. jamjam ite,

Intro abscedite celeri passu.

Nam ludus dubio procul olim
 Nubes surgens subito ardebit
 Majore furore : ac patrabit

N n 2

Ali-

Aliquid mentis vis infrenis,

Et serie stimulata malorum.

M E D. Heu, heu, toleravi misera, toleravi mala magnis deslenda

Luctibus. O nati scelerati

Vos male perdat miseranda parens

Cum patre, ac tota domus pereat.

N U T. Me miseram, cur natos patris

Peccato adscribis? cur illos

Odisti? hei mihi pueri misere

Metuo ne quid secus eveniat.

G R A V I S est regum fastus, & iræ

Nimium memoris, qui dare leges

Sunt soliti aliis, lege soluti

Ipsi, iudice me liberras

Par, & vitæ æquatio præstat,

Seque assuescere legibus æquis.

Si non regis splendore, at

Tuto consensuisse licebit.

Nam popularius æqui juris

Primum est nomen, & experiundo &

Uso longe præstabilius.

A T sublimia nunquam stabili

Perstant homini fixa pede dia, ac

Si quando fors læva intonuit,

Hoc ex fonte innumeræ luctus

Undæ in splendida testâ retundant.

C H O. Vocem audiui, audiui planctum

Misera Cholchidos, animi nondum

Æstus composuit, fare age anus,

In vestibulo stans audiui

Intra atria clamorem, haud lætor

Vestrae, mulier, luctu domus.

Ac mihi minime grata geruntur.

N U T. Domus heu perit.

Deserta omnia, detinet illum

Aula tyranni, ac contabescit

Luctu in thalamis hera, amicorum

Nullo mollita animum hortatu.

M E D. Heu, heu, ruat in caput hoc miserum

Fulmen ab æthere. quis mihi superest

Dehinc vitæ usus, vivere ut optem?

Heu longis tristem curis

Parce

Parcæ miseram abruptite vitam.

CH O. Audisti ô Jupiter, ô tellus,

O lux, quam vocem misera edat

Mulier? quod tandem immoderatum

Thalami desiderium cogit,

Stulta, accelerare horam sati?

Illud ne expete. quod si conjux

Connubio tuus alio fruitur,

Id ne improperes illi crimen.

Hanc tibi iudex Juppiter æquus

Dirimet litem. ne te afflictes

Socium lugendo tori.

ME D. O magna Themiatque Artemi sancta,

Cernitis impius in me conjux

Quale patrat facinus, sancto

Mihi jurejurando adstrictus?

Quem cum sponsa utinam simul ipsis

Ædibus oppressos conspiciam,

Qui immeritam læsere priores.

O pater, ô patria à me inhoneste

Germano deserta perempto.

NU T. Quos vocet audis, quos imploret?

Themín angustam, cum Jove præses

Qui creditur esse sacramenti,

Nec cohibere hera poterit facile

Pectoris ætus.

CH O. Qui fiet prodeat ut coram?

Auribus ut sermonis nostri

Vocem hauriat, ut, si pote fieri,

Acres animi leniat iras,

Ac violentum ingenium ponat?

NU T. Haud quaquam sedulitas nostra

Deerit amicis.

CH O. At abi mea tu, dominamque foras

Educ atque alloquere. heus propera,

Ne designet quicquam asperius

Hos adversum, quos habet intus:

Gliscit enim vis sæva doloris.

NU T. Effecta hæc dabo. Sed metuo ut heræ

Persuadere queam; ista labori

Gratia vestro à me referetur:

Etsi fortæ more lænæ

Luminis acies flammea servis

NA 3

7-10

Triste minetur, si quis propius
 Ut compellet, tentet adire.
 NIL peccarit, veterum læva ac
 Præpostera qui vocet ingenia,
 Qui cantus ad sacra deorum,
 Ad convivia festasque epulas
 Infringere, illecebras gratas
 Auribus: at suaviloquum carmen
 Nemo invenit quo sedaret
 Tristes animi curas, unde
 Mortes plurimaque mala erumpunt
 Eversura domos. verum istis
 Cantu medicari utilius erat.
 Ad lautas epulas quid frustra
 Illa tendunt, copia ubi dapis
 Præsentem animum lætitia explet?
 Quid O, Mæsti luctus gemitus nostras
 Perçulit aures, clamat misera
 Illa, quam dolor edere cogit,
 Voce malum compellans sponsum
 Veteris desertorem thalami.
 Læsa Themis Jove natam implorat,
 Arbitram jurisjurandi,
 Quæ illexit miseram ad solum Achivum
 Per mare sævum, Scythiæ adversum,
 Per ponti immensi spumantes
 Cano sale fauces angustas.
 M. E. D. Egressa tectis sum, Corinthiæ nurus,
 De me querendi ne sit ulli occasio.
 Plerosque novi, quod seorsim degerent,
 Habitatos superbos: hos frequens præsentia
 Fecit molestos, alius ingressus viam
 Vitæ quietæ, ignaviæ subit notam:
 Qua judicandi certa veritas abest
 Oculis ab hominum, qui priusquam pectoris
 Norint recessus intimos, visos modo
 Odere, nullis provocati injuriis,
 Ergo urbis hospes moribus se accommodet,
 Nec laudo civem, contumax qui civibus,
 Asperque agresti degit insolentia.
 At enim inopinum hoc mihi evenit malum,
 Vitam abstulit vitæ, pereo. vitæ exui
 Jamdudum amorem, amore mortis percita.

In quo reposita cuncta habebam, pessimus
 Plane virorum me reliquit vir meus.
 N I H I L miserius feminis, terra, omnium
 Quaecunque vivunt menteque vigent, edidit.
 Primum necesse est opibus immensis virum
 Emere, sui que accipere dominum corporis,
 Accedit aliud huic malo gravius malum,
 In quo periculum maximum, frugi vir, an
 Nequam: mulieri repudium infame est, neque
 Sponsæ maritum jus recusandi est suum.
 In jura moresque venientem opus est novos
 Plane ariolari: quippe quæ haud didicit domi
 Quali marito serviendum sibi foret.
 Et ista recte cuncta quum curaveris,
 Si degat una sponte vir patiens jurgi,
 Beata vita est: sin secus, præstat mori.
 Domesticorum si quis offendant virum,
 Foras profectus sedat ægritudinem,
 Charis amicis junctus aut æqualibus:
 At nos necesse est unius ab arbitrio
 Pendere, in unumque intueri: & interim
 Vitam periculis nos carentem degere
 Domi asseverant ferre sese lanceam,
 Errorē ducti. nam ter in acie prius
 Armata certem, liberos quam edam semel.
 Sed non utraq; hæc spectat æque oratio:
 Hæc namque patria tibi, hic penates patris,
 Præsidia vitæ, grata conversatio
 Inter sodales. contra inops ego, patria
 Extorris, aspra læsa contumelia,
 A conjuge solo advecta præda barbaro.
 Non hic propinquus, mater, aut germanus est,
 Ad quos malorum afflicta tempestatibus
 Me veluti portum recipere in tutum queam.
 Tantisper igitur impetrare abs te velim.
 Dum mihi facultas aliqua ratione suppetet,
 Qua de marito expetere supplicium queam,
 Ob quæ patravit immerenti, & plectere
 Illi locatam cum parente filiam.
 Sis tacita. P L E N A Mulier alioqui metus,
 Infirma ferrum contueri haud sustinet:
 At in torum si quispiam peccaverit
 Nullum crûoris pectus est sitientius.

C H O. Id fiet. etenim jure pœnas expetis
 Medea, sortem nec dolere te tuam
 Miror. Creônta sed video regem gradum
 Ferre huc, novorum consiliorum nuntium.
 C R E. Te, torva, vultu tetrico, iratam viro,
 Medea, monui. regno ut extorris meo
 Comitata geminis hinc abires liberis.
 Vetui morari. quando decreti arbitet
 Istius ego sum, non revertar hinc prius
 Domum, exulem quam finibus prorusero.
 M E D. Hei pereō penitus undecumque miserrima.
 Omnes radentes explicant hostes mei:
 Mali nec usquam commodus datur exitus.
 Afflicta quamvis pessime, id quæram tamen,
 Quæ causa regno me exigere cogit, Creon?
 C R E. Te metuo (quorsum falsa opus prætere?
 Letalegnatæ ne exitium struas meæ.
 Capite timorem suggerunt hunc plurimæ.
 Sagax es, artes gnara longe pessimas,
 Graviterque tædis orba fers divortium.
 Et nunc minari fama te refert malum
 Sponsoque Sponsæque, & novæ nuptæ patri.
 At id prius quam fiat, antevortere
 Volo cavendo, præstat autem odium tuum
 Nunc ferre, sera quam, peractio facinore,
 Hanc lenitatem luere pœnitentia.
 M E D. Non fama primum nunc nocet Creon mihi
 Miseræ, sed ante damna non semel dedit.
 Q U I C U N Q U E vera præditus prudentia est,
 Ne disciplinis liberos impensius
 Erudiat æquo, nec sapere doceat nimis.
 Nam pigra præter quæ sequuntur otia,
 Obliquus urget livor illos civium.
 Apud imperitos scita si sophiæ nova
 Promas, ineptum rentur atque inutilem.
 At si putere denuo præcellere
 Hos qui sophorum auctoritatem vendicant,
 Eris molestus, idque adeo mihi evenit.
 Perita quum sim, hos urit invidentia:
 His otiosa dicor: illis displicet
 Diversa vitæ ratio: nec defunt quibus
 Obesse videar mediocri hac sapientia.
 Tu quoque vereris ne quid in te perpetrem.

Non

Non hic mearum, ne time, rerum est status,
Reges ut à me metuere deceat, Creon.

At tu quid in me perpetrasti iniquius?

Natam elocasti cui tibi lubitum est viro:

At ego maritum prosequor odio meum.

Nec temere opinor ista gessisti, neque

Rebus secundis invideo: quin nuptias

Facite, beati vivite: latebras fugæ

Permitte tantum hic. læsa licet, injurias

Mullabo: discam cedere melioribus.

CRE. Speciosa sunt hæc, blandaque auribus, tamen

Vereor repostum ne coquas animo malum.

Atque adeo tanto credo quam pridem minus.

PRÆCIPITIS iræ mulierem aut etiã virum

Vites facilius quam modestum atque tacitum,

Define morandi fando causasnectere,

Abi: statutum est ita: nec ars ulla faciat

Isthic ut habites me perosa hostiliter.

MED. Per genua quæso perq; desponsam recens.

CRE. Ah, verba perdis. neutiquam persuaseris.

MED. Et me repelles, haud reveritus supplicem?

CRE. Equidem familiæ non meæ te præfero.

MED. O patria, subiit nunc recordatio tui.

CRE. Qua nil secundum liberos mihi charius.

MED. O amor, hominibus pestis exitiabilis.

CRE. Perinde opinor, res uti sese dabit.

MED. Quis autor horum, tu memento Jupiter.

CRE. Abscede inepta, meque curis libera.

MED. Curæ premunt me, nec egeo curis novis.

CRE. Hinc exigere subito servili manu.

MED. Noli obsecro, sed id te sine exorem Creon.

CRE. Adhuc molesta mulier eris uti video.

MED. Abibo. non hoc ut precibus impetrem, ago.

CRE. Quorsû igitur urges, nec meo abscedis solo?

MED. Unam instruendæ modo fugæ indulge diem:

Et quando curam hanc genitor abjecit, sine

Me comminisci liberis opem ultimam.

Misere scat horum: nam & tibi sunt liberi.

Parens parentis calamitatibus fave.

Nam nulla cruciat cura me exiliî mei,

Sed liberorum miseræ me mæcerant.

CRE. Haud impotentj mente sum & tyrannica:

Quin sæpe damno mihi meus pudor fuit.

¶ N B 5

¶

Et nunc aperte mulier erratum meum
 Prævideo. verum vince, quod vis accipe.
 Præmonco tamen id, si morantem crastinus
 Hic te videbit Phœbus, ac natos tuos,
 Adum est, peristi: fixa stat sententia.
 Nunc, si necesse est, lucis unius moram
 Permitto. nam nil interim patrueris
 Horum, timore quæ me habent nunc *anxium*.
 C H O. Infelix mulier, misera, malis
 Miseris obnoxia, quo tandem
 Te vertes? cujus amicitiam,
 Cujus tectum aut terram invenies,
 Portum malis?
 Traxit ineluctabile fatum
 In mare te *Medea* malorum.
 MED. Male cuncta cedunt undecumq; quis nescit
 Sed ne patetis pessime hæc succedere,
 Sponsis adhuc mihi pugna superest cum novis:
 Ingens futurus est labor cum affinibus,
 Credis tyranno quisse me palparier,
 Ni subfuisset spes lucri vel spes doli?
 Supplex fuisset? contigissem illi manum?
 At ille tanta præditus recordia est
 Ut quum liceret obviam conatibus,
 Si me expulisset, ire, siverit diem
 Hunc me manere, tres ego hostes quo meos
 Mactabo, patrem, filiam, meum virum.
 Sed tanta leti quum facultas suppetat,
 Unde inchoabo, dubia, amice fluctuo.
 Subdamne thalamis nuptialibus faces?
 An ferro acuto raptâ fodiam pectora,
 Ingressa furtim tectum ubi torus sternitur?
 Sed me moratur una res: si capta sim
 In tecta scandens, per dolum dum rem gero,
 Perempta risus exhibebo malevolis,
 At usitatum præstat insistere viam,
 Cujus perita sum, necandi pharmacis.
 Esto. perierint, quod recipiet me oppidum?
 Quod erit asylum? fida quæ sidi hospitis
 Domus patebit, protegetve profugam?
 Nusquam est, manebo paululum dum stabilia
 Alicunde nobis præsidia sese offerent.
 Dolis odoriar, clamque perfungar nece.

Si pellat hinc me fors ineluctabilis,
 Mucrone peragam facinus ipsa vel palam.
 Lubens peribo, modo queam illos perdere.
 Ad culmen imus præcipitis audaciz.

Regina nobis culta semper unice
 Hecate triformis, artis adiutrix mea
 Te juro, nostra quæ colis, penetralia,
 Nostrò è dolore nemo referet gaudium.
 His luctuosas atque acerbis nuptias,
 Affinitatem funebrem, & meam fugam
 Reddam. eja cunctis utere simul artibus
 Medea, cuncta convoca consilia. age,
 Aggredere facinus. nunc opus constantia,
 Animoque forti, quæ feras vides. cave
 Ut ne propines risui nepotibus
 Te Sisyphæis, nuptiisque Iasonis,
 Te patre claro Soleque proavo editam.
 Perita es ipsa, deinde nata femina.
 I G N A V A quibus est mens honesta, ad omnia,
 Ad turpe superest facinus omne audacia.
 C H O. Retro ad fontes sacra feruntur
 Flumina, jus & fas vertuntur.
 Hominum plena dolis consilia.
 Nec pacta fides diis sat certa est,
 Audiet ex hoc muliebre bene
 Genus. accrescet gloria nobis.
 Non jam deinceps fama sinistra
 Traducet femineum sexum.
 Ex hoc mutabit Musa modos
 Vatum priscorum, qui cantu
 Muliebrem celebrant perfidiam.
 At si cœleste melos citharæ
 Nos docuisset carminis auctor
 Phœbus, paria audisset
 Progenies virum.
 Sed multa potest longior ætas
 Nobis exprobrare, virisque.
 Ac tu patriam deseruisti
 Animi vecors, veda gemellos,
 Trans scopulos ponti, ac peregrinam
 Habitas terram, orbata cubili,
 Tædis vidui, ac misera hinc exul
 Ejicere ignominiose.

Perit

Periit reverentia jurisjurandi,
 nullus superest Grajis
 Pudor, in cælum sed revolavit.
 Tibi vero nec patria domus est
 Infelix, in quam ceu portum
 Perfugias è thalami curis.
 Sed regina potentior
 Oscupat aulam.

JAS. Non nunc, sed ante sæpe perspectum est mihi
 QUAM sit malum impotens & immedicabile
 Ira aspra, licitum fuerat & terra & domo
 Hic, tibi frui, siquidem tulisses molliter
 Potentiorum imperia, quæ nunc exulas,
 Ob vana verba, quæ molestiam mihi
 Minime facessant: perge, uti facis, dicere,
 Longe virorum pessimum esse lasonem.
 At quæ in tyrannos blaterasti, si exules
 Ob hæc recense pro lucro jussam fugam.
 Ego sævientium mollebam principum
 Animos feroces, ne exulares: ut tamen
 Stulta esse pergis, prodigens convitia,
 Dirisque reges devovens: itaque exulasti.
 Nec ista amicos me movent ut deseram.
 Adsum, tuisque commodis mulier vaco,
 Ut ne recedas hinc inops cum liberis,
 Egenſve rerum. M U L T A secum incommoda
 Ferre fuga suevit. sed nec indigne fero,
 Nec velle possum male tibi, etsi me oderis.
 M E D. O pessime undiquaque. nam imbecillitas
 Convitari me sinit tantum mea.
 Me adisti, adisti, maxime mortalium
 Exose disque mihiq̃ue cunctisque hominibus.
 NON fortitudo est ista, non fiducia,
 Læsos amicos contueri comminus.
 Sed morbus unus omnium gravissimus
 Additus hominibus, impudentia. Id tamen
 Abs te probe actum est, quod adieris ego ut levem
 Animum dolore, jurgia in te congerens:
 Et tu vicissim sentias molestiam.
 Et primum (ut à primis initiis ordiar)
 Salutis autor tibi fui, ut Graji sciunt
 Quoscumque tecum vexit Argo Pelias
 Flammam vomentes jussus es tauros jugo

Suppo

Supponere, & letale fulcis condere
 Semen, draconem sæpe in orbes nexilem,
 Circumvolutum vellus auro fulgidum, &
 Sopore nunquam fessa victum lumina
 Fallere: perempto tibi dedi illo cernere
 Vitale lumen: prodito patre & domo,
 Applicui Iolcon te sequuta, tibi nimis
 Hic obsecundans, ac mihi parum providens
 Peliam peremi morte qua nulla gravior,
 Manu suorum liberorum. sustuli
 Tibi metum omnem. tu tot ob beneficia
 Nos prodidisti, prædo perfidissime,
 Novas sequutus nuptias, post liberos
 De me creatos. orbus etenim si fores.
 Veniam dedissem conjugis cupido nova.
 Dein pejeratis diis fides fluxa: ac satis
 Statuere nequeo quos putabat tum deos
 Regnare, credas nunc quoque, an potius novum
 Jus esse fasque traditum mortalibus,
 Ut qui tibi ipsi es conscius perjurii.
 O tacta sæpe dextera. O sæpe genua
 Frustra prehensa tibi manu infidissima,
 Ut spes fefellit? age, velut amicum alloquar,
 Sperantis instat aliquod abs te commodum.
 Etenim rogando detegam scelus tuum.
 Quo nunc revertar? spreta quo me conferam?
 An ad penates patrios, ac patriam,
 Quam te sequuta prodidi? an potius petam
 Pelix misellas filias? quæ me hospitem
 Tractent benigne patris ob necem sui?
 Sic est, amicos perdidi domesticos:
 Quos non decebat afficere me injuria,
 Te propter, hostes universos reddidi.
 Ergo beatam inter Pelasgidas nurus
 Me reddidisti pro his beneficiis, virum
 Sum singularem nacta fidumque misera.
 Si profuga cogor hoc solo egredier, inops,
 Deserta amicis, sola solis liberis
 Comitata, pulchrum elogium erit sponso novo
 Mendica proles exulans cum conjugē,
 Cui debet, aura quod fruitur. O Juppiter
 ADULTERINI indicia cur certa hominibus
 Auri cecidisti, sed virum in corpore nota

Impressa nulla est unde noscantur mali ?

CHO. GRAVIS ira res est , & malum insatiabile
Amici amicis conferunt quum jurgia :

JA S. Me, ut video, oportet eloquendi esse haud
Verum gubernatoris instar callidi (rudem.

Effugere summa linteorum margine

Loquacitatem mulier, istam fatilem.

Ego, beneficium quando nimium exaggeras ,

Venerem salutis autumo autorem meæ,

Ducemque cursus; nec deum aut hominum alteri

Debere ob illa sentio me gratiam.

Ingenii acumen acre suppetit tibi : at

Orationis arrogans jactantia est.

Ea quum recenseres , quæ coacta feceras

Amore, dædis nos ut è laboribus

Eruiere posses. illa tamen examine

Librare nolo exactiore. sicubi

Profueris agnosco libens beneficium.

At, ut docebo te, incolumitate ex mea

Plus quam dedisti, ad te redundat commodi.

Primum, Pelasgæ, patria pro barbara,

Terram colis, ubi lex & æquitas viget.

Nec jura cedunt gratiæ vel viribus.

Omnesque doctam te esse Graji intelligunt :

Famaque flores. finibus si in ultimis

Orbis habitares, mentio haud fieret tui.

Mihi nec aurum sit domi aggestum, neque

Orpheæ canendo suavis quæ vicerit ,

Splendore si non sortis hæc decoret favor.

Hæc dicta nostris sint super laboribus ,

Contentionem quando ad hanc me provocas.

At quæ exprobrasti regiis de nuptiis ,

Primum reperiēs hic sapere me , dein virum

Et temperantem , & tibi meisque liberis

Fidelem amicum. sed quiesce tu interim.

Ut me Corinthon ex solco contuli.

Cumulo malorum inexplicabili obrutus,

Quid comminisci commodum potui magis,

Quam si puellam regiam exul ducerem ?

Non (quod tibi ægre est) quod torum odissem tuū,

Sponsæque amore saucius forem novæ ,

Nec numero ut ulli liberum contenderem :

Sat liberorum est : de sobole nil conqueror :

Sed

quod putandum plurimi est, ut splendide
um exigamus neve penuria premat.
ippe indigentes qui fugere procul sciam
nctos amicos: utque familiæ meæ
o dignitate, liberos educerem,
teque natis gignerem fratres, pares
os simul honorum per gradus producerem,
amque postquam constabilissem domum,
lix ut essem. liberis sane tibi
nd est opus aliis: mihi vero utile est,
onsulere natis per futura pignora.
am cogitasse videor absurde? totus
odo ne angat animum, haud istud ip'a dixeris.

T eo mulierum crevit impotentia:
conjugalis salva sit fides tori,
am cuncta recte crediris succedere:
n hac sinistra parte quidquam evenerit,
uz cara fuerant, sunt statim inimicissima.
t quam fuisset procreasse liberos
liunde melius, nec fuisse scēminas?
tempta quantis vita foret hominum malis?

H O. Hæc pulchre Iason, perpolita oratio est.
t mihi videte (in vita quanvis, proloquar)
gisse inique, conjugem quum proderes.

I E D. Quam nostra vulgo dissidet sententia.
R A T I O N I S qui probus erit artifex,
actisque iniquis, hunc reor gravissima
cena esse dignum: nam quæ iniqua comere
se gloriatur lingua, non maleficio
Illo abstinebit, ac vacua sapientiæ est.
gitur omitte splendidis coloribus

facere verum, & eloquendi viribus:
Verbo quidem uno te subito confecero.

Siquidem fuisses vir bonus, te oportuit
Non hæc amicis clam peregisse: at prius
Me persuasa nuptias facere novas,

J A S. Quin parvis mihi suadenti probe,
Siquidem indicassem nuptias, quæ nec modo
Tumidi minuere pectoris bilem potes.

M E D. Non hæc movebat causa te, sed barbaras
Tædas senectam adusque fore putaveras
Parum decoras. J A S. Tibi velim id persuadcas,
Non me sequutum regis his nuptiis

Cupi-

Cupidinem uxoris ; sed (uti dixi prius)

Tuæ salutis consulebam, ac liberis

Meis, uti de stirpe fratres regia

Domui futuros præsidia progignerem,

M E D. Ne mihi dolori juncta sit felicitas,

Opeſque quæ cor triste curis ulcerent.

J A S. Hæc vota vertes, tibi que melius consules

Precando, ne quod utile est, triste id putes :

Nec quum secundæ res erunt te esse miseram.

M E D. Illud. perfugium tibi inventum est, ego

Deserta cogor his profugere finibus.

J A S. Tibi autor ipse es, ne alteri id des crimini.

M E D. Quinam ? novis quod prodidit te nuptis ?

J A S. Diris tyrannos execrandis devovens.

M E D. Et execratur vestra me invicem domus.

J A S. Quot his supersunt plura, quæ haud redarguo ?

At si quæ poscis præsidia tuæ fugæ,

Natisve, nostris ex opibus accipere, age

Profer, parato liberali dextera

Donare, nostros tesseras ad hospites

Dare, ut exultantem recipiant humaniter.

Hæc si recuses mulier, haud recte sapias.

Iram remitte : consules tibi melius.

M E D. Tuis nec uti volumus hospitibus, neque

Accipere quicquam, nec dederis aliquid mihi.

N A M quæ mali dant dona, profunt nemini

J A S. At ego deorum sancta testor numina,

Natis paratum, cuncta me dare, tibi que.

Sed tu recusas optima, & ferocia.

Fugas amicos, ac malo id quidem tuo.

M E D. I, sponsam amatam vise. nimiam demoror

Ab ejus oculis te procul. agite, nuptias

Facite : faventes forte si respexerint

Nos dii, pigebit apparasse nuptias.

C H O. Si justo amores acrius

Humana corda vulnerent,

Virtus facessit, deperit

Famæ decus, sed si Cypris

Gradu modesto venerit,

Nemo deorum est gratior.

Regina Cypris, aureo

Ex arcu inevitabilem

In me sagittam haud torrens

Amoris unctam nectare,
 Mi grata temperantia,
 Manus deum pulcherrimum.
 Infrenis iracundia,
 Rixosaeque æmulatio,
 Mentem mihi ne saucient,
 Ulla dolentem pellice.
 O sancta Cypris quæ rores
 Amas carentes litibus,
 Parata promptè expendere
 Lecti jugalis crimina.
 O patria, o ædes meæ,
 Nunquam exul, & consilii inops
 Ævum moleste transigam,
 Consecta miseris luctibus.

O fata, fata tollite
 Ex hoc prius me lumine.
 I N T E R molesta cuncta nil
 Molestius cognovimus,
 Pelli solo quam patrio.
 Nec id relatu didicimus
 Alterius haud, & civitas
 Miseratur, aut æqualium
 Quisquam gravissimis malis
 Pressam. M A L E pereat miser
 Miserabilisque nemini,
 Qui quum licet, nullo colit
 Officio amicos, nec aperit
 Sincera claustra pectoris.

Mihi quidem amicus nunquam erit.
 ÆG. Medea salve. hoc pulchrius procernitur
 Nemo habet, amicos quo salutarit suos.

MED. Salve propago providi Pandionis
 Ægeu, unde in istud contulisti te solum?

ÆG. Phœbi vetustum deferens oraculum.

MED. Cur umbilicum faticanum adisti soli?

ÆG. Prolis cupido consulere adegit deum.

MED. Et sobolis orbus, p̄r deos, ævum exigis?

ÆG. Orbus, voluntas quando sic tulit deum.

MED. Cælebsne, victus an jugali copula?

ÆG. Haud nuptialis fuimus expertes tori.

MED. Quin tandem Apollo retulit de liberis?

ÆG. Carmen facultatem supra humani ingent.

Q O

MED.

MED. Responsa nobis nosse num fas est dei ?

ÆG. Fas est. peritæ namque mentis indiger.

MED. Quid ergo dixit ? scire si fas est. refer.

ÆG. Utri eminentem solvere vetuit pedem.

MED. Nempe antequam facias quid , aut quem
adeas locum.

ÆG. Prius paternam quam adiero rursus domum.

MED. Tu cujus ergo ad hancce tellurem venis ?

ÆG. Pittheus tyrannus quispiam est Troezenius.

MED. Pelopis (ut ajunt) filius sanctissimus.

ÆG. Communicare oraclum cum illo volo.

MED. Sane peritus talium & gnarus vir est.

ÆG. Mihique amicos inter acceptissimus.

MED. Sit auspiciatum quicquid animo destinās.

ÆG. Cur corpus oculisque ita tuus contabuit ?

MED. Ægeus maritus pessimus hominū est meus :

ÆG. Quid ais ? aperte profer ægritudinem.

MED. Immeritam Iason afficit me injuria.

ÆG. Quinam ? profare quicquid est apertius.

MED. Habet supra me conjugem domus heram.

ÆG. Nempe ausus istud facinus est scelerissimum ?

MED. Sic est. priores nunc amicos despicit.

ÆG. Amore captus, an torum exosus ?

MED. Ingenti amore, nec suis fidas manet.

ÆG. Valeat, malitia si modo est qua prædicas.

MED. Affinitatem concupivit regiam.

ÆG. Quis conjugem illi dederit, hoc edissere.

MED. Is qui Corinthi sceptrā moderatur Creon.

ÆG. Veniam meretur, mulier, iste tuus dolor.

MED. Ad hæc & exul hoc misera pector solo.

ÆG. A quo ? recens hoc denuo narras malum.

MED. Regno exulare me Creon isto jubet.

ÆG. Sinit hoc Iasus ? nec equidē hoc facinus probo.

MED. Verbo repugnat, exigi re non vetat.

Sed te per istud oro mentum, per tua

Te genua supplex, supplices tendo manus,

Miserere, ini erere mulieris miserrimæ,

Nec orbam amicis, exulemque despice,

Regno domoque contubernalem excipe,

Sic efficacem sortiantur exitum

Quæ à diis petisti liberis super, ipseque

Moriare felix. comminisci haud alteram,

Qualis reperta est sponte, potuisses viam.

Dehinc

Dehinc faxo ne sis sterilis, & sobole domum
fundabo vestram. tale novi pharmacum,

ÆG. Permuta sunt cur facere tibi gratū hic velim.
Primum decorum, liberū dein gratia

Quos polliceris, muneri namque huic ego
Inefficax sum totus, ita profecto habet.

Tu si Cecropium adveneris solum, hospitem
Recipere nitar, cultor ut iusti unice.

Præmoneo tantum id te mulier, ex hoc solo haud
Te duco : verum sponte si perveneris

Nostras ad ædes, tuta mecum manseris,

Nec vim time, te neutiquam dimisero,

Quin effer ipsa sponte gressum hinc. nam id velim,

Me criminandi ne sit hospitibus locus.

MED. Id fiet : at si dederis ita fore hæc fidem,
Votis abunde satis erit factum meis.

ÆG. Mihine parum credis ? quid hic est scrupuli ?

MED. Credo: sed odit me domus Pelix & Creon,

Nec me ut revellant hi tuo fines solo,

Juratus ac vincus sacramento mihi.

Verbis ligatus testibusque diis. meus

Fies amicus, nec fidem præconibus

Qui me reposcent, facile habebis. namque ego

Infirma sum : illis regna, vires. oppida

Large superant, ac opes tyrannicæ.

ÆG. Probe eloquuta es mulier atque provide,

Et quando visum est sic tibi, non abnuo.

Adversus hostes hunc tuos prætere

Potero cōlorem : tutiusque istud reor.

Præsidia muni, verbaque ac deos præi.

MED. Jura solum terræ, patremque mei patris

Solem, deorumque universum adjice genus.

ÆG. Quid præbiturum vel negaturum ? refer.

MED. Quod non repelles exulem regno tuo :

Nec si meorum quispiam velit hostium

Educere, haud id vivus & volens fines.

ÆG. Tellurem & alium deiero Solis iubar,

Deosque cunctos, firma fore quæ postulas.

MED. Sat est. quid autem pœnæ erit si pejeres !

ÆG. Quæ pejerantes pœna consequi solet.

MED. Avibus secundis perge, cuncta recte habent.

Ergo te revisam protinus ubi fecero

Quæ destinavi, & quæ volebam ubi assequar.

C H O. At te pacifer hinc Mercurius
Incolumem ad tua tecta reducat.

Quæque agitas animo perficere
Det tibi. nam generosus

Mihi vir-virus es Ægeu.

M E D. O Jupiter, Jovisque fas, faxque aurea
Phœbi, trophæum nunc feram illustrissimum,

Nunc recta ad ipsam tendimus victoriam,

Spes expectendi de hoste supplicii datur.

Nam qua periculi supererat vel plurimum,

Portus repertus natus est Pandionis.

Posthac rudentem principem ligabimus,

Cursum tenentes recta ad urbem Palladis.

Nunc cuncta prodam, mente quæ celaveram,

Ac dicta crede serio, quæ proloquar.

Mittam è ministris quempiam qui Iasonem

Accersat ad me. post ubi pervenerit,

Oratione blandiore colloquar.

Recte videri nuptias & ordine

Factas. quibus me bene merentem prodidit:

Nec parva secum ferre dicam commoda.

Pecuniamque natis hic licere vivere:

Non quod relinqui liberos velim meos,

Et hostium hic exponier ludibrio:

Sed ut puellam regiam perimam dolo.

Nam dona sponsæ quæ ferant, natis dabo,

Subtile peplum, cum corona nexili

Ex auro: ut isthoc munere redimant fugam.

Quod si recepta dona corpus tetigerint,

Peribit ipsa, & quisquis admovit manum:

Sic imbuentur efficaci pharmaco.

Atque hic loquendi de his mihi statuat modum:

Sed corda mœror obruit, quum cogito

Quantum supersit perpetrandum dehinc scelus.

Mactabo natos: nec manu quisquam mea

Hos liberabit; post ubi turbavero

Penitus Iasonis domum, vertam solam

Profuga peremptis liberis charissimis,

Cæde inquinata dexteram nefaria.

Non est ferendum, formidæ charissimæ,

Risus ut hosti materia sim. sic eat.

Quid enim relictum est cur juvet dehinc vivere?

Nam nec patria, nec mihi domus, nec miseræ

Per-

Perſugia reſtant ulla. tunc infanii
 Patrios penates quum reliqui, credula
 Homini Pelafgo, qui favente numine,
 Pœnas rependet. nam nec ex me liberos
 Vivos videbit dehinc, nec è ſponſa nova
 Gignet, venenis ſed mala peribit malis.
 Me nemo poſthac inſimulet ignaviz.
 Aut imbecillem deſidemve cenſeat:
 Quin contra amicis benevolam, hoſtibus gravem,
 Nam quiſquis iſtis præditus erit moribus.
 Ævum perenni laude clarum tranſiget.
 CHO. Arcana nobis quando credis pectoris,
 Prodeſſe cupio tibi, ac tueri publicum
 Mortalium jus, fasque quare ſuadeo.
 Ne tam nefando ſcelere te contamines.
 MED. Hæc fixa perſtant. ac tibi ignoſci poteſt
 Mithæc loquenti, quæ pari haud premeris malo.
 CHO. Maſtare ſobolem mulier audebis tuam?
 MED. Id nempe conjux maxime indigne feret.
 CHO. Et tu miſeriis maximis cumulaberis,
 MED. Sic eat. inanis omnis eſt oratio,
 Ab inſtituto quæ refrenet. verum age,
 Opera ſideli ſemper utimur tua
 Ad cuncta, teſtam quæ fidem deſiderant,
 Adhuc maritum, at ne revela regibus
 Conſilia noſtra, ſi ſapis & es ſœmina.
 CHO. Cecropidæ quondam felices,
 Et ſancta deum ſoboles
 Arva invicta ac ſacra colentes,
 Aurea quos ſapientia pascit
 Lucida puræ per ſpatia Æthræ
 Traducentes molliter ævum.
 Ubi caſtas quondam Pieridæ
 Fama novem peperiffe
 Narrat flavam Harmonien,
 Ubi pulchriſui ſumina propterea
 Cephifî Venerem ajunt feſſam
 Mollibus exhalando ſtabris,
 Et blandum ſpirantibus auris
 Campos aſſaviſſe beatos,
 Dum neſcit pupuream roſeo ac
 Suaveolenti è flore coronam
 Ambroſiæ comæ:

Inquam, ut referant comites sophiæ,
 Misit amores, omnigenæ essent
 Ut virtutis opitulatores.
 Quinam sacrorum fluviorum
 Urbs, & cunctis hospita tellus
 Te venientem accipiet, sobolis
 Execranda cæde cruentam?
 Quin expende hic inter amicos
 Quantum aggrediare nefas, animum
 Refer ad tristia funera prolis.
 Ne, per genua oramus pariter
 Cunctæ, ne progeniem perimas.
 Unde hæc cruda audacia cordi?
 Unde hæc cæca temeritas? natis
 Nempe inferte manum pote propriis?
 Quinam immunes fletibus oculos
 In natorum funere habebis?
 Quam procumbet soboles supplex
 Inter cædem, miseranda animi
 Sanguine poteris tingere dextram.
 IAS. Advenio iussus, quamlibet succenseas,
 Hic tibi deesse nolui: sed expedi
 Ecquid requiras modo novæ ex nobis rei.
 MED. Iason, oro, quicquid in te dixerim,
 Ignosce. nostra si quid iracundia
 Asperius egit, te remittere id decet
 Beneficiorum memoriz communium.
 Namque ipsa mecum sola dum ratiocinor,
 Meme reprimi: misera, cur insanio?
 Insensa cur sum recta consulentibus?
 Hostis tyrannis sum, viroque qui facit
 Quod utilissimum est mihi, sociam tori
 Dum rege natam ducit, ac natis meis
 Fratres creabit, non furoris impetum
 Frenare par est? quid fero, quum præbeant
 Dii cuncta abunde? non mihi sunt liberi?
 Orbos amicis video nos & exules.
 Hæc mente volvens, quanta vis insaniz
 Me tenuit, iramque immerentem intelligo.
 Quin laudo nunc te, providumque iudico,
 Qui tam potentem affinitatem adjunxeris,
 Ego stulta certe, consisti quæ particeps
 Illius esse, quæ ministra debui

Astro

stare lecto conjugis novæ, atque ei
iratum quod esset, facere; verum nos sumus

non dico pestis quanta, certe sceminæ.

sed te malorum non decet fieri æmulum,

et stulta stultis dicta dictis reddere,

Infaniebam, fateor, ante: cedo nunc.

Consultius deliberavi. O liberi,

O liberi, huc accedite, exite huc, domo

Proдите, complectamini, alloquamini

Cum matre patrem: pristinum deponite

Odium in amicos cum parente pristinos.

Jam fœdus ictum est. ira cessit: dexteram

Prehendite. hei mihi subit animum mali

Memoria tecti. O liberi, an superstites

Exporrigetis dexteras charas diu?

Hei misera, lacrymis nuper obsita & metu

Odium paternum tempus ubi jam leniit,

Rigare fletu cogor ora denuo.

CHO. Et nostra liquidis ora fletibus madent,

Præsentem majus ne quod accidat nefas.

JAS. Hæc laudo mulier: illa nec graviter fero.

P A R. est profecto sceminæ uti succenseat

Novas marito contrahenti nuptias.

At saniora consilia tuus animus

Admisit: ipsaque admonente tempore

Fideliorem percipis sententiam:

Quod esse munus sceminæ arbitror probæ,

Nec oscitanter, filii charissimi,

Vestræ salutis inita ratio est à patre,

Siquidem faventes habeat inceptis deos

Nam spero terræ vos adhuc Corinthiæ

Olim futuros principes cum fratribus.

Sed crescite modo: cætera expediet pater,

Divumque quisquis nos benignus aspicit.

Utinam ex ephebis exeuntes vos probe

Videam institutos, superioresque hostibus.

Sed cur tenellas uda lacrymis genas

Mœres retrorsum flexa vultus candidos?

Nec hæc libenter auribus verba imbibis?

MED. Nil. liberorum memoria animum perculit.

JAS. Bono animo es. istis ego probe prospexero.

MED. Fiet, tibi patebo, verum sceminæ

Sum, N A T U S autem sexus hic ad lacrymas.

JAS. Cur tantopere vero ingemiscis pignora ?

MED. Ea nempe peperit. quum precarer prosperi
His, me subibat tacita commiseratio,

An certa sint hæc vota. Sed qua gratia

Huc te vocavi, ex parte dictum : cætera

Ego in memoriam suggeram. quum regibus

Visum sit isto me relegare è solo,

Id esse video commodissimum mihi,

Principibus ut ne sim impedimento & tibi

Hic commorando : quippe quum infensa videas

Aulæ, exulatum propero. verum liberi

Ut educari patria possint manu,

Roga Cræontem ne jubeat esse exules :

JAS. Certum experiri, at nescio an persuasero.

MED. At tu jabeto sponsa genitorem ut roget,

Hinc exulatum ne releget liberos.

JAS. Fiet. & opinor impetraturam, nisi

A cæterarum discrepabit moribus.

MED. Et ego laboris hujus adjutrix ero.

Nam dona mittam pulchrius quibus nihil

Nunc inter homines est, sat id scio : peplum

Tenue ferentes filios, & aureum

Orbem coronæ. Sed ministrorum illico

Aliquē necesse est ferre mundū hunc muliebrem,

Felicitate non fructur simplice,

Sed mille sane commodis cumulabitur

Te nata thalamo conjugem, virum optimum

Adepta cultus quos patris mei pater

Phœbus, ferendos posteris dedit suis.

Hæc capite manibus dona nuptialia

Nati, ac beatæ ferte sponsæ regis,

Non respuenda capiet utique munera.

JAS. Cur ipsa tete stulta spoliis his? putas

Ullis egere regiam peplis domum,

Aurove? serva, nec dederis hæc. sat scio,

Alicujus esse si putabit me preti,

Auro maritum sponsa longe præferet.

MED. Omitte. sed munibus ajunt deos.

ORATIONE qualibet potentius

Apud homines aurum est. fovet felicior

Illam æura sortis. cuncta fortunat deus

Illi. puella regnat, ego fugam haud modo

Auro, sed anima, liberam redimam libent,

At

At vos propinquas filii ingressi domos,
 Novam parentis conjugem, dominam meam,
 Orate, deprecamini ne vertere
 Solum necesse sit, offerentes in manum
 Hæc dona: multum namque nostra id interest,
 Illius isthæc munera accipi manu.

Ite, & peracta re probe ex sententia,
 Matri referte nuntium qualem cupit.
 C H O. Nulla dehinc superest spes pueros
 Victuros, ad eadem properant.

Sponsa coronam fulvam accipiet,
 Misera accipiet miserum exitum,
 Flavæque comæ dirum ornatum
 Acceptum, capiti imponet.
 Gratia pepi, & nitor ambrosius
 Auro tempora cingere coget,
 Sponsa ornabitur orco.

Tales cadet in laqueos,
 Misero & fato defungetur:
 Nec mortis patet exitus usquam.
 Tu vero, ô miser, ô felix
 Sponse, affinis dum vis regum
 Esse, calamitatem imprudens

Accersis natis, ac sponsæ
 Miserum exitum. O miseranda parens
 Puerorum, tua lugeo fata
 Quæ thalamos geniales propter,
 Dalcia prives pignora vita.

Quos tibi vir linquens, injuste
 Nuptæ thalamo alterius fruitur.
 PÆD. Natis remissum est ô hera exilium tuis.
 Regina munus in manum accepit labens.

Tranquilla pueris cuncta sunt illinc tuis.
 MED. Hei. PÆD. Quid gemiscis, cuncta quum se-
 Cedant? quid ora vertis illuc candida; (licitor
 Neum nec audis mente læta nuntium?)

MED. Æ, æ.
 PÆD. Hæc cum relatis nuntiis haud congruunt.

MED. Væ denuo, væ. PÆD. Num sefellit opinio
 Meæ me, malumque nuntium invitus fero?

MED. Quæ nuntiata, nuntiata, haud culpo te.

PÆD. Dejecta vultus ergo quid fletu mades?

MED. Huc multa cogunt, ô senex, namque & dei
 Hæc

Huc impulere, & stultitia simul mea,
 PÆD. Animo bono es. per liberos potentia
 Adhuc prioris magna superest portio.
 MED. Alios quidem prius misera deducam ego.
 PÆD. Non sola natis segregaris. CALAMITAS
 Modice ferenda est tibi, genita quum sis homo.
 MED. Id fiet. at tu protinus in ædes abi,
 Puerisque solitum præpara diarium.
 Jam parta vobis civitas, ô filii,
 Filii, domusque, quam colatis me sine,
 Orbi parente sempiternum. at exulem
 Me capiet alia terra, fructus antequam
 Capiem expetitos, quam beatos videro,
 Lectos priusquam nuptialesque thalamos.
Sponsasque vobis præparem ac tollam facem.
O jam sinistram contumaciam meam.
 Frustra educavi filii vos, pertuli
 Frustra labores, anxia incassum fui,
 Frustra dolores passa sum puerperi.
 O spes inanes sæpe de vobis meas,
 Fore vos senectæ præsidia nostræ, & manu
 Vestra sepulchro mortuam me contegi
 Quæ prima ferme vota sunt mortalibus.
 Extincta nunc est dulcis expectatio.
 Nam mœsta, vobis orba vitam transigam,
 Et luctuosa, nec deinceps cernere
 Vobis parentem suavibus oculis licet
 Ad institutum transeuntibus novum.
 Eheu quid in me respicitis, ô filii
 Risa renidentes mihi novissimo?
 Hei misera, quid agam? mulieres, mihi deficit
 Cor intuendo blanda lumina liberum.
 Nequeo. priora consilia valeant solum
 Mecum relinquent. quid? dolore dum patrem,
 Afficio, duplo gravius accersam malum
 Mihi ipsa? minime. consilia valeant. mihi
 Quid contigit cur torpeam? ludibrio
 Me patiar esse meis, inultis hostibus?
 Audenda sunt hæc. Sed mea est ignavia
 Hoc crimen: animo molliora suggero
 Verba. introite. siquis est cui non licet
 His interesse sacris, ipse viderit:
 Meam profecto dexteram non polluam.

Ab

h facinus anime ne istud admittas cave :
 pſos omitte, miſera parce liberis.
 agæ levamen exulantes una erunt
 loſtræ. per atræ noctis ultores deos
 lon ſic abibit, ut meorum ego hoſtium
 latos relinquam obnoxios libidini.
 Itare mortem non queunt. quo nos trahit
 atum, ſequamur. fortiantur terminum
 linc lucis, unde ceperint primordium.
 'eraſta ſunt hæc. fixa ſtat ſententia,
 ſanc nemo reddet irritam jam vertice
 læret corona : ſponſa peplis regia
 'erit involuta : ſat ſcio, ingrediar iter
 liſerrimum jam, miſerius etiam meos
 liſſura natos per iter alloqui libet.
 ate, date matri dexteram, amplectamini
 ati parentem. O mihi manus chariſſima, o
 hariſſimum os O forma, grataque facies.
 elicitatem, ſed ibi, vobis comprecor :
 am quicquid hic ſupererat, abſtulit pater.
) molle corpus, grataque amplexatio,
 blandumque ſpirans ſuavis oris halitus,
 Abite, abite, contrieri non queo
 os jam. malorum cedo magnitudini,
 ideoque quantum perpetrabitur nefas.
 E D peſſimorum facinorum genitor furor
 ratione major me retrorſum diſtrahit.
 O H O. Mecum ſæpe exactius
 um conata expendere, ac
 ſubtili librare examine,
 um deceat diſquirere ſcæminas
 De rebus ſubtilibus anxie.
 J E C nobis Muſarum aliena
 ſunt commercia. Sunt ſapientiæ
 Corda capacia, non tamen omnibus,
 ſed rara inter copia ſcæminas
 ndulget ſtudiis ſapientiæ,
 llud vero auſim contendere,
 iſ cum longe actum felicius,
 quibus ævum penitus tranſigere
 Contigit orbis ſobolis,
 quam quibus numeroſa propago
 ſorte data : orbi quod inexperti

Igno-

Ignorent, an dulce, an amarum
 Sit genuisse : anxietatibus
 Vacui innumeris vivant. soboles
 Quis numerosa est, anxia curis.
 Degunt miseræ tempora vitæ.
 Primum ut honeste educent, vitæ
 que necessaria subsidia patent.
 Deinde accedit ad alias curas
 Illud, sintne futuri (incertum).
 Male compositis moribus, an boni.
 Id quoque postremum mortalium
 Nulli non grave proloquor, etsi
 Cætera vitæ commoda suppetant,
 Et pubentes jam perveniat
 Corpus ad annos, moribus optimis
 Exsulto ingenio, dea inutilis
 Tum si illa incumbat Mors, dulces
 Ac mittat sub tartara liberos :
 Qui fuit utile, pignora propter
 Hunc adjectum à diis, mortalibus
 Intolerandum luctus cumulum ?
 MED. Jamdudum, amicæ, operior exiguam rei.
 Fortuna quo se vertat illic, præstolans.
 Atqui è ministris cerno quendam lasonis.
 Gressus ferentem ad nos anhelospiritu,
 Mali videtur fore recentis nuntius.
 NUNT. O perpetratrix facinoris nefarii
 Medea, fuge, fuge, classe seu cita licet,
 Seu vecta curru corripe celerem fugam.
 MED. Quæ digna causa cogit ad properam fugam?
 NUNT. Regia puella modo perit atque genitor
 Creon, venenis illiti pariter tuis.
 MED. Gratum attulisti nuntium, deinceps meos
 Inter benevolos ac amantes nostri eris.
 NUNT. Quid? mente sana mulier es? an desipis?
 Domum tyranni funditus quum verteris,
 Audire gaudes, nec facinus istud paves?
 MED. Non deest ad ista quod queam rependere.
 Sed ne gravere tantulum nobis moræ
 Dare, pereundi donec explices modum.
 Nam morte functos si sciam miserrima,
 Cumulabis animum gaudio duplice meum.
 NUNT. Ut gemina proles cum parte advenit tua,
 Et

Et conjugalis attingit limen domus,
 famuli, dolori quibus erat tuus dolor,
 Gaudemus, aures omnium cito pervolat
 tumor, maritum teque pacto fœdere
 Consopuisse pristinam discordiam.
 Sic tangere manus, ille flavum verticem
 Mulcere pueris. ipse quoque præ gaudio
 Pueros gynæceum usque lætus prosequor,
 At hera colenda quæ tui nobis loco
 Incessit, antequam puerulos viderat,
 Vultu renidenti intuens Iasonem
 Izerebat: at post mœsta tristis lumina
 Abscondit, ora retro flectens candida,
 Quippe puerorum graviter adventum ferens.
 Sed leniebat molliter puellulæ
 ras Iason, disserendo talibus:
 Adversum amicos ne fueris aspera. animum
 Compite, rursus flecte vultus, ac puta
 Los esse animos, quos maritus diligit.
 Et dona suscipe, & patrem exora tuum,
 Hinc ne releget pignora, meam in gratiam.
 At illa munus ut vidit, haud viro amplius
 Negare quicquam sustinuit. ac antequam
 Lectis abessent genitor & nati procul,
 Ornata peplis ipsa versicoloribus,
 Mollem corona preffit aurea comam,
 Sese nitentis ante speculi splendidum
 Equor refingens: ac renidens suaviter,
 Spectabat umbram corporis inanimem sui.
 Dein sese sublevans è regia,
 Per tecta graditur læta donis, molliter
 Eburna terræ collocans vestigia,
 E collo fixo sæpe spectans lumine.
 At triste post hæc incidit spectaculum:
 Colore mutato subitus iterum tremor
 Obliqua membra vexat: ac ægre throno
 Præoccupato potuit efficere ne humi
 Prolapsa rueret. tum pedissequa quædam anus
 Iram esse Panos, aut deum cuiuspiam
 Rata ejulavit lugubre. ante candidis
 Nam tincta spumis ora vidit, & oculis
 Circumrotari pupulas, & sanguinis
 Inane corpus. ejulatum flebilem

Dein

Dein excipit ploratus, alia ipsum ad patrem
 Festinat, alia calamitatem conjugis
 Novum ad maritum currit ut recenscat.
 Tota in tumultus versa varios regia
 Strepebat, & jam curfor accelerans gradum
 Lassus citatum ad terminum pervenerat.
 Hæc mura, clauso quæ jacebat lumine,
 Suspiria trahens graviter, expergiscitur.
 Misera gerebat cum duplice bellum malo.
 Nam quæ premebat verticem auro toruli
 Corona; mirum, flammeam scaturiginem
 Voracis ignis evomebat. at pepli
 Tennes tuorum liberorum munera
 Niveum exedebant corpus, & miseræ cutem.
 Porro illa surgens è throno comam igneam
 Rotat, huc & illuc usta jactans tempora.
 Quærens coronam excutere: at insolubilis
 Aurum tenebat nexus: & quoties comam
 Quætiebat, ignis sæviebat acris
 Duplo. mali tum victa magnitudine
 Cecidit, parenti cognitu tantum suo.
 Facilis: nec oculis forma constabat sua.
 Decor nec oris, vertice è summo cruce.
 Stillabat igne mixtus, avulsa ossibus
 Caro venenis per genas tacitis fuit,
 Ceu tæda lentis læsa sudat lacrymis.
 Res dira visu, terror omnes occupat,
 Tangere cadaver nemo ut ausit. scilicet
 Magistra fors adversa nos erudierat.
 Ignarus autem genitor infelix mali.
 Ut tecta primum contigit, cadaveri
 Infusus ingemuit, & ulnis comprimens,
 Atque osculatus, solvit ora talibus:
 O nata misera, quis domum perdidit
 Sic morte fœda te? quis orbavit senem
 Capulo propinquum, tristeque silicernium?
 Utinam liceret, nata tecum commori:
 Ut lacrymis & luctibus fecit modum,
 Senile corpus allevare dum cupit,
 Peplis adhæsit tennibus, uti laureis
 Ramis adhæreret hedera, tum certaminis
 Horrenda facies oritur: ille tollere
 Genua experitur, illa contra nititur.

in vim parabat, viva vellens viscera
 ludabat ossa, deinde sensim languit.
 ugentem vita spiritum tandem miser
 efflavit, impar invalescenti malo.
 iam juncta genitor nataque cadavera jacent,
 dignum profecto lacrymis spectaculum.
 De te quid opus oratione? senties
 pœnæ expetitæ jam vicissitudinem.

H A U D primitus nunc esse res mortalium
 Umbras fugaces credo. nec dubitaverim
 Hos qui videntur sapere, verborum aucupas
 Hos curiosos, asleverare omnium
 jure esse habendos optimo stultissimos.
 Certe beatus nullus est mortalium.

Ut affluunt res, ille fortunatior
 Illo putetur, haud beatus sit tamen.
 CHO. Jure, ut videtur, plurimum hodie congeret
 Deus malorum in Iasonem, infortunii
 tui misertum est, ô Creontis filia
 Misella, thalamis quæ procul ab Iasonis
 Ad lecta Ditis functa fato duceris.

MED. Certum est, amicæ fœminæ, celerrime
 Natis peremptis hoc solo discedere.
 Nec otiose desidendo dexteræ
 Infestiori dare necandos filios.
 Mori necesse est liberos penitus meos.
 Quando id necesse est. nos trucidemus utique
 Qui progenuimus, verum age anime, accingere.
 Ecquid moramur dira patrare scelera,
 Et quæ necesse est perpetrare? age ô manus
 Mea misera ensem cape, cape, ac ad carceres
 Progredere vitæ triftis, ac ne defice:
 Nec subeat animum liberorum memoria
 Quos edidisti, ô chara. & obliviscere
 Fuisse natos breviculum hunc diem tuos.
 Post deinde luge. nam tamen occideris,
 Chari fuerunt: mulier autem misera ego.

CHO. O terra lucidumque
 Phœbi jubar, videte,
 Aspicite pestilentem
 Hanc fœminam, & cruentam,
 Manum trucem priusquam
 In liberos verterit,

Qui de tua stirpe aurea
 Ducunt originem.
 Quam metuo, deum
 Ne imbuat hominum sanguis dextram :
 At tu cœligenæ moderator
 Lucis, cohibe, reprime, Furiam
 Pelle cruentam & miseram testis
 E feralibus, incassum labor
 Deperit ob natos susceptus.
 Pignora frustra chara genueras.
 O Symplegadam inhospita saxa,
 Quæ deseruisti, angustas fauces :
 Misera unde tibi furor hic animi ?
 Unde atrox cædes cumulantur ?
QUIS QUIS *consanguinea terram*
Imbuerit cæde, ac macularit
Sanguine dextram, vindicta comes
Urget sæva, ac dii mala plurima
Hinc domibus cœlitus immittunt.
PUER. Quid agam? parentis quomodo hei fugiam
 manus?

ALTER. Ignoro frater chare: perimus utique.

CHO. Audis. puerorum audis vocem,
 O misera, O infelix mulier,
 Testum ingrediat, pignora rapiam &
 Cæde nefanda.

PUER. Per O deorum numen opitulamini
 Dum licet, in ipsiis penè retibus sumus.

CHO. Misera aut ferrum, aut silicem gestas
 Pectore, quæ propria mactabis
 Dextra: pignora quæ peperisti.
 Unam sæcula memorant, unam
 Ino, quam sedasse cruore
 Sui recensent pignoris charam manum,
 Nec sponte, diro sed furore percitam,
 Insanientem Jano quum miseram domo
 Exegit, oblita cæde natorum impia
 Perit peremptis liberis mortis comes.
 Progressa littus ultra, in æquor decidens,
 Quid secleris jam restat inausum?

O F O E M I N E I thalami curæ
 Pleni auxiferæ, quanta è vobis
 Homines torquet lerna malorum?

JAS.

JAS. Quæ statis hæc propter ædes fœminæ,

Est ne intus autor facinoris nefarii

Medea, sese an abripuit alio fuga?

Tellure sese ni recondat obrutam.

Pennave liquidas ætheris findat plagas,

Domni rependet capta pœnas regiæ.

An se, interempta stirpe regum, credidit

Impune teâis hisce posse evadere?

Nec illius me cura, sed sobolis coquit.

Namque illa pœnas solvet his quos læserat.

Sed liberorum huc venio vitæ ut consulam,

Ne scelera matris vindicantes impiæ

Genere propinqui adversus illos sæviant.

CHO. Nescis malorum quo redactus sis miser

Iason, alias ista nunquam dices:

JAS. Quid est? an etiam me interimere cogitat?

CHO. Cæsi occiderunt liberi matris manu.

JAS. Hei mihi, quid ais? ut me jugulasti fœmina?

CHO. Ut luce cæcis cogita de liberis.

JAS. Ubi eos peremit? intus an foris? refer.

CHO. Foribus reclusis funera intuebere.

JAS. Auserte vestes, tollite, hinc repagula.

Statim ministri, scelus ut aspiciam duplex,

Illos peremptos, hanc, uti pœnam exigam.

MED. Quid frustra in istas arietas pulsans foras,

Cæsosque, meque cædis autorem petens?

Laborem omitte hunc, meque, si qua in re est o-

Assare: manibus haud licebit tangere.

(pus,

Talem parentis Sol pater currum mihi

Quo me tuor è manu hostili, dedit.

JAS. O dira, diis ô mulier immortalibus

Exosa, mihiq; & omnibus mortalibus:

Quæ sustinebas liberorum pœtori

Inferere ferrum mater, orbem & perdere

Me! & his patratîs intueri sustines

Solem solumque, facinus ausa pessimum?

Male peri, ego resipisco nunc, insanil

Tunc cum paternis ædibus te barbaro

Grajas ad urbes è solo advexi, malum

Pestem, patris proditricem, & patriæ

Quæ te educavit, supplicia de me expetant

Scelerum tuorum, vindices Erinnyes.

Nam fratre cæso, sanguinis socio, ratem

Pp

Me-

Mecum decoram ingressa es Argo Peliam.

Hinc orsa es: inde conjugali copula

Mibi juncta, de me sustulisti liberos,

Offensa tædis quos peremisti novis:

Quod Graja nulla perpetrasset femina,

Quibus ego spretis prætuli thalamos tuos,

Affinitate pestilente me illigans

Sævæ leænæ, hæud femina: quæ pectore

Scyllæ cruentos ferro vincis canes.

Sed nulla mentem commovent opprobria,

Ita impudenti obduruisti audacia.

Perceas, cruenta liberorum carnifex.

Legere superest mihi meum infortunium,

Qui nec recenti perfruar connubio,

Nec quos creavi & educavi liberos,

Jam morte raptos, alloqui vivos licet.

MED. Quam multa contra suppetunt quæ redderem,

Si non utrinque testis esset Juppiter.

Quam debuit ac retulisti gratiam.

Spretisne nostris nuptiis tu molliter

Vitam perageres, mihi quæ miseræ illuderes?

Regiaque virgo, & qui dedit nuptum hanc, Creon,

Impune an unquam me expulissent hoc solo?

Igitur leænæ me voca, aut Scyllam (ut lubet)

Thuscum obsidentem litrus. ut par est, tuum

Animam vicissim perculi molestiis.

JAS. Angeris & ipsa, & es malorum particeps.

MED. Modo ne dolentem irrideas, juvat dolos.

JAS. O matre nati filii nefaria!

MED. O filii, ut vos perdidit scelus patris!

JAS. Non hos peremit nostra certe dextera.

MED. Sed culpa, lætumque in jugalem injuria:

JAS. Torumne propter causa es illos perdere?

MED. An hunc dolorem mulieri reris levem?

JAS. Si qua est modesta: tu undequaq; es pessima,

MED. Illi occiderunt: hoc habet te pessime.

JAS. Capiti imminébunt vindices umbræ tuo.

MED. Diis primus autor notus est injuriæ.

JAS. Diis nota mens est execrabilis tua.

MED. Mihi es molestus, & odiosa oratio.

JAS. Et tua vicissim mihi, sed hac molestia

Facile carebis. MED. quomodo? id namque unice

Cupio. JAS. Remitte stenda mihi cadavera,

Ac sepelienda. MED. Minime, eos namq; hac manu
Juno-

Janonis alto sepeliam sanctæ sacro,
 Sepulchra ne forte hostis insolentia
 Violet superbus, Sisyphique posteris
 Cædis nefandæ sacra dabo piamina,
 Festaque dicabo in posterum solennia,
 At ipsa Erechthei propero ad urbem, ubi *Ægeus*
 Jungar marito, filio Pandionis.
 Tu vero, ut æquum est tæ, peribis pessime,
 Argus reliquis tempora effragus tua.
 Finem nefastum sentiens thalami mei.
 JAS. At te cruentæ filiorum *Erinnyes*
 Perdant, & ultrix *Iustitia* cædis feræ.
 MED. Ecquis deorum te audiet vel dæmonum,
 Perjure, fallax, hospirumque proditor?
 JAS. Ah ah nefanda liberorum carnifex.
 MED. Proficiscere domû. conde tumulto conjugē,
 JAS. Natis orbus geminis abeo.
 MED. Nondum luges, senium expecta.
 JAS. O charissima pignora. MED. Matri
 Chara profecto, patri minime.
 JAS. Tamēn exiuncti. MED. Tē ut cruciarem.
 JAS. Heu me miserum, tangere chara
 Cupio natorum ora meorum.
 MED. Nunc alloqueris, nunc amplecti,
 Optas, dudum quos repulisti.
 JAS. Per o deorum numen id tribue mihi,
 Ut molle corpus liberum tangam manu,
 MED. Minime, incassum verba profundis.
 JAS. Juppiter hocne, ut spernimur, audis,
 Quæque scelestæ patraverit in me
 Lea, natorum cæde cruenta?
 Quod licet unum, fleo, vociferor,
 Testesque deos advoco, natos
 Quod me attingere manibus prohibes
 Abs te occisos, quod mihi tollis
 Funeris arbitrium, quos utinam
 Nunquam ego genuissem, abs te ut caros
 Cernere cogeret ipse superstes.
 CHO. DISPENSAT mortalia cuncta
 Cælo Juppiter, inopina dei
 Plurima peragunt, spes eventu
 Fraudant sæpe suo. quæ credas.
 Fieri haud posse, expediet deus, ut
 Finem hæc nunc sortita est fabula.

F I N I S.

EURIPIDIS

Poëta Tragicus

ALCESTIS.

GEORGIO

BUCHANANO

SCOTO

INTERPRETE.

Ad Illustrissimam Principem

**D. MARGARITAM HENRICI
SECUNDI, FRANCORUM
REGIS SOROREM,**

IN ALCESTIN PRÆFATIO.

ALCESTIN Euripidis ante aliquot annos à me Latinam factam, ad te potissimum, Margarita principum optima, censui mittendam. Nec id ea modo causa feci, quæ ceteri fere solent, qui hoc tempore in scribendo aliquid aut possunt aut audent: ut videlicet hac prærogativa freti, aliorum judicia minus reformident, & autoritate nominis tui adversus calumniantium malignitatem se tueantur: sed quod hujus fabula lectionem tibi multis de causis non ingratam fore sperabam. Est enim orationis genere leni & aquabili, & quod Euripidis proprium est, suavi: parricidii vero & veneficii, & reliquorum quibus alie Tragedia plena sunt scelerum, nulla prorsus hic mentio, nullum omnino vestigium. Contra vero conjugalis amoris, pietatis, humanitatis, & aliorum officiorum, adeo plena sunt omnia, ut non verear hanc fabulam comparare cum libris eorum philosophorum qui ex professo virtutis præcepta tradiderunt: ac nescio an etiam præferre debeat. Actio enim rerum sermone & spiritu pene animata acrius quam nuda præcepta sensus impellit, & facilius in animos insinuat & illabitur, atque ubi illapsa fuerit, firmitus hæret, & quasi radices agit. Quod si quid minus ad te pertinere credas ista, quod eo jam in omni virtutis genere

*sis progressa, ut non sis alienis exemplis confir-
manda, sed alios tuo exemplo ad virtutem pro-
vokes, fallitur vehementer, meo quidem iudicio:
praecepta enim officiorum, & rerum praeclare ge-
starum memoria, aliis fortassis utiliora erant, qui
ea legunt, ut velut ad normam suos mores eo
dirigant: illis certe jucundissima esse debent, qui
jam perfundi discendi & imitandi laboribus.
sub aliena persona suas laudes citra omnem adu-
lationis suspensionem legunt. habet enim hac fa-
bula, quantum ego quidem iudicare possum, ca-
rum virtutum quas in te non minus libenter
agnoscimus, quam in Alceſtide legentes mira-
mur, adeo expressam imaginem, ut quoties
eam in manus summas, toties tuarum tibi vir-
tutum in mentem veniat necesse sit: eam quam
laudari audies, de tuis moribus iudicium fieri
existimes. Eam igitur ad te ut dixi mittimus.
Quod si audacius à me factum videatur, eam
tu potissimum culpam praestes oportet: quia me
tua auctoritate ad scribendam impulisti, & in
arenam productum omni favori genere proſe-
quern, & fovens. Vale.*

ARGV.

A R G U M E N T U M.

QUUM jam moriturus esset Admetus, Apollo à Parcis impetravit ei. ut quantum vixisset, alterum tantum viveret, si alium daret qui pro se moreretur. Parens autem uterq; quum hanc pro filio moriendi conditionem recusasset, Alcestis uxor se obtulit. Paucos vero post dies quum ea incidisset calamitas, Hercules advenit. Is edoctus ab uno ministrorum quæ Alcestidi contigerant, ad sepulchrum profectus, Mortem abegit: mulierem veste obnubit: atque Admetum orat ut eam à se acceptam servet. Affirmabat enim sibi, quum lucta vicisset, eam præmio datam. id quum abnueret Admetus, detectam ei quam lugebat, ostendit uxorem.

P E R S O N Æ.

APOLLO.
 THANATOS.
 CHORUS.
 SEMICHORION.
 ANCILLA *Alcest.*
 ALCESTIS.
 SERVUS.
 ADMETUS.
 EUMELUS.
 HERCULES.
 PHERES.

EURIPIDIS

Poëta Tragicæ

ALCESTIS,

Georgio Buchanano Scoto interprete.

A P O L L O.

*Tecta chara regis Admeti, in quibus
Convictor esse pertuli servis Deus.
Huc me coëgit filium Æsculapium
Flammis trifuleis quum perimit Ju-
piter.*

Ego impotenti sævus ira fulminis
Fabros Cyclopes perimo : pœnas ut darem,
Mortalis esse me viri servum pater
Voluit. Profectus igitur huc, pecus hospitis
Pavi, domumque præstiti incolumem hæcenus,
Ut sancta sancto quæ Phereris filio
Pareret : ipsam liberavi è faucibus
Leti imminentis, præoccupans Parcas dolo.
Namque annueunt mihi deæ ut subducerem
Ad metum ab orco, & funus in præsentia
Aliud loco ejus Manibus supponerem:
Quumque ambiisset ille amicos, omnium
Expertus animos, patris ac matris senis
Quæ peperit ipsum, nemo præter conjugem
Inventus unam est, sponte quæ prior mori
Voluit, nec alma luce postea frui.
Ea bajulatur nunc manus inter domi
Frigente sensim corpore : hæc etenim dies
Decreta fato est, morte vitam ut exuat.
Sed funus hic ne polluat me, defero
Charos penates. Mortuorum sed prope
Thanatos sacerdos advenit, sub tartara
Rapturus illam. Tempori vero huc adest,

Sine

Hunc præstitutum mortis observans diem.

TH. Ha, ha, ha, ha,

Quid tibi tandem hic Phœbe negotii?

Quid oberras hæc limina propter?

Iterum injurius es diis stygiis.

Quorum aboles ac tollis honores.

Non sat erat tibi, morti Admeti

Injecisse moram arte dolosa.

Circumventis Parcis? Iterum

Arcitenentem cur modo dextram

Armatus ades Peliz observans

Natam, quæ pro conjugè charo est

Pollicita mori?

AP. Bono animo es, æquū jusque fasque poscimus.

TH. Quorsum igitur arcu, jussa si petis, est opus?

AP. Hæc arma semper ferre consuetum est mihi.

TH. Opemque ferre præter æquum his ædibus?

AP. Hominis amiei mihi dolori est calamitas.

TH. Etiam hoc secundo fraudor abs te funere?

AP. Atqui nec illud abstuli invito tibi.

TH. Cur vivit ergo, nec apud inferos agit?

AP. Sponsæ redemptus morte, quā tu nunc petis.

TH. Et quam silentes mortuam ad manes agam.

AP. Perge, aufer: etenim nescio an persuasero.

TH. Mi? manus ipsum cujus est occidere.

AP. Minime: morantes morte sed tollere senes.

TH. Quo verba spectent & voluntas tua, scio.

AP. Alceſtidi ergo non licet senio frui.

TH. Non licet. honores, Phœbe, nos etiam juvant.

AP. Nil præter animam poteris unam tollere.

TH. Ex morte juvenum majus accedet decus.

AP. At vetula moriens ditius tumulabitur.

TH. Lex hæc rem habentes, Phœbe, solos respicit.

AP. Quid? tu sophistes insciis nobis eras. (ras.

TH. Res ampla quibus est, redimerent mortis mo-

AP. Non ergo visam est tibi facere gratū hic mihi?

TH. Minime. ipse morum non meorum ignarus es.

AP. Quos nec deorum nec hominum nullus diligit.

TH. Haud cuncta poteris præter æquum consequi.

AP. At reprimetur ista sæva immanitas

Quamlibet acerba: talis accedet domum

Pheretis hospes imperante Euryſtheo.

Thæce ab rivosâ quadrijugos abducere:

P p 5

Acce-

Acceptus hospes ille in Admeti domum.

Ut tollet istam ſœminam tibi. neque

Hanc à me inibis gratiam : & quum ingratis

Eadem peregeris, odio eſſe haud deſines.

TH. Ut multa dicas, nil tamen profeceris.

Hæc mulier Orci pallidam viſet domum.

Properoque ad ipſam, ut enſe delibem comam.

Damnatus ille Manibus deis erit,

Cuiſcunque ferrum hoc verticem libaverit.

CHO. Quæ pro ſoribus taciturna quies?

Cur contigit domus Admeti?

SEM. Nullus adest qui narret amicus

An lugenda eſt filia Pelæ

Alceſtis ceu mortua, an aura

Fruitur ſupera, quæ optima longe

Mihique & cunctis ſœmina viſa eſt

In conjugem fuiſſe?

SEM. Audite quiſquæ lacrymarum aut *planctuum*

Sonum per ædes, ſentiam aut ſuſpiria?

SEM. Minime : ſed neque famulùm quiſquam

Ad veſtibulum eſt. utinam ô Pœan,

Auxiliator in hac clade adſis,

Atque ſalutifer aſpiciare.

SEM. Nec tacita domus deſuncta eſſet

Domina : nec clam condita tumulo eſt.

SEM. Unde? haud video quid te recreet.

SEM. Tamne probam clam populo Admetus

Conjugem humaret funere vili?

SEM. Nec ante portas conſpikor

Fontanæ aquæ lavacra, ceu

Ad mortuorum januas

Aſſuevit : aut propter fores

Abſciſſa coma eſt poſita in lætū

Quæ funereo cæditur, uſquam,

Neque virgineum perſtrepit agmen.

SEM. Atqui hæc fuerat præſcripta dies.

Qua tenebroſum viſeret orcum.

SEM. Quorſum hæc memoras?

SEM. Pupugiſti cor, pupugiſti animum.

CHO. Quum bonos Parcæ rapiunt ſeveræ,

Qui bonus vixit teneris ab annis,

Jure eos luget. Neque enim Chimæræ

Arva ſi reme adeas, vel æſtu

Sen.

semper arentes Garamantum arenas,
 emplaque Ammonis, miseræ prece umbras
 auctibus tetri rapies ab orci.
 fors gradu tristi properat citato :
 nec focos juxta video deorum,
 nem sacerdotum precibus fatigem.
 modo argutis oculis decorus
 filius Phœbi hac frueretur aura,
 illa desertis Stygiis tenebris,
 Jovis & portis Acheronte ab ipso
 viva rediret.

Namque defunctos revocabat orco,
 Antequam telo trifido timendus
 Juppiter sævos jaculatus ignes,
 Perculit illum.

Nulla spes vitæ reliqua est, peregit
 Cuncta rex : omnes pecudum cruentis
 Stragibus divum cumulantur aræ,
 Nec mali est usquam fuga certa certi.
 Sed uda lacrymis quæpiam egreditur domo
 Ancilla. Miserrum me, quid afferet novi ?
 Veniam meretur luctus hic, si quicquam heris
 Accidit acerbum. Scire at illud gestio,
 Vita fruatur mulier, an jam perierit.

ANC. Vivam vocare, & mortuam pariter licet.

CHO. Qui poterit idem vivus esse & mortuus ?

ANC. Vix ducit ægra spiritum ad thalami fores.

CHO. Uxore quali qualis orbabere miser ?

ANC. Jam conjuge orbus dominus istud sentiet.

CHO. Nec spes salutis ulla restat amplius ?

ANC. Fati prementis instat illi terminus.

CHO. Ergo apparantur juxta rite funeri ?

ANC. Mundus paratus est, quæ humo condat simul.

CHO. Præstante sese conjuge orbatum sciat,

Sub orbe cœli nulla qua melior fuit.

ANC. Quid ni ? quis aliter sentiat ? qui formosa

Potuisset ulla facere gloriosius,

Suumque amorem prodere manifestius

Erga maritum, quam suam si impenderit

Vitam illi ? at ista cuncta novit civitas.

At obstupesces, si modo audies domi

Quæ perpetrarit. destinatum quum diem

Adesse sensit, lauta vivo flumine

Cor-

Corpus decorum, cedrino ex armario
 Effert amictum, compta deinde splendide
 Mando superbo constitit domesticam
 Vestem ante, tales ora solvens in preces:
 O dea, ego tristes abeo ad umbrarum domos:
 Tibi advoluta te precor novissimum,
 Orbos tuere liberos: huic conjugem
 Charam, maritum filix da splendidum.
 Nec, velut acerbo rapta mater funere est,
 Precipitet illos Parca præcox: sed sua iam
 Patria beati transigant, ac suaviter
 Jucunda vitæ spatia, cunctas regix
 Accessit aras, supplicavit, singulas
 Festa corona myrteæ cinxit comæ:
 Nec ora fletu madida, nec suspicio
 Indice doloris vix nec instantis mali
 Vultus decori pristinum carpsit decus.
 At conjugalem at attigit thalamum ac torum,
 Lacrymis profusis solvit ora talibus:
 O lecte, ubi mihi morte quem redimo mea
 Solvit pudorem virginalem vir, vale.
 Nec te quidem odi, me tamen si extinxeris,
 Nam dum recuso conjugem & te prodere,
 Morior. At alia te tenebit femina
 Non castior, fortasse fortunatior,
 Tum devoluta exosculatur lectulum,
 Totumque inundat lacrymarum flumine.
 Ubi tandem abunde fletum profuderat,
 Revoluta strato ex ædibus se proripit,
 Ac sæpe thalamo egressa rediit denuo,
 Supraque lectum denuo incubuit, peplos
 Flebant tenentes liberi: illa amplexibus
 Modo hunc, modo illam comprimebat, scilicet
 Moritura jamjam: flebili tota domo,
 Famuli tumultu fata lugebant heræ.
 At illa dextram singulis dedit, neque
 Quisquam inter omnes adeo contemptus fuit,
 Quem assata non sit mutuis sermonibus.
 Atque ista turbant nunc domum Admeti mala,
 Quæ morte poterat fugere: mortem dum fugit,
 Nunc sempiternum sibi dolorem accersit.
 CHO. Hos ingemiscit igitur Admetus malis,
 Quem fata nupta dividunt ab optima.

ANC.

C. Luget profecto, conjugem charam tenens
 is, roganſque morte ne ſe deſerat,
 iurda poſeens, quæque fieri non queant,
 neſcit illa. & languidum manus onus
 rejecta inertis debilem etſi ſpiritum
 & feſſa ducat, intueri ſolem aver,
 neque lucis ultimo aſpectu frui,
 iara nunquam ſplendidum poſthac jubas.
 I abeo, teque adeſſe nuntiavero.
 c ſemper omnes reſibus cives favent,
 c rebus adſunt turbidis alaeriter :
 tu vetuſtus amicus es meis heris.
 IO. O dii, quæ fuga ſupereſt cladis ?
 ne fuga ſortis, quæ imminet aulæ ?
 itne aliquis ? laceremne comam ?
 illone tegam corpus amiſſum ?
 IC. Certa reſ eſt, certa amici :
 d precemur numina.
 im poteſtas eſt deorum,
 ſque longe maxima.
 Apollo ſancte, cladis
 ritum huius inveni :
 ſer, aſſer remedium nunc,
 t prius commentus es.
 nunc ades ſalutiſer :
 elle fatum lugubre.
 itis implacabilis
 ectus atrox mitiga.
 HO. Heu, heu, vz, vz,
 mate, nate Pheretis Admete, ô miſer,
 qua elade premèris orbis iſta conjugem
 ateris ferro rem fugiendam,
 t graviſſori clade piandam.
 quam ſi laquei de trabe celfa
 creti neſas vinacula collo.
 non enim charam modo, at
 conjugem chariſſimam
 ſac morientem luce videbis.
 ſed jam maritus ipſe progreditur domo,
 pherea tellus ingemiſce, illacryma.
 optima longe ſcœmina, morbo
 contabefcens Ditis ad umbras
 ſub cava rapitur viſcera terræ.

Nun-

Nanquam thalamos plus lætitiæ
 Quam tristiæ ferre fatebor:
 Partim id veteris casibus ævi
 Doctus, partim hac clade recenti
 Regis, quem longe optima conjux
 Morte relinquens, non sinet unquam
 Dehinc vitalem vivere vitam.

ALC. O Sol, luxque diurna,

Cœlestesque rotatæ

Celere turbine nubes.

AD. Me, teque miseros afficit duos, tua
 Nil promerentes morte dignum cœlitus.

ALC. O tellus, ô atria, thalami

O geniales patriæ lolci,

AD. Sustolle teipsam ô misera, neu me deserat.

Sed flecte precibus omnium dominos deos.

ALC. Biscalmam video, video ratem,

Atque umbrarum portitor hærens

Conto accersit me propere Charon.

Age festina, quæ causa moræ?

Præsto cætera cuncta: moraris

Nos sola, gradu celeri propera

AD. Heu navigationem acerbam istam mihi

Memoras: malorum quanta nos moles premit!

ALC. Eripit, eripit quidam tibi me

(Nonne vides) ad tecta silentum.

Fronte subnigra lumina Pluto in-

tentat celer huc. Quid facis? aufer.

Quod miserabilis iter insisto?

AD. Acerbum amicis, ac mihi, atque liberis,

Queis luctus hic est proprius, miserrimum.

ALC. Jam dimitte, dimitte me.

Genua labant. jam deponite me.

Oculos densæ condunt tenebræ,

Pueri, ô pueri, jam vestra parens.

Nulla est, nulla est jam vestra parens.

Valete nati, & lumen alamm cernite.

AD. Hei mihi! tristis vox ferit aures,

Ac morte mihi durior omni.

Ne me desere, ne per superos

Tolera: nam te lumine cassa

Vivere acerbum est; pendet ab una

Te mea mors, ac vita ita nobis

ai amor penitus fixus inhæret.
LC. Admete, cernis quo in loco res sint meæ.
 quæ sentit animus, ante mortem proloqui
ALO. salutem prætuli meæ tuam,
 per fata lucem quum liceret cernere :
 prior, fuisset quum integrum haud pro te mori :
 ed mihi maritum, quem luberet Theſſalum
 ligere, sedes & beatas regio
 incolere luxu : abs te revulſa vivere
 tenui orphanis cum liberis, vitæ meæ
 finime peperci ætate quamvis integra :
 quum qui genuerat te pater, quæque peperit
 te prodidiſſet mater, auras linquere
 quibus decorum jam per ætatem foret,
 ut glorioſa morte vitam filio
 tuo redimere. quippe quibus unicus eras,
 nec ſpem relictam, procreandi liberos
 te functo haberent. Viveremus tu, ac ego,
 nec tu doleres ſolitudinem tori
 Vidui, nec orbos educares liberos.
 ſed hæc deorum quando quiſpiam gradu
 hoc ire voluit. ſic eant, at gratiam
 hanc tu reſerto, quam peto. haud meritis parem :
NAM par rependi pretium animæ nullum poteſt)
 ſed quam ipſe juſtam dixeris : quum diligas
 Equæ atque ego iſtos (ſi ſapis) pueros, meæ
 Domini face iſti ſint domus : nec liberis
 Induc novercam ſœminam minus probam
 Parente, natis quæ manum impingat meis,
 Tu iſque, livor triſtis ubi ſtimulos ciet.
 Utique cave iſtud faxis oro. prioribus
 Inimica natis quum noverca inducitur,
 Nihilo cruenta vipera eſt clementior.
 In patre magnum filius præſidium habet,
 Sermone cum quo mutuo poſſit frui.
 Tu nata vero quomodo educaberis
 In virginali ætate honeſte ? quam tuo
 Nuptam parenti ſors dabit, quæ nec nota
 Te ſœdet ulla, nec tuas ipſo in aditu
 Florentis ævi nuptias contaminet ?
 Neque elocabit mater unquam te. neque in
 Dolore partus aſſidens ſolabitur,
 Ubi nil parentis charitate eſt ſuavius.

Mori necesse est me: timori nec malum
 Cras istud aut in tertium est mensis diem:
 Jamjam inter umbras luce cassas censeor.
 Valete, læti vivite: at tu vir potes
 Te gloriari conjugem natum optimam,
 Et vos, parentis optimæ vos filios.

CHOR. Bono animo es. hujus polliceri hoc nomen
 Ego nil verebor, mente ni prorsus caret.

ADM. Ne metue, fient ista, fient. Nam mea
 Viva ut fuisti sola, sola mortua

Dicere conjux: nec tuo ulla me loco
 Suam vocabit sponsa Thessalis virum:
 Quanvis superbos generis enumeret avos,
 Formæ decore quamlibet præfulgeat.
 Sat liberorum est, liceat istis modo frui
 Deos precamur, quando te frui haud licet.
 Nec finietur luctus hic spatio annuo,
 Sed omne in ævum, quod supererit dehinc mihi,
 Lugebo. Matrem, quæ peperit, odio, ac patrem
 Habebo, amici quando verbo, non re erant.

Tibi ego salutem debeo, quæ pro mea
 Anima dedisti quod homini est charissimum.
 Non jure, tali quando privor conjuge,
 Dura inter ævum transigam suspiria
 Nec cœtus aut æqualium convivia
 Post me juvabunt: nec coronæ florent,
 Cantusve dulces: nostra nec citharam manus
 Dehinc tanget unquam, nec Libyssæ ad tibiæ
 Sonos canoros animus oblectabitur.
 Nam cuncta vitæ tu abstulisti gaudia.
 Quin & periti dextera artificis, tua
 In lecto imago fixa collocabitur.

Amplectar illam manibus, illi procidens
 Tuum vocabo nomen, ulnis conjugem
 Charam tenere, non tenens, fingam tamen:
 Est ea voluptas frigida: at molestiam
 Animi levabit, umbra me per somnia
 Utinam reversa oblectet. ETIAM lurida
 Sub nocte amicos suave vultus cernere,
 Quocunque sese in tempore offerent. Mihi
 Si lingua adesset Orphei, & blandum melos
 Fervæ canendo pectus ut Proserpinæ,
 Duri vel Orci scelerem, ac reducerem

Te,

Te, promptus irem: centiceps nec me canis,
 Nec qui silentes portitor manes vehit,
 Prohiberet, alium viva per me denuo
 Donec videres lumen. Illic mortua
 Nunc præstolare, donec illuc mortuum
 Me fata mittent, ac domum ambobus para
 Una ut habitemus. Nam sepulchro corpora
 Uno imperabo collocari, & conseri
 Lateri latus te propter extensum meum:
 Nec ipsa mors me poterit abs te avellere
 Quæ sola nobis usque fida inventa sis:
 CHO. Mœrore digna est. itaque luctus particeps
 Hujus ero, amicum velut amico convenit.
 ALC. Ipsa hæc loquentem. filii, audistis patrem.
 Nullam deinceps spondet aliam conjugem
 Sibi fore, nec me luce cassam negliget.
 ADM. Nunc assevero id, atque perfectum dabo.
 ALC. Cape pignus horum de mea pueros manu.
 AD. Accipio charum pignus è chara manu.
 ALC. His tu puellis mater esto meo loco.
 AD. Te morte rapta cogit id necessitas.
 ALC. Intereo, nati, par fuit quum vivere.
 AD. Quænam futura est vita mihi superstiti?
 ALC. Te mitigabit temporis longinquitas.
 Qui periit autem, imposterum jam sit nihil.
 AD. Duce, duce me ad Orestem per deos tecum simul.
 ALC. In morte nostra sat superque cladis est.
 AD. Sors sæva, quali viduor abs te conjuge?
 ALC. At at, tenebræ jamjam oboriuntur oculis.
 AD. Perii profecto, si modo abs te deseror.
 ALC. Nil me putaris jam, velut nusquam forem.
 AD. Attolle vultus, liberos nen deseras.
 ALC. Non sponte certe; sed valete, liberi.
 AD. Oculos ad illos tolle, tolle & aspice. (seris?)
 ALC. Sum nulla posthæc. AD. Quid agis? ita me de-
 ALC. Valeto. AD. Miseris heu pereor miser modis?
 CHO. Periit, nec usquâ est uxor Admeti amplius.
 RUM. Hei mihi misero periit mater.
 O pater, adiit manes: neque jam
 Dulci fruitur lumine solis.
 Me deseruit, me orbum infelix.
 Languidulos cerne oculos, rigidas
 Cerne manus. O genitrix audi,

Q9

Andi

Audi genitrix, ego te appello :
 Tua proclivis ad oscula pullus.
 AD. Nil audientem, nil videntem affare. ego,
 Vosqueambo sæva clade perculsi sumus.
 EUM. Puer, ô genitor, matre orbatus,
 Solus deferor, ô me miseris
 Pressum ærumnis, teque sororem,
 Quam premit eadem fors. ô genitor,
 Infrugiferos, infrugiferos
 Thalamos nactus es : hand tevigili
 Et lacum conjuge claustra senectæ :
 Prius erepta est. te pereunte
 Genitrix, pariter domus everfa est.
 CHO. Admete, clades has necesse est perpeti :
 Nec primus es, nec ultimus mortalium
 Uxore viduatus proba. Atque id cogita
 Nos universos esse morti obnoxios.
 AD. Scio. nec ista me repente perculit
 Ærumia : pridem præcius malo premor.
 Sed efferendæ funus huic parabitur.
 Adeste, & alternante planctu lugubri.
 Date iusta. Diti dicite implacabili
 Præana. Scepbris Thessalum quisquis meis
 Paret, mulieris hujus ergo publice
 Lugere jubeo rasili tonfos coma,
 Pulloque amictu. Quadrijugosque jungite
 Currus: superbam sonipedum è collo jubam
 Tondete ferro : tibiz nusquam sonus
 Strepat per urbem, vel suaviloquæ lyræ,
 Bis luna senos donec orbes impleat :
 Nam neque cadaver hoc sepeliam charius
 Ullum, nec in me paribus officiis, neque
 Honoribus eam prosequi dignis queam,
 Quæ me redemit sola morte vicaria.
 CHO. O Peliz mihi nata, vale,
 Quæ Orci habitas sine sole domos,
 At sciat arbiter hoc Stygius
 Nigricomans deus, atque senex
 Portitor exanimem populum
 Qui vehit, & subigit residens
 Pappe ratem celerem, mulier
 Optima longe Acherontis aquas.
 Optima fomina trans vehitur

Rite

Rate biscalma.

Pieridum tu carmen alumnis
 Decantabere diu. montigena
 Te te studine septem nervis
 Resonante canent, ac sine cithara
 Memores repetent carmine laudes,
 Quam redeuntis circulus anni
 Mensem Spartz Carneium iterat,
 Lunaque pernox vere benigno
 Pleno pernitet orbe decora.
 Inque beatis divitiis agri
 Decantabere semper Athenis.
 Tales mors tua sufficit hymnos
 Vatribus. O revocare liceret
 Si te superas rursus ad auras
 E tenebrosis sedibus Orci,
 E Cociti fluctibus, alno
 E fluminea, quæ vehit umbras.
 Tu sominei gloria sexus,
 Sola reperta es, conjugis Orco
 Quæ mutata anima animam eriperes.
 Terra levis tibi sit super ossa.
 Quod si tedis vir tuus aliis
 Captus erit, mihi jure invisus,
 Natusque tuis deget, quando
 Nec tua mater, nec qui genuit
 Te senior pater, abdere vellent
 Pro nato sua corpora terra,
 Nec servarint, etsi seris
 Candida sparsi tempora canis.
 At tu primo in flore juventæ
 Jovenis redimens fata mariti
 Deseris auras. O mihi talem
 Vitæ sociam dii date sponsam,
 Quæ jucundum transigat ævum
 Mecum: at vitæ cognita paucis.
 Est mortalibus ista voluptas.
 HER. Cives Phæaz qui colitis urbem, an domi est
 Admetus? CHO. Intus est Pheretis filius.
 At quæ te ad urbem causa adegit Thessalam,
 Hospes Phæaz advenires ut domos?
 HER. Obeo laborem Eurystheo Tirynthio.
 CHO. Quo tendis? error quis vagabundum trahit

Q 2

HER

- HER. Diomedis ut Thracis quadrigas huc agam.
 CIO. Qui poteris? hospes an vetus forsan tibi est?
 HER. Minime nec unquam Bistonum attigi solum.
 CIO. Potiare ut illis, ferro oportet cernere.
 HER. Sed nec labores refugere, ut velim, licet.
 CIO. Cæso redibis rege, vel cæsus cades.
 HER. Discrimen istud non adeo nunc primitus.
 CHO. Quid promovebis, dominum ubi deviceris?
 HER. Captos tyranno tradam equos Tirynthio.
 CHO. Frænare captos alter haud facilis labor.
 HER. An forte flammæ vomunt è naribus?
 CHO. Avidis virorum membra laniant dentibus.
 HER. Memoras ferarum, non equorum pabulum.
 CHO. Præsepe tabo sordidum intuebere.
 HER. Quo patre jactat educator se editum?
 CHO. Martè & opulentam frenat armis Thraciam.
 HER. Paris laborem debitum agnosco meis.
Per aspra semper quæ petunt sublimia.
 Cum Marte natis optimum fuerat manum
 Non contulisse primitus Lycaone,
 Ac deinde Cygno: tertius porro hic mihi
 Cum domino equisque exhauriendus est labor.
 Mortalium sed nullus intuebitur
 Hostis paventem dexteram Alcmena satum.
 CHO. Atqui ipse dominus hujus Admetus soli
 Huc testâ linquens dirigit recta gradum.
 AD. Jove nate salve, Persei clarum genus.
 HER. Admete salve, rector inclyte Thessalum.
 AD. Utinam. Benevolam te mihi certo scio.
 HER. Tonsura vero quid sibi hæc vult lugubris?
 AD. Hodie cadaver efferendum est hinc mihi.
 HER. Avertat istud fors malum à natis tuis.
 AD. Vivant creatiliberi de me domi.
 HER. Maturus annis forte genitor occidit?
 AD. Et ille superat atque mater, Hercules.
 HER. An igitur uxor perit Alcestis tua?
 AD. De uxore nobis sermo sese offert duplex.
 HER. Fatone sanctam dicis, an superat adhuc?
 AD. Obiit, nec obiit: meque lactu conficit.
 HER. Perplexus es, juxta atque pridem intelligo.
 AD. Fatine nosti quæ premat necessitas?
 HER. Pollicita mortem nempe pro te occumbere.
 AD. Si pepigit istud, quomodo hanc vitam puras?
 HER.

HER. Lugendo clades interim ne præveni.

AD. Cui mors propinqua est, jam perisse illū puto:
Qui periit autem, jure nusquam dixeris.

HER. Non esse & esse discrepant longissime.

AD. Sic tibi videtur, Hercules, aliter mihi.

HER. Quid ergo luges? quisnam amicorū occidit?

AD. Mulier. Mulieris mentio facta est modo.

HER. Aliena, vobis an propinqua sanguine?

AD. Aliena, quamvis juncta necessitudine.

HER. Quinam ergo vitam finit domi tuæ?

AD. Hic educata est orba patre mortuo.

HER. Utinam dolore comperissem liberum.

AD. Expecto quorsum tendat ista oratio.

HER. Alterius hospes hospitis domum petam.

AD. Bona verba. facinus istud avertat Deus.

HER. Ingrata lugenti hospitis præsentia est.

AD. Ingredere tu ædes, mortui sint mortui.

HER. Hospiti epulari turpe funesta in domo

AD. Ducam seorsum te hospitum ad cœnacula.

HER. Sine abire, inibis gratiam à me maximam.

AD. Minime: nec alios hospes accedes Lares.

Heus tu, præito, reclade possicum ædium.

Jube atrienses apparare largiter

Hospitibus epulas. Limen autem claudite.

Quod medium ab aula separat cœnacula:

Non est decorum luctus et convivio

Obstrepat, & aures hospitum offendat dolor:

CHO. Admete quid agis? tanta quum te calamitas

Premat, recipies hospites? ita desipis?

AD. Atqui domo illum si expulsem, & mœnibus

Hospitii egentem, an id probares? neutiquam.

Minus hospitalis, non minus miser forem.

Ad calamitates illud etiam accederet,

Ut hospitum hostis mea vocaretur domus.

Nunc hospitem illum habebo rursus optimum,

Siticulosum quando ad Argos venero.

CHO. Cur ergo amicus siquidem is est, uti tu ais.

Hunc esse passus nescium ærumnæ es tuæ?

AD. Siquidem ille nostrum scisset infortunium,

Nunquam subisset atrium domus meæ.

At facere Rulte me ille forsan rebitur

Nec hæc probabit. Mea sed aula haud hospites

Hæc venturantes scit repellere turpiter.

CHO. O viri hospita liberi
 Semper atria, quæ incola
 Se dignatus Apollo
 Est Phœbus citharæ sciens.
 Nec denum puduit domus
 Hujus lanigeros greges
 Curvis pascere vallibus:
 Et per prata virentia
 Pastoralia carmina
 Blanda pangere fistula.
 Quid & versicolorum
 Lyncum turba suavis
 Emollita modis, gregi
 Junxit intrepido latus
 Armentumque leonum
 Venit fulvicomantum
 Et Othrynemorosum.
 Ad ruz strepitum lyræ
 Applausit maculosus
 Dictorum hinnuleum chorus.
 Pernici pede deferens
 Abietum alticomum nemus.
 Doctum carmine concitus,
 Ergo tu pecoris domum
 Fertilissimam colis
 Limpidum propter lacum
 Bœbiæ, arvi & jugera:
 Et patentibus soli
 Terminos convallibus,
 Qua jubar solis cadens
 Nube currus induit,
 Ad molossos pertinet:
 Et freta Ægei maris,
 Æstuosa & littora
 Celsam ad usque Pelion.
 Nunc apertis ædibus
 Humidis sœtu genis
 Hospitem recipit tamen,
 Conjugis modo mortuæ
 Flens adhuc funus recens,
 Nam pudori pronus est
 Candor ingenuus, neque
 Ulla pars sapien-

Abest,

Adest, quum probitas adest,
Et mentem bona spes habet,
Successura homini pio
Omnia recte.

A D. Cives Pheræi qui hic adestis sedulo,
Famuli cadaver rite compositum ad rogam
Sublime portant, ac sepulchri adaggerem.
At vos supremam prodeuntem jam viam
De more functam ultimum alloquamini.

CHO. Atqui senili cerno genitorem gradu
Huc se ferentem, conjugii & mundum tuæ
Portare famulos manibus donaria.

PHER. Mœroris adsum particeps, fili, tui,
Proba & pudica sane es orbis conjuge:
Sed ista quamvis dura perpeßu, tamen
Feras necesse est. Accipe hunc mundum, ac hunc
Una reconde. Honore corpus prosequi
Illius æquum est, quæ prior pro te mori
Sustinuit: ac ne sobolis orbis degerem
Tristem senectam, & luctuosam te sine,
Perfecit una: cæterisque fœminis
Tam illustre facinus ausa peperit gloriam.
O sospitatrix filii, quæ mortuos
Nos suscitasti, jam vale. Ac manes tibi
Placidos bonosque sub Acheronte imo precor.

T A L E S hominibus utiles tedas reor,
Aut vincla nanquam nosse conjugalia.

A D. Nec has rogatu nostro ad inferias ades.
Præsens amicum nec mihi in numero es, neque
Hunc induetur illa mundum, aut indiga
Rerum tuarum sepelietur. Tum æquius
Dolere fuerat, fata quum me tollerent.
An qui stetisti tum eminus, quique alteram
Senex puellam siveris pro te mori,
Illacrymabis funeri huic? Nec mihi pater
Verus fuisti, nec peperit ea me parens,
Falso parentem quæ meam se dicitat:
Sed stirpe servili editum in lucem tua
Me admovit uxor uberi furtim suo:
Et tu quis esses prodidit periculum.
Nam nec patrem te existimo vere meum:
Aut si es, pavore nemo te mortalium
Superat inerti qui supremo in limine

Vita senecta languidus, nec volueris,
 Nec fueris ausus emori pro filio.
 Sed has mulierem hanc exteram in se sumere
 Partes tulisti, quam genitricem & patrem
 Solam vocare jure possum æquissimo,
 At te facinoris tam decori gloria
 Ingens manebat. filium supersitem
 Sic morte genitor liberavisses tua,
 Quam posset ævi reliquus haud longus tibi
 Restare cursus. Quod supererat temporis,
 Mecum ista vivo viva consenesceret,
 Tedis nec orbis marceraret luctibus.
 At tu, beata vita quicquid parturit
 Fructus, tulisti: sceptrum qui florentibus
 Tenueris annis, meque regni filium
 Hæredem habueris, orbis ut ne liberis
 Vacuum alienis dissipandam linqueres
 Domum. Nec illud dixeris, te à filio
 Prodi, senectam quod tuam contempserit,
 Ut qui reveritus semper unus maxime
 Te sum. Rependis gratiam hanc contra mihi
 Cum matre genitor. sed nec alios liberos
 Dehinc gignere potes, qui senectutem tuam
 Alant & ornent. Neq; enim humabere hac mam.
 Etenim quod ad te pertinet, sum mortuus
 Jamdudum. At alium si salutis vindicem
 Sum nactus, atque intueor ejus munere
 Hoc lumen alium, me illius natum puto,
 Vicisq; senii huic educandi debeo.
 V A N E profecto postulant senes mori,
 Et de senecta longiore exposcunt,
 Si mors propinquet, nemo jam cupit mori,
 Nemo senectam queritur amplius gravem.
 CHO Absque his malorum jam sat est. Quiescite.
 Nec tu paternam nate bilem exaspera.
 PHER. O nate, probris quem laceas arrogans?
 Venalissime de grege, aut Lydam, aut Phryga,
 An Thessalum me Thessalo nescis patre,
 Planeque kirpe generis ingenui satum?
 Nimis insolenter contumeliosus es:
 Et verba juvenis in patrem petulantia
 Jactas. At illis haud procaz gratis eris
 Dominus familie te edidi ut fores meæ;

Deinde

Deinde educavi non prior ut extinguere.
 Nec hanc habemus traditam à majoribus
 Legem, ut parentes morte servant liberos.
 Nec Grajus hic mos. Sive felix, seu miser,
 Tibi natus uni es. Cuncta ego officio patris
 Tibi cumulate præstiti : late imperas
 Populis, & agri fusa late jugera
 Qui mihi reliquit genitor, hæc linquam tibi.
 Qua fraudo te in re ? quamve facio injuriam ?
 Ne morere pro alio, nec ego pro te. Cernere
 Tibi dulce lucem est, dulce patri itidem puta.
 Nam reputo mecum, quor' mandandum sæcula
 Sit inter umbras, quam brevibus angustiis
 Sint clausa vitæ spatia, sed blandula tamen.
 At tu reclusas impudenter emori,
 Ultraque fato destinatum terminum
 Uxore cæsa vivis : ac redarguis
 Dein me pavoris, femina, timidissime,
 Inferior ipse, quæ tuam juvenis vicem
 Formosæ sancta perit. At enim callide
 Rationem inisti qua perenne viveres,
 Si ut quamque nactus conjugem sis, ne mori
 Pro te recuset, persuadere potueris.
 Dein ipse timidus impetis convitiis,
 Qui facere reuuant hæc, amicos. heus tace
 Tecumque reputa, vita ceu dulcis tibi est,
 Dulcem esse cunctis. Si ingeras opprobria,
 Haud falsa rursum & plura forsan audies.
 CHO. Jam sit malorum superiorum accessio
 Senex, omitte exasperare filium.
 AD. Ceu me loquuto cuncta promæ. Veritas
 Si audita te erit, abstinentum injuria.
 PHE. Pro te fuisset gravius erratum mori,
 AD. Nil ergo refert juvenis obeat an senex ?
 PHE. Una anima oportet, non duabus vivere.
 AD. Quia vive, sæcla donec ante eas Jovis.
 PHE. Sic immerentes hem parentes devoves ?
 AD. Te nempe vitæ longioris amor tenet.
 PHE. At pro te opinor hoc cadaver efferant.
 AD. Quod te pavoris arguit timidissime.
 PHE. Pro me perisse hanc haud opinor dixeris,
 AD. Utinam aliquando tibi opus opera sit mea.
 PHE. Sæpe esio conjux, efferas ut plurimas,

AD. Tibi hoc pudendum, qui te recusaris mori.
 PHE. Suave lumen hoc, suave cernere.
 AD. Ignavus animi es, nec viri quicquam tene.
 PHE. Non funus effers lætus ac ridens senis.
 AD. Utcunque moriere, moriere inglorius.
 PHE. Audire male post fata non curæ est mihi.
 AD. Ohe senectus plena ut impudentiæ est!
 PHE. Haud impudens hæc, illa sed *solida fuit*.
 AD. Abi, atque humare me cadaver hoc sine.
 PHE. Abeo. ipse humabis, quippe qui ipse occideris.

At tu propinquis conjugis pœnas dabis.
 Posthac Acastum nemo censebit virum,
 Germanæ inultam si ferat tacitus necem.
 AD. Nunc apage tuque & uxor orbi liberum
 Vivente nato: digni ut esis, carpite.
 Miseram senectam, nec eadem mecum domus
 Vos capiet. Ite. Patrium præconio
 Siquidem liceret tibi larem interdicere,
 Nihil moratus hunc tibi interdicerem.
 At nos (ferendum quippe præsens est malum)
 Eamus ignem mortuæ supponere.
 CHO. Fortibus ô miserabilis ausis,
 O generosa, atque optima longe
 Salve. Sic tibi bonus ac placidas
 Atlantiades, Plutoque facilis
 Te suscipiat, si qua bonorum
 Illinc præmia, cum Persephone
 Vitæ fructus carpe bene ætæ.
 SER. Plerosque memini plurimarum gentium
 Domoque & epulis hic ab Admeto hospites
 Olim receptos: hospite isto at nequior
 Se in hos Penates nullus unquam contulit.
 Funesta primum testâ non exhorruit
 Intrare, luctu squalidum cernens herum.
 Dein fortuitos apparatus insolens
 Non consulebat, clade perspecta, boni.
 Siquid deesset, immodeste clamitans,
 Id flagitabat. Cymbium & manibus capax.
 Tollens, meraco ingurgitat se sanguine
 Nigræ parentis, usque dum affusa undique
 Calfecit artus flamma, vino exæstans:
 Deinde impeditus fronde myrtea comam,

Agasta

geste latrat : dissonos licet sonos
 adire pariter. Ille securus animi
 clade nostra cantitat : nos autem heram
 acrymis profusis flemus optimam. haud tamen
 peccante, fletu commadescimus, hospite,
 quando ita voluntas fert herilis, interim
 go peregrinum hunc excipio dapibus domi,
 urem scelestum & impium ficiarium.

Effertur illa, funeri nec prodii
 Comes, manuve nuda planxi pectora,
 Dominamve luxi, quæ parens fuerat mihi
 servisque cunctis, quæ mariti mollibus
 Frangebat iras vocibus, mille & malis
 Nos ernebat. Itaque jure hunc otero,
 Qui recta subiit in calamitate, hospitem.

HER. Heus tu, severum cur tuere ac retricum?

H A U D esse torvo erga hospites vultu decet
 Servum, sed animo excipere læto comiter.

Tu domino amicum suscipis supercilii
 Severitate tristi & ore turbido,
 Intentus animum cladis in luctum exteræ.

Accede propius huc, uti sapientior
 Reddare. Nosti lege qua mortalia
 Natura genuit? haud opinor : unde enim
 Id nosse posses servus? at de me accipe:

M O R I necesse est omnibus mortalibus :

Nec ullus hominum novit an sit crastinæ

Visurus ortum lucis. etenim lubrica

Fortuna cæcas temperat rerum vices,

Quæ nec doceri aut arte comprehendiqueant.

Hæc doctus ex me, genium age exhilara. Bibe.

Quodcunque vitæ singuli afferunt dies,

Id erede nostrum: sortis esse cætera.

Præterea hominibus cælitum suavissimam

Longe Dionem cole : benigna etenim dea est.

Hæc alia omitte, & mihi monenti obtempera :

Siquidem videntur vera quæ tibi consulo,

Atque adeo, opinor, exolutus his malis,

Comamque victus flore nobiscum bibes

Istius inanis liber ægritudinis.

Nec dubito quin si proluat semel scyphus

Inversus hic te, ex vultuoso & tetrico

Exinget alium. Quando mortales sumus,

Ex usu opinor sapere nos mortalia :

Nam tetricorum & tristium ærumna potius

Quam vita, vita me putanda est iudice.

SER. Hæc scimus. Atqui familiæ præsens statim
Nihil habet aptum risui & conviviis.

HER. Mulieris obitum ne exteræ supra modum
Desse: familiæ quando salvi sint heri.

SER. Salvi? fugit te quanta cedes nos premis.

HER. Nisi forte dominus me fefellerit tunc.

SER. Nimis ille, nimis est hospitalis omnibus.

HER. Mimime: nec ad eum funus externū attinge.

SER. Nimis hoc profecto familiare sanus est.

HER. Fors me malorum quippiam celaverit.

SER. Perge esse lætus: nos heri tangant mala.

HER. Hic sermo luctus exteræ haud exordium est.

SER. Nec tibi *epulan* i mœstitudinem afferam,

HER. *Injuriam* tali haud ferendam ab hospite.

SER. Alieno adisti hanc, hospes. aulā in tempore.

Nam lætuosa cuncta cernis, rasile

Caput & amictum lugubrem. HER. Num libere

Decebat aliquis, an gravis senio pater?

SER. Extincta conjux, hospes. Admeti occidit.

HER. Quid ais? deinde me recepit hospitem?

SER. Sane pudebat te repellere ab ædibus.

HER. O quali es orbis, ô miserrime, conjugis.

SER. Quæ clade eadem pariter omnes perdidit.

HER. Quin sentiebam id uda cernens lumina,

Tritemque vultum rasilemque verticem.

Tamen exteram illi funus esse credidi:

Ac vi coactus hanc subivi januam:

Atque in statu illo turbido rerum bibi,

Et hospitalis hominis assedi in domo

Conviva demens flore vincens tempora:

Sed culpa, qui non indicaveris, tua est,

Ærumna tanta quam familiæ incumberet.

Sed ubinam humatur? qua profectus reperiam,

SER. Larissæ ad alta nobilis qua mœnia

Recta itur, urbis ante portam protinus

Tamulum videbis artificis factum manu.

HER. O anime, corque exercitum molestius,

Offende qualem Electrionis filia

Alcmena sobolem procreavit te Jovi.

Subtrahere fato feminam extinctam est opus,

Quasque

ſque rurfus ad penates ducere
 eſtin, Admeto ut rependam gratiam.
 & nigrantis ſqualido ferrugine
 iæ tyranno manium infidias dabo.
 que illum opinor deprehendam ad aggerem
 muli bibentem victimarum ſanguinem.
 ſed ſi è latebris elanculum irruens cum
 endam, & lacertis ſtrinxero circumdatis,
 tuncque latera verſet, eripiet mihi
 nunc nemo, donec conjugem Admeti auferam,
 nuncupantem hæc præda me ſefellerit,
 nec ad cruoris adſit hauſtus, inferum
 eges adibo & regna ſolis neſcia,
 oſcamque, neenon imperaturum reor
 Alceſtin, ut eam conjugi tradam in manum,
 qui me recepit hospitem, nec reppulit,
 quamvis acerbo ſauciatus vulnere,
 Animo ſed alto id me reveritus abdidit.
 Quis Theſſalum eſt in hospites benignior,
 Grajumve? certe ſordido non dixerit,
 Generoſus animi quum ſit, beneficium datum.
 AD. Heu mortuum aditum, tristem aſpectum
 Vidui teſti. Quo ſeror? ubi ſum?
 Quid loquar? aut quid taceam?
 Qui peream? ô me miſero fato
 Genitum! ſanctos morte beatos
 Duco, his gratulor, hos amo. cum illis
 Degere dehinc libet. haud libet auras
 Cernere ſuperas. haud juvat almæ
 Dehinc veſtigia figere terræ.
 Obſide tali deſpoliatum
 Mars me ſævo pignorat Orco.
 CHO. Subi, ſubi tenebras
 Teſti, ſubi, tulisti
 Digna lacrymis: tulisti
 Calamitatem lugubrem.
 Conditos nil lacrymæ
 Conjugis manes juvant:
 AD. Hoc, hoc verbo vulnera renovas.
 QUÆ magis hominis eſt, aſpra calamitas
 Quam ſpoliari eonjuge fida?
 Utinam tedæ thalamique exors
 Socia haud ulli teſta habitafſem.

Lectos vacuos conjuge, & orbam
 Sobolis vitam duco beatam.
 Unam in vitam impendere curas,
 Est moderati sarcina luctus:
 Præsertim, quum conjugis orbam &
 Sobolis liceat ducere vitam.
 CHO. Sors, fors ineluctabilis
 Premit, nec ullus lacrymis
 Modus est. Acerba fers, tamen
 Perfer. etenim nec conjuge
 Tu primus orbus es. alios
 Mortalium alia calamitas
 Dolore sævo conficit.

A D. Longi ô luctus, ô amicorum
 Desideria luce carentum.
 Cur vetuisti me præcipitem
 Triste sepulchri mittere in antrum,
 Et cum conjuge fida pariter
 Tumuli unius mole recondi?
 Acepisset geminas pro una
 Animas Pluto, transque fretassent
 Duo fidissima pectora pariter
 Stygias undas.

CHO. Mihi vir quidam sanguine junctus
 Puerum amisit lacrymis dignum,
 Solam generis spem, moderate
 Tamen ærumnam hanc pertulit, et si
 Orbus sobolis vertice cano
 Et præcipiti languidus ævo.

AD. O mutati facies tecti.
 Quinam ingrediar. quinam habitabo
 Versis fatis? hei mihi quantum
 Distat ab illa domus hæc, olim
 Quam Peliacæ lumine tedæ,
 Et festis ululatam hymenæis
 Ingrediebar dexteræ inhærens
 Charæ conjugis, ac multifono
 Convivarum strepitu à tergo
 Qui beatos dicerent
 Meque & illam mortuam.
 Quippe utrosque nobiles,
 Ex utrinque ex optimis
 Editos majoribus

Con-

agali vinculo
ilatos. at modo
ialis carminis
us occupat locum :
que candidis peplis
a vestis ad toros
educit cœlibes.

O. Mali in experto tibi fortunæ
or hic cursum rupit amicæ.
ervasti vitam animamque :
rtua conjux liquit amantem.
æ nova mentem turbat imago?
ltos conjuge mors orbavit ,
lyens socii fœdera læti.

O. Etsi alter aliis visum. amici, conjugis
liciores duco quam sortem meam :
epta namque plurimis molestiis,
um laude summa, triste nihil dehinc sentiet.
ego, perisse quem fuerat æquum, meo
to superstes vitam agam inætabilem :
quod adeo jam nunc sentio. Nam qui domum
ibire potero hanc, quem alloquar ? cujus fruatur
ermone ? mentem quo domi oblectem ? gradum
quo vertam ? ubique solitudo in ædibus
lærore mentem conficit, quam conjugis
vacuum cubile cerno. quam vacuum throni
edem relictam, & squalidum situ solum.
Circaque genua procidentes liberi
Descent, parentem lacrymantes : servi heras
se queruntur destitutos optima.
Atque is domi rerum est status mihi. At foris
Me Thessalorum nuptiæ, me forminis
Cœtus frequentes enecabant, different
Dolore miserum uxoris æquales meæ :
Quas quo intuebor ore ? Tum si quis male
Animatus in me est, solvet ora talibus :
En quem cupido fœda vitæ detinet
Metusque mortis, qui redemit conjugis
Se morte ab Orco ignavus : ac vir postea
Sibi videtur. Tum parentes proprios
Inensus odit, ipse non ausus mori.
Hic rumor inter improbos me differet.
Æquam ergo vita mihi voluptatem feret ,

Quem

Quem fama lacerat, & calamitas obruit &
 CHO. EGO ignota profano.
 Per compendia vulgo.
 Musarum comes ivi :
 Et sermonibus aurem
 Doctis applicui meam
 Non raro. at remedii genus
 Nondum ullam reperi, cui
 Cedat dura necessitas.
 Hanc contra medicamina
 Docti nec dedit Orphei
 Threſſis in tabulis manus :
 Nec cum Aſclepiadis pater
 Phœbus pharmaca proderet,
 Ut mortalibus ægris
 Morbo membra levarent.
 Hanc adverſus opera tulit.
 Solas hujus ad aras
 Non eſt ire deæ, neque
 Ad ſimulachra, nec ulla.
 Eſt placabilis hoſtia.
 O diva, o violentior
 Ad me ne ſolito veni.
 Nam tu conſiliis comes
 Quicquid Juppiter annuit,
 Certum ducis ad exitum :
 Tu dextra facili domas.
 Duri robora ferri.
 Nec ſanctum tibi mentis
 Infrænem cohibet pudor.
 Et dextræ infragili ſuz
 Vincolo te implicuit dea
 Perfer. Nam neque fixi
 Punctos æthereas trak
 Flendo rurus ad auras
 Mors etiam notha pignora
 Divûm falce metit ſua.
 Dum nobiſcum erat omnibus
 Chara, & mortua chara eſt.
 Tu lecti tibi comparem
 Supra omnes generoſam eſ
 Sortitus Neque conjugis
 Buitum ullas numoret tuæ.

Inter

rex funertas speras,
 agere quæ tumuli premunt
 ta sancta cadavera:
 vivis sed honoribus
 liquet religio hospitum
 fames. Atque aliquis via
 lectens dixerit olim:
 hæc moriendo viri sui
 vitam sponte redemit:
 Iunc augeat numerum deum.
 alve o sancta. ope sospita
 sos præsens. Ita votis
 illam atque omnibus bonis
 Longum posteritas colet.
 Sed visa fallunt me, nisi Alcemena fatus,
 Admete, ad sedes dirigit gressum tuas.
 HER. Admete, amicos libere eloqui decet,
 Nec in recessa pectoris silentio
 Abdere quod ægre est, amici haberes me ut loco,
 Dignus videbar, clade quam in tus afforem:
 At tu propinquo conjugis jam funere
 Non indicato, me recepisti hospitem,
 Cui cura premeret te doloris exteri,
 At ego coronis tempora evinctus, deis
 Libavi apud te in lugubri lætas domo.
 Irascor equidem, irascor hac injuria
 Affectus abs te, sed tuis jam luctibus
 Acerbitatis nolo quicquam apponere.
 Causamque cur huc sum reversus, denuo.
 Narrabo. mulierem interim hanc serva mihi
 Dum rege cæso Bistonum huc redux agam
 Thraces quadrijugos. Sin quod absit, accidat,
 (Nam me ut reducant sospitem precor deos)
 Hanc dono, dicoque familiaræ ancillam tuæ,
 Quæ parta nobis est labore maximo.
 Proposita namque publico in certamine
 Sudore digna deprehendi præmia,
 Unde hanc reporto victor, ex certamine
 Leviore munus erant equi victoribus,
 Majora sed qui vicerant, ut castibus
 Luctave fortes, dona referebant bouum
 Armenta: post hæc ultimo formina loco.
 Quumque incidissem forte, turpe sum ratus

R r

Cum

Cum laude pariter præmium contemnere.

Sed (ut ante dixi) feminam curæ tuæ

Commendo, quam non prædo per vim fastuli,

Sed comparatam maximis laboribus

Adduco, fors factum ipse possit laudaveris.

AD. Quod clam te habuerim calamitatem con-
jugis.

Ne interpretere contumeliæ, Hercules.

Id ergo factum. haut quod finistre sentiam

De te. Dolori sed dolorem adjeceras,

Alterius ædes si subisses hospitis:

Nam flere clades sat mihi fuerat meas,

Sed hanc puellam, si pote, obsecro jube

Asservet alius Thessalum, quem non pari

Sors calamitate percalit. multi hospites

Tibi sunt Pherei. *Memoriam cladis meæ*

Renovare omitto. non potero siccis domi

Oculis tueri hanc. vulnere vulnus novum

Ne appone: satis est cladium, quod nunc premit.

Qua parte poterit ædium servarier

Caste puella? vestis adolescentulam,

Culpique loquitur: an virum in commercio?

Qui poterit inter assiduo juvenes agens

Castam tueri se? nec in promptu, Hercules.

Regere juventam est: ac mihi cura est tui.

Fandæ ne fato conjugis thalamo hanc alam

Et qui in cubili collocabo hanc illius?

Offensionem hic metuo duplicem: & civium

Ne criminetur quispiam me, & optime

Ne me merentis proditorem conjugis

Dicat puellæ alterius amplexu frui:

Sponsamque vereor mortuam, cujus mihi

Esse sacrosanctam memoriam merito decet.

Me multa circumspicere par, O fomina

Quæcunque tandem es, es profecto Alcestidi

Modo & statua corporis similima.

Me miserum ab oculis per deos procul meis

Apage mulierem hanc, neve perdas perditum.

Namque intueri conjugem videor meum.

Quum intueor illam. pectus horror obsidet:

Fontes ab oculis lacrymarum proflant:

Nunc calamitatis hujus. heu miser, miser,

Accepitatem in ætatem sentio.

CHA

LAUDARE sortem non equidem possum tuam :

en ferendum, quisquis es, quod dant Dei.

. Si mihi potestas esset hæc divinitus accessa, ab umbris conjugem ut reducerem, neque possem tibi referre gratiam.

. Scio referres promptus: at cuius hoc datum? luce cassis luce post frui licet.

R. Perfer modeste, neve te afflictes nimis

. Lenire verbis facile, quod durum est pati :

R. Quid promovebis, perpetim si lugeas ?

. Scio. dolendi sed voluptas me hæc rapit.

R. Extinctam amare, lacrymandi occasio est.

. Etiam miserius quam loquor me perdidit.

R. Uxore es orbis optima quis id neget ?

. Nullo ut fruatur pectus hoc post gaudio.

R. Tempus levabis, quod recens nunc est malis.

D. Tempus profecto, si mori tempus vocas.

R. Te mitigabit uxor, ac tædæ novæ.

D. Au, quid ais? ex te haud istud expectaveram.

R. Expers jugalis exiges vitam tori ?

D. Nulla accubabit mulier unquam huic pectori.

R. Prodesse reris posse te sic mortuæ ?

D. Ubi ubi sit, illam honore semper prosequar.

R. Hæc laudo sane, laudo. sed stulte facis.

D. Sponsam nec ulla me vocabit femina.

R. Quin conjugem erga laudo nimiram fidem.

D. Si negligam etiam mortuam, peream male.

R. Nunc recipe tecto hanc stirpe nobili satam.

D. Per qui creavit te Jovem istud deprecor.

R. Hoc si recusas, perperam tibi consulis.

D. Hoc ni recusato, macerabor luctibus.

R. Obsequere, & hujus non pigebit gratiæ.

D. Utinam haud tulisses præmiū hoc certaminis.

R. Et mecum es hujus particeps victoriæ.

D. Probe es loquutus, sed recedat femina.

R. Siquidem est necesse: at nū necesse sit, vide.

D. Necesse : nisi ob id forte tu succenseas.

R. Non temere id à te tantopere contenderem.

D. Age, vince : quanvis grata minime postules.

R. Factum probabis postea : pare modo.

D. Si quidem hanc subire testis oportet, ducite.

R. Servis mulierē hanc neutiquā commiserō.

AD. Quin ipse in ades ducit, illam si lubet.

HER. Tibi profecto mulierem tradam in manu

AD. Ego haud tetigero, testa subeunti patent.

HER. Tux stat uni dexteræ hanc concedere.

AD. Coactus istud atque nolens perpetro.

HER. Protende promptus dexterâ, tange hospitem.

AD. Protendo, veluti Gorgonis sectum ad caput.

HER. Teneſne? AD. Sane teneo. HER. Sed

jam, & Jove

Natum fatebere generosum olim hospitem.

Ipsam inſpere, ſimilis uxori an tuæ

Sit, ac beatus luctum jam define.

AD. O dii boni, o miraculum inopinum ac novum

Oculis profecto conjugem intueor meam:

Aut me deorum quispian ludibrio

Recreat, inani corda lactans gaudio.

HER. Non ita: ſed ipſam conjugem cernis tantum.

AD. Ne larva ab umbris miſſa ſit, circumſpice.

HER. Cave eſſe credas hospitem tuum magum.

AD. Sed quam ſepelii, conjugem intueor meam.

HER. Sic. Ut ſidem tu, & jure, forti non habes.

AD. Tango alloquorque conjugem ut vivâ me.

HER. Alloquere. votis quicquid optabas. habeo.

AD. O corpus. oculus o conjugis chariſſimæ,

Spem præter habeo te, videre poſſea

Quam non putaram poſſe me? HER. Ne dubis habes,

Modo ne deorum quispian invidet tibi.

AD. O clara ſoboles maximi Jovis, utinam

Beatus ævum tranſigas, ac ſoſpitem

Te ſervet idem, qui creavit, Juppiter.

Nam me jacenrem ſolus erexti, è Styge

Quonam reduxti ad lumen hanc rurus modo?

HER. De præliatus cum tyranno Manium.

AD. Ubi naſtus illum prælio congreſſus es?

HER. Propter ſepulchri dexterâ injeci ſaggerem,

AD. Quid muta tandem perſeſerat ſermina?

HER. Nondum tibi ſas ejus alloquio ſruï,

Dii antequam ſeſe expiarit manibus,

Terrisſque lucem tertia oſtendat dies.

Duc conjugem intro jam tuam, ac in poſteram

Admete, juſſi cultor, atque in hoſpites

Pius eſſe perſtat. Vale. Ego Stheneli ſilio

Ab eo

abeo imperatum mihi laborem ut exequar.
 AD. Mane, ac penates, & dapes adi sacras.
 IER. Id est alias, nunc celeritate est opus.
 AD. Dii rem secudent, teque reddant sospitem.
 Idico cunctis civibus regni mei,
 Ob res secundas ut choris indulgeant;
 Et victimarum sanguine aras imbuant.
 Mutata vitæ in melius est facies modò.
 Felicitatem nec rego ingratus meam.
 CHO. Fortuna vices lubrica versat
 Varias docilis sumere formas.
 Inopina dei plurima peragunt,
 Non succedunt quæ fore sperast:
 Quæ fore nemo posse putaret,
 Sæpe expediunt numina. Qualem
 Hæc sortita est fabula finem.

F I N I S.

R I 3

T Y.

fin habet. Cum autem
in editionibus variè legi, nonnulla etiam
rupta videri, ad opem viricujusdam doctissi-
fugi; qui quanquam erat occupatissimus, tamen
pro suo in temp. litterariam amore, horu
visu, varias lectiones collatu inter se
exemplaribus notavit, & conjecturas quas
suas addidit: In libro de Sphæra emenda-
plurimum opera posuit, cum quod in iis
essent vindice digna, tum quod ad eam haberi
adjumenta; utpote præter exemplaria typogra-
pressa (in quibus Edimburgense facile præma-
tenet) optimum manuscriptum à Doctissimo
Gul. Geddeo nactus, quod ejus frater Iuan-
Geddeus distante ipso Buchanano olim exa-
verat. Quæ in editione Edinburgensi ex anti-

Edinb. & semp.
v. 17. Et quia
sacrum reddo.
absumpta viscer-
ditiones habent:
detur sensu. p.
&c. Omnes ed-
habent. Ut fin
que prius pue-
rat.

Pag. 349
editione E.

FRANCISCANUM
ET FRATRES.

Pag. 307, v. 25. Vana superstitio mentes ut
fascinet ægras. Est commenta. *Legō, sit
commenta, quamvis reclamantibus librum.* p. 319,
v. 35. Præcepta recludam. *al. revolvam.* p. 331,
v. 14. Laudum perennes fulget adores. *editio
Edinb. & sempiternas fulget adores.* p. 332,
v. 17. Et quia utrumque Deum facio. *Edinb.
sacrum reddo.* pag. 337, vers. ult. Undante
absumpta viscera, &c. *sic lego. quotquot vidi e-
ditiones habent absumpto, sed nullo, ut mihi vi-
detur, sensu.* p. 339, v. 32. Vi sine tuta fugax,
&c. *Omnes editiones præter unam Basilensem
habent. Ut sine. Sed male.* p. 339, v. 34. Qui-
que prius pueros foderat. *Basil. fœde vixe-
rat.*

In librum Elegiarum.

Pag. 349, v. 30. Conqueritur nullo, &c. *in
editione Edinb. additum est hoc distichon quin
etiam in libros nati consumpta talenta Sup-
putat, & damnum flagitiumque vocat.* p. 352,
v. 15. Ridet ager, rident sylvæ. *Edinb. fron-
dent sylvæ.* pag. 352, v. 33. Pandite sepositas
quas celant horrea fruges. *Edinb. servant.
Sed melius celant.* pag. 357, v. 31. Quemque
suum auctorem Martia Roma vocat. *al. colit.*
pag. 358, v. 40. Juncta etiam nostris est tua
causa malis. *Basil. culpa.* pag. 359, v. 3. Po-

pulo vel teste tueri. *al.* populo quoque tel
pag. 363, vers. 21. Quis neget infantes, &
Videtur legendum quis putet. p. 367, v. 7. L
languentes colligat ignes. *al.* & languentes
colligit.

In Sylvas.

Pag. 370, vers. 12. Cujus nitidis radiant
geminis. *al.* flammis, vers. 15. Colis im
memor agrii. *al.* agri, sed *melius* Agrii. nam
Agrius post nominatur. p. ead. v. 24. Sicubi
fausta sedet. *lego conjunctim* sicubi, *quoniam*
aliae omnes editiones habent sicubi. p. 384, v. 9.
Auroræ ad populos redit. *Edinb.* Memphis
ab Aurora petit. p. 385, v. 7. Conserta m
niplis. *al.* conserta. p. ead. v. 11. 12. Tenu
re superbo imperio. *al.* cruento impe
hujus genethliaci fini addendi sunt ex *editione*
Edinb. 19. versus sequentes.

Si poterit Rex esse sui; dum firmior artus
Vis reget atque animum puerilia murmura dulces
Interea Charitès, atque eluciantia verba
Component, Musisque dabunt rude pectus alen
dum.

Inde notas dicet, per quas absentibus absens
Quid juvet aut doleat charis exponat amicis:
Quæ dirimant verum à falso discrimina certa.
Quæ quibus aut pugnent, aut non invita sequant
tur,

Quod genus eloquii flammatas leniat iras,
Quod residues acuat, quæ vis regat ætheris orbes,
An sponte æternos volvat natura meatus;
Tum de Socraticis sese cognoscere chartis
Incipiet, si Socraticæ modo pondere chartæ
Vera queant: mox cæligenis se firmior ætas
Conformet Musis, dignoscere sacra profanis
Apta quid intersint; sumet præcepta rebelles

Hinc

Hinc domitura animos; & bello pace regendi
Imperii, veram sacris de fontibus artem
Discet. Ad hanc omnes normam si sedulus actus
Finxerit, in patrias foelix succedet habenas.

In Hendecasyllabos.

Pag. 389, vers. 9. Fraudes acribus intuens
venenis. *Legendum ocellis. miror hoc mendum
in omnes editiones irrepsisse. Edinb. post habet
ex imis ocellis, pro ex imis venenis. pag.
389, v. 35, & 36. Cum das basia, nectaris,
Nexra, das mi pocula; dapes Deorum. Le-
gendum das mi pocula, das dapes Deorum,
in editione Basil. aliqui claudicabit versus. E-
dinb. habet cum das basia, Ambrosia Nexra
das mi pabula, nectarisque succos. Sed ista
lectio prioris versus repugnat legibus hendecasyll-
laborum.*

In Epigrammatum librum I.

Pag. 406, vers. 7. Tibi quondam exceptus
amice, *al. tibi, Carole, cultus amice. pag.
406, vers. 4. Cum Borea frondes discutiente
cadant. al. fluunt. pag. 414, v. 14. Amore
es liber. al. & liber. pag. 416, vers. 3. Nupta
prius mater fuerat. al. prius mater mere-
rix.*

In Epigramm. librum II.

Pag. 429, v. 10. Impulso exitu servitii que
metu. *al. jam pulso. pag. 435, v. ult. Qui sa-
tar esse tribus. al. satis. p. 437, v. 26. Vultu-*

IN G. BUCHANANUM

que venusto. *al.* modesto. p. 438. v. 18. I
ciat radios. *al.* intingat.

In Epigram. librum III.

Pag. 439, vers. 12. Optime rex opto.
Unum opto id, princeps. pag. 442, vers.
Si nisi pro genere. Nisi *pro* nonnisi, *quod*
mibi videtur durum, quamquam non in
exempli.

In Miscellanea.

Pag. 466, vers. 29. Hac posita in ara cor
pus. *Videtur legendum hac positum in v*
pag. 467, vers. 23. Sanctæque tenacem
stitit mentem. *procul dubio sic legendi,*
non ut editione Edinburg. Sanctæque re
rem.

In librum I. de Sphæra.

Pag. 483, vers. 15. Innumerosque bonis
&c. *al.* nostrosque bonus. pag. ead. vers. 25.
Ligurum seu fulminet arces. *Edinb.* sine ful
minet arces. & *postea* Francisque *pro* Fran
cise. pag. 484, vers. 19. Sed ruit in sese. *al.*
Nam ruit in sese. pag. 485, vers. 10. Cum li
quidis coit ipsa undis. *Edinb.* Cum l. coit
undis. pag. ead. v. 15. Sic humor aquarum.
Edinb. aqua. pag. ead. vers. 20. Ponderibus
ratio convincit. *Edinb.* pervincit. pag. 486,
vers. 17. Usque Noti algentem, &c. *Hic*
Noti ortum algentem vocat, & tamen sequenti
versu Austrum sive Notum tepidum, secutus
sen-

Jovis Ethiopeus *Harleian.* cap. 5. lib. 2. in somnium
Scipionis. Sed rectius *Arist.* cap. 5. lib. 2. *Me-*
teorolog. Notum non à polo antarctico, sed à Zo-
 na torrida originem ducere tradit. pag. ead.
 vers. 25. Pars terræ assurgat. *Edinburg.* Pars
 mundi. Sed minus recte. pag. 487, vers. 34.
 Corpus *quosdam* *al. quomdam.* p. ead. v. 16.
 Quantulacunque tamen. *Edinb.* Quantum-
 cunque. Male. puto mendum esse *Typographi-*
cum. pag. ead. vers. 34. Omnia jam vasti ra-
 tibus panduntur *iberis.* *al.* Omnia jam re-
 sti quin & pandantur. pag. 488, vers. 7. Qui
 legerent genus acre. *al.* quas legeret genus
 acre. vers. 8. Insinuans dedit, &c. *Edinb.*
 Induit & stimulis agitans præcordia cœcis
 Impulit. vers. 32. Pauperque *Zalophus.* *al.*
Caliphus. pag. 489, vers. 9. Ardua devexi ni-
 teant, &c. *Edinb.* avia devexi. pag. ead.
 vers. 19. Nisa est extrudere. *al.* visa est ex-
 tunderè. *al.* visa est ostendere. p. ead. v. 31.
 Cogens sese omni parte rotundam. *Edinb.*
 sese cogens unde rotundam. pag. 491,
 vers. 27. Nonne vides parva, &c. Hunc ver-
 sum & 10. sequentes debemus editioni *Edinb.*
 pag. ead. vers. 36. Iret in occasum, rursus-
 que rediret in ortum. Imo contra qui terram
 ajunt stante cœlo moveri, necesse habent dicere
 eam ab occasu in ortum ire, indeque in occasum
 redire, cum cœlum videatur moveri ab ortu in
 occasum: nam cum ripa in occasum ferri vide-
 tur, navis fertur in ortum. Vide *Copernicum.*
 pag. 492, vers. 32. Hanc neque vim contra
 semper labentis eodem. Sine hoc versu, qui
 tamen in sola *Edinb.* editione reperitur, esset
 in hoc loco hiatus manifestus. vers. 37, & 38.
 Quid cœtera cœli sydera. *Edinb.* quid carula

cœli Cœtera quæ peragunt non æquo syde-
 cursu. *Hac facerent quidem adversus eos ,*
omnes cœli orbes stare dicerent , sed non facit
contra Copernicum qui solum orbem , stellarum
fixarum immobilem ponit. vers. 32. Statim
immota manerent. al. unita manerent. Si
male. pag. 493, vers. 24. Cœlestia semina r-
bus. al. flammis. pag. 434 , vers. 4. Radi
insigne coruscis. al. illustre. vers. 11. Dui
longius absunt. al. sin longius absunt. v. 12
Pro spatii faciem , &c. In editione Edinb. se-
quantur continuo hi duo versus.

At nunc à terra pariter distantia ab omni
 Parte, pari semper dant se spectanda figura.

Quis emittendos putavi. duriter enim dictum
videtur pari figura, pro pari magnitudine
pag. ead. vers. 35. Terram undique despicit
æquis. al. cœlum undique respicit æ-
male. Edinb. terram undique diffugit, qui
tolerari potest. nos legendum putamus despicit
pag. 495, vers. 20. Et transversa fluens , &c
Hic versus & sequens desiderantur in quibus-
dam exemplaribus. pag. ead. vers. 31. Sit di-
mensa animo tantam. Edinb. animo atten-
tus. vers. 33. Cœli spatium per orbes. al.
oras. pag. 496, vers. 5. Visum est discerpere.
forte legendum dispescere. vers. 20. Longum
vincente laborem. Edinb. renuente. v. 30.
Parte super terras transcendere. al. super
cœlos. sed male. v. 41. Quantus terrarum cir-
culus. al. terrarum. p. 497, v. 1. Tres disse-
cuisset in æquas Particulas. bene utitur na-
merò retundo ad vitandam scrupulosam λητο-
λογίαν. Nam diametri ratio ad circumferen-
tiam minor est quam 7. ad 21. & major quam
7. ad 22. v. 40. In partes hæc Taurum, hæc
Scor-

NOTÆ.

Scorpion æquas. in omnibus editionibus præter
 Edinb. legitur Cancrum, pessime: cum Scorpis
 in Cancer sed Taurus oppositus sit. Caterum
 quod dicit hic stellas signa sua dividere media,
 non est verum loquendo accurate. Nam oculus
 Tauri in 4. gradu Tauri, & cor Scorpii in 4.
 Scorpii situm est. pag. 498. vers. 8. Pars mi-
 nor: aut quoties, &c. quinto post versu iterum
 habes pars minor. Omnia interjecta in quibus-
 dam exemplaribus desiderantur. v. 12. Taurus
 mergitur undis. al. mergit in undis. v. 34.
 Sic cœli è vertice terra Vlla videretur. Hæc
 in omnibus editionibus præter Edinb. desideran-
 tur. vers. 37. Stellig. tellus si comp. Olym-
 po. Edinb. addidit & hunc versum, aut qui
 stelligero nitet altior orbis olympo. Sed non
 videtur necessarius. Nam nihil hætenus dictum
 est de orbe qui supra aplanem. vers. ult. Terra
 igitur cum sit multesima. Optime. male &
 contra dogmata astronomorum millesima. Nam
 terra solu pars est 166. aut circiter. pag. 499,
 v. 18. Hæc etiam quantum vel squallet are-
 nis Edinb. huic etiam. & post pro indocilis ha-
 bet indocile ah. Sed male. Nam sequitur vel
 foecunda malis. esset scribendum foecundum
 malis, si supra, huic, & indocile. v. 32. Glo-
 ria tollit. al. jactat, & post pro scilicet scri-
 bendum putavi cernitur. ferro, insidiis, veneno
 cernitur, id est decernitur, dimicatur.

In librum II. de Sphæra.

Pag. 500, v. 5. Dædaliz temeraria vincula
 ceræ. al. curæ. Sed male. v. 1. Nec non Scy-
 thica de rupe. Edinb. nec jam. vers. 24. Mens
 libera franis. Sic melius quam curis. ut in

aliis edit. pag. 501, v. 21. Variante laborem.
al. labori. vers. 29. Sortis quæ vis temeraria
 volvit cunque. *male in quibusdam editis.*
 cuncta pro cunque. vers. 36. præterea pro-
 prium. *sic manuscript.* Edit. in aliis primum,
 & versu sequente mediam, & versu tertio sut-
 sum, & veniant pro coëant: in qua lectione ni-
 hil sanis, pag. 502, vers. 3. Libera fratris, x-
 mula seu Phœbi. *Hac interpunctio ex manu-*
script. probatur. *al. ponitur comma ante fratris.*
 vers. 16. Quam foret astorum vario discrimi-
 mine motus. *Hunc versum addidi ex manu-*
script. & *Edinb. edit.* vers. 31. & 32. Sangu-
 neo rubet igne, propinquus Jupiter huic. *al.*
sanguine rubris igne cruentus. & *versu seq.*
hinc pro huic. vers. 35. Hos super octavum,
 &c. *Manuscript.* & *Edinb.* hæc super. pag.
 504, vers. 15. Monstrat cœlum se volver
 gyro. *Manuscript.* mundum. vers. 25. Cir-
 cumeatque suam. *sic Edinb. sed manuscript.*
 circundet, *ut & alii libri.* vers. 30. Sepren
 semota trione *sic lego, quamvis omnes libri*
quos viderim habeant trioni. pag. 505, vers. 1.
 Secretus turbæ strepitu *manuscript.* securus.
 vers. 28, & 29. Aut humida regna Nereos.
 quidam libri neque regna profundi Nereos.
 pag. 40. Pharo tarde qui condit lumen. *Legi*
qui, quamvis Edinb. & manuscript. habeant
 quæ. *Nam de Canopo loquitur.* pag. 506, v. 7.
 Hoc etiam Assyria. *sic Edinb. & manuscript.*
al. assidua. Forte legendum Assyrii. vers. 28.
 Suis prop. terras accendere flammis. *Edinb.*
habet. suas, terris, flammis. vers. 32. Vel
 nocte urgente recedens. *al. vel cum se ve-*
sperare condit. vers. 33. sed tenues fumos &
 mane. *al. sed fumos & mane novos & vespe-*
 re.

pag. 508, v. 17. vertigine torta mearent.
*manuscript. tota. vers. 27. Mitesceret acer
 iaxor. sic manuscript. sed Edinb. arcis ama-
 r. vers. 40. Paulatim motu interiore. ma-
 script. meta interiore. pag. 509, vers. 2.
 ec turbent nostros, &c. al. nec turbent
 minum. vers. 3. Sic spatium novies ter-
 s, &c. In hoc & sex sequentibus versibus est
 alius insanabile, quod non notabant Arith-
 etica & Astronomia imperiti. vers. 18. Mars
 geminis, brumas &c. sic multo melius quam
 in aliis edit. Mars geminis brumis, post
 s sex Jupiter æstus, Alteserum quo bruma
 cum tricesima ducet. vers. 23. & 24. Ar-
 tum ambiat. al. arcum. pag. 510, v. 9. Ten-
 untque accedere ad ortum. sic lego cum Pin-
 ero & aliis, quamquam Edinb. & manuscript.
 ibent recedere ab ortu. sic infra lego ad or-
 am confugiant, non ab ortu defugiant. Hoc
 nim postulat sententia Astronomorum quam
 narrat. vers. 31. Per pinea texta carinz. sic
 Manuscript. & Edinb. al. tecta. v. ult. Na-
 uræ hoc sponte, sed illud Vi peragi externæ
 lebens exordia causæ. sic lego, quamquam sine
 auctoritate codicum. Edinb. hoc sponte sed il-
 lud vi per. ext debentem exord. male Msc.
 tunc sponte sed illum, & postea debentem.
 Sed hunc & illum non respondent antecedenti
 momenta. pag. 511, vers. 37. Aurarum è
 levibus flabris. sic lego cum Msc. in edit. Ed.
 & aliis desit præpositio è. vers. 39. Nulloque
 coërcita vallo Exterior sic Msc. sed. Edinb.
 & alia edit. habent externis nullis offensibus.
 pag. 512, vers. 5. Naturæ propriæ non spon-
 te. al. natura non impellente, vers. 6. Per-
 petuo nequeunt æquoque tenore. Pinc. æ-
 quior*

quique tenoris volvere se motu. vers. 21.
 Semper concilii quo pars violentior. sic *Msc.*
non legendum concilii ut in libro edit. Nam hic
 concilium significat coitum vel concretionem cor-
 porum simplicium, ut saepe apud Lucretium.
 vers. 22. At duo cum pura, &c. pro hoc versu
 & duobus seq. sunt in edit. alii quinque bt. Du-
 plicia est pura cum prædita simplicitate Cor-
 pora sint, vel quæ nullis obnoxia damnis
 Constituunt coeli firmis compagibus anlam,
 Vel variis vicibus varias subeuntia formas
 Noctivagæ Phœbes gremio comprehensa re-
 nentur. Quos vellem retineri, nisi obfœret con-
 sensus *Msc. cum Edinb.* Nam sensus melior es-
 set, in altera lectione duo id est, duplicia. vers.
 32. Efficiant gyros. *Pinc.* in gyros currant.
 pag. 513, vers. 5. Perque cavas fossas, al. val-
 les. v. 30. Aridaque quescunt nimium, &c.
Pinc. Aridaque humor alit sitis & jejuna
 vers. 35. At neque vis motu est ulli, &c. *Pinc.*
 vis coeli, & versu seq. coeli pugnantia, p.
 contraria. pag. 514, vers. 28. Facieque &
 partibus iisdem. *Msc. & Edinb.* Faciesque &
 partibus iisdem. alia edit. faciesque & parti-
 bus. Sed sensus loci postulat ut legatur facie-
 que, &c. vers. 38. protinus orbatum, &c.
 duos seq. versus dispositi ut sunt in *Msc.* Nam
 in *Edinb.* & alii legitur ingenitum &c. &
 tertio versu & sua non, &c. pag. 515, v. 1, 2.
 Mare sic queat. al. movere se queat, forte
 melius. vers. 20. Sed nec magni operis mo-
 les, & semper, &c. al. Nec semper. vers.
 22. Rerum inviolabilis ordo. *Msc.* invaria-
 riabilis.

In librum III. de Sphæra.

Pag. 515, vers. 16. Ut mens edita coelo,
 sic *Msc. al.* & mens. vers. 11. Sidera præcipi-
 ti flexu. sic *Msc. sed Edinb.* fluxu male. *al.*
 cursu, vers. 17, & 18. Determinat omnem
 cardinibus mundum. *al.* determinat illic.
 pag. 517, vers. 14. Circulus undecies senis.
Msc. & Edinberg. habent Circulus hic decies
 septem est: *sed prior lectio melior, ut norunt*
Astronomiæ periti. vide infra quæ dicit de tro-
pico Capricorni, qui pari intervallo distat ab
aquatore. vers. 412. Ultimus adversum est
 qui circuit. *al.* adversum circumvenit. pag.
 518, vers. 4. Carcinus arctoo. *Pinc.* Arctoo
 æstivus. vers. 12. A nitidis Phryxivectorem.
al. Aulidis Phryxi. vers. 27. Signifer innu-
 mera flammæ luce coruscus. *hic versus*
additus est ex Msc. & Edinb. vers. 36. Hi fu-
 giunt aciem visus, &c. *Msc. & Edinb.* Ut
 fugerent aciem visus tantumque notare
 mentem q. s. t. sine c. spiras. vers. 40. Illu-
 strat tacitum jucundo lumine *Msc.* fidere.
 pag. 519, v. 13. Lumina signorum ductorque,
 &c. *al.* limina. quod magis probo. v. 38. Qui-
 que hyemes placido gelidas à vere Colurus
 separat. *Non satis accurata numeratio, nam*
Arietis prima stella distat fere 27. grad. à Co-
luro æquinoctiorum. vers. 40. Remur Atlan-
 tiadas, &c. *Pinc.* Hic Atlantiadas. p. 520,
 vers. 5. Passa sit imparibus. *Pinc.* iussa sit.
 & in marg. ausa sit. vers. 24. Præcipitis di-
 rimit confinia veris ab æstu. *bene. id est finem*
veris ab æstate dirimit. *Pinc. & al.* præcipiti
 male. pag. 522, v. 18. Et manus & lumbi.

ING. BUCHANANUM

*al. venter. vers. 20. Stellarum liquidis limes
intermicat undis. Pinc. stellarum liquidis se-
ries internatat undis. meo iudicio bene. v. 24
Collucent parvis per luctida corpora. Pinc.
laxia corpora, ob squamas nimirum. Euphra-
tos hybernis imbribus. Pinc. fluctibus. p. 523,
v. 24. Stringitur oris. *al. cingitur. vers. 29.
Quæ pingunt æthera spiræ. al. cingunt. pag.
524, vers. 19. Quatuor ut cœlum in partes
discriminet æquas. deest hic versus in quibus-
dam edit. vers. 31. ducit in occidua. sic lego,
non divisim in occidua quæquam sic Msc. &
omnes editiones. pag. 525, vers. 16. Indicit
requiem & sextam, &c. Msc. inducit. In-
nubilus. sic lego, non ut in Msc. innubi-
lis. Penetrabilis. pag. 528, vers. 14. Nul-
laque arbor se protegat umbra. sic Msc. *al.
Ut vix ulla arbor, &c. pag. 529, v. 20. Tapra-
bonem find. ditem. al. mediam.***

In librum IV. de Sphæra.

Pag. 530, v. 24. Tum dicimus ortum. Msc.
& Pinc. ortum, pag. 531, v. 4. Quæ fug. no-
stros. quædam edit. habent & tres tris versus.
Aut ubi mane novo redeunt, ponroque vi-
dentur Exertare faces, subito cœu nata deco-
re. Cum reregunt vultus, stellarum hanc
dicimus ortum. sed non sunt in Msc. pag. 532,
vers. ult. Exxquante cyclo. *al. æquantis
cycli.*

In librum V. de Sphæra.

Pag. 548, v. 28. Flammæ apide vopentes.
al.